

FUNDACIÓ NOGUERA

Llibres de Privilegis, 15

El Llibre Verd Major de Perpinyà (segle XII-1395)

Estudi i edició a cura de
VICENT GARCIA EDO

BARCELONA, 2010

© Vicent Garcia Edo

Edita: Pagès Editors, S L
Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
editorial@pageseditors.cat
www.pageseditors.cat

Primera edició: maig de 2010

ISBN: 978-84-9779-956-0

Dipòsit legal: L-534-2010

Impressió: Arts Gràfiques Bobalà, S L

El Llibre Verd Major de Perpinyà (segle XII-1395)

El Llibre Verd Major de Perpinyà és el més important dels cartularis que es conserven actualment a l'Arxiu Municipal d'aquesta ciutat. El nom li prové del color de la seva relligadura, que era característic en aquest tipus de llibres, dels quals encara se'n conserven exemples ben importants dins i fora de la geografia catalana. Es va confeccionar a les acaballes del segle XIV i recull els privilegis més antics i altres documents relatius a la ciutat, datats entre mitjan segle XII i l'any 1395, amb el resultat que constitueix un total de tres-cents tretze textos bàsics per al coneixement del primer període documental de la seva història.

El conjunt està redactat gairebé tot en llatí, que era la llengua per excel·lència de la Cancelleria Reial, institució que redactà la major part dels documents, i també la llengua de la documentació de l'Església catòlica, de la qual, igualment, es recullen importants exemples. Hi ha pocs documents del consell municipal, com és habitual en aquesta mena de col·leccions.

Pel que fa l'ús de la llengua catalana té un protagonisme important, ja que es va utilitzar per a la confecció dels registres de tots els documents, fets segurament quan es va compondre el Llibre Verd, i també en alguns textos de la col·lecció, datats ja de ben avançat el segle XIV. Una de les característiques més significatives d'aquest cartulari és, precisament, la cura amb què es van fer els registres esmentats. En molts casos, ocupen un gran espai on s'explica de manera detallada el contingut de documents que presenten una certa

complexitat, la qual cosa facilita la interpretació d'algunes institucions jurídiques que, d'una altra manera, potser resultaria confusa.

Una altra característica d'aquest cartulari està determinada per la distribució de la documentació per temes, d'acord amb la voluntat de les persones que van encarregar l'obra, és a dir, els cònsols de Perpinyà i els juristes que treballaven al servei de la ciutat, de manera que a partir de la inclusió del text dels Costums de Perpinyà, redactats des de mitjan segle XII i que figuren a les primeres pàgines del volum, a continuació hi ha quaranta-cinc grups de documents, relatius a altres tants grans temes d'interès, tot i que simplement fullejant el cartulari probablement no ho podríem descobrir, ja que els documents estan tots seguits, sense separació en capítols o apartats; però, en canvi, la distribució queda patent de forma absolutament clara quan llegim amb deteniment l'índex que figura a les primeres pàgines del volum, redactat uns quinze anys després de la confecció del cartulari, on es fa palesa aquesta característica, ja que l'autor o autors de l'índex es van prendre la molèstia, per raons d'eficàcia, de donar nom a cadascun d'aquests capítols, la qual cosa facilita poder entendre com se'l va estructurar des d'un principi.

Volem donar les gràcies a Fundació Noguera per haver-nos confiat la realització d'aquest treball, que hem procurat fer amb la màxima cura i respectant al màxim la versió que ens dóna l'anònim copista del Llibre Verd Major, que moltes voltes no ens semblava prou acurada. Tot i això, suposarà la primera edició d'una part important de la documentació de la vila de Perpinyà, si exceptuem les edicions del text dels Costums de la població i també d'alguns altres documents,¹ com es pot veure a partir d'algunes de les obres ja clàssiques sobre el tema. Caldrà seguir treballant ja que no serà sinó de la suma del bon coneixement i de l'acurada edició dels diversos cartularis existents als arxius de Perpinyà, i també de la identificació de les matrius de molts documents conservats encara als arxius de les cancelleries reials, a Barcelona i a Mallorca principalment, quan podrem tenir una idea completa i prou més perfecta del que va ser l'origen i l'evolució de les institucions municipals de Perpinyà al llarg de la baixa edat mitjana.

1. Entre els més destacables: J. MASSOT-REYNIER. *Les Coutumes de Perpignan, suivies des usages sur la dime, des plus anciens privilèges de la ville et de documents complémentaires*. Montpellier, 1848. B. ALART. *Privilèges et titres relatifs aux franchises, institutions et propriétés communales du Roussillon et de Cerdagne*. Perpinyà, 1878.

Cal agrair, finalment, a l'Ajuntament de Perpinyà, a través de la senyora Michèle Ros, directora de l'Arxiu Municipal, la seva amabilitat a l'hora de permetre'ns l'accés a la documentació, així com el lliurament d'una còpia digitalitzada del Llibre Verd Major, a partir de la qual hem pogut transcriure el que es considera el testimoni cabdal de la història d'aquest important municipi de la Catalunya Nord.

Finalment, volem donar les gràcies a Jordi Casals i Mais Carnicé per l'acurada revisió que han efectuat del text d'aquest llibre, que ha possibilitat portar l'edició a bon termini.

El manuscrit

El Llibre Verd Major de Perpinyà és un volum en pergamí, mida gran foli, redactat a la dècada dels anys noranta del segle XIV, que consta de XII + 491 fulles, les primeres destinades a un índex de documents i les segones a la transcripció d'aquests, tot i que només van ser utilitzades parcialment quan els cònsols de Perpinyà van ordenar la confecció del volum.

Els tres-cents tretze documents datats entre mitjan segle XII i 1395 que el componen, es van estendre sobre els primers dos-cents noranta-sis fulls, escrits per les dues cares, deixant en blanc els que venien a continuació per poder copiar els privilegis que, sens dubte, anirien promulgant els reis en el futur. Tampoc no es va confeccionar llavors l'índex.

Per la raó que fóra, durant molt de temps el cartulari es va quedar tal com estava, sense afegir-hi nous documents, que sabem que continuaven arribant al municipi, com podem veure en altres cartularis conservats actualment a Perpinyà. Però sí que va ser prou utilitzat des del principi, ja que havia estat pensat amb la finalitat de convertir-se en el principal referent de la població per a la defensa dels seus drets i privilegis. Tot i això, els documents que conté el Llibre Verd Major no passen de ser simples còpies dels originals, raó per la qual el seu valor jurídic era prou discutible.

La redacció es reprendria molt de temps després, potser perquè era una llàstima deixar en blanc un llibre amb fulls de pergamí, que era un suport car i luxós. A partir del foli dos-cents noranta-set i fins al quatre-cents noranta-un, prou més d'un segle després, van començar a copiar-se documents de forma ininterrompuda, datats

entre 1510 i 1785, tot i que de manera gens acurada, la qual cosa trenca completament amb el que havia estat una obra de gran bellesa, en especial per l'ornamentació de la primera pàgina, la decoració de les lletres capitals amb què es dóna inici a cada document i també els resums o registres, escrits amb tinta vermella, que destaca sobre el color sèpia de la tinta amb què es va escriure el text de cada document.² Aquesta segona part respon, per tant, a una època i a un concepte totalment diferent a aquells que van motivar la confecció del cartulari, raó per la qual hem considerat que no devia formar part d'aquesta edició. Aquest altre cos de documents haurà de ser objecte d'atenció en un altre moment, de cara a la preparació d'un altre volum que continga les transcripcions de tots aquests documents citats i datats entre 1510 i 1785, a continuació dels quals també s'haurien d'afegir les dels documents d'un segon volum complementari del Llibre Verd Major, al qual se li ha assignat a l'inventari d'arxiu el mateix nom, i que recull documentació datada entre 1764 i 1768.

El manuscrit del Llibre Verd Major de Perpinyà és conegut amb aquesta denominació no tan sols pel color de la seva enquadernació, tal com acabem de dir, sinó pel format, que serveix per diferenciar-lo del Llibre Verd Menor, conservat també a l'Arxiu Municipal de Perpinyà. És un volum que es va començar a redactar abans, amb metodologia diferent, i en el qual es continuaren copiant documents durant una part del segle xv. Conté, per tant, documents posteriors a 1395, que és la data amb què acaba el Llibre Verd Major, però també documents anteriors que no es van copiar en aquest perquè ja havien caigut en desús quan es va redactar.

No ens hem plantejat, però, un estudi comparatiu d'aquests dos manuscrits, ja que cada còdex té sentit i vida pròpia i, per tant, el que convé és procurar situar-los correctament en el lloc que els correspon i, en tot cas, més endavant seria convenient l'edició del Llibre Verd Menor, i també la d'algun altre còdex similar però menys conegut, igualment conservat als arxius de Perpinyà.

Ni tan sols és procedent fer ara una edició crítica dels textos, a partir de la col·lació dels documents que figuren als diversos còdexs conservats, ja que ens transmeten còpies més o menys fidels i més

2. També hi ha algun dibuix amb tinta al llarg del volum, com ara la imatge de mig cos d'un rei portant una bandera, una estructura arquitectònica que podria representar la imatge d'una plaça de Perpinyà, o alguns escuts amb les armes reials d'Aragó.

o menys tardanes d'aquests, però ni són els pergamins originals, que ja no es conserven a l'Arxiu Municipal de Perpinyà, ni tampoc no són les matrius d'aquests mateixos documents que els notaris reials copiaven als seus llibres de registre quan eren promulgats. Afortunadament, aquests registres encara es conserven en la seva major part i faciliten la versió primitiva del text dels documents, tot i que primer caldria localitzar-los,³ la qual cosa és una tasca a molt més llarg termini.

Al pròleg del Llibre Verd Major es diu que amb anterioritat a aquest ja existia un altre volum de característiques similars (no tenim clar encara si es referia al Llibre Verd Menor), que amb el pas del temps havia quedat antiquat, raó per la qual calia ara posar-se al dia amb aquest *unum breve volumine ordinatum*, citació que haurem d'interpretar com la formació d'un nou compendi de privilegis, ordenats per matèries, tal com figura distribuït, i que també hauria de complir una altra característica, la de suprimir els textos en desús: *superfluis resecatis*. La qual cosa explicaria les significatives diferències que presenta el text dels Costums de Perpinyà amb el qual dóna inici l'obra, quan el comparem amb la versió del Llibre Verd Menor; que és una mica més vell i transmet una versió anterior, que no tenia tampoc per què ser la primera. També és molt probable, tot i no haver-ho estudiat, que ja no figuren en el Llibre Verd Major alguns privilegis antics, que ja no estarien en vigor a finals del segle XIV, i que segurament podrem trobar en algun dels altres cartularis conservats a Perpinyà, o als arxius de la cancelleria reial.

Datació del manuscrit

El Llibre Verd Major de Perpinyà no està datat, però hi ha alguns elements que ens permeten acostar-nos a l'època, que ha de situar-se necessàriament entre els anys 1394 i 1395. Les dades que hem trobat són indirectes però prou aclaridores, com veurem tot seguit.

3. Amb excepció dels documents dels comtes de Rosselló, els registres de cancelleria relatius a la casa reial catalanoaragonesa i a la casa reial mallorquina es conserven en la seva immensa majoria als arxius de la Corona d'Aragó, a Barcelona, i a l'Arxiu del Regne de Mallorca, a la ciutat de Palma. Contenen els textos originals i, per tant, constituïrien la base per a una possible edició crítica dels documents.

1. Al pròleg del Llibre Verd Major se'ns diu que es va fer per manament dels cònsols de la vila, el nom dels quals s'indica, que volien disposar d'un volum nou que continguera tots els privilegis llavors en vigor relatius a la vila i deixés fora tot allò que havia caigut en desús. No diu en quin any van ser cònsols, tot i que és probable que amb la relació de noms algun dia puguem trobar algun document que ens ho ratifiqui.

El fragment del pròleg és aquest:

"...Honorabiles itaque viri Bernardus Aybrini, Petrus Grimaldi, Bernardus Castilionis, Petrus Iauberti et Guillermus Tisoni, consules universitatis ville predictae ... deliberarunt et ordinarunt, de voluntate et assensu generalis consilii dicte ville, consuetudines et privilegia, libertates ac immunitates predictas in unum breve volumine ordinatum, et superfluis resecatis, pro utilitate ipsius ville et singularius eidem redigi facere..."

2. També trobem una altra notícia que centra una mica més les coses. D'una manera clara es diu que l'obra es va redactar durant el regnat del rei Joan I, la qual cosa significa que s'ha de datar entre 1387 i 1396. Podem llegir-ho al final d'un paràgraf més llarg que es remunta a Carlemany i els seus successors, per passar després a esmentar els comtes de Rosselló com a senyors de Perpinyà i predecessors de la dinastia regnant quan es va confeccionar l'obra:

"...Ex postque per illustrissimos reges Aragonum continue possessa paucis intermediis qui in feudum eam sub ipsis regibus habuerunt, et nunc ab illustrissimo principe domino Iohanne rege Aragonum unita suo regno et Cathalonie principatui inseparabiliter optinetur, et per ipsum et eius descendentes et successores legitimos, dante Deo, optinebitur usque ad mundi universalem finem..."

3. Quan analitzem el contingut del Llibre Verd Major, que segueix un ordre temàtic, el primer document que es va copiar del rei Joan és el que li hem assignat de forma artificial el número 81, i es troba datat del 2 d'octubre de 1392, la qual cosa significa que l'inici de la redacció del manuscrit és posterior a eixa data.

4. Segons el privilegi de la mà armada de 1197, ratificat per Pere III l'any 1384, les eleccions dels cinc cònsols de Perpinyà es feien el dia 1 de març i el seu mandat tenia una durada d'un any. Això vol dir que com a molt podrien haver estat els cònsols de 1393-1394 els primers a encarregar-lo, o, si més no, els de 1394-1395. El fet que el document més modern del manuscrit siga un privilegi de Joan I datat el 10 de febrer de 1395, contingut a les darreres

pàgines, no impedeix que també l'hagueren pogut encarregar els cònsols de 1395-1396, perquè encara ens trobaríem dins del regnat de Joan I, mort el 19 de maig de 1396.

Ara bé, com que al pròleg només figuren cinc cònsols, sembla lògic pensar que seria durant el temps del seu mandat quan es confeccionaria el Llibre Verd Major, i tenint en compte que el darrer document és d'unes setmanes abans de la renovació d'aquests càrrecs municipals, ens inclinem a creure que serien els cònsols de 1394-1395 els promotors de la confecció d'aquesta obra.

Distribució del Llibre Verd Major

Seguint una metodologia pròpia de juristes, que en el món occidental es remunta almenys als segles IV-V, quan els romans van portar endavant les primeres compilacions conegudes de constitucions imperials ordenades per temes, el Llibre Verd Major de Perpinyà també es va confeccionar amb aquest criteri, amb la finalitat de facilitar l'accés a la documentació als seus possibles usuaris.

Per això no van agrupar els documents atorgats a la vila al llarg del temps des d'una vessant cronològica, com tenen altres llibres de privilegis coneguts, com ara el de la ciutat de València, sinó per temes, fent-ho segurament a partir dels pergamins originals emesos, segons l'època, per les cancelleries de les cases reials regnants en cada moment. I usant un mètode tan vulgar com efectiu, que consistia a anar fent grups o muntons de documents relatius a institucions concretes, o afins, o fins i tot formant una secció de diversos. A partir d'això tan sols quedava qualificar els grups per ordre d'importància, però tampoc no es van ordenar cronològicament els documents de cada subgrup, segurament perquè no era necessari, tot i que és cert que hi podria haver altres raons.

Sembla molt probable que el llibre es confeccionara en poc de temps, per tal que coincidira amb el període de mandat dels cònsols de Perpinyà que el van encomanar, i això potser ajudaria a explicar la poca cura que ens sembla veure en els textos, la qual cosa no significa que siga un exemplar dolent o rebutjable, però es troba lluny de ser una còpia fidel dels textos originals.

Abans, però, de donar inici a la còpia dels documents, prèviament ordenats per temes, algun jurista va haver de fer la confecció dels resums, a voltes molt extensos, del contingut. Aquests registres es

van escriure en llengua catalana, per facilitar la lectura a persones no coneixedores de la llengua llatina, com ara molts dels oficials municipals.

Amb el pas del temps, però, la manca d'índex va fer que l'obra provocara un resultat totalment distint al que havia motivat la seva confecció, raó per la qual l'any 1410 els cònsols Joan Fabre, Jordi Andreu, Bernat Raseres, Berenguer Jaume i Ramon Azamar van ordenar la realització d'un índex general, que es va col·locar als primers fulls encara en blanc del Llibre Verd Major, que recull un resum molt breu de la versió catalana dels esmentats registres dels documents copiats i, a més, afegeix un títol a cada un dels grups de documents que havien estat ordenats per temes, circumstància que encara coneixien els juristes de l'època i que ha estat determinant per poder fixar la lògica estructura amb què va ser pensat aquest cartulari.

La distribució per temes⁴ és la que figura a continuació:

- Primerament les Ordinacions e Statuts antichs de la vila
- Privilegi de la mà armada
- De contribuir en los càrrechs de la vila
- De talls e subsidis
- De penyores e de cartes
- Franqueses de homs de Perpenyà
- Privilegis dels sobreposats de la orta
- De les scrivanies de Perpenyà
- De les despulles dels morts en Perpinyà
- Aquests privilegis toquen diverses caps
- So que han a fer los cònsols de Perpenyà
- Franqueses de leudes e de autres drets
- So que ha fer lo balle ensemps ab los cònsols de Perpenyà
- De leudes e naufrag e de reves
- Privilegis qui toquen diverses caps
- Alguatzirs del rey
- Asò pertany al clavaris
- Asò toqua les ajudes de la vila
- Que no·s fassen exequcions alcun, sinó dades deffenses

4. Transcrivim els títols directament de l'índex del manuscrit.

- De les amortizations
- Asò toqua als notaris de Perpenyà
- Privilegis de-l spital dels pobres
- Sentències goanyades per la vila de diverses qüestions
- Jutge d'apells
- Franqueses de hòmens de Perpenyà
- Privilegis dels abitans forasters de la vila de Perpenyà
- De la taula dels oficials
- Cònsols de Perpenyà
- De no trer coses de la terra de Rosselló
- De-l azembler del rey
- Dels porters del senyor rey
- Dels iuheus
- Dels oficials reyal
- De matrimonis amaguats
- Oficials reals
- Dels carreguadors e descarreguadors
- Térmens
- Imposicions e aiudes
- Balle de Perpenyà
- Hòmens de Perpenyà
- Cancellor e vicicancellor del senyor rey
- De-l Studi de Perpenyà
- Obres de vila
- De les naus qui van oltremar
- Hòmens strangers

Es pot veure a l'apartat següent el nombre de documents que hi ha dins de cada un dels anteriors grups i també el nom del senyor o persones que els van atorgar.

Numeració i presentació dels documents

Probablement, tots els cartularis es redactaven seguint uns criteris d'utilitat, diferents segons les persones que hi havia al darrere.

Per aquesta raó hi ha cartularis fets amb una estricta ordenació cronològica i uns altres amb una distribució geogràfica; però en el cas del Llibre Verd Major de Perpinyà es va fer amb una clara voluntat de distribució temàtica, com acabem de veure, raó per la qual considerem inacceptable no respectar aquest criteri que va presidir la seva concepció a finals del segle XIV i, per tant, mantinem el text tal com se'l pot trobar al mateix volum i no per ordre cronològic com probablement molta gent creu que es deu fer, per facilitar el seguiment dels fets històrics i institucionals. Demanarem al lector un petit esforç addicional a l'hora d'efectuar les consultes, a benefici del manteniment de l'agrupació temàtica inicial, la qual cosa no suposarà més d'uns pocs segons, ja que hem atorgat un número d'ordre als tres-cents tretze documents que componen la col·lecció i, a partir d'aquesta primera llista, que veurem tot seguit, en confeccionarem un segon, ara sí, de forma cronològica, que facilite la consulta dels textos per aquesta altra via.

Hem assignat un sol número al primer document, que conté el text dels Costums de Perpinyà i està dividit en seixanta-nou articles; i hem fet exactament el mateix amb el document segon, que consta de deu articles. Pel que fa a la resta no presenten cap mena de dificultat des del punt de vista numèric, tant els que estan datats com els que no ho estan.

La relació de documents del Llibre Verd Major, tal com aquests figuren al manuscrit, amb indicació de la data d'atorgament i el senyor o les persones responsables, i, a més, inclosos entre claudàtors els títols dels temes en els quals estan dividits, és aquesta:

[Primerament les Ordinacions e Statuts antichs de la vila]

- 1 [Segles XII-XIV – Text dels Costums de Perpinyà (versió de 1395)]
- 2 [Segles XII-XIV – Coses de les que no es paga delme (versió de 1395)]

[Asò següent són los Privilegis de la vila de Perpenyà, atorgats tant per los comtes de Rosselló quant per los magnífichs reys d'Aragó, e de Mallorca, de gloriosa memòria]

- 3 1170, maig, 15 – Girard II de Rosselló

- 4 1162, juliol, 7 – Girard II de Rosselló⁵
- 5 1172, juliol, 4 – Girard II de Rosselló
- 6 1172, juliol, 17 – Alfons I de Catalunya
- 7 1173, maig, 12 – Alfons I de Catalunya
- 8 1173, maig, 14 – Alfons I de Catalunya
- 9 1174, novembre, 28 – Alfons I de Catalunya
- 10 1176, març, 17 – Alfons I de Catalunya

[Privilegi de la mà armada]

- 11 1197, febrer, 23 – Pere I de Catalunya
- 12 1329, agost, 6 – Jaume II de Mallorca
- 13 1344, octubre, 30 – Pere III de Catalunya
- 14 1344, octubre, 30 – Pere III de Catalunya
- 15 1346, gener, 30 – Pere III de Catalunya
- 16 1357, febrer, 5 – Pere III de Catalunya
- 17 1368, maig, 15 – Pere III de Catalunya
- 18 1384, abril, 29 – Pere III de Catalunya
- 19 1384, abril, 29 – Pere III de Catalunya
- 20 1385, maig, 18 – Pere III de Catalunya

[De contribuir en los càrrechs de la vila]

- 21 1207, setembre, 19 – Pere I de Catalunya
- 22 1210, febrer, 5 – Pere I de Catalunya
- 23 1211, febrer, 15 – Pere I de Catalunya
- 24 1242, gener, 18 – Jaume I
- 25 1249, novembre, 19 – Jaume I

[De talls e subsidis]

- 26 1254, maig, 17 – Jaume I

5. Es considera, habitualment, que Girard II de Roselló va accedir a la corona comtal l'any 1164, la qual cosa entra en contradicció amb la data d'aquest document, el contingut del qual sol donar-se, precisament, quan un nou senyor pren possessió dels drets sobre un lloc o un territori, raó per la qual caldrà pensar en una errada d'algun copista i, tot i que per ara no en podem conèixer la data exacta, és lícit pensar que el document s'atorgaria en els inicis del govern d'aquest comte.

- 27 1260, agost, 10 – Jaume I
- 28 1318, març, 26 – Sanç de Mallorca
- 29 1339, maig, 12 – Jaume III de Mallorca

[De penyores e de cartes]

- 30 1266, febrer, 5 – Jaume I
- 31 1273, març, 1 – Jaume I
- 32 1273, agost, 3 – Jaume I
- 33 1273, agost, 3 – Jaume I
- 34 1262, abril, 28 – Jaume I
- 35 1262, maig, 23 – Jaume I

[Franqueses de homs de Perpenyà]

- 36 1266, febrer, 5 – Jaume I
- 37 1274, abril, 9 – Jaume I
- 38 1241, febrer, 25 – Jaume I
- 39 1260, agost, 5 – Jaume I
- 40 1264, agost, 30 – Jaume I
- 41 1267, març, 12 – Infant Jaume (II) de Mallorca

[Privilegis dels sobreposats de la orta]

- 42 1348, novembre, 10 – Pere III de Catalunya
- 43 1357, febrer, 5 – Pere III de Catalunya
- 44 1358, abril, 20 – Pere III de Catalunya
- 45 1358, juny, 9 – Pere III de Catalunya
- 46 1365, desembre, 20 – Pere III de Catalunya
- 47 1363, març, 18 – Pere III de Catalunya
- 48 1368, març, 31 – Pere III de Catalunya
- 49 1384, febrer, 10 – Pere III de Catalunya

[De les scrivanies de Perpenyà]

- 50 1277, gener, 15 – Jaume II de Mallorca
- 51 1277, gener, 15 – Jaume II de Mallorca
- 52 1280, octubre, 25 – Jaume II de Mallorca

[De les despulles dels morts en Perpinyà]

- 53 1267, maig, 19 – bisbat d'Elna / consell municipal de Perpinyà
- 54 1270, setembre, 3 – bisbat d'Elna
- 55 1268, gener, 21. Viterbo – Climent IV, papa

[Aquests privilegis toquen diverses caps]

- 56 1267, maig, 19 – bisbat d'Elna / consell municipal de Perpinyà
- 57 1267, octubre, 19 – orde del Temple / consell municipal de Perpinyà
- 58 1279, maig, 31 – frares predicadors / consell municipal de Perpinyà
- 59 1250, febrer, 28 – consell municipal de Perpinyà / Jaume I
- 60 1250 – Jaume I
- 61 1264, maig, 14 – consell municipal de Perpinyà
- 62 1287, gener, 29 – consell municipal de Perpinyà
- 63 1271, setembre, 3 – Infant Jaume (II) de Mallorca
- 64 1279, juny, 9 – Jaume II de Mallorca
- 65 1284, abril, 26 – consell municipal de Perpinyà
- 66 1297, gener, 31 – senyor del castell de Perelló / consell municipal de Perpinyà
- 67 1299, novembre, 17 – Jaume II de Mallorca
- 68 1299, desembre, 17 – Jaume II de Mallorca
- 69 1300, juny, 18 – batlle de Perpinyà

[So que han a fer los cònsols de Perpenyà]

- 70 1300, juny, 17 – Jaume II de Mallorca
- 71 1300, març, 4 – Jaume II de Mallorca
- 72 1301, gener, 2 – Jaume II de Mallorca

[Franqueses de leudes e de autres drets]

- 73 1304, març, 18 – Jaume II de Mallorca
- 74 1303, setembre, 25 – Jaume II de Mallorca
- 75 1306, octubre, 4 – Sanç de Mallorca

- 76 1308, novembre, 29 – Jaume II de Mallorca
77 s. d. – consell municipal de Perpinyà / batlle de Perpinyà
78 1309, novembre, 5 – Jaume II de Mallorca
79 1311, agost, 4 – Sanç de Mallorca

[So que ha fer lo balle ensemps ab los cònsols de Perpinyà]

- 80 1311, abril, 14 – Jaume II de Mallorca
81 1392, octubre, 2 – Joan I

[De leudes, e naufrag, e de reves]

- 82 s. d. – cancelleria reial
83 s. d. – cancelleria reial
84 1284, juliol, 1 – Jaume II de Mallorca
85 1265, setembre, 29 – Jaume I
86 1272, agost, 26 – Jaume I
87 1303, agost, 3 – Jaume II de Mallorca
88 1286, març, 29 – Alfons II de Catalunya
89 1305, gener, 16 – Anna de Vernet / consell municipal de Perpinyà
90 1306, octubre, 4 – infant Sanç de Mallorca
91 1310, setembre, 5 – senyor de Tatzó d'Avall / consell municipal de Perpinyà
92 1313, maig – Frederic II de Sicília
93 1315, maig, 5 – Sanç de Mallorca
94 1388, març, 29 – Joan I
95 1317, setembre, 12 – Sanç de Mallorca
96 s. d. cancelleria reial
97 s. d. cancelleria reial
98 1317, març, 26 – Sanç de Mallorca
99 1322, octubre, 30 – Sanç de Mallorca

[Privilegis qui toquen diverses caps]

- 100 1314, febrer, 18 – Sanç de Mallorca
101 1318, març, 26 – Sanç de Mallorca
102 1320, maig, 2 – Sanç de Mallorca

- 103 1320, juny, 20 – Sanç de Mallorca
- 104 1322, novembre, 19 – Sanç de Mallorca
- 105 1322, octubre, 30 – Sanç de Mallorca
- 106 1322, desembre, 1 – Sanç de Mallorca
- 107 1322, octubre, 30 – Sanç de Mallorca
- 108 1322, desembre, 1 – Sanç de Mallorca
- 109 1324, maig, 23 – Sanç de Mallorca
- 110 1324, maig, 23 – Sanç de Mallorca
- 111 1363, novembre, 22 – Pere III de Catalunya
- 112 1322, octubre, 8 – Sanç de Mallorca
- 113 1323, desembre, 1 – consell municipal de Perpinyà / bisbat d'Elna
- 114 1326, juny, 23 – Jaume III de Mallorca
- 115 1329, agost, 6 – Jaume III de Mallorca

[Alguatzirs del rei]

- 116 1358, octubre, 21 – Pere III de Catalunya
- 117 1372, setembre, 24 – Pere III de Catalunya
- 118 1377, setembre, 3 – Pere III de Catalunya
- 119 1377, setembre, 3 – Pere III de Catalunya

[Asò pertany als clavaris]

- 120 1332, març, 21 – Jaume III de Mallorca
- 121 1332, juliol, 1 – Jaume III de Mallorca
- 122 1347, desembre, 6 – Pere III de Catalunya
- 123 1347, desembre, 6 – Pere III de Catalunya
- 124 1350, desembre, 23 – Pere III de Catalunya
- 125 1358, octubre, 20 – Pere III de Catalunya
- 126 1358, octubre, 10 – Pere III de Catalunya
- 127 1360, desembre, 3 – Pere III de Catalunya
- 128 1361, març, 14 – Pere III de Catalunya
- 129 1361, març, 14 – Pere III de Catalunya
- 130 1362, març, 15 – Pere III de Catalunya
- 131 1361, desembre, 16 – Pere III de Catalunya
- 132 1362, març, 12 – Pere III de Catalunya

- 133 1392, març, 6 – Joan I
- 134 1368, agost, 3 – Pere III de Catalunya
- 135 1383, juny, 6 – Governador del Rosselló
- 136 1388, setembre, 19 – Joan I
- 137 1387, setembre, 30 – Joan I
- 138 1392, març, 6 – Joan I

[Asò toqua les ajudes de la vila]

- 139 1332, març, 21 – Jaume III de Mallorca
- 140 1357, març, 4 – Pere III de Catalunya
- 141 1358, abril, 20 – Pere III de Catalunya
- 142 1358, abril, 20 – Pere III de Catalunya
- 143 1358, octubre, 2 – Pere III de Catalunya
- 144 1364, agost, 4 – Pere III de Catalunya

[Que no-s fassen exequions contre alcun, sinó dades deffenses]

- 145 1332, juliol, 1 – Jaume III de Mallorca
- 146 1370, juny, 14 – Pere III de Catalunya
- 147 1372, setembre, 23 – Pere III de Catalunya
- 148 1293, juny, 29 – Jaume II de Mallorca
- 149 1332, octubre, 31 – Jaume III de Mallorca

[De les amortizacions]

- 150 1335, abril, 13 – Jaume III de Mallorca
- 151 1324, juny, 22 – Sanç de Mallorca
- 152 1324, agost, 29 – Sanç de Mallorca
- 153 1359, març, 6 – Pere III de Catalunya
- 154 1393, novembre, 10 – Joan I
- 155 1376, setembre, 4 – Pere III de Catalunya
- 156 1377, desembre, 14 – Pere III de Catalunya
- 157 1377, desembre, 14 – Pere III de Catalunya
- 158 1377, desembre, 14 – Pere III de Catalunya
- 159 1386, març, 31 – Pere III de Catalunya

[Asò toqua als notaris de Perpenyà]

- 160 1335, novembre, 6 – Jaume III de Mallorca
- 161 1335, novembre, 6 – Jaume III de Mallorca
- 162 1335, novembre, 18 – Jaume III de Mallorca
- 163 1336, desembre, 11 – Jaume III de Mallorca
- 164 1334, setembre, 5 – Jaume III de Mallorca
- 165 1324, febrer, 1 – Sanç de Mallorca
- 166 1346, novembre, 16 – Pere III de Catalunya
- 167 1358, juny, 5 – Pere III de Catalunya
- 168 1358, juny, 9 – Pere III de Catalunya
- 169 1359, desembre, 21 – Pere III de Catalunya
- 170 1363, març, 18 – Pere III de Catalunya
- 171 1365, febrer, 14 – Pere III de Catalunya
- 172 1377, setembre, 3 – Pere III de Catalunya
- 173 1388, febrer, 25 – Joan I
- 174 1393, abril, 16 – Joan I

[Privilegis de-l spital dels pobres]

- 175 1315, juliol, 21 – Sanç de Mallorca
- 176 1378, maig, 24 – bisbat d'Elna

[Sentències goaynades per la vila de diverses qüestions]

- 177 1321, juliol, 11 – batlle de Perpinyà / consell municipal de Perpinyà
- 178 1337, novembre, 18 – batlle de Perpinyà / consell municipal de Perpinyà
- 179 1302, juny, 14 – vegueria de Perpinyà
- 180 1339, setembre, 6 – Jaume III de Mallorca
- 181 1341, novembre, 5 – Jaume III de Mallorca
- 182 1342, juny, 27 – Jaume III de Mallorca
- 183 1307, octubre – Jaume II de Mallorca
- 184 1315, agost, 15 – lloctinència reial de Perpinyà
- 185 1337, març, 4 – Jaume III de Mallorca

[Jutge d'apells]

- 186 1344, juliol, 21 – Pere III de Catalunya
- 187 1357, febrer, 12 – Pere III de Catalunya
- 188 1366, juny, 25 – Pere III de Catalunya

[Ffranqueses de hòmens de Perpenyà]

- 189 1323, maig, 23 – Jaume III de Mallorca
- 190 1323, juny, 16 – Infant Alfons (III) de Catalunya
- 191 1249, juny, 30 – Jaume I
- 192 1279, gener, 20 – Pere II de Catalunya / Jaume II de Mallorca
- 193 1344, juliol, 21 – Pere III de Catalunya
- 194 1344, juliol, 21 – Pere III de Catalunya
- 195 1344, juliol, 21 – Pere III de Catalunya

[Privilegis dels habitants forasters de la vila de Perpenyà]

- 196 1368, març, 15 – Pere III de Catalunya
- 197 1368, novembre, 15 – Pere III de Catalunya
- 198 1382, juny, 10 – Pere III de Catalunya
- 199 1365, desembre, 19 – Pere III de Catalunya
- 200 1362, agost, 26 – Pere III de Catalunya

[De la taula dels oficials]

- 201 1344, juliol, 21 – Pere III de Catalunya
- 202 1354, febrer, 2 – Pere III de Catalunya
- 203 1354, febrer, 2 – Pere III de Catalunya
- 204 1354, febrer, 2 – Pere III de Catalunya
- 205 1362, març, 15 – Pere III de Catalunya
- 206 1365, abril, 21 – Pere III de Catalunya
- 207 1362, agost, 16 – Pere III de Catalunya
- 208 1393, febrer, 8 – Joan I
- 209 1344, octubre, 30 – Pere III de Catalunya
- 210 1344, octubre, 30 – Pere III de Catalunya
- 211 1344, octubre, 30 – Pere III de Catalunya

[Cònsols de Perpenyà]

- 212 1346, novembre, 16 – Pere III de Catalunya
213 1346, novembre, 16 – Pere III de Catalunya
214 1350, març, 22 – Pere III de Catalunya
215 1348, febrer, 17 – Pere III de Catalunya
216 1351, març, 25 – Pere III de Catalunya
217 1360, març, 25 – Pere III de Catalunya
218 1363, març, 18 – Pere III de Catalunya
219 1377, setembre, 3 – Pere III de Catalunya
220 1381, març, 27 – Pere III de Catalunya
221 1346, novembre, 24 – Pere III de Catalunya

[De no trer coses de la terra de Rosselló]

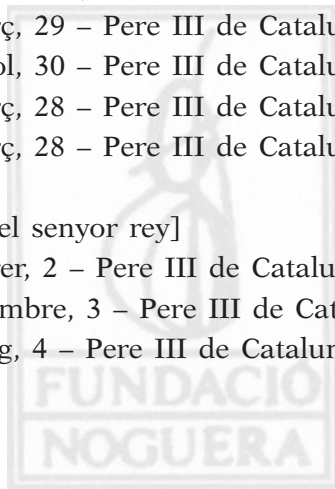
- 222 1358, abril, 20 – Pere III de Catalunya
223 1375, novembre, 4 – Pere III de Catalunya
224 1378, juliol, 9 – governador Rosselló i Cerdanya
225 1378, agost, 12 – governador Rosselló i Cerdanya
226 1347, desembre, 4 – Pere III de Catalunya
227 1351, juliol, 21 – Pere III de Catalunya
228 1350, març, 22 – Pere III de Catalunya

[De-l azembler del rey]

- 229 1353, març, 29 – Pere III de Catalunya
230 1370, juliol, 30 – Pere III de Catalunya
231 1353, març, 28 – Pere III de Catalunya
232 1353, març, 28 – Pere III de Catalunya

[Dels porters del senyor rey]

- 233 1354, febrer, 2 – Pere III de Catalunya
234 1377, setembre, 3 – Pere III de Catalunya
235 1354, maig, 4 – Pere III de Catalunya

[Dels iuheus]

- 236 1358, abril, 20 – Pere III de Catalunya
237 1359, desembre, 14 – Pere III de Catalunya
238 1366, octubre, 26 – Pere III de Catalunya
239 1392, gener, 4 – Joan I

[Dels oficials reials]

- 240 1358, abril, 20 – Pere III de Catalunya
241 1358, juny, 9 – Pere III de Catalunya
242 1362, març, 15 – Pere III de Catalunya
243 1368, abril, 2 – Pere III de Catalunya
244 1362, agost, 16 – Pere III de Catalunya
245 1359, gener, 21 – Pere III de Catalunya
246 1365, març, 3 – Pere III de Catalunya
247 1387, abril, 10 – Pere III de Catalunya
248 1393, febrer, 10 – Joan I
249 1362, març, 19 – Pere III de Catalunya
250 1385, maig, 18 – Pere III de Catalunya

[De matrimonis amaguats]

- 251 1369, febrer, 28 – Pere III de Catalunya
252 1392, març, 6 – Joan I
253 1394, març, 1 – Joan I
254 1368, abril, 3 – Pere III de Catalunya

[Oficials reals]

- 255 1362, agost, 16 – Pere III de Catalunya
256 1393, juliol, 7 – Joan I
257 1393, febrer, 8 – Joan I
258 1393, febrer, 8 – Joan I
259 1388, setembre – Joan I
260 1393, abril, 16 – Joan I
261 1353, març, 27 – Pere III de Catalunya
262 1369, març, 11 – Pere III de Catalunya

263 1382, juny, 10 – Pere III de Catalunya

[Dels carregadors e descarregadors]

264 1359, desembre, 13 – Pere III de Catalunya

265 1388, desembre, 22 – Joan I

266 1389, agost, 26 – Joan I

[Tèrmens]

267 1370, juliol, 12 – Pere IV de Catalunya

[Imposicions e aiudes]

268 1373, juliol, 8 – Pere III de Catalunya

269 1392, setembre, 12 – Joan I

270 1373, octubre, 1 – Pere III de Catalunya

271 1374, agost, 22 – Pere III de Catalunya

272 1374, juliol, 26 – Pere III de Catalunya

273 1387, setembre, 9 – Joan I

[Balle de Perpenyà]

274 1372, setembre, 24 – Pere III de Catalunya

275 1385, gener, 7 – Infant Joan (I)

276 1372, febrer, 27 – Infant Joan (I)

277 1374, desembre, 14 – Pere III de Catalunya

[Hòmens de Perpenyà]

278 1378, maig, 8 – Pere III de Catalunya

279 1374, octubre, 1 – Pere III de Catalunya

280 1375, juliol, 7 – Pere III de Catalunya

[Canceller e vicicanceller del senyor rey]

281 1377, setembre, 3 – Pere III de Catalunya

282 1382, juny, 12 – Pere III de Catalunya

283 1377, setembre, 3 – Pere III de Catalunya

[De-l Studi de Perpenyà]

- 284 1350, març, 20 – Pere III de Catalunya
285 1379, novembre, 28 – Climent VII, papa
286 1380, març, 1 – infant Joan (I)

[Obres de la vila]

- 287 1384, agost, 10 – Pere III de Catalunya
288 1377, octubre, 29 – Pere III de Catalunya

[De les naus qui van oltremar]

- 289 1379, novembre, 26 – Pere III de Catalunya
290 1379, novembre, 26 – Pere III de Catalunya

[Hòmens strangers]

- 291 1383, febrer, 21 – Pere III de Catalunya
292 1379, abril, 29 – Pere III de Catalunya
293 1383, febrer, 26 – Pere III de Catalunya
294 1385, gener, 28 – Pere III de Catalunya
295 1387, setembre, 10 – bisbat d'Elna
296 1335, abril, 8 – cancelleria reial
297 1370, desembre, 13 – vegueria del Rosselló
298 1388, setembre, 12 – Joan I
299 1388, desembre, 22 – Joan I
300 1388, desembre, 15 – Joan I
301 1390, febrer, 16 – Joan I
302 1392, setembre, 7 – Joan I
303 1393, desembre, 10 – Joan I
304 1393, novembre, 15 – Joan I
305 1394, març, 1 – Joan I
306 1394, març, 1 – Joan I
307 1394, novembre, 20 – Joan I
308 1394, novembre, 20 – Joan I
309 1394, novembre, 20 – Joan I
310 1393, juliol, 26 – Joan I

- 311 1394, novembre, 12 – Joan I
312 1395, febrer, 10 – Joan I
313 1394, novembre, 5 – Joan I

Llista cronològica dels documents

Tot i el respecte al text original que presideix aquest treball, considerem també la necessitat d'incloure una llista cronològica dels documents del Llibre Verd Major, que ens facilite l'accés directe als documents tal com van anar promulgant-se o concedint-se, la qual cosa permet tenir una imatge prou clara de l'origen i l'evolució de les institucions de dret municipal a Perpinyà, que van donar com a resultat l'espectacular desenvolupament de la població al llarg de la baixa edat mitjana.

De manera purament orientativa, incloem en el lloc corresponent el nom del senyor o el monarca responsable de la major part de la documentació continguda al Llibre Verd Major durant el seu govern, tot i tenint en compte que a banda de la documentació comtal i/o reial, que és quasi tota, hi ha alguns documents que tenen altres procedències i per tant una consideració i un sentit diferents.

DOCUMENTS SENSE DATA

[Segles XII-XIV]

Costums de Perpinyà⁶ [1].

[Segles XIII?-XIV]

De les coses per les que no es paga delme⁷ [2].

6. Es tracta de la versió que estava en vigor l'any 1395, ja que els Costums havien nascut a mitjan segle XII i durant la centúria següent havien experimentat modificacions significatives, incloses addicions i supressions, tal com podem veure comparant aquest text amb la versió, una mica més primitiva, del Llibre Verd Menor de Perpinyà que ara no estudiem.

7. Situades immediatament després dels Costums, al seu encapçalament s'indica que són drets antics l'origen dels quals es desconeix.

[c. 1308-1309?]

Ordinació de no pagar despeses en la cort de l'oficial del batlle⁸ [77].

[Segles XIII?-XIV]

Memòria de les lleudes que el rei acostuma prendre a Perpinyà⁹ [82].

[Segles XIII?-XIV]

Memòria dels drets corresponents al rei durant la celebració de fires [83].

[Segles XIII?-XIV]

Memòria de les lleudes que el rei acostuma prendre a Cotlliure [96].

[Segles XIII-XIV]

Segona ordenació de la lleuda de Cotlliure¹⁰ [97].

GIRARD I, COMTE DE ROSSELLÓ (1164-1172)

1162, juliol, 7¹¹

Girard, comte de Rosselló, confirma els usatges i els costums de Perpinyà i dicta noves normes per al seu bon govern [4].

8. El document se situa dins del capítol que es titula *Franqueses de leudes e de autres drets*, entre dos documents datats els anys 1308 i 1309.

9. Inclòs, com el següent, davant d'un document de 1284 de Jaume II de Mallorca és molt probable que aquesta llista de percepció de lleudes es confeccionara en temps de Jaume I, com també es va fer en altres poblacions dels seus estats, i que continga actualitzacions fins al final del segle XIV, quan es va confeccionar el Llibre Verd Major.

10. Tot i que el document no porta data, al final s'indica que Guillem de Puigdor-fila, que era conseller de Jaume II, amb el consentiment d'aquest va afegir unes noves disposicions o uns nous aclariments al text d'aquesta segona ordenació de la lleuda, que caldrà suposar que es refereix a Cotlliure, no sols perquè està copiat a continuació de la primera, sinó pel fet que en aquestes darreres disposicions se cita diverses vegades Cotlliure com a referència a l'hora de gravar mercaderies no contemplades en altres ordenacions relatives a la percepció de lleudes.

11. Ja hem dit abans que la data d'aquest document sembla una errada i que hauria de retardar-se a l'any 1164, al moment mateix d'inici del govern del comte Girard.

1170, maig, 15

Girard, comte de Rosselló, dóna llicència als homes de Perpinyà, perquè puguen penyorar la persona i els béns dels deutors que havien signat amb ells alguna mena de conveniència prèvia i no havien complit els acords dels pactes [3].

1172, juliol, 4

Testament de Girard, comte de Roselló, on deixa en herència el comtat al rei d'Aragó [5].

ALFONS I DE CATALUNYA (1172-1196)

1172, juliol, 17

Alfons I de Catalunya confirma tots els costums i usatges de Perpinyà [6].

1173, maig, 12

Alfons I de Catalunya acorda amb els homes de Perpinyà que mai no podrà obtenir-ne préstecs, si no li'ls volen fer de forma voluntària [7].

1173, maig, 14

Alfons I de Catalunya dóna llicència als homes de Perpinyà perquè puguen penyorar els béns dels seus deutors, personalment o mitjançant la intervenció del batlle de la població, exceptuant si és el cas, els bous d'arada [8].

1174, novembre, 28. Perpinyà

Alfons I de Catalunya prohibeix que es facen obradors, taules, bancs o altres artefactes que dificulten la lliure circulació pel mercat de Perpinyà [9].

1176, març, 17

Alfons I de Catalunya ordena que mai no es puga mudar de lloc la vila de Perpinyà, confirma els seus costums, escrits o no, i dicta noves disposicions per al bon govern de la població [10].

PERE I DE CATALUNYA (1196-1213)

1197, febrer, 23. Perpinyà

Els homes de Perpinyà regulen el seu règim municipal, fent especial esment al nomenament anual de cinc cònsols que ostentaran la representació del municipi. Pere I de Catalunya ho aprova i dicta algunes disposicions complementàries [11].

1207, setembre, 19. Perpinyà

Pere I de Catalunya confirma els costums de Perpinyà i declara l'obligació de tots els seus habitants, de la condició que siguem, a contribuir econòmicament a l'obra del mur de la població [21].

1210, febrer, 5. Girona

Pere I de Catalunya posa els habitants de Perpinyà i els seus béns sota la seva protecció, i dicta noves disposicions per al seu bon govern [22].

1211, febrer, 15. Narbona

Pere I de Catalunya defineix el dret d'algunes persones de Perpinyà per poder gaudir, o no, la franquesa concedida als homes dels ordes del Temple i de l'Hospital [23].

JAUME I (1213-1276)

1241, abril, 25. Girona

Jaume I regula les usures dels jueus de tots els seus estats [38].

1242, gener, 18. Perpinyà

Jaume I confirma a la vila de Perpinyà els seus privilegis, usos i costums [24].

1249, febrer, 28

El batlle i el consell municipal de Perpinyà aproven un nou article per als Costums de la població, relatiu a la forma en què qualsevol persona pot demanar justícia davant la cort local. El rei Jaume I ho va confirmar el mateix any [59].

1249, juny, 30. Vilamarxant

Jaume I prohibeix a la justícia i a qualsevol oficial reial que pugui tancar o fer clavar les portes dels obradors dels drapers de Perpinyà [191].

1249, novembre, 19. Calatayud

Jaume I delimita competències dels tribunals de Perpinyà, que afecten tant als habitants de la població com a persones forasteres [25].

1250¹²

Jaume I dicta un nou article per als Costums de Perpinyà, disposant que una persona només podrà apel·lar una sola vegada les sentències interlocutòries [60].

1254, maig, 17. Barcelona

Jaume I declara que el subsidi fet pels homes de Perpinyà va ser per voluntat seva i no per cap mena d'obligació [26].

1260, agost, 5. Lleida

Jaume I dóna llicència als homes de Perpinyà per poder exportar lliurement el seu blat, per terra o per mar [39].

1260, agost, 10. Lleida

Jaume I declara l'obligació que tenen els homes de Perpinyà que han estat coronats però no ordenats "in sacris", a contribuir al pagament de talles i altres exaccions reials [27].

1262, abril, 28. Montpeller

Jaume I eximeix de pena, sota certes condicions, els homes de Perpinyà que en defensa pròpia i de llurs béns facen algun mal a persones forasteres que porten cartes reials de guiatge [34].

12. La data d'aquesta disposició és només aproximada, i deriva de la lectura de les dues darreres línies del document antecedent copiat al Llibre Verd Major, el número 59, datat del 28 de febrer de 1250.

1262, maig, 23. Montpeller

Jaume I dóna llicència als homes de Perpinyà, per poder escollir cada volta que siga necessari, un grup de set homes encarregats de fer la recaptació de qualsevol exacció reial entre els habitants de la població [35].

1264, maig, 14

El consell municipal de Perpinyà aprova un nou article per als Costums de la vila, on es disposa que la persona escollida per fer talles o col·lectes públiques no puga percebre cap mena de salari per dit treball [61].

1264, agost, 30. Barcelona

Jaume I declara que tots els habitants de Perpinyà, sense excepció, estan obligats a contribuir en les despeses i talles que es fan per al bé i el profit de la població [40].

1265, setembre, 29. Girona

Jaume I indica quins són els contractes de béns que es fan a Perpinyà que deuen pagar foriscapi [85].

1266, febrer, 5. Múrcia

Jaume I regula el que s'ha de fer amb les penyores preses per jueus, tant de coses furtades a cristians com de coses empenyorades sense consentiment [30].

1266, febrer, 5. Múrcia

Jaume I institueix el pes del blat i de la farina de Perpinyà [36].

1267, maig, 19

Concòrdia entre el bisbat d'Elna i el consell municipal de Perpinyà, relativa al dret de patronat de l'hospital dels pobres [56].

1267, maig, 23

Concòrdia entre el bisbe d'Elna i els còsols de Perpinyà sobre els llits i vestidures dels difunts, sobre el so de les campanes i la benedicció de les núvies [53].

1267, octubre, 19

Concòrdia entre l'orde del Temple i el consell municipal de Perpinyà, relativa a drets de les flequeries [57].

1268, gener, 28. Viterbo

El papa Climent V confirma la concòrdia entre el bisbat d'Elna i el consell municipal de Perpinyà sobre llits i vestidures de difunts, so de les campanes i benedicció de les núvies [55].

1270, febrer, 26. Perpinyà

L'infant Jaume atorga carta de venda, a favor del consell municipal de Perpinyà, del dret de patronat que li pertanyia sobre l'hospital de pobres de la població [41].

1270, març, 27

Clàusules del testament del rei Jaume I relatives a la institució d'hereus [86].

1270, setembre, 3

El bisbe d'Elna absol el consell municipal de Perpinyà de qualsevol demanda que poguera fer-los sobre les despulles i els llits dels morts, així com per la benedicció de les núvies [54].

1271, setembre, 3. [Perpinyà]

L'infant Jaume aprova, amb el consentiment del consell municipal de Perpinyà, el nou text de l'orde judiciari de la població [63].

1273, març, 1. Girona

Jaume I dóna llicència al batlle de Perpinyà per poder establir un segon escrivà a la seva escrivania en cas que siga necessari. Dicta també diverses disposicions en matèria de dret penal i administratiu per al bon règim municipal.

1273, agost, 3. Set Aigües

Jaume I declara que tota mena de contractes escrits fets a Perpinyà o a qualsevol població del Rosselló s'han de fer comptant amb moneda de Barcelona [32].

1273, agost, 3. Set Aigües

Jaume I renúncia al dret de fadiga de les vendes d'heretats fetes a Perpinyà entre distintes persones, on el rei el tenia reconegut, mantenint, però, el foriscapi i qualsevol altre dret reial acostumat en aquesta mena de transaccions [33].

1274, abril, 10. Perpinyà

Jaume I ratifica l'antic costum dels homes de Perpinyà de poder vendre blat lliurement i traure'l del territori tant per terra com per mar, amb alguna excepció [37].

JAUME II DE MALLORCA (1277-1311)

1277, gener, 15. Perpinyà

Jaume II de Mallorca confirma els costums, escrits i no escrits, així com tots els privilegis de la vila de Perpinyà [50].

1277, gener, 15. Perpinyà

Jaume II de Mallorca dicta noves disposicions per al bon govern de la vila de Perpinyà [51].

1279, gener, 20. Perpinyà

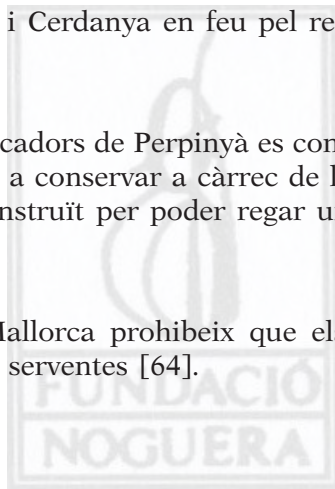
Jaume II de Mallorca declara tenir el regne de Mallorca i els comtats de Rosselló i Cerdanya en feu pel rei d'Aragó [192].

1279, maig, 31

Els frares predicadors de Perpinyà es comprometen davant del batlle de la població a conservar a càrrec de llurs pròpies despeses un pont que han construït per poder regar unes terres [58].

1279, juny, 9

Jaume II de Mallorca prohibeix que els jueus puguin tenir dones cristianes per serventes [64].

1280, octubre, 24. Perpinyà

Jaume II de Mallorca dicta noves disposicions per al bon govern de la vila de Perpinyà, sobre matèries diverses [52].

1284, abril, 26

Jaume II prohibeix que els carnissers de Perpinyà puguin vendre certes carns, excepte en les taules designades amb eixa finalitat [65].

1284, juliol, 1

Jaume II de Mallorca promulga la nova tarifa de la reva de Perpinyà [84].

1286, març, 29. Barcelona

Alfons II de Catalunya prohibeix en tot Catalunya reclamacions per dret de naufragi de qualsevol cosa que es recupere de la mar [88].

1287, gener, 29. Perpinyà

El consell municipal de Perpinyà dicta una nova disposició per regular millor l'ús de les mesures públiques [62].

1293, juny, 29. Perpinyà

Jaume II de Mallorca declara que a la vila de Perpinyà només es pot vendre, públicament, blat a la plaça del Blat [148].

1297, gener, 31

Concòrdia entre el senyor del castell de Perellós i el consell municipal de Perpinyà per tal que els habitants de la vila puguin tallar llenya al bosc de Perellós i portar-la a qualsevol part de la senyoria del rei de Mallorca, pagant al senyor de Perellós els drets corresponents [66].

1299, novembre, 17. Perpinyà

Jaume II de Mallorca prohibeix l'entrada de vi foraster als comtats de Rosselló, Vallespir i Conflent, en benefici del vi que es produeix a Perpinyà [67].

1299, desembre, 17. Vila-Seca

Jaume II de Mallorca atorga als homes de Perpinyà la gratuïtat de la justícia en les demandes presentades davant la cort del batlle, amb alguna excepció [68].

1300, març, 4. Mallorca

Jaume II de Mallorca dóna llicència als cònsols de Perpinyà per poder escollir dos homes encarregats de revisar els comptes relatius a les talles o questes que es puguin fer a la vila per qual-sevol raó [71].

1300, juny, 17. Perpinyà

Jaume II de Mallorca ordena que anualment els cònsols de Perpinyà puguin rebre compte de l'hospitaller de la vila de Sant Llàtzer, així com de l'obra del pont i l'almoïna de la vila [70].

1300, juny, 18. Perpinyà

El batlle de Perpinyà delimita en quins casos deu aplicar-se i en quins no el privilegi reial de 17 de desembre de 1299, atorgant gratuïtat de la justícia en les demandes presentades davant la cort del batlle de la vila [69].

1301, gener, 2. Mallorca

Jaume II de Mallorca dóna a la vila de Perpinyà tots els drets que poguera tenir sobre l'església de Santa Maria la Real, que el consell municipal havia comprat i anteriorment posseïen els frares penitents [72].

1302, juny, 15. [Perpinyà]

El veguer de Rosselló declara que els homes de Perpinyà no estan obligats a pagar a Sant Feliu d'Avall per lleuda ni passatge [179].

1303, agost, 3

Referència a una declaració feta per Jaume II de Mallorca, relativa als casos en els quals poden ser detinguts forasters que es troben a la vila de Perpinyà però no tenen fermança [87].

1303, setembre, 25. Perpinyà

Jaume II de Mallorca enfranqueix els homes de Perpinyà i Rosselló, Vallespir, vall de Prades, Cotlliure, Banyuls, Puigcerdà, Cerdanya, Baridà, vall de Ribes, Vilafranca, Conflent i Capcir, de l'impost de bovatge i estableix la gabella de la sal amb una renda anual de mil lliures [74].

1304, març, 18. Perpinyà

Jaume II de Mallorca atorga als homes de Perpinyà carta de franquesa als llocs del Voló i Cotlliure, sota certes condicions [73].

1305, gener, 16

Els cònsols de Perpinyà fan donació de quatre mil sous de Barcelona a Anna, senyora del castell del Vernet, en concepte de remissió perpètua dels drets de lleuda i passatge que es pagaven en dit lloc [89].

1306, octubre, 4. Perpinyà

L'infant Sanç de Mallorca confirma els privilegis i costums de la vila de Perpinyà [75 i 90].¹³

1307, octubre, (principis)

Els cònsols de Perpinyà obtenen de Jaume II de Mallorca el reconeixement d'un antic costum de la vila, en virtut del qual els jutges i escrivans reials tan sols percebran salari en les causes d'apel·lació [183].

1308, novembre, 29. Colliure

Jaume II de Mallorca ordena que el pa fet a les flequeres de Perpinyà que no tinga el pes legal siga donat als pobres de la vila [76].

1309, novembre, 5. Colliure

Jaume II de Mallorca promulga diverses concessions per al bon govern de la vila de Perpinyà, en matèria de dret penal i processal,

13. Aquest document està copiat dues vegades al Llibre Verd Major.

així com en relació amb les possessions que puguen tenir els seus habitants fora del terme de la vila [78].

1310, setembre, 5

Pere de Puig, senyor de Tatzó d'Avall, fa remissió de lleuda, passatge o altre vectigal als homes de Perpinyà [91].

1311, abril, 14. Mallorca

Jaume II de Mallorca ordena als cònsols de Perpinyà que revisen anualment els Costums de la població, i en cas que siga necessari millorar alguna cosa que ho facen conjuntament amb el batlle de la vila [80].

1311, agost, 4. Perpinyà

Jaume II de Mallorca fa remissió d'imposts per la sal i el bovatge als homes de Perpinyà, sota les condicions especificades [79].

SANÇ DE MALLORCA (1311-1324)

1313, maig. Palerm

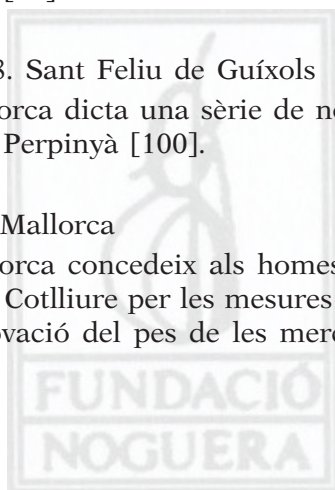
Frederic de Sicília declara que els homes de Perpinyà, Rosselló i Cerdanya tenen a l'illa de Sicília els mateixos drets atorgats als ciutadans de Barcelona quan el territori pertanyia al rei Jaume II d'Aragó i Catalunya [92].

1314, febrer, 18. Sant Feliu de Guíxols

Sanç I de Mallorca dicta una sèrie de normes per millorar el règim municipal de Perpinyà [100].

1315, maig, 5. Mallorca

Sanç I de Mallorca concedeix als homes de Perpinyà que no paguen mesuratge a Cotlliure per les mesures que facen únicament a efectes de comprovació del pes de les mercaderies, però no per vendre [93].

1315, juliol, 21. Perpinyà

Sanç I de Mallorca confirma algunes disposicions relatives al bon funcionament de l'hospital de pobres de Perpinyà [175].

1315, agost, 15

El lloctinent reial ratifica els privilegis antics de Perpinyà, relatiu a l'exempció de pagament de salaris a jutges d'apells [184].

1317, setembre, 12. Perpinyà

Sanç I de Mallorca fa una nova regulació de la lleuda de Cotlliure [95].

1317, març, 26. Perpinyà

Sanç I de Mallorca declara que els homes de Perpinyà, Cotlliure, Rosselló i Cerdanya són francs de lleuda a les Illes Balears [98].

1318, març, 26. Perpinyà

Sanç I de Mallorca confirma l'antic costum que es practicava a Perpinyà de no pagar salari a les persones escollides per fer talla de la quèsta, però sí per als seus recol·lectors [28-101].¹⁴

1320, maig, 2. Perpinyà

Sanç I de Mallorca confirma als habitants de Perpinyà la compra que havien fet del dret de braçatge que es pagava a Vinçà i altres llocs del camí del port on portaven els seus ramats a pasturar [102].

1320, juny, 20. Perpinyà

Sanç I de Mallorca dicta els casos i els salaris que han de percebre el batlle de Perpinyà i els seus assessors quan hagen d'eixir de la vila amb caràcter oficial per anar a altres llocs [103].

14. Aquest privilegi està repetit al Llibre Verd Major.

1321, juliol, 11. [Perpinyà]

Sentència del batlle de Perpinyà relativa a la contribució que han de pagar uns veïns de la vila pel condret que tenen en unes canalitzacions de reg necessitades de reparació [177].

1322, octubre, 8. Mallorca

Sanç I de Mallorca disposa que tota persona sotmesa a la jurisdicció d'un altre senyor no pot fer-se habitant de Perpinyà en absència d'aquest o en altres circumstàncies igualment assenyalades [112].

1322, octubre, 30. Mallorca

Sanç I de Mallorca declara que els habitants dels comtats de Rosselló i Cerdanya, excepte Perpinyà i Cotlliure, han de pagar lleuda al regne de Mallorca, que recaptin els homes de Perpinyà [99].

1322, novembre, 19. Mallorca

Sanç I de Mallorca dóna llicència als homes de Perpinyà per poder nomenar un bon home per a l'ofici del control del pes de les mercaderies [104].

1322, octubre, 30. Mallorca

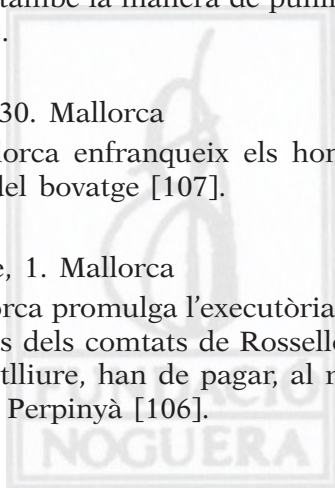
Sanç I de Mallorca regula la forma dels nous aveïnaments de la vila de Perpinyà i també la manera de punir aquells que cometen delit d'adulteri [105].

1322, octubre, 30. Mallorca

Sanç I de Mallorca enfranqueix els homes de Perpinyà dels impostos de la sal i del bovatge [107].

1322, desembre, 1. Mallorca

Sanç I de Mallorca promulga l'executòria del privilegi en virtut del qual els habitants dels comtats de Rosselló i Cerdanya, excepte els de Perpinyà i Cotlliure, han de pagar, al regne de Mallorca, en lleuda als homes de Perpinyà [106].

1322, desembre, 1. Mallorca

Sanç I de Mallorca disposa que tan sols els missatgers de la cort del batlle de la població podran prendre penyores als homes de Perpinyà [108].

1323, maig, 23. Port Fangós

Jaume II d'Aragó i Catalunya atorga carta de franquesa als homes de Perpinyà, Cotlliure, Puigcerdà i Vilafranca de Conflent, a l'illa de Sardenya [189].

1323, juny, 16. *Fulcis*

L'infant Alfons d'Aragó i Catalunya confirma la carta de franquesa atorgada pel seu pare el rei Jaume II d'Aragó i Catalunya als homes de Perpinyà, Cotlliure, Puigcerdà i Vilafranca de Conflent, a l'illa de Sardenya [190].

1323, desembre, 1

Concòrdia entre els còsols de Perpinyà i el bisbe d'Elna per raó de delmes [113].

1324, febrer, 1. Perpinyà

Sanç I de Mallorca eximeix els notaris i escrivans de Perpinyà de pagament de drets per escriptures pròpies [165].

1324, maig, 23. Puigcerdà

Sanç I de Mallorca prohibeix la construcció de clavegueres i aqüeductes a sota dels murs de Perpinyà [109].

1324, maig, 23. Puigcerdà

Sanç I de Mallorca dóna llicència als homes de Perpinyà per poder llogar les torres del mur de la població [110].

1324, juny, 22. Perpinyà

Sanç I de Mallorca dicta noves disposicions sobre béns immobles, rendes i censos que no poden passar a mans mortes [151].

1324, agost, 29. Formiguera

Clàusula del testament de Sanç I de Mallorca, per la qual revocava privilegis, usos i costums de la vila de Perpinyà, contraris a dret i a la seva ànima [152].

JAUME III DE MALLORCA (1324-1349)

1326, juny, 23. Perpinyà

Jaume III de Mallorca confirma els costums, usos, privilegis, immunitats, llibertats i observances de la vila de Perpinyà [114].

1329, agost, 6. Mallorca

Jaume III de Mallorca delimita les causes per les quals els homes de Perpinyà que són empresonats no han de pagar carcellatge [115].

1329, agost, 6. Mallorca

Jaume III de Mallorca declara que el privilegi de la mà armada de Perpinyà és d'aplicació contra el castell i el lloc de Tuïr [12].

1332, març, 21. Mallorca

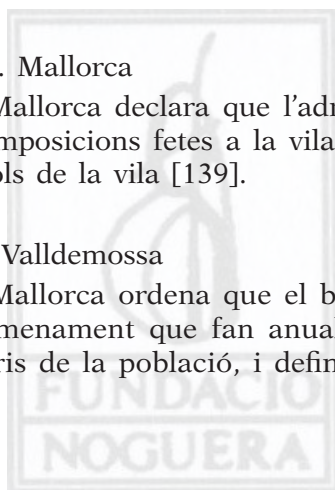
Jaume III de Mallorca dóna llicència als cònsols de Perpinyà per poder triar anualment dos clavaris, les competències dels quals també defineix [120].

1332, març, 21. Mallorca

Jaume III de Mallorca declara que l'administració de les recaptacions per les imposicions fetes a la vila de Perpinyà pertany únicament als cònsols de la vila [139].

1332, juliol, 1. Valldemossa

Jaume III de Mallorca ordena que el batlle de Perpinyà ratifique, o no, el nomenament que fan anualment els cònsols de Perpinyà dels clavaris de la població, i defineix les competències d'aquests [121].

1332, juliol, 1. Valldemossa

Jaume III de Mallorca prohibeix que es torture a les persones que no hagen estat prèviament condemnades [145].

1332, octubre, 31. Mallorca

Jaume III de Mallorca prohibeix que les dones de Perpinyà es puguin vestir de verd obscur quan mor algun familiar pròxim, ja que han de fer-ho d'acord amb les ordenances promulgades relatives a l'ús de vestidures de plor [149].

1334, setembre, 5. Perpinyà

Jaume III de Mallorca ordena que els escrivans judicials siguin examinats pels oficials reials abans de prendre possessió de l'ofici. També regula la forma i el termini per redactar els documents als notals i als protocols [164].

1335, abril, 8. Perpinyà

Ordenances per a l'enfortiment del mur de contenció de l'aigua del riu Tet al seu pas per la vila de Perpinyà, al costat del carrer dels tintorers [296].

1335, abril, 13. Perpinyà

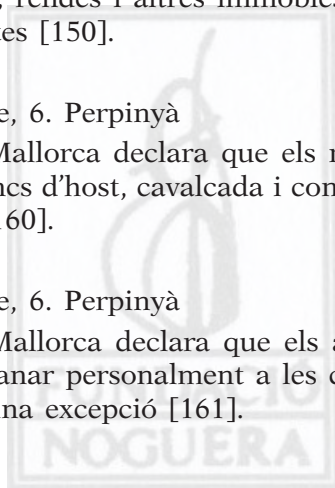
Jaume III de Mallorca dicta quina part s'ha de pagar a la corona, de les cases, rendes i altres immobles de reialenc que són donats a mans mortes [150].

1335, novembre, 6. Perpinyà

Jaume III de Mallorca declara que els notaris i escrivans de Perpinyà no són francs d'host, cavalcada i contribucions vinculades a aquests impostos [160].

1335, novembre, 6. Perpinyà

Jaume III de Mallorca declara que els advocats de Perpinyà no estan obligats a anar personalment a les convocatòries d'host i cavalcada, amb alguna excepció [161].

1335, novembre, 18. Perpinyà

Jaume III de Mallorca revisa el contingut del document antecedent i ordena que en determinats casos els advocats de Perpinyà hagen a contribuir amb la resta dels habitants de la vila [162].

1336, desembre, 11. Mallorca

Sentència de Jaume III de Mallorca relativa a la situació judicial dels homes de Cotlliure deutors dels de Perpinyà i trobats en aquesta darrera població [163].

1337, març, 4. Mallorca

Jaume III de Mallorca ordena que aquella persona que demane que es traspassi un plet que estava en mans del jutge ordinari a un nou comissari, deu pagar totalment el salari d'aquest nou jutge [185].

1337, novembre, 18. [Perpinyà]

Sentència del batlle i del regent de la cúria de la batllia de Perpinyà relativa a l'eixugador de la torre d'en Vernet de dita vila, per on introdueixen fusta els fusters dins la població [178].

1339, maig, 12. Perpinyà

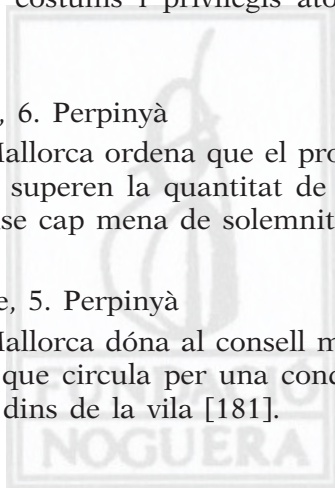
Jaume III de Mallorca prohibeix als veïns de Perpinyà deixar de pagar les contribucions que es fan a la vila, excepte en cas que renunciïn als drets, costums i privilegis atorgats fins llavors als seus habitants [29].

1339, setembre, 6. Perpinyà

Jaume III de Mallorca ordena que el procediment en les causes judicials que no superen la quantitat de cent sous es faci de manera senzilla, sense cap mena de solemnitat [180].

1341, novembre, 5. Perpinyà

Jaume III de Mallorca dona al consell municipal de Perpinyà la meitat de l'aigua que circula per una conducció existent al rec de Tuïr i es porta a dins de la vila [181].

1342, juny, 7. Perpinyà

Jaume III de Mallorca enfranqueix els homes de Perpinyà i altres llocs del pagament de passatge per les mercaderies que es porten a Mallorca [182].

PERE III DE CATALUNYA (1336-1387)

1344, juliol, 21. Perpinyà

Pere III de Catalunya disposa que les causes d'apel·lació i que-rel·la simple s'hagen de resoldre dins la vila de Perpinyà. També fixa els salaris d'alguns oficials i funcionaris judicials [186].

1344, juliol, 21. Perpinyà

Pere III de Catalunya confirma els privilegis, usos i costums de la vila de Perpinyà [193].

1344, juliol, 21. Perpinyà

Pere III de Catalunya concedeix als homes de Perpinyà l'ús dels Usatges i les Constitucions de Catalunya, sense que això supose la derogació del seu dret tradicional. També ordena que siguin convocats quan es facen corts a Catalunya [194].

1344, juliol, 21. Perpinyà

Pere III de Catalunya prohibeix que el batlle de Perpinyà pugui reconèixer persones estranyes com a habitants de la vila, si prèviament els cònsols no ho han aprovat [195].

1344, juliol, 21. Perpinyà

Pere III de Catalunya ordena que tots els oficials del comtat de Rosselló tinguin obligatòriament taula del seu ofici, tal com estableixen les Constitucions de Catalunya [201].

1344, octubre, 30. Barcelona

Pere III de Catalunya fixa les sancions d'aplicació a aquelles persones que, de forma innecessària, faran eixir la host fora de la vila de Perpinyà, en compliment del privilegi de la mà armada [13].

1344, octubre, 30. Barcelona

Pere III de Catalunya ordena que els cònsols de Perpinyà resolguen de manera simple i breu en les qüestions per injúries referents al privilegi de la mà armada [14].

1344, octubre, 30. Barcelona

Pere III de Catalunya dóna llicència als homes de Perpinyà per poder traure i portar blat i altres mercaderies per tots els estats i llocs de la corona, tal com fan també els habitants d'aquests. Són excepció, però, les coses vedades per les respectives ordenances d'aquelles poblacions [209].

1344, octubre, 30. Barcelona

Pere III de Catalunya ordena als cònsols de Perpinyà que quan un home de la vila faça clam contra un foraster que es trobe dins la població i tinga un deute parcial amb ell, l'empara que la justícia haja de fer a aquest deutor siga pel total de la quantitat del deute [210].

1344, octubre, 30. Barcelona

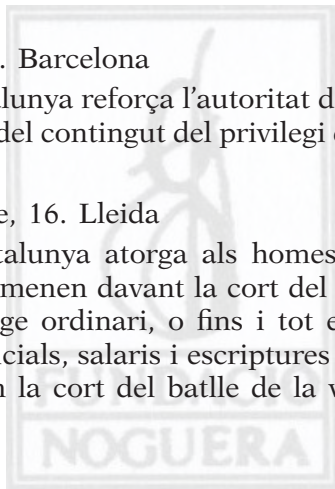
Pere III de Catalunya revoca l'antic costum que es practicava a Perpinyà, en virtut del qual qualsevol habitant de la vila podia fer guiatge i assegurament d'aquell o aquells forasters qui volia, juntament amb les mercaderies que portaven [211].

1346, gener, 30. Barcelona

Pere III de Catalunya reforça l'autoritat dels jutges de Perpinyà per la defensa plena del contingut del privilegi de la mà armada [15].

1346, novembre, 16. Lleida

Pere III de Catalunya atorga als homes de Perpinyà que en les qüestions que es menen davant la cort del governador, el veguer o qualsevol altre jutge ordinari, o fins i tot els àrbitres, hagen de pagar per costos judicials, salaris i escriptures el mateix que paguen quan el plet es fa en la cort del batlle de la vila [166].

1346, novembre, 16. Lleida

Pere III de Catalunya dicta noves normes relatives a la forma d'elecció de cònsols i consellers de la vila de Perpinyà [212].

1346, novembre, 16. Lleida

Pere III de Catalunya ordena que els missatgers dels cònsols de Perpinyà puguin portar bastons o vergues de color negre, adornades amb el senyal reial i el de la vila, símbol de la representació que fan d'aquesta institució [213].

1346, novembre, 24. Lleida

Pere III de Catalunya resol el conflicte entre els homes de Perpinyà que portaven blat per vendre i els de Barcelona que els el prenien sense el seu consentiment [221].

1347, desembre, 4. Barcelona

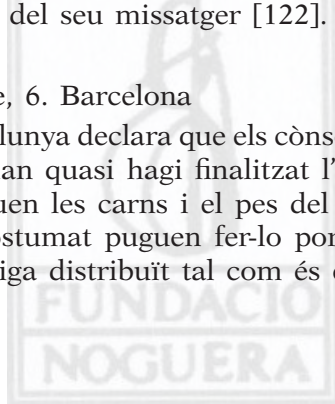
Pere III de Catalunya concedeix als homes de Perpinyà que obliguen a pagar les contribucions comunes que es fan a la vila, amb mínimes excepcions que s'indiquen, a totes aquelles persones que declaraven estar exemptes per haver estat especialment privilegiades per la corona o per formar part de la casa del rei [226].

1347, desembre, 6. Barcelona

Pere III de Catalunya declara que els clavaris de la vila poden, sense llicència del batlle, resoldre totes les qüestions pertanyents al seu ofici de manera simple i ràpida, i fer execució d'aquestes sentències per mitjà del seu missatger [122].

1347, desembre, 6. Barcelona

Pere III de Catalunya declara que els cònsols de Perpinyà poden elegir mostassafs quan quasi hagi finalitzat l'any del seu consolat, per tal que reconeguen les carns i el pes del pa, i si troben pa de menys pes que l'acostumat puguin fer-lo portar davant el batlle i els cònsols perquè siga distribuït tal com és costum [123].

1348, febrer, 17. Morvedre

Pere III de Catalunya dóna llicència als homes de Perpinyà per tal que en temps de carestia puguen armar vaixells que vigilen la mar de Rosselló i Vallespir, amb la finalitat de detenir altres vaixells carregats de gra per vendre'l fora dels territoris de la corona, i obligar-los a descarregar-lo i vendre'l en terres dels dits comtats [215].

1348, novembre, 10. Sogorb

Pere III de Catalunya confirma l'ús i costum de l'ofici dels sobreposats de l'horta de Perpinyà [42].

1350, març, 20. Saragossa

Pere III de Catalunya funda l'Estudi de la vila de Perpinyà [284].

1350, març, 22. Saragossa

Pere III de Catalunya declara que tota persona que siga elegida per a ocupar un ofici públic a Perpinyà té l'obligació d'acceptar-lo i no li val cap mena d'intent d'excusa [214].

1350, març, 22. Saragossa

Pere III de Catalunya prohibeix que les ciutats, viles, llocs, així com les persones físiques i jurídiques, ubicades i residents als comtats de Rosselló i Cerdanya, només puguen tenir un advocat resident a la vila de Perpinyà per als seus assumptes propis [228].

1350, desembre, 23. Perpinyà

Pere III de Catalunya dicta noves ordenances per a l'ofici de mostassaf de la vila de Perpinyà [124].

1351, març, 25. Colliure

Pere III de Catalunya dóna llicència per tal que els coronats pugen ser cònsols o assessors de cònsol de la vila de Perpinyà [216].

1351, juliol, 21. Barcelona

Pere III ordena al governador dels comtats de Rosselló i Cerdanya que no obligue els homes de Perpinyà a anar a l'armada,

sinó en la forma acostumada i d'acord amb els privilegis de la població [227].

1353, març, 27. Barcelona

Pere III de Catalunya ordena que mentre no mude de criteri hi haja sempre dos jutges ordinaris a la cort del batlle de Perpinyà [261].

1353, març, 28. Barcelona

Pere III de Catalunya dóna llicència a tots els seus oficials per poder remetre fins la tercera part dels bans, empires i justícies que facen [231].

1353, març, 28. Barcelona

Pere III de Catalunya ordena a tots els seus oficials que, en casos d'execució de marques, quan un oficial demane consell i ajut a un altre, aquest té l'obligació de prestar-lo [232].

1353, març, 29. Barcelona

Pere III de Catalunya prohibeix que l'atzembler reial prenga a la força als seus propietaris bèsties de cavalcadura [229].

1354, febrer, 2. Barcelona

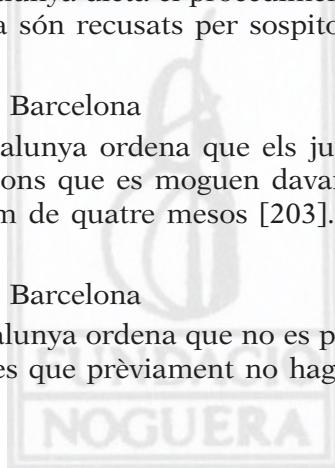
Pere III de Catalunya dicta el procediment que cal seguir quan els jutges de la taula són recusats per sospitosos [202].

1354, febrer, 2. Barcelona

Pere III de Catalunya ordena que els jutges de la taula asseguren que les qüestions que es moguen davant d'ells les resoldran en un termini màxim de quatre mesos [203].

1354, febrer, 2. Barcelona

Pere III de Catalunya ordena que no es puguin donar oficis de jurisdicció a persones que prèviament no hagen tingut taula [204].

1354, febrer, 2. Barcelona

Pere III de Catalunya ordena que els porters reials tinguin un salari de sis sous diaris, quan hauran de fer alguna mena d'execució contra poblacions o persones [233].

1354, maig, 4. Barcelona

Pere III de Catalunya confirma els privilegis, usos i costums de Perpinyà, i també la unió del comtat de Rosselló a la Corona d'Aragó [235].

1357, febrer, 5. Saragossa

Pere III de Catalunya confirma el privilegi de la mà armada de Perpinyà i afegeix noves disposicions [16].

1357, febrer, 5. Saragossa

Pere III de Catalunya ordena que els sobreposats de l'horta de Perpinyà coneguen de tota tala i dany que tinguin lloc en possessions d'habitants de Perpinyà situades en llocs que pertanyen a prelats, cavallers i rics hòmens del comtat de Rosselló, i executen [43].

1357, febrer, 12. Saragossa

Pere III de Catalunya revoca el privilegi que havia donat a la vila de Puigcerdà, de poder tenir un jutge que conegués les primeres apel·lacions de la vegueria [187].

1357, març, 4. Saragossa

Pere III de Catalunya ordena als seus oficials que facen execucions per deute fiscal contra els compradors de les ajudes i les imposicions quan siguen requerits per les corresponents autoritats locals [140].

1358, abril, 20. Girona

Pere III de Catalunya ordena que els jutges d'apells no facen inhibitòries als sobreposats de l'horta de Perpinyà i que no coneguen de tales o danys que tinguin lloc en possessions d'hòmens de Perpinyà situades en llocs o termes pertanyents a prelats, nobles, cavallers o rics hòmens [44].

1358, abril, 20. Girona

Pere III de Catalunya ordena que tot allò que es fa per cònsols, consellers i caps d'oficis de Perpinyà, mitjançant cartes de sindicat, obligació, o altres, val com si ho haguera fet el conjunt de la població [141].

1358, abril, 20. Girona

Pere III de Catalunya ordena que tots els habitants de Perpinyà han d'obligar tant la seva persona com els seus béns per raó de vendes o sindicats que en el futur es facen, per costejar préstecs fets per a les necessitats de la vila, la qual cosa no ha de suposar contrast als privilegis, immunitats i gràcies que ja tenien fins aquell moment [142].

1358, abril, 20. Girona

Pere III de Catalunya limita la capacitat del governador dels comtats de Rosselló i Cerdanya de poder traure mercaderies dels territoris, si no és amb consentiment dels cònsols de Perpinyà [222].

1358, abril, 20. Girona

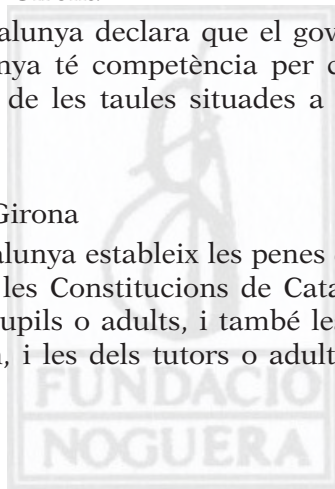
Pere III de Catalunya fixa l'horari en el qual els jueus de Perpinyà poden comprar al mercat volateria o coses de menjar [236].

1358, abril, 20. Girona

Pere III de Catalunya declara que el governador dels comtats de Rosselló i Cerdanya té competència per conèixer els contrastos entre els posseïdors de les taules situades a la plaça dels Pròcers de Perpinyà [240].

1358, juny, 5. Girona

Pere III de Catalunya estableix les penes d'aplicació als notaris que, actuant contra les Constitucions de Catalunya, accepten definicions jurades de pupils o adults, i també les dels jutges i oficials que ho consenteixen, i les dels tutors o adults que les fan [167].

1358, juny, 9. Girona

Pere III de Catalunya ordena que els jutges d'apells no facen inhibitòria als sobreposats de l'horta i que no exigeixen les seues sentències i declaracions fetes sobre tales i danys en possessions d'hòmens de Perpinyà situades en terres o llocs pertanyents a prelats, barons o cavallers [45].

1358, juny, 9. Girona

Pere III de Catalunya ordena que el governador dels comtats de Rosselló i Cerdanya s'informe de la suficiència dels notaris de Perpinyà i sobre els seus examens, que es deuen fer tal com s'estableix a les Constitucions de Catalunya [168].

1358, juny, 9. Girona

Pere III de Catalunya ordena al veguer i al batlle de Perpinyà que paguen les despeses de les persecucions dels malfactors amb els emoluments de llurs respectives corts [241].

1358, octubre, 2. Barcelona

Pere III de Catalunya ordena als prelats i cavallers dels comtats de Rosselló i Cerdanya que no estableixen impositcions, als llocs de la seva jurisdicció, sobre productes la compravenda dels quals deu pagar dita impositció a la vila de Perpinyà [143].

1358, octubre, 10. Barcelona

Pere III de Catalunya reforma l'elecció i les competències dels clavaris i mostassafs de la vila de Perpinyà [126].

1358, octubre, 20. Barcelona

Pere III de Catalunya ordena que les sentències donades pels clavaris s'executen de seguida [125].

1358, octubre, 21. Barcelona

Pere III de Catalunya ordena que els homes de Perpinyà no puguem estar presos en cap altre lloc més que en la presó de la batllia de Perpinyà, pagant el carcellatge establert en dita cort [116].

1359, gener, 21. Almúnia

Pere III de Catalunya confirma que el mercat de la llana de la vila de Perpinyà només es puga fer a la plaça dels Clergues d'aquesta població [245].

1359, març, 6. Calatayud

Pere III de Catalunya declara que l'hospital de pobres de Perpinyà pot comprar béns immobles i rendes de reialenc, malgrat les prohibicions existents relatives a aquesta matèria [153].

1359, desembre, 13. Cervera

Pere III de Catalunya confirma la llibertat de circulació de persones i mercaderies i la càrrega i descàrrega d'aquestes en qualsevol port dels estats de la corona, pagant els drets acostumats [264].

1359, desembre, 14. Cervera

Pere III de Catalunya torna a regular l'hora en què els jueus de Perpinyà poden comprar volateria i altres coses de menjar al mercat de la vila [237].

1359, desembre, 21. Cervera

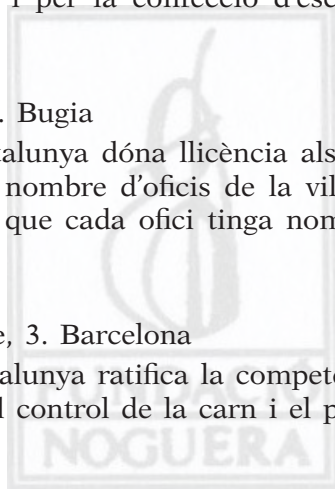
Pere III de Catalunya dóna llicència als cònsols de Perpinyà per tal que en companyia del procurador reial puguen tatxar els salaris pels treballs i per la confecció d'escriptures dels notaris de la vila [169].

1360, març, 25. Bugia

Pere III de Catalunya dóna llicència als cònsols de Perpinyà per poder reduir el nombre d'oficis de la vila i agrupar-ne dos o tres en un de sol, i que cada ofici tinga només dos sobreposats i un senyal [217].

1360, desembre, 3. Barcelona

Pere III de Catalunya ratifica la competència dels mostassafs de Perpinyà sobre el control de la carn i el peix [127].

1361, març, 14. Lleida

Pere III de Catalunya confirma la competència dels clavaris de Perpinyà per controlar el bon estat dels envans, porxes, taules, empedrats dels carrers, clavegueres, fossats, fems, terra, pols, l'eliminació d'immundícies, i, en general, tot allò que contribueix a tenir neta la vila [128].

1361, març, 14. Lleida

Pere III de Catalunya declara que pertany als clavaris de Perpinyà la competència de la custòdia del peix que es porte de manera fraudulenta a la vila [129].

1361, desembre, 16. Barcelona

Pere III de Catalunya dóna llicència als còsols de Perpinyà per poder partir los oficis de clavaris, mostassafs i pesador de pa, de manera que hi haja més persones dedicades a eixos oficis i per tant el treball siga més acurat [131].

1362, març, 12. València

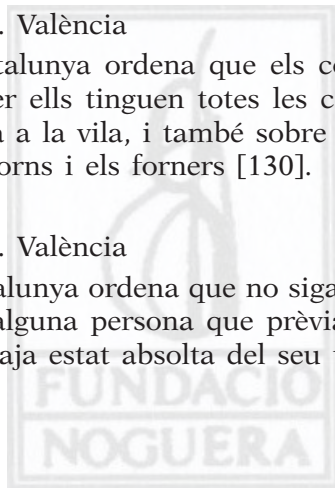
Pere III de Catalunya ordena al batlle de Perpinyà que faça pregonar les crides públiques relatives al seu ofici que li siguen demanades pels mostassafs de la vila, indicant que es fan a requesta d'aquests [132].

1362, març, 15. València

Pere III de Catalunya ordena que els còsols de Perpinyà o persona delegada per ells tinguen totes les competències sobre la farina que es vendrà a la vila, i també sobre els pans venals o no, així com sobre els forns i els forners [130].

1362, març, 15. València

Pere III de Catalunya ordena que no siga nomenada per a cap ofici de jurisdicció alguna persona que prèviament no haja tingut taula a Perpinyà i haja estat absoluta del seu treball [205].

1362, març, 15. València

Pere III de Catalunya ordena a tots els oficials reials de Perpinyà que no accepten salaris, pensions o altres beneficis procedents de persones eclesiàstiques, nobles, cavallers o altres seglars, mentre ocupen dits oficis [242].

1362, març, 19. València

Pere III de Catalunya ordena que les persones privilegiades contribueixen econòmicament a l'obra dels murs i valls de Perpinyà, tal com es fa a Barcelona [249].

1362, agost, 16. Barcelona

Pere III de Catalunya ratifica el privilegi del 15 de març d'aquell mateix any, relatiu a la prohibició de nomenar per a ofici de jurisdicció persones que prèviament no hagen tingut taula a Perpinyà i hagen estat absoltes de la seva tasca [207].

1362, agost, 16. Barcelona

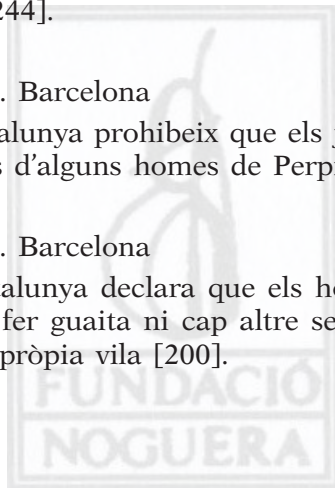
Pere III de Catalunya ratifica el privilegi del 15 de març d'eixe any ordenant a tots els oficials reials de Perpinyà que no accepten salaris, pensions o altres beneficis procedents de persones eclesiàstiques, nobles, cavallers o altres seglars, mentre ocupen dits oficis. I anul·la algunes cartes concedides anteriorment per ell en les quals permetia que alguns oficials pogueren tenir aquesta mena de complements salarials [244].

1362, agost, 16. Barcelona

Pere III de Catalunya prohibeix que els jutges de la cort reial puguin rebre salaris d'alguns homes de Perpinyà [255].

1362, agost, 26. Barcelona

Pere III de Catalunya declara que els homes de Perpinyà no tenen l'obligació de fer guaita ni cap altre servei en cap altre lloc que no siga la seva pròpia vila [200].

1363, març, 18. Montsó

Pere III de Catalunya ordena que els notaris de Perpinyà tinguin llurs taules a les escriptories públiques de la vila i no en cap altre lloc [170].

1363, març, 18. Montsó

Pere III de Catalunya dóna llicència als sobreposats de l'horta de Perpinyà per poder construir un banc a la plaça del Blat, per seure i jutjar els clams dels homes de la vila [47].

1363, març, 18. Montsó

Pere III de Catalunya manifesta que seran els cònsols de Perpinyà i no els porters reials els encarregats de designar les posades del rei i de la reina en la vila [218].

1363, novembre, 22. Barcelona

Pere III de Catalunya dicta penes per als consellers, caps d'ofici i prohoms de Perpinyà que, sense justa causa, no acudeixen a les convocatòries que els facen per missatgers els cònsols de Perpinyà [111].

1364, agost, 4. Barcelona

Pere III de Catalunya dóna llicència als prohoms de Perpinyà per poder establir imposicions al pa, vi, carn i altres coses, per pagar diversos censals i violaris amb els quals s'havia carregat la vila [144].

1365, febrer, 14. Tortosa

Pere III de Catalunya fixa en quatre sous el salari dels jutges ordinaris de Perpinyà, així com el dels escriptans públics, pels actes de recepció de testimoni que prenen fora de la cort però dins de la vila [171].

1365, març, 3. Onda

Pere III de Catalunya declara que el governador dels comtats de Rosselló i Cerdanya i els cònsols i els prohoms de Perpinyà poden dictar totes les ordenances necessàries relatives als draps de llana que es fan a la població [246].

1365, abril, 21. Tortosa

Pere III de Catalunya aprova la petició feta pels emissaris dels cònsols de Perpinyà, per tal que la persona que té el tauler dels clams i rereclams de la cort del batlle de Perpinyà tinga taula, tal com els altres oficials reials [206].

1365, desembre, 19. Barcelona

Pere III de Catalunya declara que els homes de Perpinyà que tenen cases, honors, terres i altres possessions en altres llocs, viles o castells, no tenen l'obligació de contribuir a les obres de murs i valls d'aquestes poblacions sinó únicament a les obres que es fan amb aquest mateix motiu a Perpinyà [199].

1365, desembre, 20. Barcelona

Pere III de Catalunya dóna llicència als homes de Perpinyà per poder elegir anualment un saig per al servei dels sobreposats de l'horta de la vila [46].

1366, juny, 25. Saragossa

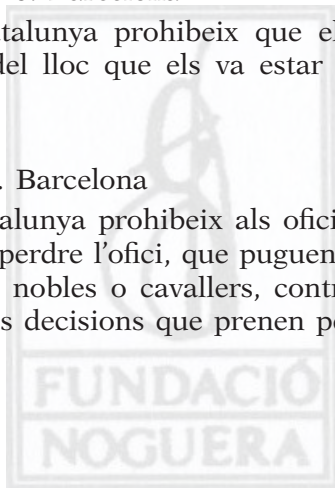
Pere III de Catalunya ratifica el privilegi que tenen els homes de Perpinyà per tal que totes les apel·lacions de sentències siguin fetes a la mateixa vila [188].

1366, octubre, 26. Barcelona

Pere III de Catalunya prohibeix que els jueus de Perpinyà puguin viure fora del lloc que els va estar assignat pels reis de Mallorca [238].

1368, març, 31. Barcelona

Pere III de Catalunya prohibeix als oficials de la vila de Perpinyà, sota pena de perdre l'ofici, que puguin advocar prelats, persones eclesiàstiques, nobles o cavallers, contra els sobreposats de l'horta de la vila i les decisions que prenen per raó del treball que realitzen [48].

1368, maig, 15. Barcelona

Pere III de Catalunya ordena que tan sols puguin atendre els clams per injúries que es facen contra el batlle, el veguer o el seu company, els altres jutges de la mà armada, de manera que mai no siga l'injuriat qui resolga el clam [17].

1368, març, 15. Barcelona

Pere III de Catalunya declara que els homes de Perpinyà tenen l'obligació de fer residència contínua dins la vila en companyia de llurs mullers [196].

1368, abril, 2. Barcelona

Pere III de Catalunya prohibeix als oficials reials que puguin prendre salaris o pensions de prelats, cavallers o nobles, sota pena de privació d'ofici [243].

1368, abril, 3. Barcelona

Pere III de Catalunya prohibeix als oficials reials que puguin portar a pasturar el seu bestiar, gros o menut, en terres d'hòmens de la vila de Perpinyà o del comtat de Rosselló, sota pena de pèrdua del bestiar [254].

1368, agost, 3. Barcelona

Pere III de Catalunya dóna llicència als clavaris del consell municipal de Perpinyà per poder fer ordenances i manaments penals relatius als llocs i terres de pas de carros i carretes [134].

1368, novembre, 15. Barcelona

Pere III de Catalunya ordena que els habitants de Perpinyà hagen de fer residència dins la vila durant almenys la tercera part de l'any i durant les quatre festes solemnes anuals [197].

1369, febrer, 28. Barcelona

Pere III de Catalunya dicta les penes en què encorreran aquells que facen matrimoni a Perpinyà amagadament, sense llicència del pare, de la mare, o del tutor [251].

1369, març, 11. Barcelona

Pere III de Catalunya prohibeix que un jutge del batlle de Perpinyà pugui advocar en la cort de dit batlle [262].

1370, juny, 14. Barcelona

Pere III de Catalunya prohibeix la tortura de persones si prèviament no se n'ha efectuat la defensa [146].

1370, juliol, 12. Barcelona

Pere III de Catalunya uneix a la vila de Perpinyà una part del terme municipal del Vernet [267].

1370, juliol, 30. Barcelona

Pere III de Catalunya prohibeix als oficials reials que puguin prendre per força, en nom de nobles o altres persones, bèsties pertanyents als homes de Perpinyà, que tenen per al seu propi ús, amb algunes excepcions [230].

1370, desembre, 13. Perpinyà

El veguer dels comtats de Rosselló i Vallespir revoca un procés de pau i treva que havia estat resolt de manera inapropiada [297].

1372, febrer, 27. Barcelona

L'infant Joan confirma un privilegi atorgat a la vila de Perpinyà pel rei Jaume I disposant que els homes de la vila no podien ser eximits de la competència de la cort del batlle ni forçats a pledejar davant d'altres instàncies que no pas aquesta [276].

1372, setembre, 23. Barcelona

Pere III de Catalunya ordena que no s'apliquen execucions de mort, turments, bandejaments ni altres actuacions semblants si prèviament no s'han oït i rebut les defenses dels delats [147].

1372, setembre, 24. Barcelona

Pere III de Catalunya confirma el privilegi concedit als homes de Perpinyà de no poder ser detinguts sinó en la presó comuna del batlle de Perpinyà, pagant el carcellatge corresponent [117].

1372, setembre, 24. Barcelona

Pere III de Catalunya ratifica el privilegi antic que tenia la vila de Perpinyà, en virtut del qual el seu batlle tenia autoritat per poder fer composicions de pena de mort [274].

1373, juliol, 8. Barcelona

Pere III de Catalunya regula la forma en què es poden fer a Perpinyà imposicions sobre el pa, vi, carn i altres mercaderies, sense perjudici als drets dels eclesiàstics [268].

1373, octubre, 1. Barcelona

Pere III de Catalunya prohibeix l'entrada al Rosselló, Conflent i Vallespir, de vi que no siga de les terres de la corona. També prohibeix l'entrada de vi d'aquests llocs dins la vila de Perpinyà durant una part de l'any [270].

1374, juliol, 26. Barcelona

Pere III de Catalunya dóna llicència als homes de Perpinyà per poder posar vigilants que controlen que no entre vi al terme de la vila de manera indeguda [272].

1374, agost, 22. Barcelona

Pere III de Catalunya dóna llicència als cònsols de Perpinyà per poder permetre l'entrada de vi foraster quan en tinguen necessitat, sense haver d'esperar el compliment dels terminis fixats en un altre privilegi anterior [271].

1374, octubre, 1. Barcelona

Pere III de Catalunya declara que els homes de Perpinyà, i també els de Barcelona, amb llurs béns i mercaderies són francs de lleuda, passatge, mesuratge i altres drets reials a les poblacions de Tortosa, Alacant, Oriola, Guardamar i la resta de llocs pertanyents al patrimoni reial, situats al cantó sud del regne de València [279].

1374, desembre, 14. Cervera

Pere III de Catalunya estableix el tint de Perpinyà en un edifici del carrer del portal dels Banys, però no suprimeix el que hi havia fins llavors, que s'anomenava de Nostra Dona del Pont [277].

1375, juliol, 7. Lleida

Pere III de Catalunya promulga l'executòria del privilegi d'exempció de lleuda i altres impostos atorgada l'any anterior als homes de Perpinyà [280].

1375, novembre, 4. Barcelona

Pere III de Catalunya dóna llicència als cònsols i als prohoms de Perpinyà per poder fer inhibició de traure gra o farina de la vila i portar-la a altres llocs, així com suspendre dita inhibició. I també per poder posar vigilants que controlen el compliment d'aquestes disposicions [223].

1376, setembre, 4. Montsó

Pere III de Catalunya prohibeix als procuradors reials de les rendes i drets de la corona als comtats de Rosselló i Cerdanya, que no facen ús de les amortitzacions sinó en la forma que s'acostumava fer des d'antic a la vila de Perpinyà [155].

1377, setembre, 3. Barcelona

Pere III de Catalunya confirma el privilegi que prohibia que els homes de Perpinyà pogueren ser detinguts en presons que no foren la del batlle de Perpinyà, i pagaren el carcellatge acostumat [118].

1377, setembre, 3. Barcelona

Pere III de Catalunya prohibeix als seus algtzirs que puguem prendre capsous de comissions fetes per homes de Perpinyà que no siguem de casa del rei, de l'infant o de cortesans [119].

1377, setembre, 3. Barcelona

Pere III de Catalunya modifica una constitució de Catalunya, relativa al termini en què els notaris han de posar per escrit els documents als seus llibres de notes i protocols; i també sobre qüestions relatives als seus salaris [172].

1377, setembre, 3. Barcelona

Pere III de Catalunya encarrega als homes de Perpinyà que assignen posades per als oficials i domèstics del rei, la reina i el primogènit, quan estiguen a la vila [219].

1377, setembre, 3. Barcelona

Pere III de Catalunya ordena als porters reials que no puguin ser procuradors d'aquelles persones a les qui han estat tramesos, ni prendre major salari pel seu treball que l'estipulat a les Constitucions de Catalunya [234].

1377, setembre, 3. Barcelona

Pere III de Catalunya ordena als cancellers i vicecancellers reials que en les seues audiències no traguen els assumptes que es tracten a les corts ordinàries, tal com ordenen les Constitucions de Catalunya [281].

1377, setembre, 3. Barcelona

Pere III de Catalunya prohibeix a tots els algutzirs de Catalunya que fent abús del seu ofici prenguen violentament carn o altres vitualles sense pagar-les [283].

1377, octubre, 29. Barcelona

Pere III de Catalunya confirma que les competències relatives a les obres dels ponts i camins del territori pertanyen al veguer de Rosselló, i no a altres oficials, com ara el governador dels comtats de Rosselló i Cerdanya i al seu procurador per al control dels drets i rendes reials als esmentats comtats [288].

1377, desembre, 14. Barcelona

Pere III ordena al comissaris de les amortitzacions als comtats de Rosselló i Cerdanya, que no computen a efectes d'amortització els diners deixats per particulars per a institucions de capellanies i aniversaris, amb els quals es constitueixen censals morts [156].

1377, desembre, 14. Barcelona

Pere III ordena al comissaris de les amortitzacions als comtats de Rosselló i Cerdanya, que no computen a efectes d'amortització els diners deixats per particulars per a institucions de capellanies i aniversaris; i en especial que no reclamen als homes de Perpinyà alguna quantitat durant el procés que els particulars porten endavant per poder complir les voluntats dels testadors [157].

1377, desembre, 14. Barcelona

Pere III ordena al comissaris d'amortitzacions als comtats de Rosselló i Cerdanya, que no computen a efectes d'amortització el béns donats de per vida per uns particulars a uns altres, i a la mort d'aquests darrers es destinen a la institució de capellanies i aniversaris dels qui els havien llegat [158].

1378, maig, 8. Barcelona

Pere III de Catalunya confirma l'antic dret que tenien els homes de Perpinyà, de poder defensar les seues possessions contra les persones que hi entraven sense consentiment i produïen danys als fruits i a les pastures [278].

1378, maig, 24. Elna

El bisbe d'Elna confirma que el comanador de l'hospital de pobres de Perpinyà és nomenat a proposta dels cònsols de la vila, i que aquests li poden posar un adjunt quant ho estimen oportú [176].

1378, juliol, 9. Perpinyà

El governador dels comtats de Rosselló i Cerdanya ratifica, en presència dels cònsols de Perpinyà, que les coses que no han estat vedades per les Constitucions de Catalunya, com ara cuir cru i sabates, però no el gra, es poden traure lliurement de la vila de Perpinyà i els comtats de Rosselló i Cerdanya [224].

1378, agost, 12. Perpinyà

El governador dels comtats de Rosselló i Cerdanya promulga l'executòria de la ratificació antecedent [225].

1379, abril, 29. Barcelona

Pere III de Catalunya permet que els romers puguin traure moneda d'or dels estats de la corona per al pagament dels seus aliments i despeses, ja que no ho fan per cap voluntat de frau [292].

1379, novembre, 26. Barcelona

Pere III de Catalunya dicta el reglament i fixa el dret que s'ha de pagar al rei per les naus que van a ultramar, a les terres del soldà, sense llicència del papa [289].

1379, novembre, 26. Barcelona

Pere III aprova que puguen anar a ultramar a terres del soldà les naus absoltes pel papa, tot i que pagant uns drets a la corona [290].

1380, març, 1. Perpinyà

L'infant Joan dona llicència als còsols de Perpinyà per poder fer estimació dels llocs d'habitatge per als estudiants que vagen a l'Estudi de la vila [286].

1380, novembre, 28. Avinyó

El papa Climent VII atorga el privilegi de l'Estudi de Perpinyà [285].

1381, març, 27. Saragossa

Pere III de Catalunya ordena que els missatgers que li envie la vila de Perpinyà a ell o a l'infant tinguen com a salari el mateix que s'aplicava en el passat quan el jurista Bernat Oliba era assessor del consolat de la vila [220].

1382, juny, 10. València

Pere III de Catalunya ordena que quan hagen de fer jurament els nous habitants de Perpinyà s'obliguen sota pena de cent sous davant la cort del batlle, i cent sous més per al consolat de la vila [198].

1382, juny, 10. València

Pere III de Catalunya ordena que el lloctinent de governador dels comtats de Rosselló i Cerdanya, abans de fer ús del seu ofici, jure el compliment dels privilegis, usos i costums de la vila de Perpinyà [263].

1382, juny, 12. València

Pere III de Catalunya declara que els processos iniciats davant la cort del jutge ordinari de Perpinyà no puguen ser trets i portats a les corts del rei o del primogènit sota cap concepte [282].

1383, febrer, 21. Tortosa

Pere III declara que els mercaders que entren bestiar gros o menut procedent de terres franceses dins dels comtats de Rosselló i Cerdanya no han de pagar bans, ja que els porten a llocs vedats, però sí els danys que puguen ocasionar al seu pas, que seran avaluats pels sobreposats de l'horta de Perpinyà [291].

1383, febrer, 26. Tortosa

Pere III de Catalunya declara que el mestre dels ports del comtat de Rosselló no pot tenir més guardes sinó els que vigilaven els passos antics i acostumats; i no pot lliurar albarans de treta de coses vedades o no vedades [293].

1383, juny, 6. Perpinyà

El governador del comtat de Rosselló declara que els clavaris i els cònsols de Perpinyà tenen el control de les carnisseries, flequeries i forns de la vila, i que poden dictar ordenances per al seu bon funcionament [135].

1384, febrer, 10. Montsó

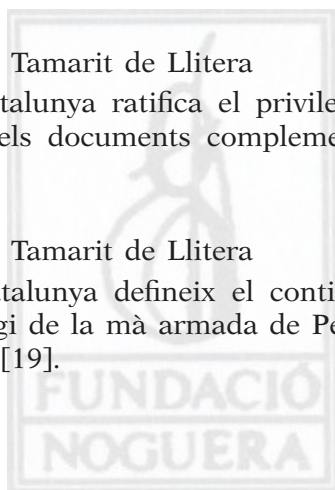
Pere III de Catalunya dóna llicència als cònsols de Perpinyà per poder destituir els sobreposats de l'horta si veuen que són inadequats o estan fent un mal ús de l'ofici, i substituir-los per uns de nous [49].

1384, abril, 29. Tamarit de Llitera

Pere III de Catalunya ratifica el privilegi de la mà armada de Perpinyà i tots els documents complementaris concedits fins llavors [18].

1384, abril, 29. Tamarit de Llitera

Pere III de Catalunya defineix el contingut d'alguna de les clàusules del privilegi de la mà armada de Perpinyà, per a la seva millor interpretació [19].

1384, agost, 10. Vilafranca del Penedès

Pere III de Catalunya dóna llicència als cònsols de Perpinyà per poder ordenar que es faça un mur entorn del bordell de la vila, al qual tan sols puga accedir-se per una porta on hi haja un bon home que faça de porter o guarda [287].

1385, gener, 7. Perpinyà

Pere III de Catalunya confirma el privilegi que atorgava al batlle de Perpinyà potestat per poder fer composició de mort d'algun delat i sentència absolutòria donada pel jutge de la batllia [275].

1385, gener, 28. Besalú

Pere III de Catalunya ordena que els moneders de Perpinyà entren a formar part de l'ofici del qual es consideren més pròxims, i que responguen de qualsevol demanda als sobreposats de cada ofici [294].

1385, maig, 18. Girona

Pere III de Catalunya revoca una declaració feta a instància de la vila de Vilafranca de Conflent, que anava en contra del privilegi de la mà armada de Perpinyà [20 – 250].¹⁵

1386, març, 31. Barcelona

Pere III de Catalunya ordena al procurador reial dels comtats de Rosselló i Cerdanya que no demane amortització per censals o rendes venudes a clergues [159].

1387, abril, 10. Barcelona

Pere III de Catalunya dóna llicència al governador, als cònsols i als prohoms de Perpinyà per poder fer ordenances sobre els draps de llana que es fan a la vila, i sobre els oficis de teixidor i paraire [247].

15. Aquest document figura repetit al Llibre Verd Major de Perpinyà.

JOAN I (1387-1396)

1387, setembre, 9. Barcelona

Joan I de Catalunya dona llicència als cònsols de Perpinyà per poder deixar entrar vi a la població durant els mesos d'octubre i novembre, en cas que no n'hi haguera dels propis habitants de la vila, i per la resta de l'any es mantindria el privilegi vigent relatiu a aquesta matèria [273].

1387, setembre, 10. Perpinyà

El bisbe d'Elna declara que els homes de Perpinyà no deuen pagar dietes a la cort de l'oficial del bisbe, ni ésser forçats a fer els seus plets a Elna, si no és en casos molt concrets [295].

1387, setembre, 30. Barcelona

Joan I de Catalunya declara que els clavaris de Perpinyà també tenen competències en el coneixement de les obres d'envans, porxes o edificis que es tinguen en concepte d'alou o sota la directa senyoria del rei [137].

1388, febrer, 25. Barcelona

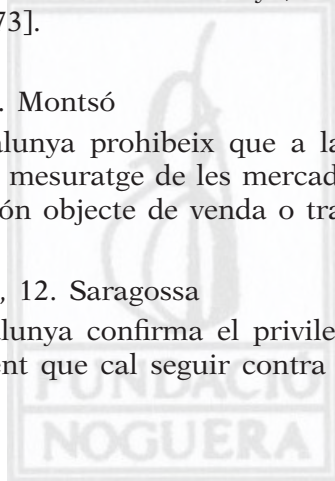
Joan I de Catalunya declara que els notaris que són requerits per algú, poden alçar acta de les sessions de presentació de lletres, protests, apel·lacions i altres que es facen davant la cort de la governació dels comtats de Rosselló i Cerdanya, sense que el governador pugui prohibir-ho [173].

1388, març, 29. Montsó

Joan I de Catalunya prohibeix que a la vila de Cotlliure es pugui percebre pes o mesuratge de les mercaderies que es porten a pesar però que no són objecte de venda o transport [94].

1388, setembre, 12. Saragossa

Joan I de Catalunya confirma el privilegi de la "mala paga" relatiu al procediment que cal seguir contra els deutors de Perpinyà [298].

1388, setembre, 19. Saragossa

Joan I de Catalunya ordena que s'apliquen les correccions i ordinacions que facen els cònsols de Perpinyà, sobre les sentències dictades pels clavaris i els mostassafs de la vila [136].

1388, setembre, 19. Saragossa

Joan I de Catalunya ordena que el governador dels comtats de Rosselló i Cerdanya no faça cas del termini establert de tres anys per a la seva materialització i, en conseqüència, pugua reobrir les causes que es menen als tribunals dels esmentats territoris fins a la seva finalització [259].

1388, desembre, 15. Montsó

Joan I de Catalunya ordena al governador dels comtats de Rosselló i Cerdanya que els homes que hagen comès delictes fora dels esmentats comtats, puguen obtenir guiatge a la vila de Perpinyà i a dits comtats [300].

1388, desembre, 22. Montsó

Joan I de Catalunya ordena que tota persona pot carregar i descarregar en tots els ports i llocs del comtat de Roselló, pagant els drets corresponents [265].

1388, desembre, 22. Montsó

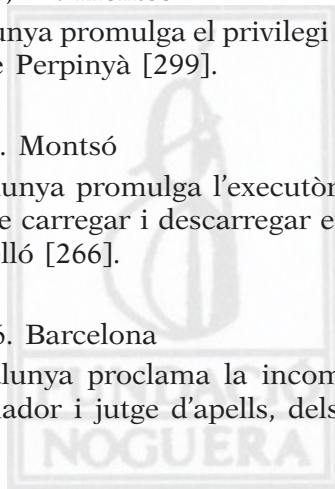
Joan I de Catalunya promulga el privilegi d'erecció del Consolat de Mar de la vila de Perpinyà [299].

1389, agost, 26. Montsó

Joan I de Catalunya promulga l'executòria de la sentència relativa a la llibertat de carregar i descarregar en tots els ports i llocs del comtat de Rosselló [266].

1390, febrer, 16. Barcelona

Joan I de Catalunya proclama la incompatibilitat dels oficis d'assessor de governador i jutge d'apells, dels comtats de Rosselló i Cerdanya [301].

1392, gener, 4. Barcelona

Joan I de Catalunya declara que la jurisdicció relativa als jueus pertany al batlle de Perpinyà i no al castellà del castell [239].

1392, març, 6. Barcelona

Joan I de Catalunya atorga als mostassafs de Perpinyà les mateixes competències i poder que usen i poden usar els de les ciutats de València i Mallorca [133].

1392, març, 6. Barcelona

Joan I de Catalunya endureix les penes dels qui contrauen matrimoni a la vila de Perpinyà, de forma amagada i sense llicència paterna [252].

1392, març, 6. Barcelona

Joan I de Catalunya prohibeix les apel·lacions a les correccions fetes pels cònsols de Perpinyà a les sentències dictades pels clavaris de la vila [138].

1392, setembre, 7. Sant Cugat del Vallès

Joan I de Catalunya confirma tots els privilegis, usos i costums de la vila de Perpinyà [302].

1392, setembre, 12. Barcelona

Joan I de Catalunya prohibeix que el castellà del castell de Perpinyà entre dins lo castell més vitualles i altres coses que les que corresponguen [269].

1392, octubre, 2. Sant Cugat del Vallès

Joan I de Catalunya disposa que els cònsols de Perpinyà, sense intervenció del batlle, puguen fer ordenances amb penes pecuniàries o altres que no siguin de mort o mutilació de membre [81].

1393, febrer, 8. València

Joan I de Catalunya prohibeix que qualsevol persona pugui ser nomenada per a l'ofici de veguer en aquell lloc d'on és nadiu o té el seu domicili [208].

1393, febrer, 8. Alzira

Joan I de Catalunya prohibeix als jutges del veguer i del batlle de Perpinyà que puguen prendre salari per distribucions i execucions de béns [257].

1393, febrer, 8. Alzira

Joan I de Catalunya autoritza els homes de Perpinyà per poder apel·lar al governador de Rosselló i Cerdanya en les circumstàncies que determina [258].

1393, febrer, 10. Alzira

Joan I de Catalunya prohibeix la falsificació de la marca de Perpinyà en els draps que no es fabriquen en dita població, sota pena de confiscació de la mercaderia [248].

1393, abril, 16. València

Joan I de Catalunya ordena que el batlle i els còsols de Perpinyà procuren buscar un lloc segur per als llibres notals dels notaris de la vila que moren i no els deixen a altres notaris, per tal d'assegurar-ne la conservació [174].

1393, abril, 16. València

Joan I de Catalunya prohibeix que una mateixa persona pugui tenir dos o més oficis de jurisdicció [260].

1393, juliol, 7. Tortosa

Joan I de Catalunya ordena que els jutges del batlle i del veguer de Perpinyà juren que no prendran salaris per sentències [256].

1393, juliol, 26. Amposta

Joan I de Catalunya atorga definició general i remissió de delictes a la vila de Perpinyà [310].

1393, desembre, 10. Tortosa

Joan I de Catalunya revoca una disposició seva, que li havia estat sol·licitada pel procurador reial als comtats de Rosselló i Cerdanya, ordenant que el batlle reial i els altres oficials dels esmentats

comtats donaren a dit procurador la tercera part dels emoluments de llurs respectives corts [303].

1393, novembre, 15. Tortosa

Joan I de Catalunya ordena al governador de Rosselló i Cerdanya i al seu lloctinent que remeten als jutges ordinaris del batlle de Perpinyà tots els assumptes que havien iniciat a la seva cort, ja que és a aquesta institució a qui correspon el seu coneixement, d'acord amb els privilegis de la vila [304].

1394, març, 1. València

Joan I de Catalunya dona llicència al governador dels comtats de Rosselló i Cerdanya per deixar homes suficients per a la custòdia de la vila de Perpinyà, quan la host haja d'eixir de la població [305].

1394, març, 1. València

Joan I de Catalunya regula el nombre de moneders que hi pot haver permanentment a la seca de Perpinyà [306].

1394, novembre, 5. Barcelona

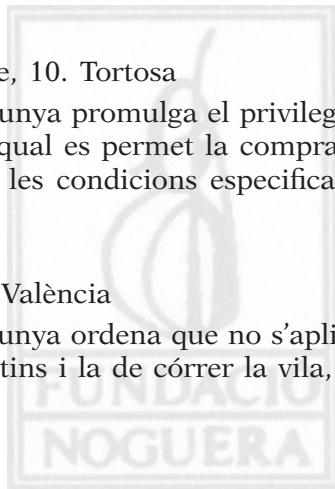
Joan I de Catalunya revoca tots els altres privilegis relatius al vi, i retorna a la situació inicial on es declarava que a les terres de Rosselló, Vallespir i Conflent no podria entrar cap mena de vi foraster [313].

1393, novembre, 10. Tortosa

Joan I de Catalunya promulga el privilegi de l'almoïna de Perpinyà, en virtut del qual es permet la compra de rendes, censals o béns immobles sota les condicions especificades a efectes d'amortització [154].

1394, març, 1. València

Joan I de Catalunya ordena que no s'aplique a les donzelles la pena de mil morabatins i la de córrer la vila, en cas de matrimoni amagat [253].

1394, novembre, 12. Barcelona

Joan I de Catalunya ordena als prelats i senyors que tenen castells als comtats de Rosselló i Cerdanya cancel·lar les obligacions que havien fet fer als seus homes per tal que no es feren habitants de Perpinyà [311].

1394, novembre, 20. Barcelona

Joan I de Catalunya ordena que per causa de deutes deguts al rei per la vila de Perpinyà, no es puguem fer execucions ni penyores sobre béns dels seus veïns existents fora del terme municipal [307].

1394, novembre, 20. Barcelona

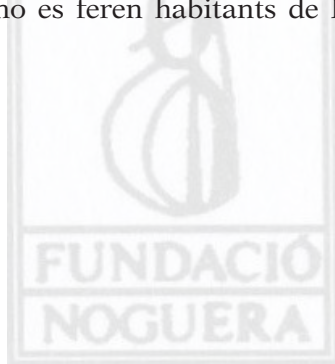
Joan I de Catalunya autoritza el veguer i el batlle de Perpinyà a poder traure criminosos del castell de Perpinyà per fer-ne justícia [308].

1394, novembre, 20. Barcelona

Joan I de Catalunya dóna llicència al veguer, al batlle i als cònsols de Perpinyà per poder procedir contra aquells que havent injuriat o damnificat alguns veïns de la vila de Perpinyà, posteriorment s'han acordat dins l'armada i gaudeixen de la protecció reial [309].

1395, febrer, 10. Barcelona

Joan I de Catalunya promulga una pragmàtica adreçada al governador dels comtats de Rosselló i Cerdanya, per tal que obligue als prelats i senyors que tenen castells als comtats de Rosselló i Cerdanya a cancel·lar les obligacions que havien fet fer als seus homes, per tal que no es feren habitants de Perpinyà [312].

TRANSCRIPCIÓ DEL
LLIBRE VERD MAJOR
DE PERPINYÀ

Criteris de transcripció i normalització¹

TRANSCRIPCIÓ DEL DOCUMENT

Datació

Seguim l'estructura: any / mes / dia.

Regestos

S'han adjuntat en una llista cronològica prèvia a la transcripció del Llibre Verd Major.

Foliació

Els fulls foliats s'han fet constar amb numeració alfabètica pel que fa l'índex situat al principi, que no estava numerat originàriament i ho ha estat recentment amb lletres majúscules des de la lletra A fins a la L, indicant "a" si és l'anvers, o "b" si és el revers. I pel que fa als documents, s'ha fet amb numeració aràbiga, tot i que en cada fulla podem trobar la numeració romana original i una numeració aràbiga més moderna. Els salts de plana en cada document es fan notar amb les lletres "r" si és recto i "v" si és verso. En tots els casos es fa constar la foliació entre claudàtors.

1. Seguim l'esquema, tot i que amb variants, establert per Christian Guilleré a la seva edició del *Llibre Verd de la ciutat de Girona (1144-1533)*, publicat l'any 2000 dins d'aquesta mateixa sèrie, amb el número 7.

Text perdut, en blanc o dubtós

El text perdut, els espais en blanc on hi havia d'haver alguna paraula, i també alguna paraula de lectura dubtosa, es fa patent amb uns punts entre claudàtors en el primer cas, i lletres o paraules entre claudàtors en el segon [...].

Signes

Com que és un manuscrit que copia els pergamins originals o, en alguns casos, són còpies anteriors d'alguns documents, hem optat per utilitzar únicament el símbol de la creu: +

Notes

Els errors del copista o aclariments d'alguna altra mena s'han indicat en notes a peu de la pàgina corresponent.

NORMALITZACIÓ

Minúscules i majúscules

Com a norma general no transcrivim amb majúscula la inicial de tots els noms de caràcter religiós. En el cas de les inicials doblades, només s'ha transcrit en majúscula la primera de les dues. (ex.: ff, figura com Ff).

i / j

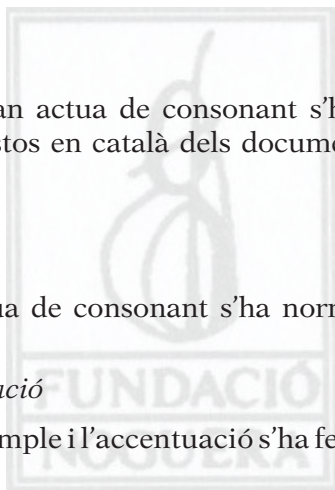
La *i* llatina quan actua de consonant s'ha procurat respectar sempre. En els registres en català dels documents ho hem transcrit com a *j*.

u / v

La *u* quan actua de consonant s'ha normalitzat en *v*.

Puntuació i accentuació

La puntuació simple i l'accentuació s'ha fet amb criteris actuals.

Hem usat prou el punt i a part, per separar paràgrafs on es podia fer, per tal de facilitar la lectura dels documents.

Expressions soldades

Les expressions que figuraven juntes en els textos en català s'han separat mitjançant la utilització del punt volat. No hem traslladat la segona part de la paraula a la següent, quan així s'usa en el català actual.

Estil del copista

Hem tractat de no alterar l'estil del copista, raó per la qual les paraules es transcriuen tal com figuren al manuscrit, de manera que moltes es poden veure escrites de maneres diverses, tal com ho va entendre l'escrivà, i així ho hem volgut transmetre.

Índexs

No hem volgut catalanitzar els antropònims, que en tots els casos es recull segons l'accepció llatina que figura als documents. L'índex toponímic l'hem limitat als casos pràctics, però no hem considerat aquells que no afecten el sentit del document.

ÍNDEX

Índex dels documents del Llibre Verd Major de Perpinyà

Quan es va confeccionar el Llibre Verd Major de Perpinyà no es va fer immediatament un índex o taula dels documents que contenia, la qual cosa en dificultava la consulta, raó per la qual l'any 1410 els còsols de Perpinyà van ordenar la seva redacció per tal de facilitar l'accés a la informació. No coneixem el procés seguit per portar endavant aquest índex, però si l'autor material final va ser un professional dedicat a la confecció de còdexs solemnes, com és el cas del que ara estudiem, no hi ha cap dubte que hi va haver un important treball previ d'algun jurista coneixedor del contingut complet del llibre, que hauria fet l'esborrany de l'índex, n'hauria identificat els diversos apartats i n'hauria resumit els resums catalans que figuren al principi de cada document per tal d'alleugerir-ne la lectura, tasca que per les seves característiques no és probable que poguera haver-la fet una persona sense cap mena de coneixements en dret.

Les maneres emprades per a la confecció d'aquesta mena d'índexs són diferents de les que acostumem usar actualment, però el Llibre Verd Major de Perpinyà presenta aquesta especial característica d'haver agrupat prèviament els documents per temes, la qual cosa facilita de manera notable la consulta quan es disposa d'índex, i això és una característica que cal remarcar ja que no n'hi ha gaires de cartularis relatius a altres poblacions importants que segueixen eixos criteris.

Hem mantingut el text tal qual, raó per la qual el lector no trobarà un ordre cronològic sinó temàtic, i aquesta estructura temàtica figura clarament delimitada amb la inclusió dels títols que van efectuar els autors de l'índex al començament del segle xv.

Els folis de l'índex porten una numeració especial dins del Llibre Verd Major; la de l'alfabet, començant per la lletra A i acabant amb la L. Com que han estat escrits per les dues cares, per distingir si es tracta de l'anvers o el revers d'un foli, incloem les lletres "a" i "b", respectivament.

Hem numerat artificialment tots els documents de l'índex i hem afegit entre claudàtors la data i el nom de l'atorgant respectius, tot amb la finalitat de fer d'aquestes pàgines una eina útil. Les errades de l'índex, que també se'n troben, o les característiques especials d'uns pocs documents queden salvades en notes a peu de pàgina o en resums actuals dins del cos del text.

Totes aquelles altres coses que no formen part del text del segle xv de l'índex figuren entre claudàtors, per tal de diferenciar més fàcilment entre el text original i els nostres afegits en cursiva; i també els fragments de text de lectura dubtosa, amb la restitució en rodona que hem considerat més adient.

Transcripció de l'índex

[f. Aa] Los honrats en Johan Fabre, Jordi Andreu, Bernat Raseres, Berenguer Iacme, e en Ramon Azamar, cònsols en l'any M. CCCC. X. de la vila de Perpenyà, considerants que ab trigua e affany en lo present libre eren trobats los privilegis quant per alcun eren sercats, per rahó com en aquell no havia taula, per so los desús dits honrats cònsols ordonaren que hi fos feta taula, per so que pus fàcilment e pus tost alcun pugua trobar so que mester haurà.

La qual taula és compartida per certs membres:

—Primerament les Ordinacions e Statuts antichs de la vila.

—Ítem, los Privilegis de la mà armada e dels clavaris e dels sobreposats de la orta e de les apellacions; e axí per consegüent dels autres Ordinacions e Costumes de la vila de Perpenyà.

[Primera part]

[Costums de Perpinyà]

1

[Segles XII-XIV]

[1.1] Los hòmens de Perpenyà no deuen playdeiar ni ésser iutgats per los Usatges de Barchinona, ni per ley gòtica, sinó per les Costums de la vila. Ni en la dita vila no ha intèstia ni exòrquia. II cartes

[1.2] Si lo balle de Perpenyà o outra fan clam de hom de Perpenyà, deu-lo certifficar de què-s clama, e si avia a dar fermansa, pot aver spasi de I dia si donchs no era la qüestió de crim enorme. II

[1.3] Lo [clamater] no deu dar fermansa ni penyora per lo clam que fa. II

[1.4] Ítem, lo clamater no és tingut de dar en scrit lo clam, mas lo balle lo pot metre en scrit. II

[1.5] Si [dos reus als afers punits] són obligats cascun per lo tot, ésser deuen destrets cascun [per sa part, si donchs la un] no era absent. II

[1.6] H[om de Perpenyà] no deu fermar ni fer dret per si ni per sos béns, sinó en poder del balle de [Perpenyà, si] donchs no era qüestió de senyoria, o de causa o cens o terramèrits que-s [vinguessen] per alcun senyor. III

[1.7] Si és qüestió de senyoria entre aquell qui ten per alcun senyor alcuna causa, o entre autre, deuen playdeiar denant aquell senyor per qui-s ten. III

[1.8] Hòmens de Perpenyà han X dies de clam. III

[1.9] Lo [balle] de Perpenyà après les fermes preses en abans, no pot demanar al seu¹ penyora, ne lo veguer no deu demanar alcunes despeses de-l actor ni del reu.

[1.10] De la iustícia acostumada, la tersa part de la quantitat de [que es dón]a sentència és del veguer o del balle qui donen la sentència. IIII [f. Ab]

[1.11] Contre les cartes de la scrivania de Perpanyà no-s pren alcuna prova, sinó per los testimonis d'aquelles o per lo notari. IIII

[1.12] Hom strany pres en lo carrer de Perpenyà, deu ésser iutjat dins X iorns. IIII

1. Deu ser reu.

[1.13] Si algun és pres per feyt pecuniari civil, no deu ésser detengut en grillons ni en ceps. IIII

[1.14] Aquells qui iuren no poder, deuen iurar cascú més una veguada, si-n són requests. IIII

[1.15] Aquells qui perden lo pleyt no paguen en messions a la outra part en la causa principal, ni permetre locutoria de què hom se sia apelat, sinó per dia fallit o contumàcia. V

[1.16] La cort no deu pendre alcun o fermances o penyores demanar, si donchs no-y ha clamador o si no era lo crim notori. V

[1.17] Lo senyor no deu menar pleyt contre hom de Perpenyà, del qual altre ne haia feyt clam de iniúria o de crim, entro que el primer pleyt de tot sia fenit. V

[1.18] Cogòcia ni adulteri no han loch en la vila de Perpenyà. V

[1.19] Si és fet clam de injúries de alcun hom de Perpenyà enans que sien preses testimonis contre ell iura que per ira o ha dit e no per veritat, la una part ni l'otra no paga iustícia. V

[1.20] Si alcuna vil persona fa o diu iniúria a alcun hom de Perpenyà, aquells qui stan en torn no poden corregir

[1.21] Si alcuna demana deute per rahó té préstec, e lo deutor demana si-l deute és ab carta o menys de carta, lo cresedor deu respondre ans de la contestació del pleyt. V

[1.22] La cort no pot pendre alcun strany de la vila, pus vulla fermar dret si donchs no és enorme crim. V

[1.23] Tot cresedor és destret de vendre la penyora que ten del deutor, pus que lo deutor li haia denunciar que la vena.

[1.24] Cresedor qui ha penyora de deutor la pot fer vendre a-l enquant après X dies, e deu córrer III dies. VI

[1.25] Si algun compra en bona fe públicament en plassa alcuna causa furtiva, no és forsat de retre la causa al senyor de qui és, si donchs no li retrà lo preu. VI

[1.26] Cresedor qui pren special penyora per deute, no pot lo seu deutor de personal actió convenir. VI [*f. Ba*]

[1.27]² Tot hom de Perpenyà pot mudar son domicili ont se vulla, retenent [aquí ser el] seu, e pot vendre en tot o en part. VI

2. Aquest número agrupa dos paràgrafs consecutius, separats per l'autor de l'índex per raó de tema, tot i que a la transcripció que figura als folis 6v-7r del Llibre Verd Major apareix com un article únic dels Costums de la població.

Forascapi no-s deu dar de pocsions dins los murs de la vila de Perpenyà, sinó de pura venda al senyor de qui-s ten. VII

[1.28] Tot hom de Perpenyà pot lixar de paraula o d'escrit sos béns a qui-s vol, si en la vila ordona sa derrera volentat.

[1.29] Tot hom de Perpenyà pot tener pes e mesura dreus, ab los quals pot vendre [e com]prar tot so que-s vulla en sa casa e en son loch.

[1.30] Tot hom de Perpenyà pot trer de la terra son blat, sens pagar res a la cort, s[inó] la leuda.

[1.31] Hom qui ven blat en digous en Plasa del Blat de la vila de Perpenyà, pagua mesuratge una cosa per aymina, e si-n ven en outra dia pagua miga cossa.

[1.32] Qui ven oli ab la mesura del Temple en digous, deu donar per tornes una [cossa], de què XII fan mig cartó.

[1.33] Tot hom pot vendre son vin sens crida a quin preu se vol, e-l pot mon[ta]re baxar de preu; e si ven ab falsa mesura, per tot lo vin que serà desús l'es[pina] del vixell.

[1.34] Tot hom pot comprar o vendre per qualque títols dels feudataris, de les cau[ses] feudals, sens volentat del senyor maior.

[1.35] Tavernatge no-s pagua per negun hom dins la vila de Perpenyà.

[1.36] Negun per deute no deu ésser penyorat de vestidures, ni de draps de lit ni [de] arnes³

[1.37] Los hòmens de Perpenyà poden téner fornell e lena a coure lur pan, e poden [haver] II lenas e II lars a coure pans venals

[1.38] Los forners de Perpenyà deuen coure e sahonar ben los pans, e deuen-he h[aver] lo vintè. E si era mal sahonat deuen-lo smenar. V[III]

[1.39] Hom de Perpenyà pot guisar tot hom stranger e sos béns en la vila de Perpenyà, anan e tornan, exceptat de iniúria corporal. V[III]

[1.40] Hom qui ten hostatges a Perpenyà és guisat ab ses causes. V[III]

[1.41] Si és guerra entre cavallers, hòmens de Perpenyà poden ésser valedors la I d'una part e l'autre d'otra part. VIII [f. Bb]

3. *En realitat, armes.*

[1.42] Tothom pot fer envan desús la tersa part de la carrera. X

[1.43] Cascun pot obrir de nou portes en les carreres, sens contradictió de senyor. X

[1.44] Tot hom pot carregar en la paret de son vesí, ab què pach sa part a la obra de la paret. X

[1.45] Tot hom qui ve defora la vila de Perpenyà per ésser habitador de aquella, deu ésser defès ell e sos béns de tot hom, e deu usar de les Costumes de Perpenyà, però si era cap de masada o de borda, no deu ésser deffès del seu primer senyor sinó dins la vila de Perpenyà. X

[1.46] Lo balle de Perpenyà deu ordonar als flaquers e panaters que segons la valor del forment fasen los pans a dret pes. X

[1.47] Negun no deu posar carn ni peys pudents a la plasa per vendre, e si ho fa los prohòmens poden-lo gitar sens pena. XI

[1.48] Negun no deu posar per vendre en la plasa carn morta per sí metexa, sinó prop les taules que són allà ont se ven l'oli. XI

[1.49] Tot hom qui logua son alberch a autre pot aquell tancar e pendre les claus da qui si li tarda la pagua. XI

[1.50] Qui vol cridar vin deu donar a la crida I diner, e no pus, e la crida és tengut de cridar-lo per tota la vila. XI

[1.51] Quant alcun fa cridar son vin, lo senyor de la vila deu haver mig cartó del vin. XI

[1.52] Lo balle, veguer, e scrivà novell, deuen jurar denant lo poble que bé e lialment [serva]ran les Costumes de Perpenyà. XI

[1.53] De pura venda feta dins la vila de Perpenyà de alcuna poció, se deu pagar foriscapi. E si-l comprador no-l volia pagar, lo senyor per qui-s té la pot emparar entro sia paguat.

[1.54] Los iuheus no poden haver negun privilegi contre los hòmens de Perpenyà. XII

[1.55] Lo senyor de Perpenyà no pot mudar lo masell. E si ho fahia lo balle ne pot gitar les taules que faran de nou. XII

[1.56] Los fets qui-s fan dins la vila de Perpenyà, se pertànyen al balle, e aquells de fora la vila de Perpenyà se pertànyen al veguer. [f. Ca]

[1.57] Lo veguer no ha poder en la vila de Perpenyà sobre hom de Perpenyà.

[1.58] Entrar pot hom per casa clavada sens pena, sol que no trench la clavadura, so és per altra partida de-l alberch. XII

[1.59] Si·l balle o·l veguer no fan iustícia a hom de Perpenyà qui·s clam d'autre, lo clamater lo pot penyorar sens tota pena lo balle o·l veguer. XII

[1.60] Los porches que·s fan a Perpenyà deuen ésser tant alts que hom a cavall ne pusca passar. XII

[1.61] Si aquell de què hom se clama no vol fermar dret, hom li pot fer clavar la casa, e passats X dies penyorar e vendre la penyora. XII

[1.62] Qui demana ab carta feyta a Perpenyà, no és tengut de expressar la causa per què demana. XIII

[1.63] Si alcun ha obligada alcuna cosa mobla a un, e puix l·a venuda o obligada a autre, lo segon que ten la cosa és mellor en dret. XIII

[1.64] Si alcun ten alcuna pcessió sots dreta senyoria d'altre ha obligats tots sos béns e per aquella obligatió és demanada aquella pcessió, se deu menar lo pleyt danant la cort de Perpenyà. XIII

[1.65] Lo balle de Perpenyà deu conéxer e pot destrènyer de qüestions dels alous los quals hòmens de Perpenyà han fora los termes de Perpenyà. XIII

[1.66] Lo balle de Perpenyà pot mudar los saigs. E saig no deu ésser perdurable ni crida, qui és mes per la cort ab concell de prohòmens de Perpenyà. XIII

[1.67] La cort pot revocar e confermar les interloqutories ab concell dels prohòmens, sens consell d'aquell qui la interloqutoria ha donada. XIII

[1.68] Si lo balle o alcun de cort se clama de alcun d'aquella pcessió o moneda de què és lo clam, no·s paga iustícia. XIII

[1.69] Los habitants de Perpenyà deuen fer contínua residència en la vila de Perpenyà, exceptat de meses o de venímies, que poden star deffora per recullir los béns. XIII

2

[*Segles XII-XIV*]

De les coses deiús scrites és acostumat de no donar ni pagar delme per los hòmens de Perpenyà, axí com se segueix.

[2.1] Primerament, hom de Perpenyà no paga deume de lana de bestiar. XIII

[2.2] Ítem, hom de Perpenyà no pagua de fruta ni de ous, ni de cabres, sinó en lo loch [*f. Cb*] on tenen lo bestiar, so és mig deume. XIII

[2.3] Ítem, hom de Perpenyà no pagua deume de polls, de porcells, de ous, de formatges, ni de auques ni de ànets, ni de bèsties ni de cavalls, ni de bous ni de ases, ni de buchs d'abelles. XIII

[2.4] Ítem, hom de Perpenyà no pagua deume ni primícia de blat renadiu ni de erba que no sia stada semenada, ni de erba semenada que-s do a bestiar, ni de erba dallada ni de faves renadives. XIII

[2.5] Ítem, hom de Perpenyà no pagua deume ni primícia de cauls semenades, ni de batibechs, ni de laytugues, ni de guiert, ni de spinarchs, ni de borrages, ni de porrat, ni de almolls, ni de saffrà, ni de naps, ni de fullassa que és cullida de bledes. XIII

[2.6] Ítem, hom de Perpenyà no pagua deume ni primícia de carrabasses, ni de ceyrons, ni de cogombres, ni de melons, ni de bardalagues, ni de cirígia, ni de alffàvega, ni de menta.

[2.7] Ítem, hom de Perpenyà no pagua deume ni primícia de olives, ni de fruyta, ni de rahims que alcun haia de orts, ni de canes, ni de lenya que sia haüda de bosch en alcunes pocessions. XIII

[2.8] Ítem, hom de Perpenyà no pagua deume ni primícia de pastell, ni d'alcuns spletz qui-s facen en màrgens ni en marginades.

[2.9] Ítem, és costumats que hom de Perpenyà no pagua deume ni primícia de blat, sinó el dret als senyors de les terres. XIII

[2.10] Ítem, no és acostumat pagar deume de alguns splets qui-s fasen a malloles. XIII

[*Segona part*]

Asò següent són los Privilegis de la vila de Perpenyà, atorgats tant per los comtes de Rosselló quant per los magnífichs reys d'Aragó, e de Mallorca, de gloriosa memòria

3

[1170, maig, 15 – Girard II de Rosselló]

Hom de Perpenyà pot penyorar en persona e en béns tot hom qui haia trencat sagrament e homenatge dels hostatges. XIII.

4

[1162, juliol, 7 – Girard II de Rosselló]

Confirmació del comte Girart, de les Costumes e Privilegis de la vila de Perpenyà. XV.

5

[1172, juliol, 4 – Girard II de Rosselló]

Testament del compte Girart ab lo qual fon hereter lo rey d'Aragó. XVI

6

[1172, juliol, 17 – Alfons I de Catalunya]

Confirmació e lausisme fet per lo rey Alfonso de totes les Costumes e Privilegis de Perpenyà. XVIII. [f. Da]

7

[1173, maig, 12 – Alfons I de Catalunya]

Privilegi que·l rey no pot forsar alcun de Perpenyà de prestar-li si no ho fa per sa volentat. XIX

8

[1173, maig, 14 – Alfons I de Catalunya]

Hom de Perpenyà pot penyorar son deutor o fermansa en sos béns.

9

[1174, novembre, 28 – Alfons I de Catalunya]

Negun no deu fer obrador ni taula, ni banch, qui fasa empatg al mercadal de Perpenyà. XIX

10

[1176, març, 17 – Alfons I de Catalunya]

La vila de Perpenyà no pot ésser mudade per lo senyor rey en autre loch, sinó en aquell on és situada. XX.

Privilegi de la mà armada

11

[1197, febrer, 23 – Pere I de Catalunya]

Privilegi atorgat per lo senyor rey, lo qual és de la mà armada, e com deu haver⁴ en la vila de Perpenyà V cònsols qui regesquen lo poble menut a fiseltat del rey e del poble. XXII

12

[1329, agost, 6 – Jaume II de Mallorca]

Revocatòria d'una letra de sobresehiment, la qual havien empetrada los cònsols de Tohir sobre lo privilegi de la mà armada. XXIII

13

[1344, octubre, 30 – Pere III de Catalunya]

Privilegi del senyor rey En P., lo qual és de la mà armada de la vila de Perpenyà. XXV

14

[1344, octubre, 30 – Pere III de Catalunya]

Privilegi del rey En P., que en les qüestions de les iniúries per lo privilegi de la mà armada, los cònsols, balle, e veguer, proceesquem simplament e de pla. XXVI

15

[1346, gener, 30 – Pere III de Catalunya]

Privilegi que los iutges de la mà armada en continuació de l'iniuriant fasen exsecutió, tota apellatió remoguda. XXVII

16

[1357, febrer, 5 – Pere III de Catalunya]

Confirmatió del privilegi de la mà armada, e dels Uses e Costumes d'aquell, feta per lo rey En P. XXVIII

4. *Al marge dret*, mà armada.

17

[1368, maig, 15 – Pere III de Catalunya]

Quant alcun dóna clam de iniúria que·s fasa contre·l balle o veguer, o lur companyó, los autres jutges ne deuen conèxer. XXX

18

[1384, abril, 29 – Pere III de Catalunya]

Confirmatió del privilegi de la mà armada e dels uses e costumes d'aquell. XXXI

19

[1384, abril, 29 – Pere III de Catalunya]

Interpretatió de declaratió de alcuna clàusula del privilegi antich de la mà armada. XXXV

20

[1385, maig, 18 – Pere III de Catalunya]

Sentència ab la qual lo senyor rey En P. revoca una interpretatió o declaratió feta per lo dit senyor, a instància de la universitat de Vilafranca de Conflent, sobre lo privilegi de la mà armada. XXXVII

De contribuir en los càrrechs de la vila

21

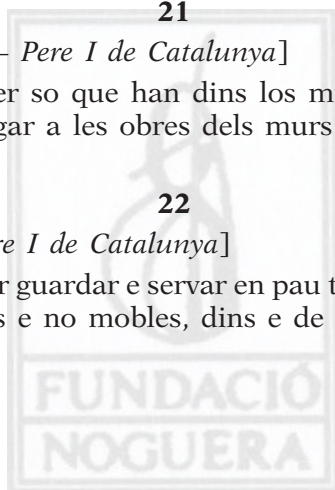
[1207, setembre, 19 – Pere I de Catalunya]

Los clergues per so que han dins los murs de la dita vila de Perpenyà, deuen pagar a les obres dels murs de aquella. XXXVIII

22

[1210, febrer, 5 – Pere I de Catalunya]

Lo rey deu tener guardar e servir en pau tots los béns de homes de Perpenyà, mobles e no mobles, dins e de ffora. XXXIX [f. Db]

23

[1211, febrer, 15 – Pere I de Catalunya]

Tots aquells qui han cartes de franquesa bullades, atorguades per lo senyor rey a-l spital o al Temple, sien franchs segons tenors de lurs cartes. XXXX

24

[1242, gener, 18 – Jaume I]

Confirmatió dels privilegis de la vila de Perpenyà, feta per lo rey en Iacme de Mallorca. XXXX

25

[1249, novembre, 19 – Jaume I]

Negun hom de Perpenyà per alcuna causa o plet no deu ésser exempt de la cort ni for del balle. XLI

De talls e subsidis

26

[1254, maig, 17 – Jaume I]

Subsidi ni tall no deu ésser fet per sou ni per liura. XLI

27

[1260, agost, 10 – Jaume I]

Tot clergue⁵ qui no sia en sants ordes deu pagar e contribuir en les messions comunes de la vila. XLII

28

[1318, març, 26 – Sanç de Mallorca]

Confirmatió d'una ordinatió dels còsols de Perpenyà, que aquell qui serà elegit a fer talla o col·lecta en la vila de Perpenyà no puixa demanar salari si donchs la vila no lo-y dóna de bon grat. XLIII

5. *Al marge esquerre*, clergas.

29

[1339, maig, 12 – Jaume III de Mallorca]

Tot hom de Perpenyà deu pagar e contribuir en les messions de la vila. XLIII

De penyores e de cartes

30

[1266, febrer, 5 – Jaume I]

Iuheu qui presta sobre penyora qui sia panada sens volentat del senyor de qui és empenyorada, lo dit iuheu ha mostrar de qui és. XLIIII

31

[1273, març, 1 – Jaume, I]

Si aquell qui ha la scrivania de Perpenyà no pot bastar a fer cartes públiques que-s faran en la dita scrivania, que ell hi puixa posar altre scrivà a fer les dites cartes. XLV

32

[1273, agost, 3 – Jaume I]

Los contractes qui-s fan en la vila de Perpenyà se deuen fer en moneda de Barchinones. XLVI

33

[1273, agost, 3 – Jaume I]

Lo rey ni sos oficials⁶ no deuen retener neguna pcessió comprada o venuda per hòmens de Perpenyà, la qual se tingua per lo rey per liurar a autre persona. XLVI

34

[1262, abril, 28 – Jaume I]

Si alcun hom seglar o reglar ha carta o privilegi de guisatge, sots certa pena, e vol contre hom de Perpenyà, e-l hom de

6. *Al marge esquerre*, Lo rey o bé lo tinga.

Perpenyà vol fermar dret, e puix en sa deffensó dóna dampnatge al privilegiat, no és cahüt en pena si donchs no ho fahia ab armes. XLVII

35

[1262, maig, 23 – Jaume I]

En qual manera deuen ésser elegits certs prohòmens per fer tall per servehi real o vehinal. XLVII

Franqueses de homs de Perpenyà [*f. Ea*]

36

[1266, febrer, 5 – Jaume I]

Los cònsols de Perpenyà podem imposar dret de blat, so és lo pes de les farines. XLVIII

37

[1274, abril, 9 – Jaume I]

Hom de Perpenyà pot traure son blat de la terra, paguant los drets, pus no-l port a sarrahins. XLIX

38

[1241, febrer, 25 – Jaume I]

Los iuheus no deuen pendre per usura més anant de IIII sous per liura. L

39

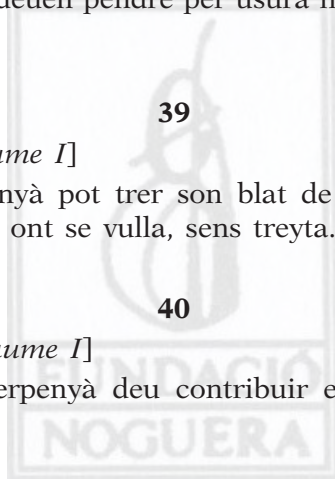
[1260, agost, 5 – Jaume I]

Hom de Perpenyà pot trer son blat de la vila e de la terra francament e portar ont se vulla, sens treyta. LII

40

[1264, agost, 30 – Jaume I]

Tot hom de Perpenyà deu contribuir en los càrrechs de la vila. LII

41

[1267, març, 12 – *Infant Jaume (II) de Mallorca*]

Lo dret patronat de·l spital dels paubres de la vila de Perpenyà, és de la vila de Perpenyà. LII

Privilegis dels sobreposats de la orta

42

[1348, novembre, 10 – *Pere III de Catalunya*]

Confirmació de·l ús e costuma dels sobreposats de la orta de la vila de Perpenyà. LIII

43

[1357, febrer, 5 – *Pere III de Catalunya*]

Los sobreposats de la orta han conexensa e exequió de tota tala e dan donat en possessions dels habitants de Perpenyà. LIIII

44

[1358, abril, 20 – *Pere III de Catalunya*]

Los iutges d'apells no deuen fer inibitòries als sobreposats de la orta de Perpenyà. LV.⁷

45

[1358, juny, 9 – *Pere III de Catalunya*]

Los iutges d'apells no deuen fer inibitòries als sobreposats de la orta de Perpenyà

46

[1365, desembre, 20 – *Pere III de Catalunya*]

Los cònsols poden cascun any elegir I saig qui servesca als sobreposats de la orta. LVI

7. Aquesta frase es troba repetida al manuscrit, ja que fa referència a dos documents promulgats amb pocs dies de diferència, relatius a la mateixa matèria.

47

[1363, *març, 18* – *Pere III de Catalunya*]

Los sobreposats poden construir en la Plasa del Blat I banch on tinguen iuhey.

48

[1368, *març, 31* – *Pere III de Catalunya*]

Negun official de la vila de Perpinyà no deu advocar contre lo offici dels sobreposats de la orta. LVII

49

[1384, *febrer, 10* – *Pere III de Catalunya*]

Los cònsols poden remoure I dels sobreposats de la orta, si vesen que no-y sia sufficient, e-metre-n'í autre. LVII

De les scrivanies de Perpinyà

50

[1277, *gener, 15* – *Jaume II de Mallorca*]

Confirmació dels privilegis e costumes de la vila de Perpinyà. LVIII

51

[1277, *gener, 15* – *Jaume II de Mallorca*]

Del preu de les scriptures dels notaris de Perpinyà. LIX

52

[1280, *octubre, 25* – *Jaume II de Mallorca*]

Carta pública feta en la scrivania de Perpinyà ten loch de demanda e de libell apte. LX

De les despulles dels morts en Perpinyà

53

[1267, *maig, 19* – *Bisbat d'Elna / Consell municipal de Perpinyà*]

Sentència dels béns e despulles d'aquels qui-s moren en Perpinyà. LXVI

54

[1270, *setembre, 3 – Bisbat d'Elna*]

Diffinitió e remissió feta per lo bisbe d'Elna, de les despulles e lit d'aquells qui moren en Perpenyà. LXVIII [*f. Eb*]

55

[1268, *gener, 21. Viterbo – Climent IV, papa*]

Confirmatió del papa Clement sobre la sentència de les despulles d'aquells qui moren en Perpenyà. LXIX

Aquests privilegis toquen diverses caps

56

[1267, *maig, 19 – Bisbat d'Elna / Consell municipal de Perpinyà*]

Sentència com lo ius patronat de-l spital és de la vila de Perpenyà. LXX

57

[1267, *octubre, 19 – Orde del Temple / Consell municipal de Perpinyà*]

Los forners no deuen pendre dels flaquers per formatge sinó VI diners. LXXII

58

[1279, *maig, 31 – Frares predicadors / Consell municipal de Perpinyà*]

Los presicadors de Perpenyà són tenguts tenir condret lo pont qui és danant lo portal de-l Exaugador. LXXIII

59

[1250, *febrer, 28 – Consell municipal de Perpinyà / Jaume I*]

Carta pública feta en la scrivania de Perpenyà ten loch de demanda e de libell apte. LXXV

60

[1250 – *Jaume I*]

Negun no-s pot de interloqutòria apellar sinó una veguada tant solament. LXXV

61

[1264, maig, 14 – Consell municipal de Perpinyà]

Negun que sia elegit a fer talla o questa pública en la vila de Perpinyà, no deu aver salari. LXXV

62

[1287, gener, 29 – Consell municipal de Perpinyà]

Ab mig cartó e aymina punyera e cosa se mesura en Perpinyà. LXXV

63

[1271, setembre, 3 – Infant Jaume (II) de Mallorca]

Ordinació⁸ en qual manera los iutges de la cort del balle de Perpinyà deuen abreviar los pleyts. LXXVII

Qui denuncia novella obra deu prohar son dret dins III meses, o si no o proba pach les messions. LXXVIII.⁹

64

[1279, juny, 9 – Jaume II de Mallorca]

Negun iuheu ni iuhia no deu tenir fembra crestiana per no-drissa. LXXVIII

65

[1284, abril, 26 – Consell municipal de Perpinyà]

Negun maseller no deu vendre carns asures dins lo masell de Perpinyà. LXXVIII

8. Al marge esquerre, et de dilacione ultramarina.

9. Tot i que a l'índex figuren dues anotacions distintes i que al cos del manuscrit l'establiment relatiu a l'obra novella porta un encapçalament o resum del text en català, realment es tracta d'un únic document amb dues parts: la primera conté l'articulat de l'orde judiciari de Perpinyà presentat a l'infant, i la segona conté un afegit efectuat per aquest, per voluntat pròpia o a petició del consell municipal, posat al final del document, abans de les signatures, la data i la clausura notarial; raons per les quals només el podem considerar un sol document.

66

[1297, gener, 31 – Senyor del castell de Perelló / Consell municipal de Perpinyà]

Los hòmens de Perpinyà poden tallar lenya al bosch de Perellós, paguant per somada de mul I diner, e de ase mesalla. LXXIX

67

[1299, novembre, 17 – Jaume II de Mallorca]

Negun no gos metre vin strany dins la vila de Perpinyà per terra ni per mar. LXXX

68

[1299, desembre, 17 – Jaume II de Mallorca]

Iustícia no és guasenjada de clams dins X dies ni après donchs passatz los X dies no era fet lo reclam. LXXXI

69

[1300, juny, 18 – Batlle de Perpinyà]

Declaratió feta en quals coses no ha loch lo privilegi de X dies ni de no pagar iustícia. LXXXII

So que han a fer los cònsols de Perpinyà

70

[1300, juny, 17 – Jaume II de Mallorca]

Los cònsols de Perpinyà deuen ausir cascun any lo compte de-l spitaler de la vila e de Sant Làzer. LXXXIII

71

[1300, març, 4 – Jaume II de Mallorca]

Los cònsols de Perpinyà poden e deuen elegir los clavaris per ausir los comptes. LXXXIII [f. Fa]

72

[1301, gener, 2 – Jaume II de Mallorca]

La compra que feren los cònsols de Perpinyà de la gleysa de la Rial que fon dels frares de Penitència. LXXXV

Franqueses de lleudes e de altres drets

73

[1304, març, 18 – Jaume II de Mallorca]

Hom de Perpenyà no deu pagar leuda al Voló ni a Coch Liure.¹⁰ LXXXVI

74

[1303, setembre, 25 – Jaume II de Mallorca]

Hom de Perpenyà no paga boatge. LXXXVI

75

[1306, octubre, 4 – Sanç de Mallorca]

Confirmatió feta per l'infant en Xanxo dels privilegis e costumes de la vila de Perpenyà. LXXXIX

76

[1308, novembre, 29 – Jaume II de Mallorca]

Los pans qui per mirme de pes són livats als flaquers se deuen donar als pobres. LXXXIX

77

[s. d. – Consell municipal de Perpinyà / Batlle de Perpinyà]

Los clergues qui paydegen en la cort del balle no paguen mesions, ni los hòmens de Perpenyà qui paydegen en la cort de-l official. LXXXX

78

[1309, novembre, 5 – Jaume II de Mallorca]

Si hom de Perpenyà és pres o acusar per crim per lo qual haia a donar fermansa, lo qual crim no requirà pena de mort o altra pena corporal, les fermanses no són tenguts de presentar la persona d'aquell. LXXXX

10. En lletra del segle xvi, afegeix, sinó en certa manera.

79[1311, agost, 4 – *Sanç de Mallorca*]

Diffinitió del salí qui és en loch de boatge fon imposat. LXXXXXI

So que ha fer lo balle ensemps ab los cònsols de Perpenyà

80[1311, abril, 14 – *Jaume II de Mallorca*]

Lo balle e-ls cònsols de la vila de Perpenyà deuen cascun any regonèxer les ordinations de la vila. LXXXXV

81[1392, octubre, 2 – *Joan I*]Los cònsols de Perpenyà sens lo balle poden fer ordinations ab penes¹¹ peccuniàries, e que lo ters sia de la obra dels murs, e-l balle que les fasa publicar quant per ells ne serà request. LXXXXV

De lleudes, e naufrag, e de reves

82-83[s. d. – *Cancelleria reial*]Memòria de les lleudes que-l senyor rey pren en la vila de Perpenyà. LXXXXVI.¹²**84**[1284, juliol, 1 – *Jaume II de Mallorca*]

Memòria de la reva qui-s pagua al senyor rey. C

85[1265, setembre, 29 – *Jaume I*]

De quins béns qui-s tinguen sots drete senyoria del rey se deu pagar forascapi. CIII

11. *Al marge esquerre, per ordinar.*

12. *A l'índex es parla de forma genèrica de la percepció de la lleuda, però al text es fa una distinció entre el que és la lleuda ordinària i la que es deu percebre en temps de celebració de fires, raó per la qual hem fet una doble assignació numèrica.*

86

[1272, agost, 26 – *Jaume I*]

Clàusules del testament del rey en Jacme d'Aragó, de la institució, heretament e vincles e substitucions de sos fills. CIII

87

[1303, agost, 3 – *Jaume II de Mallorca*]

Los stranys convinguts en la vila de Perpenyà qui juraran que no han fermansa e prometran ab sagrament de star a dret, en quins cases deuen ésser preses. CIII [*f. Fb*]

88

[1286, març, 29 – *Alfons II de Catalunya*]

En Cathalunya negun no pot demanar naufraig. CIIII

89

[1305, gener, 16 – *Anna del Vernet / Consell municipal de Perpinyà*]

Declaratió e remisió de la leuda qui-s paga a Vernet. CV

90

[1306, octubre, 4 – *Infant Sanç de Mallorca*]

Confirmatió del rey En Sanxo de les Costumes e Privilegis de la vila de Perpenyà. CVI

91

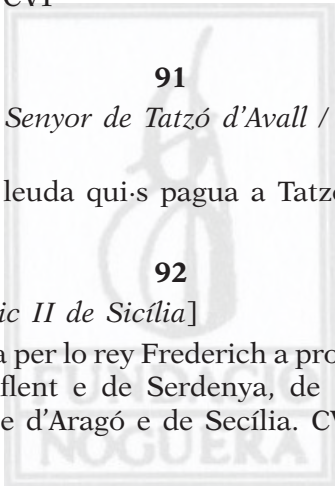
[1310, setembre, 5 – *Senyor de Tatzó d'Avall / Consell municipal de Perpinyà*]

Remissió de la leuda qui-s paga a Tatzó d'Avall. CVII

92

[1313, maig – *Frederic II de Sicília*]

Confirmatió feta per lo rey Frederich a prohòmens de Perpenyà, de Rosselló, de Conflent e de Serdenya, de les franqueses que·ls dóna lo rey en Iacme d'Aragó e de Secília. CVII

93

[1315, maig, 5 – Sanç de Mallorca]

Privilegi que a Cochliure no·s pagua mesuratge de blat, qui·s mesur per regonèxer si donchs no·s venia. CVIII

94

[1388, març, 29 – Joan I]

Ítem, autre semblant privilegi. CVIII

95

[1317, setembre, 12 – Sanç de Mallorca]

Declaratió de les lleudes de Cochliure, en quina forma se deuen pagar ne de quals mercaderies. CIX

96

[s. d. – Cancelleria reial]

Los hòmens de Perpenyà són franchs de leuda en la ylla de Mallorques. CXVIII

97

[s. d. – Cancelleria reial]

Hòmens de Perpenyà prenen leuda a Mallorca dels homes dels comtats de Rosselló e de Serdenya, exceptat d'aquels a Cochliure. CXX

98

[1317, març, 26 – Sanç de Mallorca]

[No hi ha resum d'aquest document a l'índex, relatiu a la franquesa de lleuda per als homes de Perpinyà, Cotlliure, el Rosselló i el Vallespir, a les illes de Mallorca, Menorca i Eivissa]

99

[1322, octubre, 30 – Sanç de Mallorca]

[Tampoc no hi ha resum d'aquest document a l'índex, on es limita la franquesa antecedent]

Privilegis qui toquen diverses caps

100

[1314, febrer, 18 – *Sanç de Mallorca*]

Los cònsols novellament criats deuen ausir comte dels vells administradors. CXXI

101

[1318, març, 26 – *Sanç de Mallorca*]

[A l'índex, no hi ha resum d'aquest document que prohibeix la percepció de salaris a la persona electa pel consell municipal de Perpinyà per a la taxa de la quèstia, però sí que en podrà rebre la persona que n'efectue la col·lecta]

102

[1317, maig, 2 – *Sanç de Mallorca*]

La amortització del brassatge del bestiar que la almoyna comuna de Perpinyà ha Vinsa. CXXII

103

[1320, juny, 20 – *Sanç de Mallorca*]

Lo balle e-l iutge no deuen aver salari de anades que fassen, si donchs no eren requests per les parts. CXXIII

104

[1322, novembre, 19 – *Sanç de Mallorca*]

Los cònsols de Perpinyà meten alcun hom per ésser pesador al pes de la leuda de Perpinyà. CXXV¹³

105

[1322, octubre, 30 – *Sanç de Mallorca*]

Si alcun hom se fa habitador de Perpinyà deu iurar l'estatge, e fer-se hom del senyor rey, e deu contribuir en les messions de la vila. CXXV

13. *Al marge esquerre*, [e]n est privilegi és lo privilegi com són franchs [de pagar per crim d'adulteri].

106

[1322, *desembre, 1 – Sanç de Mallorca*]

Exequtòria que·ls hòmens del comtat de Rosselló e de Serdenya, exceptat aquells de Cochliure, paguen en la ylla de Mallorques. CXXVIII

107

[1322, *octubre, 30 – Sanç de Mallorca*]

Affranquiment del salí e de la gabella de la sal, del botatge que·l senyor rey prenia. CXXVIII [*f. Ga*]

108

[1322, *desembre, 1 – Sanç de Mallorca*]

Que·ls habitants de Perpenyà no són clavats ni penyorats, sinó per missatgés de la cort del balle. CXXIX

109

[1324, *maig, 23 – Sanç de Mallorca*]

Que clavegueres e ayguaduÿts no·s fasen sots los murs de Perpenyà. CXXX

110

[1324, *maig, 23 – Sanç de Mallorca*]

Los cònsols de Perpenyà poden loguar les torres dels murs. CXXX

111

[1363, *novembre, 22 – Pere III de Catalunya*]

Los consollers deuen venir al concell quant hi són apellats, sots pena de X sous. CXXX

112

[1322, *octubre, 8 – Sanç de Mallorca*]

Ordinació que tot sotsmès de prelat, baró, cavaller, se pot fer habitant de Perpenyà. CXXXI

113

[1323, *desembre, 1* – *Consell municipal de Perpinyà / Bisbat d'Elna*]

La composició feta sobre·ls deumes e primícies d'esplets e de ortalisa. CXXXII

114

[1326, *juny, 23* – *Jaume III de Mallorca*]

Confirmació dels privilegis e costumes de la vila de Perpinyà, feta per lo rey en Iacme de Mallorques. CXXXIII

115

[1329, *agost, 6* – *Jaume III de Mallorca*]

Hom de Perpinyà no paga scarcellatge, si donchs no és condempnat per crim en pecúnia, o si no era pres per mala paga, però per deute rial ni fiscal no paga scarcellatge. CXXXV

Alguatzirs del rey

116

[1358, *octubre, 21* – *Pere III de Catalunya*]

Hom de Perpinyà no deu ésser tengut pres en cort dels algatzirs del senyor rey. CXXXVI

117

[1372, *setembre, 24* – *Pere III de Catalunya*]

Confirmació d'aquest mateyx privilegi, feta per lo rey en P. CXXXVII

118

[1377, *setembre, 3* – *Pere III de Catalunya*]

Que·ls algatzirs no tinguen iuhey ni·s entrametan de conèxer, sinó d'aquels de casa del senyor rey. CXXXVIII

119

[1377, *setembre, 3* – *Pere III de Catalunya*]

Que·ls algatzir no puxen haver capsous de comissions qui·lls sien fetas. CXXXVIII

Asò pertany als clavaris

120

[1332, març, 21 – Jaume III de Mallorca]

Que·ls cònsols novells poden cascun any crear los clavaris. CXXXVIII

Que tall no deu ésser exequatat, tro sia donada còpia als clavaris [eadem] per aquells. CXXXVIII¹⁴

121

[1332, juliol, 1 – Jaume III de Mallorca]

Los clavaris deuen presentar al balle aquells qui auran elegits per fer tall o questa. CXXXIX

122

[1347, desembre, 6 – Pere III de Catalunya]

Los clavaris sens licència del balle poden termenar totes qüestions pertanyents a lur ofici. CXL

123

[1350, desembre, 23 – Pere III de Catalunya]

Los cònsols a la fin de·l any deuen elegir clavaris que regoneguen les carns e les autres coses. CXLI

124

[1350, desembre, 23 – Pere III de Catalunya]

Dels afforaments de les carns fets per los mostasaffes e clavaris. CXLII

125

[1358, octubre, 20 – Pere III de Catalunya]

Les sentències donades per los clavaris deuen ésser menades a exequició. CXLIII. [f. Ga]

14. Aquest regest figura al marge dret de la pàgina, escrit amb lletra del segle xv, i no es refereix a cap altre document, sinó a l'anterior, ja que l'únic que es pretenia era remarcar una singularitat d'aquell.

126

[1358, octubre, 10 – Pere III de Catalunya]

Los cònsols d'endemà de sant Iohan deuen triar e fer los clavaris. CXLIII

127

[1360, desembre, 3 – Pere III de Catalunya]

Los clavaris poden usar de la conexensa de les carns que no se pot negun apellar. CXLIIII

128

[1361, març, 14 – Pere III de Catalunya]

Los clavaris han conexensa de tots envans, porxes, barres, taules, empeyrades, clavegueres, e de moltes autres diverses coses. CXLIIII

129

[1361, març, 14 – Pere III de Catalunya]

De la guarda dels pexes comesa al mostasaffes. CXLV

130

[1362, març, 15 – Pere III de Catalunya]

Los cònsols han conexensa sobre les farines e sobre los fornens, axí com als pans venals. CXLVI

131

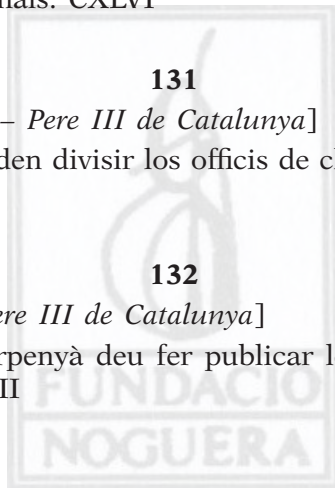
[1361, desembre, 16 – Pere III de Catalunya]

Los cònsols poden dividir los officis de clavari o de mostasaff. CXLVII

132

[1362, març, 12 – Pere III de Catalunya]

Lo balle de Perpenyà deu fer publicar les cridas, a instància dels clavaris. CXLVIII

133

[1392, *març*, 6 – *Joan I*]

Los clavaris de Perpenyà poden usar axí com aquels de València e de Mallorca. CXLVIII

134

[1368, *agost*, 3 – *Pere III de Catalunya*]

Los clavaris han conexensa dels lochs de passatge de carretes, e de imposar-hi penes. CXLIX

135

[1383, *juny*, 6 – *Governador del Rosselló*]

Los clavaris deuen governar les carniceries, e·ls flaquers, e·ls forns de Perpenyà, e sobre aquests fer ordinations. CL

136

[1388, *setembre*, 19 – *Joan I*]

Les apellations que·s fan dels clavaris venen a conèixer als cònsols de Perpenyà. CLI

137

[1387, *setembre*, 30 – *Joan I*]

Los cla[va]ris poden conèixer dels anvans, porxes, e altres edificis. CLII

138

[1392, *març*, 6 – *Joan I*]

Que de les correccions fetas per cònsols de les sentències dels clavaris, no·s puixa negun apellar ni conèixer. CLII

Asò toqua les ajudes de la vila

139

[1332, *març*, 21 – *Jaume III de Mallorca*]

La col·lectió e administratió de les ajudes pertany als cònsols o als diputats per ells. CLIII

140

[1357, març, 4 – Pere III de Catalunya]

Contre aquells qui compren les ajudes, pot ésser feta exequió axí com per deute rial o fiscal. CLIIII

141

[1358, abril, 20 – Pere III de Catalunya]

Tot so que fa el concell general de la vila val aytant com si tota la universitat e poble o fahien. CLIIII

142

[1358, abril, 20 – Pere III de Catalunya]

Los habitants de Perpenyà deuen ésser forsats de contribuir en los càrrechs e messions de la vila. CLV. [f. Ha]

143

[1358, octubre, 2 – Pere III de Catalunya]

Negun cavaller ni prelat no deu imposar impositions en son loch ni en compres ni en vendes. CLV

144

[1364, agost, 4 – Pere III de Catalunya]

Los cònsols per reembre censals poden imposar impositions en pa, en vin, en carn, e-n altres coses. CLVI

Que no-s fassen exequions contre alcun, sinó dades deffenses

145

[1332, juliol, 1 – Jaume III de Mallorca]

Negun no deu ésser tortorat sens sentència o causa coneguda. CLVI

146

[1370, juny, 14 – Pere III de Catalunya]

Negun no deu ésser tortorat sinó ausides primerament e dades deffenses. CLVII

147

[1372, setembre, 23 – Pere III de Catalunya]

Que exequions de morts ni de torments no-s fassen contre alcun sinó dades deffenses. CLVII

148

[1293, juny, 29 – Jaume II de Mallorca]

Que negun no tingua públicament blat a vendre, sinó en la plassa del blat. CLVII

149

[1332, octubre, 31 – Jaume III de Mallorca]

Que les dones maridades, quant se mor lur pare o mare, sor ni frare, no-s vesten de vert scur.

De les amortizations

150

[1335, abril, 13 – Jaume III de Mallorca]

Edicte de les amortizations fet per lo rey en Iacme de Mallorca. CLIX

151

[1324, juny, 22 – Sanç de Mallorca]

Ordinació del rey En Sanxo, ab la qual conferma lo edicte precedent. CLXI

152

[1324, agost, 29 – Sanç de Mallorca]

Trellat de la clàusula dels codicills del rey en Sanxo. CLXII

153

[1359, març, 6 – Pere III de Catalunya]

L'espital pot comprar béns mobles e immobles, e rendes de realench. CLXIII

154

[1393, *novembre, 10 – Joan I*]

Ítem, la almoyna comuna de Perpenyà pot fer axí meteix. CLXIII

155

[1376, *setembre, 4 – Pere III de Catalunya*]

Que negun comissari no ús de les amortitzacions, sinó segons forma dels edictes. CLXV

156

[1377, *desembre, 14 – Pere III de Catalunya*]

Que de les monedes lixades per comprar censals a fer benificis no-s pach amortizació. CLXVI

157

[1377, *desembre, 14 – Pere III de Catalunya*]

Ítem, altre privilegi semblant d'aquest prop dit. CLXVI

158

[1377, *desembre, 14 – Pere III de Catalunya*]

Ítem, altre semblant privilegi. CLXVII

159

[1386, *març, 31 – Pere III de Catalunya*]

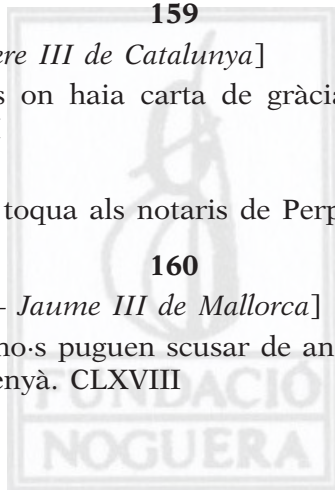
Que de censals on haia carta de gràcia no-s pugua pagar amortizació. CLXVII

Asò toqua als notaris de Perpenyà

160

[1335, *novembre, 6 – Jaume III de Mallorca*]

Que·ls notaris no-s puguen scusar de anar a la host, quant ix fora la vila de Perpenyà. CLXVIII

161

[1335, novembre, 6 – Jaume III de Mallorca]

Declaratió que-ls advocats no deuen anar a la host, si donchs no y ha evident necessitat. CLXX. [f. Hb]

162

[1335, novembre, 18 – Jaume III de Mallorca]

Declaratió de alcun capítol precedent de tall e recol·lecta, e de contributió qui-s fassa en la vila de Perpenyà. CLXXI

163

[1336, desembre, 11 – Jaume III de Mallorca]

En quals cases hom de Perpenyà pot ésser convengut a Cochliure, e hom de Cochliure a Perpenyà. CLXXII

164

[1334, setembre, 5 – Jaume III de Mallorca]

Los notaris deuen ésser examinats e notar les cartes larguament, sens *cetera*. CLXXIII

165

[1324, febrer, 1 – Sanç de Mallorca]

Los notaris de Perpenyà són franchs de scriptures qui sien lurs pròpies. CLXXIII

166

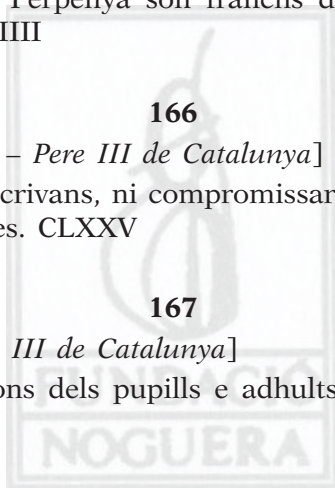
[1346, novembre, 16 – Pere III de Catalunya]

Los iutges, ni scrivans, ni compromissaris, no-s deuen fer pagar dret de iornades. CLXXV

167

[1358, juny, 5 – Pere III de Catalunya]

De les diffinitions dels pupills e adults, e de les penes dels notaris. CLXXVI

168

[1358, juny, 9 – *Pere III de Catalunya*]

Que·l governador, a instància dels cònsols, se informe de la condició e fama dels notaris. CLXXVII

169

[1359, desembre, 21 – *Pere III de Catalunya*]

Los cònsols ab lo procurador rial poden tatxar los salaris dels scrivans e notaris. CLXXVII

170

[1363, març, 18 – *Pere III de Catalunya*]

Que·ls notaris tinguen lurs taulers en les scrivanies públiques de Perpenyà. CLXXVIII

171

[1365, febrer, 14 – *Pere III de Catalunya*]

Que·ls iutges no·s fassen pagar de decrets, ni·ls scrivans de recepció de testimonis. CLXXVIII

172

[1377, setembre, 3 – *Pere III de Catalunya*]

Modificació de la constitució de Cathalunya feta contre los notaris sobre lo notament de les cartes. CLXXIX

173

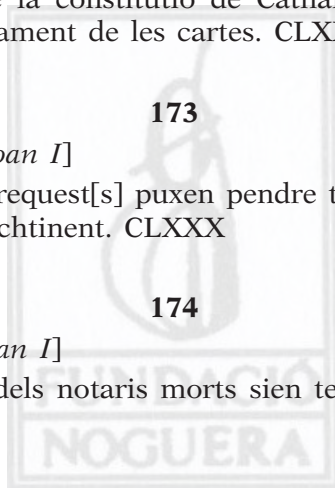
[1388, febrer, 25 – *Joan I*]

Que·ls notaris request[s] puxen pendre totes cartes denant lo governador e son lochtinent. CLXXX

174

[1393, abril, 16 – *Joan I*]

Que les notes dels notaris morts sien tengudes en loch tut e segur. CLXXXI

Privilegis de-l spital dels pobres

175

[1315, juliol, 21 – *Sanç de Mallorca*]

Confirmació de algunes ordinations fetas sobre l'espital dels pobres. CLXXXI

176

[1378, maig, 24 – *Bisbat d'Elna*]

Los cònsols poren fer l'espitaler e donar-li aiunct. CLXXXIII

Sentències goanyades per la vila de diverses qüestions

177

[1321, juliol, 11 – *Batlle de Perpinyà / Consell municipal de Perpinyà*]

Sentència de tenir condret lo portal de-l exaugador dels banys. CLXXXIII

178

[1337, novembre, 18 – *Batlle de Perpinyà / Consell municipal de Perpinyà*]

Sentència de-l exaugador e rech de la torra de Vernet per hon se met la fusta. CLXXXV

179

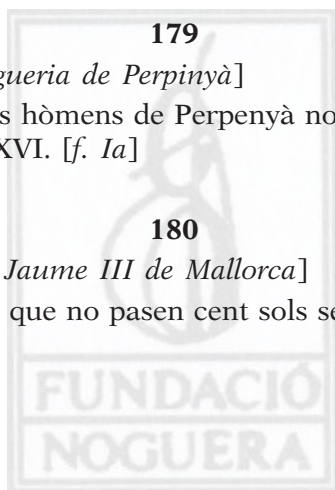
[1302, juny, 14 – *Vegueria de Perpinyà*]

Sentència que-ls hòmens de Perpenyà no paguen leuda a Sant Feliu d'Avall. CLXXXVI. [f. 1a]

180

[1339, setembre, 6 – *Jaume III de Mallorca*]

Totes qüestions que no pasen cent sols se deuen procehir sens libell. CLXXXVIII

181

[1341, novembre, 5 – Jaume III de Mallorca]

La vila de Perpenyà pot pendre mig hull de mola del rech de Tohir, davall la nora del castell. CLXXXVIII

182

[1342, juny, 27 – Jaume III de Mallorca]

Los hòmens de Perpenyà e d'aquests comtats són franchs de pagar a Mallorques impositió o passatge. CLXXXIX

183

[1307, octubre – Jaume II de Mallorca]

Los iutges ni scrivans ordinaris de les causes principals no prenen salari ni despeses. CLXXXIX

184

[1315, agost, 15 – Lloctinència reial de Perpinyà]

Si alcun fet principal és comès al iutge d'apells o altre ordinari, no deu haver salaris ni despeses. CLXXXX

185

[1337, març, 4 – Jaume III de Mallorca]

La part qui empetrarà comissari trahent lo fet de mà de l'ordenari, li deu pagar entirament lo salari. CLXXXX

Jutge d'apells

186

[1344, juliol, 21 – Pere III de Catalunya]

Totes les appellacions de Rosselló ni de Vallespir, de Conflent e de Serdenya se deuen conéixer e termenar a Perpenyà. CLXXXX

187

[1357, febrer, 12 – Pere III de Catalunya]

Revocatió d'una provisió que havia impetrada Pugcerdà sobre lo fet de les appellacions. CLXXXXI

188

[1366, juny, 25 – *Pere III de Catalunya*]

Ítem, autre privilegi de les appellacions. CLXXXXII

Ffranqueses de hòmens de Perpenyà

189

[1323, maig, 23 – *Jaume III de Mallorca*]

Los hòmens de Perpenyà són franchs en la ylla de Serdenya.
CLXXXXIII

190

[1323, juny, 16 – *Infant Alfons (III) de Catalunya*]

Los hòmens de Perpenyà són franchs en la ylla de Serdenya.
CLXXXXIII

191

[1249, juny, 30 – *Jaume I*]

Los officials no deuen clavar los obradors dels drapers de Perpenyà. CLXXXXVI

192

[1279, gener, 20 – *Pere II de Catalunya / Jaume II de Mallorca*]

Lo rey en Iacme de Mallorca tenia la terra en feu per lo rey d'Aragó. CLXXXXVI

193

[1344, juliol, 21 – *Pere III de Catalunya*]

Confirmació dels privilegis e costumes de la vila de Perpenyà feta per lo rey En P. CLXXXXVIII

194

[1344, juliol, 21 – *Pere III de Catalunya*]

Los hòmens de Perpenyà poden usar e aleguar so dels Usatges de Barchinona. CLXXXX

195

[1344, juliol, 21 – *Pere III de Catalunya*]

Lo balle no deu pendre alcun per habitant, sens consentiment dels cònsols. CC

Privilegis dels abitans forasters de la vila de Perpenyà

196

[1368, març, 15 – *Pere III de Catalunya*]

Ordinació dels abitants de Perpenyà.

197

[1368, novembre, 15 – *Pere III de Catalunya*]

Los hòmens de Perpenyà són tenguts fer residència dins la dita vila ab mullers e companyes. CCI

198

[1382, juny, 10 – *Pere III de Catalunya*]

Aquells qui iuren la habitació de Perpenyà se han obliguar al consolat en pena de cent solidos. CCI. [*f. Ib*]

199

[1365, desembre, 19 – *Pere III de Catalunya*]

Ítem, autre privilegi e ordinació dels abitans de Perpenyà. CCII

200

[1362, agost, 26 – *Pere III de Catalunya*]

Los abitans de Perpenyà no són tenguts de guaytar fora la vila de Perpenyà. CCII

De la taula dels oficials

201

[1344, juliol, 21 – *Pere III de Catalunya*]

Los oficials són tenguts de fermar e tenir taula. CCIII

202

[1354, febrer, 2 – Pere III de Catalunya]

En qual manera se deu procehir quant los iutges de la taula són donats per sospitosos. CCIII

203

[1354, febrer, 2 – Pere III de Catalunya]

Que·ls iutges de la taula ans que prenguen salari han assegurar en poder dels ordinaris que les qüestions denant ells movedores determenaran. CCIII

204-205

[1354, febrer, 2 – Pere III de Catalunya]

[1362, març, 15 – Pere III de Catalunya]

Que a algun¹⁵ no sia admès a algun offici tro que haga tenguda taula; ni après la dita taula sien passats III anys. CCV

206

[1365, abril, 21 – Pere III de Catalunya]

L'escrivà del tauler dels clams e reclams deu fermar de tenir taula. CCV

207

[1362, agost, 16 – Pere III de Catalunya]

Ítem, autre privilegi semblant del precedent d'aquest desús escrit. CCV

208

[1393, febrer, 8 – Joan I]

Negun no deu ésser veguer qui és domiciliat en aquests comtats. CCVI

15. Aquest resum es refereix a dos privilegis copiats l'un a continuació de l'altre, relatiu al mateix tema. El segon complementa el primer, raó per la qual l'autor de l'índex va estimar convenient posar-ho d'aquesta manera.

209

[1344, octubre, 30 – Pere III de Catalunya]

Los hòmens de Perpenyà poden trer blat e totes mercaderies de la terra e lochs del senyor rey. CCVII

210

[1344, octubre, 30 – Pere III de Catalunya]

Los officials del rey deuen fer empares per clam de poca cantitat que fassa hom de Perpenyà dels béns dels hòmens stranys. CCVII

211

[1344, octubre, 30 – Pere III de Catalunya]

Revocatòria del privilegi e costuma antiga per la qual cascun habitador de Perpenyà podia guisar e assegurar dins la vila qui-s volia. CCVIII

Cònsols de Perpenyà**212**

[1346, novembre, 16 – Pere III de Catalunya]

En qual forma se deuen fer e elegir los cònsols e consellers de la vila de Perpenyà. CCVIII

213

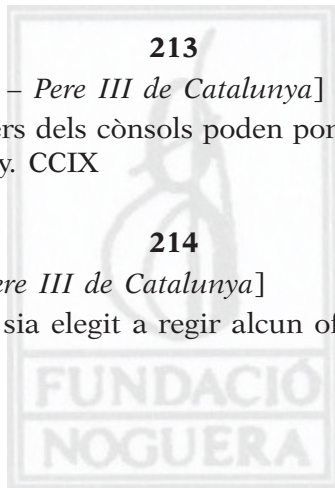
[1346, novembre, 16 – Pere III de Catalunya]

Com los verguers dels cònsols poden portar vergues negres ab senyal del senyor rey. CCIX

214

[1350, març, 22 – Pere III de Catalunya]

Que alcun que sia elegit a regir alcun offici de la vila no se'n pugua scusar. CCX

215

[1348, febrer, 17 – Pere III de Catalunya]

Los cònsols poden armar fustes per carestia de blat, e pendre lo blat qui passarà per les mars de Rosselló. CCXI

216

[1351, març, 25 – Pere III de Catalunya]

Que qualsevol havents corona poden ésser cònsols e accessors de cònsols de Perpenyà. CCXI. [f. Ja]

217

[1360, març, 25 – Pere III de Catalunya]

Los cònsols de Perpenyà poden devesir e aiustar dos mesters en I. CCXII

218

[1363, març, 18 – Pere III de Catalunya]

Los cònsols de Perpenyà o aquells qui per ells hi seran ordi- nats, deuen ordinar e donar les pausades. CCXII

219

[1377, setembre, 3 – Pere III de Catalunya]

Ítem, autre privilegi semblant d'aquest meteix. CCXIII

220

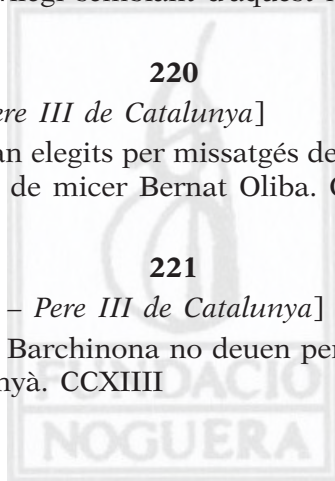
[1381, març, 27 – Pere III de Catalunya]

Aquells qui seran elegits per missatgés deuen anar per lo salari acostumat en temps de micer Bernat Oliba. CCXIII

221

[1346, novembre, 24 – Pere III de Catalunya]

Los hòmens de Barchinona no deuen pendre per forsa blat de mercaders de Perpenyà. CCXIII

De no trer coses de la terra de Rosselló

222

[1358, abril, 20 – Pere III de Catalunya]

Lo governador, sens consentiment dels cònsols no pot dar licència de trer res fora los comtats. CCXV

223

[1375, novembre, 4 – Pere III de Catalunya]

Los cònsols poden fer inhibició que gra ni farina no isqua d'aquests comtats. CCXVI

224

[1378, juliol, 9 – Governador Rosselló i Cerdanya]

Los curs e les sabates poden ésser trets de la terra. CCXVI

225

[1378, agost, 12 – Governador de Rosselló i Cerdanya]

Exequtòria del governador sobre les coses contengudes en la precedent declaratió.

226

[1347, desembre, 4 – Pere III de Catalunya]

Negun que fassa residència en la vila de Perpenyà no-s pot scusar de contribuir en los càrrechs de aquella. CCXIX

227

[1351, juliol, 21 – Pere III de Catalunya]

Hom de Perpenyà no pot ésser forsat de acordar-se per anar en armada. CCXIX

228

[1350, març, 22 – Pere III de Catalunya]

Que negun no puixa haver sinó un advocat pensionat dins la vila de Perpenyà.

De·l azempler del rey

229

[1353, març, 29 – Pere III de Catalunya]

Que·l azempler del rey no prengua per forsa bèsties de loguer.
CCXX

230

[1370, juliol, 30 – Pere III de Catalunya]

Ítem, autre semblant privilegi. CCXX

231

[1353, març, 28 – Pere III de Catalunya]

Que·ls oficials poden remetre dels bans, empires, e iustícies,
ultra la tersa part. CCXXI

232

[1353, març, 28 – Pere III de Catalunya]

Sobre exequió de marques I official request per autre li deu
donar favor e ajuda. CCXXI

Dels porters del senyor rey

233

[1354, febrer, 2 – Pere III de Catalunya]

Que·ls porters del senyor rey hagen tant solament de les exe-
cutions que fan VI sous per dia. CCXXII

234

[1377, setembre, 3 – Pere III de Catalunya]

Que·ls porters del senyor rey no puguen ésser procuradors
d'aquels a instància de qui són trameses. CCXXII. [f. Jb]

235

[1354, maig, 4 – Pere III de Catalunya]

Confirmació dels privilegis e costumes de la vila de Perpenyà, e
de·l uniment del comtat de Rosselló fet a la corona d'Aragó. CCXXII

Dels iuheus

236

[1358, abril, 20 – Pere III de Catalunya]

Que negun iuheu no gos comprar causes menjadores entro que tèrcia sia passada. CCXXIII

237

[1359, desembre, 14 – Pere III de Catalunya]

Ítem, autre semblant privilegi. CCXXIII

238

[1366, octubre, 26 – Pere III de Catalunya]

Que·ls iuheus no habiten ultra los lochs a ells deputats. CCXXV

239

[1392, gener, 4 – Joan I]

La iuredicció dels iuheus pertany al balle de Perpenyà. CCXXV

Dels oficials reyal

240

[1358, abril, 20 – Pere III de Catalunya]

Lo governador ha conexensa dels contrastes qui són de les taules de les perayries de Perpenyà. CCXXV

241

[1358, juny, 9 – Pere III de Catalunya]

Lo veguer e·l balle deuen perseguir los malsfaytors ab despeses dels emoluments. CCXXVI

242

[1362, març, 15 – Pere III de Catalunya]

Que·l veguer ni oficials reals no prenguen salaris de cavallers ni de autres persones. CCXXVI

243

[1368, abril, 2 – Pere III de Catalunya]

Ítem, autre semblant privilegi d'aquest desús dit. CCXXVII

244

[1362, agost, 16 – Pere III de Catalunya]

Que gràcia ni privilegi que fes lo senyor rey en contrari d'aquests desús dits no haia valor. CCXXVII

245

[1359, gener, 21 – Pere III de Catalunya]

Privilegi que en loch de la vila no·s tingua plassa de lana, sinó là on és acostumat. CCXXVIII

246

[1365, març, 3 – Pere III de Catalunya]

Lo governador e·ls cònsols poden fer ordinations sobre los draps de lana. CCXXIX

247

[1387, abril, 10 – Pere III de Catalunya]

Ítem, autre semblant privilegi d'aquest prop dit. CCXXX

248

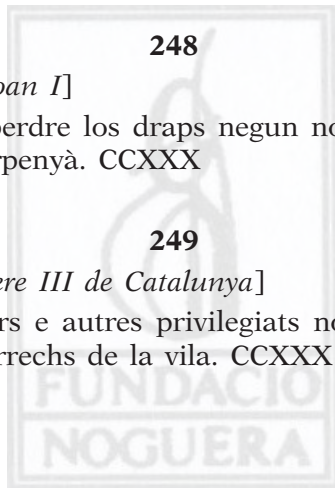
[1393, febrer, 10 – Joan I]

Sots pena de perdre los draps negun no deu fer a·lcun drap strany senyal de Perpenyà. CCXXX

249

[1362, març, 19 – Pere III de Catalunya]

Que·ls moneders e autres privilegiats no·s puguen scusar de contribuir en los càrrechs de la vila. CCXXX

250

[1385, maig, 18 – Pere III de Catalunya]

Revocatòria d'una interpretació que havia feta Vilafranca contra lo privilegi de la mà armada. CCXXXI

De matrimonis amaguats

251

[1369, febrer, 28 – Pere III de Catalunya]

Dels matrimonis qui-s fan amaguadament. CCXXXII

252

[1392, març, 6 – Joan I]

Privilegi que agrevia la pena d'aquest prop dit. CCXXXIII

253

[1394, març, 1 – Joan I]

Que la pena de mil morabatins imposada als matrimonis amaguats no haia loch. CCXXXIII. [f. Ka]

254

[1368, abril, 3 – Pere III de Catalunya]

Que negun official del senyor rey no gos péixer bestiar en les possessions dels hòmens de Perpenyà. CCXXXVI

Officials reals

255

[1362, agost, 16 – Pere III de Catalunya]

Que·ls iutges de la cort del senyor rey no prenen salaris de hòmens de Perpenyà. CCXXXVI

256

[1393, juliol, 7 – Joan I]

Que·ls iutges del veguer e del balle fassen sacrament e homeatge de no pendre salari. CCXXXVII

257

[1393, febrer, 8 – Joan I]

Que·ls dits iutges no prenguen salari de distribucions. CCXXXVII

258

[1393, febrer, 8 – Joan I]

Privilegi que hom se puixa apellar del governador. CCXXXVIII

259

[1388, setembre – Joan I]

Que·l governador puixa instaurar totes coses qui·s menen dins Perpenyà. CCXXXVIII

260

[1393, abril, 16 – Joan I]

Que alcun no puixa tenir dos officis de iuredicció. CCXXXIX

261

[1353, març, 27 – Pere III de Catalunya]

Que dos iutges ordinaris sien en la cort del balle de Perpenyà. CCXXXIX

262

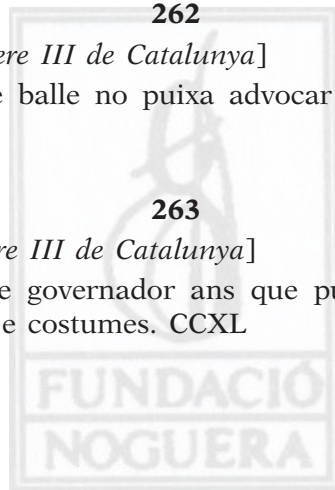
[1369, març, 11 – Pere III de Catalunya]

Que I iutge de balle no puixa advocar en la cort del balle. CCXXXIX

263

[1382, juny, 10 – Pere III de Catalunya]

Lo loctinent de governador ans que pusca usar ha a iurar servir los privilegis e costumes. CCXL

Dels carregadors e descarregadors

264

[1359, *desembre, 13 – Pere III de Catalunya*]

Cascun pot carregar e descarregar ses mercaderies en quals ports se vulla de la terra del senyor rey, paguants los drets. CCXL

265

[1388, *desembre, 22 – Joan I*]

Sentència la qual confirma aquest privilegi damont dit. CCXLI

266

[1389, *agost, 26 – Joan I*]

Exequtòria de la dita sentència. CCXLIIII

Térmens

267

[1370, *juliol, 12 – Pere IV de Catalunya*]

Restrenyment fet dels térmens de Vernet, e certa part d'aquells és unida als termes de Perpenyà. CCXLV

Imposicions e aiudes

268

[1373, *juliol, 8 – Pere III de Catalunya*]

En qual manera imposicions e aiudes se poden metre en la vila de Perpenyà. CCXLVI

269

[1392, *setembre, 12 – Joan I*]

Del sagrament que deu fer lo castellà, que no lexe intrar per la porta del castell coses de què's deia paguà aiuda. CCXLVII

270

[1373, *octubre, 1 – Pere III de Catalunya*]

Que vin strany no sia mes dins la vila de Perpenyà. CCXLVIII

271

[1374, agost, 22 – Pere III de Catalunya]

Com los cònsols poden usar e no usar d'aquest privilegi. CCXLIX

272

[1374, juliol, 26 – Pere III de Catalunya]

Los cònsols poden metre guardes per los passes a exhigir les penes dels dits privilegis. CCL

273

[1387, setembre, 9 – Joan I]

Que en les meses d'octubre e de novembre no-s puxa metre most ni vin novell en la vila de Perpenyà.

Balle de Perpenyà

274

[1372, setembre, 24 – Pere III de Catalunya]

Lo balle de Perpenyà pot fer composició de mort. CCLI

275

[1385, gener, 7 – Infant Joan (I)]

Confirmació d'aquest meteix privilegi. CCLII. [f. Kb]

276

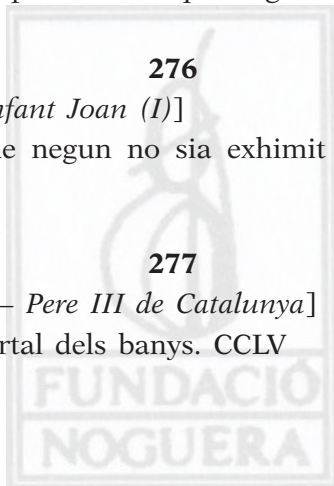
[1372, febrer, 27 – Infant Joan (I)]

Confirmació que negun no sia exhimit de la cort del balle. CCLIII

277

[1374, desembre, 14 – Pere III de Catalunya]

Del tent del portal dels banys. CCLV

Hòmens de Perpenyà

278

[1378, maig, 8 – Pere III de Catalunya]

Los hòmens de Perpenyà poden defendre lurs possessions contre qualsevol donant-hi dampnatge. CCLVI

279

[1374, octubre, 1 – Pere III de Catalunya]

Hòmens de Perpenyà són franchs a Tortosa, axí com hòmens de Barchinona. CCLVI

280

[1375, juliol, 7 – Pere III de Catalunya]

Exequatòria de la franquesa de les lleudes. CCLVIII

Canceller e vicicanceller del senyor rey

281

[1377, setembre, 3 – Pere III de Catalunya]

Que ls cancellers e vic[icancellers] del senyor rey no trasquen los fets dels ordinaris. CCLIX

282

[1382, juny, 12 – Pere III de Catalunya]

Ítem, altre semblant privilegi. CCLIX

283

[1377, setembre, 3 – Pere III de Catalunya]

Que aquells qui són de l'offici de l'algtzir no prenguen negunes vitalles sens pagar. CCLX

De l'Studi de Perpenyà

284

[1350, març, 20 – Pere III de Catalunya]

Privilegi de l'Studi de Perpenyà atorgat per lo senyor rey. CCLX

285

[1379, novembre, 28 – *Climent VII, papa*]

Privilegi de-l Studi de Perpenyà atorgat per lo papa Climent.
CCLXI

286

[1380, març, 1 – *Infant Joan (I)*]

Los cònsols de Perpenyà poden stimar los alberchs pro[p] lo Studi per fer studis.

Obres de vila

287

[1384, agost, 10 – *Pere III de Catalunya*]

Los cònsols de Perpenyà poden clausir lo bordell de parets o de mur. CCLXIII

288

[1377, octubre, 29 – *Pere III de Catalunya*]

Que les obres dels ponts e camins pertànyen al veguer de Perpenyà. CCLXIII

De les naus qui van oltremar

289

[1379, novembre, 26 – *Pere III de Catalunya*]

De les naus qui van oltra mar en terres vedades. CCLXV

290

[1379, novembre, 26 – *Pere III de Catalunya*]

Ítem, autre semblant privilegi d'aquest prop dit. CCLXVIII

Hòmens strangers

291

[1383, febrer, 21 – *Pere III de Catalunya*]

Que bestiar stran no pach ban sinó tales.

292

[1379, abril, 29 – Pere III de Catalunya]

Que·ls romeus puixen trer moneda de la terra sens encorriment de pena. CCLXXIII

293

[1383, febrer, 26 – Pere III de Catalunya]

Que·l maestre de ports no tingua gardes sinó en los passes antichs. CCLXXIII

294

[1385, gener, 28 – Pere III de Catalunya]

Que·ls moneders hagen a contribuir ab aquel offici de què més usaran. CCLXXIII

295

[1387, setembre, 10 – Bisbat d'Elna]

Hom de Perpenyà no deu pagar dietes a la cort de·l official, ni ésser forsats de playdeiar a Elna. CCLXXIII

296

[1335, abril, 8 – Cancelleria reial]

Ordinació del tall de la contributió de la paret de la tor qui és denant lo tent. CCLXXVI

297

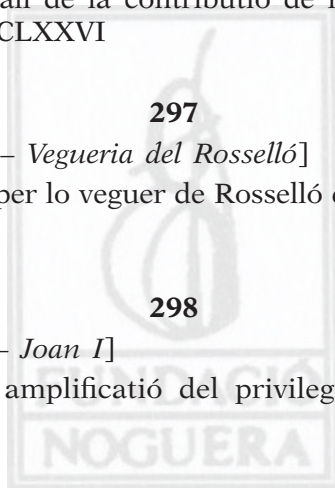
[1370, desembre, 13 – Vegueria del Rosselló]

Revocació feta per lo veguer de Rosselló d'alcun procés de pau e treua. CCLXXVIII

298

[1388, setembre, 12 – Joan I]

Confirmació e amplificació del privilegi de la mala paga. CCLXXIX. [f. La]

299

[1388, *desembre, 22* – *Joan I*]

Privilegi del cònsols de la mar e iutge d'apells del Consolat de la Mar. CCLXXX

300

[1388, *desembre, 15* – *Joan I*]

Que aquells qui delinquen fora los comptats sien guisats en la vila de Perpenyà. CCLXXXI

301

[1390, *febrer, 16* – *Joan I*]

Que·ls officis de assessor de governador d'aquests comtats e·l iutge d'apells són incompatibles segons capítols de cort. CCLXXXI

302

[1392, *setembre, 7* – *Joan I*]

Confirmació de tots los privilegis e costumes de la vila de Perpenyà feta per lo rey en Iohan. CCLXXXII

303

[1393, *desembre, 10* – *Joan I*]

Revocatòria d'una provisió la qual havia empetrada lo procurador rial, que·ls oficials li responguessen dels emoluments. CCLXXXIII

304

[1393, *novembre, 15* – *Joan I*]

Que tots fets comensats e comensadors per lo governador e son assessor sien remeses a la cort del balle. CCLXXXIII

305

[1394, *març, 1* - *Joan I*]

Quant la host ix fora la vila, lo governador e·ls cònsols poden fer romandre aquells qui·ls parrà. CCLXXXIII

306

[1394, març, 1 – Joan I]

Que·l nombre dels moneders torn a XXX.

307

[1394, novembre, 20 – Joan I]

Que per deutes deguts per la vila de Perpenyà al senyor rey lo dit senyor no pugua fer penyorar alcun singular de la dita vila. CCLXXXV

308

[1394, novembre, 20 – Joan I]

Que·l veguer e·l balle puguen trer criminoses del castell. CCLXXXVI

309

[1394, novembre, 20 – Joan I]

Los iutges de les iniúries poden procehir contre qualsevol acordats en les armades reals. CCLXXXVIII

310

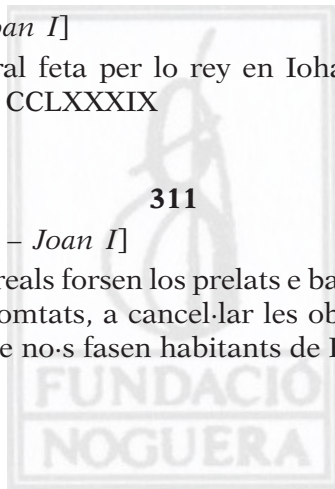
[1393, juliol, 26 – Joan I]

Diffinició general feta per lo rey en Iohan a la universitat de la vila de Perpenyà. CCLXXXIX

311

[1394, novembre, 12 – Joan I]

Que·ls oficials reals forsen los prelats e barons, e autres havents castells en aquests comtats, a cancel·lar les obligacions que aien fet fer a lurs hòmens que no·s fassen habitants de Perpenyà. CCLXXXXI

312

[1395, febrer, 10 – Joan I]

Pracmàtica sanctió de la provisió damont dita feta per lo senyor rey. CCXCII

313

[1394, novembre, 5 – Joan I]

Privilegi de la inhibició de la intrada del vin strany. CCXCIII

DOCUMENTS

[Pròleg]

[*Ir*] Cum ad civitatem, villam, vel rem publicam augendam, amplifficandam et conservandam, nedum legibus et iuribus indigeat, ymo ex privilegiis, libertatibus et immunitatibus, contra iura et aliud dictamen recte rationis, ut ipsius privilegiis et immunitatibus confisi ad ipsam confugiant, inibique domicilium transfferentes se collocent; legitur siquidem in Exodo, Deuteronomio et Iosue, quod tres fuerunt civitates refugii ultra Iordanem, et tres citra, quarum talis erat immunitas, quod si quis volens hominem occidisset, si ad alteram ipsarum confugere poterat, ibi tutus erat a consanguineis occisi, usque ad mortem summi sacerdotis, et post ad propriam securus revertebatur; fertur etiam de Romulo, quod cum magnum circuitum murorum pro civitate romana construxisset, ut [ipsa] murorum constructio popularetur, domum inibi quandam construxit, que domus asili seu asilius nuncupabatur, ad quam confugientes de omnibus finitimis urbibus et quibuscunque maleficiis vel debitis tuti erant; indeque brevi tempore dicte domus asili suffragio, ipsa urbs romana domibus et edifficiis impleta, et admodum populosa sint, excedens nimium omnes alias urbes vicinas antiquas, que et in tantum crevit quod totum mundum sibi subiecit, et caput celestis et terrestris imperii est effecta.

Singit itaque vetustissimis temporibus insignis villa Perpinyani, que in pede Pirenei montis, iuxta Thetim flumen in pago Rossilionensi fundatur, cuius siquidem populus laboriosus multum ocia vitans, et lanificiis deditus, cuius mulieres quasi a Minerva vel Gaya

Cecilia, Tarquini Prisci regis romani uxor edocte optime laniffices existunt, quorum exordia a mulier romanarum moribus antiquis tracta videntur.

Reffert si quidem Valerius Maximus, libro decimo, capitulo “*De cognomine noviter nuptarum*”, quod mulieres noviter nupte, dum ante ianuam manti die sollempnitatis essent interrogate que nam vocarentur [*Iv*] gayas se esse, idest lanifficas a dicta Gaya Cecilia regina dicebant.

Huius autem insignis ville exordium seu foundationem primam non meminiscunt ystorie, cum tamen iam tempore Karoli Magni, et Ludovici eius filii, et Lotharii regum Francie, et augustorum insignis haberetur. Fuit autem olim ipsa sicut et totus Rossilionensis pagus imperatoribus occidentalibus subdita. Deinde per duces sub rege Francie ut videtur obtenta, et demum libere per egregios et claros comites, usque ad Guirardum comitem, qui cum morti appropinquasset filium aut filiam qui sibi succederet, non habens voto sui populi, et signanter dicte ville exquisito et sequto illustrissimum ad Alfonsum regem Aragonum, sibi universalem dicti comitatus et aliorum bonorum suorum heredem et successorem instituit.

Ex postque per illustrissimos reges Aragonum continue possessa paucis intermediis qui in feudum eam sub ipsis regibus habuerunt, et nunc ab illustrissimo principe domino Iohanne rege Aragonum unita suo regno et Cathalonie principatui inseparabiliter optinetur, et per ipsum et eius descendentes et successores legitimos, dante Deo, optinebitur usque ad mundi universalem finem.

Ad hanc claram et insignem villam quodam divino inspiramine reges predicti et principes aciem sue considerationis pro ipsius amplificatione dirigentes, eidem diversas bonas consuetudines laudaverunt, privilegia, libertates et immunitates varias donaverunt, ex quibus crevit ac crescit claraque super omnes villas tocius dicionis domini regis habetur. Cuius libertates et privilegia, et si non recte intelligentibus vicinis populis et dominis villularum et castrorum videantur gravia et molesta re vera tamen non sunt, ymo pocius eis suffragancia ac etiam opportuna cum et dicte ville amplificatio tranquillo tempore utilissima sit vicinis, ad dictam villam victualia et suas merces defferentibus ad vendendum; indeque peccunias et alia sibi necessaria asportantibus et vigentibus adversitatibus guerrearum quibusvis necessitatibus aut aliis sinistris per ipsam villam quasi per matrem tueantur et deffensentur, cum in ipsa villa virtus fortiter unita pacior sit et forcior, ad resistendum et auxiliandum

aliis villulis et castris, quasi particulares virtutes per dictas villulas ac castra separate et divise.

Honorabiles itaque viri Bernardus Aybrini, Petrus Grimaldi, Bernardus Castilionis, Petrus Iauberti, et Guillelmus Tisoni, consules universitatis ville predictæ, attendentes consuetudines et privilegia ville predictæ in unum [2r] librum iam redacta in composite, et ut in pluribus prepostere fuisse collata, interque etiam sunt plura temporalia et iam transcurso temporis finita, et alia penitus inutilia et multiplicata deliberarunt et ordinarunt, de voluntate et assensu generalis consilii dicte ville, consuetudines et privilegia, libertates ac immunitates predictas in unum breve volumine ordinatum, et superfluis resecatis pro utilitate ipsius ville et singularius eidem redigi facere.

Altissimi precantes auxilium, ut ipsi presenti volumini bonum initium, melius melium, et finem optimum largiatur, et hec clara Perpinyani villa sub eorum et aliorum successorum ipsorum felici ducta regimine preservetur a *noxiiis*, et optatis semper profficiat incrementis, quod intercessione Marie virginis concedat ipse Ihesus, benedictus eius filius, qui cum Patre et Spiritu Sancto vivit et regnat per secula omnia seculorum, amen.

Et quia ius consuetudinis, post naturalem legem exordium habuit, ex quo homines convenientes in unum ceperunt simul habitare, quod ex eo tempore factum creditur, ex quo Cahim civitatem edificasse legitur; ideo consuetudines scripte ville Perpinyani in hoc libro tanquam primeve et antiquiores premitantur.

1

[*Segles XII-XIV. Costums de Perpinyà*]

Hec¹ sunt consuetudines Perpinyani, quas ad presens invenimus et ad memoriam reducimus, quibus homines Perpinyani cum domino Nunone Sancio et cum antecessoribus suis, et cum domino Guirardo et cum antecessoribus suis, et cum Gaufredo patre suo usi sunt per bonam consuetudinem.²

[1.1] *Los hòmens de Perpinyà no deuen playdeiar ne ésser jutjats per los usatges de Barchinona, ne per ley gòtica, mes per les costumes de la vila, e per dret là on constumes deffallen. E en la dita vila no ha intèstia, ne exòrquia, ne alcun desvet, sino de sal, del derrer digous de abril fins al primer digous de juny.*³

Homines Perpinyani debent placitare et iudicari per consuetudines ville, et⁴ per iura ubi consuetudines defficiunt, et non per usaticos Barchinone, neque per legem goticam, quia non habent locum in villa Perpinyani, neque intestatio, neque exorquia, nec aliquod desvet, nisi in sale tantum, quod incipit in ultima die iovis aprilis, usque in primam diem⁵ iovis iunii. [2v]

[1.2] *Si lo senyor batle o altre de Perpinyà se clama de algun hom de Perpinyà, lo deu primerament certificar sobre què se'n clama, e puis pot-li demanar ferma. E si lo reu o demana, lo senyor lo deu sperar de la ferma fins a l'endemà, si la clamor no era de crim enorme en què fos peril en la trigua.*⁶

Item, si dominus conqueratur de aliquo homine Perpinyani, debet eum certificare super quo et de quo conqueratur, et sic postea potest petere ab eo firmanciam. Et si reus pecierit, dominus debet illum expectare de firmancia usque in crastinum diem, nisi esset querimonia facta de enormi crimine, in quo dilacio esset periculosa.

1. *El text dels Costums conservat al Llibre Verd Menor comença amb les paraules: Incipit liber constitutionibus.*

2. *Al marge dret, confirmatio harum consuetudinum adest infra cum privilegio infanti Sanxii folio CV, et cum privilegio regis Petri, folio 198.*

3. *La forma llatina d'aquest costum, segons el Llibre Verd Menor és, Capitulum de iudicio, qualiter debet fieri.*

4. *Al marge dret, Vide de hoc in IIIº, XIIº, XXº, XXXXIº, CCºLVIIIº, CCºLXXXºIIIº, folio presentis libri.*

5. *Al marge dret, Vide etiam privilegium regis Petri, folio CXXXVIII [presentis libri].*

6. *De querimonia facta de aliquo. A partir d'ara, posarem en notes a continuació el títol en llatí de tots els costums de Perpinyà, tal com ho trobem escrit al Llibre Verd Menor, conservat també a l'Arxiu Municipal.*

Idem est in baiulo quod in domino dictum est, et omni alio ut prius certifficet de quo conqueritur.

[1.3] *Lo demanador qui·s clama d'algun hom de Perpenyà o strayn, no és tengut dar fermança o penyora per lo clam.*⁷

Item, actor conquerens non debet dare firmanciam nec pignora, pro querimonia quam fecit de aliquo habitante in Perpinyano vel extraneo.

[1.4] *Lo demanador no és tengut donar libel en scrits del clam, mes lo balle pot fer metre lo clam en scrits.*⁸

Item, actor non tenetur dare libellum in scriptis de querimonia quam fecit, set eam baiulus potest redigere in scriptis.

[1.5] *Dos reus deutors obligats in sòlit, no són convengutz sinó cascú pro rata, posat que haien renunciat ab benefici de divisir actió, o de novela constitutió, si donchs la un no és absent, o no pagador. E semblant és en fermances obligatz insòlit, posat que haien renunciat a la epístola de diví Adrià. Mes en principal deutor e fermança o posseïdor de penyora, lo crehedor ha electió contre qui primer vol demanar, encara que la fermança no haia renunciat a la novela constitutió.*⁹

Item, si duo [sunt]¹⁰ rei promittendi quorum uterque teneatur insolidum pro rata conveniuntur, etiam si specialiter renunciaverit beneficio nove constitutionis et dividende actionis, nisi alter sit absens vel inops.

Idem est in pluribus fideiussoribus in solidum obligatis, [3r] etiam si renunciaverint epistole divi Adriani; set secus est in principali debitore et fideiussore, et pignorum possessore, nam hic habet electionem creditor contra quem velit primo experiri, etiam si fideiussor non renunciaverit beneficio nove constitutionis.

[1.6] *Los hòmens de Perpenyà no són tengutz fermar o fer dret per rahó de lurs béns o persones, on que·ls haien o sien atrobats, si no en poder del senyor o balle de Perpenyà, si donchs los béns no eren tenguts per algun, en lo qual cas si algun se clama de la senyoria de aquells, l'om de Perpenyà deu fermar e fer dret en poder del senyor per qui ten aquels béns; e axí meteys si lo senyor per qui·s tenen los*

7. De firmancia et de pignore pro firmancia.

8. De actore non tenente dare libellum in scriptis.

9. De duobus debitoribus insimul obligatis.

10. *Aquesta paraula figura en la còpia del Llibre Verd Menor.*

*béns se clama de terremèrits, cens, o forescapi no pagats. Mes si per açò demana comès, l'om de Perpenyà no és tengut playdeiar ne fer dret, si no davant lo balle de Perpenyà, si donchs lo dret senyor no avia en la iuredictió general, o era hom seu per homenage, car la-donchs auria a playdeiar en poder del dret senyor.*¹¹

Item, homines Perpenyani non tenentur firmare directum vel facere ratione suarum personarum vel rerum ubicumque inveniantur, ubicumque eas habeant, in posse alicuius curie, sed tantum in posse domini vel baiuli Perpiniani, nisi forte res tenerent pro aliquo. In quo casu, si aliquis conquereretur de domino illarum rerum de homine Perpenyani, tunc domino pro quo eas tenet debet firmare et placitare in posse illius domini.¹²

Idem est si dominus conquereretur de illo qui pro illo tenet terras, de terremeritis vel censu vel forascapio non solutis, vel non soluto, ut sibi solverentur, non ut expelleretur possessor de rebus quas pro ipso tenet.

Si vero diceret ipsum expellendum, et terras sibi applicandas, propter non soluta terremerita vel censum vel foriscapium, tunc non tenetur in posse eius firmare nec placitare, set in posse baiuli Perpinyani, nisi forte ille dominus pro quo tenet terras habeat in eo iurisdictionem generalem, vel sit homo suus. Et tunc, ratione iurisdictionis generalis quam in eo habet vel hominatici debet firmare et placitare in posse illius pro quo tenet terras, de expellendo vel non expellendo eum de terris, vel de applicandis illis domino propter non soluta terremerita vel censum vel foriscapium.

[1.7] *Si algun ten alcuna possessió sots drete senyoria d'altre, e és qüestió de la senyoria útil d'aquella possessió entre-l possehydor e altre, deu lo possehydor fermar he play[3v]deiar en poder del dret senyor. E si volens ab dos les parts, lo possehydor ha fermat per la dita qüestió en poder de la cort reyal o altre, lo dret senyor de la possessió qui és habitant de Perpinyà pot trer les fermes de tota altra cort, e retornar les parts en son poder si après volen playdeiar.*¹³

Item, si aliquis tenet pro aliquo rem aliquam, et contentio sit de domino illius rei, inter possessorem et alium, debet in posse domini pro quo tenetur firmare et placitare.

11. Capitulum de firmanciis.

12. *Al marge dret*, Vide de hoc in II°, XII°, XX°, XX[...], CC°LVIII°, CC°LXXXIII°, foliis presentis libris.

13. De illis qui tenent aliquam rem de aliquo.

Et si forte firmaverit in posse curie, etiam volentes, potest dominus habitans in Perpinyano, pro quo res tenetur, firmancias extrahere de posse curie, et in suo posse partes reducirere, si litigare postea voluerint.

[1.8] *La cort en les qüestions deu donar la primera dilatió a les parts de deu dies, les altres de set dies.*¹⁴

Item, curia debet dare partibus super causis primam dilationem decem dierum, postea alias de septem diebus.

[1.9] *Lo balle après les fermes preses ne abans no pot demanar al reu penyores, ne lo veger, ne lo senyor de Perpinyà ne poden demanar alcunes despeses del actor, ne del reu, ne per si meteys, ne per lo jutge o per los missatgés, o pe altres coses necessàries al pleyt, ne per interlocutòries, encare que moltes vegades se appellassen de aquelles, si no tant solament la iustícia acostumada d'aquel qui cayrà del pleyt, la qual iustícia no pot demanar si cavaller, clergue, religiós o generosa persona s-i és clamat de l hom de Perpinyà, o l'om de Perpinyà s'és clamat d'ell, n'es podem demanar ferma penyores ne despeses a l hom de Perpinyà si s clama de les dites persones, o aquelles d'ells. Mes los hòmens de Malloles han acostumat de pagar messions, si algun se clama d'ells o ells d'altre.*¹⁵

Item, baiulus nec post firmancias acceptas nec ante, potest [petere]¹⁶ a reo pignora, nec vicarius nec dominus, neque expensas aliquas a reo vel actore, pro se vel pro iudice vel pro exsecutoribus, nec pro aliquibus aliis ad causam necessariis, neque pro interlocutoriis, etiam si pluries ab illis appellentur, nisi solummodo iusticiam consuetam ab illo qui victus fuerit.

Quam iusticiam non potest petere a victo, si [4r] miles vel generosa persona, vel clericus vel religiosa persona fuerit conquestus vel conquesta de homine Perpinyani, vel homo Perpiniani de ipsis.

Sed nec firmancias, nec pignora, potest neque sumptus etiam petere ab homine Perpinyani, si talis persona de eo conqueratur, vel ipse de illa.

Sed homines de Malleolis consueverunt dare expensas, sive conqueruntur de aliquo, vel aliquis de ipsis, quia eorum iurisdictio expectat ad curiam baiuli propter vicariam.

14. Capitulum de dilationibus super causis.

15. De firmanciis acceptis.

16. *Aquesta paraula, que sembla necessària, figura a la versió del Llibre Verd Menor.*

[1.10] *La iustícia acostumada és la terça part de la quantitat o de la extimació de la cosa spècia, o injúria per sentència o composició obtinguda, de la qual iustícia lo senyor o-l balle o veger han acostumat remetre et fer gran amor. E axí tostemps s'és servat.*¹⁷

Item, consueta iusticia est tertia pars quantitatis vel extimationis speciei vel iniurie per sentenciam vel compositionem obtente, de qua dominus vel baiulus, vel vicarius, consuevit remittere et facere maximum amorem. Et ita perpetuo est obtentum nobiscum et cum antecessoribus nostris.

[1.11] *Contre les cartes de la scrivania de Perpinyà no-s pren alcuna prova, si no per los testimonis meteyts d'elles, o per lo notari e testimonis.*¹⁸

Item, contra instrumenta scribanie Perpinyani non admittitur probatio, nisi per testes eorum instrumentorum, vel nisi per tabellionem et testes.

[1.12] *L'om de Perpinyà o strayn pres en la cort, après deu jorns deu ésser jutjat e puis deliurat de la càrcer, e dins deu jorns pot ésser jutjat si pot ésser clar de la causa o crim per què fo pres.*¹⁹

Item, si aliquis de Perpinyano vel extraneus fuerit captus in curia, post decem dies debet iudicari, et deinceps non debet in carcerem detineri. Et infra X dies potest iudicari si liqueat de crimine vel de causa propter quam captus est.

[1.13] *Si alcun és pres per feyt peccuniari qui-l no deu ésser detengut en grillons o seps de ferre, o de fust.*²⁰

Item, si aliquis fuerit captus pro causa peccuniaria, non debet in compedibus ligneis vel ferreis poni. [4v]

[1.14] *Si aquel contre qui és donat clam en causa peccuniària, afferma que no pot donar fermances ne penyores mobles, deu assò iurar present lo demanador, ço és que no pot donar fermança ne penyores mobles fins a valor de sinch sous. Exceptat lit, vestidures et armes; e que si ve a mellor fortuna pagarà tot so que porà. E si ha béns immobles deu obligar aquels. E si aquel contre qui és demanat és apparellat de continent fer dret de ço que és demanat contre ell, negant ésser tengut en res, deu ésser oït e no deu ésser manat a la*

17. De iusticia consueta, qualiter sit.

18. Libellum de instrumentis scribanie.

19. Libellum de hominibus Perpiniani.

20. De homine capto pro causa peccuniaria.

cort. Si emperò demana dilatió, la cort lo pot retenir per deu dies, si no possesses béns mobles valens lo clam, e passats los deu dies deu ésser tret en públich, e la qüestió ésser tractada. E si al començament confessa que deu lo deute, la cort no-l deu retenir, mes de continent deu ésser oÿt si pot o no-n pot pagar, o dar penyores mobles, o iurar que no-u pot fer fins a V sous. E semblant iurament ha a-ffer de mes en mes, si lo clamater ho vol, e d'aquí avant no deu ésser tengut per aquel clam per lo balle o altre. E semblant és si lo reu és convensut del deute sens confessió sua. Si emperò lo actor vol provar que-l reu pot pagar, deu ésser admès. E en tots los cases damont dits, si lo reu ha béns immobles, deuen ésser venuts per sattiffer al clamant en son deute.²¹

Item, si de aliquo fiat querimonia in causa peccuniaria qui dicat se non posse dare fideiussorem neque pignora mobilia, debet iurare in posse baiuli, presente actore, quod non potest dare fideiussorum neque mittere pignora mobilia usque ad V solidos, excepto lecto et vestimentis et armis. Et si pervenerit ad meliorem fortunam, solvet totum vel quod poterit. Et si habet bona immobilia debet obligare ea. Et si is contra quem agitur contenderit, id de quo est facta querimonia contra eum, et est paratus in continenti facere directum debet audiri, nec ad curiam debet duci.

Si autem petat dilationem, potest curia ipsum retinere per X dies, nisi habeat bona immobilia valencia tantum quantum de ipso facta est querimonia; quibus transactis debet in publicum duci et causa tractari.

Si autem ab inicio confessus fuerit se debere quod petitur, non debet eum curia retinere, sed statim debet audiri si potest solvere an non; vel si non poterit solvere vel pignora dare mobilia, iuret se hoc non posse facere usque ad V solidos; et si²² de mense in mensem iuret si voluerit ille qui conquestus fuerit; et ab inde non debet teneri captus pro illa querimonia ab illo²³ baiulo vel alio. Idem est si convictus fuerit etiam sine [5r] confessione.

Si vero actor voluerit probare ipsum posse solvere, debet admitti et in omnibus predictis si habet immobilia debent illa vendi pro predicta querimonia ad satisfaciendum conquerenti.

21. De querimonia facta pro causa peccuniaria.

22. sic en la versió del Llibre Verd Menor.

23. aliquo en la versió del Llibre Verd Menor.

[1.15] *Lo vensut no és condemnat en despeses al vensedor en la causa principal, encara per interlocutories de quals moltes veus se fos appellat. Mes si per culpa, o contumàcia de la una part no s'és prosehit en la causa la-donchs la part contumax paga, a la part comparent les despeses de aquel dia en què no és comparegut sens iusta causa.*²⁴

Item, victus victori in expensis non condemnatur in principali causa, etiam pro interlocutoriis a quibus pluries fuerit appellatum. Si forte culpa alicuius partis vel contumacia non fuerit processum in causa, tunc expense facte ab altera parte propter contumaciam alterius, solvantur parti comparenti expense illius diei in quo eius adversarius deffecit, non habita iusta causa.

[1.16] *La cort no deu pendre algun, o fermances o penyores demanar, si donchs no.y ha clamador, o si no era lo crim notori.*²⁵

Item, curia neminem debet capere, vel firmanciam vel pignora ab eo petere, nisi sit qui de eo conqueratur, vel nisi crimen sit notorium quod sui evidencia celari non possit.

[1.17] *Si alcun se clama d'altre d'alguna injúria o crim, lo senyor de Perpinyà no.s pot clamar d'aquella injúria o crim del reu entro que la qüestió sia entre ells termenada.*²⁶

Item, si aliquis conqueratur de aliqua iniuria vel crimine, dominus facta illa querimonia non potest conqueri de illo super eodem, donec causa terminetur inter illos.

[1.18] *Adulteri en Perpinyà no és punit, segons les leys, ne algun de Perpinyà no pot ésser accusat ne punit de adulteri ia comès. Mes si la cort pren alguns en adulteri pot-los fer córrer la vila, e que no perden res del lur. E si volen composar ab la cort, la cort si.s vol pot fer ab els compositió que no córreguen la vila, ne sofferan altra pena.*²⁷ [5v]

Item, adulterium non punitur secundum leges, nec potest accusari aliquis de Perpinyano, nec in aliquo puniri adulterium iam commissum. Set si in ipso adulterio a curia²⁸ deprehendantur, potest curia illos facere currere per villam, ita quod de suo nichil amittant.

24. Capitulum de victoribus.

25. Capitulum qualiter curia se debet habere super firmanciis.

26. De conquerentibus de aliquibus iniuriis.

27. De capitis in adulterio.

28. *El Llibre Verd Menor omet les paraules a curia.*

Verum si voluerint componere cum curia super cursu, et curia voluerit, habeat curia illam compositionem, et postea non currant, nec penam aliquam paciantur.

[1.19] *Si alcun aurà dita iniuria criminal a alcun, ans que·ls testimonis iuren contre ell, pot iurat que par ira e no per veritat ho ha dit, e axí lo senyor [no] aurà la iustícia de la un ne de·l altre.*²⁹

Item, si aliquis alicui criminalem iniuriam dixerit, potest antequam testes iurent contra eum iurare, quod per iram et non per veritatem illud dixit, et sic a nulla parte debet habere iusticiam dominus.

[1.20] *Si alcuna vil persona o bacallar farà o dirà injúria a alcun prohom de Perpinyà, un altre stant aquí lo·n pot corregir en la ricxa o brega sens deterioration emperò de la persona del dit iniuriant, ne lo senyor pot res demanar a aquell qui lo'n ha corregit.*³⁰

Item, si vilis persona vel bacallator iniuriam fecerit vel dixerit alicui probo homini de Perpinyano, alius circumstans potest eum corripere in ipsa ricxa sine deterioratione illius persone; et quod dominus nichil potest petere ab eo qui eum corripuit.

[1.21] *Qui demana deute a l'altre per rahó de préstech, deu ésser interrogat si·l deute és degut ab carta o sens carta; e sobre açò deu respondre ans del pleyt contestat. E si respon que ab carta, deu aquella exhibir si pot fins al canelar.*³¹

Item, si aliquis petat debitum ex causa mutui, si interrogetur a reo an illud petat cum carta vel sine carta, debet respondere etiam ante Item contestatam super illo. Et si responderit cum carta, debet illam exhibere usque ad kalendarium, si potest.

[1.22] *La cort no pot pendre alcun strayn, o de la vila, pus vulla fermar dret, si donchs no és enorme crim.*³² [6r]

Item, curia non potest capere aliquem etiam extraneum, nec retinere dum velit firmare directum nisi sit enorme crimen.

[1.23] *Lo cresedor és forsat vendre la penyora mobla, si lo deutor li denuncia que la vena. E si no ho fa no pot demanar après alcunes despeses que haia fetes en la penyora ne alcun guany.*³³

29. De criminalibus iniuriis.

30. De vilibus personis vel bacallatoribus.

31. De debitis ex causa mutui.

32. De illis qui volunt firmare directum.

33. De creditoribus coactis vendere pignus.

Item, debitor [sic]³⁴ cogitur vendere pignus mobile, denunciatione sibi facta a debitore ut venderet. Alioquin si postea vel non vendiderit cum possit, non repetet sumptus quos postea fecerit in re sibi pignorata, nec aliquod lucrum postea habebit.

[1.24] *Si lo deutor per temor que-l cresedor no-s clamàs d'ell a la cort ha liurada penyora mobla al cresedor passats deu jorns, e après feta subastatió o enquant públicament per III iorns, pot lo cresedor vendre la penyora, mes no és tengut si donchs lo deutor no-l ne avia request que la venès, car la-donchs és forçat de vendre-la si pot; en altra manera no aurà alcunes messions ne alcun guany.*

*Si, emperò, lo deutor haurà oferta penyora al cresedor, e lo cresedor no l'a volguda pendre, o la ha presa e puis s'és clamat a la cort del deute, lo deutor no pagarà la iustícia. Mes si lo cresedor se clama de ço que la penyora val meyns que-l deute, lo deutor pagarà iustícia de aquella menys-valença si-n cau.*³⁵

Item, si quis timore ne creditor ab eo conqueratur, curie pignus mobile suo creditori tradiderit pro debito de quo conqueri minabatur transactis X diebus, et postea subastatione publice facta de vendendo pignore illo, per tres dies, potest creditor postea illud vendere, non tamen cogitur, nisi debitor ei denunciaverit ut venderet, quo "casu cogitur" si potest vendere; alioquin nec repetet sumptus nec lucrum aliquod habebit, ut supra dictum est.

Si vero creditor oblato pignore sibi a debitore suo pro debito de quo conqueri volebat illud recipere noluerit, vel etiam receperit, et postea curie conquestus fuerit de eodem debito, reus debitor non solvet iusticiam pro illa querimonia.

Si vero creditor conqueritur de eo quod dictum pignus minus valet, dabit reus debitor de illo minus valimento iusticiam si subcumbat. [6v]

[1.25] *Si alcuna cosa furtada o robada, en fira o mercat o públicament en plassa haurà comprada en bona fe, o en altre manera le senyoria o possessió de aquella haurà aconseguida, no és tengut restituir aquella al vertader senyor o a altre havant-hi dret, si primerament no li és restituït so que ha pagat o liurat per aquella cosa.*³⁶

34. Per error, el copista va escriure debitor en lloc de creditor, que en realitat és la paraula que li correspon al text per tal que tinga sentit.

35. [Sense títol.]

36. De rebus furtivis vel raptis.

Item, si quis rem furtivam vel raptam, in nundinis vel in foro vel publice in platea bona fide emerit, vel alias dominium eius rei vel possessionem adquisierit, non cogitur eam vero domino vel ius in ea habenti restituere, nisi prius solverit sibi vel restituerit quod pro ea re solverit vel tradiderit.

[1.26] *Si lo cresedor ha presa special penyora per son deute, no pot demanar lo deute del deutor per actió personal. Mes si-n ha pres penyora moble passat lo temps de la pagua, pot denunciar al deutor que la resema, e si no la resem, lo cresedor après deu dies de la denunciatió, enquantada la penyora per tres dies públicament la pot vendre al més donant, si lo contrari no era encovinent. E si la penyora és immobla en vendre la fassas co que-n volen les leys, si lo temps per lo jutge no era acursat.*³⁷

Item, si creditor receperit speciale pignus pro debito suo, non potest personali actione petere debitum a suo debitore; sed si mobile pignus receperit, transacto tempore solutionis potest denunciare debitori ut redimat, et si non redemerit ipse denunciatione sibi facta ut dictum est, potest creditor post X dies et subastatione publice facta per III dies de pignore vendendo, illud vendere plus offerenti, nisi aliud pactum inducat. Sed si pignus sit immobile, fiat in vendendo quod in iure legali cavetur, nisi a iudice tempus decurratur.

[1.27] *Cascun hom de Perpinyà pot mudar son statge on se vol, sens enpatxament del senyor o d'altra persona, et on que ell e los seus sien poden retenir les possessions que han en la vila o térmens de Perpinyà o altres lochs, e totes les rendes de aqueles haver a lurs voluntats pagats censes et terremèrits que fessen al dret senyor. E si volen aquelles possessions o part de aquelles alienar, [7r] on que sien, poden-ho fer, salvat lo forescapi al senyor per qui-s tenen tansolament de les vendes de les possessions que són dins los murs de Perpinyà. E si lo senyor de Perpinyà e altre hom prenen cens en possessió que sia dins los murs, lo senyor de la vila deu haver forescapi tansolament de la vende de aquella possessió, mes l'altre hom no-n res. E si en altra manera se aliena la possessió que és dins los murs de la vila, alcun forescapi no se'n paga. Mes si la possessió que és foras los murs se ven, o en altra manera se aliena, degun forescapi no se'n paga, ne en alcuna vende o alienatió és request lausisme del senyor*

37. De creditoribus recipientibus pignus speciale.

*per lo qual la possessió venuda o alienada se ten, si donchs pacte special no induhja lo contrari.*³⁸

Item, quilibet de Perpinyano potest mutare stationem suam et domicilium ubicumque voluerit, infra provintiam vel extra, sine impedimento domini et alterius persone. Et ubicumque ipse vel sui fuerint, possunt retinere possessiones suas in villa Perpinyani et in eius terminis, et in aliis locis ubique, et omnes redditus earumdem habere ad suas voluntates, salvo et soluto tantummodo censu et terremeritis que debentur domino pro quo tenentur. Et si voluerint, possunt eas omnes vel partem alienare ubicumque steterint, salvo foriscapio solummodo in venditione de possessionibus que infra muros Perpinyani possidentur dominis pro quibus tenentur.

Itaque si dominus ville vel alius recipiantur³⁹ censum ambo in aliqua possessione infra muros ville, dominus ville debet habere foriscapium solummodo in venditione illius possessionis; set alius homo nichil.

Si vero alias alienetur possessio infra muros ville, nullum foriscapium inde datur.

Sed si extra muros aliqua possessio vendatur vel alio modo alienetur, nullum forescapium inde datur.

Nec in ulla venditione vel alienatione requiritur laudimium domini pro quo possessio vendita vel alienata tenetur. Hec ita sunt, nisi pactum speciale aliud inducat.

[1.28] *Cascun pot leixar sos béns de paraula o d'escript a qui-s vol, encara strayns, si en la vil·la de Perpinyà ha ordonada sa voluntat. Mas si mor intestat, sos prohïsmes fins en infinit succehexen en sos béns. E si no apparen alcuns proïsmes, los prohòmens de Perpinyà ab lo balle deuen pendre los béns del mort et metre'ls en casa sacra. E si dins I ayn et I dia vénen alcuns parents del mort, deuen-los liurar los béns. E si passat l'ayn e-l dia no és vengut alcun parent, los béns se deuen [7v] divisir en tres parts, la una se deu donar per amor de Déu, les dos parts deu haver lo senyor de la vila, deduïts los deutes.*⁴⁰

Item, quilibet potest dimittere bona sua verbo vel scripto cui-cumque voluerit, etiam extraneus, si in villa Perpinyani disposuerit suam voluntatem.

38. De hominibus Perpiniani potentibus mutare stationes suas.

39. *Al Llibre Verd llegim:* et alius homo recipiant.

40. De facientibus testamentum in decessu in Perpiniano.

Sed si intestatus decesserit, habent proximi eius in infinitum omnia bona sua. Quod si forte proximi non appareant, probi homines Perpinyani cum baiulo debent accipere bona illius defuncti, et in [s]edem sacram deponere. Et si infra annum et diem venerit aliquis proximus deffuncti, debent illi restitui bona deffuncti; quo termino transacto, si non venerit proximus, debent dividi illa bona in tres partes, quarum una detur amore Dei, alias duas debet habere dominus ville, here alieno deducto.

[1.29] *Cascun de Perpinyà pot tenir sa mesura drete e pes, axí de blat com de vi e oli, o d'altra cosa, et ab aquelles vendre e comprar en sa casa, o on se vol, si no en lo mercat on blat e oli se costuma de vendre. Exceptat que no pot haver quintal, lo qual és del senyor de la vila. E pot prestar les mesures a sos vesins. E del quintal pot haver lo senyor dels hòmens strayns tres diners tan solament, dels hòmens de Perpinyà no res.*⁴¹

Item, quilibet Perpinyani potest habere et tenere mensuram suam rectam et pensum, tam bladi quam vini quam olei, et alterius rei, et cum illa vendere et emere in domo sua et ubique, preterquam in foro ubi bladum et oleum consuevit vendi, excepto quod non potest habere quintale, quod est domini ville; et potest comodare mensuras suas vicinis suis. Et de dicto quintali potest habere dominus tres denarius tantum, et nil ultra ab hominibus extraneis. De hominibus ville nichil.

[1.30] *Cascun pot trer son blat, axí per terra com per mar, no pagant-ne res a la cort, e vendre encara a strany. E-l estrany pot aquel blat vendre e trer, no pagant-ne res a la cort, si no les leudes antigues qui-s pagen en mar.*⁴²

Item, quilibet potest extrahere bladum suum tam per mare quam per terram, nullo dato curie, et vendere cuilibet etiam extraneo.⁴³ Ita quod ille extraneus potest illud vendere et extrahere nullo dato curie, nisi leudis antiquis que dantur in mari. [8r]

[1.31] *Si alcun de Perpinyà ven en digous son blat a la mesura del Temple, deu donar mesuratge axí com los altres hòmens. Si altra dia lo ven ab la dita mesura, no deu pagar sinó mig mesuratge; e*

41. De tenentibus mensuras, tam bladi quam vini.

42. De potentibus extrahere omne bonum tam per mare quam per terram.

43. *Al Llibre Verd Menor llegim:* extraneo etiam.

*és-li donat per aymina de mesuratge una cossa, de què VI fan mig cartó, ab lo qual los templés mesuren lo blat.*⁴⁴

Item, si aliquis de Perpinyano vendiderit in die iovis bladum suum cum mensura milicie Templi, debet dare mensuraticum sicut alii homines.

Si vero alio die vendiderit bladum cum dicta mensura, non debet dare nisi medium mensuraticum. Et datur ei pro eymina de mensuratico una cossa, quarum faciunt VI medium cartonum, cum quo milicia Templi mesurat bladum.

[1.32] *Qui ven oli ab la mesura del Temple en digous, deu donar per tornes una cossa, de què XII fan lo mig cartó ab què l'oli se mesura.*⁴⁵

Item, si quis vendiderit oleum cum mensura milicie Templi in die iovis, debet dare pro turnis unam cossam, quarum duodecim faciunt medium cartonum, cum quo oleum mensuratur.

[1.33] *Cascun pot vendre son vi, tot o part, en quina manera se vol, a dreta mesura, en aquel preu que porà, e sens crida; e pot-lo metre a for gran si-l volrà, ab crida o se[n]s crida. E mentre-l vi se ven no pot créixer lo preu, mes be-l pot aminvar encara sens crida, o-s pot star que no-l vena, o retenir-lo-s. O passat alcun temps pot aquel vendre sens crida, encara a pus car preu que al comensament no li havia posat. E si ab falsa mesura ven, e li és provat mentre ven lo vin, deu ésser punit en lo vin que ha sobre la exeta o spina del vaxell del vin que ven, et no en altre. Lo vin emperò venut, no pot ésser accusat o covengut de falsa mesura.*⁴⁶

Item, quilibet potest vendere vinum suum, totum vel partem, mensurando quocumque modo voluerit, ad rectam mensuram, quocumque precio potuerit, etiam sine precone. Et potest imponere precium in mensura quod voluerit, cum precone et sine precone, quod precium dum vinum venditur non potest ampliare sive augere, sed diminuere illud potest si vult, et viliori precio vendere etiam sine precone.

Vel, si maluerit, [8v] potest stare ne vendat et sibi retinere, vel lapso⁴⁷ aliquo tempore potest illud vendere etiam sine precone, precio quo potuerit, etiam cariori quam a principio imposuerit.

44. De vendentibus bladum in die iovis.

45. De illo qui vendiderit oleum cum mensura milicie.

46. De vino qualiter debet vendi.

47. *Al Llibre Verd Menor hi diu*: elapso.

Et si cum falsa mensura illud vendiderit et fuerit probatum dum vinum venditur, debet puniri in vino quod habet supra spinam vaxelli vini, quod vendebat et non in alio. Illo enim vendito, non potest accusari vel conveniri de falsitate mensure.

[1.34] *Cascun pot aconseguir per qualsevol títol dels feudataris dels senyors de les coses que tenen en feu per ells, non requesta la voluntat del senyor maior, pus que-l feudatari alcun dret se retengua en la cosa alienada.*⁴⁸

Item, quilibet potest acquirere quolibet titulo a feudatariis dominorum, de rebus quas pro ipsis tenent in feudum, non requisita voluntate maioris domini; dum tamen feudatarius aliquid in re alienata retinuerit.

[1.35] *Negun hom de Perpinyà qui aport vin aquí, o fassa portar, no dóna tavernatge si donchs no és taverner qui-l vena, qui-n deu donar al senyor XII diners per sengles muÿts de vin.*⁴⁹

Item, nullus de Perpinyano qui aportet vinum ibi vel faciat aportari, non dat tabernaculum, nisi fuerit tabernarius qui vendat illud; quo casu debet dare domino XII denarios tantum, pro singulis modiis vini.

[1.36] *Negun encara per deute que no pugua pagar deu ésser penyorat en vestaduras, lit, o armes.*⁵⁰

Item, nullus debet pignori in vestimentis vel in lecto vel armis aliqua de causa, etiam pro debito quod non possit solvere.

[1.37] *Les hòmens de Perpenyà poden aver lenes per coure lurs pans, no emperò venals, e poden haver fornels a coure, e poden haver dos fogasseres de lena, e dos a vendre pans quant se volran.*⁵¹

Item, homines Perpinyani possunt habere lenas suas ad coquendos panes [9r] ad opus suum, non tamen venales.

Item, possunt habere fornellos suos ad coquendum.

Item, possunt habere duas fogaasseries de lena, et duas de lari, ad vendendos panes cum voluerint.

[1.38] *Les fornens deuen coure bé et asahonar los pans al forn, e per so deuen haver lo XXè pan tant solament; e si mal l'an cuyt o assahonat, deuen-lo esmenar. E deuen coure panades, carns, cassoles,*

48. De acquirentibus titulum.

49. De hominibus Perpiniani aportantibus vinibus.

50. De non potentibus solvere debitum.

51. De hominibus Perpiniani, quas consuetudines habent ad coquendum.

*peys, formagades, e flaons, e semblans coses, sens alcun preu o pagaia. E deuen coure los pans als flaquers per quatre diners, e un tortel de fluxol per aymina; e no dever pus haver.*⁵²

Item, fornarii debent coquere bene et sodonare panes in furno, et propter hoc debent habere tantum vicesimum panem; et si male decoquerint vel sadonaverint debent illos emendare.

Item, debent coquere panatas, et carnes, et cassoles, et pisces, et formagadas, et flaones, et huiusmodi talia, sine precio et sine aliqua parte.

Item, debent coquere panes flaqueriis pro quatuor denariis, et uno tortello de fluxol eyminam, et nichil aliud debent habere pro eymina.

[1.39] *Cascun pot guisar hòmens strayns e béns lurs dins la vila de Perpinyà, e anant e tornant, si donchs lo guisat no avia feta corporal injúria a hom de Perpinyà, o alcun qui no volgués que fos guisat hagués abans dit que tal no fos guisat, car aprop no pot ésser guisat per alcun qui sabés que axí fos stat dit.*⁵³

Item, quilibet potest guidare homines extraneos et bona eorum in villa Perpinyani, et in eundo et redeundo, nisi guidatus fecisset corporalem iniuriam alicui de Perpinyano, vel nisi is qui nollet eum guidari diceret quod talis non guidaretur; postea enim non potest guidari ab aliquo qui sciverit hoc illum dixisse.

[1.40] *Aquell qui ten hostatges en Perpinyà per alcun encara strayn és guisat, mentre ten los hostatges ell e los béns que ha en Perpinyà.*⁵⁴

Item, quilibet tenens hostaticos in Perpinyano pro aliquo etiam extraneo est guidatus, dum ibi erit in hostaticis et bona que ibi habet. [9v]

[1.41] *Los hòmens de Perpinyà, quant los cavallers guarregen, se poden metre los uns en castell de la un, los altres de-l altre, e entretant aquel cavaller contre qui-s meten en lo castel de-l altre no pot fer alcun mal ne donar dampnage a alguns béns lurs; mes tan solament a les persones d'aquels mentre seran en deffençó d'aquell castell.*

Si emperò volran ésser valedors o ajudadors los uns de la un, los altres de-l altre havents guerres, poden assò fer e cavalejar contre-l adversari d'aquell a qui ajuden.

52. De fornariis, qualiter debent panes coquere.

53. De extraneis guidatis.

54. De tenentibus hostaticos.

E si tornen a Perpinyà aytals valedors o ajudadors stant la guerra, lo cavaller contre qui són no-ls pot fer alcun mal o donar dampnage als béns lurs, mes tansolament a les persones lurs, e d'aquells qui ab ells seran, e als béns que ab si meteys porten. Si donchs no dien al cavaller contre qui són, que d'aquí avant no seran contra ell. Car après aquell cavaller a qui assò hauran dit, negun mal ne dampnatge pot fer o donar a les persones lurs, o en aquells qui ab ells en aquella guerra seran stats, o als béns que ab si meteys hauran portats en aquella guerra. E tot mal o dampnatge que haïen fet o donat en la dita guerra, per costume los és remès, ne aquel qui ha pres mal o dan, ne lo senyor de la guerra, ne lo senyor de la terra, ne veguer, ne balle, los pot demanar res a ells, ne a lurs succehidors.⁵⁵

Item, homines Perpinyani, quando milites guarregant, possunt se mittere alii in castro alterius militis, et alii in alterius castro. Et interim ille miles contra quem se mittunt in castro alterius militis, non potest facere aliquod malum aliquibus bonis suis, nec aliquod dampnum dare, sed solummodo personis illorum dum fuerint in deffentione castri, et non alio tempore.

Si vero voluerint esse valitores et adiutores, alii alterius militis et alii alterius habentium guerras, possunt hoc facere et equitare contra adversarium illius quem adiuvant. Quo casu etiam si revertantur ad Perpinyanum tales valitores, adiutores, existente guerra, ille miles contra quem sunt non potest facere aliquod malum vel dampnum dare bonis suis, sed tantum personis suis, et illorum qui cum eis erunt, et bonis que secum ducunt et portant, nisi forte illi dixerint militi contra quem sunt, quod de cetero non erunt contra eum.

Postea ille miles cui hoc dixerint, nullum malum vel dampnum potest facere vel dare personis suis, vel illis qui cum illis in illa guerra fuerint, vel bonis que secum duxerint vel portaverint in [10r] illa guerra. Et quodcumque malum vel dampnum fecerint vel dederint in dicta guerra, est per consuetudinem diffinitum eis. Ita quod ille qui malum vel dampnum prendiderit vel sustinuerit, vel sui vel domini eorum vel dominus guerre contra quem fuerint, nichil possunt petere vel vindicare ab eis, vel a successoribus suis, nec etiam dominus terre, nec vicarius, nec baiulus eius.

55. De hominibus Perpiniani quando milites garregant.

[1.42] *Cascun pot gittar son envà o porxe sobre la carrera, fins a la terça part de la carrera.*⁵⁶

Item, quilibet potest prohicere ambannum suum sive porticum supra vias, usque tantum ad terciam partem viarum.

[1.43] *Cascun pot obrir de nou portes en les carreres, sens contradicció del senyor.*⁵⁷

Item, quilibet potest aperire hostia de novo in viis vel in careriis, sine contradictione domini.

[1.44] *Si alcú haurà fete paret en lo sol comú a ses despeses, quantquequant lo vesí qui ha sa part en lo sol comú li pagarà la meytat de les despeses de la paret, haurà la meytat en la paret e carregarà sobre aquella axí com senyor per la meytat. Si emperò en son sol propi haurà construïda paret entre si meteís e son vesí, quays en lo confini, lo vehí donat a ell equal preu per la part del dit sol, pot haver aquí part e carregar axí com a senyor per la meytat, paguada la meytat de ço que costa la paret, axí com dessús.*⁵⁸

Item, si quis fecerit parietem in comuni solo suis sumptibus, quandocumque vicinus habens partem in comuni solo solverit ei medietatem sumptuum, debet habere similiter partem in pariete, et ibi onerare sicut dominus pro dimidio.

Si vero in proprio solo parietem construxerit inter se et vicinum quasi in confinio, potest vicinus equali precio dato pro parte dicti soli ibi partem habere et honerare sicut dominus pro dimidio, soluta parte sumptuum ut supradictum est.

[1.45] *Tot hom qui vengua habitar dins la vil·la de Perpinyà e los béns seus deuen ésser en tot loch deffeses, axí com los altres hòmens de Perpinyà, e deuen usar de les costumes [10v] de Perpinyà. Emperò si serà l'om cap de masada o de borda, ell e sos béns deuen ésser deffeses contre tot hom, si no contre lo senyor de qui era.*

Contre·l senyor, emperò, la persona del dit amasat o abordat deu ésser deffesa dins la vila de Perpinyà, e los béns seus qui no són de la masada o borda deuen ésser deffeses on que·ls aia.

*E si l'om qui ve habitar en Perpinyà és bara o traïdor, no deu ésser resebut ne deffès, si donchs no·s vol deffendre com reptat serà, a coneguda de la cort del senyor de Perpinyà.*⁵⁹

56. De potentibus proicere porticum supra vias.

57. De potentibus nova hostia aperire.

58. De facientibus in communi solo.

59. De venientibus habitare in villa Perpiniani.

Item, quicumque venerit habitare in villa Perpinyani, ipse et bona sua debent ubique deffendi, sicut alii homines Perpinyani, et debent uti consuetudinibus Perpinyani.

Verum si fuerit homo ille caput mansate vel borde, homo ille cuius est mansata vel borda debet et bona sua ab omnibus deffendi.

Preterquam a domino cuius erat, in quo casu persona eius debet deffendi contra dominum quondam suum intus villam Perpinyani, et bona eius mobilia et immobilia ubicumque ea habet, que non sunt de mansata vel borda.

Si vero ille qui venerit habitare sit baudator vel traditor, non debet admitti vel deffendi nisi ille voluerit se expiare vel deffendere, cum reptatus fuerit noticia curie domini.

[1.46] *Lo balle de Perpinyà deu ordonar als flaquers o paneters que segons la valor del froment o blat fassen bons pans al dret pes que la cort los darà.*

E si après la cort trobaven pans que no fossen bons ne leguts, la flaquera perda lo pan que li trobarà lo batle en lo desch, e altre pena no aia la flaquera.

Mes ans que la cort los haia donat lo pes no pot aquelles punir per pa qui no fos legut, ne de legut pes, ne deu aquel pesar.⁶⁰

Item, baiulus Perpinyani debet edicere flacariis et panetariis, quod secundum quantitatem valoris frumenti et bladi faciant bonos panes et legitimos, ad rectum pondus quod curia eis dederit.

Et si postea curia invenerit panes minus legitimos, illa flacaria que talia comisit amittat panes quos invenerit baiulus in disco ubi dictum panem vendebat, et nullam aliam penam paciantur flacaria et panetaria.

Ante vero quam pondus curia dederit eis, non potest illas punire in aliquo, propter minus legitimum panem, et non legitimi ponderis, nec debet illum ponderare.

[1.47] *Alcun no deu carn o peys pudent metre o pesar dins la vila de Perpinyà, e si ho fa [11r] per los prohòmens de Perpinyà pot ésser dit al balle. E si lo balle no-ls ne leva, los prohòmens de Perpinyà per lur auctoritat ne poden livar lo dit peys o carn pudent he gittar.⁶¹*

60. De fleccariis et panetariis.

61. De ponentibus carnes fetidas in loco publico.

Item, aliquis non debet carnes vel pisces fetidos ponere seu mittere in aliquo loco publico intus villam Perpinyani. Quod si fecerit potest dici baiulo per probos homines de villa. Et si baiulus non removerit, probi homines vel alii sua auctoritate possunt removeere et prohicere sine pena.

[1.48] *Carns mortes per sí metexes negun deu posar ne vendre, si no en les taules que són prop la on se ven l'oli. E si algun les posa en altre loch, pot ésser dit al balle per los prohòmens de la vila. E si lo balle no les ne remou, los prohòmens aquels o altres les poden vedar sens pena.*⁶²

Item, carnes morticinas nemo debet ponere nec vendere, nisi in tabulis que adherent loco ubi venditur oleum, quod si alibi quis posuerit potest dici baiulo, per probos homines ville. Et si baiulus non removerit, possunt probi homines illi vel alii impune eas prohibere sine omnia pena.

[1.49] *Si lo loguater és en triga de pagar lo loguer, lo senyor qui li ha loguada la casa per sa auctoritat pot pendre les claus, e tancar-li la casa. E si après lo loguater sens voluntat del senyor obra la casa, lo senyor per sa auctoritat pot pendre penyora per lo loguer, dels béns que atrobarà dins la casa.*⁶³

Item, si quis domum conduxerit ab aliquo, potest dominus sua auctoritate claves inde recipere, et domum claudere, si dictus conductor in mora fuerit pensionis solvende. Et si postmodum dictus conductor sine voluntate locatoris dictam domum apperuerit, potest locator sua auctoritate de bonis que in dicta domo invenerit pignus recipere pro pensione sua.

[1.50] *Qui vol fer cridar vin o piment, deu donar a la crida I diner, e no pus, e la crida és tengut de cridar per tota la vila al cap de les carreras e en los croers de carrers.*⁶⁴ [11v]

Item, si quis vult vinum vel nectar preconari, vel aliquid aliud tenetur dare unum denarium ipsi preconari, et nil ultra pro prandio vel alio modo; et preco tenetur preconari per totam villam in capite viarum et in omni binio.

[1.51] *Quant algun fa cridar son vin, lo senyor de la vila deu haver mig cartó del vin, aytantas vegadas com lo fassa cridar.*⁶⁵

62. De ponentibus carnes morticinas in loco publico.

63. De conducentibus domos.

64. De vendentibus vinum vel nectar.

65. De vinum vendentibus.

Item, si quis facit vinum suum preconari, debet dominus habere medium cartonum vini, quocienscunque quis preconari faciat vinum.

[1.52] *Lo balle, veget o scrivà novel, deu iurar que farà bé et feelment son offici he ab iustícia, segons que li apparia iust, e segons costumes e leys.*⁶⁶

Item, quicumque baiulus vel vicarius vel scriptor “mutatur”, debet iurare coram populo se facturum bene et fideliter suum officium, et cum iusticia secundum quod ei iustum visum fuerit, et secundum consuetudines et leges.

[1.53] *Lo dret senyor deu haver lo forescapi quant se ven possessió que-s té per ell dins los murs de Perpinyà. E si lo comprador amonestat pe[r] lo dret senyor no li vol pagar lo forescapi, ne fer dret del forescapi en poder del dret senyor, e lo dret senyor no-l vol gitar de la possessió, pot la possessió emparar, fins que li sia pagat lo forescapi, o fermat dret per aquel, et assò fet l'empara és nul·la. E si no li paga lo cens, lo senyor li pot trer les portes de la casa sens pena.*⁶⁷

Item,⁶⁸ si quis tenet possessionem pro aliquo infra muros ville et vendatur, sicut dictum est, debet is pro quo tenetur habere foriscapium solummodo in venditione.

Et si amonitus non solverit foriscapium domino, vel noluerit facere directum de foriscapio in posse suo, ita quod tantum ab eo petat foriscapium et noluit eum expellere de possessione illius rei, tunc is pro quo tenetur, potest rem illam emparare, quousque ei solvatur foriscapium vel directum sit ei firmatum de foriscapio quantum debet solvi. Quo facto emparamentum solvitur ipso iure.

Si vero census non solverit potest dominus pro quo tenetur portas de domo extrahere, sine pena. [12r]

[1.54] *Los juheus no han alcun privilegi contre els hòmens de Perpinyà per concessió a ells feta, o en altra manera.*⁶⁹

Item, iudei nullum habent privilegium contra homines Perpiniani, per aliquam concessionem eis factam vel alio modo.

[1.55] *Lo senyor de Perpinyà ne alcun altre no pot mudar lo masell. E si alcunes taules eren posades en lo masel oltre les acostu-*

66. De mutacione baiuli vel vicarii.

67. De tenentibus possessiones pro aliquibus.

68. *Al marge esquerre*, foriscapium debetur in venditione tantum in proprio.

69. De iudeis non habentibus privilegium.

*madas, lo balle les ne pot gitar, e si no-u fa los hòmens de Perpinyà sens pena o poden fer.*⁷⁰

Item, dominus non potest mutare macellum, neque aliquis alius.

Et si aliquae tabulae in macello ponerentur praeter consuetas, debet eas inde baiulus expellere. Qui baiulus, si facere noluerit, licet impune illud facere probis hominibus ville Perpinyani.

[1.56] *Tot sò que-s fa dins la vila de Perpinyà pertayn a iuredictió del balle, e so que-s fa fora la vila, a iuridictió del veguer, qui en degun cas dins la vila de Perpinyà o terme de aquella pot exercir sa iuredictió. Si emperò alcun strayn fora la vil·la de Perpinyà en los tèrmens de aquella fa alcun delicte, e lo veguer lo pren abans que-l balle, lo veguer lo pot punir.*⁷¹

Item, omnia que fiunt in villa Perpinyani spectant ad iurisdictionem baiuli. Que vero fiunt extra, ad vicariunt spectant, qui nullo casu in villa Perpinyani⁷² vel terminis eius suam potest iurisdictionem exercere.

Si tamen extra villam in terminis eius aliquis extraneus delictum aliquod comiserit, tunc si vicarius capit illum priusquam baiulus, delictum illud expectat ad iurisdictionem suam.

[1.57] *Lo veguer no ha iuredictió o poder alcun en los hòmens de Perpinyà.*⁷³

Item, vicarius non habet iurisdictionem seu potestatem ullam in hominibus ville Perpinyani.

[1.58] *Si la porta de alcun serà clavada per deute o altra rahó, legut és a aquel qui hi habita entrar per altra part en la casa clavada sens alcuna pena, pus la clavadura romangua entira, e no tochada.*⁷⁴

Item, si hostium alicuius clavetur pro aliquo debito vel alia de causa, licet habi[12v]tanti in ea et aliis impune ingredi domum clavatam, per aliam partem quam voluerit domus clavate, tamen clavatura incorrupta manente.

[1.59] *Si alcun de Perpenyà se clama d'altra al balle o veguer, e no li volen fer iustícia, pot lo demanador penyorar lo balle o veguer sens alcuna pena.*⁷⁵

70. De domino non potente mutare macellum.

71. De omnibus que fiunt in villa.

72. *Al marge dret*, Vide de hoc in II°, III°, XX°, XXXXI°, CC^oLXVIII^o et CC^oLXXXIII^o folio presentis libri.

73. De vicario non habente iurisdictionem.

74. De hostiis clausis pro aliquibus.

75. De conquerentibus de aliquibus baiulo vel vicario.

Item, si quis de Perpinyano conqueratur baiulo vel vicario de alio, et non vult facere iusticiam, potest qui requirit iusticiam ob hoc pignorare ipsum baiulum vel vicarium sine omni pena.

[1.60] *Qui fa portxe o envà dessús la carrera, lo deu fer tant alt que un hom cavalcant a cavall ne puxa franchament passar. E si lo contrari fahia, lo balle lo pot forsar que segons la forma dessús dita haia lo dit portxe; e los prohòmens de la vila ho poden vedar als obrers.*⁷⁶

Item, quicumque facit supra viam porticum vel ambanum, debet ipsum sic alte construere, ut quis in equo equitans libere possit transire. Quod si contrarium fecerit potest baiulus ipsum compellere, ut secundum formam predictam consuetam dictum porticum habeat, et probi homines ville possunt hoc interdicere operariis.

[1.61] *Si aquel de qui alcun se clama d'alcuna quantitat de moneda no vol fermar dret, la casa sua pot ésser clavada, e après deu dies pot ésser forçat de vendre los béns que aquí ha, fins a quantitat del deute demanat e del dret que-n deu haver lo balle per rahó de iustícia, si lo reu no vol fermar dret.*⁷⁷

Item, si quis de aliquo conqueritur super alicuius peccunie quantitate, et reus de quo facta est querimonia non vult inde firmare directum, potest domus eius clavari, et postmodum, post decem dies potest compelli ad vendendum bona que habet, usque ad solutionem rei petite, et iuris quod inde debet habere baiulus ratione iusticie, nisi reus vellet firmare directum.

[1.62] *Aquel qui demana alcuna quantitat no és tengut expressar la causa de sa demanda, pus fassa fe del deute per carta feta en la scrivania de Perpinyà.*⁷⁸ [13r]

Item, statuimus ut nemo agens teneatur in tota causa exprimere causam seu petitionis, dum tamen eam de peccunia sibi solvenda faciat cum instrumento publico facto in scribania Perpinyani.

[1.63] *Si alcun ha obligada alcuna cosa mobla a un, e puis l'a venuda o obligada et liurada a altre, lo segon qui ten la cosa és mellor en dret.*⁷⁹

76. De facientibus porticum.

77. De conquerentibus super causa peccuniaria.

78. De conquerentibus in causis.

79. De obligantibus aliquam rem mobilem.

Item, consuetudo est, quod si quis rem mobilem uni obligaverit, et postmodum alii vendiderit vel obligaverit et tradiderit, pocior est in ipsa re secundus qui rem tenet.

[1.64] *Si l'om qui té alcuna possessió sots dreta senyoria d'altre ha obligats tots sos béns, e per aquela obligatió és demanada la dita possessió, se deu menar lo pleit davant la cort de Perpinyà e no davant lo dret senyor.*⁸⁰

Item, si quis rem pro me tenet, et quia bona sua obligavit vel illa res petitur propter dictam obligationem, debet hec causa duci coram curia Perpinyani, non coram domino pro quo tenetur, quia de proprietate non agitur, sed de obligatione.

[1.65] *Si alcun hom de la vila ha alous fora los termes de la vila de Perpinyà, e és covengut sobre aquells, lo plet se deu menar davant lo balle, e lo balle lo pot en aquells destrènyer.*⁸¹

Item, si quis huius ville habens alodia in aliquo loco extra ville Perpinyani terminos, et super illis convenitur, debet causa duci coram baiulo, et baiulus in illis potest illum distringere.

[1.66] *Lo balle de Perpinyà durant lo temps de son offici pot crear sags e remoure axí com se vol, e encara sens causa, car sag no deu ésser perpetual. E semblant és en crida qui és ordonat per lo balle, ab consell dels prohòmens de la vila.*⁸²

Item, consuetudo est Perpinyani, quod quilibet baiulus tempore sui regiminis, suo arbitrio et voluntate potest instituere sagionem unum vel plures, et destituere quandocunque vult, etiam sine causa, et alium vel alios statuere. Et non statuatur perpetuus sagio.

Idem in precone, qui constituatur a curia consilio proborum hominum ville. [13v]

[1.67] *Esmena de interlocutòries se pot demanar en lo procès de la causa. E aquel dia meteís que és donada, la cort la pot confermar o revocar si esmena se'n demana, pus que-s fassa ab consell dels prohòmens, no d'aquel qui la ha donada.*⁸³

80. De tenentibus aliquid pro aliquibus.

81. De habentibus alodia in aliquibus locis.

82. De baiulo potente mutare sagiones.

83. De processibus in causis.

Item, est consuetudo quod si in processu cause ab interlocutoriis melioramentum postulatur, quod curia consilio potest etiam ipsa die eadem vel alia infirmare vel confirmare interlocutoriam, a qua fuit petitum melioramentum, dum per alium ydoneum faciat consilio proborum hominum, non illius qui illam protulit.

[1.68] *Si lo balle o alcun de cort se clama de alcun, de aquella possessió o moneda de què és lo clam, no-s pagua iustícia.*⁸⁴

Item, consuetudo⁸⁵ quod si baiulus vel aliquis de curia conqueritur de aliquo super possessione vel pecunia, de illa questione nunquam detur iusticia.

[1.69] *Negun és haüt ne deffès axí com habitant de Perpinyà, jatsia haia iurat l'estage, si aquí no fa contínua residència; si donchs en temps de messes o de venímies que-s pot absentar ab sa casada per cullir sos fruyts.*⁸⁶

Item, nullus habetur nec defenditur sicut habitator Perpinyani, licet iuraverit staticam, nisi ibi egerit continuam residenciam; exceptis temporibus messium et vindemiarum, in quibus ipse cum uxore et familia sua potest abesse, causa fructuum recoligendorum.

Quas predictas consuetudines, dominus Iacobus Dei gratia rex Aragonum, Maioricarum et Valencie, comes Barchinone et Rossillonis, et dominus Montispesullani, laudavit et approbavit probis hominibus, et universitati ville Perpinyani.

2

[Segles XIII?-XIV]

De les coses deiús scrites és costumad de no donar delme per hòmens de Perpinyà, axí com se subsegueys:

Isti usus infrascripti et consuetudines servantur in villa Perpinyani, et semper fuerunt observati a tanto tempore citra quod hominum memoria in contrarium non existit. [14r]

[2.1] Et primo nullus habitator ville Perpinyani dat nec dare et solvere tenetur decimam de lana bestiarum sui.

84. De baiulo conquerente de aliquo.

85. *Al Llibre Verd Menor hi llegim est consuetudo.*

86. De habitatoribus in Perpiniano.

[2.2] Item, nullus habitator Perpinyani tenetur dare de fructibus ovium et caprarum nisi mediam decimam tantum, loco ubi tenet bestiare, et aliam medietatem Perpinyani.

[2.3] Item, nullus habitator Perpinyani tenetur dare decimam de pullis, porcellis, ovis, caseis, anceribus, neque de *ànecs*, neque de bestiis caballinis nec bovinis, nec asininis, nec de *buchs d'abelles*.

[2.4] Item, habitatores Perpinyani non consueverunt dare decimam nec primiciam de blado *renadiu*, nec de herba que non sint seminata, nec de erba seminata que detur bestiaro suo, nec de erba que dalletur, nec de falbis *renadives*.

[2.5] Item, non est consuetum dari decima nec primicia de caulibus seminatis nec de betis, lautucis, patronillano, de spinargiis nec borragiis, nec de porrati, *ni d'almols*, nec de saffrano nec de *naps*, ne de fulacha que colligatur de bladis.

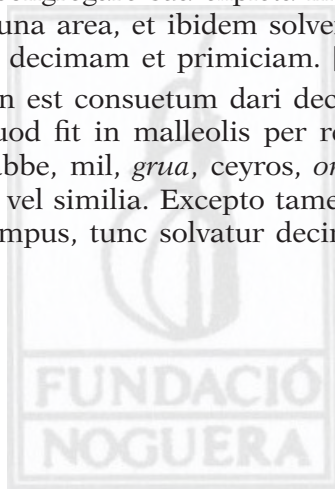
[2.6] Item, non est consuetum dari decima nec primicia de cucurbitis, citrullis, cucumeribus, mellonibus, bardalagiis, sirigia, *alfàvega*, nec de *menta*.

[2.7] Item, non datur decima nec primicia de olivis, nec de fructibus arborum aliquorum, nec de racemis quos alicui habuerint de ortis suis, nec de arundinibus, nec de lignis que habeantur in nemoribus hominum Perpiniani, seu aliquibus aliis possessionibus.

[2.8] Item, non datur decima nec primicia de pestello nec de aliquibus *explets* que fiant in marginibus seu marginatis.

[2.9] Item, est consuetudo quod homines Perpinyani consueverunt omni tempore congregare sua expleta in quibuscunque terminis ea habuerint in una area, et ibidem solvere terremerita et iura dominis, nec non et decimam et primiciam. [14v]

[2.10] Item, non est consuetum dari decimam nec primiciam de aliquo expleto quod fit in malleolis per regas inter dictos malleolos, sicut sunt fabbe, mil, *grua*, *ceyros*, *ordi*, *ni forment*, *cebes*, *scalunyes*, *batibechs*, vel similia. Excepto tamen si esset seminatum totum sicut esset campus, tunc solvatur decima et primicia.

Quia pro amplificatione ville predicte et statu prospero felici
et tranquillo in ea habitantium, diversa privilegia collata
fuerunt ipsi ville et eius habitatoribus, per illustres
ipsius ville dominos.

Ideo hic ipsa privilegia inserantur.

3

[1170, maig, 15]

Privilegi del comte Guirard, que si alcun hom s'és periurat de hostatges, o covinença que haia als hòmens de Perpenyà, o requirà son cors per naffrar, ferir, o pendre, que·ls hòmens de Perpenyà haien licència de penyorar-lo o destrènyer en cors, béns e moneda, e ses fermances axí mateys, o malivadors puxen destrènyer en aver he honor; e les bèsties lurs prenguen par les regnes, e de tots altres deutes que·ls sien deguts, e de injúries que·ls sien fetes, e de honor o aver puxen destrènyer aquels qui·n fahien en tota honor e aver.

E de tot açò lo dit comte pren los hòmens de Perpenyà en sa creença, e que·n serà ajudador e mantenidor lur, ne de res que per lo dit privilegi haien fet no·n puxa res demanar el ne altre per els, ne ausir clamor alcuna que·n sia feta.

Notum sit cunctis, quod ego Guirardus, Rossilionensis comes, per me et per omnes meos successores, dono, laudo, et concedo hominibus et feminis ville Perpinyani presentibus et futuris in perpetuum, quod omnis homo qui se periurat de hostiatico et de conveniencia quam habeat factam illis, vel suum corpus requirat per vulnerare vel per ferire vel capere, ut habeant licentiam in-pignorandi et distringendi eum in suo corpore et in suo honore, et in sua peccunia, et ut manulevatores distringant in suo avere et in suo honore, et bestias suas accipiant per regna.

Et de omnibus aliis debitis que illis debentur, et de iniuriis que illis faciebantur, et de honore et de avere, ut distringant illos qui faciebant in omni honore, et in omni avere.

Et de toto hoc predicto accipio illos in mea credulitatem, [15r] et eius illis de omni hoc predicto sine eorum enganno manutenens et adiutor.

Et propter hoc donum predictum quod illis feci, habui et recepi ab illis D solidos malgurienses, et est manifestum.

Actum est XVIII kalendas iunii anno Incarnationis Domini millesimo C° LXX°, regnante Ludovico rege.

Sig+num Guirardi Rossilionensis comitis, qui hanc cartam donationis fieri iussi, firmavi, laudavi, et testes firmare rogavi.

Et convenio illis, quod de isto dono predicto iusticiam non interrogem neque requiram, neque avere accipiam ego, neque aliquis pro me per clamorem quem videam.

Sig+num Poncii Paucii capellani de Perpinyano. Sig+num Petri de Garridis presbiteri. Sig+num Petri de Pollestres presbiteri. Sig+num Guillelmi de Fonte Cooperto presbiteri. Sig+num Raymundi de Garridet dispensatoris hospitalis de Sancto Iohane.

+ Nicholay levita, qui hoc scripsit rogatus atque iussus sub die et anno quo supra.

4

[1162, juliol, 7]

Privilegi del comte Guirart, en què conferma tots los usatges e costumes a la vila que han haüts en temps passats.

E que del senyor vaguer, balle, o altre hom de la cort no reben lurs proves, e que·ls hòmens no traguen proves contre lur senyor, ne sien provats per alcun hom de la cort.

E si pleyt o qüestió ha entre·ls hòmens e lur senyor, que no sia donat lo sagrament al senyor, mes al vassal o sotzmès, e sia cresagut l'om en fet que haia ab son senyor, a son sagrament sobre los sants evangelis. E que juhey o purgatió vulgar d'aygua freda ne calda, ne de foch, ne batalla, no sia en la vila, si no·s fahia per consentiment de abdós les parts.

E que·l senyor de la vila no fassa als hòmens de aquella alcuna tolta o força.

Si lo senyor ausirà o farà clam dels hòmens seus, que·n prena ferma per dret e no per [...] si donchs no vol aquel de qui serà fet lo clam.

E lo senyor no fassa jutjar los hòmens de la dita vila a clergues, mes a lechs ab prosòmens de la dita vila, e per los usatges de aquella.

E que·l senyor no prengua diners de clam ne de pleyt tro sia jutjat, e lo clamat sia pagat.

E si l'om no volrà dar ferma a son senyor per dret que-l senyor li empar la honor, fins que li haja fermat dret, e tot so que l'om haia dins sa honor, li sia saül e segur, e negun no li'n trascha res.

Totes les honors dels hòmens de Perpenyà que ara han, o hauran, sien a lurs voluntats empertostemps, salvat lo cens e usatge del senyor en la vila de Perpenyà e sos térmens.

Qualque compositió [15v] o avinensa l'om de Perpenyà farà ab son senyor, lo balle ne lo veguer no se'n entrameten més avant.⁸⁷

E qualque convinença, sentència o compositió o plàcit l'om farà ab lo balle o veguer, lo senyor no-n fassa pus qüestió ne-n interroch.

E si l'om ha pleyt ab cavaller, lo senyor fassa dret ab son hom, sens aver que no-n haia.

Totes les costumes damont contengudes, conferma, lausa, e approva lo compte Guirart a la vila e hòmens de Perpenyà, e de tot los ne pren en sa creença.

In Dei nomine. Ego Guirardus Rossilionensis, comes, laudo et concedo et recognosco atque dono omnibus hominibus et feminis ville Perpinyani presentibus atque futuris, omnes bonas *costumas* et omnes bonos usaticos quos habuerint cum patre meo et antecessoribus meis.

Quod scilicet iam de domino et vicario et baiulo et ullo homine curie non recipiant provas suas et homines non tragant provas contra dominum suum, et ut iam non sint probati per ullum hominem curie.

Quoniam si placitum et contentiones inter homines et dominum suum evenerint, quod dominus non iuret homini suo, sed homo iuret domino suo, et sit creditus per sacramentum planum super quatuor evangelia.

Et quod iudicium aque frigide, nec calide, nec ignis, neque batallam non sit in hac villa, nisi eam consenserint ex utraque parte.

Et quod dominus predicte ville non faciat illis ullam toltam neque forciam.

87. *Al marge esquerre [és] duplicat al Vert Menor.*

Si dominus audierit clamum vel faciet de hominibus suis, ut firmanciam accipiat per directum et non per acis,⁸⁸ si ipse noluerit de quo clamum fuerit factum.

Et dominus non faciat iudicare homines predictae ville clericis, sed laycis, cum probis hominibus predictae ville, per usaticos ville. Et quod dominus non accipiat peccuniam de clamo neque de placito, quousque sit iudicatum et querelator sit paccatus.

Et si homo noluerit firmanciam dare domino suo per directum quod dominus emparet ei honorem suum, quousque directum habeat ei firmatum, et quidquid infra honorem erit, sit bene salvum et securum integre et nullus nichil abstrahat.

Omnes autem honores eorum quod modo habent vel in antea acquirere poterint sint sui ad eorum voluntates faciendas in perpetuum. Salvo censu et usatico domini in villa Perpinyani et in suis terminis.

Qualecunque placitum homo faciet cum domino suo, ut baiulus neque vicarius amplius non interroget nec querat.

Et qualecunque placitum homo faciet cum baiulo vel vicario, dominus amplius non querat neque interroget.

Et si habet homo placitum [16r] cum milite, dominus habeat suum hominem ad directum, absque avere quod non habeat.

Et omnes istas *custumas* predictas, et usaticos, et alias quas habuerunt cum patre meo et antecessoribus meis, laudo et concedo, et recognosco, atque dono eis per melioramentum ville predictae et hominum.

Et de toto hoc predicto accipio eos in meam credenciam, et est manifestum.

Actum est nonas iulii, anno ab Incarnatione Domini millesimo C° LX° II°, regnante Ludovico rege.

Sig+num Guirardi Rossilionensis comitis, qui han cartam fieri iussi, firmavi, laudavi et testes firmare rogavi.

Sig+num Arnaldi de Sales. Sig+num Berengerii de Orle. Sig+num Petri de Sancta Maria. Sig+num Martini Iacobi. Sig+num Raymundi Amalvini. Sig+num Guillelmi de Albio. Sig+num Perpi-

88. *acis* és la paraula que falta a la traducció catalana del document que figura abans d'aquesta versió llatina. Sobre el significat, Alart considerava que vol dir "caució", és a dir, seguret de compliment d'un pacte, tot i que no semblava molt convençut en afirmar-ho. B. ALART, *op. cit.*, p. 45 (vegeu la nostra nota 1).

nyani Pellisser. Sig+num Boni Mancipii. Sig+num Stephani Sabateri. Sig+num Poncii de Tatzon. Sig+num Bernardi de Tatzon fratris eius. Sig+num Guiraldi de Ylia. Sig+num Petro de Sancto Ypolito.

+ Nicholaus levita qui hoc scripsit rogatus atque iussu cum literis prescriptis in IIII^a linea sub die et anno quo supra.

5

[1172, juliol, 4]

Lo testament del comte Guirard en lo qual après moltes lexes feu hereter del comtat de Rosselló, e de tot so que havia en Empurdà et en Paralades lo rey d'Aragó e sos succehïdors.

In Dei nomine.

Ego Guirardus Rossilionis comes, futuri timens discucionem iudicii et heres esse cupiens regni celestis, in meo bono sensu et plena memoria condo testamentum meum tocuis averis et honoris mei, testesque presentes subsistere et confirmare illus precipio.

In primis dono domino Deo et beate Marie Fontis Frigide me ipsum per vitam et per mortem; ita quod si vivens seculum relinquo ibi ad religionem veniam ibique monachus pauperque miles Christi Ihesu efficiar.

Si autem citra mare mortuus fuero, ibique corpus meum ad sepeliendum relinquo.

Relinquo monasterium Fontis Frigidi MC morabatinos, quos donent predicto monasterio templarii pro mea laboratione quam relinquo eis in Pugols.

Relinquo predictis templariis pro amore Dei et salute anime mee, meum castrum de Palalacio, cum omnibus terminis suis, cum ingressibus et egressibus suis, et cum omni iure suo sicut ego possideo et possidere videor, sicut melius potest scribi vel intelligi.

Similiter relinquo [16v] templariis, furnos de Perpinyano, et ut in predicta villa sine licentia eorum furnus vel furni fieri non possint.

Relinquo etiam eis eyminas ipsas de Perpinyano et molinos qui iuxta portalem sunt, qui exiit ad Mallolas.

Relinquo hospitali de Iherusalem, meum castrum de Malpas, cum omnibus terminis suis, cum ingressibus et egressibus suis, et cum omni iure suo, sicut ego possideo et possidere videor, tam hermis quam condirectis, sicut melius potest scribi vel intelligi.

Relinquo Guillermo de Castro Novo honorem quem ibi clamabat in predicto castro, et teneat ipsum per predictos hospitalarios.

Relinquo etiam eis campum de Stangno, qui est in adiacencia Sancti Iohannis Perpinyani, de quo eici aquam et molinos quos Bernardus Sancii habet in pygnore pro mille solidis, qui sunt subtus domum lepsorum.

Relinquo monasterio Sancti Genesii albergam quam in eo habeo, et ut in vallis Sancti Petri in proprio honore habeat proprium custodem qui diligenter custodiat, ne baiulus meus de colligendis expletis aliquod dampnum faciat predicto monasterio.

Relinquo monasterio Sancti Andree, boschum quem habeo in adiacencia et in decimalis Sancti Martini de Rippa, cum omnibus terminis suis, ingressibus et egressibus suis, et cum iure suo, et albergam quam habeo in predicto monasterio, per me et omnes meos successores.

Relinquo etiam predicto monasterio omne pignus quod Bernardus de Rocha habet per me in villa de Cabanes, et in villa Sancti Martini de Ruppia, et ipsius abbas monasterii tradat eam de pignore.

Relinquo ecclesie Sancti Iohannis Perpinyani agrarium illorum ortorum qui sunt a canonica iuxta rechum qui vadit ad molendina nova, excepto illo quem dedi lepsis.

Relinquo etiam ecclesie predictae Sancti Iohannis Perpinyani condominas quas habeo in adiacencia ipsius.

Relinquo lepsis Perpinyani agrarium de orto Iohannis Roberti.

Relinquo Guillelmo Sancti Laurencii et Petro Sancti Ypoliti albergas quas michi faciebant.

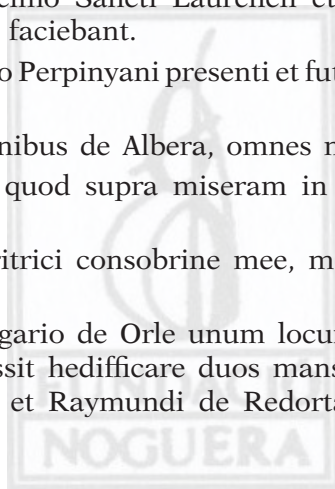
Relinquo populo Perpinyani presenti et futuro viduaticum quem in eis repiciebam.

Relinquo hominibus de Albera, omnes meas deffensas.

Relinquo illud quod supra miseram in guidonatico, excepto legitimo usatico.

Relinquo Beatritrici consobrине mee, meum castrum de Mesona per alodium.

Emendo Berengario de Orle unum locum in villa Perpinyani ante furnos, ubi possit hedificare duos mansos ad recognitionem Poncii de Tacidone, et Raymundi de Redorta et Guillelmi Sancti Laurencii.

Ecclesie et populo de Pollestris pro ma[17r]lefficio quod eis feci restituo duo milia solidos malgurienses bonis et mitibiles, ut consilio bonorum hominum dividant inter se iuste.

Hominibus de Cereto pro malefficio quod eis feci, restituo mille solidos malgurienses bonos et mitibiles.

Hominibus de Candell quibus abstuli suum aver restituo C solidos malgurienses.

Heredibus Poncii de Bayuls et ceteris hominibus predicte ville restituo CCC solidos malgurienses, quibus malum feci.

Petro mortuo feneratori, pro dampno quod ei intulit quidam latro restituo CL solidos malgurienses.

Canonicis Sancte Marie de Campo restituo CC solidos malgurienses, pro malefficio quod eis feci.

Restituo hominibus de Villa Mulacha pro malefficio quod eis feci mille solidos malgurienses.

Hominibus de Canonials restituo pro malefficio quod eis feci CCC solidos malgurienses.

Pro parte latrocinii Poncii de Alma quam ego habui, restituo mille solidos malgurienses, ex quibus induantur centum pauperes tunicis novis. Siquid residuum fuerit de ille mille solidos, in cibis pauperum ibidem expensantur.

Hominibus de Maurelianis restituo pro malefficio quod eis feci D solidos malgurienses.

Hominibus de Volono restituo pro malefficio quod eis feci CC solidos malgurienses.

Hominibus de Garridis pro malefficio quod eis feci, restituo CC solidos malgurienses.

Hominibus de Pares Tortes restituo pro malefficio quod eis feci CC malgurienses.

Hominibus de Donmova, pro malefficio quod eis feci, restituo M solidos malgurienses.

Hominibus de Rogis, pro malefficio quod eis feci restituo C solidos biterrensis.

Restitutionem istam que scripta est in hoc testamento faciant templarii et hospitalarii, de medietate expletorum illorum helemosine quam eis facio medium per medium. Exceptis illis mille centum morabatinis quod soli templarii debent solvere monasterio Fontis Frigidi.

Istam restitutionem predictam faciant templarii et hospitalarii ad recognitionem abbatis Fontis Frigidi, ad persolvenda mea debita, que sunt tria milia D solidos, relinquo ad recognitionem manumis-sorum meorum omnia expleta que habeo in Albera et in Pugols. Excepta laboratione quam dono templariis, et tabernam Perpinyani et guidonaticum vetulum et expleta que exierunt de condaminas Perpinyani, quas relinqui ecclesie Sancti Iohannis Perpinyani.

Omnia alia expleta que habere debeo in villa Perpinyani, excepto illo quem dedi templariis et hospitalariis et leprosis et ecclesie Sancti Iohannis tamdiu teneant, donec omnia debita sint persoluta.

Quod si post hec clamor venerit pro debitis vel dampnis secundum recognitionem suam tamdiu preffati manumissores predicta expleta Alberie et Pugols, et Perpinyani, teneant [17v] donec omnia sicut iusticia et ratio dictaverit sint absoluta.

Omnem meum alium honorem, videlicet comitatum Rossilionensis, et quidquid ad ius eius pertinet in Petraltensis et in Empuriensis comitatu, sicut habeo vel habere debeo, et sicut in cartis antiquis inter me et comitem Empuriensis scriptum est, exceptis hiis quod in hoc testamento expresse relinqui monasteriis templariis et hospitalariis et ecclesiis et hominibus meis, totum integriter dono domino meo regi Aragone dono et successoribus eius, si obiero sine infante de legitimo coniugio, tali conveniencia et tali inspecta racione, ut ipse ea que in hoc testamento pro salute anime mee religiosis et venerabilibus locis reliqui manuteneat. Et predicta religiosa et venerabilia loca, ea que illis reliqui in pace et quiete, absque diminutione seu vexatione in perpetuum tenere ac possidere faciat.

Rogo etiam dominum meum regem, per illam fidem et per illum amorem quem illi demostro in hoc testamento, quando meum honorem qui ad ius illius non pertinebat illi dono, ut Berengarium de Orle meum parentem et meum carissimum amicum Poncium de Tacidone et Guillelmum Sancti Laurencii, et Raymundum Sancti Laurencii, et omnes meos homines diligat et deffendat ab omnibus hominibus, et honoret omnia que illius sunt.

Si quis contra hoc testamentum meum venire temptaverit, agere non valeat sed in dupplo componat.

Factum est hoc testamentum III° nonas iulii, anno Dominice Incarnationis millesimo centesimo septuagesimo secundo, regnante Ludovico rege in Francia.

Sig+num Guirardi comitis Rossilionis, qui hoc testamentum scribere iussit firmavit, testibus firmarique rogavit.

Testes huius testamenti sunt, Vitalis abbas Fontis Frigidi, et Petrus abbas Sancti Andree, et Arnaldus monachus Fontis Frigidi, et Remundus de Caneto templarius, et Remundus Cathalani hospitalarius, et Berengarius de Orle et Poncius de Tacidons, et Raymundus de Redorta, et Guilles Sancti Laurencii.

Et Arnaldus, levita et monachus qui scripsit illud testamentum.

De quo istud translatum esse fuit. Guilles Peregrini fecit translatum.

De quo ego Remundus de Verneto levita translatavi istud presens translatum, fideliter rogatus, atque iussu et hoc sig+num feci. [18r]

6

[1172, juliol, 17]

Confirmació, lausisme e aprovació de totes les costums e usatges de la vila de Perpenyà, feta per lo senyor rey n'Alfonso, en lo qual axí metex se atorguen tots los privileges e costums continguts dessús, en lo privilegi del comte Guirart, qui comença "In Dei nomine. Ego Guirardus".

In Dei nomine.

Ego Ildefonsus, gratia Dei rex Aragone, comes Barchinone et marchio Provincie et comes Rossilionis, laudo et concedo et recognosco atque dono omnibus hominibus et feminis ville Perpinyani presentibus et futuris, omnes bonas costumaz et omnes bonos usaticos quos habuerunt cum Guirardo comite Rossilione et Gaufrido patre suo, qui condamnati fuerunt, et cum antecessoribus suis, quod scilicet iam de domino et vicario, et baiulo, et ullo homine curie non recipiant provas suas, et homines non tragant provas contra dominum suum, et ut iam non sint probati per ulum hominem curie.

Quoniam si placitum et contentiones inter homines et dominum suum evenerint, quod dominus non iuret homini suo, sed homo iuret domino, suo, et sit creditus per sacramentum planum supra quatuor evangelia.

Et quod iudicium aque frigide, nec calide, nec ignis, nec batalla non sit in hac villa, nisi eam consenserint ex utraque parte.

Et quod dominus predictae ville non faciat illis ullam toltam neque forciam.

Si dominus audierit clamum vel faciet de hominibus suis, ut firmanciam accipiat per directum et non per acis, si ipse voluerit de quo clamum fuerit factum.

Et dominus non faciat iudicare homines predictae ville clericis, sed laycis, cum probis hominibus predictae ville, per usaticos ville. Et quod dominus non accipiat peccuniam de clamo neque de placito, quousque iudicatum sit et querelator sit pagatus.

Et si homo noluerit firmanciam domino suo dare per directum quod dominus emparet ei honorem suum, quousque directum ei habeat firmatum, et quidquid infra honorem erit, sit bene saluum et securum integre et nullus nichil abstrahat.

Omnes autem honores eorum quos modo habent vel in antea acquirere poterint sint sui ad eorum voluntates faciendas in perpetuum. Salvo censu et usatico domini in villa Perpinyani et in suis terminis.

Quaecumque placitum homo faciet cum domino suo, ut baiulus neque vicarius amplius non interroget neque querat.

Et quaecumque [18v] placitum homo faciet cum baiulo vel vicario, amplius dominus non querat neque interroget.

Et si homo habet placitum cum milite, dominus habeat suum hominem ad directum, absque avere quod non habeat.

Et omnes istas costumae predictas, et usaticos, et alias quas habuerunt cum Guirardo comite predicto, et Gaufrido patre suo, et cum antecessoribus suis, laudo et concedo, et recognosco, atque dono eis per melioramentum ville predictae et hominum.

Et de toto hoc predicto accipio eos in meam fidem, et in meam credenciam, et est manifestum.

Actum est hoc XVI° kalendas augusti, anno Incarnationis Domini M^o C^o LXX° II°, regnante Ludovico rege.

Sig+num + Ildeffonsi regis Aragone, comitis Barchinone et marchionis Provincie, et comitis Rossilione.

Sig+num Raymundi Fulconis, Cardone. Sig+num Guillelmi Castri Veteri. Sig+num Berengarii abbatis Sancti Felicis. Sig+num Arnaldi de Villa de Mulis. Sig+num Arnaldi Gauffridi. Sig+num Berengarii de Gardia vicarii Perpinyani. Sig+num Berengarii de Orle. Sig+num Ermengaldi de Verneto. Sig+num Raymundi de Sancto Laurencio. Sig+num Guillelmi de Sancto Laurencio. Sig+num Raymundi Cathalani dispensatoris hospitalis Baiois. Sig+num Raymundi de Caneto

dispensatoris Mansi Dei. Sig+num Martini Iacobi. Sig+num Petri Sinfredi. Sig+num Bernardi de Redis. Sig+num Raymundi Amalvini. Sig+num Raymundi de Sancta Maria.

+ Nicholaus levita qui hoc scripsit rogatus atque iussus sub die et anno quo supra.

7

[1173, maig, 12]

Privilegi del rey Alfonso, que ell o altra en nom seu no puxa demanar a hom o als hòmens de Perpenyà alcun préstech per alcuna manera, si donchs no-l volen fer per lur agradable voluntat

Notum sit cunctis, quod ego Ildefonsus, gratia Dei rex Aragonum, et comes Barchinone, et marchio Provincie, et comes Rossilionis, per me et per omnes successores meos convenio omnibus hominibus ville Perpinyani presentibus et futuris, quod a modo ego vel aliquis nomine meo homini vel hominibus ville Perpinyani, non queram neque interrogem aliquo modo aliquam acomodationem, nisi michi voluissent facere eorum gratissima voluntate.

Et de toto hoc accipio illos [19r] omnes in meam bonam fidem sine enganno. Et est manifestum.

Actum est hoc IIII° idus madii anno Incarnationis Domini M^o C^o LXX° III°, regnante Ludovico rege.

Sig+num + Ildefonsi regis Aragone, et comitis Barchinone, et marchionensis Provincie, et comitis Rossilionis, qui hanc cartam fieri iussi firmavi, laudavi, et testes firmare rogavi.

Sig+num Berengarii de Orle. Sig+num Petri de Sancto Laurenzio. Sig+num Raymundi de Redorta. Sig+num Poncii de Tacione. Sig+num Guillermi de Sancto Laurenzio.

+ Nicholaus levita qui hoc scripsit, rogatus atque iussu sub die et anno quo supra.

8

[1173, maig, 14]

Privilegi que-ls hòmens de Perpenyà poden lur deutor o fermaça penyorar en tots béns que haien, si no bou areth; e si no-l poden penyorar lo balle ab los hòmens del senyor vaien la

on starà lo deutor o fermença, e destrènya-lo fins que haia tota la pagua⁸⁹

Notum sit cunctis, quod ego Ildefonsus gratia Dei rex Aragonum et comes Barchinone, et marchio Provincie, et comes Rossilionis, dono omnibus hominibus ville Perpinyani presentibus et futuris, ut impignorent debitorem suum vel fideiussorem in omnibus rebus suis, preter bovem ariegum.

Et si impignorare non poterint, baiulus meus cum hominibus meis eat illuc ubi manebit debitor vel fideiussor et distingat eum donec totum habeat persolutum. Et est manifestum.

Hoc autem maneat firmum et stabile in perpetuum.

Actum est II° idus madii anno Incarnationis Domini M^o C^o LXX° III°, regnante Ludovico rege.

Sig+num + Ildeffonsi regis Aragone et comitis Barchinone, et marchionis Provincie, et comitis Rossilionis, qui hanc cartam donationis fieri iussi, firmavi, laudavi, et testes firmare rogavi.

Sig+num abbatis de Castro Veteri. Sig+num Raymundi Falconis. Sig+num Berengerii abbatis de Sancto Felice. Sig+num Bernardi Marcum. Sig+num Raymundi Garengou.

+ Virgilius, qui hoc scripsit vice Nicholay, sub die et anno quo supra. [19v]

9

[1174, novembre, 28]

Privilegi que en lo mercat de la vila de Perpenyà negun no puxa fer mas, obrador, taule, ne banch ne altra cosa, de què lo mercadal de la vila de Perpenyà sia empaxat, ne lo rey en lo dit mercadal, mas, taula, obrador o banch, ne altre cosa fassa o fassa fer.

Mes si lo rey hi ordena fira, durant aquella hi puxa fer taules o banchs, sens diminutió dels altres qui taules e banchs hi han.

In Christi nomine.

Notum sit cunctis, quod ego Ildeffonsus Dei gratia rex Aragonum, comes Barchinone et Provincie, marchio atque comes Rossilionis,

89. *Al marge esquerre, d[uplica]t al Menor.*

per me et per omnes successores meos, dono, laudo et concedo omnibus hominibus et feminis ville Perpinyani presentibus et futuris ibidem manentibus, et enfranchesco, quod iam amplius non dabo licentiam neque potestatem alicui homine vel femine, quod in foro ville Perpinyani deinde amodo faciat mansum, neque operatorium neque tabulam neque banchum, neque aliquid de quo mercatali ville Perpinyani impediatur, neque ego predictus rex Ildeffonsus ibi in predicto mercatali ville Perpinyani iam amplius mansum neque operatorium nec tabulam, neque banchum, neque aliquid faciam neque facere faciam.

Et propter hoc donum predictum quod nobis omnibus predictis hominibus et feminis ville Perpinyani feci habiti et recepi a vobis, qui mansos et operatorios habetis, qui aperiunt hostia sua iam in dicto mercatali, et qui tabulas et banchos habetis in ipso mercatali, mille solidos malgurienses pro acapte.

Si autem firam in villa Perpinyani statuero, liceat michi tabulas et banchos ibi statuere sine diminutione vestrorum banchorum et tabularum, dum fira durabit.

Actum est hoc apud Perpinyani, IIII° kalendas decembris anno ab Incarnatione Domini M^o C^o LXX° IIII°. Rubricata.

Sig+num + Ildeffonsi regis Aragone, comitis Barchinone et marchionis Provincie, atque comitis Rossilionis.

+ Berengerii abbatis Sancti Felicis. [Sig]+num Raymundi de Monte Catheno. + Mironis iudicis. Sig+num Poncii prioris de Corniliano. Sig+num Berengarii de Gardia vicarii de Perpinyano. Sig+num Guillelmi Bernardi. Sig+num Raymundi de Sancta Maria. Sig+num Raymundi Amalvini. Sig+num Petri Pauci. Sig+num Raymundi Stephani. Sig+num Stephani Saboris.

Guillelmus Pelegrini levita qui hec scripsit + rogatus atque iussu sub die et anno quo supra. [20r]

10

[1176, març, 17]

Privilegi que·l rey no puxa mudar la vila de Perpenyà ans estia tostemps en lo loch on és, e aia tostemps son camí públich e privat e son mercat, e totes ses costumes scrites e no scrites. Item que·ls hòmens de Perpenyà puxen lurs deutors e toledors penyorar en lurs béns, si no en bous areths.

Ítem, que posa callament a totes qüestions de totes injúries o dans donats en temps de sos predecessors si no de honor.

Ítem, que·ls hòmens de Perpenyà no sien ia més covenguts ne responen o sien jutjats, si no en la vila de Perpenyà e segons les costumes de aquella.

Ítem, que tots les hòmens de Perpenyà trametan a ffer los murs e valls de la vila, e per privilegi no se'n puxen excusar, e qui·ls força de assò no caia en pena alcuna.

Ítem, lo rey atorga als hòmens de Perpenyà guidonatge a fer los murs, axí com ja·ls ho avia atorgat, exceptada la penyora e dret del reradelme que havia ja atorgat.

Ítem, que·l rey no hediffich ne permeta hedifficar a alcun habitant de Perpenyà o fora en lo pug dels Lebroses, ni en los termes de Perpenyà, si no après tres ayns après Pascha; mes passats los tres ayns puxa aiustar e fer poble d'òmens estrangers en lo dit pug, si de grat ho volen.

Ítem, que negun hom sia forçat dir testimoni contre altre, ne vils persones o bacallars avilen los bons hòmens o fembres de dit o de feit.

Ítem, que totes les honors e penyores que·ls hòmens de Perpenyà han en la vila e de ffora, que·l senyor los o fassa bon haver e tener en pau. E les comandes fetes en la vila de Perpenyà sien salves e segures a proffit d'aquells qui les han fetes.

Ítem, que degun no fassa femoràs en la vila de Perpenyà, si no dins casa sua, e si ho fa pach X solidos de pena, de què n'aja V solidos la cort e sinch solidos la obra dels murs e valls de la vila. E si alcun forsava de dit o de fet violentment alcun qui no volgués levar lo femoràs, que no haia alcuna pena

Notum sit cunctis, quod Ildeffonsus Dei gratia rex Aragonum, comes Barchinone et marchio Provincie, atque comes Rossilionis, voluit villam Perpinyani mutare, convocavitque populum Perpinyani, et precepit populo ut mutaret unusquisque domicilium suum in podio Leprosorum.

Supplicavit tamen populus regi et rogavit eum ut a tali voluntate desisteret et permetteret villam Perpinyani manere in eo loco in quo erat sita cum omni iure et consuetudine quam habuerat cum Gaufredo comite, et Guirardo [20v] qui ea regi dederat et relinquerat in suo testamento villam Perpinyani.

Motus igitur rex predictus precibus populi et maxime viduarum et virginum et senium, et habito suorum procerum consilio qui cum eo ibi aderant et tocius curie sue adquevit, voluntati populi Perpinyani et voluntate ac laudamento regine fratrumque suorum Raymundi Berengarii et Santii, per se et per omnem suam posteritatem dedit et concessit omnibus habitantibus in villa Perpinyani eorumque successoribus omnibus, ut villam Perpinyani nunquam mutant de loco illo in quo est; sed cum omni iure et consuetudine suo maneat in loco ubi fundata est, et habeat perpetuo suum caminum publicum et privatum, et suum forum sicut habuit cum Gaufrredo et Girardo comitibus; et habeat omnes suas consuetudines scriptas et non scriptas, quas cum antecessoribus regis videlicet Gaufrredo et Guirardo comitibus olim habuit.

Concedo⁹⁰ etiam ego Ildefonsus rex predictus omnibus habitantibus in villa Perpinyani, ut possint suos debitores et *toledors* pignorare in omnibus, excepto in bovis aratoriis.

Preterea ego rex predictus, constituo et constituendo in perpetuum precipio, ut questiones competentes de iniuriis et de dampnis datis tempore predecessorum meorum non motis amplius non competituras; et impono illis in perpetuum scilicet. Excepto honore.

Preterea dono et concedo omnibus habitantibus in villa Perpinyani, ut de aliqua querimonia nunquam conveniant vel respondeant vel iudicentur nisi in villa Perpinyani et secundum mores Perpinyani.

Preterea volo et mando, ut omnes habitantes in villa Perpinyani mittant ad muros faciendos et ad vallam; et nullus privilegio aliquo excusetur, nec aliquis eorum qui cogent aliquem etiam violenter dicto vel facto ad missionem murorum vel vallium aliquo modo aliquam penam mereatur.

Preterea concedo hominibus Perpinyani guidovage ad muros faciendos sicut iam concesseram; salvo tamen pignore et iure quod in eo guidovage novum aut fosso dedi et concessi scilicet de retrodecimo.

Preterea ego predictus rex constituo et promitto hominibus Perpinyani, ut nunquam hedificem vel hedificare permittam in

90. *Al marge esquerre*, Vide de hoc in II°, III°, XII°, XXXXI°, CC°LVIII° et CC°LXXXIII° foliis presentis libri.

predicto podio Leprosorum, neque in terminis ville Perpinyani alicui habitanti in villa Perpinyani vel extra, nisi post triennium post proximum Pascha. Sed transacto triennio post proximum Pascha, si de extrinsecis hominibus id est non de habitantibus Perpinyano voluero predicto podio adunare vel constituere homines vel populationem facere, ut possim hoc facere vel etiam de hominibus Perpinyani si hoc [21r] gratanter voluerint. Ita tamen quod nullum forum eis constituam.

Preterea ego rex predictus dono et concedo habitantibus in villa Perpinyani, et nunquam coguam aliquem testem dicere testimonium contra alterum, et viles persone vel bacallarii non avitent probos homines vel feminas dicto vel facto. Et si hoc fecerint iram meam incurrant.

Propter quod donum quod dominus rex noster predictus facit nobis predictus hominibus de Perpinyano, damus nos homines Perpinyani predicto domino nostro regi sex mille solidos malgurienses, quos omnes habui et recepi ego rex predictus.

Preterea si quid erat premissum collateralibus vel antecessoribus meis, ego rex predictus illud dimitto et diffinio per me et per illos quibus fuerat promissum, et illud faciam diffinire illis quibus fuerat promissum.

Preterea ego predictus rex convenio hominibus Perpinyani, quod omnes suos honores et pignora que habent in villa Perpinyani et extra in omni loco, faciam illis bonum manere et tenere in pace.

Et ut omnes comendationes que facte fuerint in villa Perpinyani sint salve et secure ad utilitatem illorum qui eas comendaverint.

Constituo ego predictus rex, et in perpetuum precipio, ut iam amplius aliquis intus villam Perpinyani femoras non habeat, nec faciat, nisi infra domum suam faceret. Et si quis contra fecerit habeat dampnum X solidos, de quibus habeat curia mea V solidos, et opera murorum et vallium ipsius ville alios V solidos, nec aliquis eorum qui cogeret aliquem qui femoras noluerit levare dicto vel facto violenter aliquo modo, aliquam penam mereatur.

Et hoc totum sicut superius resonat faciam habere et tenere semper in pace omnibus hominibus de Perpinyano, presentibus et futuris, et accipio illos in meam legalitatem de toto.

Actum est hoc XVI° kalendas aprilis anno Incarnationis Domini M^o C^o LXX° V^o.

Signum + Ildeffonsi regis Aragonum, comitis Barchinone et marchionis Provincie, atque comitis Rossilionis.

Berengarii abbatis ecclesie Montis Aragone +. +Signum Raymundi de Monte Cathano. Sig+num Guiraldi de Iorba. Sig+num Arnaldi de Villa Mulorum. Sig+num Guillermi de Alcaraz. Sig+num Raymundi de Villa Mulorum.

Sig+num G. Guilermus Peregrini, qui hanc cartam scripsit iussu + domini sui regis Aragon, sub die et anno quo supra. [21v]

11

[1197, febrer, 23]

Privilegi del rey en P[ere]. Quant tot lo poble de Perpenyà, ab auctoritat del dit senyor ordonà sinch cònsols en la vila, qui en bona fe garden, mantenen e deffenen e regesquen lo poble de Perpenyà, axí gran com poch, en tots lurs béns e tots los drets del dit senyor rey, a fiseltat del dit senyor, e a profit e fiseltat de tot lo poble de la vila; los quals cònsols stien en l'offici del consolat de les kalendes de mars fins a I ayn. E passat lo dit terme, si no volen romanir en l'offici, o que no fossen profitoses a-l'offici, o per altra necessitat que haguessen, o que'l poble no-ls volgués haver per cònsols, sien meses e ordonats altres sinch cònsols a altre ayn, a arbitra e conexença de tot lo poble, e axí se fassa d'ayn en ayn dels dits cònsols com damont és dit.

Tots los abitans et stadans dins la vila de Perpinyà iuraran sobre los quatre evangelis la vida e membres e fiseltat al senyor rey et als seus de tots lurs drets. He tots los abitants de la dita vila, axí grans com poch, feren covinença entre si metex que serien ensemps a ells metex valedors del senyor rey, e dels seus bons valedors e vers ajudadors e deffenedors de si meteys e de totes lurs coses, e de tots los del senyor rey contre tots hòmens qui no sien de la vila de Perpenyà. Salvada la fiseltat del senyor rey, e dels seus en totes coses.

E lo senyor rey atorgà a tots los seus hòmens abitans en la vila de Perpenyà, que si alcuna persona que no sia de la vila alcun forfet, dampnatge, mal, o detriment, o injúria, haurà feta de honor o de aver, o de nafframent o batiment, o en altra manera a alcun hom de la vila de Perpenyà o fembre, aquel

qui haurà presa la injúria o lo dampnage vaja als cònsols o balle de Perpenyà, e al veget, e mostre-los lo dampnage o injúria que haurà pres. E ladonchs los cònsols, balle e veget, sens triga, vaien o trameten lur missatge en aquel qui haurà fet lo dampnage o injúria a-l hom de Perpenyà.

E si en presència lur no volia venir o a conexença lur esmenar e restituir e fer dret no volrà, axí com dret, rahó, e les costumes de la vila dictaran, vol lo dit senyor rey e mana, que-ls cònsols ab lo balle e veget, e ab tot lo poble de Perpenyà, vajan e cavalguen poderosament sobre-l malfaytor, qui haurà fet lo tort o injúria, e sobre la vila on tornarà o serà ell o sos béns.

E de alcuna malfeyta que aquí fassen, ne de mort d'om o de hòmens, no sien tenguts [22r] al senyor o als seus, ne a altra persona, ne res los ne puxa ésser demanat.

E si après que-ls dits cònsols, balle, e veget, seran exits de la vila de Perpenyà, cavalcant contra la vila del malfaytor, alcun de la vila de Perpenyà serà romàs sens manifesta causa de necessitat, pach pena de X solidos aplicadora a la obra dels murs.

E que degun no gaus cavalcar ne dar dampnage a alcuna persona que no sia de la vila de Perpenyà, sens consell dels dits cònsols, veget e balle. E si fa lo contrari, restituescha lo malifet o dampnatge a cognexença dels dits cònsols, balle, e veget, e pach deu sous de pena convertidors en obra dels murs.

E los cònsols recobren la messió que hauran feta per loguer de bèsties. E tots los cònsols de la dita vila qui-s ordonaran d'aquí avant, d'ayn en ayn, iuren la fiseltat del senyor rey e de tots los drets seus, e fiseltat de tot lo poble de la dita vila, axí com ja han iurat los altres cònsols

Notum sit cunctis videntibus et audientibus hanc scripturam, quod nos omnes in simul populi totius ville Perpinyani habitantes et stantes in eadem villa Perpinyani, consilio et voluntate ac mandato incliti domini Petri, Dei gratia regis Aragonie, comitis Barchinone; constituimus inter nos quinque consules in dicta villa Perpinyani, nomine scilicet Ermengaudum Grossi, et Stephani de Villarasa, et Bernardum de Solatico, et Vitalem de Narbone, et Iacobum Andream; qui bona fide custodiant et deffendant, ac manu teneant et regant cunctum populum ville Perpinyani, tam parvum quam magnum, et omnes res eorum mobibiles et immobiles, et omnia iura domini regis

ad fidelitatem domini regis predicti in omnibus et ad utilitatem et fidelitatem tocius populi preffati ville Perpinyani.

Qui consules prenominati sint ibi in consularia de istis proximis kalendis marcii usque ad unum annum.⁹¹

Quo termino completo, si tunc predicti consules ibi in preffata consularia remanere noluerint, sive quod non essent ibi utiles, sive causa necessitatis quam haberent, sive quod dictus populus ville Perpinyani pro consulibus eos habere noluerit, mitantur et statuuntur ibi in dicta villa arbitrio et cognitione tocius populi predicti, alii quinque consules ad unum annum et ita prosequatur semper de anno in annum omni tempore de predictis consulibus, si ibi non fuerint utiles et fideles in dicta consularia sive quod populus nollet eos habere et retinere ibi de uno anno et antea.

Adhuc nos omnes habitantes [22v] et stadantes in dicta villa Perpinyani bona fide et sine omni enganno, cum hac presenti carta in perpetuum valitura unusquisque ex nobis propria nostra manu dextera iuramus corporaliter tactis sacro sanctis quatuor evangeliiis vitam et membra et fidelitatem domino regi predicto et suis, et de omnibus suis iuribus in omnibus bona fide.

Adhuc nos omnes habitatores preffate ville Perpinyani, tam parvi quam magni, convenimus inter nos omnes bona fide et sine omni enganno, quod erimus insimul nobismetipsis, et ex iuribus domini regis, et suorum boni valetores et veri adiutores et deffensores, scilicet ex nobismetipsis, et ex omnibus rebus nostris, et ex omnibus iuribus domini regis contra omnes homines qui non sint ville Perpinyani. Salva semper fidelitate domini regis et suorum in omnibus et per omnia.

Et hoc totum dicimus nos observaturos et iuramus sub eodem sacramento prescripto.

Et ego, Petrus Dei gratia rex Aragonum, comes Barchinone, per me et per omnes successores nostros, cum hac presenti carta in perpetuum valitura, laudo et concedo firmiterque confirmo cunctis hominibus meis ville Perpinyani, ibi habitantibus et stadantibus presentibus et futuris. Et cum hac eadem carta in perpetuum valitura, quod si aliqua persona que non sit ville nostre Perpinyani aliquod forisfactum, sive dampnum, sive malum, sive detrimentum, sive iniuriam fecerit de honore, sive de avere, sive de lesione, sive

91. *Al marge esquerre*, haec debent durare novi consules.

de verberatione, sive ullo alio modo alicui homini ville nostre Perpinyani, sive femine, ille vel illa qui iniuriam et dampnum acceperit, vadat ad consules et ad meum baiulum, et ad vicarium qui in dicta nostra villa propriam fuerint constituti, et ostendat eis iniuriam et dampnum quod accepit. Et tunc consules cum meo baiulo et cum vicario ilici absque mora vadant vel mittant suum nuncium illi qui iniuriam et tortum et dampnum faciat et infert homini nostri Perpinyani sive femine.

Et si in presencia eorum venire noluerit et cognitione eorum reddirigere ac restituere et emendare noluerit, et directum facere noluerit sicuti ius et ratio dictaverint, sive mores et consuetudines vestre dictaverint, volumus et ex regia auctoritate nostra precipimus, ut dicti consules cum meo baiulo et cum vicario, et cum omni populo Perpinyani vadant et equitent in simul potenti manu super malefactorem qui tortum et iniuriam faciat et ipsam villam ubi revertetur et erit et ubi res eius erunt. Et de aliqua malefacta quam ibi fecerint, neque de morte hominis neque hominum nunquam nobis neque nostris neque alicui persone teneantur, neque [23r] ego nec mei aliquem ex vobis possimus appellare neque aliquid requirere sive petere.

Postquam autem dicti consules cum meo baiulo et vicario et cum populo Perpinyani super aliquem malefactorem vel super villam equitaverint, si aliquis ex villa nostra Perpinyani remanserit, nisi aperta causa necessitatis habeat in dampnum decem solidos Barchinone qui mitantur et dentur in opere murorum ville Perpinyani.

Mandamus adhuc quod nullus sit ausus equitare, neque aliqua malefacta facere alicui homini sive femine qui non sit ville Perpinyani, absque consilio dictorum consulum et mei baiuli et vicarii. Quod si quis ausus fuerit temptare redirigat malefacta cognitione predictorum consulum et mei baiuli et vicarii, et ultra habeat inde dampnum X solidos, qui dentur et mitantur in opere predictorum murorum.

Consules vero recuperent semper missionem quam fecerunt pro conditione sive pro loguerio de bestiis si equitaverint pro illo cui debitum vel tortum restitutum fuerit bona fide.

Similiter qualescumque consules in supradicta consularia mitentur ac statuentur de anno in annum, iurent similiter fidelitatem nostram et omnia iura nostra et fidelitatem tocius populi predictae ville nostre Perpinyani, et ex omnibus rebus eorum eodem modo ut iam iuraverunt predicti consules.

Et ego Ermengaudus Grossi, et ego Stephanus de Villarasa, et ego Bernardus de Solatico, et ego Vitalis de Narbona, et ego Iacobus Andreas, nos quinque supradicti consules iuramus quisque ex nobis fidelitatem domini regis et suorum, et omnium iurium suorum in omnibus et vitam et membra omni tempore, et fidelitatem tocius populi ville Perpinyani, et ex omnibus rebus eorum tactis sacro sanctis quatuor evangeliiis, quod sacramentum corporaliter facimus. Et est manifestum.

Actum est hoc VII° kalendas marcii anno Incarnationis Domini M^o C^o LXXXX° VI°.

Signum + Petri, Dei gratia regis Aragone, comes Barchinone, qui predicta omnia laudo et confirmo proprio signo meo.

+ Petri Ausonensis sacriste. Sig+num Guillermi Durfortis.

Signum + Iohannis Berexensis, domini regis notarii, qui litteras signi domini regis scripsit.

12

[1329, agost, 6]

Privilegi del rey en Jacme de Mallorques, en lo qual revoca una letra del sobrecesiment la qual havia feta a instància dels cònsols de Toyr, per I procehiment de injúria que·s fahia per los cònsols, balle e veget [23v] de Perpinyà, contre·l loch de Toyr ab mà armada, e declaratió que·l privilegi de la mà armada ha loch contre·l castell ho loch de Toyr, e los hòmens de aquell, e confirmatió feta per lo dit senyor del dit privilegi

Noverint universi, quod venientes ad nos Iacobum, Dei gratia regem Maioricarum, comItem Rossilionis et Ceritanie, et dominum Montispessulani, pro parte consulum et universitatis ville Perpinyani nostrorum fidelium Petrus Garrigua, Raymundus Martini, et Guillelmus Guiriliani, nostri fideles, supplicando proposuerunt coram nobis universitati predictae iniuriam factam fore super privilegio infrascripto, pretextu cuiusdam littere a cancellaria nostra emanate ad instanciam et supplicationem consulum et universitatis hominum castri de Toyrio, per quam ordinatum extitit et mandatum quod supersederetur in prosecutione illa que fiebat per baiulum Perpinyani, vicarium Rossilionis, et consules ville Perpinyani, contra universitatem castri de Toyrio, et bona et singulorum eiusdem, volentes manu armata et potenti equitare et ire ad dictum locum cum exercitibus

pro emenda de iniuria, quam quidam homo de Toyrio fecerat cuidam homini habitatori Perpinyani et etiam in prosecutionibus et in casibus similibus quibuscunque si qui contingerent ibidem, vel in quibuscunque aliis castris seu locis nostris in mediate quousque aliud vel aliter duceremus ordinandum ex inde.

Quequidem littera fuit data in civitate Maiorice, VIII° idus madii anno presenti. Et supplicarunt nobis humiliter nuncii memorati, ut litteram huiusmodi revocare dignaremur; et subscriptum privilegium servari facere et confirmare eisdem quodquidem privilegium de verbo ad verbum subsequitur in hec verba:

“Notum sit cunctis videntibus et audientibus hanc scripturam, quod nos omnes simul populi tocius ville Perpinyani habitantes et stantes in eadem villa Perpinyani consilio et voluntate ac mandato incliti domini Petri, Dei gratia regis Aragone, comitis Barchinone, constituimus inter nos quinque consules in dicta villa Perpinyani, scilicet nomine Ermengaldum Grossi, et Stephanum de Villarasa, et Bernardum de Solatico, et Vitalem de Narbona, et Iacobum Andream; qui bona fide custodiant et deffendant ac manuteneant et regant cunctum populum ville Perpinyani, tam parvum quam magnum, et omnes res eorum mobiles et immobiles, et omnia iura domini regis ad fidelitatem [24r] domini regis predicti in omnibus ad utilitatem et fidelitatem tocius preffati populi ville Perpinyani. Qui consules prenominati sint ibi in consularia de istis proxime kalendis marcii ad unum annum. Quo termino completo si tunc predicti consules in presenti consularia remanere noluerint, sive quod non essent ibi utiles, sive causa necessitatis quam haberent, sive quod dictus populus ville Perpinyani pro consulibus eos habere noluerit, mitantur et statuuntur ibi in dicta villa arbitrio et cognitione tocius populi predicti, alii quinque consules ad unum annum. Et ita prosequatur de anno in annum, omni tempore de predictis consulibus, si ibi non fuerint utiles et fideles in dicta consularia, sive quod populus nollet eos habere et retinere ibi de uno anno in antea. Adhuc nos omnes habitantes et stadantes in dicta villa Perpinyani bona fide et sine omni enganno, cum hac presenti carta in perpetuum valitura unusquisque ex nobis propria nostra manu dextera, iuramus corporaliter tactis sacrosanctis quatuor evangeliiis vitam et membra et fidelitatem domino regi predicto et suis, et de omnibus suis iuribus in omnibus bona fide. Adhuc nos omnes habitatores preffate ville Perpinyani, tam parvi quam magni, convenimus inter nos omnes bona fide et sine omni enganno, quod erimus insimul nobismetipsis,

et ex iuribus domini regis et suorum boni valitores et veri adiutores et deffensores, scilicet ex nobismetipsis, et ex omnibus rebus nostris, et ex omnibus iuribus domini regis contra omnes homines qui non sunt ville Perpinyani. Salva semper fidelitate domini regis et suorum in omnibus et per omnia. Et hoc totum dicimus nos observaturos iuramus sub eodem sacramento prescripto.

Et ego Petrus, Dei gratia rex Aragonum, comes Barchinone, per me et per omnes successores nostros, cum hac presenti carta in perpetuum valitura, laudo et confirmo firmiterque concedo cunctis hominibus meis ville Perpinyani ibi habitantibus et stadantibus, presentibus et futuris, cum eadem carta in perpetuum valitura, quod si aliqua persona que non sit ville nostre Perpinyani aliquod forumfactum sive dampnum, sive malum, sive detrimentum, sive iniuriam, fecerit de honore sive de avere, sive de lesione, sive de verberatione, sive ullo alio modo alicui homini ville nostre Perpinyani, sive femine ille vel illa qui iniuriam et dampnum acceperit, vadat ad consules et ad meum baiulum et ad vicarium qui in dicta villa nostra Perpinyani fuerint constituti, et ostendat eis iniuriam et dampnum quod accepit. Et tunc consules cum nostro baiulo et cum vicario ilici absque mora vadant vel mitant [24v] suum nuncium illi qui iniuriam et tortum et dampnum faciat et infert homini nostro Perpinyani sive femine. Et si in presencia eorum venire noluerit et cognitione eorum redigere ac restituere et emendare noluerit et directum facere noluerit, sicut ius et ratio dictaverit, sive mores et consuetudines vestre dictaverint; volumus et ex regia auctoritate nostre precipimus, ut dicti consules cum meo baiulo et cum vicario et cum omni populo Perpinyani vadant et equitent in simul potenti manu super malefactorem qui tortum et iniuriam fecit et in ipsa villa ubi revertetur et erit, et ubi res eius erunt. Et de aliqua malefacta quam ibi fecerint neque de morte hominis neque hominum nunquam nobis neque nostris atque alicui persone teneantur neque ego vel mei aliquem ex vobis possimus appellare neque aliquid requirere sive petere. Postquam autem dicti consules cum meo baiulo et vicario et cum populo Perpinyani super aliquem malefactorem vel super villam equitaverint, si aliquis ex ipsa villa nostra Perpinyani remanserit, nisi aperta causa necessitatis, habeat inde dampnum X solidorum Barchinone, qui mitantur et dentur in opere murorum ville Perpinyani.

Mandamus adhuc quod nullus sit ausus equitare, neque aliquam malefactam facere alicui homini sive femine qui non sit vi-

lle Perpinyani absque consilio dictorum consulum et mei baiuli et vicarii. Quod si quis ausus fuerit temptare redigat malefactam cognitione predictorum consulum et mei baiuli et vicarii. Et ultra habeat inde dampnum decem solidorum, qui dentur et mitantur in opere predictorum murorum. Consules vero recuperent semper missionem quam fecerint pro conducto sive pro logerio de bestiis, si equitaverint pro illo cum debitum sive tortum restitutum fuerit bona fide.

Similiter qualescumque consules in supradicta consularia mitentur et statuentur de anno in annum, iurent similiter fidelitatem nostram et omnia iura nostra et fidelitatem tocius populi predictae ville nostre Perpinyani, et ex omnibus rebus eorum eodem modo ut iurarunt supradicti consules.

Et ego Ermengaudus Grossi, et ego Stephanus de Villa Rasa, et ego Bernardus de Solatico, et ego Vitalis de Narbona, et ego Iacobus Andreas, nos quinque supradicti consules, iuramus quisque ex nobis fidelitatem domini regis et suorum, et omnium iurium suorum, in omnibus et vitam et membra omni tempore et fidelitatem tocius populi ville Perpinyani, et ex omnibus rebus eorum, tactis sacrosanctis quatuor evangeliiis, quod sacramentum corporaliter facimus. Et est manifestum. [25r]

Actum est hoc VII° kalendas marcii anno Incarnationis Domini M^o C^o nonagesimo sexto.

Signum + Petri, regis Aragone et comitis Barchinone, qui predicta omnia laudo et firmo proprio signo meo.

+ Petrus Ausonensis sacrista. Sig+num Guillermi Durfortis. Sig+num B[er]axani, domini regis notarii, qui litteras signi domini regis scripsit.”

Nos itaque Iacobus, Dei gratia rex Maiorice iam dictus, super supplicando petitis per memoratos nuncios, consulum, et universitatis ville Perpinyani, matura deliberatione et consilio habito diligenti, dictam literam dictis consulibus de Toyrio concessam, quam coram nobis legi fecimus et perlegi, et omnia contenta in ea ex certa sciencia revocamus et annullamus omnino, ac negotium contentum in ea reducimus ad statum in quo erat tempore concessionis littere supradictae.

Declarantes dictum privilegium locum habere et debet habere in hominibus et contra homines dicti castri de Toyrio, iniuriantes aut aliquod forifacium dampnum malum detrimentum seu iniuriam

facientes de honore, avere lesione, seu de verberatione, aut ullo alio modo alicui homini dicte ville non obstantibus factis hactenus in oppositum quibuscunque.

Et privilegium predictum et omnia contenta in eo quantum ad dictum articulum iniuriarum sive dampnorum ac emendarum illorum consulibus et universitati predictis ville Perpinyani, ex certa scientia atque gratis laudamus et per inperpetuum confirmamus per nos et successores nostros quoscunque.

Mandantes locum nostrum tenentibus, vicariis, baiulis, iudicibus, et aliis officialibus nostris presentibus et futuris, quatinus revocationem nostram littere supradicte et confirmationem privilegii supradicti et omnia contenta in hoc presenti publico instrumento, consulibus et universitati ville Perpinyani et omnibus et singulis habitatoribus eiusdem presentibus et futuris, firma habeant et observent et faciant in perpetuum observari.

In quorum omnium testimonium et fidem presenti carte nostrum iussimus appendi sigillum.

Quod est actum in camera consilii castri regii civitatis Maiorice, VIII° idus augusti anno Domini M^o CCC^o vicesimo nono.

Sig+num nostri Iacobi, Dei gratia regis Maiorice, comitis Rossilionis et Ceritanie, et domini Montispesulani, qui hec predicta laudamus, concedimus et firmamus.

Testes huius rei sunt, nobiles Petrus de Fonolletto vicecomes Insule; venerabiles Petrus de Viridario archidiaconus Maiorice cancellario, [25v] et Ademarius de Mosseto, Arnaldus Montanerii legum professor, Guillelmus Murulli canonicus Maioricensis, Nicholaus de Sancto Iusto thesaurarius, et Iacobus Scuderii notarii, omnes consiliiarii prefati domini regis.

Ego Iacobus Scuderii notarii preffati domini regis illustris.

[1344, octubre, 30]

Privilegi del rey en P[ere], que aquell o aquells en contumàcia dels quals exirà la host en Perpenyà fora la vila, per exequió del privilegi de la mà armada, posat que après fermen o restitu-esquen e agen per cascun jorn que la host de Perpenyà serà fora la vila en mil morabatins d'aur de pena, de la qual la

maytat sia del fisch, l'altra maytat de la universitat de la vila, e que sia fet cridar per la vila per los officials reys aytantes veus com ne seran requests per los cònsols.

Nos Petrus, Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie; prospicientes pro parte fidelium meorum Guillermi Rubei militis, Bernardi Olibe legum doctoris, et Arnaldi Iaufredi, nunciorum fidelium nostrorum consulum et proborum hominum universitatis ville nostre Perpinyani, nobis suppliciter intimatum fuisse quod cum alicui habitatori dicte ville per aliquem dampnum infertur seu iniuria irrogatur vicarius baiulus et consules dicte ville, ex privilegio eidem universitati concesso, et per eos longo tempore observato, convocato voce preconia exercitu dicte ville, cum eodem exercitu possint et debent exire dictam villam et procedere contra iniuriantem ac dampnum inferentem predictum; et quod de dampno seu dampnis dicto iniuriante seu dampnum danti dato seu facto vel bonis seu hominibus ipsius modo aliquo non tenentur. Et quod sepe contingit quod persone ecclesiastice, barones, milites et alie persone per quos dicta dampna et iniurie inferuntur, per dictos vicarium, baiulum ac consules requiruntur, ut coram eis ius firment pro dictis dampnis datis et iniuriis certis, prout hoc facere tenentur et debent, id iidem iniurantes ac dampna inferentes facere contradictunt; propterquod cum exercitu supradicto proceditur contra ipsos seu bona ipsorum, et postmodum antequam dictus exercitus ad loca seu castra dictorum iniurancium seu dampna inferencium accedat vel eis dampnum inferatur per exercitum supradictum dicti iniuriantes seu dampna [26r] inferentes, firmant ius pro predictis in posse vicarii, baiuli, et consulum predictorum, quamvis predictam firmam antequam dictus exercitus villam exiret predictam, et cum minori dampno facere potuissent. Cuius firme occasione dictus exercitus ad dictam villam revertitur nulla hominibus dicte ville pro labore sustento aut sumptibus inde factis satisfaccione secuta, quorum pretextu nonnullis contra habitatores dicte ville probetur audacia delinquendi.

Idcirco ad dictorum nunciorum supplicationem humilem nobis factam, volentes super predictis provisionem facere condecetem, sic huius serie duximus perpetuo ordinandum, quod ille seu illi qui in casu predicto ad cludendam et cessandam exequationem seu exequationes contra ipsum seu ipsos inceptas, postquam exercitus dicte ville predictorum occasione dictam villam exiverit, etiam si postea ius firmaverit, solvant pro pena pro die qualibet qua exerci-

tus dicta racione erit extra villam mille morabationis auri, quorum medietas fisco nostro et alia medietas universitati predictae penitus aplicentur.

Mandantes per presentem cartam nostram gubernatori Rossilionis et Ceritanie, nec non vicario et baiulo supradictis et cuilibet eorum ceterisque officialibus nostris presentibus et futuris vel eorum locatenentibus, quod presentem ordinationem nostram perpetuo teneant firmiter et observent, et contra ipsam non veniant nec aliquem contravenire permittant aliqua racione, ymmo penam predictam a transgressoribus et bonis ipsorum quociens contrafactum fuerint exigant sive levent, nec minus dictam ordinationem tocians quociens eis opportunum videbitur, vel per dictos consules fuerint requisiti voce preconia per dictam villam faciant proclamari, ne per aliquos super eadem ignorancia valeat allegari.

In cuius rei testimonium presentem cartam nostram fieri et sigillo nostro pendenti iussimus sigillari.

Datum Barchinone tercio kalendas novembris anno Domini M^o CCC^o quadragesimo quarto.

A., vic[ecancellarius].

Signum + Petri, Dei gratia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Testes sunt inclitus infans Petrus, Rippacurcie et montanearum de Prades comes, inclitus infans Raymundus Berengarii Impuriensis comes, Petrus dominus de Exerica, Nicholaus de Iamvilla comes Terre Nove, Petrus de Fonolletto vicecomes Insule. [26v]

Signum + Mathei Adriani, dicti domini regis scriptoris, qui de mandato eiusdem hoc scribi fecit cum raso et emendato in prima linea ubi dicitur "Arnaldi", et in VIII^a ubi scribitur "cludendam", et in XII^a linea ubi continetur "nostram", et clausit.

[1344, octubre, 30]

Privilegi del rey en P[ere], que en les qüestions de les injúries per lo privilegi de la mà armada, los cònsols, balle e veget, prochesquen simplement e de pla sens brugit o figura de juhey.

Petrus, Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Fidelibus suis quibuscumque iudicibus ad infrascripta deputatis seu deputandis. Salutem et gratiam.

Exponentibus nobis fidelibus nostris Guillelmo Rubei milite, Bernardo Olibe legum doctore, et Arnaldo Iaufredi consulem ville nostre Perpinyani, nunciis fidelium nostrorum consulum et proborum hominum dicte ville, precepimus quod cum pretextu cuiusdam privilegii dicte universitati concessi, ac eidem universitati longo tempore observati proceditur cum exercitu dicte ville contra dampnum dantes habitatoribus dicte ville seu iniuriantes eosdem, contingit quod processu contra ipsos cum exercitu iam incepto vel saltim cominato per vocem preconis, antequam per dictum exercitum dictis iniuriantibus seu dampnadantibus aut bonis ipsorum dampna aliqua inferantur, iidem contra quod proceditur vel cominatur procedi firmant ius in posse vicarii baiuli ac consulum dicte ville.

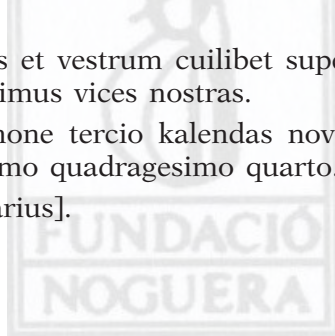
Qua firma iuris facta propter potentiam dictorum iniuriantium et dampna inferencium, ac propter paupertatem iniuriantium et dampna passorum lites que inde oriuntur propter ipsarum prolationem cepius remanent indecisse, dictique iniuriati et dampna passi nullatenus suam assequi possunt iusticiam de predictis, ymo ex causis predictis causas sive lites habent deserere antedictas.

Quam ob rem volentes super hiis iuste ut convenit providere, vobis et vestrum cuilibet dicimus, comitimus et mandamus, quatinus in causis seu questionibus ex dampnis seu iniuriis dictis habitatoribus dicte ville illatis vel inferendis a modo emergentibus seu iam exortis, simpliciter, summarie, et de plano et absque strepitu iudicii et figura breviter procedatis, taliter quod iniuriam et dampna passi predicti suam cele[27r]riter iusticiam sine litigiorum amfractibus assequantur.

Nos enim vobis et vestrum cuilibet super predictis et eorum singulis plene comitimus vices nostras.

Datum Barchinone tercio kalendas novembris anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo quarto.

A. vic[ecancellarius].

15

[1346, gener, 30]

Privilegi del rey en P[ere], que del privilegi de la mà armada los jutges, en contumàcia de·l iniuriant o donada interloqutòria o diffinitiva per ells, fassen exsecutió tota apellatió remoguda, ne per qualsevol appellatió entreposada per alcun se pot empatxar la executió del privilegi.

Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Nobili et dilecto nostro gubernatori comitatum Rossilionis et Ceritanie vel eius locumtenenti. Salutem et dilectionem.

Dilecti nostri Bernardus Olibe, legum doctor, et Iohannes Fabri, nuncii ad nos missi pro parte fidelium nostrorum consulum et proborum hominum ville Perpinyani, coram nobis reverenter asseruerunt humiliter supplicando in quodam privilegio dicte ville inter cetera contineri, quod si aliqua persona que non sit ville nostre Perpinyani aliquod forefactum dampnum malum detrimentum sive iniuriam fecerit de honore sive de avere, sive de lesione, sive de verberatione, sive ullo modo alicui homini ville nostre Perpinyani, sive femine; et ille iniurians seu dampnum dans, citatus per consules et baiulum Perpinyani et per vicarium Rossilionis propter dictam iniuriam seu dampnum illatum ad presenciam ipsorum venire noluerit et cognitionem eorum redigere ac restituere et emendare noluerit, dampnum per ipsum illatum seu iniuriam sicuti ius et ratio dictaverit, sive mores et consuetudines ville predicte dictaverint, quod consules una cum baiulo et vicario predictis et cum omni populo Perpinyani ire possunt et equitare insimul manu potenti super illo malefactore qui tortum seu iniuriam fecit, et ipsam villam ubi reverteretur et ubi res eius erunt.

Et de aliqua malefacta quam ibi fecerint, neque de morte hominis neque homini ullo modo teneantur; neque nos neque nostri possimus ab eis aliquid requirere seu petere ex causa predicta, prout hec et alia ut dixerunt continet privilegium antedictum.

Et propterea pecierunt coram nobis humiliter supplicando, quod iuxta continenciam et tenorem iam dicti privilegii procedi posset et exequio fieri iuxta formam superius expressa[27v]tam; non obstante quacunque appellatione si fieret.

Nosque habita plena deliberatione super predictis, sic duximus ordinandum, quod cum casus occurrerit in dicto privilegio

comprehensus, si quis ad presenciam consulum, baiuli, et vicarii predictorum venire et in ipsorum posse firmare noluerit et super hoc appellabitur, eius appellatio penitus respuatur, et iuxta formam dicti privilegii exequutio impleatur, ubi autem in posse⁹² predictorum firma facta et subsequenter per iamdictos consules baiulum et vicarium sententia diffinitiva vel interlocutoria fuerit promulgata, vigore iamdicti privilegii ipsum privilegium quibuscunque appellationibus non obstantibus, si tamen sic est fieri consuetum a tanto tempore citra quod de contrario hominum memoria non existat eis inviolabiliter observetis et ipsos uti illo privilegio libere permittatis; cum intentionis nostre non existat usibus ipsorum talibus vel aliis iustis in aliquo derogare.

In cuius rei testimonium presentem cartam nostram fieri et sigillo nostro pendenti iussimus comuniri.

Datum Barchinone, tercio kalendas febroarii anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo quinto.

H. can[cellarius].

16

[1357, febrer, 5]

Privilegi del rey en P[ere], ab lo qual conforma lo privilegi de la mà armada e-l ús d'aquent seguit, e més avant aiusta que de alunes morts, metiments de fochs o altres maleffics los quals per ocasió del procés fasedor per lo dit privilegi s'esdevenguessen o-s fessen en la persona o béns d'aquel o d'aquells contre-ls quals se faria lo procés, o en la vila o viles on tornassen o stassen personalment, o en què haurien lurs domicilis, neguna enquesta, informatió o aprisia, ex officio o a instància de part o en altra manera, o accusatió, denunciatió, requesta, demanda, o clam civil o criminal no puxa ésser fet o pres al príncep o a sos officials, o per ell o per ells pusque la contumàcia, absència o defalliment de aquel o aquells contre-ls quals se faés lo dit procehiment, donàs causa o ocasió als dits morts, cremaments, o altres maleffics.

E si per la cort del senyor rey o de sos officials, o per aquel o aquells de qui serien les viles o los lochs en què serien fetes

92. *Almarge esquerre*, forma exequendi sententiam firmæ iuris factæ per querelatum.

les morts o mès lo foch, o fet lo mal, o per aquells qui lo mal aguessen sostengut, o lurs acostats o succehïdors, era feta qüestió, demanda [28r] o clam, que·l·ls balle, cònsols e veger no aguessen servada en la exequió o procesiment la forma o ús del dit privilegi, o en altra manera aguessen delinquit en aquel; primerament e ans de totes coses se hagués a cognéxer et determenar si la ferma e ús del dit privilegi serà servat en lo dit procés, e entrò que de assò fos conegut et determenat, neguna accusatió en aquesta demanda o clam no puxa ésser resebut o ausit contra alcun, ne les persones que de assò serien inculpades no puxen ésser preses o sots manleuta o ferma de dret detengudes, ne procesiment o vexatió alcuna ésser lurs, ne feta en persona o en béns, com de la dita qüestió se deu primerament conéxer; ans que en aquesta o altra qualsevol informatió o aprísia se'n fassa, o accusatió, denunciatió, o demanda civil o criminal ne puxa ésser resebuda.

In Christi nomine. Pateat universis, quod nos Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie; attendentes illustrissimum dominum Petrum regem Aragonum, et comitem Barchinone, subscriptum fecisse sive laudasse et confirmasse, consulibus et probis hominibus ville Perpinyano quoddam privilegium et contenta in eo, cuius series sequitur sub hiis verbis:

“Notum sit cunctis videntibus et audientibus hanc scripturam, quod nos omnes insimul populi tocius ville Perpinyani habitantes et stantes in eadem villa Perpinyani, consilio et voluntate ac mandato incliti domini Petri Dei gratia regis Aragonum, comitis Barchinone, constituimus inter nos quinque consules in dicta villa Perpinyani, nomine scilicet Ermengaudum Grossi, et Stephanum de Villarsa, et Bernardum de Solatico, et Vitalem de Narbona, et Iacobum Andream; qui bona fide custodiant et deffendant, ac manuteneant et regant cunctum populum ville Perpinyani, tam parvum quam magnum, et omnes res eorum mobiles et immobiles, et omnia iura domini regis ad fidelitatem domini regis predicti in omnibus, et ad utilitatem et fidelitatem tocius populi preffate ville Perpinyani. Qui consules prenominati sint ibi in consularia de istis proximis kalendas marcii usque ad unum annum. Quo termino completo, si tunc predicti consules ibi in preffata consularia remanere noluerint, sive quod non essent ibi utiles, sive causa necessitatis quam haberent, sive quod dictus populus ville Perpinyani pro consulibus eos habere

noluerit, [28v] mitantur et statuuntur ibi in dicta villa arbitrio et cognitione totius populi predicti, alii quinque consules ad unum annum, et ita prosequatur semper de anno in annum omni tempore de predictis consulibus, si ibi non fuerint utiles et fideles in dicta consularia, sive quod populus eos habere et retinere nollet ibi de uno anno et antea. Adhuc nos omnes habitantes et stantes in dicta villa Perpinyani bona fide et sine omni enganno, cum hac presenti carta in perpetuum valitura unusquisque ex nobis manu nostra dextera iuramus corporaliter tactis sacrosanctis quatuor Dei evangelii vitam et membra ac fidelitatem domino regi et suis, de omnibus suis iuribus in omnibus bona fide. Adhuc nos omnes habitantes preffate ville Perpinyani, tam parvi quam magni, convenimus inter nos omnes bona fide et sine omni enganno, quod erimus insimul nobismetipsis, et ex iuribus domini regis et suorum boni valetores et veri adiutores et deffensores ex nobismetipsis, et ex omnibus rebus nostris, et ex omnibus iuribus domini regis contra omnes homines qui non sint ville Perpinyani. Salva semper fidelitate domini regis et suorum in omnibus et per omnia. Et hoc totum dicimus nos observaturos et iuramus sub eodem sacramento prescripto. Et ego, Petrus Dei gratia rex Aragonum, comes Barchinone, per me et per omnes successores nostros, cum hac presenti carta in perpetuum valitura, laudo et concedo firmiterque confirmo cunctis hominibus meis ville Perpinyani, ibi habitantibus et stadantibus presentibus et futuris cum hac eadem carta in perpetuum valitura, quod si aliqua persona que non sit ville nostre Perpinyani aliquod forisfactum, sive dampnum, sive malum, sive detrimentum, sive iniuriam fecerit de honore, sive de avere, sive de lesione, sive ullo alio modo alicui homini ville nostre Perpinyani, sive femine, ille vel illa qui iniuriam et dampnum acceperit, vadat ad consules et ad meum baiulum, et ad vicarium qui in dicta villa mea Perpinyani fuerint constituti, et ostendat eis iniuriam et dampnum quod accepit. Et tunc consules cum meo baiulo et cum vicario ilico absque mora vadant vel mitant suum nuncium illi qui iniuriam et tortum et dampnum facit et infert homini nostro Perpinyani sive femine. Et si in presencia eorum venire noluerit et cognitione eorum reddigere ac restituere et emendare noluerit, et directum facere noluerit, sicuti ius et ratio dictaverint, sive mores et consuetudines vestre dictaverint, volumus et ex regia auctoritate nostra precipimus, ut dicti consules [29r] cum meo baiulo et cum vicario, et cum omni populo Perpinyani vadant et equitent in simul potenti manu super malefactorem qui tortum et iniuriam facit et ipsam villam ubi revertetur et erit et ubi res eius

erunt. Et de aliqua malefacta quam ibi fecerint, neque de morte hominis neque hominum nunquam nobis neque nec alicui persone teneantur, nec ego nec mei aliquem ex vobis possimus appellare, neque aliquid requirere sive petere. Postquam autem dicti consules cum meo baiulo et vicario et cum populo Perpinyani super aliquem malefactorem vel super villam equitaverint, si aliquis ex ipsa villa Perpinyani remanserit, nisi aperta causa necessitatis habeat inde dampnum decem solidos Barchinone, qui mitantur et dentur in opere murorum ville Perpinyani. Mandamus adhuc quod nullus sit ausus equitare, neque aliqua malefacta facere alicui homini sive femine qui non sit ville Perpinyani, absque consilio dictorum consulum et mei baiuli et vicarii. Quod si quis ausus fuerit temptare redirigat malefacta cognitione predictorum consulum et mei baiuli et vicarii, et ultra habeat inde dampnum decem solidorum, qui dentur et mitantur in opere predictorum murorum. Consules vero recuperent semper missionem quam fecerint pro conducto sive loguerio de bestiis si equitaverint pro illo cui debitum sive tortum restitutum fuerit bona fide. Similiter qualescunque consules in supradicta consularia mitentur ac statuentur de anno in annum, iurent similiter fidelitatem nostram et omnia iura nostra et fidelitatem tocius populi predictae ville Perpinyani, ex omnibus rebus eorum eodem modo ut iam iuraverunt predicti consules. Et ego Ermengaudus Grossi, et ego Stephanus de Villarasa, et ego Bernardus de Solatico, et ego Vitalis de Narbona, et ego Iacobus Andreas, nos quinque supradicti consules iuramus quisque ex nobis fidelitatem domini regis et suorum, et omnium iurium suorum in omnibus et vitam et membra omni tempore, et fidelitatem tocius populi ville Perpinyani, et ex omnibus rebus eorum tactis sacrosanctis quatuor Dei evangeliiis, quod sacramentum corporaliter facimus, et est manifestum. Actum est hoc septimo kalendas marcii anno Incarnationis Domini M^o C^o LXXXX° sexto. Signum + Petri, regis Aragonum et comitis Barchinone, qui predicta omnia laudo et confirmo proprio signo meo. + Petri Ausonensis sacrista. Sig+num Guillermi Durfortis. Signum + Iohannis Baxensis, domini regis notarii, qui litteras signi domini regis scripsit.”

Attendentes insuper pro parte con[29v]sulum et proborum hominum ville Perpinyani fuisse nobis humiliter supplicatum, ut privilegium preincertum et usum inde sequutum dignaremur de benignitate regia confirmare; igitur eorum in hac parte supplicationibus annuentes, preincertum privilegium et omnia in eo contenta, nec non usum inde sequutum tenore presentis carte nostre perhempniter

valiture de certa nostra sciencia laudamus, approbamus, ac etiam confirmamus.

Preterea tenori et menti dicti privilegii, ac ipsius usui inherentes ac volentes universitatem dicte ville Perpinyani et eius singulares favore prosequi ampliori, concedimus, volumus, declaramus ac perpetuo etiam ordinamus de certa sciencia et consulte, quod de aliquibus necibus ignis suppositionibus seu quibusvis aliis malefactis que occasione processus ratione dicti privilegii fiendi contigerit fieri, in persona seu bonis illius seu illorum contra quem seu quos ipse processus fiet, aut etiam in villa seu villis aut locis in quibus ipse persone revertentur seu personaliter erunt, aut in quibus domicilia tenebunt, nullam per nos aut successores seu officiales nostros aut ipsorum, aut quosvis alios, possit unquam inquisitio informatio seu aprisia ex officio seu ad partis instanciam aut alias fieri, vel accusatio aliqua, denunciatio, requisitio, petitio, seu quamvis alia querela civilis vel criminalis suscipi vel admitti. Quoniam nos nunc pro tunc neces ignis appositiones et quamvis alia malefacta inde fienda, servata forma privilegii vel usus decernimus modo licito esse factas et facta. Contumacia videlicet absentia seu deffectu illius seu illorum, contra quem seu quos dum fiet processus causam et occasionem necibus ignis, appositionibus et malefactis huiusmodi tribuentes, et si forsan per partem nostre curie vel successorum aut officialium nostrorum vel per illum seu illos cuius seu quorum essent ville aut loca, in quibus neces ignis appositiones aut malefacta contingeret perpretari, vel per illos qui ea paterentur, aut successores aut propinquos eorum aut personam aliam quamcumque opponi contingeret, predictos consules baiulum et vicarium que nunc sunt, aut pro tempore fuerunt, aut universitatem et singulares dicte ville aut eorum aliquos contra vel preter formam et usum dicti privilegii, aut alias in predictis delinquisse de hoc videlicet an forma dicti privilegii et usus servata fuerit, vel an id fuerit delictum vel excessus nec ne prius et ante omnia cognosci et descidi habeat, nec donec de hoc cognitum et decisum fuerit, possit aliqua [30r] ut prefertur inquisitio fieri, nec accusatio, denunciatio, requisitio, petitio, seu quamvis alia querela proponi recipi vel admitti, nec persona aut persone que de hiis defferentur capi valeant vel sub manuleuta aut firma iuris vel alias detineri, nec processus aliquis aut vexatio in personis vel bonis eorum fieri modo quovis. Quoniam de predictis ne dum ante litem contestatam, sed etiam antequam inquisitio seu quamvis alia informatio seu aprisia fieret

vel accusatio, denunciatio seu peticio, aut requisitio criminalis vel civilis admitteretur cognosci et decidi volumus et iubemus.

Predicta si quidem omnia et singula serie huius privilegii perpetuo valituri, promittimus per nos et successores nostros dictis consulibus et universitati dicte ville Perpinyani licet absentibus et vobis Iohanni Vole burgensi Perpinyani, nuncio dictorum consulum et proborum hominum presenti et notario infrascripto nomine omnium predictorum, et aliorum quorum interest intererit ac interesse potest et poterit a nobis legitime stipulanti et recipienti, ac in bona fide nostra regia, et de certa sciencia et consulte iuramus per dominum Deum et eius sancta quatuor evangelia corporaliter a nobis tacta, ea rata, grata, firma et valida, nos et dictos successores nostros habere perpetuo et contra non facere vel venire, aut fieri permittere quovis modo. Quoniam pocius mandamus ipsa omnia et singula per officiales et successores nostros teneri et inviolabiliter observari.

Pro hiis quidem nec non pro quodam alio privilegio suprapositorum dicte ville et etiam pro quadam remissione hodierna die factum cum aliis cartis nostris, habuimus a dictis consulibus et vobis dicto eorum nuncio, quinque mille florenos auri, quod dilecto consiliario et thesaurario nostro pro parte nostre curie tradidistis.

In cuius rei testimonium hanc cartam nostram sive instrumentum publicum fieri iussimus sigillo magestatis nostre appendicio comunitum.

Quod est actum Ce[sa]rauguste, quinta die febroarii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo septimo, nostrique regiminis vicesimo secundo.

Visa Ro[ma].

[1368, maig, 15]

Privilegi que de clam de injúria que-s fassa contre-l balle o vager, o lur companye, conegen e determenen los altres jutges de la mà armada, no admès en la conexença, consell o determenatió aquell contre-ll qual serà posat lo dit clam o contre sa companya. [30v]

Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Dilecto et fidelibus nostris vicario Rossilionis, baiulo et consulibus ville Perpinyani presentibus et qui pro tempore fuerint vel eorum locatenentibus. Salutem et dilectionem.

Ex querula insinuac[i]one coram nobis humiliter exposita per fideles nostros Bernardum Gomerich nunc consulem, et Brugerium de Cabestany in legibus licenciatum, nuncios ad nos missos ex parte universitatis dicte ville, intelleximus quod quandoque et sepe contingat quod in querimonia que exposita contra aliquem vestrum dictorum vicarii et baiuli, ad instanciam alicuius habitatoris dicte ville, asserentis ipsum fore iniuriam passum vel sibi dampnum illatum fuisse per vos et homines ac famulos vestros coram vobis, ut iudicibus ad hoc per nos deputatis, vigore privilegii predicte universitati pro inde indulti ab aliquo tempore citra, ut iudices dicte querimonie contra vos exposite et mote in iudicio ipsis nitimini interesse, asserendo ex tenore dicti privilegii in quo estis, unus tamen de dictis iudicibus deputati et non tanquam pars vocati vobis licitum fore in ipsis querimoniis contra vos factis, ut predicatur adesse in detrimentum ac dispendium iniuriatorum et dicti privilegii non modicam lesionem.

Cumque eo quod nullus debet esse iudex in causa sua propria, nimis absurdum et rationi contrarium existat vos tanquam iudices immiscere in causis contra vos motis; ea propter ad humilem supplicationem proborum hominum dicte ville super hoc nobis factam, volentes ex nostri clemencia regia⁹³ in irritum deducere quod contra iuris ordinem attempatur, ne subditi nostri iniuriati cavilliose vel in ordinato favore vestri quem in dictis causis habere possetis contra ipsos afficiantur equitate pensata; cum presenti sic duximus providendum, quod de cetero si contingat de vobis dictis vicario et baiulo, seu aliquo vestrum exponi querimonia vigore privilegii antedicti, ceteri iudices amoto altero vestrum contra quem seu eius homines aut familiam querimonia facta est et exponetur in futurum de causa ipsa cognoscant, et eam decidant et determinent, secundum tenorem dicti privilegii et usus ipsius ex inde sequuti altero vestrum non admissio, ymmo ab eorum cetu penitus segregato.

Mandantes vobis et universis et singulis officialibus nostris presentibus et futuris, vel eorum locatenentibus expresse, quatinus

93. *Al marge esquerre*, Nota, quod ubi et quando vicarius aut baiulus, cavilliose aut mordiantio favore, se habent contra subditos regios, quod ceteri iudices amoto illo, possunt et [de]bent.

presentem nostram provisionem inviolabiliter tenendo et tenaciter observando, de cetero contra [31r] huiusmodi provisionem non paciamini aliquem molestari seu inquietari, si iram et indignationem nostras cupitis evitare.

Datum Barchinone sub nostro sigillo pendenti, quinta decima die madii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo octavo, regnique nostri tricesimo tercio.

Signum + Petri Dei gratia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie, qui hec firmamus, concedimus et iuramus.

Testes huius rei sunt, reverendus in Christo pater frater Nicholaus, divina providencia sancte romane ecclesie cardinalis, Franciscus Rome legum professor vicecancellarius, et Iacobus de Faro consiliarii dicti domini regis.

Sig+num mei Iacobi Conesa, secretarii domini nostri regis eiusque auctoritate notarii publici per totam terram et dominationem eiusdem, qui premissis interfui eaque de ipsius domini regis mandato scribi feci et clausi. Corrigitur autem in lineis VII^a ubi dicitur "huc", et in XV^a ubi scribitur "ur", et in XVI ubi legitur "nec", et in XX^a ubi dicitur "ac", et in XXVII ubi dicitur "personaliter erunt aut in quibus domicilia sua tenebunt", et in XXVIII ubi legitur "malefacta inde fienda servata forma privilegii vel usus decernimus modo li", et in XXXI linea ubi scribitur "et", et in XXXV ubi dicitur "in bona fide nostra regia ac de certa scientia et consulte iuramus per dominum Deum et eius sancta quatuor evangelia corporaliter a nobis", et in XXXVI linea ubi dicitur "tacta ea rata".

Visa Roma.

[1384, abril, 29]

Privilegi conformatori del privilegi de la mà armada, e de tots los subsegüents dels usos, costumes, e observàncies d'aquells seguides; e que per qualsevol procesiments fets contra oficials reyalos o lochs reyalos, o fora la vegaria de Rosselló, no sia derogat al dit privilegi ne als usos e observàncies d'aquel.

E que totas denunciacions, enquestes, fermes, o manleutes fetes contra forma del dit privilegi o confirmacions, usos e obser-

vàncies d'aquell, e tots altres procesiments, sien nulles e non d'alcuna valor

In Christi nomine. Pateat universis, quod nos Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie; pensantes quod tunc regale culmen extollitur, cum [31v] loca sua populosa et insignia opportunis favoribus et privilegiis specialibus fulciuntur; visa si quidem carta nostra seu privilegio per nos dudum prehabito maturo et digesto consilio, vobis fidelibus nostris consulibus, probis hominibus, et universitati et singularibus ville Perpinyani, qui inter alias civitates, villas et loca principatus Cathalonie notabilis est et insignis, ac in frontaria regni posita, concessio tenoris sequentis:

“In Christi nomine. Pateat universis quod nos Petrus, Dei gratia rex Aragonum et cetera. Attendentes illustrissimum dominum Petrum regem Aragonum et comitem Barchinone subscriptum fecisse sive laudasse et confirmasse, consulibus et probis hominibus ville Perpinyani, quoddam privilegium et contenta in eo cuius series sequitur sub hiis verbis:

Notum sit cunctis videntibus et audientibus hanc scripturam, quod nos omnes insimul populi tocius ville Perpinyani habitantes et stantes in eadem villa Perpinyani, consilio et voluntate ac mandato incliti domini Petri Dei gratia regis Aragonum, comitis Barchinone, constituimus inter nos quinque consules in dicta villa Perpinyani, nomine scilicet Ermengaudum Grossi, et Stephanum de Villarsa, et Bernardum de Solatico, et Vitalem de Narbona, et Iacobum Andream; qui bona fide custodiant et deffendant, ac manuteneant et regant cunctum populum ville Perpinyani, tam parvum quam magnum, et omnes res eorum mobiles et immobiles, et omnia iura domini regis ad fidelitatem domini regis predicti in omnibus, et ad utilitatem et fidelitatem tocius populi preffate ville Perpinyani. Qui consules prenominati sint ibi in consularia de istis proximis kalendis marcii usque ad unum annum. Quo termino completo, si tunc predicti consules ibi in preffata consularia remanere noluerint, sive quod non essent ibi utiles, sive causa necessitatis quam haberent, sive quod dictus populus ville Perpinyani pro consulibus eos habere noluerit, mitantur et statuuntur ibi in dicta villa arbitrio et cognitione tocius populi predicti, alii quinque consules ad unum annum, et ita prosequatur semper de anno in annum omni tempore de predictis consulibus, si ibi non fuerint utiles in dicta consularia, sive quod populus eos habere et retinere nollet ibi de uno anno et antea.

Adhuc nos omnes habitantes et stadantes in dicta villa Perpinyani bona fide et sine omni enganno, cum hac presenti carta in perpetuum valitura unusquisque ex nobis manu nostra dextera iuramus corporaliter tactis sacro[32r]sanctis quatuor Dei evangelii vitam et membra ac fidelitatem domino regi predicto et suis, et de omnibus suis iuribus in omnibus bona fide. Adhuc nos omnes habitantes preffate ville Perpinyani, tam parvi quam magni, convenimus inter nos omnes bona fide et sine omni enganno, quod erimus insimul nobismetipsis, et ex iuribus domini regis et suorum boni valitores et veri adiutores et deffensores ex nobismetipsis, et ex omnibus nostris rebus, et ex omnibus iuribus domini regis contra omnes homines qui non sint ville Perpinyani. Salva semper fidelitate domini regis et suorum in omnibus et per omnia. Et hoc totum dicimus nos observaturos et iuramus sub eodem sacramento prescripto. Et ego, Petrus Dei gratia rex Aragonum, comes Barchinone, per me et per omnes successores meos, cum hac presenti carta in perpetuum valitura, laudo et concedo firmiterque confirmo cunctis hominibus meis ville Perpinyani, ibi habitantibus et stadantibus presentibus et futuris cum hac eadem carta in perpetuum valitura, quod si aliqua persona que non sit ville nostre Perpinyani aliquod forisfactum vel dampnum, sive malum, sive detrimentum, sive iniuriam fecerit de honore, sive de avere, sive de lesione, sive de verberatione, sive ullo alio modo alicui homini ville nostre Perpinyani, sive femine, ille vel illa qui iniuriam et dampnum acceperit, vadat ad consules et ad meum baiulum, et ad vicarium qui in villa Perpinyani fuerint constituti, et ostendat eis iniuriam et dampnum quod acceperint. Et tunc consules cum meo baiulo et cum vicario ilico absque mora vadant vel mitant suum nuncium illi qui iniuriam et tortum et dampnum facit et infert homini nostro Perpinyani sive femine. Et si in presencia eorum venire noluerit et cognitione eorum redigere ac restituere et emendare noluerit, et directum facere noluerit, sicuti ius et ratio dictaverint, sive mores et consuetudines vestre dictaverint, volumus et ex regia nostra auctoritate precipimus, ut dicti consules cum meo baiulo et cum vicario, et cum omni populo Perpinyani vadant et equitent insimul potenti manu super malefactorem qui tortum et iniuriam facit et ipsam villam ubi revertetur et erit et ubi res eius erunt. Et de aliqua malefacta quam ibi fecerint, neque de morte hominis neque hominum unquam nobis neque nec alicui persone teneantur, neque ego nec mei aliquem ex vobis possimus appellare, neque aliquid requirere sive petere. Postquam autem dicti consules cum meo baiulo et vicario et cum populo [32v] Perpinyani

super aliquem malefactorem vel super villam equitaverint, si aliquis ex ipsa villa Perpinyani remanserit, nisi aperta causa necessitatis habeat dampnum decem solidorum Barchinone, qui mitantur et dentur in opere murorum ville Perpinyani. Mandamus adhuc quod nullus sit ausus equitare, neque aliqua malefacta facere alicui homini sive femine qui non sit ville Perpinyani, absque consilio dictorum consulum et mei baiuli et vicarii. Quod si quis ausus fuerit temptare redirigat malefacta cognitione predictorum consulum et mei baiuli et vicarii, et ultra habeat inde dampnum decem solidorum, qui dentur et mitantur in opere predictorum murorum. Consules vero⁹⁴ recuperent semper missionem quam fecerint pro conducto sive logerio de bestiis si equitaverint pro illo cui debitum sive tortum restitutum fuerit bona fide. Similiter qualescunque consules in supradicta consularia mitentur ac statuentur de anno in annum, iurent fidelitatem nostram et omnia iura nostra et fidelitatem tocius populi predicte ville Perpinyani, ex omnibus rebus eorum eo modo ut iam iuraverunt predicti consules. Et ego Ermengaudus Grossi, et ego Stephanus de Villarasa, et ego Bernardus de Solatico, et ego Vitalis de Narbona, et ego Iacobus Andreas, nos quinque supradicti consules iuramus quisque ex nobis fidelitatem domini regis et suorum, et omnium iurium suorum in omnibus et vitam et membra omni tempore, et fidelitatem tocius populi ville, et ex omnibus rebus eorum tactis sacrosanctis quatuor Dei evangeliis, quod sacramentum corporaliter facimus. Et est manifestum. Actum est hoc septimo kalendas marcii anno Incarnationis Domini millesimo centesimo nonagesimo sexto. Signum + Petri, Dei gratia regis Aragonum et comitis Barchinone, qui predicta omnia laudo et confirmo proprio signo meo. + Petri Ausonensis sacrista. Sig+num Guillermi Durfortis. Signum + Iohannis Bayensis, domini regis notarii, qui litteras signi domini regis scripsit.

Attendentes insuper pro parte consulum et proborum hominum ville Perpinyani fuisse nobis humiliter supplicatum, ut privilegium preinsertum et usum inde secutum dignaremur de benignitate regia confirmare; igitur eorum in hac parte supplicationibus annuentes, preinsertum privilegium et omnia in eo contenta, nec non et usum inde sequutum tenore pre[33r]sentis carte nostre perhempniter valiture de certa nostra sciencia laudamus, approbamus, ac etiam confirmamus. Preterea tenori et menti dicti privilegii ac ipsius usui

94. *Al marge esquerre*, consules bistraunt sumptus.

inherentes ac volentes universitatem dicte ville Perpinyani et eius singulares favore prosequi ampliori, concedimus, volumus, declaramus ac perpetuo etiam ordinamus de certa sciencia et consulte, quod ex aliquibus necibus ignis suppositionibus seu quibusvis aliis malefactis que occasione processus ratione dicti privilegii fiendi contigerit fieri, in persona seu bonis illius seu illorum contra quem seu quos ipse processus fiet, aut etiam in villa seu villis aut locis in quibus ipse persone revertentur seu personaliter erunt, aut in quibus domicilia tenebunt, nulla per nos aut successores seu officiales nostros, aut ipsorum aut quosvis alios, possit unquam aliqua inquisitio informatio seu aprisia, ex officio vel ad partis instanciam aut alias fieri, vel accusatio aliqua, denunciatio, requisitio, petitio, seu quamvis alia querela civilis vel criminalis suscipi vel admitti. Quoniam nos nunc pro tunc neces ignis appositiones et quamvis alia malefacta inde fienda, servata forma privilegii vel usus decernimus modo licito esse factas et facta contumacia videlicet absentia seu deffectu illius seu illorum, contra quem seu quos dictus fiet processus causam et occasionem necibus ignis, appositionibus et malefactis huiusmodi tribuentes. Et si forsan per partem nostre curie vel successorum aut officialium nostrorum vel per illum seu illos cuius seu quorum essent ville aut loca, in quibus neces ignis appositiones aut malefacta contigeret perpetari, aut per illos qui ea paterentur, aut successores aut propinquos eorum aut personam aliam quamcumque opponi contigeret, predictos consules baiulum et vicarium qui nunc sunt et pro tempore fuerint, aut universitatem et singulares dicte ville aut eorum aliquos contra vel preter formam et usum dicti privilegii, aut alias in predictis delinxisse de hoc videlicet an forma dicti privilegii et usus servata fuerit, vel an id fuerit delictum vel excessus nec ne prius et ante omnia cognosci et decidi habeat, nec donec de hoc cognitum et decisum fuerit, possit aliqua ut prefertur inquisitio fieri, nec accusatio, denunciatio, requisitio, petitio, seu quevis alia querela proponi recipi vel admitti, nec persona aut persone que de hiis defferentur capi valeant, vel sub manuleuta aut firma iuris vel alias detineri, nec processus [33v] aliquis aut vexatio in personis vel bonis fieri modo quovis. Quoniam de predictis ne dum ante Item contestatam, sed etiam antequam inquisitio seu quevis alia informatio seu aprisia fieret vel accusatio, denunciatio seu petitio, aut requisitio criminalis vel civilis admitteretur cognosci et decidi volumus et iubemus. Predicta siquidem omnia et singula serie huius privilegii perpetuo valituri, promittimus per nos et successores nostros dictis consulibus

et universitati dicte ville Perpinyani licet absentibus et vobis Iohanni Vola burgensi Perpinyani, nuncio dictorum consulum et proborum hominum presenti et notario infrascripto nomine omnium predictorum, et aliorum quorum interest intererit ac interesse potest et poterit a nobis legitime stipulanti et recipienti, ac in bona fide nostra regia, ac de certa sciencia et consulte iuramus per dominum Deum et eius sancta quatuor evangelia corporaliter a nobis tacta, ea rata, grata et valida, nos et dictos successores nostros habere perpetuo et contra non facere vel venire, aut fieri permittere quovis modo. Quin potius mandamus ipsa omnia et singula per officiales et successores nostros teneri et inviolabiliter observari. Pro hiis quidem nec non pro quodam alio privilegio suprapositorum dicte ville, etiam pro quadam remissione hodierna die factis cum aliis cartis nostris, habuimus a dictis consulibus et vobis dicto eorum nuncio, quinque mille florenos auri quos dilecto consiliario et thesaurario nostro pro parte nostre curie tradidistis. In cuius rei testimonium hanc cartam nostram sive instrumentum publicum fieri iussimus sigillo magestatis nostre appendicio comunitum. Quod est actum Cesarauguste, quinta die febroarii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo septimo, nostrique regni XX° secundo. Visa Roma. Signum + Petri, Dei gratia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie, qui hec firmamus concedimus et iuramus. Testes huius rei sunt, reverendus in Christo frater Nicholaus, divina providencia sancte romane ecclesie cardinalis, Franciscus Rome legum professor vicecancellarius, et Iacobus de Faro consilarii dicti domini regis. Sig+num mei Iacobi Conesa, secretarii dicti domini regis eiusque auctoritate notarii publici per totam terram et dominationem eiusdem, qui premissis interfui eaque de ipsius domini regis mandato scribi feci et [34r] clausi. Corrigitur autem in linea VII^a ubi dicitur 'huc', et in XV^a ubi scribitur 'ur', et in XVI ubi legitur 'nec', et in XX^a ubi dicitur 'hac', et in XXVII ubi dicitur 'personaliter erunt aut in quibus domicilia sua tenebunt', et in XXVIII ubi legitur 'malefacta inde fienda servata forma privilegii vel usus decernimus modo li', et in XXXI linea ubi scribitur 'et', et in XXXV^a ubi dicitur 'in bona fide nostra regia ac de certa sciencia et consulte iuramus per dominum Deum et eius sancta quatuor evangelia corporaliter a nobis', et in XXXVI linea ubi dicitur 'tacta ea rata'."

Et habita relatione veridica de usu et pratica in dicta villa Perpinyani servari hactenus consueta, super dicto privilegio vocato

vulgariter “manus armate”; visa etiam quadam carta illustris Iacobi bone memorie regis Maioricarum, comitis Rossilionis et Ceritanie, datum in camera consilii castri regii civitate Maiorice, octavo idus augusti anno⁹⁵ Domini M^o CCC^o vicesimo nono, per quam dictus rex qui tunc dictis comitatibus Rossilionis et Ceritanie presidebat, declaravit in contradictorio iudicio quadam litteram super sedimenti per consules castri de Toyrio, tunc a curia dicti regis obtentam super quadam exequutione que tunc fiebat per consules et universitatem⁹⁶ dicte ville Perpinyani, vigore dicti privilegii “manus armate” fore per iusticiam revocandam, et privilegium predictum habere locum et debere habere in locis regiis, et in hominibus et contra homines castri predicti de Toyrio iniuriantes aut aliquod foriffactum dampnum, malum, vel detrimentum seu iniuriam facientes, de honore aut lesione seu verberatione aut ullo alio modo alicui homini dicte ville Perpinyani, ut in dicta declarationis carta hec et plura alia lacius continetur. Unde sequitur quod cum locus predictus de Toyrio existat dictum privilegium locum habet contra quevis castra et loca regia.⁹⁷

Visis insuper duabus clausulis quarumdam declarationem per illustrem Sanccium recolende memorie Maioricarum regem et Rossilionis ac Ceritanie comite factarum, super dicto privilegio et eius usu, per quas ordinabat idem rex quod si iniuriatus vellet aliquos testes producere de loco in quo dicta iniuria esset illata, aut de quocunque alio loco extra iurediccionem Perpinyani, quod eo casu sepedicti vicarius, baiulus, et consules requirerent dominum seu dominos ad quos pertineret iuredictio loci unde essent testes quos dictus iniuriatus produceret, ut depositiones ipsorum testium fideliter audiret et reciperet ad expensas [34v] producentis sibi post modum si obtineret restituendas et sub sigillo siro depositiones huiusmodi protinus eis mitteret. Et quod in recipiendis et audiendis huiusmodi testibus et depositionibus eorundem si delictum comissum esset infra terras Rossilionis et Valispirii, ille dominus qui ad recipiendum et audiendum depositiones easdem esset requisitus semper haberet et habere teneretur iudicem seu iureperitum secum ibi aut cum procuratore suo qui iudex esset habitator dicte ville Perpinyani. Et si delictum comissum est infra iurediccionem terram Confluentis aut Ceritanie, Capcirii vel Baridani, tunc ille

95. *Al marge esquerre*, declaratio in contra [...].

96. *Al marge esquerre*, Nota, per consules et universitatem ville Perpinyani fuit facta executio manus armate et per dominum regem confirmata.

97. *Al marge esquerre*, contra quevis castra regia seu loca.

dominus requisitus haberet secum iudicem iureperitum de Podio Ceritano vel de Villafrancha, prout sibi conveniencius esset.

Quequidem due clausule ut per librum viride curie baiulie ville predictae Perpinyani constat revocate fuerunt per eundem regem Sanctium in suis ultimis codicillis tanquam preiudiciales dicto privilegio. Ex quibus infertur quod predictum privilegium et eius usus se extendunt extra vicariam Rossilionis.⁹⁸

Visa ulterius quadam carta nostra data Barchinone quintadecima die madii anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LX° VIII°, per quam tunc providimus quod si vigore dicti privilegii aliquis pretendens se iniuriatum per vicarium Rossilionis vel baiulum dicte ville Perpinyani,⁹⁹ qui una vobis cum dictis consulibus sunt iudices querimoniarum et causarum, que in vim dicti privilegii offeruntur et ducuntur offerret querimoniam contra dictos vicarium et baiulum aut alterum eorum vel famulos aut servitores suos, ceteri iudices amodo illo contra quem seu eius famulos dicta offerretur querimonia de causa ipsa cognoscerent, et eam determinarent iuxta tenorem dicti privilegii et usum ipsius. Ex quibus concluditur quod cum dictum privilegium locum habeat contra dictos vicarium et baiulum qui sunt iudices multo magis contra quoscunque alios officiales qui non sunt iudices.

Intellectis¹⁰⁰ preterea et maturo ac digesto consilio discussis aliis pluribus iustis causis que ad infrascripta nos rationabiliter induxerint, tenore presentis carte nostre cunctis temporibus valiture, supplicantibus inde nobis humiliter fidelibus nostris Ermengaudo Grimau et Petro Redon, nunciis per vos et universitatem predictam Perpinyani pro hiis et aliis ad nos missis cartam supra insertam seu privilegium ac omnia et singula in eo contenta, et usum ac praticam super eodem privilegio ser[35r]vari per vos hactenus consuetam, nec non et declarationes et revocationes, conclusiones et consequencias ac omnia alia supradicta laudamus, approbamus, rattificamus et nostre perpetue confirmationis patrocinio roboramus.

Declarantes omnes actus et usus qui usque in presentem diem vigore dicti privilegii sequuti fuerunt esse et fuisse factos licite et iuxta dicti privilegii formam, nec per usus factos seu sequotos in

98. *Al marge esquerre*, [de]ducitur executioni extra vicariam Rossilionis.

99. *Al marge esquerre*, [con]sules, vicarii et baiulus [s]unt coniuudices.

100. *Al marge esquerre*, Nota, quoscunque officiales possunt dari querela.

procedendo pretextu iam dicti privilegii contra officiales regios¹⁰¹ vel contra loca regia, aut extra dictam vicariam Rossilionis.

Attentis predictis declarationibus et usibus inde sequitis et aliis supra expressis que conservationem¹⁰² regaliarum nostrarum et restaurationem dictorum comitatum summe concernunt, predicto privilegio fuisse aliquatenus derogatum, nec etiam dictos vicarium, baiulum, aut vos dictos consules vel universitatem et singulares eiusdem formam dicti privilegii modo aliquo excessisse.

Decernentes nichilominus quascunque aprisias, inquisitiones, manuleutas, denunciationes aut processus quoscunque factos, nec non litteras, provisiones aut mandata quecunque sint dictis privilegio declarationibus et usibus repugnancia, esto quod talia essent de quibus deberet fieri mentio spetialis contra vos vel dictos vicarium, baiulum, aut universitatem dicte ville Perpinyani, vel eius singulares ad partis fisci nostri seu primogeniti nostri carissimi instanciam vel alias pretextu exsequutionis quam predicte in vim et occasione dicti privilegii fecistis contra officiales vel universitatem aut singulares Ville Franche Confluentis, esse et fuisse factos et facta contra formam et mentem dicti privilegii et dictarum declarationum ac conclusionum supra expressatarum, et forma dicti privilegii non servata et per consequens nulli esse efficacie seu valoris.

Nosque illos illas et illa omnia inde sequita, ad cautelam casamus, revocamus et irritamus ac haberi volumus quod non factis nulliusque existencie momenti vel etiam firmitatis. Et super eis et eorum quolibet fisco nostro et dicti nostri primogeniti silentium imponimus sempiternum.

Mandamus insuper inclito et magnifico infanti Iohanni primogenito nostro carissimo, ac in omnibus regnis et terris nostris generali gubernatore, et post dies nostros Deo propicio successori sub paterne benedictionis obtentu eiusque vices gerentibus, vicarius, baiulo, et aliis quibuscunque officialibus nostris presentibus et futuris, eorumque locatenentibus, sub nostre ire et indignationis incurso, quatinus nostras huiusmodi approbationem, ratificationem et confirmationem [35v] ac declarationem, et omnia et singula su-

101. *Al marge esquerre*, Nota, contra officiales regios possunt dari querela et contra loca regia, et extra vicariam possunt fieri executio.

102. *Al marge esquerre*, Nota, quod declarationes et usus privilegiorum manus armatis, summe concernunt conservationem regaliarum domini nostri regis, et conservationem comitatum Roçilionis et Çeritanie.

pradicta semper rata, grata et firma habeant, teneant et observent, ac teneri et observari inviolabiliter faciant per quoscumque et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua ratione.

In cuius rei testimonium hanc fieri et bulla nostra plumbea impendenti iussimus comuni.

Datum Tamariti de Littaria vicesima nona die aprilis anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXXX° quarto, regnique nostri XL° nono.

Rex P[etrus].

Sig+num Petri Dei gratia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Testes sunt inclitus Martinus, dicti domini regis natus, comes de Exerica et de Luna miles; frater Iohannes archiepiscopus Turritanus, Raymundus Elnensis episcopus cancellarius, Andreas de Fonolletto vicecomes de Insula et de Caneto, Philippus Dalmacii vicecomes de Ruppe Bertino miles.

Sig+num mei Bonanati Egidii predicti domini regis scriptoris, qui eius mandato hec scribi feci et clausi cum raso et correcto in lineis XIII^a "causa mea illa", et XVII "quam ibi", et XXXIII "siti", et XLV "et comitis Rossilionis", et [..... ..] et LX "et iuxta", et LXVI "insuper inclito et magnifico", et LX[VII..] [bulla] nostra plumbea.

19

[1384, abril, 29]

Interpretatió e declaratió d'alcuna clàusula del privilegi antich de la mà armada, que·ls cònsols, balle et veguer, puxen conèxer e determenar, absolen e condempnant de tots crims e maleffics e totes altres qüestions criminals o civils, de tots fets, cases o crims qui·s esdevenquen en la host de la vila anant a alguna exsequió per lo privilegi estant o tornant, o que fossen fets [pe]r la dita universitat de la vila o algun o alguns singulars de aquela, [e] que negun altre jutge se'n puxa entrametre ni conèxer, si no los dits cònsols, balle, et vager, qui són jutges del dit privilegi.

Nos Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Et si omnibus infra nostri limites imperii foventibus incolatum munificencie nostre [36r] dexteram consuevimus liberalem porrigere, multomagis illos tenemur quadam speciali prerogativa quos apud nos fidelitatis integritas et assidua gratuitorum serviciorum exhibitio gratos reddunt.

Pensantes igitur fervidum affectionis zelum quem vos fideles nostri consules et probi homines ac universitas et singulares ville Perpinyani ad nos et regia domum nostram gessistis et geritis, ut non est diu experientia que rerum omnium mater est et magistra docuit in apertum, nec non dona plurima et subsidia grandia que nobis necessitatis tempore liberaliter prestitistis dignum proffecto reputamus et consonum rationi, ut vos et universitatem predictam et eius singulares graciis prosequamur et favoribus opportunis.

Attento siquidem in quodam privilegio nominato vulgariter “manus armate”, per predecessores nostros reges Aragonum illustres universitati et singularibus predictae ville Perpinyani antiquitus concesso, et per nos semel et bis confirmato, per quod privilegium universitas predicta potest manu potenti equitare et ire, una cum vicario Rossilionis et baiulo ac consulibus ville predictae, contra omnes et singulas personas que non sint de dicta villa Perpinyani et alicui homini vel femine ville predictae aliquod forisfactum, dampnum, sive malum aut detrimentum, sive iniuriam fecerint de honore sive avere sive de lesione, sive ullo modo, si requisitus per vicarium Rossilionis et baiulum ac consules ville Perpinyani noluerint in presencia eorum venire, et ad eorum cognitionem restituere et emendare predictam ac directum coram eis facere, ut hec et plura alia in dicto privilegio lacius continentur, fore inter cetera quadam clausulam tenoris sequentis:

“Mandamus adhuc quod nullus sit ausus equitare neque aliqua malefacta facere alicui homini sive femine qui non sit ville Perpinyani absque consilio dictorum consulum et mei baiuli et vicarii, quod si quis ausus fuerit temptare redirigat malefacta cognitioni predictorum consulum et mei baiuli et vicarii. Et ultra habeat inde dampnum decem solidorum, qui dentur et mitantur in opere predictorum murorum et cetera.”

Tenore presentis carte nostre cunctis temporibus valiture, supplicantibus inde nobis humiliter fidelibus nostris Ermengaldo Grimaudi et Petro Redon, nunciis vestris pro hiis et aliis ad nos missis, interpretamur et declaramus vos dictos consules una cum dictis vicario et baiulo potuisse licite vigore dicte clausule et sui

sani intellectus ac usus inde sequi iudicasse, ac [36v] cognovisse et iudicium fecisse super omnibus et singulis criminibus et delictis, tam civilibus quam criminalibus, per universitatem ville predictae vel eius singulares quomodo cumque commissis extra villam eandem, eundo, stando et redeundo, pro executionibus quas vigore et secundum formam dicti privilegii contra quasvis personas et loca fecistis et posse etiam a modo vos dictos consules una cum dictis vicario et baiulo, et neminem alium cognoscere, iudicare, determinare, ac decidere super quibuscunque criminibus, excessibus et delictis, tam civilibus quam criminalibus que per dictam universitatem vel eius singulares extra dictam villam eundo, stando et redeundo, pro aliquibus criminibus, executionibus qualitercunque fiendis virtute dicti privilegii eius tamen forma servata contra quasvis personas et loca comitentur vel perpetrabuntur, puniendo culpabiles et absolvendo innocuos, et aliter ut vobis et eis videbitur iuxta eiusdem privilegii formam et usum inde sequutum, ac interpretationem et declarationem nostras expeditam partibus iusticiam ministrando.

Mandantes per eandem inclito et magnifico infanti Iohanni primogenito nostro carissimo, et in omnibus regnis et terris nostris generali gubernatori, eiusque vices gerenti in comitatibus Rossilionis et Ceritanie, vicario Rossilionis et baiulo Perpinyani, ceterisque officialibus nostris presentibus et futuris ad quos spectet, eorumque locatenentibus, quatinus huiusmodi nostram interpretationem et declarationem, ac omnia alia et singula supradicta vobis et successoribus vestris in dicto consolatus officio ac dicte universitati et eius singularibus teneant firmiter et observent et faciant ab omnibus observari, abdicantes eis et eorum cuilibet potestatem omnimodam contrarium faciendi.

Pro hiis autem interpretatione et declaratione promisistis vosque obligastis dare et solvere nobis seu nostro thesaurario duos mille quingentos florenos auri de Aragonia, et dicto nostro primogenito qui hanc confirmaturus est alios duos mille quingentos florenos auri, infra duos menses a data huiusmodi continue sequuturos.

In cuius rei testimonium hanc fieri et nostra bulla plumbea impendenti iussimus comuni.

Datum Tamariti de Litaria vicesima nona die mensis aprilis anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo quarto, regni que nostri XL° nono.

Rex P[etrus].

Signum + Petri Dei gratia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie [37r] et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Testes sunt, infans Martinus dicti domini regis natus comes de Exerica et de Luna miles, frater Iohannes archiepiscopus Turritanus, Raymundus episcopus Elnensis cancellarius, Andreas de Fonolletto vicecomes de Insula et de Caneto, Philippus Dalmacii vicecomes de Ruppe Bertino milites.

Sig+num mei Bartholomei de Avellaneda, locumtenentem prothonotarium ac regentis dicti domini regis scribaniam, qui de ipsius mandato hec scribi feci et clausi.

20

[1385, maig, 18]

Sentència ab la qual lo senyor rey en P[ere] d'Aragó revoca, irrita e anul·la una interpretació e declaració per lo dit senyor rey, feta per part de la universitat de Vila Francha de Conflent sobre'l privilegi de la mà armada de la vila de Perpinyà

In Christi nomine.

Pateat cunctis, quod nos Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corcice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie; petito suppliciter nobis per fidelem nostrum Franciscum Castilionis legum doctorem, nuncium et syndicum et nomine nuncii et syndici universitatis ville Perpinyani, ut quandam interpretationem et declarationem a nobis et curia nostra pro parte universitatis ville de Villa Francha Confluentis nuper cum carta nostra bulla nostra plumbea impendenti comunita, que data fuit in loco de Almenario vicesima secunda die aprilis anno proxime lapso a Nativitate Domini millesimo trecentesimo LXXX° quarto, nobis residentibus personaliter in ipso loco obtentas de et super contentis in ipsa carta, et omnia in dicta carta expressa ex iusticie debito revocare, irritare et annullare dignaremur.

Visis et recognitis ac diligenter examinatis dicta carta et omnibus contentis in ea, ac causis et rationibus propositis et allegatis per dictum syndicum verbo et scriptis, propter quas asserebat et asserunt petita fieri debere.

Visis utique causis et rationibus propositis et allegatis per syndicos universitatis dicte ville de Villa Franca ad hec [cr]eatos et destinatos, propositis et allegatis verbo et scriptis, propter quas asserebant petita per dictum syndicum Perpinyani fieri non debere, factaque relatione tam coram cancellario quam coram vice cancellario nostris per fidelem consiliarium nostrum et negociorum curie nostre promotorem Petrum Çacalm legum doctorem, commissarium ad audiendum partes et referen[37v]dum per nos assignato.

Et inde dictis partibus et earum advocatis auditis semel et pluries ad plenum, tam super actitatis in processu super predictis agitato in nostra cancelleria, quam super aliis que dicere et allegare voluerunt de facto et de iure, nec non habito maturo et digesto consilio super agendis, dieque presenti ad audiendum huiusmodi nostram sententiam dictis partibus assignata, et sacro sanctis cruce et evangeliis Dei in nostri conspectu positis, ut de vultu Dei nostrum prodeat iudicium et oculi nostri videant equitatem nostram super predictis, profferimus sententiam in modum sequentem:

Cum dicta interpretatio et declaracio per syndicum Ville Franche obtenta et alia contenta in dicta nostra carta per ipsum syndicum a nobis impetrata fuerint obtenta, et a nostra curia emanata iniuste et illegitime, et per consequens esse omnimodo revocanda, idcirco predictam cartam pro parte dicte universitatis Ville Franche premissa modo obtentam, et contenta in ea per hanc nostram sententiam irritamus et annullamus, et vires decernimus non habere neutram partem ex causa in expensis condempnando.

Lata fuit hec sententia per dominum regem [*en blanc*] seu in eius personam per reverendum dominum Raymundum episcopum Elnensem, consiliarium et cancellarium preffati domini regis, et de ipsius domini cancellarii mandato per Guillermm Calderoni memorati domini regis scriptorem et notarium publicum lecta et publicata, die iovis intitulata decima octava madii hora vesperorum, anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo quinto, regnique dicti domini regis quinquagesimo, in camera maiori hospicii in quo idem dominus cancellarius suam fovebat pausatam Gerunde, presentibus et audientibus dictis partibus scilicet dicto Francisco Castilionis nuncio et sindico proborum hominum et universitatis supradicte ville Perpinyani, ex parte una, et Bernardo Fabre ac Guillermo Castanyii, nunciis et sindicis proborum hominum et universitatis dicte ville de Villa Franca ex altera. Et pro testibus adhibitis honorabili Narciso de Sancto Dionisio legum

doctore, consiliario, et discretis Bonanato Egidii et Petro Thome, scriptoribus prelibati domini regis.

R. canc[ellarius].

Sig+num Petri Dei gracia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et [38r] Ceritanie, qui predictam sentenciam tulimus vel in nostri personam per venerabilem in Christo patrem Raymundum, divina providencia episcopum Elnensem, consiliarium et cancellarium nostrum fieri, et inde per scriptorem nostrum et notarium supra et infra scriptum in hanc publicam formam redigi, et in ea sigillum nostrum impendenti apponi fecimus et iussimus in testimonium rei geste.

Sig+num Guillermi Calderoni, scriptoris dicti domini nostri regis eiusque auctoritate notarii publici per totam terram et dominationem suam, qui prolationi dicte sentencie interfuit et eam publicavit ut prefertur die hora et anno ac loco presentibus, quam ac mandato predictis et dictam sentenciam requisitus in hanc formam publicam redigens scribi fecit et clausit. Constat de raso et correcto in prima linea presentis clausura ubi scribitur "publici per totam terram".

21

[1207, setembre, 19]

Confirmació de les costumes de la vila, e que tota persona de qualque condició sia, clergue o lech, cavaller o religiós, per so que haia dins los murs de la vila o termes de aquella pach en la obra dels murs de aquella, e de assò deu fer exequitió e destreta fort lo balle de Perpenyà. E que·l rey no reseba en son guisatge ne assegurament algun cavaller ne altra persona, ne béns seus, a qui hom de Perpenyà haia res comanat, o qui en res sia deutor a·l hom de Perpenyà, ne li fassa alcun allongament de deute, de paraula o d'escrit. E que neguna carta impetrada o impetradora en contrari no puxa noure al dit privilegi, si no era per necessitat de pròpia host del rey.

Manifestum sit omnibus presentibus et futuris, quod ego Petrus Dei gratia rex Aragonum et comes Barchinone, laudo et concedo et confirmo, et cum hac presenti carta perpetuo valitura liberaliter auctoritzo vobis, omnibus hominibus tam maioribus quam minoribus habitantibus et habitaturis in Perpinyano, omnes illas bonas

consuetudines quas pater meus bone memorie dominus Ildeffonsus illustris rex vobis quondam dedit, laudavit, concessit et confirmavit, sicut melius et sincerius continetur in instrumento ab eo ipso vobis inde facto.

Preterea volo et mando et pagine presentis auctoritate firmissime constituo, quod omnis persona sive sit miles sive clericus, sive sit religiosa vel alius cuiuslibet conditionis et professionis, qui aliquid habeat et possideat in villa Perpinyani vel in terminis suis, [38v] det et mitat in expensis et missionibus operi muri ville Perpinyani vicinaliter secundum quod habuerit.

Mando etiam et firmiter precipio baiulo quicumque sit Perpinyani, presenti vel in posterum substituendo, quod hoc mandatum meum firmiter compleat et conservet, et quandocumque et ubicumque necesse fuerit potencialiter distringat.

Promitto insuper et convenio vobis omnibus supradictis presentibus et futuris, quod nullum millitem, nec aliquam aliam personam neque res eius cui aliquid contingat vel contingerit vos credidisse, vel que vobis in aliquo teneatur debito, in meo recipiam guidatico vel in aliqua mea assecuratione, neque aliquam elongationem debiti vobis fieri faciam, scripto vel mandamento, et quod nulla carta impetrata a me vel impetranda possit vobis aut vestris aliquatenus nocere super predictis mandamentis, et pro missionibus constitutis, nisi esset pro mei proprii exercitus necessitate.

Datum Perpinyani, XIII^a kalendas octobris anno Domini millesimo CC^o VII°, per manum Petri de Blandis, notarii domini regis.

Signum + Petri, Dei gracia regis Aragonum et comitis Barchinone.

Testes huius rei sunt: Raymundus comes Foxensis, Garcia Romei, Petrus Gotertitz, Artaldus de Alagone, Guillermus de Castro Novo, Pontius de Verneto, Guillermus Durfortis, Guillermus de Alcalano, Guillermus de Podio, Martinus de Caneto, Hugo de Turre Rubea, Blasco Romei, Guillermus de Caneto, Guillermus de Monte Squivo, Raymundus Repre, Guillermus episcopus Vicensis, Guillermus episcopus Elnensis, Petrus abbas Santi Iohannis, Petrus sacrista Vicensis, Berengarius archidiaconus Barchinone, Guillermus Iordani archidiaconus Elnensis, Bernardus Amelii, Martinus Repre. Et de probis hominibus Perpinyani, Petrus Pauci, Guillermus Adalberti, Guillermus Gallardi, Stephanus de Villarasa, Guillermus Bernardi, Iohannes Andree, Ermengaudus Gros, Perpinyanus Gras, Raymundus Sach, multique alii.

Sig+num Petri de Blandis, notarii domini regis, qui mandato eius scribi fecit supradicta, cum litteris supra positis in linea III^a et in XI^a, loco die et anno quibus supra.

22

[1210, febrer, 5]

Privilegi del rey en P[ere] per lo qual pren en sa seguretat, deffen-sió, et en pau e treua totz los hòmens de Perpenyà et béns lurs mobles e immobles, penyores e deutes que·ls haien, e que puxen haver e tenir aquells béns e penyores ab lurs fruytz e splets, axí com en les cartes daquen fetes és contengut. E que puxen demanar tots lurs deutes a lurs deutors segons forma de lurs cartes. E que sien permeses de [39r] tenir lurs béns e penyores. E que alcun no·ls hi puxa donar dampnage en los béns penyorats, e si ho fayan que·n fos punit, axí com si u fahia en béns propis o senyories. E si alcun deutor o altre en les penyores o altres honors del hòmens de Perpenyà fahia algun mal, e l'om de Perpenyà deffenent o demanant sos béns o penyores li fahia algun mal a aquell que li faés violència o injúria, no fos tengut al balle o al veget, o al malfaitor, daquen en res respondre. E si la Esgléya per retre o desliurar les penyores o monedes als hòmens de Perpenyà degudes en algun d'ells, posava sentència de vet o de entredit en la terra, que per aquel vet o entredit degun no puxa ésser punit en béns o en persona, en vida o en mort, ne·n incórregua en alguna infàmia.

Notum sit cunctis presentibus et futuris, quod nos Petrus, Dei gratia rex Aragonum et comes Barchinone, attendentes et manifeste recognoscentes quod vos dilecti et fideles probi homines nostri et universus populus Perpinyani, semper servicio et voluntati nostre prompti fuistis atque parati, et in necessitatibus nostris semper in donis et mutuis et aliis ademprivis atque serviciis spontanea et libera voluntate nobis satisffecistis; idcirco habito consilio baronum curie nostre ex certa sciencia ac presenti scriptura perpetuo valitura, vos et res vestras, honores, possessiones, pignora, debita, et omnia bona mobilia et immobilia et semovencia quecumque in presenti habetis vel in futurum, Deo dante, poteritis adipisci, sub speciali protectione nostra, securitate et deffensione recipimus, et omnia in ea pace et treuga que a nobis et baronibus nostris iurata est, ponimus et

constituimus, dantes vobis plenam licenciam et liberam potestatem universis et singulis tenendi et habendi honores et possessiones, et alias res vobis pignori obligatas a quacunq[ue] persona ecclesiastica vel seculari, cum omnibus fructibus et expletis, sicut in cartis vestris et instrumentis que inde habetis melius et plenius continetur.

Similiter damus vobis plenam licenciam et liberam potestatem exigendi et demandandi universis et singulis omnia debita vestra ab omnibus creditoribus vestris, tam clericis quam laycis, seu eciam viris religiosis, militibus, civibus, rusticis, et aliis quibuslibet personis, secundum tenorem et formam cartarum et instrumentorum vestrorum.

Mandamus etiam vicariis et baiulis nostris et aliis omnibus qui nostrum locum tenent et tenuerint, ut auctoritate nostra faciant [39v] vos universos et singulos habere, tenere, et possidere in pace omnia pignora vestra, cum fructibus et expletis, sicut in cartis et in instrumentis vestris inde confectis melius et plenius continetur.

Et quod non permittant vel donent licenciam alicui persone ecclesiastice vel seculari, quod in rebus vobis pignori obligatis aliquid dampnum facere audeant, et in eum qui facere presumeret ita vindicent ac si dominicaturas proprias nostras invasisset.

Eodem modo mandamus eisdem vicariis et baiulis et aliis omnibus locum nostrum tenentibus, quod debitores vestros ad solvenda vobis debita vestra, secundum formam tenorem et tempus cartarum et instrumentorum vestrorum, urgeant modis omnibus et compellant; ita quod de hiis complendis non expectent alias nostras litteras vel mandatum.

Si quis autem tam debitor quam alius in pignoribus vel aliis honoribus vestris que hodie habetis vel in antea habebitis, aliquid malum vobis fecerit, et vos vel aliquis vestrum deffendendo aut demandando honores vel pignora vestra aliquid malum feceritis iniuriam vel violenciam facienti, non teneamini nobis vel baiulo aut vicario nostro, nec etiam ipsi vestro malefactori inde in aliquo respondere.

Et si forte contigerit quod ecclesia pro reddendis et solvendis pignoribus vestris aut peccuniis vobis debitis in vos vel aliquem ex vobis sentenciam excommunicationis promulgaverit, vel terram sub interdicto posuerit, non possimus nos vel aliquis nomine nostro, vos vel aliquem vestrum propter excommunicationem vel interdictum puniri corporaliter vel peccuniariter in vita vel in morte, nec possimus vos propter hoc in aliquo convenire, nec quantum ad nos

intelligatur aliquis vestrum in vita vel in morte, propter ex comunis sententiam latam vel terre interdictum aliquam infamie maculam contraxisse, nec penam corporalem sive peccuniariam timeat sibi aliquatenus iminere.

Hoc autem privilegium concedimus vobis omnibus et singulis probis hominibus et populo Perpinyani, qui nunc ibi estis et omnibus aliis qui in antea ibi venerint moraturi et permansuri.

Si quis autem contra tenorem presentis privilegii venire in aliquo attemptaverit, iram et indignationem nostram se noverit perpetuo incursum, et insuper dampno et gravamine illatis prius in dupplum plenarie restituis, mille aureorum pena a nobis sine aliquo remedio ferendum presenti privilegio in sue firmitatis robore nichilominus valituro.

Si vero talis persona fuerit que peccuniariam penam solvere non possit, sciat se vocatum [40r] infamia sine spe restitutionis perpetuo exulandum.

Datum Gerunde nonas febroarii anno Domini Incarnationis millesimo CC° IX°, per manum Columbi notarii nostri.

Signum + Petri, Dei gratia regis Aragonum et comitis Barchinone.

Testes huius rei sunt, Hugo comes Impuriarum, Gaufridus de Rocabertino, Guillelmus de Servaria, Raymundus Gaucerandi, Arnaldus de Lercio, Guillelmus de Crexello, Dalmacius de Crexello, Guillelmus de Recherenno, Dalmacius de Recherenno, Arnaldus de Sales, Guillelmus de Sales, Poncius Guillelmi de Turricella, Raymundus de Palacio, Arnaldus de Avinione, Azcennarius Pardi, Sancius de Orta, Petrus Liverre, Petrus Exemeni de Sposa, Lupus Ethxea, Bernardus de Bell Loch maiordomus, Bernardus de Rupiano, Bernardus de Sentelles, Bernardus de Navata, et multi alii.

Sig+num Columbi, domini regis notarii qui mandato eius hec scribi feci, loco, et die, et anno prefixis.

[1211, febrer, 15]

Declaratió que tots aquells qui han cartes de franquesa bullades, atorgades per lo senyor rey a l'Hospital o al Temple, sien franchs segons tenor de lurs cartes. Item, que aquells qui tansolament

han fet vot de intrar a-l Hospital o al Temple, mes romanen en lo segle e retenen lur propri, jatsia porten escut o mantell, no sien franchs de servey del rey ne de la vicinitat de la vila. Item, aquells qui-s resemen de lurs senyors e-s meten en la garda o batlia de-l Hospital o del Temple, pus romanen en lo segle o retenen propri, no-n són franchs. Item, si desemparen lo món e no han propri, e estan en la casa del Temple ho Hospital en lo àbit de la religió, sien franchs axí com los altres frares.

Petrus Dei gratia rex Aragonum et comes Barchinone. Dilectis et fidelibus suis universis probis hominibus et toti populo Perpinyani. Salutem et sue gracie plenitudinem.

Super francheriis et aliis qui a servicio nostro et vicinitate nostra se retrahunt et excusant nos multociens consuluistis, et si responsa que vobis verbo et litteris multociens fecimus memoriter teneretis non opportuisset vos super hoc nos denuo fatigare; ad removendam igitur inposterum huiusmodi dubitationem presenti pagina in perpetuum valitura, in hunc modum statuimus et diffinimus:

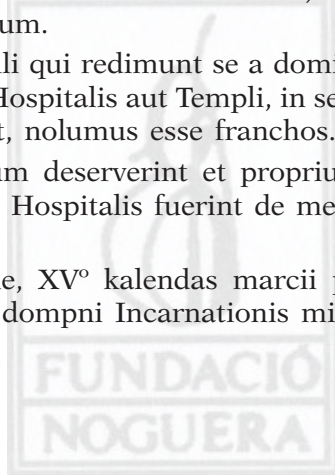
Omnes illi qui cartas franchitatis bullatas habent a nobis, et omnes illi quos cum cartis bullatis dedimus Templo vel Hospitali [40v] volumus et decernimus franchos esse secundum tenorem cartarum suarum.

Illi vero qui votum fecerunt et dederunt se domui Hospitalis aut Templi, vel intrent quando voluerint, et habitum assumant in seculo, tamen remanent et proprium retinent, nolumus esse franchos nec a servicio nostro aut vicinitate nostra, exceptos licet portent scutum sive mantellum.

Eodem modo illi qui redimunt se a dominis suis et mittunt se in garda vel baiulia Hospitalis aut Templi, in seculo tamen remanent et proprium retinent, nolumus esse franchos.

Si vero mundum desererint et proprium non habuerint, et in habitu Templi vel Hospitalis fuerint de mensa eorum, sint sicut ceteri.

Datum Narbone, XV° kalendas marcii per manum Columbi notarii nostri, anno dompni Incarnationis millesimo CC^o decimo.

[1242, gener, 18]

Confirmació del rey en Jacme d'Aragó, del privilegi del comte Guirart, scrit per mà Nicholau levite; e del privilegi del rey Alfonso, scrit per mà Nicholau levite; e del privilegi del compte Guirart sobre·l periuri e licència de penyorar, scrit per mà d'aquell meteyns Nicholai. Item, del rey Alfonso sobre·ls préstechs o comandes, scrit per mà del dit Nicholai; e del rey Alfonso sobre licència de penyorar, scrit per mà d'en Virgili; e del rey Alfonso sobre'l privilegi de marchar e sobre lo mudament de la vila e altres coses aquí contengudes; e del rey en P. sobre confirmatió de les costumes e alongaments de deutors, e sentències de vet e altres coses, et d'altres privilegis.

Noverint universi, quod nos Iacobus Dei gratia rex Aragonum, Maioricarum et Valencie, comes Barchinone et Urgelli et dominus Montispeullani; per nos et omnes nostros successores, laudamus, concedimus et confirmamus universis et singulis probis hominibus et habitantibus ville Perpinyani, presentibus et futuris, in perpetuum, instrumentum illud quod vobis concessit, dedit et fecit, Guirardus Rossilionis comes, scriptum per manum Nicholay levite.

Et instrumentum quod ad idem fecit vobis Ildeffonsus, rex Aragonum, scriptum per manum Nicholay levite.

Et instrumentum quod fecit vobis Guirardus, comes Rossilionis, super periurio et licencia pignorandi, et aliis omnibus ibi contentis, scriptum per manum eiusdem Nicholay.

Et instrumentum quod vobis fecit rex Ildeffonsus, super accommodatione sive mutuo, scriptum per manum eiusdem Nicholay.

Et instrumentum quod vobis fecit idem rex Ildeffonsus, super licencia pignorandi, per manum Virgilio.

Et instrumentum quod vobis fecit idem rex Ildeffonsus, super enfraximento fori sive mercati, [41r] scriptum per manum Guillermi Peregrini, levite.

Et instrumentum ab eodem rege Ildeffonso vobis concessum, super mutatione ville et aliis ibi contentis, scriptum per manum Guillermi Peregrini.

Et instrumentum quod vobis fecit rex Petrus, super confirmati-
one etiam consuetudinum et prolongatione debitorum, factum [per
manum Petri de Blanis.

Et instrumentum vobis ab eodem rege Petro concessum, super excommunicationis infamia, et exactione debitorum, et aliis in eo contentis,]¹⁰³ factum in manu Columbi, notarii.

Concedentes, laudantes et confirmantes omnia et singula predicta instrumenta, et omnia in eisdem contenta; et consuetudines scriptas etiam, et alias non scriptas, illas videlicet que sint bone et ydonee.

De predictis autem instrumentis, non laudamus neque concedimus nec approbamus statutum vobis concessum, super eo quod continet videlicet “nec testes compellantur ad testimonium”.

Datum Perpiniani, XV^a [kalendas] febroarii anno a Nativitate Domini¹⁰⁴ millesimo CC^o. XL°. II°.

Signum + Iacobi, Dei gratia regis Aragonum, Maioricarum et Valencie, comitis Barchinone et Urgelli et domini Montispesullani.

Huius rei testes sunt: Guillermus, vicecomes Bitterrensis; D. episcopus Elnensis; Petrus de Monte Catano; Eximinus de Focibus, Lupi Eximini de Lusua.

Sig+num Guillermi Scribe, qui mandato domini regis hoc scripsit loco die et anno prefixis.

Lecta fuit [regi].

25

[1249, novembre, 19]

Privilegi del rey en Jacme d'Aragó, que degun hom de Perpenyà, per alcuna causa o plet no sia exemit de la cort del balle de Perpenyà per alguna manera, e que no sia tengut pagar despeses a als cuns jutges de la terra de Rosselló, per alguna causa o plet que playdeg davant ells. En altra manera tots los hòmens strayns los senyors dels quals no volran sostenir aquest privilegi, haien dar despeses o salari als jutges de la cort del balle de Perpenyà quant plaideiran davant ells.

103. *Tot aquest fragment falta al manuscrit i s'ha recuperat a partir de la còpia que es conserva d'aquest mateix document al Llibre Verd Menor de l'Arxiu Municipal de Perpinyà.*

104. *Tot i que no és freqüent a la documentació de Jaume I, s'ha pogut constatar que a voltes el notari Guillem Escrivà datava alguns documents pel sistema de la Nativitat, el que significa que aquesta vegada no es tracta d'una errada del copista d'aquest manuscrit.*

Noverint universi, quod nos Iacobus Dei gratia rex Aragonum, Maioricarum et Valencie, comes Barchinone et Urgelli et dominus Montispesullani, per nos¹⁰⁵ et nostros damus et concedimus perpetuo omnibus habitatoribus presentibus et futuris ville Perpinyani, quod nullus predictorum pro aliqua causa vel placito ullo modo eximatur de curia baiuli ville Perpinyani, et quod nullus predictorum teneatur ad aliquos sumptus dandos aliquibus iudicibus terre nostre Rossilionis, quandocumque pro aliqua causa aut placito placitaverit coram eis.

Alioquin omnes homines quorum domini hoc sustinere noluerint, teneantur dare sumptus iudicibus in curia nostra Perpinyani, cum ibi placitaverint quoquomodo.

Mandantes vicariis, baiulis, et universis [41v] aliis subditis nostris presentibus et futuris, quatinus predicta faciant inviolabiliter observari, et contra ea non veniant nec aliquem venire permittant.

Datum Calataiubi, XIII^a kalendas decembris anno Domini millesimo CC^o XL° IX°.

Signum + Iacobi, Dei gratia regis Aragonum, Maioricarum et Valencie, comitis Barchinone et Urgelli et domini Montispesullani.

Testes sunt: Guillermus de Entença, Eximinus de Focibus, Guillermus de Buçadors, Guillermus de Crexello, Eximinus Petri de Arenoso.

Sig+num Petri Andree, qui mandato domini regis pro Guillermo de Bello Loco, notario suo, hoc scripsit die et anno prefixis.

[1254, maig, 17]

Recognexença del rey en Jacme d'Aragó, que ls hòmens de Perpinyà per lur liberalitat e per lur gràcia, e no per deute o per ús, feren al dit senyor subsidi a sou et a liura, a pregèries del dit senyor tant solament aquella veu; e que assò no deja a ells o a lurs succehidors venir en dampnage, ús, exempli o costuma, o preiudici tornar, mas a gràcia e a amor, e que ja més los puxa ésser tret a conseqüència que lurs possessions,

105. *Al marge dret*, Vide de hoc in II°, III°, XII°, XX°, CC^o[...] et CC^oLXXXIII^o foliis presentis libri.

alous, o altres béns, sien a algun trahüt o servitut per lo dit subsidi sotzmeses, ne d'aquí avant per resempons de hosts o questa, o altra demanda, puxen al[s] hòmens de la vila ésser res demanat per manera de sou e de liura, ne alguna molèstia ésser feta, aprovant e confirmant totes lurs costumes.

Noverint universi, quod nos Iacobus Dei gratia rex Aragonum, Maioricarum et Valencie, comes Barchinone et Urgelli et dominus Montispesullani, concedimus et in veritate recognoscimus vobis, singulis et fidelibus nostris universis hominibus de Perpinyano, presentibus et futuris, quod pro urgentissimis necessitatibus nostris, et ad maximam instanciam precum nostrarum, et non ex debito vel ex usu, sed pocius ex gratia et affectione quam erga nos semper habetis et propter confirmationem monete fecistis nobis vestrum subsidium per formam solidi et libre; quod igitur ad preces nostras tantummodo factum est in hac vice non debet, sicut nec volumus vobis vel successoribus vestris in dampnum, usum, exemplum, aut consuetudinem seu preiudicium aliquod redundare, sed pocius in gratiam et amorem; ideo convenimus et promittimus vobis singulis et universis presentibus et futuris, per nos et per dilectum filium nostrum Petrum, comItem Barchinone, et per omnes heredes [42r] et successores nostros presentes atque futuros, quod hoc subsidium solidi et libre quod nobis in presenti facitis ex speciali gratia et amore, et non ex debito vel ex usu, non possit vobis vel heredibus aut successoribus vestris unquam induci in consuetudinem vel exemplum, nec possit vobis vel vestris aliquo tempore generare aliquod preiudicium vel gravamen, nec possit unquam intelligi quod per huiusmodi subsidium quod nobis facitis nunc per modum solidi et libre, alodia, possessiones, et alia bona vestra, alicui tributo, censui subiectione vel servituti subdantur, nec per hoc in ipsis nobis vel heredibus aut successoribus nostris aliquod novum ius vel dominium adquiratur. Sed pocius habeatis omnia bona vestra mobilia et immobilia, sub ea liberalitate et securitate qua ea omnia vos et vestri hactenus habuistis. Nec in posterum nos vel heredes aut successores nostri, occasione redemptionis exercituum vel questie servicii seu alterius cuiuslibet actionis valeamus vobis et vestris de cetero, per formam solidi et libre, aliquid petere vel demandare sive etiam recipere, nec vos vel successores vestros aliquo tempore molestare quantum ad predictam formam solidi et libre, nobis et Petro, filio nostro, et omnibus heredibus atque successoribus nostris presentibus et futuris perpetuum scilencium imponentes.

Omnes vestras bonas consuetudines approbantes et per omnia confirmantes.

Et ut hec omnia maiori gaudeant firmitate, facimus Berengarium de Pugalt iurare in animam nostram, per Deum et eius sancta quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta, quod hec omnia supradicta et singula nos et dictus Petrus, comes filius noster, et omnes heredes atque successores nostri, presentes et futuri, inviolabiliter observabimus et complebimus, et etiam attendemus.

Ad hec nos, Petrus, Dei gratia comes Barchinone, cum assensu et voluntate et auctoritate illustrissimi domini Iacobi, Dei gratia regis Aragonie patris nostri predicti, ex certa sciencia laudamus, concedimus et approbamus per nos et heredes nostros, presentem concessionem et promissionem a predicto patre nostro, pro se et pro nobis, et pro omnibus heredibus nostris vobis factam, prout in presenti pagina laciis continetur. Et sicut melius dici et intelligi potest ad vestrum vestrorumque salvamentum et bonum intellectum.

Et ad maiorem securitatem vobis et vestris perpetuo habendam, iuramus per Deum et eius sancta quatuor evangelia manibus nostris corporaliter tacta, predicta omnia et singula per nos et heredes nostros attendere et complere, et inviolabiliter observare, et nunquam in aliquo contravenire.

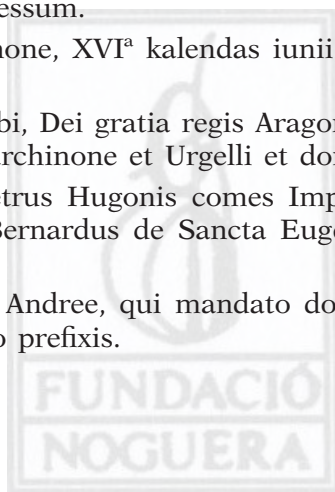
Et ego predictus Berengarius de Pugalt, de mandato et voluntate domini regis [42v] predicti in animam ipsius iuro per Deum et eius sancta quatuor evangelia manibus meis corporaliter tacta, quod ipse dominus rex predicta omnia et singula servabit et complebit ut superius est expressum.

Datum Barchinone, XVI^a kalendas iunii, anno Domini millesimo CC^o. L^o. IIII°.

Signum + Iacobi, Dei gratia regis Aragonum, Maioricarum et Valencie, comitis Barchinone et Urgelli et domini Monispesullani.

Testes sunt, Petrus Hugonis comes Impuriarum, Guillermus de Montecatheno, Bernardus de Sancta Eugenia, Petrus Corneli, S. de Antilione.

Sig+num Petri Andree, qui mandato domini regis hec scribi feci loco die et anno prefixis.

[1260, agost, 10]

Privilegi del rey en Jacme, que tots los hòmens coronatz de Perpenyà, qui no són en sacres ordes, deuen pagar e contribuir en talles e questes e altres reals exactions lur part, per les heretatz he possessions que tenen, segons que seran tallatz per los tailladors. Item, que-ls clergues constituïts en sacres ordes, qui compraran alcunes heretats o possessions, per les quals és acostumat de servir et metre part en questes e altres exactions, sien tenguts de metre e pagar sa part axí com los altres vehïns en les dites talles e questes. Item, que-ls habitans de Perpenyà qui han heretats e possessions fora los termes de Perpenyà, sien tengutz per aquelles heretats o possessions posar lur part en les questes et altres exactions ensemps ab los altres hòmens de Perpenyà.

Noverint universi, quod nos Iacobus Dei gracia rex Aragonum, Maioricarum et Valencie, comes Barchinone et Urgelli et dominus Montispesullani, concedimus vobis probis hominibus Perpinyani et statuimus in perpetuum, quod omnes illi homines Perpinyani qui habent coronas et non sunt in sacris ordinibus constituti, eciam solvant et ponant partem suam in omnibus questiis et aliis regalibus exactionibus, de possessionibus et hereditatibus quas tenent et possident, prout alii vicini sui, secundum quod talliadores ipsarum questiarum seu aliarum exactionum regalium taxabunt.

Statuimus insuper quod omnis clericus in quibuscumque sit ordinibus constitutus, qui emet aliquas hereditates seu possessiones pro quibus sit consuetum servire nobis, et mittere partem in predictis questis seu aliis exactionibus regalibus pro predictis hereditatibus et possessionibus, prout alii vicini sui ponent et mitent pro eorum hereditatibus et possessionibus.

[43r] Preterea statuimus quod omnes Perpinyani habitatores qui habent hereditates et possessiones aliquas extra terminos Perpinyani, teneantur pro ipsis hereditatibus et possessionibus ponere partem suam in predictis questiis seu aliis exactionibus regalibus simul cum aliis hominibus Perpinyani.

Mandantes vicariis, baiulis, et universis aliis officialibus et subditis nostris presentibus et futuris, quod predictam concessionem seu statuta nostra firma habeant et observent, et faciant ab omnibus inviolabiliter observari.

Datum Illerde quarto idus augusti anno Domini millesimo CC° LX°.

Signum + Iacobi, Dei gratia regis Aragonum, Maioricarum et Valencie, comitis Barchinone et Urgelli et domini Montispesullani.

Testes sunt, Petrus de Montecatheno, Eximinus de Focibus, Gaucerandus de Pinos, Garcias Romey, Exeminus de Urrea.

Sig+num Michaelis Violete, qui mandato domini regis pro domino G., episcopo Ilerdensis, cancellario suo, hoc scribi fecit loco die et anno prefixis.

28

[1318, març, 26]

Confirmatió de una ordinatió dels cònsols de Perpenyà, que aquell qui serà elegit a fer talla, questa, o col·lecta pública en la vila de Perpinyà, no puxa demanar ne haver algun salari ans ho haia a fer de grat.

Sancius, Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie, et dominus Montispesullani. Notum facimus universis, quod consules et probi homines ville Perpinyani exhibuerunt nobis quoddam statutum seu ordinationem factam olim per probos homines dicte ville Perpinyani continentem, quod cum aliquis electus fuit ad talliandam questiam aliquam vel collectam publicam in villa Perpinyani, non possit aliquid retinere vel recipere aut petere vel habere pro labore suo, quandocumque et quocienscunque fuerit electus ad talliandum questiam seu colectam, ymo gratis et sine aliqua remuneratione seu salario teneatur facere fideliter et diligenter ordinare, et talliare talliam seu collectam ad quam fuerit electus.

Sed collectiores seu exactiores huiusmodi questiarum seu collectarum, pro exhigendis et colligendis dictis talliis seu collectis, habeant inde salarium sive remunerationem congruentem pro labore suo, cognitione et arbitrio illorum qui talliaverint et ordinaverint ipsas tallias sive collectas.

Quo statuto seu constitutione nobis exhibita, consules et probi homines Perpinyani supplicaverunt nobis suppliciter, ut constitutionem ipsam [43v] confirmare et rattificare dignaremur.

Nos igitur, volentes iustis supplicationibus subditorum nostrorum favorabilem prebere assensum, ex certa sciencia per nos et

nostros statu[tu]m seu constitutionem predictam ratificamus, approbamus, et corroboramus, et volumus teneri et firmiter observari perpetuo in villa Perpinyani.

Mandantes locum nostrum tenentibus, vicariis, et baiulis presentibus et futuris, quod predicta omnia firma habeant et observent, et faciant ab omnibus firmiter teneri et observari.

Et hoc mandatum etiam facimus omnibus aliis officialibus nostris, tam presentibus quam futuris.

In cuius rei testimonium et fidem presenti carte nostrum iussumus appendi sigillum.

Quod est actum Perpinyani, septimo kalendas aprilis anno Domini millesimo trecentesimo septimo decimo.

Ego Laurentius Plaisença, scriptor preffati domini nostri regis, ipsius mandato hanc cartam scribi feci et clausi meo publico sig+no.

29

[1339, maig, 12]

Ordinació del rey en Jacme de Mallorques, que ls habitants de la dita vila de qualques vulla condició sien, qui sien tengutz a les talles o contribucions de la vila de Perpenyà, de dret, de costuma, o de privilegi, no-s puxa excusar de contribuir en les dites talles, questes, e altres exactions, posat que digués que no vol gausir dels privilegis de la vila, o que en juhey expressament hy renunciàs, salvàs los privilegis dels singulars o de la vila, als quals per açò no vol que en res sia derogat.

Iacobus Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Cermanie, ac dominus Montispesulani.

Fidelibus nostris consulibus et universitati Perpinyani. Salutem et gratiam.

Excrescente, pro dolor, hominum malicia, ad quam ipsos pronitas naturalis inclinatur non nunquam evenire reperimus, ut quod pia intentione a quibusdam nostris antecessoribus putabatur fuisse concessum; exquisita subtilitas quorundam, qui solum sapiunt que sua sunt trahere dinoscatur ad noxam, ut dum nudam figuram verborum predicte concessionis sequitur suis propriis inhiando comodis rem publicam sue comunitatis cuius utilia ante ferie debuerant, intercipiunt potius et defraudant.

Dudum si quidem per recolende memorie dominum Sancti-um, patrum nostrum, regem quondam Maioricarum, universitati hominum ville Perpinyani fuit quoddam indultum privilegium super coercentis omnibus maxime privilegiatis personis in ipsa villa degentibus ad certas contribuciones et tallias presertim pro comuni utilitate ipsius [44r] ville impositas et indictas, in quo quidem privilegio quedam continetur clausula quod est talis:

“Volumus insuper, ordinamus et statuimus, et auctoritate nostra concedimus consulibus et universitati hominum dicte ville nostri Perpinyani, ut quecumque persone, non militares aut non genere, nunc habitantes aut in futurum habitature in dicta villa Perpinyani, volent gaudere uti et deffendi privilegiis et libertatibus eiusdem ville, contribuant et contribuere teneantur et solvere, et ad solvendum compelli possint et debeant efficaciter et constringi, sicut alii habitatores ipsius ville, in omnibus talliis, questiis et exactionibus regalibus et personalibus, et aliis quibuscumque ex quavis causa impositis et nondum solutis, aut in posterum imponendis in predicta villa nostra Perpinyani, et alia omnia servant et faciant et facere ac servare teneantur et debeant, ad que tam nobis quam comunitati eiusdem ville habitatores alii tenentur et facere sunt astricti. Quod nisi facere voluerint consules ipsius ville ipsos ut alios habitatores qui in predictis contribuunt et alia omnia complent et faciunt, secundum privilegia et libertates ipsius ville Perpinyani nequaquam deffendere teneantur, nec eo casu eos gaudere volumus aliquatenus privilegiis et libertatibus dicte ville.”

Ex qua si quidem clausula licet preffatus dominus Sanccius, benigna consideratione deductus, sufficiens inductivum statuisset crediderit, ne quis temptaret indebite se eximere a contributione talliarum seu aliarum exactionum comunium, eo videlicet quod statuebat ipsos solvere renitentes privari privilegiis et libertatibus dicte ville animadvertentes quidem magnum esse pene gravamen, illos tales infra villam predictam inter homines conversari et aliorum incolarum carere suffragiis et privilegiis quibuscumque, nonnulli tamen ipsis ville habitatores et incole inter ceteros gradu et honore aliter non infimi reputati occasionem sumpserunt, se omnino a talliis dicte ville impositis seu aliis quibuscumque contributionibus comunibus etiam pro ville ipsius utilitate impositis subtrahendi; renunciando expresse coram baiulo nostro ville predictae et iudicialiter proffitando se nolle uti privilegiis nec immunitatibus dicte ville, non attendentes quod qui in villa ipsa multos honores susceperant

illam debebant sue comunitati recompensationem inferre, ut velle non debeant ipsius functionem et onera sic inciviliter detractare.

Nos igitur, providentes quod in posterum istorum factum posset ab aliis trahi faciliter in exemplum, sicquod pluribus se consimiliter [44v] eximentibus tota posse eunti res publica, si omnes habitatores et incole per renunciaciones huiusmodi vellent contributiones ipsius ville et onera devitare, maxime cum sit cautum iure quod fus originis vel etiam incolatus sola renunciacione non tollitur nec mutatur in presenciarum, statuimus et ex certa sciencia ordinamus, quod nullus habitator ville nostre Perpinyani vel alius quicumque cuiuscunque conditionis existat, qui tamen ad alias tallias vel contributiones omnes vel aliquas inibi solvere teneatur vel teneri possit quomodolibet de iure, vel de consuetudine vel ex privilegio dicte ville concesso, possit nec valeat se a talliis vel contributionibus quibus aliter astringitur excusare, nec eas devitare, vel se ab ipsis iam in dictis vel in dicendis in futurum eximere, per hoc solum quod renunciaret privilegiis et immunitatibus dicte ville, ymo etiam post renunciacionem huiusmodi vel etiam si proffiteatur in iudicio quod eis aliquo modo uti nolit, nichilominus tamen ad tallias vel contributiones ipsas ad quas teneretur aliter compellatur invitus renunciacione huiusmodi seu iudiciali proffessione quod ad hoc habitis pro non factis.

Salvis tamen privilegiis singularum personarum quibus in quantum ipsis quo ad hoc suffragari possunt non intendimus derogare.

Salvis etiam privilegiis dicte ville, in quibus etiam quatenus tamen huic nostre ordinationi vel statuto non obviant nichil volumus immutare.

Datum Perpinyani sub bulla nostra plumbea quarto idus madii anno Domini millesimo trecentesimo tricesimo nono.

Et nos rex prefatus, ad predictorum corroboracionem propria manu hic scribere sumus dignati.

U. us.

Per dominum regem, ad r[elacionem] vestram.

[1266, febrer, 5]

Privilegi que si juheu o juhia pendrà en penyora alguna cosa furta-da que sia d'algun cristià, o empenyorada amagadament sens

voluntat del senyor, lo juheu o juhïa sia tengut mostrar aquell qui la-y ha empenyorada, e si no-l pot mostrar rede la penyora al senyor ses algun preu; e si mostrarà aquell qui li ha mesa la penyora que no era sua, sia tengut de restituir la penyora al vertader senyor, pagant-li lo préstech o cabal sens algun gasany o usura, pus amagadament e ignorant lo senyors s'és fet l'empenyorament.

Noverint universi, quod nos Iacobus Dei gratia rex Aragonum, Maioricarum et Valencie, comes Barchinone et Urgelli et dominus Montispesulani; concedimus [45r] vobis universis et singulis hominibus ville Perpinyani presentibus et futuris in perpetuum, quod si aliquis iudeus vel iudea de cetero acceperit in pignus aliquam rem furatam que sit alicuius christiani, vel que sit sine voluntate domini rei occulte impignorata, ipse iudeus sive iudea teneatur ostendere a quo vel a quibus accepit in pignus rem predictam, si peticio inde facta fuerit sibi; et si ostendere non poterit a quo dictum pignus acceperit ipsum pignus suo domino sine aliquo precio reddere teneatur.

Si vero ostenderit a quo ipsum acceperit pignus et forte non fuerit de illo qui ipsum impignoraverit, teneatur reddere ipsum pignus domino suo sine aliqua usura, ipso domino rey dante et solvente capitale dicto iudeo vel iudee, dum tamen occulte et nescente domino ipsius rei res predicta fuerit impignorata.

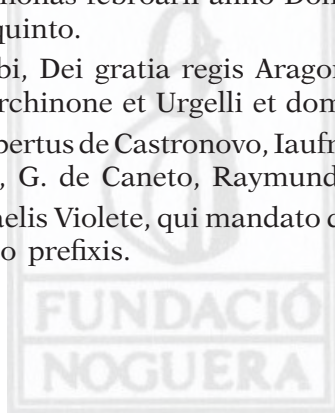
Mandantes nichilominus vicario, baiulo et curie Perpinyani presentibus et futuris, quod predicta omnia et singula observent et faciant inviolabiliter observari ut superius sunt notata, non obstante aliquo mandato a nobis hucusque in contrarium facto.

Datum Murcie nonas febroarii anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto.

Signum + Iacobi, Dei gratia regis Aragonum, Maioricarum et Valencie, comitis Barchinone et Urgelli et domini Montispessullani.

Testes sunt, Iaubertus de Castronovo, Iaufridus de Rochabertino, G. H. de Serralonga, G. de Caneto, Raymundus de Urgio.

Sig+num Michaelis Violete, qui mandato domini regis hec scribi fecit loco die et anno prefixis.

31

[1273, març, 1]

Privilegi que si lo balle de Perpenyà veu e entén que aquel qui ha l'ascrivania de Perpenyà no puxa bastar a fer les cartes públiques que-s faran en la dita scrivania, que ell hi puxa posar altre scrivà a ffer les dites cartes. Item, declaratió que crim enorme és entès crim de lesa magestat, sodomita, e qui mata altre a traitió, e qui comou lo poble sens manament del balle, e qui comet crim per què deia perdre lo cors o alscons membres. Item, privilegi que si algun és pres per la cort o balle de Perpenyà qui n'í deia pendre mort o perdre membres, que la cort lo do a maleuta a tal persona que puxa pagar la pena a que lo caplevat serà condempnat, e lo caplevador se haia obligar a la dita pena. Item, privilegi que ls còsols de Perpenyà ab conseil del balle puxen elegir XII consellers mentre al senyor rey plaurà. [45v]

Noverint universi, quod nos Iacobus Dei gratia rex Aragonum, Maioricarum et Valencie, comes Barchinone et Urgelli et dominus Montispezzulani, per nos et nostros concedimus vobis consulibus et toti universitati ville Perpinyani presentibus et futuris, in perpetuum, quod quodocunque baiulus vestri Perpinyani viderit et intellexerit quod ille qui modo habet scribaniam Perpinyani, vel qui in futurum habebit, non possit sufficere ad expediendum instrumenta publica que confecta fuerint in dicta scribania Perpinyani, quod dictus baiulus possit ibi ponere auctoritate nostra alium scriptorem ad conficiendum instrumenta predicta.

Declaramus etiam cum presenti carta nostra, quod crimen enorme esse intelligimus crimen lese magestatis, sodomita, et qui occiderit alium prodicose, et qui populum comovebit sine mandato baiuli, et qui aliquod crimen comiserit propter quod corpus vel aliqua membra corporis debeat amittere.

Concedimus etiam vobis quod si aliquis captus fuerit per baiulum vel curiam Perpinyani, qui non debeat mortem recipere vel perdere aliqua membra, quod curia donet ipsum ad manulevandum tali persone que bene possit persolvere penam, quam per sentenciam solvere tenebitur ille caplevatus, et ille caplevatorum teneatur se obligare ad solvendum dictam penam.

Concedimus etiam vobis, quod consules Perpinyani possint eligere et habere duodecim consiliarios cum consilio baiuli Perpinyani, et dum placuerit vobis.

Mandantes firmiter baiulo Perpinyani presenti et futuris, quatinus predicta omnia et singula firma habeant et observent, et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliquo modo vel aliqua racione.

Datum Gerunde kalendas marcii anno Domini millesimo CC^o LXX° secundo.

Signum + Iacobi, Dei gratia regis Aragonum, Maioricarum et Valencie, comitis Barchinone et Urgelli et domini Montispesulani.

Testes sunt, Guillabertus de Crudiliis, Arnaldus Guillermi de Cartiliano, Ar. de Vilademay, Ar. de Fuxano, Bernardus de Orriols.

Sig+num Michaelis Violeta, qui mandato domini regis hec scribi fecit loco die et anno prefixis.

32

[1273, agost, 3]

Ordinació reyal que ls contractes e cartes en Perpenyà e Rosselló se fassen en barsaloneses, o no d'altre moneda, mes que en les pagues que s faran per rahó de qualsevol contractes se puxa pendre en pagua de barsaloneses moneda de malguyreses, o altre, e que per so no puxa ésser feta qüestió ne imposada pena, [f. 46r] e en açò se entenen axí juheus com christians.

Noverint universi, quod nos Iacobus Dei gratia rex Aragonum, Maioricarum et Valencie, comes Barchinone et Urgelli et dominus Montispesulani, per nos et nostros cum presenti carta de speciali gracia absolvimus et diffinimus ac remittimus vobis, probis hominibus et universitati ville Perpinyani, ac universis et singulis eiusdem universitatis tam presentibus quam futuris, omnem petitionem et demandam ac penam civiles et criminales quas contra vos vel res vestras habebimus, et habere, imponere, seu infligere poteramus usque in presentem diem quo presens scribitur carta, racione monete malgoriensis per vos recepte contra nostram prohibitionem, ut dictum est, non posimus vel nostri facere vel movere vobis seu vestris petitionem aliquam vel demandam, nec penam aliquam civilem vel criminalem, in personam vel res vestras imponere seu infligere ullo modo. Vos vero nec vestri de cetero dicta moneta malgoriense non utamini nisi barchinonensi moneta tantum, et si faceretis baiulus noster Perpinyani inde possit inquirere veritatem et contravenientes debite punire.

Nichilominus etiam cum iam statuerimus et modo etiam statuamus quod in Perpinyano et tota terra Rossilionis currat moneta Barchinone et non malgoriense vel alia moneta, et quod emptiones et venditiones, solutiones et alii contractus et carte fiant ad barchinonenses et non ad malgorienses vel ad aliam monetam, volumus tamen et concedimus ac indulgemus vobis universitati predictae, et universis et singulis eiusdem universitatis, quod in quibuslibet solutionibus que fient inter vos vel vobis a quocumque extraneo vel privato racione quorumlibet contractuum, possitis accipere ad cambium monetam malgorientium vel aliam insolutum denariorum Barchinone vobis seu vestris debitorum, aut qui vobis de cetero debebuntur.

Et non possimus nos vel nostri ex hoc vobis vel vestris petitionem aliquam facere vel movere nec penam pro inde aliquam imponere seu infligere ullo modo.

Et est sciendum quod in predictis omnibus intelligimus iudeos Perpinyani sicuti christianos.

Mandantes firmiter baiulis, curiis, vicariis et [46v] universis aliis officialibus et subditis nostris presentibus et futuris, quod predicta firma habeant et observent ac faciant observari et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua racione.

Datum apud Septem Agues, III° nonas augusti anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo tercio.

Sig+num Iacobi, Dei gracia regis Aragonum, Maioricarum et Valencie, comitis Barchinone et Urgelli et domini Montispesulani.

Testes sunt, Petrus Ferrandi, Petrus Martini de Luna, Blasco Maça, Bernardus Guillermi de Entensa, Ferricius de Lizana.

Sig+num Symonis de Sancto Felicio, qui mandato domini regis predicti hec scribi fecit et clausit loco die et anno prefixis.

[1273, agost, 3]

Privilegi que-l senyor rey de vendes de béns e heretats que-s tengen per ell a fadiga, no-s puxa retenir ell ne son balle la fadiga, ans les vendes sien fermes e lo senyor rey o son balle les haia a fermar pagat lo foriscapi o altre dret. Item lausisme de les taules del mercadal o plassa de Perpenyà, sinó d'aquelles que s-i eren fetes la donchs de XL anys ensà.

Noverint universi, quod nos Iacobus Dei gratia rex Aragonum, Maioricarum et Valencie, comes Barchinone et Urgelli et dominus Montispesulani, per nos et nostros damus et concedimus et indulgemus vobis, probis hominibus et universitati ville Perpinyani, ac universis et singulis eiusdem universitatis presentibus et futuris in perpetuum, quod cum contigerit de cetero vos seu aliquem vestrum vel vestros successores vendere alii domos vel alias hereditates seu possessiones, in quibus nos faticam habeamus, nos vel nostri successores nec baiulus noster vel nostrorum Perpinyani, non possimus retinere nec retineamus ipsas domos seu hereditates ad opus alterius persone, sed venditiones que inde fient inter vendentes et ementes transeant et sint firme, et nos ac baiulus noster eas firmare debeamus, soluto nobis nostro laudimio atque iure. Verumptamen si nos vel nostri successores ad opus nostri vellemus retinere eas domos seu possessiones ita quod ad opus aliorum eas non retineremus, eas retinere possimus pro eo precio pro quo vendentur.

Item, laudamus et concedimus vobis et vestris successoribus in perpetuum, omnes tabulas mercatalis sive platee Perpinyani, quas dominus Alfonsus olim rex Aragonum avus noster antecessoribus [47r] vestris concessit cum carta sua ut in ea continetur, et que priusmodum ibi facte sunt, exceptis tabulis tantum a quadraginta annis citra ibi factis, que in dicta confirmatione nostra non intelligimus nec esse volumus intellectas. Ita ut dictas tabulas, exceptis tabulis a quadraginta annis citra ibi factis, habeatis vos et vestri ad vestras voluntates, sine contradictione et impedimento alicuius persone liberas atque franchas. Salvo tamen nobis et nostris censu, si quis ex aliqua dictarum tabularum nobis fieri seu tribui debet aut consuevit.

Mandantes firmiter baiulo, vicario Perpinyani et universis aliis officialibus et subditis nostris presentibus et futuris, quod predicta firma habeant et observent ac observari faciant, et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua racione.

Datum apud Septem Agues, III° nonas augusti anno Domini millesimo ducentesimo LXX° tercio.

Signum + Iacobi, Dei gratia regis Aragonum, Maioricarum et Valencie, comitis Barchinone et Urgelli et domini Montispesulani.

Testes sunt Petrus Ferrandi, Petrus Martini de Luna, Blasco Maça, Bernardus Guillermi de Entença, Ferricius de Liçana.

Sig+num Simonis de Sancto Felicio, qui mandato domini regis predicta hec scribi fecit, cum supraposito in IIII^a linea, ubi dicitur “ementes”, et clausit loco die et anno prefixis.

34

[1262, abril, 28]

Privilegi que si alcun seglar o reglar aurà privilegi o carta de guisatge sots certa pena, e volrà venir contre hom de Perpenyà o donar-li dan en persona o en béns o algun greuge, pus l'om de Perpenyà li offirà dret, si en deffencó sua o de sos béns farà algun mal o greuge al privilegiat o guisat, que no incórrega en la pena pausada en les cartes del guisatge o privilegi, pus ab bastons, pedres o altres armes, no·l haia naffrat.

Noverint universi, quod nos Iacobus Dei gratia rex Aragonum, Maioricarum et Valencie, comes Barchinone et Urgelli et dominus Montispessulani, per nos et nostros volumus et concedimus vobis, probis hominibus et toti universitati hominum Perpinyani presentibus et futuris, quod si aliquis vel aliqui homines regulares vel seculares qui habent a nobis cartas guidatici vel privilegia sub certa pena, vellent venire contra vos vel vobis aut rebus vestris, malum aliquod facere seu gravamen vobis offerentibus eis ius, et vos in deffensionem [47v] vestri et rerum vestram eisdem malum aliquod inferretis seu gravamen, non incurramini dictam penam in ipsis cartis guidatici seu privilegiis positam, dum tamen cum baculis, lapidibus, vel aliis armis, eis vulnera non feceritis; cum intelligatur quod ab illo qui in deffensionem sui aliqua comiserit, dominus suus non debeat penam aliquam extorquere.

Mandantes vicariis, baiulis, et universis aliis officialibus et subditis nostris presentibus et futuris, quod predictam concessionem nostram firmam habeant et observent et contra ipsam non veniant nec aliquem venire permittant aliqua racione.

Datum in Montepessulano, quarto kalendas madii anno Domini millesimo CC^o LX° secundo.

Sig+num Iacobi, Dei gratia regis Aragonum, Maioricarum et Valencie, comitis Barchinone et Urgelli et dominus Montispesulani.

Testes sunt, Gaucerandus de Pinos, Raymundus Ça Gardia, Ato de Focibus, Garcia Ortiz de Açagra, Gomicius de Podio.

Sig+num Petri de Capellades, qui mandato domini regis hec scribi fecit et clausit, loco die et anno preffixis.

35

[1262, maig, 23]

Privilegi que com los hòmens de Perpenyà hauran donar al senyor rey alguna questa, talla, servey o altra reyal o vicinal exactió, elegesquen set hòmens qui a ells o a la maior part seran vists pus sufficientes, tres dels maiors e dos dels migans e dos dels menors, entre·ls quals migans e menors sien dos del pug e dos de la vila, los quals set prohòmens feyt per ells sacrament, elegesquen altres set prohòmens a açò més sufficientes, los quals tallen ben e físelment les talles, questes, e altres exactions, los quals talladors sien eligits per los dits elegidors segons la forma que·ls elegidors seran elets, e fassen lo sacrament qui·s contén en lo privilegi. E que aquels qui una veu seran elegits a tallar o elegir a alguna talla o questa, no·y pugén ésser elets altra vegada en la següent talla o questa.

Noverint universi, quod nos Iacobus Dei gratia rex Aragonum, Maioricarum et Valencie, comes Barchinone et Urgelli, et dominus Montispessullani, per nos et nostros donamus et concedimus vobis, probis hominibus et toti universitati hominum Perpinyani, presentibus et futuris, et statuimus in perpetuum, quod de cetero quandocunque et quocienscunque vos dare oportebit [48r] nobis vel nostris aliquam questiam, tallam, servicium, vel qualibet aliam regalem exactionem seu vicinalem, eligatis ex vobis septem probos homines quod vobis vel maiori parti vestrum magis ydoneos esse videbitur expedire, tres de maioribus et duos de mediocribus, et alios duos de minoribus, in quibus mediocribus et minoribus sint duo de podio Perpinyani, et alii duo sint de villa Perpinyani.

Qui septem probi homines prestito ab eis iuramento eligant alios septem probos homines, quod ad hoc magis ydoneos esse noverint, qui tallient bene et fideliter questias, tallias, servicia, et quaslibet alias regales exactiones et vicinales; qui talliatores eligantur per dictos electores sub forma et pro ut ipsi electores per vos ut dictum est fuerint electi, et quod iurent in posse dictorum electorum quod gratia, amore, odio, vel timore, nec etiam aliqua alia racione non faciant aliquam talliam contra aliquem, nisi prout

eis magis videbitur expedire, secundum facultates suas, et dicti talliatores reddant compotum electoribus supradictis de hiis omnibus que super premissis fecerint.

Volumus tamen quod illi qui sicut dicti est electi fuerint semel ad predicta facienda, non eligantur nec sint in ipso officio sequenti vice qua predicta vel aliquod de predictis vos dare oportebit, prout superius continetur.

Et hec omnia concedimus vobis et donamus in perpetuum, ac volumus ita observari et non aliter ullo modo, non obstante instrumento aliquo facto in contrarium nec obstante aliqua alia racione.

Mandantes baiulis et vicariis Perpinyani presentibus et futuris, quod predicta observent et faciant inviolabiliter observari, et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua racione.

Datum in Montepesullano, X^o kalendas iunii anno Domini millesimo CC^o LX° secundo.

Signum + Iacobi, Dei gratia regis Aragonum, Maioricarum et Valencie, comitis Barchinone et Urgelli et domini Montispesulani.

Testes sunt, Gaucerandus de Pinos, Raymundus de Gardia, Gomicius de Podio, Garcia Ortiz de Açagra, Ato de Focibus.

Signum Petri de Capellades, qui mandato domini regis hec scribi fecit et clausit, loco die et anno prefixis.

36

[1266, febrer, 5]

Privilegi que la universitat de Perpinyà pot a temps o en per tostemps ordonar e tenir pes de blat e de farina, e imposar certa pensió o vectigal per lo dit pes, la qual impositió o vectigal sia de la universitat e dels hòmens de la [48v] vila a ffer lurs voluntats, e en les messions de la vila o en altra manera convertir-ho.

Noverint universi, quod nos Iacobus Dei gratia rex Aragonum, Maioricarum et Valencie, comes Barchinone et Urgelli et dominus Montispesulani; attendentes supplicationes universitatis ville Perpinyani fore utiles atque iustas et dicte universitati expedire in eo, videlicet quod in dicta villa Perpinyani dicta universitas instituere intendit pensum bladi quod ad molendum in molendinis ducitur, et farine que de dictis molendinis ad domos cuiuslibet universitatis predictae reducitur.

Intendit etiam statuere quod quilibet pro penso seu ponderatione certum quid debeat dare universitati predictae, quod in negotio dicte universitatis expandatur, seu etiam in quoslibet alios usus, prout dicte universitati vel rectoribus eiusdem videbitur expedire, de quibus omnibus statuendis, ordinandis in dicta villa a nobis dicta universitas licenciam, sibi dare humiliter postulavit.

Ideoque nos videntes utilitatem predictae ville, per nos et omnes successores nostros damus et concedimus in perpetuum predictae universitati et hominibus eiusdem, licenciam et potestatem quod possint in perpetuum vel ad tempus, prout voluerint et quando-cunque et quocienscunque voluerint, statuere pensum de blado et farina in dicta villa, et imponere in illo penso certam pensionem prout voluerint sive certum vectigal.

Quequidem pensio sive vectigal statutum vel statuendum per dictam universitatem sit predictae universitatis et hominum dicte ville, et inde possint homines dicte ville suas facere voluntates et inde ordinari prout eis vel rectoribus suis videbitur expedire.

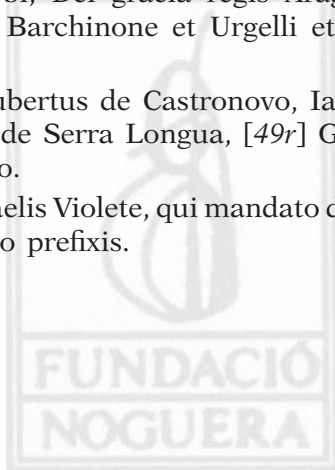
Promittentes per nos et omnes successores nostros, quod nunquam aliquid in predicto penso et vectigali sive pensione, statuta vel statuenda per vos, non tangemus nos nec successores nostri nec tangi permittimus, sed omnia predicta et singula firma et inconcussa dicte universitati teneri faciemus in perpetuum, paciffice et quiete, ut est dictum.

Datum Murcie nonas febroarii anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto.

Signum + Iacobi, Dei gracia regis Aragonum, Maioricarum et Valencie, comitis Barchinone et Urgelli et domini Montispesullani.

Testes sunt, Iaubertus de Castronovo, Iaufridus de Rochabertino, Guillermus H. de Serra Longua, [49r] Guillermus de Caneto, Raymundus de Urgio.

Sig+num Michaelis Violete, qui mandato domini regis hec scribi fecit loco die et anno prefixis.

37

[1274, abril, 9]

Privilegi confirmatori de la costuma anticha que tot hom de Perpenyà pot vendre e trer son blat a quis vol, e trametre'l on se vol, per terra o per mar, a qualls parts vulla, pus no sien sarraïns o cristians qui guarrejassen ab lo senyor rey, pagant emperò les leudes e altres drets acostumats.

Noverint universi, quod ex parte proborum hominum Perpinyani fuit supplicatum nobis Iacobo, Dei gratia regi Aragonum, Maioricarum et Valencie, comiti Barchinone et Urgelli et domino Montispesullani, quod consuetudinem quam ipsi ab antiquo habent scriptam in libro aliarum consuetudinum Perpinyani que est talis:

“Item, quilibet potest extrahere bladum suum tam per mare quam per terram nullo dato curie et vendere cuilibet extraneo, etiam ita quod ille extraneus potest illud extrahere nullo similiter dato curie, nisi leudis antiquis que dantur in mari confirmaremus eisdem.”

Unde nos, Iacobus, Dei gratia rex predictus, inclinati supplicacioni predicte de speciali gracia dictam consuetudinem vobis, preffatis probis hominibus et universis aliis ville Perpinyani presentibus et futuris, in hunc modum duximus perpetuo per nos et nostros confirmandam, videlicet quod possitis de cetero libere et sine aliquo impedimento nostro et nostrorum seu alterius cuiuslibet persone, vendere bladum vestrum cui volueritis, exceptis sarracenis, et exceptis similiter christianis guerreantibus nobiscum seu cum nostris, et etiam extrahere dictum bladum seu extrahi facere de Rossilione, et mittere seu ducere et duci facere ad quascumque partes volueritis, exceptis omnibus locis sarracenorum, et similiter christianorum guerreancium nobiscum, vobis tamen persolvantibus lezdas et pedagia consueta de blado antedicto.

Mandantes firmiter universis vicariis, baiulis, et aliis officialibus nostris Perpinyani et Rossilionis, ac etiam omnium aliorum locorum tocius nostre iurediccionis, presentibus videlicet et futuris, quatinus predicta firma habeant et observent et faciant ab omnibus inviolabiliter observari, et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliquo modo vel aliqua racione.

Datum Perpinyani, V^o idus aprilis, anno Domini millesimo CC^o LXX° quarto.

Signum + Iacobi, Dei gratia regis Aragonum, Maioricarum et Valencie, comitis Barchinone [49v] et Urgelli et domini Montispessulani.

Testes sunt, G. vicecomes Caprarie, Guillelmus vicecomes Castri Novi, Dalmacius de Castro Novo, Hugo de Baucio, Gaucerandus de Pinos.

Sig+num Michaelis Violeta, qui mandato domini regis hec scribi fecit loco die et anno prefixis.

38

[1241, febrer, 25]

Privilegi que·ls juheus no prengen de alcun préstech ultra IIII diners per lliura de diners lo mes, axí que l'any sien tantsolament IIII sous per lliura, e semblant meteis sia servat en fruytz de possessions que ço que·n haurien més rebut, que a la dita rahó aguessen pendre en conte de la sort "statuimus".

Ítem, que no puxen pendre usures de usures, ne de usures fer implicatió de sort renovellants cartes, contractes, o en altra manera, e que cascun juheu haia iurar de servir les dites ordinations en poder del viger o del balle, e que·ls notaris tenguen per scrits los noms de aquells qui hauran fet lo dit sacrament e no prenen cartes d'altres, sinó d'aquells qui hauran fet lo sacrament.

Ítem, que en les cartes haia scrits dos testimonis qui conegen los contrahents e sàpien lo contracte.

Ítem, statuimus quod si non peccunia. Ítem, si lo contracte del préstech no és fet de diners, mes de blat, vi, oli o altra spècia, que sia servat tot ço que damont se conté, per ço que per variació de pes o en altra manera no·s pogués fer algun frau.

Ítem, statuimus ut tabelliones. Los notaris quant seran requests de fer carta entre cristià e juheu, de algun contracte, primerament enqueren o enserquen si alcun frau volen fer contre les ordinations reys, e si ho troba no fassa lo contracte, ans ho denunciu al veger o balle, e no prena la carta si primerament del deudor cristià no pren sacrament, o del pus digne de fe quant són molts deutors, que res no·s fa en frau de les ordinations reys, e si lo notari fa lo contrari sia privat perpètualment de·l offici de la notaria, e en altra manera punit arbitràriament.

Iudeus etiam. Lo juheu qui ferà en res contre les dites ordinations reyls, perde lo deute ipso facto, del qual n'aia la maytat lo denunciador e l'altra meytat lo fisch del senyor rey.

In preteritis vero negociis. Proveheys en los contractes passats dels juheus, si seria dupte que en res fos fet contre les dites ordinations quina forma s'i deu servir.

Ítem, ut in iuramentis. Que ls juheus iuren en la cort davant lo jutge, axí com los christians sobre ls deu manaments de la ley, e ab les maledictions [50r] segons la constitució "Et quia cordi".

Exequció de les ordinations ab penas dels oficials e pena del juheu qui seria atrobat haver fet fals sacrament.

Iacobus Dei gratia, rex Aragonum et regni Maioricarum atque regni Valencie, comes Barchinone et Urgelli, ac dominus Montispessulani.

Universis terrarum atque regnorum nostrorum subiectis gratiam et benivolenciam in perpetuum.

Regalis benivolencie est sic comoditatibus intendere subiectorum, ut resecatis hiis que comuni utilitati nociva esse noscuntur, illa sola nutriat et conservet que utilitatem respiciunt singulorum.

Hinc est quod christiana devotione ab usurarum extorçione iam penitus quiescente, sic iudeorum cepit insaciabilis avaricia insevire, ut ab hiis qui pro suis necessitatibus mutuas pecunias recipiunt, non solum inmoderatas et contra modum dudum a nobis constitutum, verum etiam in tocius terre nostre grave dispendium usuras usurarum exligere non formidant.

Nolentes igitur eis omnino suarum peccuniarium licentiam mutuandi precludere propter christianorum utilitatem, necessitatem et favorem, sed voracitati eorum modum imponere cupientes, statuimus in preteritis quam in futuris contractibus sive debitis usurariis, ut nullus iudeus audeat amplius recipere pro usuris quam quatuor denarios in mensem pro qualibet libra denariorum, ne ultra istum modum secundum quem peccunia mutuata in uno anno in sexta tamen parte augmentatur, palam vel occulte recipere, exigere, sive extorquere presumat, sive itaque peccunia mutuo data parve multe ne fuerit quantitatis, sive etiam tempus solutionis faciente breve longum ne fuerit, sive etiam debitum cirograffarium fuerit vel non, sive datum pignoribus mobilibus et immobilibus, sive etiam non datis nullo modo modus a nobis preffinitus excedatur

in exsolvendis usuris vel fructibus pignorum percipiendis. Et si de fructibus pignorum aliquo eventu ultra preffinitum modum cedat iudeis creditoribus in solutionem sue sortis, ita quod ex ipsa perceptione atenuetur sors debitori numerata pro rata fructuum ultra pretaxatum usurarum computum perceptorum. Et si tantum fuerit illud quod ex predictis fructibus ultra receperint, quam sortem omnino evacuet videri cautionem illius debiti reddere compellantur.

Statuimus etiam ut nullus iudeus de cetero lucrum [50v] sive usuras in sortem redigendo vel in primordialibus instrumentis sive in aliquibus subsequentibus novationibus sicut facere consueverunt, sive alio quocumque excogitato ingenio audeat usuras usurarum exhigere vel recipere, set simpliciter et absque omni fraude, secundum sortem debitorum nominati a die nominationis facte usque ad diem solutionis usuras computet, nec formam pretaxatam excedat, et ut preffato morbo medela competens adhibeatur.

Statuimus ut iudei in civitatibus, villis, castellis et locis in quibus degunt, semel in manu vicarii nostri vel illius qui ad hoc fuerit constitutus, corporale prestent iuramentum quod in omnibus contractibus usurariis, ita totum et formam a nobis statutam in omnibus observabunt, quod ea in aliquo non excedant.

Et quilibet tabellio habeat penes se nomina iudeorum taliter iuratorum, nec audeat aliquis tabellio instrumenta alicuius iudei conficere, nisi quorum nomina penes se habuerit, et illis solis facit instrumenta quos in veritate compererit sic iurasse. Addimus etiam quod in singulis contractibus et instrumentis duo testes ad minus apponantur, qui personas cognoscant contrahencium et facti noverint veritatem.

Item statuimus quod si non peccunia nominata sed alie res mutuo date fuerint, que consistunt in pondere vel mensura, sicut bladum, vinum et oleum et hiis similia caveatur, attente ne sub illa specie constitutionibus nostris fraus aliqua fiat, sed secundum mensuras vel pignora in exsolvenda sorte et usura observancia similis habeatur, vel si res in peccunia redigere noluerint, illarum rerum secundum tempus in quo tradite fuerint, fidelis extimatio habeatur, et facta legitima extimatione ad contractum procedant, secundum formam superius nominatam.

Item statuimus ut tabelliones subtiliter et diligenter inquirent in quolibet contractu, utrum inter christianum et iudeum contra ordinationem nostram adhibita sit fraus aliqua vel machinatio, quam si intervenisse compererint iudici vel vicario vel in loco illo presidenti

non differant revelare, et tamen nullo modo conficiant instrumenta.

Et ad evitandam omnem suspicionem ante confectionem instrumenti christiano debitore, si plures debitores fuerint a singulis vel saltem ab honestiori et de quo melius videbitur, quod facti noverit veritatem, huiusmodi exhigat iuramentum: "Iuro ego talis, quod in contractu isto nullam fraudem vel machinationem adhibui vel ab aliquo adhibitam esse novi, ut contra constitutiones domini regis, iudeus [51r] iste habeat aliquid a me vel ab aliis condebitoribus vel fideiussoribus pro usuris istius debiti, sed tantam sortem recipi et tales usuras sibi promitto nec aliquid ultra dedi pro isto debito vel promisi." Et ex tunc tabellio, habita sortis et usurarum noticia, conficiat instrumenta ita distincte, quod sors per se et usura per se nominetur nec ratione prolongamenti vel aliqua alia ex causa audeat unum cumulum facere sortis et usurarum. Si vero aliquis tabellio aliter quam quod supradictum est instrumenta confecerit, iudeorum perpetuo tabellionatus privetur officio et nichilominus iuxta iudicantis arbitrium pena debita feriat.

Iudeus etiam qui contra preffinitum modum palam vel occulte aliquid a debitore suo recipere, exigere, demandare presumpserit, vel qui aliqua machinatione vel fraude usuras in sortem redegerit, vel usuras usurarum acceperit, vel contra prefatas constitutiones nostras aliquid attemptaverit, ipso quidem facto, toto illo debito careat in quo hoc comisisse videbitur, cuius medietas debitori reliqua vero medietas nostro erario aplicetur. Et hec pena tociens comitatur, quociens ab aliquo contra preffinitum modum aliquid fuerit attemptatum.

In preteritis vero negociis talem cautelam adhibemus, ne possit veritas occultari, quod si de quantitate sortis nominate vel de solutionibus factis tam sortis quam usure, sive de usura in sortem involuta in primo instrumento vel in subsequentibus quibusdam exsecratis novationibus, quas in posterum fieri prohibemus inter christianum et iudeum questio sive discencio habeatur, ita quod in hiis discordes inveniantur, quilibet eorum prius prestito iuramento de veritate dicenda, a iudice requiretur, et si concordes inventi fuerint dictis eorum stetur, et tamen forma a nobis statuta servetur, quoniam et ad preterita negocia has constitutiones nostras extendimus. Si vero discordes inveniantur, iniungatur probacio christiano, et per duas vel tres ydoneos iudeos vel christianos vel aliis legitimis probacionibus suam probet intencionem. Et si iudeos testes habere nequiverint in hiis casibus sola sufficiat christianorum probatio, non obstantibus constitutionibus de probatione per iudeum et christia-

num facienda a nobis vel antecessoribus nostris in favorem editis iudeorum. Si autem in defectu probationis res in dubium venerit de sorte que in instrumento continetur, deducatur usura que sorti presumitur involuta, secundum dilacionem faciende solucionis in instrumento comprehensam. Et illa deduccio fiat ad rationem IIIor. denariorum [51v] pro libra in mensem. Et facta tali deductione, secundum id quod residuum fuerit de sorte, incipiat fieri computacio a die confecti instrumenti; ita tamen quod forma et modus a nobis constitutus in aliquo non ledatur.

Hec etiam in hiis preteritis mutuis adhibito moderamine ut quantumcumque fuerit tempus non acte sortis ultra duplum iudei non recipient, hoc est quod nichil ultra petant vel accipiant ratione usurarum, ex quo usura sorti fuerit coequata, et ex quo facta fuerit talis solucio, vel si talem nollent recipere solutionem ponatur pecunia et consignetur et ex tunc iudei compellantur suis debitoribus reddere cautiones.

Item ut in iuramentis faciendis ne sit christianorum conditio deterior quam sit ipsa conditio iudeorum, statuimus ut iudei in quibuscunque causis, non a modo in sinagogis suis, vel in locis separatis secundum quod in quibusdam locis consueverunt, sed coram iudice in curiis vel in locis in quibus iudices iudicant et ubi christiani sua prestant iuramenta. Et ipsi similiter iurent super legem Moysi et decem precepta legis et alias sollempnitates et maledictiones, que secundum consuetudinem Barchinone specificari consueverunt in iuramentis iudeorum, eis in posterum ubique specificentur et illa sollempnitas in eorum iuramentis irrefragabiliter observetur. Quam quidem formam non sub pretextu ignorancie valeat irritari, ad omnes civitates scriptam transmittimus sigilli nostri munimine roboratam, ut et ibi observetur et per suas dioceses deffensores civitatum faciant inviolabiliter observari.

Et quia cordi nobis est ut preffata omnia sic inviolata permaneant, ut in omnibus locis nostre dicionis subiectis perpetuam obtineant firmitatem, precipimus universis vicariis, baiulis, iusticiariis et aliis quibuscumque iudicibus, ut circa observationem predictorum, tam futurorum quam preteritorum solliciter vigilant et intendant. Qui si contra predicta fecerint vel in hiis exequendis negligentes inventi fuerint vel remissi, iuxta nostrum arbitrium puniantur et nichilominus officii sui priventur honore et potestate careant iudicandi.

Statuimus etiam ut testes quicumque sint, christianus vel iudeus, qui circa hec que a nobis constituta sunt, in quocumque casu

inventus fuerit deierasse tanquam periurus ex tunc ad testimonium minime admittatur et nichilominus tanquam falsarius iuxta terre consuetudinem puniatur.

Datum Gerunde V^o kalendas marcii anno Domini millesimo CC^o quadragesimo. [52r]

Signum + Iacobi, Dei gratia regis Aragonum, Maioricarum et Valencie, comitis Barchinone et Urgelli et domini Montispeulani.

39

[1260, agost, 5]

Privilegi que sia servada la costuma de Perpenyà, que ls hòmens de Perpenyà puxen treu lur blat per terra e per mar franchament, e que no sien tenguts de pagar sisè o altre subsidi a Canet per forment, ordi o altre blat que carreguassen a Canet.

Iacobus Dei gratia rex Aragonum, Maioricarum et Valencie, comes Barchinone et Urgelli et dominus Montispeulani. Fideli suo Petro de Camarata, baiulo Perpinyani. Salutem et gratiam.

Intelleximus quod Raymunde de Caneto, uxor condam Raymundi de Caneto, posuit sisam super tritico, ordeo, et alio blado proborum hominum Perpinyani, quod transmittere volunt per mare, et quod onerare faciunt in plagia sua, scilicet super qualibet carta cuiuscumque bladi duodecim denarios.

Unde cum consuetudo sit Perpinyani quod probi homines Perpinyani possint extrahere bladum eorum laborationis de Perpinyano, et transmittere libere ad quascumque partes voluerint, et aliquid ratione dicti bladi predictae Raymunde de Caneto, nec alicui alii, dare non consueverint, vobis firmiter dicimus et mandamus quatinus de cetero non detis licenciam predictae Raymunde de Caneto, quod aliquid ratione predicta ab eis exigat nec servicium aliquod inde ab eis recipiat.

Mandamus etiam vobis quod predictam consuetudinem eisdem observetis et observari faciatis, scilicet quod permittatis ipsos dictum bladum de Perpinyano extrahere, vel illos qui ipsum ement ab ipsis et deffere ubicumque voluerint.

Et hoc aliquatenus non mutetis.

Datum Ilerde nonas augusti anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo.

40

[1264, agost, 30]

Privilegi que tots los habitants de Perpinyà, axí cavallers com altres, sien tenguts pagar lur part en totes les despeses e talles qui-s faran a la comunitat de la vila, e per proffit de aquella, e que degun no se'n puxa excusar per algun privilegi o franquesa. E si negun se'n volrà deffensar, la vila no sia tenguda de deffendre'l, ans sia gitat de la comunitat de la vila.

Noverint universi, quod nos Iacobus Dei gratia rex Aragonum, Maioricarum et Valencie, comes Barchinone et Urgelli et dominus Montispessulani, [52v] per nos et nostros damus et concedimus vobis, probis hominibus et universitati ville Perpinyani, presentibus et futuris, in perpetuum, quod omnes et singuli habitatores Perpinyani tam milites quam quilibet alii, teneantur solvere partem suam in omnibus et singulis expensis sive talliis que fient inter vos pro comunitate dicte ville, et ad comodum eiusdem, non obstantibus aliquibus franchitatibus per nos vel predecessores nostros concessis eisdem vel concedendis, cum non sit intentionis nostre aliquos ex ipsis fore franchos de hiis que expendentur ad comodum dicte ville et pro comunitate, sed tantum de questiis et de aliis regalibus exactionibus.

Volentes et concedentes vobis quod si forte aliquis vel aliqui contra huiusmodi concessionem nostram seu a prestatione eorum que pro comunitate vestra et ad comodum eiusdem fient, ut est dictum, voluerint excusare ipsum et ipsos deffendere non teneamini, ymmo a comunitate ville vestre abiciantur.

Mandantes vicariis, baiulis et aliis universis officialibus et subditis nostris presentibus et futuris, quod predicta omnia firma habeant et observent et faciant observari, et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua racione.

Datum Barchinone, tercio kalendas septembris anno Domini millesimo ducesimo LX° IIII°.

Signum + Iacobi, Dei gratia regis Aragonum, Maioricarum et Valencie, comitis Barchinone et Urgelli et domini Montispessullani.

Testes sunt, Gaucerandus de Pinos, Raymundus de Servaria, Periconus de Montecatheno, Bernardus de Sintillis, Guillelmus de Sancto Vincencio.

Sig+num Bartholomei de Porta qui mandato domini regis hec scribi fecit et clausit loco die et anno prefixis.

41

[1267, març, 12]

Venda e cessió feta per l'infant en Jacme a la universitat de Perpenyà del ius patronat de l'hospital dels paubres, e de tot dret que agués lo dit senyor en lo dit hospital ne en les pertinències de aquell.

Noverint universi, quod nos infans Iacobus, illustris regis Aragonum filius, heres Maioricarum et Montispesulani, Rossilionis, Ceritanie ac Confluentis, per nos et nostros vendimus toti universitati ville Perpinyani et vobis, Guillermo Carboni, Petro Grimaldi, Guillermo Vole, et Bernardo Frenerii, rectoribus sive consiliariis dicte ville Perpinyani, nomine dicte universitatis et omnium hominum [53r] ac singulorum presencium et futurorum predicte ville Perpinyani, totum ius patronatus et quidquid iuris habemus et habere debemus in hospitali pauperum dicte ville Perpinyani, et in omnibus pertinenciis et iuribus dicti hospitalis, cedentes etiam racione dicte venditionis predicte universitati dicte ville et vobis predictis rectoribus sive consiliariis predicte ville nomine dicte universitatis et omnium hominum predicte ville presencium et futurorum, omnes actiones et iura que habemus et habere debemus in predicto hospitali et pertinenciis eiusdem, racione iuris patronatus sive venditionis nobis facte a dicto domino rege patre nostro, sive alio quocunque modo nullo iure nobis nec nostris in predicto hospitali nec in pertinenciis eiusdem retento.

Sed totum ius quod habemus et habere debemus quacunque racione vel quocunque modo in predicto hospitali et pertinenciis eiusdem, prorsus transferimus in predictam universitatem et vos predictos rectores sive consiliarios nomine predicte universitatis et omnium hominum presencium et futurorum dicte universitatis dicte ville, constituentes predictam universitatem et vos dictos rectores sive consiliarios nomine dicte universitatis et hominum predicte ville, presencium et futurorum in rem vestram procuratores contra omnes personas.

Predictam vero venditionem et cessionem facimus dicte universitati et vobis dictis rectoribus sive consiliariis predicte ville, nomine dicte universitatis et omnium hominum predicte ville presencium et futurorum, precio videlicet quindecim mille solidorum malgurienses de quibus satisfactum est nobis plenarie ad nostram voluntatem, de qua satisfactio pro pccatos nos tenemus.

Renunciantes omni exceptioni satisfaccionis predicte non accepte. Et si predicta vendicio et cessio plus valet dicto precio, illud totum plus valens gratis intervivos dicte universitati et vobis dictis rectoribus sive consiliariis nomine dicte universitatis et omnium hominum predicte ville, presencium et futurorum, damus et diffinimus in perpetuum.

Renunciantes iuribus quibus revocantur venditiones facte ultra dimidiam iusti precii et omni alii iuri et auxilio, et quod contra predicta vel aliquid predictorum non veniemus bona fide et per stipulationem dicte universitati ville Perpinyani, et vobis dictis rectoribus sive consiliariis nomine dicte universitatis et omnium hominum predicte ville presencium et futurorum, promittimus.

Retinemus tamen in castris, villis, et aliis possessionibus dicti hospitalis nobis et nostris [53v] merum et mixtum imperium et paces et treugas, prout in aliis locis castris et villis terre Rossilionis ipsa habemus et nobis pertinent.

Datum in Perpinyano, quarto idus marcii anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo sexto.

Sig+num infantis Iacobi illustris regis Aragonum, filii heredis Maioricarum et Montispesulani, Rossilionis, Ceritanie ac Confluentis.

Testes sunt, Guillermus de Caneto, Aries Yvanyes, Jaubertus vicecomes Castri Novi, Ermengaldus de Urgio, Bernardus de Tornamira.

Sig+num Petri de Calidis, qui mandato domini infantis Iacobi hec scripsit et clausit loco die et anno prefixis.

[1348, novembre, 10]

Confirmatió de·l ús e costuma de·l offici dels sobreposats de la orta de Perpenyà, que si alguna tala serà feta o dan donat en possessions d'algun habitant de Perpenyà, situades en terme de prelat, cavaller, rich hom o altre, dins lo comtat de Rosselló, los sobrepausants de la orta elets per los cònsols de Perpenyà, fet sagrament en poder del balle van al loch on és fet lo dampnage, e vist a ull e dan a ul, extimen lo dan a lur arbitre e fan esmenar lo dan, e fer exquitió contra aquell qui ha donat lo dan per I sag a ells en açò per lo balle deputat.

Nos Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Nobili et dilectis Guillermo de Ballaria, gubernatori Rossilionis et Ceritanie et cuique qui pro tempore fuerit gubernator ac vicariis ceterisque officialibus comitatum predictorum, eorumque locatenentibus presentibus et futuris, ad quos presentes pervenerint. Salutem et dilectionem.

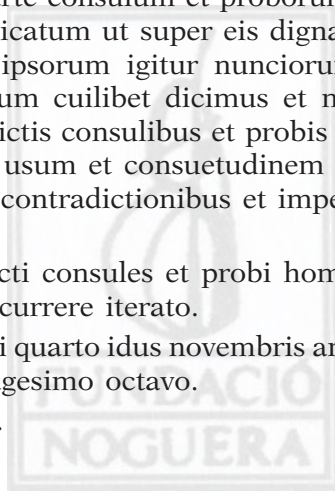
Relatione nunciorum, consulum, et proborum hominum ville nostre Perpinyani in nostra constitutorum presencia percepimus, quod ex antiqua consuetudine et usu in dicta villa inconcusse observato habetur, quod si ex aliqua seu aliquibus possessionibus alicuius habitatoris Perpinyani sitis in termino castri alicuius prelati, richi hominis, militis vel alterius, intra comitatum Rossilionis aliqua tala fuerit facta seu dampnum illatum, suprapositi orte ipsius ville qui per eiusdem ville consules anno quolibet eliguntur, prestito per eosdem suprapositos iuramento in posse baiuli dicte ville, ut est fieri assuetum; accedentes personaliter ad dictum locum ubi dampnum est illatum et re subiecta oculis cognoscunt sive decernunt de dicto [54r] dampno illato eorumque arbitrio, et dictam talam sive dampnum illatum prout eis visum est faciunt emendari et executionem contra illum qui dictum dampnum intulerit fieri per unum sagionem eis ad hoc deputatum per baiulum dicte ville.

Et cum aliqui prelati, richi homines, milites, nitantur, ut asseritur, hoc prohibere et contradictionem apponere super eo, cuius occasione possent ut fertur dampna et scandala evenire, sint per dictos nuncios ex parte consulum et proborum hominum predictorum humiliter supplicatum ut super eis dignemur de condecanti remedio providere; ipsorum igitur nunciorum supplicatione suscepta vobis et vestrum cuilibet dicimus et mandamus firmiter et expresse, quatinus dictis consulibus et probis hominibus observetis et observari faciatis usum et consuetudinem predictam, prout fuit hactenus assuetum, contradictionibus et impedimentis cessantibus quibuscumque.

Taliter quod dicti consules et probi homines non habeant ad nos hac de causa recurrere iterato.

Datum Sugurbii quarto idus novembris anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo octavo.

S[ubscripsit] A.

43

[1357, febrer, 5]

Privilegi que·ls sobrepausats de la orta de Perpanyà haien conexença et exequió de tota tala e dan donat en possessions de habitants de Perpanyà, situatz en loch de prelats, cavallers o richs hòmens dins lo comtat de Rosselló, e que·l balle de Perpanyà los haia a liurar I saig o dos per fer les exequions. E que axí meteis los dits sobrepausats haien conexença de tales o dans donats per hom de Perpanyà en possessions de alscons forans, e que les appellations dels sobrepausats sien interposades al balle, e de balle a jutge de appels

In Christi nomine.

Noverint universi, quod nos, Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie, informati veridice quod in villa Perpinyani fuit a longis citra temporibus usitatum quod quocienscumque contingit aliquam talam seu quodvis aliud dampnum aut malefactum tam per ignis appositionem quam alias inferri in aliquibus possessionibus hominum dicte ville ubicumque dicte possessiones situate existant, intra tamen comitatum Rossilionis et terram Vallispirii, etiam si infra terram prelatorum aut baronum et militum consistant suprapositi orte ville ipsius qui sunt et fuerint pro tempore, cognoscunt et consueverunt cognoscere ad requisitionem [54v] dampna passorum de huiusmodi talis illatis et cognitiones sentencias et declarationes inde latas per eosdem pignorando et pignora distrahendo, et aliis modis super talibus usitatis exsequione mandare.

Igitur ad supplicationem consulum et proborum hominum dicte ville super hoc humiliter nobis factam, volentes de hoc usu eis facere privilegium speciale, tenore presentis carte nostre seu instrumenti publici firmiter et cunctis temporibus valituri, concedimus dictis consulibus et probis hominibus ville Perpinyani presentibus et futuris, quod dicti suprapositi qui nunc sunt et pro tempore fuerint, perpetuo habeant cognitionem et exequionem omnium predictorum; quodque etiam baiulus noster dicte ville qui est et erit pro tempore, quociens per eosdem suprapositos requisitus fuerit, teneatur eis tradere unum, duos, aut plures sagiones, cum quo vel quibus citationes, exequiones et alia faciant, que ipsis suprapositis in et super predictis videbuntur quomodolibet facienda.

Concedimus etiam dictis consulibus prout supra, quod si contigerit aliquem seu aliquos habitatores dicte ville dampnum aliquod in possessionibus aliquorum qui extra dictam villam degant seu etiam habitatorum dicte ville infligere seu inferre dicti suprapositi ad instanciam dampna passorum possint ius reddere de habitatoribus dicte ville, sicuti de aliis ut prefertur. A dictis autem suprapositis et sentenciis aut declarationibus eorundem emittantur appellationes ad baiulum dicte ville et ab ipso baiulo aut iudicem appellationum prout hactenus est fieri assuetum.

Predicta siquidem omnia et singula serie huius privilegii perpetuo valituri, promittimus per nos et successores nostros, dictis consulibus et universitati dicte ville Perpinyani licet absentibus et vobis Iohanni Vola, burgensi Perpinyano, nuncio dictorum consulum et proborum hominum presenti et notario infrascripto nomine omnium predictorum, et aliorum quorum interest intererit ac interesse potest et poterit a nobis legitime stipulanti et recipienti, ac in bona fide nostra regia ac de certa sciencia et consulte, iuramus per dominum Deum et eius sancta quatuor evangelia a nobis corporaliter tacta, ea rata, grata, firma, et valida, nos et dictos successores nostros habere perpetuo et contra non facere aut fieri permittere quovis modo. Quin potius mandamus ipsa omnia et singula per officiales et successores nostros teneri et inviolabiliter observari.

Pro hiis quidem nec non pro confirmatione et declaratione cuiusdem alterius privilegii et etiam pro quadam remissione hodierna die factis [55r] cum aliis cartis nostris, habuimus a dictis consulibus et vobis dicto eorum nuncio quinque mille florenos, quos dilecto consiliario et thesaurario nostro Bernardo de Ulzinellis, militi, legumque doctori pro parte nostre curie tradidistis.

In cuius rei testimonium hanc cartam nostram sive instrumentum publicum fieri iussimus sigillo magestatis nostre appendicio comunitum.

Quod est actum Ce[sa]rauguste, quinta die febroarii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo septimo, nostrique regni vicesimo secundo.

Visa Roma.

Signum + Petri Dei gratia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie, qui hec firmamus, concedimus et iuramus.

Testes huius rei sunt, reverendus in Christo pater frater Nicolaus divina providencia sancte romane ecclesie cardinalis, Franciscus Rome legum professor vicecancellarius, et Iacobus de Faro consiliarii dicti domini regis.

Sig+num mei Iacobi Conesa, secretarii dicti domini regis eiusque auctoritate notarii publici per totam terram et dominationem eiusdem, qui premissis interfui eaque de ipsius domini regis mandato scribi feci et clausi.

44

[1358, abril, 20]

Privilegi et manament que ls jutges de appels no fassen inhibitòries als sobre pausats de la orta, que no coneguen de tales o dans donats en possessions de hòmens de Perpenyà, les quals haien en loch o termes de prelats, nobles, o cavallers, o richs hòmens.

Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Fideli nostro iudici appellacionum ad nos emissarum in comitatu Rossilionis et Vallispiri. Salutem et gratiam.

Refferentibus nobis sindicis consulum et proborum hominum ville Perpinyani, percepimus quod vos ad instanciam prelatorum nobilium et quarumdam aliarum personarum habencium et possidencium loca in comitatu predicto, asserencium quod suprapositi orte ville Perpinyani tanquam nullam iurediccionem habentes in ipsorum locis premissis cognoscere nequeunt de talis factis in possessionibus et bonis hominum ipsius ville sistentibus in locis prelatorum et nobilium predictorum, facitis et dirigitis eis inhibitorias litteras quibus mandatur eisdem suprapositis quon nullatenus se intromittant de talis [55v] factis in eorum locis, ut superius fuit dictum, quod in ipsorum universitatis et singularium de eadem redundare preiudicium noscitur, prout ipsi asserunt evidenter.

Quoniam nullam possent iusticiam assequi de talis factis in ipsorum possessionibus sitis in locis dictorum prelatorum, nobilium, et aliorum, nisi per viam illorum suprapositorum qui mox eisdem faciunt iusticiam de talis predictis; quare nobis humiliter supplicato provideri super hiis de remedio competenti, vobis dicimus et iubemus, quatinus a talibus inhibitionibus faciendis caveatis penitus et

cessetis, nisi tamen tales et tam evidentes et rationabiles rationes forent allegate per partem dictorum prelatorum nobilium et aliorum possidendium loca in ipso comitatu premissis quibus de iure possitis dictas inhibitiones facere ut fecistis hactenus prout superius continetur, cavendo vobis attente quod per aliquem processum per vos in predictis faciendum preiudicari non valeat usui neque possessioni suprapositorum dicte orte.

Datum Gerunde sub nostro sigillo secreto vicesima die aprilis anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo octavo.

Visa Roma.

45

[1358, juny, 9]

Privilegi que·ls jutges de appels no fassen inhibitòria als sobrepausats, que no exeguesquen lurs sentències e declaracions fetes sobre talles e dans donats en possessions de hòmens de Perpenyà, situades en termes de viles o lochs de prelats, barons, o cavallers.

Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Fideli nostro iudici appellationum in comitatu Rossilionis et terra Vallispirii, ad nos emittendarum seu emissarum, presenti et qui pro tempore fuerit. Salutem et gratiam.

Devote refferentibus nobis nunciis consulum et proborum hominum ville nostre Perpinyani, nos noveritis percepisse quod cum ad instanciam prelatorum nobilium et aliarum quarundam personarum habencium et possidendium villas et loca in comitatu et terra predictis, nec non consulum procuratorum vel sindicorum aliquarum villarum sive locorum eiusdem comitatus et terre, asserencium indebite prout fertur, quod suprapositi orte dicte ville Perpinyani tanquam nullam iuredictionem in villas et locis preffatis seu ipsorum terminis, obtinentes de talis factis in possessionibus sive bonis hominum iam dicte ville Perpinyani sistentium in terminis dictarum villarum sive locorum cognoscere nequunt [56r] ullo modo contingat suprapositos ipsos aliquam cognitionem seu declarationem facere de premissis, sicut ex privilegio regio ut dicitur possunt prelati nobiles et alie persone, nec non consules procuratores vel syndici memorati, aut aliqui

ex eisdem vel procuratores ab ipsis, vel aliquo ipsorum constituti vel substituti ad nos tanquam ad nostram appellationum iudicem provocant et appellant. Pretendentes quidem iidem appellantes ut ponitur cognitionem sive declarationem superius contentorum ad dictos suprapositos minime spectare.

Et oblato per appellantes ipsos coram nobis libello vos facitis et dirigitis protinus suprapositis antedictis vestras inhibitorias literas quibus mandatis eisdem ut non procedant in declaratione facta per eos quinymo ab eius executione desistant penitus atque cessent, quod in derogatione indulti predicti et antiquitatis possessionis infrictionem nec non tocuis universitatis dicte ville Perpinyani preiudicium cernitur redundare.

Quo circa a nobis super hiis iusticie remedio implorato, vobis dicimus et mandamus districtius iniungentes, quatinus cum et quanto per aliquem seu aliquos ex prelatis nobiles seu personis aliis consulibus ve procuratoribus sive sindicis antedictis qui dicant suprapositos memoratos potestatem minime obtinere, exercendi iurisdictionem in superius expressatis ad nos fuerit appellatum pre-textu appellationis ipsius inhibitionem suprapositis memoratis vel impedimentum aliquod in dicto privilegio, et possessionem quam habent iurisdictionis cognoscendi de premissis nullatenus apponatis.

Datum Gerunde nona die iunii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo octavo.

Visa Roma.

[1365, desembre, 20]

Privilegi que ls cònsols de Perpenyà poden cascun ayn elegir I saig o novellament crear qui servescha a l'offici dels sobrepausats de la orta de Perpenyà, e aquell de ayn en ayn remoure; e lo balle és tengut de admetre e crear aquell per saig o missatge dels sobrepausats qui serà elet per los cònsols.

Nos Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Quia ut ex insinuatione veridica nobis facta intelleximus vos fideles nostri consules et probi homines ville Perpinyani, ex privilegio, usu et [56v] consuetudine antiquis et diucius observatis duas

personas ad hec expertas in officio suprapositorum dicte ville annis singulis elegistis et eligere debetis pro utilitate nostre rei publice, que antequam utantur dicto officio iuramentum prestare tenentur in posse nostri baiuli ville Perpinyani, de exercendo ipsum officium legaliter atque bene. Et in executionibus et mandatis inde fiendis quendam sagionem regium secum ducere habeant.

Ad supplicationem vestri dictorum consulum pro subscriptis nobis factam, tenore presentis concedimus vobis et licentiam impartimur, quod licite et vestra propria auctoritate possitis anno quolibet unum ex nunciis sive sagionibus curie baiuli antedicti, seu alium quemcumque de novo constituere ordinare et etiam deputare, qui dictas executiones et alia enantamenta inde expedienda facere teneatur, ad iussum dictorum suprapositorum, et ipsum de anno in annum amovere prout vobis videbitur faciendum.

Mandantes per presentes dicto baiulo qui nunc est seu qui pro tempore fuerit, quod illum quem in nuncium sive sagionem dictorum suprapositorum elegeritis seu duxeritis nominandum, et non alium, in sagionem predictum admittere habeat et creare omni difficultate sublata.

In cuius rei testimonium presentem fieri iussimus nostro sigillo pendenti munitam.

Datum Barchinone vicesima die decembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo LX° V^o, nostrique regni tricesimo.

P. cancellarius.

[1363, març, 18]

Privilegi quells sobrepausats de la orta poden construir en la plasa del Blat banch on seguen per jutjar e oyr los clams sens preiudici de algun.

Nos Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Considerantes per hos fideles nostros consules et probos homines ville Perpinyani seu ex vestri parte fuisse nobis humiliter supplicatum, ut cum suprapositi orte Perpyniani ex privilegio nostro cognoscant de certis querimoniis coram eis proponendis, et non habeant certum locum sive certam sedem ubi resideant dum trac-

tant et cognoscunt de querimoniis antedictis, ut aliquod scannum vel tabulam sive scabellum possitis construere seu construi facere, in quo sedere aut residere ipsi suprapositi valeant in platea bladi ipsius ville [57r] prout vobis congruencius visum fuerit concedere, de benignitate regia dignaremur; igitur vestra supplicatione suscepta, benigne vobis concedimus cum presenti, ut in dicta platea absque iuris preiudicio alicuius possitis construere seu construi facere aliquod scannum seu scabellum in quo dicti suprapositi sedeant dum de dictis cognoscent querimoniis ut preffertur.

Mandantes per presentem gerenti vices gubernatoris in comitatibus Rossilionis et Ceritanie, nec non baiulo Perpinyani aliisque universis et singulis officialibus nostris presentibus et futuris, quatinus concessionem nostram huiusmodi quam durare volumus dum nobis placuerit et donec ea specialiter et expresse revocaverimus firmam habeant et observent et contra non veniant quavis causa.

In cuius rei testimonium hanc fieri iussimus nostro sigillo pendenti munitam.

Datum in Montesono decima octava die martii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo tercio, regni que nostri vicesimo octavo.

Visa Roma.

48

[1368, març, 31]

Privilegi que sots pena de perdre l'offici, degun official de la vila de Perpenyà no gaus advocar prelats, persones ecclesiàstiches, nobles o cavallers contre l'offici dels sobrepausats de la orta de Perpenyà o lurs processos o enantaments.

Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Nobili et dilecto consiliario nostro, Arnaldo d'Orcau, militi, gerenti vices gubernatoris in comitatibus Rossilionis et Ceritanie vel eius locumtenenti. Salutem et dilectionem.

Quia nonnulli officiales nostri ville Perpinyani contra suprapositos de la orta per quos iurisdictio nostra deffenditur ac etiam preservatur, patrociniū consiliū et favorem prelati et ecclesiasticis personis nobilibus et militibus in consulte prestare non desinunt, ut

per Petrum Borroni burgensis, et Guillermi Rogerii Suau, syndicos ville pretacte est nobis supplicatione humili demonstratum; nosque huic ineffrenate voluntate remedium adhibere volentes, providerimus et ordinaverimus ne ullus officialis nostri ville prefate contra suprapositos antedictos vel eorum officia processus aut enantamenta, prelatos aut ecclesiasticas personas, nobiles aut milites, advocare seu assistere ipsos consilio auxilio vel favore, sub amissionis pena officii per nos ei comissi audeat vel presumat.

Ea propter vobis [57v] dicimus et mandamus, quatinus provisionem et ordinationem nostras huiusmodi firmas habendo faciatis eas per officiales nostros predictos, sub dicta pena incommutabiliter observari.

Datum Barchinone, XXXI^a die marcii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo LX° VIII°.

Visa Roma.

49

[1384, febrer, 10]

Privilegi que·ls còsols de Perpenyà, o la maior part de aquells, poden dels dos sobrepausats de la orta de Perpenyà que ells elegexen, si·ls troben mal usar de lur officii o ésser insuficients en aquel, remoure'n I o ab dos, e metre·n'í d'altres. E si dels altres dos sobrepausats qui·s elegexen per l'offici dels ortolans són atrobats axímeteys abusar de lur officii o ésser insuficients, que·ls dits còsols o la maior part los ne poden remoure, e la donchs lo balle forçarà lo mester dels ortolans a elegir·ne d'altres al dit officii sufficientes.

Nos Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Quia ut veridica relatione propendimus sepe contingit quod illi quatuor suprapositi Orte et ville Perpinyani vel eorum aliqui suo abutuntur officio vel aliter sint ad eius regimen insuficientes, unde omnibus ville predicte ortolanis ac etiam rei publice eiusdem ville dampna plurima inferuntur, utilitati ville predicte, ut convenit, intendentes tenore presentis ad humilem supplicationem pro parte vestri fidelium nostrorum consulum ville predicte Perpinyani inde nobis factam, concedimus vobis dictis consulibus presentibus et futuris ac maiori parti vestrum, quod quandocumque et quociens-

cumque contigerit illos duos suprapositos orte predicte ville quos vos annis singulis de dictis quatuor ex privilegio vobis indulto eligitis seu eligere potestis, eorum abuti officio seu aliter esse insufficientes, arbitrio vestro aut maioris partis vestrum valeatis ipsos duos suprapositos vel eorum alterum dicto officio abutentem seu aliter insufficientem, ab inde amovere et loco eius vel eorum alium seu alios in eodem officio ponere seu etiam subrogare.

Et si forsitan alii duo suprapositi ortolanorum vel alter eorum qui per probos homines dicti officii ortolanorum similiter ex privilegio annis singulis eliguntur eorum abutentur officio, possitis quando-cumque et quocienscumque [58r] vobis vel maiori parti vestrum visum fuerit ipsos vel eorum alterum dicto officio abutentem vel insufficientem ab eodem officio amovere, et isto casu baiulus ville predicte Perpinyani qui nunc est et pro tempore fuerit teneatur ad vestri vel maioris partis vestrum, cum requisitione et non alias, compellere probos homines dicti officii ortolanorum ad eligendum alium vel alios suprapositos qui loco illorum qui per vos remoti fuerunt, regant officium supradictum.

Mandantes per eandem inclito et magnifico infanti Iohanni, primogenito nostro carissimo ac in omnibus regnis et terris nostris gubernatori generali eiusque vices gerenti in comitatibus Rossilionis et Ceritanie, baiulo et ortolanis ville predicte ceterisque officialibus nostris presentibus et futuris et eorum locatenentibus, sub pena quingentorum morabatinorum auri, quatinus concessionem et provisionem nostram huiusmodi vobis teneant firmiter et observent ac faciant ab omnibus inviolabiliter observari, et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua racione.

In cuius rei testimonium hanc fieri et nostro pendenti sigillo iussimus comuniri.

Datum Montisoni, decima die febroarii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo LXXX° quarto.

R. cancellarius.

[1277, gener, 15]

Confirmatió e lausisme que fa lo senyor rey en Jacme de Mallorques de totes les costumes scrites e no scrites de la vil·la de

Perpenyà, e de tots los privilegis atorgats a la dita vila per los senyors passats.

Noverint universi, quod nos Iacobus Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie et dominus Montispessulani; volentes predecessorum nostrorum vestigia imitare et comoda subiectorum nostrorum de bono in melius augmentare, idcirco per nos et omnes successores nostros nunc et in perpetuum laudamus et confirmamus, et omni modo approbamus vobis omnibus hominibus ville Perpinyani presentibus et futuris, habitantibus et habitaturis in eadem villa et toti universitati eiusdem ville, et vobis Laurencio Rotundi et Raymundo Aurerii, et Guillermo Hominis Dei et Bernardo de Vilardono, consulibus eiusdem ville Perpinyani nomine eiusdem ville et universitatis eiusdem recipientibus, omnes et singulas consuetudines vobis a predecessoribus nostris iam datas et concessas, prout quidem predictae consuetudines vobis date sunt et concessae ab eisdem.

Ita quod vos et successores vestri habitatores ville [58v] Perpinyani utamini et uti possitis predictis consuetudinibus et earum qualibet in iudiciis et extra iudicium et quolibet alio modo.

Item, laudamus, approbamus et confirmamus vobis, predictis universis et singulis presentibus et futuris, et consulibus supradictis, omnes alias consuetudines bonas approbatas et observatas usque nunc et usus approbatus qui in scriptis redacti vel redacte non sunt, et etiam omnia instrumenta et privilegia a domino rege Aragone quondam patre nostro, et ab aliis predecessoribus nostris vobis data, laudata, concessa et confirmata, prout in eisdem plenius continetur.

Mandantes baiulo Perpinyani et vicario Rossilionis, et universis aliis officialibus nostris presentibus et futuris, quod predictas confirmationes nostras firmas habeant et observent, et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua racione.

Datum Perpinyani XVIII° kalendas febroarii anno Domini millesimo CC^o LXX° sexto.

Signum + Iacobi, Dei gratia regis Maioricarum, comitis Rossilionis et Ceritanie et domini Montispessulani.

Testes sunt, Guillelmus de Caneto, Ermengaudus de Urgio, Gaufridus de Rochabertino, Gaucerandus de Urgio, Arnaldus de Lupiano.

Sig+num Petri de Calidis, qui mandato dicti domini regis hec scribi fecit et clausit loco die et anno preffixis.

51

[1277, gener, 15]

Concessió del senyor rey en Jacme de Mallorques, que en la vila de Perpanyà d'aquí avant haia dos scrivanies en diverses lochs de la vila o scolas, e que en cascuna haia I notari públich qui públicament use d'art de notaria.

Ítem, volentes et considerantes reducere et cetera. Ordinació que·l scrivà de la cort del balle no prena d'algun traslat de testimoni sinó dos diners, e per cascuna letra sagellada IIII diners, e si és divisa per a.b.c. sis diners, e per carta de emencipació, tutela, o cura, o diffinitió, o remissió, o qualsevol altre, deu diners, e per traslat d'actes per mig fulh de paper sis diners, e per translats de cartes produïdores en la cort del balle, segons la forma de miga fulla de paper.

Ítem, volentes facere gratiam specialem et cetera. Privilegi que algun balle de la cort de Perpanyà no·s puxa appellar de sentències interlocutòries o diffinitives, donades o donadores [59r] en crims per lo jutge o jutges de sa cort contre·l dit balle.

Ítem, que algun pres en la cort del balle no pach carcellatge ne res al[t]re als saigs o a alscons altres de la cort, si donchs no serà condemnat o farà compositió per la causa per què és estat pres.

Ítem, que per tutela, cura o confirmatió de aquelles, o emancipació, adopció, o arrogatió donadores o confirmadores per alguns dels damont dits o cascun d'ells, lo senyor de la vila de Perpanyà, balle, viger o jutge, no puxen res demanar o pendre dels hòmens de Perpanyà, ans de grat haien aquelles fer cascun d'els.

Ítem, statuimus quod quodcumque et cetera. Ítem, stablim que quantquequant s'esdevindrà lo senyor de Perpanyà, o en sa absència lo balle, eligir quatre cònsols, elegescha axí meteys dotze consellers de la dita vila, los quals emsemps ab los dits cònsols haien cura dels negocis comuns de la vila e tracten los proffits de aquella, segons los serà bé vist.

Noverint universi, quod nos Iacobus Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie, et dominus Montispesulani, volentes predecessorum nostrorum vestigia imitare et comoda subiectorum nostrorum de bono in melius augmentare, attenta et considerata magna utilitate subiectorum nostrorum ville Perpinyani, si due scole

scribanie in eadem villa constituentur, in quibus et qualibet earum officium tabellionatus publice exerceatur; idcirco per nos et omnes successores nostros statuimus, volumus et concedimus in perpetuum vobis omnibus hominibus ville Perpinyani universis et singulis presentibus et futuris habitantibus nunc et in futurum habitaturis, et toti universitati dicte ville Perpinyani, et vobis Laurencio Rotundi, et Raymundo Aurerii, et Guillermo Hominis Dei et Bernardo de Vilarono, consulibus eiusdem ville Perpinyani nomine eiusdem ville et universitatis eiusdem recipientibus, quod de cetero sint due scole scribanie publice in villa Perpinyani, quequidem scole in diversis locis ipsius ville in quarum qualibet sit unus tabellio publicus residens in eadem per quem publicum officium tabellionatus in omnibus exerceatur, prout est hactenus usitatum, volentes et concedentes quod predictae due scole scribanie sint et constituentur a modo in dicta villa in perpetuum, a festo sancti Iohannis iunii proximo in antea.

Item, volentes et considerantes reducere scripturas infrascriptas ad taxationem debitam et congruam, concedimus predictis consulibus et universitati ville Perpinyani quod scriptor curie baiuli dicte ville et etiam vicarii non possit exigere vel percipere [59v] ab aliquo habitatores ville Perpinyani pro transcripto alicuius testimonii, nisi duos denarios, et pro qualibet littera sigillata quatuor denarios, et si fuerit divisa per alphabetum sex denarios, et pro qualibet carta emencipationis tutele vel cure vel diffinitionis vel remissionis vel qualibet alia decem denarios, et pro transcripto actorum pro medio folio papirus sex denarios, et pro transcriptis quorumlibet instrumentorum productorum vel producendorum in iudiciis in curia baiuli ville Perpinyani predictae secundum formam medie folie papirus.

Item, volentes facere gratiam specialem predictis consulibus et universitati ville Perpinyani, damus et concedimus eisdem per privilegium speciale, quod aliquis baiulus curie Perpinyani non possit a modo appellare a sentenciis diffinitivis vel interlocutoriis latis vel ferendis in criminibus per iudicem vel iudices eiusdem curie contra ipsum baiulum.

Item, quod aliquis captus in curia predicti baiuli vel qui a modo capietur, non solvat carcelligium nec aliquid aliud sagionibus vel aliquibus aliis de curia, nisi pro causa qua captus fuerit, fuerit condemnatus vel compositionem fecerit pro eadem.

Item, quod pro tutela vel cura confirmatione earundem, vel emencipatione vel adoptione vel arrogatione, dandis et confirmandis

ab aliquo predictorum vel quolibet ipsorum dominus ville Perpinyani, baiulus vel vicarius vel iudex vel curialis aliquis non possint aliquid petere, exigere vel recipere ab hominibus ville Perpinyani presentibus et futuris, sed gratis habeant ipsa facere quilibet eorumdem.

Item, statuimus quod quandocumque contigerit dominum ville Perpinyani vel in eius absentia baiulum dicte ville eligere quatuor consules, eligat duodecim consiliarios dicte ville qui una cum dictis consulibus habeant curam de omnibus negociis dicte ville, et faciant et pertractent ea que dicte ville fuerint utilia prout eis visum fuerit faciendum.

Mandantes baiulo Perpinyani et vicario Rossilionis et universis aliis officialibus nostris presentibus et futuris, quod predicta omnia et singula ut superius expressa sunt firma habeant et observent, et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua racione.

Datum Perpinyani XVIII° kalendas febroarii anno Domini millesimo ducesimo septuagesimo sexto.

Signum + Iacobi, Dei gratia regis Maioricarum, comitis Rossilionis et Ceritanie et domini Montispesulani.

Testes sunt, Gaufridus de Rochabertino, [60r] Guillermus de Caneto, Gaucerandus de Urgio, Ermengaudus de Urgio, Xatbertus de Barbarano, Berengarius Surdi, Arnaldus de Lupiano.

Sig+num Petri de Calidis, qui mandato dicti domini regis hec scribi fecit et clausit, cum litteris rasis in linea VIII^a ubi dicitur "predicti ville Perpinyani", loco die et anno prefixis.

[1280, octubre, 25]

Concessió del senyor rey en Jacme, que fet clam per crestià en la cort del balle o vege, de moneda o cosa moble o si movent, compresa en carta pública feta en la scrivania pública de Perpinyà, de contracte aquí fet, lo deutor present per si o per altre legítim responedor o absent, per contumàcia o altra persona legítima per nom del deffenent, lo mostrament e liurament de la carta fet a la cort, lo deffenent present o absent és haüd per apte libell o demanda fins a la summa o cosa contenguda en la carta, encara deguna cosa no posada, e lo deffenent és

tengut aquel dia o lo primer jurídic respondre, e sa resposta és haüda per apta contestatió de pleyt.

Ítem, quod actori non nocet et cètera. Al demanant no nou demanda inepta per ell feta de moneda o cosa mobla o si movent de contracte fet en Perpenyà, ab carta pública en la scrivania pública per notari o scrivà, ans és haüda per apta pus la carta se mostra.

Ítem, si aliquis in Perpinyano et cètera. Si alcun en Perpenyà s'és obligat o confessat deure a algun christià moneda o cosa mobla o si movent, ab carta feta en l'ascrivania pública de Perpenyà, que la cort del balle o del veger deia manar a executió passats XV dies contre·l deutor en sos béns mobles o si movents, o deutes clars, ço que·s conten en la carta après lo terme en aquella carta comprès, o si terme no hi és posat après la monitió feta per lo cresedor al deutor, passats XV jorns quant al deute principal, si emperò és demanat o request dins tres ayns pus que·l deute o cosa se podia demanar, si donchs lo deutor no prova segons la costuma de Perpenyà, dins XV dies jurídichs comptadors del temps que·s serà requesta fer la executió, present lo deutor per si o altre legítim responedor, o per contumàcia absent ésser, ésser satisfet al cresedor o altra legítima deffençó. Emperò si lo deutor dins los XV dies iura sobre los sants quatre evangelis per ell tocats no poder provar la exceptió per ell proposada dins los dits XV dies, pach e sia forçat per la cort pagar la cosa demanada dins VIII dies après següents, e haia lo deutor aprovar la exceptió per ell proposada un ayn al mes, lo qual ayn lo jutge puxa mirmar, segons lo serà vist [60v] iust, e en aquell cas lo cresedor qui pendrà la cosa don sufficients fermançes hòmens de Perpenyà o haia depositar la cosa demanada, e haia restituir les despeses dampnatges e interessers que·l deffenent haurà sostenguts per restitutió de la cosa demanada, si lo deffenent provarà sa intenció, e dels dampnatges interessers e despeses sia cresegut tatxatió feta primer per lo jutge. E si lo demanant no pot fermar o no ferma sufficientment, ha loch depòsit de la cosa, e entretant si·s avenen, que de la cosa de què és la qüestió se mercadeg o la un o vol l'altre hi contraste, o·s discorden en la manera del mercadejar o negocielar, ne a qui pertany lo perill, si entretant la cosa se pert assí·s conten.

Ítem si aliquis in iudicio et cètera. Si algun a instància de son adversari confessarà en juhey que-s sia obligat o deia pagar o retre a alcun crestià moneda, cosa mobla, o si movent, per contracte fet en Perpenyà sens cara pública dins un ayn pus la cosa se pot demanar, sien servades totes les coses damont dites.

Ítem, si aliquis negaverit et cètera. Si algun negarà en juehi deure o ésser-se obligat o confessat deure a alcun crestià per contracte fet en Perpenyà moneda, cosa mobla o si movent, dins I any atràs del dia del clam, e serà convensut per testimonis, no sia admès a provar paga o satisfactió, o liberatió, o pacte de no demanar, o altre deffençó, mas puxa obicir contre les persones o dits dels testimonis, jatsia ans que fos convensut per testimonis o après hagués dit o protestat exceptió de paga, satisfactió, liberatió, o de pacte de no demanar a ell pertanyen o algun altra, e en lo dit cas lo actor instant lo juhey o plet no sia allongat ultra un mes. Emperò si en lo dit cas lo reu condempnat se appel·la, la primera appel·lació no puxa durar ultra XV dies, ne la segona ultra VIII dies; mes si lo reu iura sobre·ls quatre evangelis per ell tocats, que dins XV dies no puxa provar la exepció per ell proposada contre los testimonis o lurs dits, e vol haver maior dilatió, pach o reta en continent la cosa demanada e sien servades totes les coses damont dites, de donar fermança, de posar e mercadejar, e en lo dit cas la primera appel·lació puxa durar per sis meses e la segona per tres meses.

Ítem, si aliquis debitorum pro debito et cètera. Si algun deutor per contracte fet en Perpenyà se absentarà o fugirà a sgléya o loch religiós, o-s amagarà, sia tostemp excel·lat de Perpenyà e de tota la terra que·l senyor rey ha en los avescats d'Elma e [61r] d'Urgell, sens sperança de tornar, si no de consentiment exprés de tots los cresedors. E si la cort reyal de Perpenyà lo haurà pres, sia menat de la dita cort per aquella e per tota la vila de Perpenyà, ab la crida davant e cridant la iustícia fins a la plassa de Perpenyà, e aquí los brasses levats al cap sia liurat als cresedors e sia tanchat e clos per tostemp en la casa appellada "mala paga", la qual és prop la cort de Perpenyà, e deguna al·legació o deffençó no li sia admesa, e vischa de almoynes si no ha als de què vischa, e la cort ne los cresedors no sien tenguts de provehir-lo. Si emperò no-s serà absentat de

Perpenyà ne fuyt a esgléya o loch religiós o amagat, los brasses levats sia liurat als cresedors tancador axí com damunt.

Ítem, si aliquis habuerit vel receperit. Si algun haurà haüt o resebut mercaderies o altres coses mobles o immobles de contracte de venda feta en Perpenyà, dels quals lo preu sia degut al venedor, lo venedor de les dites mercaderies o béns mobles o imobles sia primer e pus fort e proposat quant al dit preu a la muller o altres cresedors del comprador en les coses venudes, e en lo preu de aquelles, si après seran stades venudes, si stan e encara en altres coses adquirides o haüdes per lo comprador de les dites coses mobles o immobles, o preu de aquelles haia yppotecha lo venador, o no haia, e jatsia la muller o altres cresedors sien primers en temps o millors en dret, e que les coses venudes e lo preu que se'n haurà haüt es deurà si són venudes altra veus, e les coses de aquelles haüdes per cambraera sien enteses ésser per presumpció de dret, e de dret specialment obligades, e obligat al primer venedor per lo preu per lo qual primerament forem venudes, no contrestan alguna obligatió de aquelles mercaderies o coses general o special precedent o següent feta a muller o altres cresedors, e assò haia loch viu o mort lo comprador.

Ítem, si aliquis numularius et cètera. Si alcun cambiador o tenent taula de cambi en Perpenyà, haurà feta dita de moneda o haurà promesa pagar, o escrita o feta dita a algun, sia tengut pagar aquella moneda nombrant en continent passat lo terme, si terme hi serà posat. Si emperò no.y haurà posat terme, en continent se'n sia request per aquell a qui la deurà, o per son procurador, de la moneda de què entre ells serà convengut, e en açò de continent la cort lo haia a forçar a instància o clam del cresedor, si confessa deure aquella moneda ho haver la dita, encara que sia stat fet pacte o conventió de no pagar si no per dita o scriptura. Si emperò al·legarà que [61v] ha pagat sien servades les altres coses contengudes en los dits capítols.

Ítem dita feta en Perpenyà per algun altre entre les parts presents e volens de moneda o cosa moble, sia haüda per paga quant a·n aquell qui fa fer la dita e aquel qui la dita fa, sia deliurat de son cresedor de tant quant serà feta la dita.

Ítem, si debitor non habeat bona mobilia et cètera. Si lo deutor no han béns mobles o si movents, o deutes clars sufficients d'on

pach los béns seus immobles, sien preses e venuts e d'aquen sia satisfet al cresedor dins quatre meses al mes, lo qual terme la cort puxa abreviar si li serà vist.

Ítem, si aliquo dictorum casuum. Si en algun dels dits cases lo demanador serà convenut que no degudament haia presa la moneda o altra cosa, e de continent aquella cosa o moneda no restituïrà a aquell qui aquella cosa o moneda li havia pagada o retuda de continent, lo reu convenut e ses fermañes sien preses, e en la cort gardats per XV dies, e passats sien meses en la dita casa de la “mala paga”, e aquí estien sots la dita forma tro hajen satisfeyt a aquell a qui lo convenut serà comdepnat o manat retre per la cort.

In omnibus autem et singulis. En totes emperò e sengles los capitols e cases damont contengutz lo clam o demanda precedent o altra cosa que sia haüda en loch de clam o demanda, en continent feta compositió, paga o satisfactió al cresedor o a altre en nom de aquell, o après los dits XV dies jurídichs o VIII dies après següents feta la exequió o força per la cort nostra de Perpenyà, la dita cort nostra haia sa iustícia del deutor o reu, no sperat l'ayn dessus dit, o qualsevol altra dilatió. Ítem, que per aquella quantitat de moneda o cosa de què iustícia serà pagada, iustícia altra vegada no se'n pach a la dita cort, jatsia que aquell a qui és stada feta la paga o satisfactió, aquella quantitat de moneda o cosa restituesca al pagant, feta clamor a la cort o en altra manera per les dites coses, emperò no sia fet algun preiudici als altres cresedors, mas que en los dits cases lo demanador o clamant qui serà convenut que iniustament haia resebuda la moneda o altra cosa, haia pagar e restituir la iustícia pagada a aquell qui aquella iustícia haurà pagada a la cort per lo clam fet d'eyl.

Ítem, statuimus et concedimus. Privilegi que algun mercader estrany, o son missatgé o missatgés estrayns, no puxen ésser denunciatz ne punitz [62r] ne contre ells puxa ésser enquest per algun crim, delicte, injúria o offença, comesa o comeses fora los avescats d'Elna e de Urgell, sinó a requesta de aquell o aquells qui lo lur dampnatge o injúria o d'altre qui fos en consanguinitat o affinitat ab ells fins al quart grau perseguisen.

Ítem, volumus et mandamus. Lo balle e altres curials de la cort de Perpenyà, en lo comensament de lur regiment, són

tengutz iurar en poder del senyor rey o de son loch tenent en Perpenyà, de servir e fer servir totes les coses dessús dites.

Ítem, volumus et concedimus. Si les coses damont scrites o alcunes de aquelles són contràries o repugnans a alguns drets municipals, libertats, costumes o bons uses de Perpenyà o de la cort del senyor rey, que les coses dessús scrites en altres cases no-ls puxen derogar, ans los ditz drets municipals, libertats, costumes e bons uses de Perpenyà e de la cort sien fermes e servats empertostemps en los altres cases.

Ítem, statuimus quod nullus habitator. Privilegi que negun habitant de Perpenyà mascle és tengut lexar a fill o a filla o altres descendens lurs, per rahó de legítima o falcídia, si no tant solament V sous de barchinoneses, axí que-ls dits fills o descendents a qui serà feta la dita lexa no puxen rompre lo testament per querela, dient aquell inoficiós, o demanar compliment de legítima, o en altra manera venir contre-l dit testament o derrera voluntat, encara que-ls dits sinch sous no sien stats lexats per dret de institució. Emperò que si algun haurà haüdes dos o moltes mullers, e de les segones núpcies haurà infant, lo dit privilegi o ordinació no haia loch, si donchs aquell qui hauria fetes segones núpcies del primer matr[im]oni no havia filla o filles tant solament que fossen col·locades en matrimoni en temps de la mort del pare o d'altre o altres ascendentz de par pare.

Ítem, statuimus ac etiam ordinamus. Ordinació que si algun o alguna de la vila de Perpenyà morrà en pupillar edat, aquels béns que de part de mare o de línia maternal li seran pervenguts pervenguen als pus prohïmes del dit pupill qui en aquell sobreviuran de part de mare o de línia maternal. E semblantment aquells béns que al dit pupill seran pervenguts de part de pare o de línia paternal, retornen als pus prohïmes del dit pupill de part del pare o de línia paternal. E aquestes coses haien loch si donchs lo pare o mare dels dits pupills en lurs derrerres voluntats no-u han ordonat en altra ma[62v]nera, salvat lo dret de la legítima per dret de natura deguda al pare o mare romanents del dit pupill morint.

Ítem statuimus quod aliquis habitator. Si algun habitador de la vila de Perpenyà maridarà sa filla o filles, o donarà dot per aquella o aquelles, après no puxen demanar en los béns del pare, si donchs de bon grat lo pare no-ls lo volrà donar o

lexar, pus sien maridades dels béns del pare. Si emperò dels béns de la mare són stades maridades, semblantment no puxen res demanar en los béns de la mare, si la mare de bon grat no·ls en volrà donar e lexar. E si de béns paternals e maternals són stades maridades, no puxen res reclamar en los béns paternals o maternals, pus comunament dels béns lurs són stades maridades, si donchs lo pare o mare no·ls volen alguna cosa donar o lexar. E totes les dites coses han loch en tots los hòmens o altres strayns negocijants, mercadejants o contrahens dins la dita vila.

Noverint universi, quod nos Iacobus Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie et dominus Montispesulani, volentes et affectantes utilitatem et augmentum ville nostre Perpinyani, et mercatorum omnium in ipsa villa morancium sive confluencium, et prolixitatem litium amputare, et ea que videntur nobis utilia mercatoribus et aliis in Perpinyano contrahentibus concedere et statuere, per nos et omnes nostros successores concedimus et statuimus infrascripta:

Si per christianum querimonia fiet curie nostre Perpinyani vel vicarii, de peccunia vel re mobili vel se movente, comprehensa in instrumento publico facto in scribania publica Perpinyani, de contractu ibidem celebrato debitore presente per se vel per alium legitimum responsalem aut absente per contumaciam aut latitante aut de tutore vel curatore pupillorum, seu adutorum actore, sindico, aut de alio curatore dato bonis absentis aut hereditati iacenti, aut cuilibet alii cui curator datur seu a lege datus est, hostencio et tradicio ipsius instrumenti facta curie convento presente vel absente, ut supra, habeatur pro apta et valida petitione seu libello quo ad summam seu rem per predictum petitem seu conquerentem ostendentem ipsum instrumentum, expressam etiam nulla causa adiecta et conventus teneatur illa die vel prima die iuridica respondere, et eius responcio pro apta litis contestatione habeatur.

Item, quod actori non noceat inepta peticio per eum facta de pecunia [63r] vel re mobili aut semovente ex contractu in Perpinyano celebrato cum instrumento publico per notarium Perpinyani seu scriptore facto immo ipsa peticio pro valida habeatur, ac si esset apta peticio si dictum instrumentum publicum fuerit hostensum.

Item, si aliquis in Perpinyano se obligaverit vel se debere confessus fuerit alicui christiano peccuniam vel rem mobilem vel semoventem cum instrumento in scribania Perpinyani publico facto, quod

curia nostra Perpinyani vel vicarii mandet et mandare teneantur executioni statim elapsis quindecim diebus contra debitorem, et in eius bonis mobilibus et semoventibus et nominibus liquidis et ydoneis ea que in ipso instrumento continentur prius terminum in ipso instrumento comprehensum, vel si terminus non sit appositus post monitionem factam a petitore debitori elapsis quindecim diebus predictis quo ad debitum principale, si tamen petatur vel requiratur infra trienium ex quo res peti potest, nisi debitor probaverit secundum consuetudinem Perpinyani infra quindecim dies iuridicos numerandos a tempore quo erit requisita fieri executio presente debitore per se vel per alium legitimum responsalem aut per contumaciam absente satisfactum esse creditori vel aliam iustam defensionem per quam debitor se tueri possit. Sane si debitor infra dictos quindecim dies iuraverit supra sancta Dei evangelia a se tacta se non posse probare infra ipsos quindecim dies exceptionem per eum propositam, solvat seu reddat solvere seu reddere compellatur per curiam rem petitam infra octo dies proxime sequentes, et habeat idem debitor ad probandum exceptionem propositam annum ad plus, quem annum iudex artare possit prout sibi videbitur iustum fore, et in eo casu creditor eam rem recipiens satsidet ydonee per homines Perpinyani vel per depositionem rei petite de ipsa re restituenda solventi seu reddenti, et dampnus et interesse et expensis que solvens seu reddens tunc passus fuerit et fecerit, et que pacietur et faciet si solvens vel reddens intencionem suam validam probaverit super quibus credatur et stetur sacramento solventis seu reddentis taxatione iudicis procedente. Verum si petens satsidare non poterit de toto seu de parte, pro ea parte pro qua satsidederit res petita sibi solvatur seu reddatur sub forma premissa, quod si non satsidabitur ydonee et habeat locum depositio, ut dictum est, si partes volunt de re soluta mercetur et negocietur prout eis placuerit et ambe convenerint. Si autem inter se non convenerint [63v] una volente quod mercetur et negocietur, altera non fiat voluntas eius que volet illa fideiubente ydonee, quod si detrimentum aut periculum evenerit inde quod reddat et restituat alteri si intencionem suam finaliter obtinebit tantam et talem pecuniam qualis erit deposita peccunia vel valorem alterius rei deposite in quo erit tempore quo satsidabitur, et in casu eo comodum sit fideiubentis, sicut suum esset detrimentum et periculum. Si autem ambo velint quod mercetur et negocietur, sed in modo disconveniunt, fiat inde quod curia decernerit cum consilio et assensu proborum mercatorum Perpinyani cessante omni appellatione et conquestione, et in dicto casu comodum et incomodum si quod inde evenerit spectet ad illum qui finaliter obtinebit.

Item, si aliquis in iudicio instante adversario confessus fuerit se debuisse vel se obligasse, vel se confessum fuisse ad solvendum vel reddendum alicui christiano pecuniam rem mobilem vel se moventem, ex contractu facto in Perpinyano sive instrumento publico intra annum ex quo res peti potest, serventur et fiant omnia et singula que supra dicta sunt.

Item, si aliquis negaverit in iudicio se debuisse vel se obligasse, aut se confessum fuisse se debere alicui christiano ex contractu inhito in Perpinyano, infra annum computandum a die querimonie retro pecuniam rem mobilem aut se moventem et convictus fuerit per testes, non admittitur ad probandum solutionem aut satisfactionem liberationem aut pactum de non petendo aut aliam deffensionem, nisi contra personas vel dicta testium predictorum licet antequam sit convictus testibus vel post dixerit addiderit vel protestatus fuerit exceptionem solutionis satisfactionis liberationis vel pacti de non petendo vel quamlibet aliam, et in eo casu petitore [*en blanc*] iudicium lis non differatur ultra mensem. Verum si in dicto casu reus condempnetur et appellet, appellatio prima durare non possit ultra quindecim dies nec secunda ultra octo dies, tamen si dictus reus iuraverit super sancta quatuor evangelia a se corporaliter tacta, infra quindecim dies se non posse probare infra quindecim dies exceptionem per eum propositam per testes vel eorum dicta, et habere velit maiorem dilationem, solvat seu reddat in continenti rem petitam et serventur omnia et singula que supradicta sunt de fideiubendo vel deponendo et mercando et negociando, et in eo casu appellationes prima et secunda durare possint, scilicet prima per sex menses, et secunda per tres menses.

Item, si [64r] aliquis debitor pro debito contracto in Perpinyano se a Perpinyano absentaverit aut in ecclesiam vel domum religiosam confugerit aut se occultaverit, sit in perpetuum exul a Perpinyano et tota terra quam habemus in episcopatu Elnensis et Urgelensis sine spe aliqua redeundi, nisi de voluntate expressa omnium creditorum procedat quod redire possit. Et si curia nostra Perpinyani ipsum habuerit captum, ducatur de ipsa curia per ipsam curiam per villam Perpinyani precone precedente et clamante iusticiam usque ad plateam Perpinyani, et ibi brachiis levatis in capite tradatur creditoribus includendus et tenendus perpetuo in quadam domo que vocatur "mala paga", et que sita sit prope nostram curiam Perpinyani, nulla deffensione vel allegatione admittenda, et vivat de helemosinis si aliunde habere non

poterit unde vivat, nec curia nostra nec creditores ei in aliquo teneantur providere. Si autem se a Perpinyano non absentaverit vel non confugerit ad ecclesiam vel domum religiosam, vel se non occultaverit, ut dictum est, brachiis levatis tradatur creditoribus suis intrudendus et tenendus ut supra.

Item, si aliquis habuerit vel receperit merces vel alias res, tam mobiles quam immobiles, ex contractu venditionis facte in Perpinyani, ex quibus precium debeatur venditori, ipse venditor ipsarum rerum mobilium et immobilium seu mercium sit pocior et profferatur quo ad ipsum precium uxori et aliis creditoribus ipsius emptoris in rebus venditis et in precio ipsarum rerum et mercium, si post vendite fuerint, si extent et etiam in aliis rebus ex ipsis rebus mobilibus et immobilibus vel earum precio acquisitis per ipsum emptorem, habeat vel non habeat venditor yppothecam. Et licet uxor vel alii creditores sint tempore vel iure pociores, et quod res vendite et precium quod inde habebitur vel debebitur, si vendite fuerint et res ex ipsis rebus adquisite permutatione interveniente sint et esse, intelligantur presumptione iuris et de iure specialiter obligate et obligatum venditori pro precio pro quo primo erunt vendite, nulla obligatione earum mercium vel rerum mobilium vel immobilium generali vel speciali precedente vel sequente facta uxori vel aliis creditoribus obstante, et hec locum habeant vivo vel mortuo emptore.

Item, si aliquis numularius sive tenens tabulam cambii in Perpinyano fecerit dictam peccunie, ut peccuniam solvere promiserit vel solvendam scripserit seu se soluturum dixerit alicui teneatur solvere illam peccuniam numerando in continenti transacto [64v] termino, si terminus fuerit appositus. Si vero terminus non fuerit appositus, in continenti cum fuerit requisitus ab illo vel eius procuratore de moneta de qua inter eos conventum fuerit, et ad id curia eum celeriter compellat ad instanciam et clamorem creditoris, si confiteatur se peccuniam illam debere, vel dixisse etiam si pactum vel conventio habitum vel habita fuerit de non solvendo, nisi per ditam vel scripturam. Si vero se solvisse dixerit, serventur ea que supradicta sunt in aliis capitulis.

Item, dita facta in Perpinyano per aliquem alicui inter presentes et volentes de peccunia vel re mobili habeatur pro solutione quantum ad facientem fieri ditam, et faciens fieri ditam sit liberatus a suo creditore de tanto de quanto dita facta fuerit.

Item, si debitor non habeat bona mobilia aut semovencia aut nomina liquida ydonea unde solvat bona eius immobilia, capiantur

et vendantur et satisfiat inde creditori infra quatuor menses ad plus, quem terminum curia possit abbreviare ut sibi videbitur.

Item, si aliquo dictorum casuum aliquis petitor vel agens convictus fuerit, peccuniam vel rem aliam indebite recepisse et in continenti eam peccuniam vel rem non restituerit illi qui eam pecuniam vel rem sibi solverat vel reddiderat. Statim reus convictus et eius fideiussores capiantur et in curia custodiantur per XV dies, quibus quindecim diebus elapsis in dicta domo de "mala pagua" intrudentur ibidem tenendi sub dicta forma, donec satisfecerit in hiis in quibus idem convictus fuerit condempnatus seu iussus per curiam reddere.

In omnibus autem et singulis casibus et capitulis superius contentis, clamore vel petitione precedente vel alio quod loco clamoris vel petitionis habeatur, in continenti facta compositione solutione vel satisfactione creditori vel alii nomine ipsius, vel post dictos quindecim dies iuridicos vel octo dies post sequentes facta executione vel compulsione per curiam nostram Perpinyani, dicta curia nostra suam iusticiam consequatur a debitore sive reo, non expectato anno predicto vel qualibet alia dilatione. Ita quod pro illa quantitate pecunie vel re de qua iusticia fuerit soluta, iusticia dicte curie iterum non solvatur, licet ille cui facta fuerit solutio aut satisfactio illam quantitatem pecunie vel rem restituerat solventi clamore curie facto vel alio modo. Per predictam autem nolumus quod aliis creditoribus aliquod preiudicium generetur. Volumus etiam et statuimus quod in casibus superius memoratis, petitor seu conquerens qui convictus fuerit iniuste peccuniam vel aliam [65r] rem recepisse, ut dictum est, soluta inde iusticia solvat et reddat seu restituat illi qui eam iusticiam solverit curie pro clamore de se facto.

Item, statuimus et concedimus quod aliquis mercator extraneus vel eius nuncius, seu nuncii extranei similiter, non possint denunciari vel puniri seu contra eos inquiri pro aliquo crimine vel delicto iniuria vel offensa comissa vel commissis extra episcopatum Elnensis vel Urgelensis, nisi ad instanciam et requisitionem illius vel illorum qui suam aut suorum vel alicuius qui ipsum contingat iure consanguinitatis vel affinitatis usque ad quartum gradum dampnum vel iniuriam prosequatur.

Item, volumus et mandamus quod baiulus et ceteri curiales curie nostre Perpinyani presentes, ac alii qui pro tempore fuerint in principio sui regiminis, teneantur iurare in posse nostro vel locum nostrum tenentis in Perpinyano predicta omnia observare et facere observari.

Item, volumus et concedimus quod si prescripta vel aliqua prescriptorum sunt contraria vel oppugnancia alicui vel aliquibus iuribus municipalibus aut libertatibus aut consuetudinibus vel bonis usibus Perpinyani vel usibus curie nostre Perpinyani et nostris, quod non derogent nec preiudicium faciant in aliquibus aliis casibus dictis iuribus libertatibus consuetudinibus vel bonis usibus Perpinyani et usibus dicte curie nostre et nostris. Immo volumus et statuimus quod dicta iura municipalia libertates consuetudines et boni usus Perpinyani et usus curie nostre et nostri firmi et illibati in perpetuum in aliis casibus perseverent et observentur.

Item, statuimus quod nullus habitator Perpinyani masculus, teneatur nisi velit relinquere filio vel filie, filiis seu filiabus suis, vel aliis descendentibus suis occasione legitime seu falcidie, nisi tantum quinque solidos Barchinone. Ita quod predicti filii vel descendentes quibus fuerit factum tale relictum, non possint rumpere testamentum per querelam inofficiosi testamenti nec agere ad supplementum, nec alio modo venire contra testamentum seu ultimam voluntatem etiam si dicti Ve. solidi iure institutionis non fuerint ei relictis. Ita tamen predicta statuimus quod si aliquis contrahet secundo vel pluries nupcias, et ex secundis nupciis procrearet sobolem predictum statutum non vendicet sibi locum nisi ille qui secundo contraheret haberet ex primo matrimonio filiam vel filias tantum que essent in matrimonio collocatae tempore mortis patris vel alius vel aliorum ascendencium ex parte patris.

Item, statuimus ac etiam ordinamus quod si aliquis vel aliqua impuberes ville [65v] Perpinyani decesserit infra pupillarem etatem, illa bona que ex parte matris vel ex linea materna sibi pervenerint ad proximiores dicti impuberis qui eidem impuberi supervixerint ex parte matris vel ex linea materna revertantur. Et similiter illa bona que eidem impuberi pervenerint ex parte patris vel ex linea paterna; et hec ita statuimus et habeant locum nisi parentes dictorum impuberum in suis ultimis voluntatibus aliter ordinaverint, salvo iure in legitima portione iure nature debita parentibus superstitibus impuberis morientis.¹⁰⁶

Item, statuimus quod si aliquis habitatorum ville Perpinyani maritaverit filiam vel filias suas, vel maritavit et dotem dederit, pro eadem vel pro ipsis ex inde non possint aliquid petere in bonis

106. *Al marge esquerre*, Nota, vale quia per hoc privilegium tolluntur nulla dubia in iure posita.

patris, nisi sponte pater ei vel eis voluerit donare vel legare, dum tamen de bonis paternis fuerint maritate. Si vero de bonis maternis fuerint maritate, similiter ex inde non possint aliquid petere in bonis matris, nisi mater ei vel eis sponte voluerit donare vel legare, dum tamen de bonis maternis fuerint maritate. Si autem tam de bonis maternis quam paternis fuerint maritate nil possint petere, tam in bonis paternis quam maternis, ex quo de bonis ipsorum comuniter fuerint maritate, nisi sponte predicti parentes aliquid eis voluerint donare vel legare.

Hec autem omnia et singula per nos et per omnes successores nostros concedimus statuimus et ordinamus proprio motu ville Perpinyani et universitati dicte ville et singulis de eadem, et omnibus et singulis undecumque sint mercatoribus et negociantibus ac contrahentibus in Perpinyano, et volumus extendi non solum ad contractus futuros sed etiam ad preteritos, scilicet ad comandas preteritas in perpetuum, et etiam ad alios contractus preteritos inhitos sive factos a tribus annis citra tantum.

Et ea omnia et singula suprascripta nos et successores servare et servari facere et contra non venire nec infringere promittimus vobis, Petro Grimaldi, Berengario Traverii, Raymundo Aurerii, et Guillermo Barraldi barberio, consulibus Perpinyani stipulantibus et recipientibus pro universitate Perpinyani et singulis de eadem, et pro omnibus et singulis qui deinceps mercabuntur negociabuntur et contrahent in Perpinyano.

Ad maiorem autem firmitatem omnium predictorum et singulorum presentem paginam nostri sigilli maioris pendentis munimine roborari iussimus ac etiam comuniri.

Datum in Perpinyano octavo kalendas novembris anno Domini millesimo ducentesimo octuagesimo. [66r]

Signum + Iacobi Dei gracia regis Maioricarum, comitis Rossilionis et Ceritanie et domini Montispesulani.

Testes sunt, Ermengaudus de Urgio, Poncius de Gardia, Gastonus de Castelot, Bernardus de Ulmis, Berengarius Surdi, Berengerius de Ulmis, Arnaldus de Lupiano, Iacobus de Muredinni, Petrus Rubei, et Arnaldus Baiuli, iudices dicti domini regis, Arnaldus Raynerii, Bernardus Martini, Arnaldus de Codaletto, Laurencius Rotundi, Ricolfus Olibe et Guillermus Carboni.

Sig+num Iacobi Bordeti, iudicis ordinarii Perpinyani, Rossilionis, Vallispirii, pro illustrissimo domino rege Maioricarum, qui huic

transcripto ab originali sumpto et cum eodem diligenter examinato, iudiciariam auctoritatem meam interpono.

Sig+num Petri de Calidis, qui mandato domini regis hec scribi fecit et clausit loco die et anno preffixis.

53

[1267, maig, 19]

Compromés o sentència arbitral sobre·ls lit, vestadures e despulles dels morts qui morien en Perpenyà, e lo sonar dels seyns e la benedictió de les nòvies, fet entre mossèn Berenguer la-donchs avescha d'Elna, en nom de la esglésya de Sant Iohan, et los cònsols de Perpenyà en nom de la universitat de la dita vila, per lo qual fo remès lo dret de les dites despulles e lit dels morts, e pagar de sonar los seyns, e so que·s donava per les benedictions de les nòvies; e lo bisbe hac-ne en recompasatió mill e cent sous censals en alou, e que la universitat haia a ffer a ses messions tochar los senys a les exèquies dels morts.

Suscitata materia questionis et discordie inter dominum Berengerium Dei gratia Elnensis episcopum nomine ecclesie santi Iohannis Perpinyani ex parte una, et universitatem eiusdem ville ex altera, super lectis calciamentis et aliis vestibus morientium in dicta villa, ac benedictionibus nubencium, occasione sive racione quarum benedictionum certa quantitas ab ipsis nubentibus per clericos et ministros dicte ecclesie exigebatur, et super quibusdam denariis qui similiter occasione pulsationis campanarum ad sepulturas exequias et officia deffunctorum per ministros eiusdem ecclesie exigebatur.

Que omnia dictus episcopus et ecclesia de Perpinyano asserebant se iuste recipere et longissimo [tempore] recepisse, dicta universitate in contrarium asserente quod violenter et iniuste ac contra honestatem [66v] hec prestabantur et fuerant introducta. Cum super hiis diu inter se contendissent et occasione huiusmodi contentionis et discordie multa fuissent inter eundem dominum episcopum clericum et universitatem predictam odia et scandala suscitata, bonorum virorum interveniente consilio et tractatu, placuit partibus inter se pacem et concordiam refformare, et per formam compromissi dissensiones et questiones predictas perpetuo terminare. Sicquod comuni interveniente consensu, dictus dominus episcopus cum consilio et assensu canonicorum ac clericorum subscriptorum, et Guillermus

Carboni et Petrus Giraldi, et Guillelmus Vola, et Bernardus Frenerii, consules sive rectores dicte universitatis nomine et vice dicte universitatis, compromiserunt sub pena quingentorum aureorum in dominum Petrum, Dei gratia Gerundensem episcopum, et Arnaldus de Galba, Vicensis archidiaconum, tanquam in arbitros, arbitratores et amicabile compositores, de omnibus et singulis questionibus supradictis, promittentes sub pena predicta obtemperare perpetuo et irrevocabiliter arbitrio dicto ordinationi et compositioni eorum, omni contradictione remota, pars vero que nollet obtemperare eorum arbitrio incidet in penam predictam quingentorum aureorum, dandam parti obtemperare volenti pena soluta ratio nichilominus arbitrio permanente.

Nos igitur Petrus, Dei gratia episcopus Gerundensis, et Arnaldus de Galba Vicensis archidiaconus, visis auditis et intellectis questionibus supradictis et rationibus ac deffensionibus utriusque partis, consideratis diligenter omnibus circumstanciis dicti negotii, habita plena deliberatione consilio et tractatu super omnibus et singulis supradictis, viam compositionis ac pactis pocius quam stricti iuris sequentes, laudando, arbitrando et componendo dicimus, laudamus, et arbitramur, quod dictus dominus episcopus et clerici ecclesie de Perpinyano, per se ac successores suos perpetuo et irrevocabiliter absolvant, diffiniant et remittant universitati ville Perpinyani et dictis consulibus sive rectoribus nomine universitatis predictae, laicis clericis ac militibus universis et singulis presentibus et futuris, perceptiones sive prestationes predictas, scilicet lectorum et calciamentorum ac aliorum omnium vestrum hominum et mulierem morientium in dicta villa, quicumque et undecunque fuerint, et quidquid percibebant occasione benedictionis nubencium et pulsationis campanarum ad officia et exsequias mortuorum. Ita videlicet quod dictus episcopus et successores sui et dicta ecclesia parrochialis, ac clerici vel ministri eiusdem, non possint aliquo [67r] tempore morientium in dicta villa in ipsa parrochiali ecclesia vel alibi ubicumque eligendum sepulturam lectos aut calciamenta aut vestes aliquas exigere vel retinere, vel pro eis aliquam extimationem aut redemptionem petere ab heredibus manumissoribus fideicomissariis aut possessoribus bonorum deffuncti, nisi moriens propria voluntate dicte ecclesie vel clericis nominatim, dictum lectum aut certam quantitatem nomine lecti legaverit, in quo casu legatum huiusmodi et quidquid aliud testator episcopo ecclesie clericis aut ministris eiusdem ecclesie legaverit dicta ecclesia petere possit, huiusmodi tamen voluntaria legata non possint in consuetudinem vel necessi-

tatem trahi ab episcopo vel clericis seu ministris ecclesie antedecte ex longissimo etiam temporis spacio, vel ex numero personarum legancium.

Item, dicimus quod similiter occasione benedictionis nubencium sive consuetudinis occasione huiusmodi introducte, vel racione seu occasione aliquorum sacramentorum ecclesie, nichil petant vel exigant dicti episcopus et clerici, seu ministri ecclesie antedecte ab hominibus et feminis universitatis predictae presentibus et futuris, sed huiusmodi presentationem et perceptionem ac petitionem idem episcopus et clerici eiusdem ecclesie perpetuo et irrevocabiliter definiant et relaxent universitati predictae, renunciantes omni iuri quod racione consuetudinis seu antiquae perceptionis vel observancie eis competit in predictis.

In emendam autem et recompensationem perceptionum et prestationum huiusmodi, dicimus laudamus et arbitramur quod dicta universitas infra bienium continuum proxime venturum det assignet et tradat dicto episcopo nomine ecclesie de Perpinyano, in territorio Rossilionis, mille centum solidos malgurienses in redditibus, in decimis videlicet vel honoribus ydoneis, valentibus comuni extimatione annuatim dictos M C solidos, quas possessiones seu redditus episcopus et ecclesia antedicta libere pro alodio possint habere.

Quosquidem mille centum solidos habeat et percipiat perpetuo dictus episcopus racione et nomine dicte ecclesie de Perpinyano, in emendam et recompensationem dictorum lectorum vestium et calciamentorum et eorum que recipiebant racione benedictionis nubencium.

Verum si super valore sive extimatione dictarum decimarum seu aliorum honorum inter partes dubitatio oriretur, stetur arbitrio sive cognitioni prioris fratrum predicatorum Perpinyani, Ermengaldi de Furchis, et Guillermi Caruli iurisperiti. Interim autem quousque dicta universitas donaverit et tradiderit dicto episcopo nomine dicte ecclesie, dictos mille centum solidos malgurienses [67v] in redditibus det et solvat annuatim in duobus terminis dicto episcopo nomine dicte ecclesie, mille centum solidos antedictos scilicet in festo Omnium Sanctorum medietatem, et aliam medietatem in fine anni, qui annus a receptione et approbatione presentis arbitrii incipiat computari.

Item, dicimus arbitrando quod in quantitate precii quod dabitur pro emendis dictis M C solidis, contribuant clerici eiusdem

ecclesie et ville simul cum laycis, habita tamen ratione utilitatis quam ex huiusmodi compositione assequuntur iuxta arbitrium et extimationem illorum qui ad huiusmodi contributionem faciendam et taxandam comuni consensu universitatis et cleri fuerint deputati.

Item, dicimus quod si predictis mille centum solidis quos dicto episcopo dare et tradere tenetur universitas antedicta, aut pro parte emerit decimas in alienatione quarum ipsius episcopi necessarius sit consensus, eundem consensum gratis sine laudimio prestat emptori vel emptionibus que fiunt de decimis antedictis.

Item, dicimus et arbitramur quod ad sepulturas et officium et exsequias mortuorum universitas ville predictae suis propriis expensis faciant pulsari campanas.

Sig+num Berengerii Dei gratia Elnensis episcopi predicti, qui hec omnia laudamus et singula supradicta firmamus et approbamus, XIII kalendas iunii anno Domini M^o ducesimo LX° VII°, promittentes ea perpetuo inviolabiliter observare.

Sig++++na Guillermi Carboni et Petri Grimaldi et Guillermi Vole et Bernardo Frenerii, consulum seu rectorum ville Perpinyani predictorum, qui hec omnia supradicta et singula laudamus, firmamus et approbamus die et anno predictis.

Sig++++na Iaufridi de Rochabertino et Dalmacii de Castronovo, et Arnaldi Baiuli iureperiti, et Petri Rubei iudicis Perpinyani, testium.

Sig+num Berengerii Elnensis episcopi.

Sig+++++na Guillermi Caruli et Petri de Brugeroles, et Bernardi de Sancto Cipriano et Raymundi de Uro, et Ermengaldi Comitis et Bernardi de Vallis, et Iohannis de Serra et magistri Petri de Villalonga, et Guillermi de Serra et Berengarii de Palma, canonicorum dicte ecclesie Sancti Iohannis Perpinyani, qui hec omnia supradicta laudamus et firmamus, VI° kalendas iunii anno predicto.

Sig+++++na Ferrarii de Cereto et Petri Bermundi presbiteri, et Guillermi Eymerici et Petri Sutoris clerici, et Bernardi de Sancto Mameto canonici de Aspirano, testium.

Arnaldus Mironi scripsit hoc vice Raymundi Eymerici, et suprascripsit in XX^a linea "ecclesie", et hoc sig+num fecit. [68r]

Raymundus Eymerici scriptor publicus Perpinyani subscripsit et hoc sig+num fecit.

[1270, setembre, 3]

Diffinitió e remissió feta per lo bisbe d'Elna e los canonges, de les despulles e lit dels morts de Perpinyà, e de ço que's donava per la benedictió de les nòvies, e que per algun sagrament no-s puxa res demanar.

Noverint universi, quod nos Berengarius Dei gratia Elnensis episcopus et capellanus ecclesie Sancti Iohannis Perpinyani, et ego Berengerius de Palma sacrista eiusdem ecclesie, et nos magister Petrus de Villalonga, et magister Raymundus de Villalonga frater eius, et Petrus de Brugeroles, et Raymundus de Uro, et Ermengaudus Comes, et Iohannes de Serra, et Bartholomeus Caruli, et Guillelmus de Clayrano, canonici predicte ecclesie Sancti Iohannis, per nos et successores nostros perpetuo irrevocabiliter absolvimus diffinimus et remittimus universitati ville Perpinyani, et vobis Petro Grimaldi et Guillermo de Ferralibus, et Ermengaldo de Turri et Laurencio Rotundi, consulibus sive rectoribus dicte universitatis, et Iohanni Sicardi absentem, sindico dicte universitatis nomine eiusdem universitatis, et laycis clericis ac militibus universis et singulis presentibus et futuris, et tibi scriptori publico infrascripto recipienti nomine dicti sindici et universitatis predicte, et omnium predictorum et singulorum, omnes perceptiones sive prestationes lectorum et calciamentorum ac aliarum omnium vestium hominum et mulierum morientium deinceps in dicta villa quicumque et undecumque fuerint, et quidquid percipiebat dicta ecclesia et nos nomine eiusdem occasione benedictionis nubencium et pulsationis campanarum ad officia et exsequias mortuorum. Ita quod nos et successores nostri non possumus aliquo tempore exigere vel requirere morientibus deinceps in dicta villa in ipsa parrochiali ecclesia vel alibi ubicumque eligentibus sepulturam, vel ab heredibus eorundem vel manumissoribus fideicommissariis aut possessoribus bonorum deffunctorum lectos aut calciamenta aut vestes aliquas, vel pro eis aliquam extimationem aut redemptionem nisi moriens propria voluntate dicte ecclesie vel clericis eiusdem, vel nobis vel successoribus nostris nomine dicte ecclesie nominatim, dictum lectum aut certam quantitatem nomine lecti legaverit, in quo casu legatum huiusmodi vel quidquid aliud testator dicte ecclesie vel ministris eiusdem ecclesie legaverit, dicta ecclesia petere possit huiusmodi tantum voluntaria legata, non possumus nos nec successores nostri in consuetudinem vel necessitatem trahere ex [68v] longissimo temporis spacio vel ex numero personarum legancium.

Item, promittimus per nos et successores nostros dicte universitati et vobis predictis consulibus et sindico predicto, nomine dicte universitatis et aliis supradictis, et tibi scriptori publico infrascripto stipulanti et recipienti nomine dicte universitatis et dictorum consulum et sindici predicti, qui occasione benedictionis nubencium sive occasione consuetudinis huiusmodi introducte, vel racione seu occasione aliquorum sacramentorum dicte ecclesie nichil petemus vel exigemus deinceps ab hominibus et feminis universitatis predictae, presentibus et futuris, vel ab aliis undecumque fuerint ibidem morientibus. Salvo quod dicta universitas faciat pulsari campanas vel simbala ad sepulturas, et exsequias morientium in dicta villa cum expensis dicte universitatis, in emendam autem et recompensationem perceptionum et prestationum omnium supradictorum, confitemur et recognoscimus vos predictos consules et te Iohanne Sicardi, sindicum nomine dicte universitatis nobis nomine dicte ecclesie, dedisse assignasse et tradidisse seu quasi in territorio Rossilionis mille centum solidos malgurienses in redditibus, dando assignando et tradendo seu quasi nobis terciam partem tocius decime de Sancto Ypolito pro indiviso et terminorum eiusdem, et terciam partem pro indiviso tocius decime de Clayrano et terminorum eiusdem, et terciam partem pro indiviso duarum parcium tocius decime de Malleolis et terminorum eiusdem, et octavam decimam partem pro indiviso tocius decime Sancti Christofori de Vernetto, et terciam partem tocius decime de Bagis pro indiviso et terminorum eiusdem; quasquidem predictas decimas confitemur et recognoscimus nobis valere quolibet anno in redditibus dictos mille centum solidos malgurienses et plenarie, de quibus predictis decimis et emenda et recompensatione perceptionum et prestationum omnium supradictorum tenemus nos bene per paccatos et contentos. Renunciantes excepcioni omnium supradictorum et singulorum nobis non traditorum vel quasi, et specialiter renunciamus nomine dicte ecclesie beneficio restitutionis in integrum et omni iuri divino et humano nobis competenti et competituro et omni alii legitimo auxilio per quod contra predicta vel aliquid predictorum nos vel successores nostri venire possemus.

Item, promittimus vobis dictis consulibus et sindico antedicto nomine universitatis predictae et tibi scriptori publico infrascripto stipulanti et recipienti nomine predictorum, quod nichil fecimus nec faciemus donando, vendendo, permutando, vel quocumque alio modo [69r] quominus predictorum laudimium vel solutiones et diffinitiones omnium supradictorum et singulorum vobis et dicte

universitati valeat vel valere possit, quod si fecimus vel de cetero faciemus illud totum volumus viribus carere et nullas prorsus vires habeat, et quod ita hec omnia predicta et singula semper firma et rata habeamus, et quod contra non veniamus vobis dictis consulis et sindico antedicto nomine dicte universitatis et tibi scriptori publico infrascripto stipulanti et recipienti nomine dicte universitatis promittimus.

Et nos predicti Petrus Grimaldi, et Guillelmus de Ferralibus, et Ermengaldus de Turri, et Laurencius Rotundi, consules sive rectores dicte universitatis, et Iohannes Sicardi syndicus dicte universitatis nomine dicte universitatis, per nos et per totam universitatem ville Perpinyani, predicta omnia et singula damus et assignamus, laudamus et approbamus, et confirmamus nomine nostro et dicte universitatis vobis, predicto domino episcopo et canonicis supradictis, promittentes dicte ecclesie et vobis nomine eiusdem ecclesie, quod omnes predictas decimas quas vobis damus et assignamus in emendam et recompensationem predictarum perceptionum, faciemus dicte ecclesie Sancti Iohannis et vobis, et successoribus vestris nomine dicte ecclesie, bonas habere et tenere in pace ab omni persona, et pro evictione dictarum decimarum vel alicuius ex eis obligamus dicte ecclesie et vobis et successoribus vestris nomine dicte ecclesie omnia bona dicte universitatis.

Preterea nos dicti consules et syndicus predictus, nomine dicte universitatis, promittimus vobis dicto domino episcopo et canonicis supradictis, quod nichil fecimus nec de cetero faciemus, dando vendendo permutando vel alio quocumque modo quominus dicta assignatio dictorum reddituum vobis et dicte ecclesie valeat vel valere possit, quod si fecimus vel faciemus de cetero illud totum volumus viribus carere, et nullas prorsus vires habeat.

Et ego Iohannes Sicardi, syndicus predictus, predicta laudo ut dictum est, hoc modo quod quantum ad personam meam et bona mea nolo teneri de evictione de predictis vobis predicto domino episcopo, nec canonicis predictis nec dicte ecclesie Sancti Iohannis, sed volo obligari bona dicte universitatis pro evictione ut supradictum est.

Actum est hoc III° nonas septembris anno Domini millesimo ducentesimo LXX°.

Sig+num Berengerii Dei gratia Elnensis episcopi predicti, qui hec omnia laudo et firmo.

Sig+++++++na Berengerii de Palma sacriste, et magistri Petri de Villalonga, et magistri Raymundi de Villalonga, et Petri de Brugeroles, et Raymundi de Uro, et Ermengaldi Comes, et [69v] Iohannis de Serra, et Bartholomei Caruli, et Guillermi de Clayrano, canonicorum predictorum, et Petri Grimaldi, et Guillermi de Feralibus, et Ermengaldi de Turri, et Laure[n]cii Rotundi, consulum predictorum, et Iohannis Sicardi, sindici predicti, qui hec omnia laudamus et firmamus.

Sig+++++++na Iacobi de Codaletto, et Raymundi de Codaletto, et Iauberti de Turri, archidiachoni Elnensis, et Raymundi Oliverii, et Bernardi de Sancto Cipriano, et Raymundi Torrent, testium.

Ego Petrus Fabri de Capcirio hanc cartam scripsi mandato Arnaldi Mironi.

Arnaldus Mironi scriptor publicus Perpinyani subscripsit et hoc sig+num fecit.

55

[1268, gener, 21]

Confirmació de papa Clement, de la dita sentència arbitral e remissió feta sobre les dites despulles e lit dels morts, e benedictions de nòvies entre-l bisbe d'Elna d'una part e la universitat de Perpenyà de l'altra.

Clemens episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri episcopo Elnensis et dilectis filiis universitati hominum de Perpinyano Elnensis dyocesis. Salutem et apostolicam benedictionem.

Ea que iudicio vel concordia terminantur firma debent et illibata persistere, et ne in recidive contentionis scrupulum relabantur, apostolico convenit presidio comuniri.

Exhibita siquidem nobis vestra petitio continebat quod cum inter te frater episcopo nomine parrochialis ecclesie Sancti Iohannis de Perpinyano quam ad mensam tuam episcopalem pertinere asseris, ex parte una, et vos filii universitas qui parrochiani estis eiusdem ecclesie super diversis parrochialibus iuribus ac rebus aliis eidem ecclesie debitis, ex altera, olim orta fuisset materia questionis; tandem venerabilis frater noster episcopus Gerundensis suusque collega in quos tu predicte episcopo de consensu clericorum ecclesie memorate, vosque preffata universitas tanquam in arbitros

arbitratores et amicabile compositores super premissis sub certa pena sponte et concorditer compromittere curavistis, questionem huiusmodi per quandam ordinationem providam terminarunt, prout in publico instrumento confecto exinde plenius dicitur contineri.

Nos itaque vestris supplicationibus inclinati ordinationem huiusmodi sicut rite sine pravitate provide facta est, et ab utraque parte sponte recepta ratam et firmam habentes, eam auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio comunimus.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere vel ei ausu temerario contrahere.

Si quis autem hoc attemptare presumpserit [70r] indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Viterbii XII° kalendas febroarii pontificatus nostri anno tercio.

56

[1267, maig, 19]

Compromès e sentència arbitral entre·l bisbe d'Elna e la universitat de la vila de Perpenyà, sobre·l hospital dels paubres de la vila e lo ius patronat de aquell, per la qual la universitat de Perpenyà ha ius patronat de presentar hospitaler o comenador en lo dit hospital quant vaia al bisbe d'Elna, o a son lochtenent, e lo bisbe ha aquell admetre e confirmar, e lo bisbe ha en lo dit hospital visitació, correctió, reformatió e destitució si culpa del comenador o frares o requer, e quant lo bisbe volrà visitar lo dit hospital o refformar in temporalibus, aiust ab si meteys en aquella visitatió e reformatió los cònsols de la vila, o si no n·i ha IIII bons hòmens o més de aquella, ab consell dels quals refforme ço que hi fassa refformar en temporalitat, mes ço que hi farà a refformar in spiritualibus fassa segons que de dret li pertany, mas en degun cas per sa visitatió no haia de·l hospital procuratió alguna, ne algun servey ne subsidi. E los prohomes de la dita vila poden en lo dit hospital, ab lo comenador, metre persones miserables segons les facultats del dit hospital.

Suscitata materia questionis ac discordie inter dominum Berengerium Dei gratia Elnensis episcopum, ex parte una, et univer-

sitatem ville Perpinyani, ex altera, super iure videlicet prenomina-
tus hospitalis pauperum eiusdem ville institutione ac destitutione
comendatoris eiusdem correctione refformatione statu et regimine
dicti hospitalis, et super alienationibus factis de quibusdam pos-
sessionibus et aliis bonis mobilibus dicti hospitalis, cum super hiis
diu inter se contendissent et occasione huiusmodi multa fuissent
inter eundem dominum episcopum clerum ac universitatem pre-
dictam odia et scandala suscitata, bonorum virorum interveniente
consilio et tractatu placuit partibus inter se pacem et concordiam
refformare et per formam compromissi dissensiones et questiones
predictas perpetuo terminare, sicque comuni interveniente consensu
dictus dominus episcopus, cum consilio et assensu canonicorum
ac clericorum subscriptorum et consules sive rectores dicte uni-
versitatis, scilicet Guillermus Carboni, Petrus Grimaldi, Guillermus
Vola et Bernardus Frenerii, nomine [70v] et vice dicte universitatis
compromiserunt sub pena quingentorum aureorum in dominum
Petrum, Dei gratia Gerundensem episcopum, et Arnaldum de Galba,
Vicensem archidiaconum, tamquam in arbitros arbitratores et amica-
biles compositores, de omnibus et singulis questionibus supradictis.

Promittentes sub pena predicta obtemperare perpetuo et irre-
vocabiliter arbitrio dicto, ordinationi et compositioni eorum omni
contradictione remota. Pars vero que nollet obtemperare eorum
arbitrio incideret in penam predictam quingentorum aureorum,
dandam parti obtemperare volenti pena soluta rato nichilominus
arbitrio manente.

Nos igitur Petrus, Dei gratia episcopus Gerundensis, et Ar-
naldus de Galba, Vicensis archidiachonis, visis auditis et intellectis
questionibus supradictis et rationibus ac deffensionibus utriusque
partis, consideratis diligenter omnibus circumstanciis dicti negotii,
habita plena deliberatione consilio et tractatu super omnibus et
singulis supradictis viam compositionis ac pa[c]tis pocius quam
stricti iuris sequentes laudando arbitrando et componendo, dicimus
et ordinamus quod in hospitali predicto universitas ville Perpinyani
habeat plenum et integrum ius patronatus et quidquid patrono in
huiusmodi loco potest et debet de iure competere, aut quandocumque
in dicto hospitali comendator sive hospitalarius instituendus fuerit,
dicta universitas representet Elnensis episcopo vel eius locumtenenti
personam ydoneam ad ipsius regimen hospitalis, quam represen-
tationem sive difficultate ac pravitate, si de persona ydonea facta
fuerit, idem episcopus vel eius locumtenens admittat atque confirmet,

idem autem episcopus quandocumque opus fuerit habeat in dicto hospitali visitationem correctionem ac reformationem, amotionem et destitutionem, si culpa comendatoris vel fratrum hoc requisierit. Ita tamen quod cum episcopus dictum hospitale voluerit visitare advocet requirat et associet sibi in visitatione predicta consules eiusdem ville qui pro tempore fuerint, vel si dicta universitas consules seu rectores a se creatos non haberet quatuor saltem necessario, aut plures si voluerit probos homines eiusdem ville, quibus sibi assistentibus inquireat diligenter de omnibus que temporaliter ibi fuerint inquirenda, et habita deliberatione et consilio cum eisdem dicta temporalia corrigat ordinet et reformat, prout secundum Deum et comunem utilitatem pauperum ac bonum statum eiusdem hospitalis fuerint corrigenda reformatanda et ordinanda, quam visitationem quantum ad temporalia in villa Perpinyani et non [71r] alibi dictus episcopus facere possit. Alia vero que spiritualiter ibi fuerint inquirenda corrigenda et reformatanda, episcopus per se sine dictis laicis faciat sicut de iure comuni ei competit, et secundum Deum et iusticiam fuerint facienda. Et cum bona omnia eiusdem hospitalis sint ad helemosinas pauperum deputata ne occasione visitationis huiusmodi bona dicti hospitalis in aliquo minuantur vel aliquid helemosinis pauperum subtrahatur, dicimus et arbitramur quod dictus episcopus nichil ratione, procurationis, occasione visitacionis huiusmodi accipiat vel requirat, sed ut magis apud Deum et homines mereatur et nichil helemosinis pauperum subtrahatur propriis expensis visitationem huiusmodi facere teneatur. Nichil etiam in eodem hospitali idem episcopus ratione vel occasione subsidii vel servicii ex aliqua causa exigat temporale, sed sicut pius ac diligens pastor cum sollicitudine qua tenetur curet ac provideat quod bona dicti hospitalis in utilitates ac helemosinas pauperum ad quas constituta ac destinata sunt provide expendantur dictum etiam hospitale bonis suis idem episcopus sicut de iure tenetur protegat et deffendat.

Similiter eadem universitas ville Perpiniani que ius in dicto hospitali obtinet patronatus et consules seu rectores eiusdem provideant et omni sollicitudine qua poterunt intendant quod bona dicti hospitalis in helemosinas pauperum expendantur, nec aliquid pro utilitate propria vel privata aliqua ratione vel occasione preter sustentationem et helemosinas pauperum in dicto hospitali exigant vel recipiant temporale, sed illud et bona sua protegant et deffendant.

Possint etiam dicti probi homines universitatis ville predictae introducere una cum comendatore dicti hospitalis in ipsum hospitale miserabiles personas quodcumque casus se obtulerit sustentandas ibidem iuxta facultates tamen hospitalis predicti.

Item, dicimus et arbitramur quod dicta universitas faciat et procuret quod precium habitum de possessionibus et bonis mobilibus hospitale alienatis a festo sancti Michaelis proxime preterito citra, infra quinquenium proxime venturum restituatur dicto hospitali, ita quod collocetur et convertatur in emptionem bouorum ad utilitatem dicti hospitalis, et nisi forte dicte possessiones essent iusto precio vendite vel aliter alienate supleatur iustum precium ab emptoribus vel ex quacumque alia causa habentibus dictas possessiones et convertatur similiter in emptionem bouorum ad utilitatem dicti hospitalis.

Prior autem fratrum predictorum Perpiniani et Guillelmus Caroli, canonicus ecclesie Perpiniani, et Ermengaldus de Furchis, de plano [71v] videant et cognoscant si possessiones predictae sunt iusto precio alienate, et si viderint dictas possessiones non esse iusto precio alienatas vel in emphiteosim datas emptores vel emphiteote dictarum possessionum in precio vel annuo censu supleant iustam extimationem ad supradictorum trium arbitrium vel restituito a dicta universitate eis precio quod solverint restituant dicto hospitali possessiones predictas.

Hec dicimus arbitrando laudando et componendo, iniungentes partibus quod hec omnia et singula supradicta perpetuo custodiant et observent sub pena predicta.

Nos igitur Berengarius Dei gratia Elnensis episcopus, per nos et successores nostros, ex parte una, et nos Guillelmus Carboni et Petrus Grimaldi, et Guillelmus Vola et Bernardus Frenerii, consules seu rectores dicte ville nomine universitatis predictae, ex altera, laudamus approbamus et confirmamus omnia et singula supradicta, promittentes ea perpetuo inviolabiliter observare.

Actum est hoc XIII° kalendas iunii anno Domini millesimo ducesimo LX° septimo.

Sig+num Berengerii Dei gratia Elnensis episcopi predicti, qui hec omnia laudamus et firmamus.

Sig++++na Guillelmi Carboni et Petri Grimaldi, et Guillelmi Vola, et Bernardi Frenerii, consulum seu rectorum ville Perpiniani predictorum, qui hec omnia laudamus et firmamus.

Sig++++ Iaufredi de Rochabertino, et Dalmacii de Castro Novo, et Arnaldi Baiuli iureperiti, et Petri Rubei iudicis Perpiniani, testium.

Arnaldus Mironi scripsit hoc vice Raymundi Eymerici et hoc sig+num fecit.

Sig+num Berengerii Elnensis episcopi.

Raymundus Eymerici, scriptor publicus Perpiniani subscripsit et hoc sig+num fecit.

57

[1267, octubre, 19]

Translati6 feta entre·l maestre de·l orde del Temple e·ls c6nsols de Perpenyà, que·ls forners no prenguen dels flaquers de la vila per fornage o coure lo pa, si no sis diners de malgureses de quasern ço és de pan blanch fet a vendre de una aymina de froment, e de fluxol o pa ros lo vintè pan per coure, e lo vintè pa de tot altre pa que·ls flaquers faran a lur ús propri e couren en los dits forns. Emper6 que si l'aymina de forment se venia en Perpenyà XV sous o més avant, la donchs los forners haguessen dels flaquers per coure I^a aymina de pan blanch fer per vendre VII diners de malgureses e lo dit vintè pan de aquell que courà a lur ús propri e del dit fluxol o pan ros, e que cascuna flaquera don al maestre del Temple ultra les coses damont dites cascun ayn II diners a la festa de Nadal, e altres II diners a la festa [72r] de Penthecosta, e que posat que los flaquers o altres pagassen maior dret de coure lo pan que no·s puxa introduir en costuma ne [...lla] a la universitat o singulars de aquella.

Notum sit cunctis, quod cum contentio fuisset inter dominum fratrem Arnaldum de Castro Novo magistrum ordinis milicie Templi in Cathalonia et Aragonia et fratres Mansi Dei milicie Templi, ex una parte, et Guillem Camerata et Iohannem Frenerii, et Guillem Saqueti et Bernardum Martini, consules seu rectores ville Perpiniani nomine universitatis et hominum dicte ville, ex altera, super hoc videlicet quod predicti consules seu rectores nomine dicte universitatis et hominum dicte ville asserebant quod predicti magistri et fratres Templi debebant recipere pro fornatice a flaquariis dicte ville, pro unaquaque eymina frumenti coquenda in furnis Templi constructis infra villam Perpinyani et extra villam in eius tamen

terminis quatuor denarios malgurienses et unum fluxol tantum et non amplius; et quia furnerii dictorum furnorum recipiebant amplius a predictis flaquariis petebant et requirebant dicti consules seu rectores a dicto magistro et fratribus predictis quod non reciperent de cetero ultra quatuor denarios et unum fluxol pro unaquaque eymina frumenti coquenda in predictis furnis a flaquariis predictis, et ad hoc probandum prodixerunt quedam librum quem dicebant esse consuetudinum dicte ville.

Ex adverso vero dictus magister cum fratribus predictis assebebant quod recipiebant et recipere consueverant longissimo tempore ultra predictos quatuor denarios magis et minus, secundum valorem eymine frumenti et dicebant non esse habendam fidem scripture predictae libri cum non esset carta publica, et etiam si publica scriptura esset longissimum tempus erat elapsum quo non fuit usum recipere tamen IIIor denarios et I fluxol pro eymina frumenti a dictis flaquariis, de qua contencione fuit facta compositio amicabile sub hac forma:

Quod nos predictus frater Arnaldus de Castro Novo magister predictus, habita plena deliberatione et consilio et inspecta utilitate Templi animo transigendi et componendi super predictis, cum consensu fratris Raymundi de Bacho preceptoris Mansi Dei, et fratris Petri Sutoris preceptoris domus Templi Perpiniani, et fratris Petri de Minorissa, et fratris Francisci, et fratris Petri Gruny, et fratris Bartholomei, et fratris Gerardi, et fratris Petri de Campo Rotundo baiuli forensis Mansi Dei; promittimus per nos et successores [72v] nostros in perpetuum nostra bona fide vobis predictis consulibus seu rectoribus ville Perpiniani nomine universitatis eiusdem ville et etiam tibi tabellioni infrascripto recipiente nomine dicte universitatis et omnium hominum singulorum dicte ville presentium et futurorum, quod deinceps recipiemus a predictis flaquariis dicte ville presentibus et futuris pro fornatice unius cuiusque eymine frumenti coquende in predictis furnis nostris sex denarios malgurienses monete caterni tantum scilicet de pane albo facto ad vendendum de dicta eymina et de fluxollo et pane rosso vicesimum panem, et vicesimum panem de omni alio pane quem predictae flaquarie ad opus sui sive usum proprium decoquent in predictis furnis.

Sub tamen forma, quod si eymina frumenti comuniter vendetur in predicta villa quindecim solidos vel ultra quantumcumque tunc habeamus et recipiamus de predictis flaquariis pro qualibet eymina de pane albo decoquenda in predictis furnis ad vendendum

septem denarios malgurienses monete caterni tantum, et predictum vicesimum panem de illo quem decoquent ad usum suum, et de illo fluxollo et pane rosso et non ultra, et quod quelibet flaquaria de pane albo dicte ville det nobis et successoribus nostris ultra predictos sex vel septem denarios et ultra dictum vicesimum panem de fluxollo et pane rosso singulis annis in festo Natalis Domini duos denarios malgurienses, et similiter in festo Pasche tantumdem singulis annis et similiter in festo Penthecostes tantumdem quosquidem duos denarios recipere consuevimus ab eis in dictis festis singulis annis.

Et nos predicti consules seu rectores dicte ville nomine universitatis eiusdem ville, de consilio et assensu Guillermi de Villa Rasa baiuli Perpiniani, et Petri Rubei iudicis ordinarii dicte ville, et proborum hominum dicte ville scilicet Petri Pauci, Gombaldi Sunfredi, Bernardi Sabors, Petri Grimaldi, Ermengaldi de Furchis, et Petri Garrigue, et Bernardi Tasquer, predicta omnia laudamus et approbamus, et etiam servare promittimus per nostram bonam fidem per nos et omnes successores nostros in perpetuum.

Et si contingeret quod preter predicta fornerii vel fratres qui custodiunt furnos et pro tempore custodient aliquid reciperent a predictis flaqueriis quod illud non possit induci in usum vel consuetudinem ad utilitatem Templi nec in preiudicium dicte universitatis vel singulorum hominum dicte ville, ymmo ad monitionem baiuli dicte ville vel proborum hominum eiusdem ville preceptorum Mansi Dei vel ille qui locum suum [73r] tenebit in villa Perpiniani, teneatur illud revocare corrigere et castigare de illo vero quod ultra predictam taxationem fuerit illicite receptum a forneriis vel fratribus custodientibus furnos nostros, non teneatur domus Templi ad aliquam restitutionem faciendam.

Actum est hoc XIII° kalendas novembris anno Domini millesimo ducesimo sexagesimo septimo.

Sig+++++++na fratris Arnaldi de Castro Novo magistri ordinis milicie Templi in Cathalonia et Aragonia, et fratris Raymundi de Bacho preceptoris Mansi Dei, et fratris Petri Sutoris preceptoris domus Templi Perpiniani, et fratris Petri de Minorissa, et fratris Francisci, et fratris Petri Gruny, et fratris Bartholomei, et fratris Gerardi, et fratris Petri de Campo Rotundo baiuli forensis Mansi Dei, predictorum qui hec omnia laudamus.

Sig+++++++na Guillermi Camerate, et Iohannes Frenerii, et Guillermi Saqueti, et Bernardi Martini, et Guillermi de Villa Rasa baiuli Perpiniani, et Petri Rubei iudicis ordinarii dicte ville,

et Petri Pauci, et Gombaldi Sinfredi, et Bernardi Sabors, et Petri Grimaldi, et Ermengaldi de Furchis, et Petri Garrige, et Bernardi Tasquerii, predictorum qui hec omnia laudamus.

Sig+++++na Dalmacii de Castro Novo, et Bernardi de Vivers, et Arnaldi Rubei de Monte Ferrario, et Guillermi Ginterii fusterii, et Bernardi Gaugs, et Berengarii Corneyleri macellarii, testium.

Ego Petrus Amorisii hanc cartam scripsi, mandato Arnaldi Mironis.

Arnaldus Mironi scriptor publicus Perpiniani subscripsit post mortem Raymundi Eymerici quondam scriptoris publici Perpiniani hoc instrumentum in posse Raymundi Eymerici quondam receptum et laudatum et hoc sig+num fecit.

58

[1279, maig, 31]

Covinença que ls presicadors de la vila de Perpenyà són tenguts tenir condret aquel pont qui és davant lo portal de l'exaugador, sobre l'rech dels molins de Baioles a lurs pròpies despeses, e lo carrer que han fet de nou entre l'ort de la dita casa e les tenències d'En P. Aymerich e d'En Salamó de Soal en ample de dos canes de Montpeller

Noverint universi, quod nos frater Guillelmus de Petralata prior domus fratrum predicatorum Perpiniani, consilio et voluntate tocus conventus et fratrum dicte domus predicatorum Perpiniani, videlicet fratris Guillermi Serdani, et fratris Guillermi Paleti, et fratris Vitalis Boui, et fratris Bernardi Barrera, et fratris Guillermi de Sala, et fratris Guillermi Galini, et fratris Petri Fabe, et [73v] fratris Bernardi Guillermi, et fratris Petri de Meseracho, et fratris Iacobi Blanqueti, et fratris Arnaldi de Stagello, et fratris Petri de Pulcroloco, et fratris Arnaldi Magistri, et fratris Petri Misse, per nos et per omnes successores nostros in dicto conventu, promittimus vobis Guillelmo de Codaletto baiulo ville Perpiniani, et Arnaldo Raynerii, et Laurencio Rotundi, consulibus eiusdem ville Perpiniani nomine domini regis Maioricarum et tocus universitatis ville Perpiniani presentis et future stipulantibus, et tibi scriptori publico infrascripto nomine dicte domini regis et dicte universitatis stipulanti, quod nos et successores nostri expensis propriis dicte domus predicatorum Perpinyani tenebimus semper condirectum illum pontem quem modo

construximus de novo super rechum molendinorum hospitalis sancti Iohannis Iherosolimitani de Baiolis et aliorum proborum virorum, quem pontem construximus iuxta domum nostram predictam et iuxta exanchatorium dicti rechi, et promittimus etiam vobis stipulantibus nomine quo supra quod tenebimus in perpetuum nos et successores nostri illam viam publicam quam fecimus de novo inter ortum dicte domus et tenencias Petri Eymerici, filii quondam Arnaldi Eymerici, et que pro ipso tenentur, et tenenciam Salominis de Soal iudei que quondam fuit dicti Arnaldi Eymerici condirectam bonam et sufficientem, de forma longitudine et latitudine qua nunc est, que continebit et debet continere in perpetuum duas canas Montispesulani in latitudine.

Ita quod per dictum pontem et dictam viam gentes possint libere transire et comeare tanquam per viam publicam, et eam facimus et constituimus publicam et solum publicum tam dicte vie quam dicti pontis, et si contingeret quod dictus pons vel dicta vila destrueretur in totum vel in parte propter inundationem aquarum vel vim seu impetum fluminum vel alia ratione, promittimus vobis stipulantibus nomine quo supra, quod nos et successores nostri reficiemus et reparabimus dictum pontem et dictam viam expensis dicte domus, ita quod reducemus predictum pontem et viam predictam in statum in quo nunc sunt, et si contingeret quod dicta vila destrueretur, in tantum quod non posset reparari in loco in quo nunc est dicta via, promittimus dare viam per dictum ortum dicte domus qui est iuxta dictam viam per quemcumque locum voluerimus cum minori incomodo dicte domus, que via erit de latitudine vie supradicte perpetuo.

Predicta autem omnia et singula vobis predictis stipulantibus nomine quo [74r] supra promittimus, ita tamen quod si dicta via et ortus predictus dicte domus qui est iuxta dictam viam in totum destruerentur propter inundationem aquarum, non teneamur vobis dare viam infra parietes veteres sive antiquam clausuram dicte domus que modo ibi est.

Et predicta omnia et singula vobis promittimus, ex eo videlicet quia illustrissimus dominus Iacobus Dei gratia rex Maioricarum de voluntate et ordinatione consulum et aliorum procerum ville Perpini, et inspecta utilitate tam domus nostre quam etiam dicte ville et etiam necessitate, dedit et concessit nobis ad usum nostrum et dicte domus, et ad voluntatem illam viam veterem que erat inter rechum predictum et dictam clausuram veterem dicte domus, loco

cuius dicte vie nos damus et concedimus dictam viam et promittimus vobis omnia supradicta et singula, et etiam pro predictis attendendis et complendis obligamus vobis nomine quo supra ortum predictum qui est iuxta clausuram veterem dicte domus, et quod contra predicta non veniemus vobis stipulantibus nomine quo supra bona fide et per stipulationem vobis promittimus.

Et nos dicti Guillermo de Codaletto baiulus dicte ville Perpiniani, et Arnaldus Raynerii, et Laurencius Rotundi, et Narbonesius Sartor, consules ville Perpiniani nomine dicti domini regis et tocius universitatis ville Perpiniani et de mandato expreso dicti domini regis et ordinatione ipsius, inspecta etiam utilitate dicte ville et dicte domus predicatorum damus et concedimus in perpetuum et tradimus sive quasi tradimus in presenti vobis dicto fratri Guillermo de Petralata priori dicte domus et conventui eiusdem domus presenti et futuro, et vestris successoribus ad omnes voluntates vestras et dicti conventus perpetuo faciendas, predictam viam veterem que erat inter dictum rechum et dictam clausuram veterem dicte domus, et concedimus vobis quod possitis eandem viam veterem tollere et claudere ex utraque parte ut nemo possit inde transire, et possitis dictam viam convertere ad quemcumque usum volueritis prout vobis et dicto conventui presenti et futuro videbitur expedire.

Inducentes vos in presenti in corporalem possessionem vel quasi dicte vie, et in continenti constituimus nos nomine vestro dictam viam possidere vel quasi donec inde apprehenderit plenam et corporalem possessionem quam possitis accipere vestra propria auctoritate quandocumque volueritis ad omnes vestras [74v] et successorum vestrorum voluntates perpetuo faciendas.

Confitentes et recognoscentes vobis quod loco et vice dicte vie veteris dedistis et concessistis nobis et dicte ville, aliam viam supra contentam et pontem et omnia alia que supra nobis promisistis, de qua via et ponte nobis a vobis datos perpaccatos nos tenemus.

Renunciantes exceptioni dicte vie et dicti pontis non acceptorum, et quod contra predictam vel aliquid predictorum non veniemus bona fide et per stipulationem vobis et successoribus vestris nomine dicte ville et universitatis predicte promittimus.

Actum est hoc II° kalendas iunii anno Domini millesimo ducentesimo LXX° nono.

Sig+++++++na fratris Guillermi de Petralata prioris dicte domus, et fratris Guillermi Serdani, et fratris Guillermi

Paleti, et fratris Vitale Boui, et fratris Bernardi Barrera, et fratris Guillermi de Sala, et fratris Guillermi Gallini, et fratris Petri Fabe, et fratris Bernardi Guillermi, et fratris Petri de Meseracho, et fratris Iacobo Blanqueti, et fratris Arnaldi de Stagello, et fratris Petri de Pulcro Loco, et fratris Arnaldi Magistri, et fratris Petri Misse, et Guillermi de Codaletto, et Arnaldi Raynerii, et Laurencii Rotundi, predictorum qui hec omnia laudamus.

Sig+++++na Bernardi Dalmacii et Iohannis Sicardi iurisperiti et Laurencii de Villa Longa et Guillermi Cornellerii et Perpiniani de Peralba, et Guillermi Carboni testium.

Sig+num Narbonesii Sartoris, predicti, qui hec omnia laudo kalendas iunii anno quo supra.

Sig++na Petri Pagesii, et Guillermi Venierii, testium.

Petrus Fabri de Capcirio scriptor publicus Perpiniani scripsit et rasisit et emendavit in III^a linea "fratris" et hoc sig+num fecit.

59

[1250, febrer, 28]

Costuma escrita e ordonada per lo balle e universitat de Perpenyà e confirmada por lo senyor rey, que si algun devant la cort o balle de Perpenyà se clama de algun, demanant-li deute de què haia carta pública feta en la vila de Perpenyà, baste que diga: "Yo, N'Aytal, me clam d'En Aytal qui-m deu aytants pagar o donar, axí quant se conten en aquesta carta pública feta en la escrivania de Perpenyà, e demanam que aytant me pach o-m deu, e assò sie haüt per libell sufficient, e lo jutge procesca fins a sentència, totas exceptions dilatòries foraguitades simplament e de pla."

Statuerunt pro consuetudine, Petrus Pauci baiulus Perpiniani, [75r] et universitas Perpiniani quod ubicumque coram baiulo Perpiniani sive curia eius aliquis habens instrumentum publicum per notarium factum scribanie Perpiniani, proposuit querimoniam de aliquo petens debitum racione dicti instrumenti, sufficiat si proposuerit in hunc modum:

Ego "Talis", conqueror de "Tali" qui debet michi "tantum" solvere sive dare sicut continetur in hoc instrumento publico facto in scribania Perpiniani, petens ut "tantum" det mihi sive solvat "tantum",

et sic proposito tali libello tanquam sufficienti iudex procedat in dicta questione usque ad sententiam ipsius petitionis diffinitivam, omni exceptione dilatoria repellenda simpliciter et de plano et per officium suum.

Facta fuit hec consuetudo anno Christi millesimo ducesimo XL° IX°, die dominica exeunte febroario, et concessa a dicto baiulo et universitate Perpiniani.

Contradixerunt tamen hinc consuetudini, Petrus Gallardi, et Guillermus Gallardi, et Arnaldus de Tesano, Raymundus Caulaces, Hualgerius Cerdani, Gombaldus Sinfredi, Iohannes filius Perpiniani Basterii.

Post hec dominus rex laudavit et confirmavit predictam consuetudinem, et sequentem constituit in domo predicatorum, anno Christi millesimo ducesimo quinquagesimo.

60

[1250]

Ordinació del senyor rey donada per costuma, que de interloqutòria no-s puxa hom appellar si no una vegada tant solament.

Item mandavit idem dominus rex et pro consuetudine dedit ut si appelletur ab interloqutoria non liceat alicui appellare de cetero plusquam semel nam sit ut ipse asseruit per totam Cathaloniam faciet uti.

61

[1264, maig, 14]

Ordinació e costuma escrita que aquell qui serà elet a ffer talla questa o altre col-lecte pública en la vila de Perpenyà no-s puga res aturar o pendre per son treball, o encara demanar quantque vegades vulla sia elet a la dita talla questa o col-lecte, ans de grat e sens remuneratió la haia a ffer, mes los cullidors haien remuneratió per cullir a coneguda de aquells qui hauran feta la talla.

Anno Domini millesimo ducesimo sexagesimo quarto, secundo idus madii, Petrus Pauci, Guillermus Adalberti, Gombau Sinfredi,

Poncius de Alaniano, Petrus Grimaldi, Ricolf Olibe, Ermengaudus de Furchis, Petrus Roma, Berengarius Tinardi, Perpenyan de Peralba, Laurencius Redon, Dalmacius de Villa Rasa, Guillermus de Vilari, Guillermus Vola, Guillermus Saquer, Juhan Gasanrola, Franciscus Mauracio, Bernardus Sabors, Bernardus Tasquet, [75v] Guillermus de Corniliano, Guillermus de Castello, Petrus Raymundi de Tolosa, Raymundus Menestral, Petrus Duran, Eybrin Gauter, Mascarós de Ribes Altes, Johan Berenguer, Berenguer Manfre, Arnau Davini, Johan Peregrí, R. Eymerich, Guillermus de Ortacalmis coyran, P. Blanc sartre, Arnau Nogera, Bernat Comte, Bernat Francesch, Bernat de Malloles sabater, G. de Malloles sabater, Boscarròs, Guillermi Arnaldi Mercerii, Pons [*en blanc*], Bernat Pigany, R. de Pau, Berholomeu Gotinar, Iohannes de Codaletto, Franciscus Vola, G. Arnaldi Riquelmi, Arnau Rayners.

Predicti omnes et alii multi constituerunt in perpetuum infrascriptam consuetudinem servandam in villa Perpiniani, consensiente Bualgario Cerdano tenente locum Berengerii Durfort baiuli Perpiniani, et G. de Comlaco iudice ordinario Rossilionis; mandato quorum ego Guillermus Ferrarii predictam consuetudinem scripsi.

Item, fuit statutum per probos homines Perpiniani quod aliquis electus ad tallandam questiam vel aliquam aliam collectam publicam in villa Perpiniani, non possit aliquid retinere vel recipere pro labore suo vel etiam petere quodcumque vel quocienscumque fuerit electus ad tallandam dictam questiam sive collectam, ymmo gratis et sine remuneratione teneatur facere fideliter dictam talliam. Sed collectores habeant remunerationem pro colligendo ad cognitionem illorum qui fecerint talliam.

[1287, gener, 29]

Ordinació del balle e cònsols de mig cartó, aymina, punyera, e cossa, ab què-s mesura en la vila de Perpenyà blat e legums.

Noverint universi, quod nos Guillermus de Codaletto et Laurencius Rotundi, et Guillermus Hominis Dei, consules et rectores universitatis ville Perpiniani consilio et laudamento Petri Adalberti baiuli Perpiniani et Raymundi Nicholay tenentis locum iudicis in curia baiuli Perpiniani, et Poncii de Alamano et Arnaldi de Codaletto, et Guillermi de Bardolio et Ricolfi Olibe, et Guillermi Saqueti et Berengerii Tinardi, et Raymundi Tolsani iurisperiti, et Iohannis

Vitalis et Arnaldi Salveti fabri, et Bartholomei Fusterii et Bernardi de Alamano pelliperii, et Guillermi Rusqueti pelliperii, et Raymundi Berengerii et Vitalis Torrent sutoris, et Thome de Deo curaterii et Guillermi Cortalis curaterii, et Bernardi Maneu macellarii, et Petri Andree sartoris et Petri Iacobi sartoris, et Guiberti [76r] Pelliperii et Bernardi Almarici, et Guillermi Arnaldi paratoris; volumus statuimus ac etiam ordinamus in presencia omnium predictorum nomine nostro et nomine tocius universitatis hominum ville Perpiniani, quod quedam mensura lapidea que nunc de novo est facta et abstracta et mensurata et affinata et scandelata cum mensura recta domus milicie Templi ville Perpiniani que vocatur “medium cartonum”, sit de cetero in perpetuum mensura recta et curribilis medii quartoni ville Perpiniani.

Ita quod quicumque voluerint a modo vendere vel emere bladum cuiuscumque generis, vel legumina cuiuscumque generis, in villa Perpiniani vel eius terminis predicti, ementes vel vendentes teneantur emere vendere et mensurare cum mensura que fuerit abstracta mensurata affinata et scandelata cum predicta mensura lapidea.

Volumus etiam et ordinamus ac etiam statuimus, quod octo mesure dicti medii quartoni dicte mesure lapidee, et aliarum mensurarum que fuerint abstracte a dicto medio quartono lapideo faciant unam eyminam, et quo dentur pro turnis pro qualibet eymina quatuor cosse, scilicet pro quolibet quartono una cossa.

Insuper volumus statuimus et etiam ordinamus quod predicta mensura dicti medii quartoni in se contineat et includat recte et iuste, nec plus nec minus, sexs cossas, et cosse sint tales in villa Perpiniani quod in predicta mensura dicti medii quartoni sint et contineantur et includantur recte et iuste, neque plus neque minus, sexs cosse.

Item, volumus statuimus ac etiam ordinamus quod predicta mensura dicti medii quartoni contineat et includat in se recte et iuste, neque plus neque minus, quatuor punyerias, et punyerie sint tales in villa Perpiniani quod in predicta mensura dicti medii quartoni sint et contineantur et includantur recte et iuste, neque plus neque minus, quatuor punyarie.

Item, volumus et ordinamus quod predicta mensura lapidea dicti medii quartoni cum rasora recta sit rasa, et octo mesure rase faciant unam eyminam, et dentur turne videlicet pro quolibet cartonno una cossa, ut superius dictum est.

Preterea consilio et laudamento omnium predecessorum volumus statuimus et ordinamus quod nos consules predicti et alii consules qui post nos erunt in villa Perpiniani, habeamus et teneamus penes nos predictam mensuram lapideam nomine universitatis ville Perpiniani.

Protestamur tamen quod propter predicta non intendimus aliquid facere contra consuetudines ville Perpiniani.

Acta fuerunt hec et ordinata et laudata et confirmata per predictos [76v] consules ville Perpiniani et per omnes probos homines ipsius ville superius nominatos, quarto kalendas febroarii anno Domini millesimo ducentesimo octuagesimo sexto.

In presencia et testimonio Arnaldi Geraldi et Petri Carbonelli, et Arnaldi de Garrius et Iacobi de Moresia vicarii Rossilionis, et Guillermi Ferrarii scriptoris, et fratris Petri de Campo Rotundo preceptoris domus milicie Templi Perpiniani.

Et mei Petri Stephani qui ad requisitionem et mandatum predictorum consulum ville Perpiniani et predictorum proborum hominum hec scripsi et in formam publicam redegi, mandato et vice Arnaldi Mironi.

Arnaldus Mironi scriptor publicus Perpiniani subscripsit et hos sig+num fecit.

63

[1271, setembre, 3]

Ordinació de l'Orde Iudiciari de les corts.

Primerament, que·ls jutges ordinaris o delegats puxen assignar terme peremptori a proposar totes excepcions dilatòries, a provar les quals lo proposant no haia si no una dilatió a arbitre del jutge.

Item, ut lite contestata. Lo plet contestat, lo demanant no ha si no una dilatió a proposar ultra lo dia en què·s serà lo pleyt contestat, en lo qual axí meteys pot proposar de son dret.

Item, statuimus ac etiam ordinamus. Fetes les posicions per lo demanant e passades a ell les dites dilacions, si aquelles volrà haver; e fetes respostes per lo deffenent en aquelles, lo deffenent deu haver tres dilacions a proposar totes ses excepcions e deffenses. E si lo demanant vol replicar a les positions del deffenent, haia en assò una dilatió; e si lo deffenent vol duplicar haia axí metex una dilatió e no pus avant.

Item, statuimus ac etiam ordinamus. De interloquòria no-s pot hom appellar si no una vegada, e si-l appellat de interloquòria cau de la appellatió o no mena aquella, deu ésser condempnat en les despeses fetes per salari de jutge e per scriptures e altres fetes per la dita appellatió per part appellada.

Item, statuimus ac etiam ordinamus quod dilatio. Si dilatió ultra marina o ultra la terra de Rosselló e de Vallespir serà demanada per alguna part a produyr testimonis o encarta-mentz e atorgada per lo jutge, si la part que haurà impetrada la dilació dins aquella no haurà curat produyr los testimonis o cartes, sia condempnada per lo jutge a pagar certa pena a l'altra part, la qual pena en temps de la dilatió atorgada sia declarada per lo jutge.

Item, statuimus ac etiam ordinamus quod ad probationem. A reprovar testi[77r]monis al demanant, o deffenent, sia tantso-lament donada una dilatió si serà demanada per aquell qui los testimonis vol reprovar; a provar emperò les exceptions proposades contre-ls testimonis sia donada altra dilatió.

Item, statuimus ac etiam ordinamus. Cum omnes et cetera. Lo sacrament que-ls advocatz deuen fer en lo comensament del plet, e tota vegada que sia vist al jutge, pot requerir de-l advocat sacrament de malícia.

Item, statuimus ac etiam ordinamus quod litigantes et cetera. Los playdejants per procurador no són forsats venir al juhey personalment, ne respondre per sacrament entrò que-l demanant e-l deffenent haien proposat tot ço que-s vullen, e la donchs a instància de l'altra part sien preses o resebutz.

Item, statuimus ac etiam ordinamus quod instrumentis et cetera. A cartes públiques produïdes en juehi en les quals sia lo nom e lo senyal de-l scrivà, e en les quals lo scrivà se diga "scrivà públic" sia cresegut, si donchs no poran ésser represes de falsetat. Si emperò són produhides cartes, en les quals l'escrivà no-s afferma "scrivà" o "notari públic", si són negades ésser cartes públiques baste al produent prohar aquelles cartes ésser públiques produyr quatre o sinch cartes de semblant letra e senyal a fer comparatió.

Noverint universi, quod nos infans Iacobus illustris regis Aragonum filius, heres Maioricarum, Montispesulani, Rossilionis, Ceritanie ac Confluentis; attendentes quod per diffugia et frustratorias

dilationes que in curia Perpiniani et aliis villis et castris domini regis patris nostri terre Rossilionis et Vallispirii proponebatur, lites fiebant pene inmortales et subiectis domini regis patris nostri ex hoc multa dampna et incomoda sequebantur; volentes dilationum materia amputare et eorum comodis providere et ipsos exhimere a contrariis litium laboribus et expensis, deliberato consilio cum consulibus ville Perpiniani et aliis quam pluribus probis hominibus ac etiam sapientibus dicte ville, ita duximus ordinandum ac etiam perpetuo statuendum.

Ut iudices ordinarii vel etiam delegati ad omnes exceptiones dilatorias proponendas possint terminum perhemptorium assignare, ad quam vel quas proponens non habeat nisi unicum dilationem ad probandum iuxta arbitrium iudicantis.

Item, ut lite contestata in singulis causis actor non habeat ultra duas dilationes ad proponendum preter illam diem qua lis sint contestata, in qua actor etiam possit proponere ad suam intentionem fundandam seu probandam quidquid [77v] sibi visum et iustum fuerit proponendum.

Item, statuimus ac etiam ordinamus ut factis positionibus et concessis predictis dilationibus dicto actori si tot habere voluerit. Et ex parte rei factis respotionibus ad easdem ex tunc dentur reo tres dilationes si tot habere voluerit, et non ultra, ad proponendum omnes exceptiones seu deffensiones quas duxerit proponendas. Et si forte post propositas deffentiones rei actor voluerit replicare ad replicationem faciendam iudex unicum concedat dilationem si eidem videbitur expedire. Contra quam replicationem si reus voluerit duplicare ad hoc faciendum unica alia dilatio concedatur, quibus peractis ad probationem parcium procedatur.

Item, statuimus ac etiam ordinamus quod non possit amplius quam semel ab interloqutoria appellari a qua interloqutoria si fuerit appellatum et appellans subcumberit in eadem vel eam non fuerit prosequutus, condempnetur parti appellate in expensis tam iudicis de dicta appellatione cognoscentis quam scriptoris, et etiam in expensis quas propter dictam appellationem pars fecerit appellata.

Item, statuimus ac etiam ordinamus quod dilatio ultra marina¹⁰⁷ vel etiam ultra terra Rossilionis vel Vallispirii per aliquam parcium fuerit postulata et concessa a iudice ad testes vel instrumenta aliqua

107. *Al marge esquerre*, De dilacione ultramarina, és al Libre Vert Menor, a cartes 411.

producenda, et pars que ad predicta facienda dilationem impetrauerit infra predictam dilationem coram predicto iudice dictos testes producere non curauerit, vel etiam instrumenta in certa pena parti alteri condempnetur, quequidem pena tempore impetrate dilationis per iudicem declaretur.

Item, statuimus ac etiam ordinamus quod ad reprobationem testium faciendam reo vel actori unica dilatio tantum detur, si ab illo qui testes voluerit reprobare fuerit postulata, ad exceptiones vero contra testes propositas comprobandas altera tantum dilatio concedatur.

Item, statuimus ac etiam ordinamus, cum omnes advocati in principio cause cuilibet, scilicet antequam proponant aliquid pro suo clientulo iurent sine malicia et diffugio aliquo causas ducere in quibus credant clientulos ius habere; et si in processu cause cognoverint causas habere clientulos desperatas quod eas deserant indistanter, et quod iudex possit compellere advocatos sepe et sepius ad iurandum, ut a malicia et cause diffugio debeant temperare.

Item, statuimus ac etiam ordinamus quod litigantes per procuratores tam ex parte actoris quam rei non compellantur venire personaliter nec respon[78r]dere per iuramentum, donec reus et actor proposuerint quidquid proponere voluerint et tunc ad instanciam alterius partis recipiantur.

Item, statuimus ac etiam ordinamus quod instrumentis productis in iudicio in quibus nomine et signum scriptoris continetur contrahens qui se asserat publicum credatur, nisi poterit redargui ab adversario de falsitate. Si vero producentur instrumenta in quibus scriptor non asserat se tabellionem publicum, si negentur publica sufficiat producenti ad probandum et illa fore publica quatuor vel quinque instrumenta producere de consimili littera et signo ad comparationem breviter facienda.

Predicta autem omnia volumus abstinere non solum ad lites futuras, sed etiam ad pendentes in illis scilicet articulis in quibus predicta vel aliqua predictorum locum sibi poterunt vendicare, tam coram iudicibus ordinariis quam etiam delegatis, et non solum in curia Perpiniensi et vicarii Rossilionis sed in omnibus villis et castris domini regis terre Rossilionis et Vallispirii.

Stabliment del senyor infant en Jacme, que si algun per guitament de pedra o per lo jutge haurà denunciada a algun novella obra,

si dins tres meses après la denunciatió no haurà provat que ell haia dret de denunciar novella obra o de enpatxar aquella per iusta causa, lo jutge a requesta de aquell a qui serà denunciada, sens libell, per son offici, no ausides algunes deffensions o exceptions del denunciador, puxa aquell denunciador condempnar en les despeses fetes e interésser sostengut per aquell a qui la novella obra serà stada denunciada, sobre ls quals stia lo jutge al sagrament de aquella, feta primerament legítima taxació per lo jutge; e assò sia servat no contrestan alguna costuma de Perpenyà.

Statuit dominus infans Iacobus, cum consilio proborum hominum et peritorum ville Perpiniani et etiam consulum, quod si aliquis per iactum lapilli vel pretorem denunciaverit novum opus, nisi denunciatus probaverit infra tres menses et hostenderit se habere ius denunciandi et impediendi ex iusta causa dictum opus novum, quod iudex ad requisitionem illius cui fuerit denunciatum novum opus possit, sine aliquo libello suo officio, non auditis nec admissis aliquibus deffensionibus seu exceptionibus, denunciantis dictum nunciantem condempnare in expensis quas ille cui fuerit denunciatum novum opus fecerit ratione dicte denunciationis in prosecutione [78v] litis sive quocumque alio modo et etiam interesse quos sustinuerit ratione predictae denunciationis, de quibus ille cui denunciatum fuerit dictum opus credatur taxatione prehabita per iudicem suo iuramento.

Et hec statuta fuerunt facta non obstante aliqua consuetudine Perpiniani, quam consuetudinem in aliis casibus dictus dominus infans noluit ledi.

Quam constitutionem ad pendentes lites et futuras voluit observari.

Facta fuit hec constitutio III° nonas septembris anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo primo.

[1279, juny, 9]

Ordinació que degun juheu o juhïa no gaus tenir fembra crestiana per noyrisa o per serventa, ne alguna crestiana no gaus star ab juheu o juhïa per serventa o noyrisa, sots pena de X lliures pagadora per cascun; la qual pena si no porien pagar sien

batutz per la vil·la, axí lo juheu o juhïa com la christiana. E que neguna fembra crestiana, sots la dita pena, no gaus intrar en alberch de juheu per fer sos negocis o alcun servey dins la casa.

Illustris dominus Iacobus Dei gratia rex Maioricarum ordinavit statuit et servari perpetuo mandavit, anno Domini millesimo ducesimo septuagesimo nono, quinto idus iunii, quod nemo iudeus vel iudea teneat ab isto tempore in antea nec audeat tenere aliquam mulierem christianam pro nutrice vel pediceca vel serviente; et quod nulla mulier christiana audeat cum aliquo iudeo vel iudea stare pro nutrice vel pediceca vel serviente, nec lactare sive nutrire aliquem filium suum iudeum vel iudeam vel alicuius iudei. Et qui contra fecerit in predictis solvat pro pena ducentos solidos, tam christiana quam iudeus et iudea; et si solvere noluerint vel non poterint fustigentur per villam Perpiniani tam iudeus et iudea quam christiana.

Ítem voluit et mandavit dictus dominus rex et servari sub dicta pena precepit, quod aliqua mulier christiana non audeat intrare domum alicuius iudei vel iudee pro negociis suis vel servicio eis faciendo intus domum.

65

[1284, abril, 26]

Ordinació que algun maseller no gaus vendre carns assures dins lo massell de Perpenyà, si no en certes taules designades a vendre les dites carns assures, les quals carns assures axímetexs ans que-s venen se haien a regonéxer per certs prohòmens en assò elets.

Anno Domini millesimo ducesimo octuagesimo quarto, VI° kalendas [79^r] madii fuit statutum per Petrum Adalberti baiulum Perpiniani, de consensu et voluntate consulum macellariorum infrascriptorum, videlicet Petri Torrat, et G.B., et Ar[naldus] Guirau, et G. Rosseti, et Amorosii macellarii, et Bartholomei macellarii, et R. Baiuli, quod ab ista die in antea nullus macellarius cuiuscumque conditionis sit ausus sit vendere vel ponere in macello Perpiniani aliquas carnes que dicantur "assure", nisi in illis tabulis que designate sunt ad carnes assuradas tenendas et vendendas, videlicet in tabula quam Bernardus de Campo Rotundo quondam et Cerdanus porcaterius et Avalrinus pellisserius accapitaverunt a domo milicie

Templi, et in illa tabula quam Petrus de Calidis tenet pro monasterio Fontis Frigidi, et in illa tabula quam Guillermus Moleria accapitavit a Guillermo Fabre, in quibus etiam tabulis non sit ausus aliquis macellarius frangere carnes que dicantur “assure”, quousque predictae carnes videantur et cognoscantur assuras esse per probos homines electos ad predicta videnda et cognoscenda per dictos probos homines electos, videlicet Amorosum et Raymundum Baiuli, et Petrum Torrat, et Guillermmum Marchesium.

Et qui contra faceret in aliquo predictorum solvet quocienscumque contrafaceret decem solidos barchinoneses pro pena.

66

[1297, gener, 31]

Avinença que ls hòmens de Perpenyà poden tallar lenyes al bosch de Perellós per portar a Perpenyà, o en altres parts de la senyoria del rey de Mallorques, pagant per saumada de mul o de rossí I diner, e per saumada de ase malla.

Noverint universi presentes pariter et futuri presentem seriem inspecturi, quod orta materia questionis seu contentionis inter Raymundum Sagnerii dominum castris de Perilionibus, ex una parte, et Guillermi de Castilione et Petrum de Bardolio, et Petrum de Corneliano et Symone de Arriano, consules ville Perpiniani nomine tocuis universitatis et singulorum hominum eiusdem ville Perpiniani, ex altera, super eo videlicet quod predicti consules nomine quo supra asserebant se et dictam villam Perpiniani habere usum antiquum et ademprivium accipiendi et aportandi ligna ex nemore dicti castris de Perilionibus libere et quiete, dicto Raymundo Seguerii in contrarium asserente; tandem partes predictae venerunt ad pacem et concordiam amicabilem supra dicta questione in manu illustrissimi domini Iacobi Dei gratia regis Maioricarum, comitis Rossilionis et Ceritanie et domini Montispesulani, videlicet in hunc modum:

Quod ego Raymundus Seguerii predictus, nomine proprio et nomine Raymundi [79v] pupilli nepoti mei, filii et heredis Bernardi de Perilionibus filii mei quondam, cum consilio et voluntate Pauqueti de Pulcro Castro militis avi materni eiusdem pupilli et auctoritate ac voluntate eiusdem domini regis, concedo per me et meos et per dictum pupillum et eius successores sciens inscripta ad utilitatem dicti pupilli cedere vobis predictis consulibus nomine

dicte universitatis et singulorum hominum eiusdem universitatis recipientibus in perpetuum, et tibi scriptori publico infrascripto nomine dicte universitatis et singulorum hominum eiusdem universitatis, et omnium illorum quorum interest vel interesse poterit stipulanti et recipienti, quod predicti et singuli homines ville Perpiniani presentes et futuri et etiam omnes alii quicumque sint et undecunque sint, possint de cetero in perpetuum cindere accipere et aportare ligna de nemore supradicto eorum propria auctoritate libere et quiete et absque aliqua contradictione causa defferendi ad villam Perpiniani et ad alia loca dominationis dicti domini regis Maioricarum tamen et non alibi.

Pro qualibet autem saumata muli vel mule vel roncini dabitur michi et dicto pupillo et successoribus nostris unus denarius malguriensis, pro saumata vero asini vel asine solvetur michi et dicto pupillo et nostris unus obolus malguriensis.

Nullus autem homo vel femina possit unquam inde ligna aliqua abstrahere causa aportandi illa extra terram eiusdem domini regis aliqua ratione, cedendo etiam et nomine et vice quibus supra promito vobis, dictis consulibus nomine quo supra recipientibus et stipulantibus, et tibi tabellioni stipulanti et recipienti nomine dicte universitatis et omnium hominum et singulorum eiusdem universitatis et omnium aliorum quorum intersit vel interesse possit, quod nunquam de cetero ego vel dictus pupillus vel successores nostri faciemus nec permittemus fieri nec sustinebimus quod aliquis vel aliqui faciant in dicto nec de dicto nemore nec infra terminos dicti castris, nec etiam extra furnum vel furnos de calce vel de vitro vel de ferro, vel de sapore vel de quacunque alia re in qua esset necessarium comburere ligna dicti nemoris, nec aliquid facere vel sustinere propter quod usus et ademprivium predicti nemoris minui vel destrui vel quolibet modo impediri valeat.

Salvo quod ego et dictus pupillus et successores nostri et homines dicti castris habitatores et illi quibus ego et dictus pupillus et successores nostri paschua concedimus dicti nemoris ad usum proprium et necessitatem nostram, possimus semper accipere de lignis nemoris sepedicti et uti ipso nemore quantum [80r] ad paschua et alia ut hactenus consueverunt, exceptis superius specificatis et contentis.

Possimus etiam vendere et concedere ligna dicti nemoris cuiunque vel quibuscunque nobis placuerit dum modo sint de terra et dominatione eiusdem domini regis, ad faciendum barchas et alia

quecunq̄ue navigia infra terram eiusdem domini regis pro nostra libita voluntate.

Promito etiam vobis dictis consulibus nomine quo supra recipientibus et stipulantibus et tibi tabellioni infrascripto nomine dicte universitatis et singulorum hominum eiusdem universitatis et omnium aliorum quorum intersit vel interesse possit stipulanti et recipienti, quod dictus pupillus et sui semper habebunt rata et firma omnia predicta et singula et in nullo contravenient sub obligatione omnium bonorum meorum mobilium et immobilium ubique presencium et futurorum.

Et nos predicti consules nomine quo supra scientes et recognoscentes compositionem predictam seu ordinationem esse factam de voluntate dicti domini regis, laudantes et approbantes eam sub forma superius comprehensa, promittimus vobis dicto Raymundo Seguerii nomine vestro et dicti pupilli stipulanti et successoribus vestris, omnia predicta et singula attendere servare et complere et nunquam contravenire nec aliquid facere, propter quod dictus denarius et dictus obolus cuiuslibet saumate minus vobis vel successoribus vestris solvatur ut superius continetur et sub forma superius comprehensa.

Hanc autem compositionem et ordinationem nos dictus Raymundus Seguerii et consules supradicti nominibus quibus supra facimus, salvo usu et iure penitus alieno.

Volumus etiam et convenimus quod semper inter nos consules et successores nostros debeat eligi et assignari seu determinari unus certus locus sive via quandocumque et quocienscunq̄ue et per quemcumque locum nobis placuerit et videbitur quolibet anno unde predicta ligna extrahantur de dicto nemore, tam aportandi ad villam Perpiniani et alia loca terre Rossilionis ad hoc ne vos dictum Raymundum Seguerii et dictum pupillum et successores vestros oporteat plures tenere foresterios.

Et ego dictus Pauquetus de Pulcro Castro avus maternus dicti pupilli, sciens dictam compositionem et ordinationem fore factam et cedere ad utilitatem dicti pupilli hec omnia predicta laudo.

Actum est hoc pridie kalendas febroarii anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo sexto. [80v]

Sig+++++na Raymundi Seguerii, Guillermi de Castilione, Petri de Bardolio, Symonis Arriani, et Pauqueti de Pulcro Castro, predictorum qui hec omnia laudamus.

Sig++++na Arnaldi Baiuli iudicis dicti domini regis, Guillelmi d'Esparaguera habitatoris de Salsis, Petri de Podio domicelli, et Petri Querubi, testium.

Sig+num Petri de Corneliano consulis supradicti qui quarto-decimo kalendas marcii anno quo supra, predicta facta per me et dictos consules socios meos in ipso officio consulatus, ipso officio quo fungor laudo concedo et firmo.

Sig++++na Petri Brandini textoris, Petri de Gerunda, et Petri Querubi, testium in quorum presencia dictus Petrus de Corniliano laudavit.

Ego Iacobus de Malferit de Maioricarum hanc cartam scripsi mandato Laurencii Plasensa, et suprascripti in linea quinta "avi" et in vicesima septima "anno", et rasi et emendavi in linea eadem "facta per me".

Laurencius Plasensa scriptor publicus Perpiniensi subscripsit et hoc sig+num fecit.

67

[1299, novembre, 17]

Privilegi que degun no gaus metre vin strany dins les terres de Rosselló, Vallispir e Conflent, per terra ne par mar, ne algun gaus metre ne vendre dins la vila de Perpenyà ne entorn la dita vila del castel del Vernet e de les viles de Mallolles e de Baioles, e del Mas de la Garriga qui és del Temple, vin strany qui no sia fet dins la vila de Perpenyà, mes dels lochs de Rosselló e de Vallispir puxen portar rahims e venèmia per vendre dins Perpenyà; e si lo contrari és fet lo vin sia perdut.

Noverint universi, quod nos Iacobus Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie et dominus Montispesulani, volentes utilitati habitatorum ville Perpiniensi providere, ad multam instanciam et supplicationem consulum et proborum hominum dicte ville, per nos et nostros concedimus dictis consulibus et probis hominibus ac universitati dicte ville presentibus et futuris in perpetuum, quod de cetero nullus extraneus vel privatus audeat immittere in terram Rossilionis Vallispirii et Confluentis vinum extraneum quod non sit de dictis terris, per terram scilicet nec per mare.

Item, concedimus et statuimus perpetuo quod nullus extraneus vel privatus audeat immittere nec vendere in villa Perpiniani nec circumcirca dictam villam, a castro scilicet de Verneto et [81r] a villis de Malleolis et de Baiolis et de manso de Garriga domus Templi citra, vinum extraneum quod non sit factum infra dictam villam Perpiniani, sed de castris et aliis locis terre Rossilionis et Vallispirii possint quicumque voluerint aportare vindemiam et racemos ad vendendum ad dictam villam Perpiniani.

Volentes et statuentes quod quicumque contra dicta statuta in aliquo fecerit aut venerit, amittat vinum quod aportaret seu venderet in dicta villa Perpiniani vel infra dictos terminos superius confrontatos. De quo vino accusator seu denunciator habeat terciam partem integriter, et curia nostra habeat residuas duas partes.

Recognoscimus etiam dictis consulibus et probis hominibus quod ipsi ex causa concessionem predictarum ac statuti satisfecerunt nobis in redditibus quindecim librarum malgurienses annualium, pro emenda et reconpensatione iuris botagii quod percipiebamus de omni vino extraneo quod immittebatur in dictam villam Perpiniani. Et de dicta satisfactione nos pro paccatos et contentos tenemus et inde nobis satisfactum fuisse de dicto iure dicti botagii plenarie reputamus.

Mandantes vicariis baiulis et universis aliis officialibus nostris presentibus et futuris, quod predictas concessionem nostras et statutum firmas habeant et observent et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua racione.

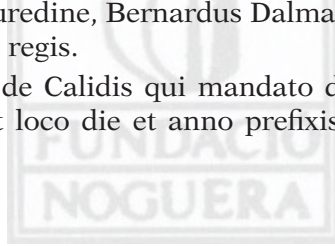
Et ad maiorem firmitatem et in testimonium predictorum presentis instrumentum sigillo nostro pendentem iussimus comuniri.

Datum Perpiniani quintodecimo kalendas decembris anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo nono.

Signum + Iacobi, Dei gratia regis Maioricarum, comitis Rossilionis et Ceritanie et domini Montispesulani.

Testes sunt: Arnaldus de Saga, Raymundus de Caneto villarius miles, Iacobus de Muredine, Bernardus Dalmacii et Arnaldus Baiuli, iudices dicti domini regis.

Sig+num Petri de Calidis qui mandato dicti domini regis hec scribi fecit et clausit loco die et anno prefixis.

68

[1299, desembre, 17]

Privilegi que de clam fet contre home de Perpenyà en la cort del balle dins X jorns ne après, si donchs no és fet reraclam no-s deu pagar iustícia, mes si reraclam n'és fet la iustícia és deguda de la quantitat o cosa contenguda en lo clam. [81v]

Noverint universi, quod nos Iacobus Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie et dominus Montispesulani, volentes providere utilitati hominum ville Perpiniani per nos et nostros ex certa sciencia cum hoc nostro instrumento concedimus universitati eiusdem ville et singulis eiusdem universitatis presentibus et futuris, et vobis Petro de Castilione et Bernardo Fusterii, et Guillermo Vole et Berengerio Corbera, consulibus dicte ville nomine universitatis predicte et singulorum eiusdem ville recipientibus, quod de cetero de aliqua querimonia que exposita fuerit coram baiulo et in curia baiuli Perpiniani non adquiratur iusticia ipsi curie, nec baiulus ipsius curie ipsam iusticiam petere seu exigere possit de querimonia exposita dicte curie, infra decem dies a die dicte querimonie exposite computandos, nec etiam post dictos decem dies nisi retroclamum sive querela iterata fuerit de quantitate seu re de qua primo fuerit iam querela exposita.

Quo retroclamo seu iterata querela facta in continenti iusticia solita sit dicte nostre curie adquisita de illa scilicet quantitate seu re de qua dicta retroquerimonia facta fuerit, secundum tamen formam et modum hactenus in dicta curia usitatum.

Volentes et concedentes per nos et nostros successores dictis consulibus probis hominibus et universitati ville Perpiniani predicte, presentibus et futuris, quod predicta concessio nostra eis et suis successoribus sub forma predicta in perpetuum observetur.

Mandantes vicario Rossilionis et baiulo et iudici Perpiniani, et universis aliis officialibus nostris presentibus et futuris, quod predictam concessionem nostram perpetuo firmam habeant et observent et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua racione.

Et ad maiorem firmitatem predicte concessionis nostre presens instrumentum sigillo nostro pendenti iussimus comuniri.

Datum apud Villam Sicham campi Terrachone, sexto decimo kalendas ianuarii anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo nono.

Sig+num Iacobi Dei gratia regis Maioricarum, comitis Rossilionis et Ceritanie et domini Montispessulani.

Testes sunt Iaubertus vicecomes Castri Novi, Petrus Gaucerandi de Pinos, Arnaldus de Sagua, Berengerius de Hulmis, Iacobus de Muredine milites, [82r] Iacobus de Bernicio miles utriusque iuris professor, Stephanus Sabors et Arnaldus Baiuli, dicti domini regis iudices.

Sig+num Petri de Calidis qui mandato dicti domini regis hec scribi fecit, et clausit, loco die et anno preffixis.

69

[1300, juny, 18]

Diverses declarations fetes sobre diverses coses e duptes occorrens sobre-l privilegi precedent de pagar la iustficia aprés lo reraclam donat: en quins lochs ne cases haia loch lo dit privilegi ne en quals no haia loch.

Noverint universi, quod cum curia baiuli Perpiniani consueverit habere iusticiam de querimoniis factis in ipsa curia ab altera parcium, videlicet de conquerente vel ab illo de quo fiebat querimonia illius quantitatis vel rei extimationis super quibus ferebatur sentenciam vel fiebat compositio non spectata iterata querimonia; dominus Iacobus Dei gratia illustris rex Maioricarum volens facere gratiam hominibus Perpiniani presentibus et futuris, ad preces et instanciam consulum ville Perpiniani, videlicet Petri de Castilione, Guillermi Vole et Bernardi Fusterii, et Berengarii Corbera, concessit dictis consulibus et successoribus suis et toti universitati ville Perpiniani quod de cetero de aliqua querimonia que exposita fuerit in curia baiuli Perpiniani non acquireretur iusticia ipsi curie infra decem dies, nisi iterata esset querimonia ut plenius in ipsa concessione domini regis predicta continentur.

Et cum super dicta concessione seu privilegio concesso dictis consulibus nomine dicte universitatis insurgerent et insurgi possent plures questiones et dubia, dominus Arnaldus Baiuli et dominus Bernardus Dalmacii doctores legum iudices domini regis, de mandato eiusdem domini regis consulte et deliberatione habita cum domino Petro de Fonolletto locum tenente domini regis, et Iohanne Vitalis baiulo Perpiniani, et Guillermo Paratore iudice curie eiusdem baiuli, et cum aliis pluribus declaraverunt et interpretati fuerunt questiones

et dubia supradicta in quibus haberet locum dictum privilegium et in quibus non haberet locum.

Questiones vero et dubia et eorum declarationes et interpretationes sunt hec que sequuntur:

Primo, si fiat querimonia de aliquo de aliqua quantitate pecunie et reus petat libellum sibi dari, an habeat locum dictum privilegium.

Habeat locum dictum privilegium. Item si debitum petatur cum instrumento et reus petat transcriptum sibi dari de dicto instrumento, an habeat locum dictum privi[82v]legium.

Habeat locum dictum privilegium. Item, si fiat querimonia de aliquo et reus neget debitum vel permittat ius se facturum de debito, an habeat locum dictum privilegium.

Non habeat locum dictum privilegium. Item, si fiat querimonia de aliquo et reus confiteatur debitum, sed dicat nondum esse tempus solutionis, an habeat locum dictum privilegium, ita quod iusticia habeatur a conquerente non spectatis dictis decem diebus.

Non habeat locum dictum privilegium. Item, si fiat querimonia de aliquo an incontinenti habeat respondere ad interrogationem iudicis si debet vel non debitum de quo sit querimonia vel spectentur decem dies predicti vel retroclamum.

Locum habeat dictum privilegium. Item, si fiat querimonia de aliquo super iniuriis ita quod extimentur in pecunia, an habeat locum dictum privilegium.

Habeat locum dictum privilegium. Item, si fiat querimonia de aliqua re mobili vel immobili, ita quod non de pecunie quantitate extimata, an habeat locum privilegium.

Habeat locum dictum privilegium. Item, si fiat querimonia de aliqua pecunie quantitate et reus infra decem dies composuerit cum actore, ita quod porrogetur solutio illius debiti usque ad aliquod tempus. Et postea iterato actor conqueratur de eodem debito, an habeat locum dictum privilegium, ita quod spectetur retroclamum.

Locum habeat dictum privilegium. Item pluries contingit quod quidam de Perpiniano locant homines ad faciendum operas suas in vineis vel aliis locis, et cum venerint de operibus dicti homines petunt mercedem sibi solvi et locatores nolunt eis solvere dictam mercedem et conqueruntur conducticii, an habeat locum dictum privilegium.

Non habeat locum dictum privilegium. Item aliquosciens contingit quod plures homines extranei veniunt ad villam Perpiniāni et vendunt animalia sua ibi vel alia hominibus Perpiniāni, et credunt quod in continenti satisfaciāt eis de preciiis ipsarum rerum venditarum, et emptores nolunt eis satisfacere et conqueruntur venditores et dicunt emptores quod infra decem dies non respondebunt eis nec postea quousque querimonia iterata fuerit, an habeat locum dictum privilegium.

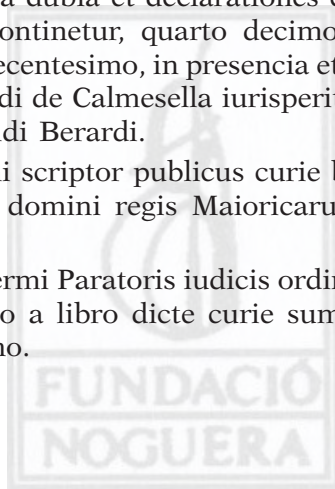
Non habeat locum dictum privilegium. Item, si fiat querimonia de aliquo de aliqua peccunie quantitate, et reus confiteatur se eam debere sed opponet compensationem vel retentionem et non possit probare pro aliquibus quod aliquid sibi debeatur a conque[83r] rente et petatur ab eo iusticia quia deffecit in probando, an habeat locum dictum privilegium, ita quod teneatur ad iusticiam solvendam.

Non habeat locum dictum privilegium. Idem, quidam sunt quod spe dicti privilegii ut possint vexare illum quem voluerint sine causa conqueruntur de eo licet eis nichil debeat et ita elabuntur decem dies et plures ut continentur in dicto privilegio, queritur quod remedium ad hoc adhibeatur. Si constat ipsum temere vocasse, non habeat locum dictum privilegium, immo nichilominus puniatur in expensis.

Ego Petrus Raymundi de Verneto, de mandato Arnaldi Ysarni scriptoris publici curie baiuli Perpiniāni translatavi fideliter hoc presents instrumentum et sumpsi illud de libro dicte curie in quo erant scripta predicta dubia et declarationes eorum, ut in hoc presenti instrumento continetur, quarto decimo kalendas iulii anno Domini millesimo trecentesimo, in presencia et testimonio Guillermi Germani et Raymundi de Calmesella iurisperitorum, et Iohannis de Garrice et Ermengaldi Berardi.

Arnaldus Ysarni scriptor publicus curie baiuli Perpiniāni auctoritate illustrissimi domini regis Maioricarum subscripsit et hoc sig+num fecit.

Sig+num Guillermi Paratoris iudicis ordinarii curie Perpiniāni, qui huic instrumento a libro dicte curie sumpto decretum meum iudiciarium interpono.

70

[1300, juny, 17]

Que·ls cònsols de Perpenyà cascun any augen compte de·l hospitaler de la vila de Sant Làzer, e de la obra del pont, e de·l almoynar de la vila.

Hoc est translatum fideliter sumptum a quadam littera papirea sigillata sigillo cereo illustris domini Iacobi, Dei gratia regis Maioricarum, comitis Rossilionis et Ceritanie et domini Montispesulani, quo sigillo dicta littera erat clausa taliter quod apperiri non poterat sine fractione ipsius sigilli, cuius littere tenor talis est:

“Iacobus, Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie et dominus Montispesulani. Fidelibus suis consulibus ville Perpiniani, salutem et gratiam.

Visis et intellectis litteris vestris quas nobis misistis super facto Petri Fabri olim comendatoris domus Sancti Latzarri de Perpiniانو, et intellectis hiis que Guillermus de Podio de Perpiniانو, ex parte vestra, super dicto facto proposuit coram nobis; viso etiam compu[83v]to dicti Petri Fabri, super administratione dicte domus recepto per dictum Guillermmum de Podio nobis exhibito, vobis respondemus quod licet dictus Petrus Fabri in redditione dicti computi fuerit negligens et remissus, et quod grosso modo dictum computum ordinaverit et reddiderit, tamen videtur vobis ipsum Petrum Fabri de bona fide dictum computum reddisse et ipsum fore bonum hominem et legalem quantum in se est.

Verumptamen cum propter dictam negligenciam ipse de administratione dicte domus reddiderit se suspectum, propter quod eum a dicta administratione removistis et ibidem alium deputastis, nolumus quod dictus Petrus Fabri in comendatorem dicte domus reducatur seu reponatur, immo volumus quod ille quem posuistis in administratione dicte domus ad bonorum eiusdem vel alius quem ibi ponere volueritis, dum modo sit sufficiens teneat et gerat dictam administrationem, donec deliberatione habita inde aliud fuerit ordinatum.

Preterea volumus et mandamus vobis quod de bonis dicte domus faciatis dari dicto Petro Fabri quinquaginta solidos pro suo labore, visis presentibus sine mora.

Ceterum cum nos vellemus quod hospitale pauperum ville Perpiniani et hospitale dicte domus Sancti Latzarri et ea que spectant et conferunt et que legantur ad opus operis pontis Thetis Perpiniani

etiam et helemosina comunis dicte ville bene et fideliter regerentur, et administrarentur, vobis iniungimus et mandamus quod visis presentibus ordinetis quod de administratione dictorum hospitalium et bonorum eorundem et dicte helemosine, ac de hiis que pertinent ad dictum pontem computum et ratio per comandatores dictorum hospitalium et ab illis qui tenent dictam helemosinam et opera dicti pontis vobis et successoribus vestris consulibus Perpiniani, qui pro tempore fuerint, reddatur anno *quolibet* una vice, ne fraudes alicue seu expense illicite et inordinate possint de bonis predictorum hospitalium et dicti pontis et helemosine comiti fieri sequi seu aliquatenus sub oriri.

Preterea mandamus vobis quod fideiussores illos quos recipi fecistis a dicto Petro Fabri dum detinebatur in curia Perpiniani absolvi visis presentibus faciatis.

Datum Maioricarum quintodecimo kalendas iulii anno Domini millesimo trecentesimo.

Ego Petrus de Gerunda, mandato Laurencii Plasense, fideliter atque legaliter hoc translatum translatavi ab originali littera predicta puncto ad punctum, verbo ad verbum, nichil addens vel minuens, videntibus [84r] et legentibus, tribus testibus convocatis videlicet Bernardo de Foliano, et Bernardo de Podio, et Bernardo Iauberti, qui omnes hoc translatum ab originale litteram supradictam una mecum viderunt et legerunt et ita bene convenire invenerunt, pridie kalendas iulii anno Domini millesimo trecentesimo.

Laurencius Plasensa scriptor publicus Perpiniani subscripsit et hoc sig+num feci.

Sig+num Guillermi Paratoris, iudicis ordinarii curie Perpiniani, qui huic transcripto ab originali instrumento legitime sumpto decretum meum iudicarium interpono.”

[1300, març, 4]

Privilegi que cascun any los cònsols de Perpenyà puxen elegir II prohòmens de la vila qui haien poder de ausir e reebre comptes de totes les talles e questes que-s faran en la dita vila per qualsevol rahó, los quals se haien presentar al balle de la vila e iurar en poder seu.

E que si algú serà forsat a vendre cases o censes per fer aquí carrera pública, e ordonada la dita carrera pública hi sobrarà res, que allò li romanga e ho puxa vendre he stablir a qui li plaurà.

Hoc est translatum fideliter sumptum a quadam patenti littera papirea in dorso sigillata, sigillo cereo illustris domini Iacobi Dei gratia regis Maioricarum, comitis Rossilionis et Ceritanie et domini Montispesulani, cuius littere tenor est qui sequitur:

Iacobus Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie et dominus Montispesulani. Viro nobili et dilecto Petro de Fonolletto, tenenti locum nostrum in terris Rossilionis Vallispirii Confluentis et Ceritanie. Salutem et dilectionem.

Ad supplicationem et requisitionem ex parte consulum et proborum hominum ville Perpiniani nobis factam per Petrum Rome et Iohannem Natalis de Perpiniano ad nos specialiter destinatos, vobis mandamus quod cum dicti nuncii proposuerunt coram nobis quod letzdarii¹⁰⁸ dicte ville petunt et exigunt de quolibet sacco bladi quod extrahitur de dicta villa unum denarium, quod fieri non debet, cum sit contra eorum consuetudinem, inde veritatem inquiri summarie faciatis et in petitione dicti denarii habendi a quolibet sacco bladi vel cessandi inde uti faciatis pro ut fieri consuevit.

Item, volumus et concedimus quod consules dicte ville possint eligere et ponere quolibet anno duos probos homines ipsius ville, qui habeant potestatem audiendi et recipiendi omnia computa [84v] et rationes omnium talliarum et questiarum que fient in dicta villa quacunque ratione. Qui duo probi homines in continenti cum electi fuerint debeant presentari per dictos consules baiulo dicte ville, qui baiulus recipiat et recipere teneatur sacramentum ab eis, quod bene et fideliter in dicto officio se habeant atque gerant.

Concessimus etiam quod si contingerit aliquem seu aliquos homines de Perpiniano compelli per curiam dicti loci ad vendendum domos census aut alias possessiones causa faciendi ibi viam seu carreriam publicam, et dicta via assignata et ordinata superesset aliqua pars de dictis possessionibus ultra dictam viam assignatam, quod illi quorum essent dicte possessiones que superessent et remanerent, possent dictam partem seu partes sibi ad opus sui retinere et ponere ibi census et dare in emphyteosim seu vendere

108. *Al marge esquerre, Franquesa de leuda de blat.*

aut alienare prout alii homines dicte ville faciunt de domibus seu possessionibus suis, nisi ex causa speciali et necessitatis hoc fieri non deberet.

Quantum ad factum Bernardi draperii super solvendo loguerio hospicii in quo moratur, volumus quod consules dicte ville solvant illud quolibet anno prout dari fecimus in mandatis.

Super facto autem dirigendi viam cimiterii ecclesie beati Iohannis, volumus quod supersedeatur ad presens non obstante mandato inde per nos facto, et hoc baiulo Perpiniani sciri faciatis.

Similiter volumus ad preces dictorum consulum quod uxor Bar-raui pistrix possit facere panes minores unius oncie de penso quam alie pistrices Perpiniani causa faciendi bonos et pulcros panes.

Ceterum cum intellexerimus quod letzdarii Narbone pignora-verunt et ceperunt ratione pignoris quandam quantitatem peccunie Raymundi Fabri curaterii de Perpiniano occasione letzde de Gruxano, volumus et mandamus vobis quatinus mercatores Narbone quos in Perpiniano et aliis locis terre nostre invenire poteritis, faciatis pignorari et tot de bonis eorum capi, donec dicto Raymundo Fabri sit de illa quant[it]ate sue peccunie per dictos letzdarios Narbone capta et pignorata plenarie satisfactum.

Unde mandamus vobis quatinus predicta omnia servari et in eis procedi faciatis ut superius continetur.

Datum Maioricarum IIII° nonas marcii anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo nono.

Ego Martinus Mauratoni mandato Laurencii Plasense fideliter atque legaliter hoc translatum sumpsi et translatavi a dicta originali littera regia, sigillata sigillo cereo regio ut dictum est, puncto ad punctum, verbo ad verbum, nichil addens vel minuens aut mutans, quod sensum mutet vel cor[85r]rumpat intellectum, convocatis ad examinationem huius translati tribus testibus litteratis, videlicet Bernardo de Foliano, Petro de Gerunda et Guillermo de Boscheros, qui omnes una mecum presens translatum cum dicto suo originali viderunt et legerunt et comprobaverunt, et in omnibus bene convenire invenerunt idus marcii anno Domini millesimo trecentesimo.

Laurencius Plasense scriptor publicus Perpiniani subscripsit et hoc sig+num feci.

Sig+num mei Guillermi Paratoris, iudicis ordinarii curie Perpiniani, qui huic translato ab originali instrumento legitimo sumpto decretum meum iudicarium interpono.

[1301, gener, 2]

[La compra que feren los cònsols de Perpenyà de la gleysa de la Rial que fon dels frares de Penitència.]¹⁰⁹

Noverint universi, quod nos Iacobus Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie et dominus Montispesulani, scientes et recognoscentes nos habuisse illum locum ordinis fratrum Penitencie Ihesu Christi de Perpiniano, quem locum habuimus et ad nos pervenit ex permutatione quam fecimus cum religioso viro abbate Sancti Michaelis de Cuxano, qui dictum locum fratrem Penitencie emerat a reverendo episcopo Elne, qui episcopus Elnensis habebat a sanctissimo patre domino Boniffacio sacro sancte romane et universalis ecclesie summo pontifice, potestatem et auctoritatem vendendi dictum locum fratrum Penitencie tamen iusto precio videlicet quindecim mille solidorum malguriensis, quod precium habuit dictus dominus Boniffacius papa tercius et ipsum locum, ut dictum est, vendidit dictus episcopus dicto abbati Sancti Michaelis a quo ut premittitur nos habemus dictum locum titulo permutationis.

Quam permutationem fecimus et dictum locum habuimus a dicto abbate hoc acto inter nos et consules ac probos homines ville Perpiniani, quod ecclesia dicti loci fratrum Penitencie et claustrum ac cimiterium et loca in quibus sunt hedifficia ecclesie remanerent perpetuo ville Perpiniani; ita quod ibi esset ecclesia parochialis dicte ville et etiam ibi altare maius beate Marie virginis matris domini nostri Ihesu Christi, et quedam relique partes eiusdem loci non necessarie dictis [85v] ecclesie et claustro et cimiterio remanerent nobis et nostris perpetuo, et prout dictum et actum fuit inter nos et dictos consules et probos homines ville Perpiniani fuit dictus locus divisus et facta in quadam parte eiusdem loco ecclesia parochialis et cimiterio statuto et ordinato ad honorem Dei et beate Marie virginis matris eius.

Ideo per nos et omnes successores nostros damus et concedimus Guillermo Vole, Petro de Castilione, Bernardo Fusterii et Berengario Corberie, consulibus ville Perpiniani nomine tocius universitatis hominum ville Perpiniani et eidem universitati dictum locum in quo

109. *Aquest document no porta un resum a l'encapçalament, raó per la qual hem copiat el que figura a l'índex, en lloc de redactar-ne un de nou. Al marge dret figura la inscripció següent: la compra de la iglesia de la Real. Quant se comprà del rey la iglesia de la Real.*

constructa est dicta ecclesia et claustrum et cimiterium predictum, prout ipse locus divisus est limitatus et determinatus, reliquis partibus tenencie predictae que fuit dictorum fratrum Penitencie nobis et nostris perpetuo remanentibus ad omnes voluntates nostras et nostrorum inde perpetuo faciendas.

Et volumus quod ibi sit perpetuo parrochialis ecclesia supradicta, et hanc donationem et concessionem de loco predicto sicut terminatus et limitatus est, dictis consulibus ville Perpiniani et universitati eiusdem loci facimus integritate prout melius dici potest et intelligi ad bonum et sanum intellectum et commodum dictorum consulum et universitatis dicte ville Perpiniani, reliquis partibus dicte tenencie nobis et nostris retentis et remanentibus perpetuo ut dictum est.

Et pro hac donatione et concessione habuimus et accepimus a dictis consulibus solventibus nomine dicte universitatis et de pecunia eidem universitatis octo mille solidos malgurienses, de quibus perpaccatos et contentos nos tenemus ad nostram voluntatem.

Mandantes tenenti locum nostrum baiulo Perpiniani et vicario Rossilionis ceterisque officialibus nostris presentibus et futuris, quod predicta omnia firma habeant et observent ut superius continentur, et quod non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua racione.

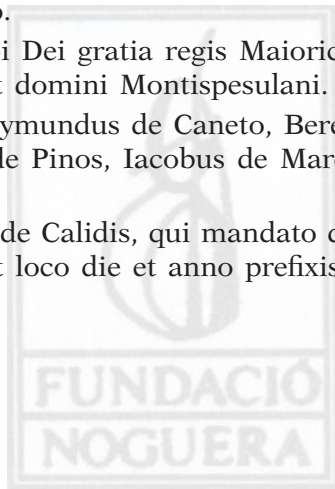
Et ad maiorem firm[it]atem et in testimonium predictorum presens instrumentum sigillo nostro pendente iussimus comuniri.

Datum Maioricarum quarto nonas ianuarii anno Domini millesimo trecentesimo.

Sig+num Iacobi Dei gratia regis Maioricarum, comitis Rossilionis et Ceritanie et domini Montispesulani.

Testes sunt, Raymundus de Caneto, Berengarius de Calderiis, Petrus Gaucerandi de Pinos, Iacobus de Maredine, et Berengarius de Hulmis. [86r]

Sig+num Petri de Calidis, qui mandato dicti domini regis hec scribi fecit et clausit loco die et anno prefixis.

73

[1304, març, 18]

Affranquiment de la leuda del Voló e de Copliure, que-ls hòmens de Perpenyà ne sien franchs sinó en certa manera e cases assí contengutz.

Noverint universi, quod nos Iacobus Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie et dominus Montispesulani, per nos et nostros damus et concedimus de gratia speciali vobis Bernardo Martini, Bernardo Eybrini, Raymundo de Capcirio, et Guillermo Gincerii, consulibus ville Perpiniani nomine tocius universitatis hominum de Perpiniano et ipsis hominibus Perpiniani presentibus et futuris, immunitatem et franquesia a leuda nostra Cauquiliberi seu de Volono in capitulis infrascriptis:

Videlicet quod non solvant leudam sive pedagium de equitaturis quas ducent in Cathaloniam vel de Cathalonia ducent ad terram Rossilionis, nisi causa venditionis dictas equitaturas duxerint, tunc enim solvant leudam prout est hactenus observatum. Si vero emerint in Cathalonia vel in Yspania bestiam caballinam pro quindecim libris Barchinone vel minus pro sua propria equitatura nichil solvant pro illa, nisi causa mercandi dictam bestiam emerint. Si autem constiterit quod dictam bestiam caballinam ultra quindecim libris Barchinone quacunquae intentione emerint leudam solvant, pro bestia vero mulina quantecunquae fuerit quantitatis nichil solvant leude nomine nisi causa mercationis emerint ut superius est expressum.

Preterea affranquimus eosdem homines Perpiniani ab omni leuda seu pedagio cuiuscumque auri et argenti in massa vel in moneta vel margaritarum vel lapidum preciosorum monetarum et peccuniarum quarumcumque, si quas transserant in Cathaloniam vel de Cathalonia in terram Rossilionis, vel de quibusque partibus aportentur et ad quascunquae partes deportentur, per mare vel per terram, de talibus thesauris seu peccuniis nichil solvant pro leuda Cauquiliberi vel de Volono.

Mandantes nostris leudariis et pedagiariis et aliis officialibus nostris in Cauquolibero et de Volono officium nostrum tenentibus, tam presentibus quam futuris, quod hanc nostram franquesia et immunitatem observent et observari faciant illibatam.

In cuius rei firmitatem presentem cartam sigilli nostri munimine fecimus comuniri.

Acta sunt hec Perpiniani, quintodecimo kalendas aprilis anno Domini M^o CCC^o tercio. [86v]

74

[1303, setembre, 25]

Affranquiment del bovatge que devia donar al senyor rey en son novell aveniment a ses terres, e impositió de la gabella de la sal a valor de mil lliures de renda l'ayn.

In nomine Domini, amen.

Noverint universi, quod nos Iacobus Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie, ac dominus Montispesulani.

Prospicientes compassive pietatis intuitu ob remedium anime nostre et in remissionem nostrorum et predecessorum nostrorum peccaminum, homines nostre dicioni subiectos in terris nostris comitatuum Rossilionis et Ceritanie, Confluentis Vallispirii et Cauquiberi constitutos tam presentes quam posteros, et non solum ipsos sed eorum dominos in personis eorum gravissime cuiusdam servitutis onere afflictos pariter et atritos servitute scilicet que bovaticum nuncupatur, quod adveniente rege seu domino noviter in terris predictis ipse novus dominus levare et recipere consuevit.

Cuiusquidem bovatici levacio seu receptio cum hiis que sequebantur ex ea tam in periuriis quam in penis, pro ipsis periuriis infligendis onus quasi importabile inferebat.

Quare nostro cordi vehementer insidebat a tam gravibus oneribus ipsos relevare subiectos et quietem ipsis placabilem preparare in spiritu levitatis.

Confidentes per hoc Deum habere propicium et salutem nostre anime et nostrorum procurare successorum et gravamina si qua dictis gentibus quondam intulimus nos vel nostri antecessores aliquibus exactionibus excedentes presenti revelatione oneris quodam modo compensare; idcirco per nos et omnes successores nostros reges seu dominos terrarum omnium predictarum seu aliquarum ex eis, motu proprio regali munificencia largitatis, affranquimus damus solvimus et diffinimus et quitamus omnibus clericis religiosis et personis ecclesiasticis, scilicet episcopis, abbatibus, prioribus, prepositis, capitulis, conventibus et clericis aliis universis, baronibus, militibus et aliis universis dominium hominum et feminarum habentibus ho-

minum suorum nomine et etiam subiectorum recipientibus ac ipsis omnibus hominibus, scilicet civibus, burgensibus, popularibus, plebeys, rusticis sive pagensibus ac aliis universis et singulis masculis et feminis, et specialiter hominum Perpiniani universitati pro tota villa Perpiniani et terra Rossilionis, Vallispirii et Vallis de Pratis, et Cauquiberi, et Vallis de Banyullis et singulorum eis et universitati hominum de Podio Cerdano pro tota terra Ceritanie et Beridani et Vallis de Rippis, et singulis [87r] ex eis et universitati hominum Ville Franche pro tota terra Confluentis et Capcirii et Donasani, et singulorum ex eis ac omnibus aliis hominibus et feminis per dictas terras Rossilionis, Ceritanie, Confluentis et Vallispirii, Cauquiberi et aliarum terrarum et locorum predictorum et ibidem habitantibus vel habitaturis, tam presentibus quam posteris, et omnibus et singulis hominibus, castra, loca, villas, terras, possessiones, homines et feminas et alia bona mobilia vel immobilia habentibus et in posterum habituris, cuiuscunque status et conditionis existant, et tibi tabellioni publico infrascripto nomine omnium predictorum et omnium quorum interest vel interesse potest et poterit, stipulanti et recipienti, totam illam servitutem seu exactionem bovatici supradicti.

Ita quod de cetero adveniente de novo rege seu domino in dictis terris, bovaticum non levetur vel aliqua impositio vel exactio vice vel loco illius per ipsum regem seu dominum novum ab hominibus supradictis seu rebus eorum, nec ipsi reges seu domini noviter venientes successive in perpetuum levent nec recipiant bovaticum supradictum a gentibus memoratis nec bonis earum, seu ab ipso bovatico et omnibus bovatici predicti servitutibus et gravaminibus et appendiciis nunc et in perpetuum totaliter sint immunes, presentes et posteris, cum omnibus bonis suis, facientes per nos et omnes successores nostros reges seu dominos predictarum terrarum omnibus et singulis supradictis, prelatis, religiosis, personis ecclesiasticis et baronibus, magnatibus, militibus, et aliis terrarum dominis nomine suorum hominum ac etiam subiectorum et etiam ipsis hominibus et subditis eorundem, et dictis universitatibus et aliis hominibus supradictis et eorum singulis, et tibi scriptori publico infrascripto tanquam publice persone nomine omnium predictorum et omnium aliorum quorum interest vel interesse potest et poterit, stipulanti et recipienti, pactum de non petendo bovatico supradicto vel aliqua alia impositione vel exactione vice vel loco illius ab hominibus supradictis, masculis et feminis, cuiuscunque conditionis et status existant, vel de bonis mobilibus seu immobilibus

eorundem; immo potius a servitute et exactione dicti bovatici liberi et immunes et franchi perpetuo remaneant in[con]c[us]se dictaque servitus seu exactio bovatici supradicti.

Ita per hanc nostram remissionem radicitus sit extincta, quod casu aliquo seu occasione nullatenus valeat suscitari vel alia impositio seu exactio vice vel loco aut occasione eiusdem.

Verum quoniam non est incongruum [87v] immo dignum ut tanta libertate donati tantique beneficii memores non ingrati aliquam vicissitudinem refferant et rependant et licet minorem; attendentes etiam et considerantes quod ex hoc tollitur et extingitur apud successores nostros omnis occasio seu materia murmurandi contra huiusmodi concessionem et ordinationem libertatis predictae, nos tractatu habito et sollempni consilio cum predictis prelati, religiosi personis, ecclesiasticis, magnatibus, baronibus, militibus et aliis terrarum et locorum dominis, civibus, burgensibus, popularibus, plebeis et rusticis seu pagensibus, et omnibus supradictis seu procuratoribus eorundem ad hoc specialiter destinatis, de consensu et voluntate fere omnium predictorum, et in recompensatione et vice bovatici supradicti et voluntate eorum et concessionem placabili imponimus, constituimus et ordinamus salinarium seu gabellam salis in omnibus terris nostris predictis quas a dicto bovatico affranquimus, scilicet Rossilione, Ceritania, Confluente, Vallispirio, Cauquilibero et aliis supradictis terris dominationi nostre subditis.

Quodquidem salinum seu gabella salis ad nos pertineat et ad nostros successores in perpetuum; ita quod in dictis terris superius expressatis nullus homo vel femina cuiuscunque status aut conditionis existat audeat sal vendere, emere, dare, vel etiam alienare quoquomodo, nisi gabelle nostre vel a gabella vel nisi dictum sal de gabella nostra et nostrorum regia habuerit, quo casu possit pro suo libito de sale semel gabellato ut voluerit vendere dare et alienare.

Item, ad vitandum quod fraus seu capcio aliqua non possit comiti neque machinari in facto predictae gabelle, statuimus etiam et ordinamus per nos et successores nostros quod predicta gabella seu redditus dicte gabelle nunquam possit vendi sed illam nos et nostri successores teneamus et habeamus tenere perpetuo ad manum nostram.

Statuentes firmiter et districte mandantes, quod omnes homines dictarum terrarum nostre dominationi subiectarum cuiuscunque status et conditionis fuerint, teneantur dictum salinarium seu gabellam salis regiam et constitutiones circa ipsam gabellam et

salinarium per nos diligenti consilio ordinatas, secundum formam et modum quos in constitutione inde facta lacius scriptos inveniunt diligentissime observare. Existimantes se debere incurrere penam comissiones in constitutione nostra contentas si in aliquo contra nostram predictam ordinationem eos venire contigerit ausu temerario contumaces.

Denique nos Iacobus, Dei gratia rex [88r] predictus volumus et mandamus carissimo primogenito nostro Sancchio necnon et aliis filiis nostris Ferrando et Philippo, et omnibus nostris et dictorum filiorum nostrorum successoribus ad quos predictae terre vel aliqua ipsarum forsitan deveniet, quatinus predictum affranquimentum et immunitatem perpetuo observent et teneant et nunquam contravenire presumant directe vel indirecte, seu per obliquum nec aliquid petere vel exigere quod videretur esse in lesionem vel diminutionem aut detractionem predictae libertatis seu concessionis nostre sed totis viribus predictam libertatem debeant defendere, et sint in locum dicti bovatice salinarii seu gabelle predictae receptione contenti.

Ne vero dictum salinarium seu gabella salis processu temporis nimium augmentetur in preiudicium hominum predictorum et totius terre nostre predictae, decernimus volumus et statuimus quod dictum salinarium seu gabella salis nobis et nostris successoribus valeat dum taxat mille libris, deductis expensis omnibus et avariis et libertatibus francorum et aliis universis que inde levare congruum erit visum.

Et quia non potest ad presens certissima taxacio fieri, videlicet in qua quantitate mensura salis debeat emi et vendi nec fieri ad huc equa distributio quantitatis, ut dicte mille libre equo iudicio dividantur post sequentes tres annos a proximo instanti festo Sancti Michaelis septembris sequentes, prout in nostra constitutione circa dictum salinarium edita continentur decernimus esse taxandam formam precii supradicti, quo tempore per experienciam facti erit notum qualiter fuerit ordinandum.

Et tunc in tali precio dictum sal equo limite incommutabiliter statuatur, secundum dictarum mille librarum annualium rectam considerationem quod ulterius non vacillet salis precium supradictum sed perpetuo remaneat immutandum; ita quod propter augmentum terrarum predictorum vel diminutionem vel propter sale caritiam vel utilitatem salis precium non mutetur, sed illa quantitas et forma que tunc constituetur debeat in perpetuum incommutabiliter permanere, nec aliquo casu superveniente deinde possit nec valeat immutari.

Promittentes quoque per nos et nostros successores predictum salinarium et salis gabellam manutenere et servare, et eam sale instructam tenere et facere teneri cum complemento salis quod dictis terris omnibus sufficiens habeatur nec interveniente casu aliquo contraire.

Et ad maiorem omnium premissorum firmitatem et ut premissa omnia et [88v] singula per nos et omnes dictos successores nostros incommutabiliter observentur, premissa iurari fecimus vice nostra et in animam nostram per nobilem virum Petrum Gaucerandi de Pinosio et de hiis omnibus iussimus fieri publicum instrumentum quod bulla nostra pendenti plumbea iussimus comuniri.

Nos igitur Petrus Gaucerandi de Pinosio predictus vice nomine et mandato ac in animam predicti domini regis, iuramus premissa omnia per Deum et eius sancta quatuor evange[lia] manibus nostris corporaliter tacta.

Ad hec nos Sanccius predicti domini regis primogenitus, recognoscentes nos esse etatis maiorem viginti annorum, certificati de iure et de facto, ex certa sciencia et gratis, non inducti metu vel vi aliqua, videntes et reputantes precedencia omnia et singula fore laudabilia et honesta ac Deo et hominibus beneplacita et accepta, omnia predicta et singula laudamus, approbamus et ratificamus, et ita totum ut in hac carta continetur nos et nostros omnes successores observaturos sincere, bona nostra fide et sollempni stipulatione, tibi scriptori publico infrascripto tanquam publice persone nomine omnium predictorum et omnium aliorum quorum interest vel interesse potest et poterit stipulanti et recipienti, promittimus et etiam per Deum tactis sacrosanctis quatuor Dei evangeliis corporaliter sponte iuramus.

Et nos Ferrandus preffati domini regis filius, scientes et recognoscentes nos esse maiorem etatis decem et octo annorum; et nos Philippus preffati domini regis filius, recognoscentes nos esse maiorem etatis quatuordecim annorum, non inducti dolo vi vel metu, sed gratis ac spontanea voluntate, prescripta omnia grata et rata acceptantes, promittimus bona nostra fide sollempnique stipulatione tibi scriptori publico infrascripto nomine omnium predictorum et omnium aliorum quorum interest vel interesse potest et poterit stipulanti et recipienti nos observaturos inviolabiliter omnia et singula supradicta, et sic iuramus per Deum et eius sancta quatuor evangelia manibus nostris corporaliter tacta.

Acta sunt hec in camera regia castri Perpiniani domini nostri regis predicti, et per ipsum dominum regem laudata et firmata, et per dictum nobilem Petrum Gaucerandi, nec non et per illustres Sanccium et Ferrandum preffati domini regis filios, laudata, approbata et firmata ac iurata, ut superius continetur, septimo kalendas octobris anno Domini millesimo trecentesimo tercio, in presencia et testimonio reverendi in Christi patris domini Raymundi, Dei gracia Elnensis episcopi, Bernardi Hugonis archidiaconi [89r] Rossilionis in Elnensis ecclesia, Raymundi Olivarii, Berengarii de Argileriis, canonicorum, et Raymundi Guillermi sacriste dicte Elnensis ecclesie, et venerabilium fratris Guillermi Sancti Michaelis de Cuxano, et fratris Raymundi Arularum, et fratris Guillermi Sancti Genesii, et fratris Petri Vallis de Bona, et fratris Bertrandi Sancti Andree de Sureda monestiariorum abbatum, et Raymundi de Cereto Sancte Marie de Corneliano, et Bernardi Veciati Sancte Marie de Aspirano, et Raymundi Sancte Marie de Serrabona monestiariorum priorum, et fratris Arnaldi de Saorra prepositi et sindici monestarii Sancti Martini Canigonencis, et fratris Petri Berengarii sindici monestarii Fontis Frigidi, et fratris Guillermi Bestorr sindici monestarii de Iavo, et nobilium Raymundi de Caneto, et Arnaldi de Castro Novo, Petri de Podio, Ermengaldi de Lupiano, Ademarii de Mosseto, Petri de Sancto Martino, Bernardi de Monte Lauro, Berengerii de Calderiis, Petri de Parietibus Tortis, Raymundi de Alanyano, Guillermi de Alanyano, Arnaldi de Sancto Marciali, Berengerii de Hulmis senioris, Berengerii de Hulmis filii quondam Bernardi de Hulmis, et Arnaldi de Lupiano militum, et Petri de Geneseto, procuratores ad hec specialiter destinati per nobilem Bernardum de Sono et Petri Adalberti, Guillermi Hominis Dei, Vitalis Grimaldi et Hugeti Sabors, burgensium et sindicorum universitatis hominum ville Perpiniani, et Raymundi Vitalis iureperiti, Symonis Catelli et Petri Solacz, sindicorum hominum Podio Ceritani, et Ferrarii Oliverii et Guillermi Prepositi sindicorum universitatis hominum Ville Franche Confluentis, et Petri Amorosii et Bernardi Torrono sindicorum universitatis hominum Cauquilliberi.

Qui sindici per dictas suas universitates constituti sunt, ad acceptandum dictam gratiam remissionis dicti bavatiti ad probandum et rattificandum dictum salinum seu salis gabellam, ut in suis sindicatibus de quibus fidem fecerunt per publica instrumenta plenius continetur.

Et etiam fuerunt ad premissa omnia presentes plures alii clerici et religiosi milites et alii quam plures homines.

Postquam die martis qua dicitur quintodecimo kalendas octobris anno predicto, inclitus dominus Philippus predicti domini regis filius existens in domo de Baiollis, laudavit, approbavit et etiam iuravit predicta omnia ut superius continentur.

Convocatis et presentibus testibus, Raymundo Guillermi sacrista Elnensis, Arnaldo Massoti sacrista Perpiniani, fratre Arnaldo de Villa Granata milite, fratre Berengario de Alanyano sacerdote, et fratre Petro Fusterii de ordine hospitalis [89v] Sancti Iohannis, Bernardo Sabaterii sacerdote, Bernardo Guillermi de Clayrano domicello, Petro de Muredine, Raymundo Guillermi de Villa Mala, et Iohanne de Ultracalmis clericis.

Ego Bernardus de Foliano hanc cartam scripsi mandato notarii infrascripti.

Post premissa vero nobilis vir Arnaldus de Corsavino, pro se et nobili viro Gaucerando de Cabrencio consanguineo suo, a quo habebat mandatum speciale et auctoritatem in hac parte, de quo mandato constat per quandam litteram papiream sigillatam sigillo dicti nobis Gaucerandi, quam ostendit nobilis Arnaldus de Corsavino preffatus, cum ipsi nobiles non consensissent nec consensum et voluntatem suam expresso prestitissent, adhuc constitutioni dicti salinarii seu salis gabelle et aliis supradictis, idem nobilis Arnaldus de Corsavino, nomine suo et dicti nobilis Gaucerandi constitutus, in presencia preffati nostri regis in camera regia castri Perpiniani domini regis expresse consensciens, supradictis omnibus et singulis eadem omnia et singula supradicta laudavit, approbavit et ratificavit nonas novembris anno predicto quo dicitur millesimo trecentesimo tercio.

Presentibus testibus nobili Raymundo de Caneto, Iacobo de Muredine, Berengario de Calderiis militibus, Raymundo Guillermi sacrista Elnensis, Bernardo Dalmacii legum doctore, Arnaldo Baiuli et Iacobo Catelli iureperitis, Guillermo de Podio Orphile, et Petro de Calidis, et Laurencio Plasense scriptore publico Perpiniani cuius mandato ego dictus Bernardus de Follano hec omnia scripsi.

Ego Laurencius Plasensa publicus scriptor Perpiniani requisitus et mandatus hanc cartam scripsi feci et clausi et subsignavi meo publico et solito sig+no.

75

[1306, octubre, 4]

Confirmació de-l infant en Sanxo, dels privilegis e costumes de la vila de Perpenyà.

Noverint universi, quod nos infans Sanccius illustris domini Iacobi Dei gracia regis Maioricarum primogenitus et locumtenens, ad magna supplicationes et instancias Hugueti Saporis et Guillermi Rusqueti, et Raymundi Gavelle et Stephani Ianuarii, consulum ville Perpiniani tocusque universitatis hominum eiusdem ville, cum assensu et voluntate domini regis predicti approbamus, laudamus et confirmamus omnia privilegia et omnes consuetudines tam ab antedicto domino rege quam a suis predecessoribus dicte universitati con[90r]cessa sive concessas, quibus hactenus dicta universitas usa est usque nunc.

Mandante baiulo dicti loci de Perpiniano ceterisque officialibus nostris presentibus et futuris, quatinus predictam confirmationem nostram firmam habeant et observent et contra predictam confirmationem nullatenus veniant nec aliquem contravenire permittant aliqua racione.

Ad maiorem autem huius rei firmitatem presenti instrumento sigillum nostrum apponi iussimus impendenti.

Datum Perpiniani, quarto nonas octobris anno Domini millesimo trecentesimo sexto.

Signum + infantis Sanccii predicti regis Maioricarum primogeniti et locumtenentis.

Testes sunt Petrus de Fonolletto, Raymundus de Caneto, Berengerius de Hulmis, Guillelmus de Alanyano, Romeus de Calafeyl, Gaucelmus de Villa Longa.

Signum Mathei Palanca, qui mandato domini infantis hec scribi fecit, et clausit die et anno prefixis.

76

[1308, novembre, 29]

Privilegi que-ls pans qui per minven de pes són liurats a les flequeres, se haien a donar als paubres per mà e a coneguda dels cònsols de Perpenyà.

Iacobus Dei gracia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Cebritanie et dominus Montispessulani.

Fideli suo baiulo Perpiniani qui nunc est et pro tempore fuerit. Salutem et gratiam.

Consulibus Perpiniani refferentibus intelleximus quod panes qui propter fraudem ponderis extorquentur a pistricibus et aliis vendentibus ipsos panes, ex constitutione seu ordinatione nostra habeant pauperibus erogari.

Et cum consules multo melius sciant personas pauperes Perpiniani baiulo, et erogacio huiusmodi panum apcius sit per consules quod per baiulum facienda; volumus et vobis mandamus quatinus panes predictos racione predicta extortos et extorquendos, ad manus permittatis et faciatis predictorum consulum integre pervenire, nam per predictos consules illos volumus pauperibus erogari.

Datum in Cauquolibero, tercio kalendas decembris anno Domini millesimo trecentesimo octavo.

77

[Sense data]¹¹⁰

Ordinació que axí com los clergues qui plaidegen en la cort del balle de Perpenyà no pagen alcunes messions, semblantment los hòmens de Perpenyà no pagen despeses en la cort de-l official. [90v]

Item, fuit ordinatum quod sicut clerici litigantes in curia baiuli Perpiniani non solvunt aliquas expensas pro iudice et scriptore seu exequire, eodem modo fuit ordinatum quod homines Perpiniani litigantes in curia officialis non solvant expensas dicto officiali nec eius scriptori vel iudici seu exequire.

Et hec fuerunt ordinata de voluntate utriusque curie officialis Perpiniani et dicte curie baiulie Perpiniani.

78

[1309, novembre, 5]

Privilegi que quant l'om de Perpenyà delat o accusat de crim en la cort del balle ha fermar en poder de la cort per lo dit crim, si

110. Per la ubicació i el contingut sembla que és del començament del segle xiv.

lo crim no és tal que requirà mort o mutilació de membre o altra pena corporal, les fermances no sien tengutz fermar de representar-lo personalment mas tantsolament de pagar cosa jutjada, si donchs la persona del delat no era necessària a ffer la enquesta del crim.

Item, si aliquis fidem iusserit. La fermansa de representar alcun en la cort del balle sots certa pena, passats dos ayns no és tengut de representar-lo, pus se offirà a la deffensó de aquell per qui ha fermat, jatsia la forma de la obligatió se estenés a més avant de temps, si al senyor no era vist que hagués representar lo principal.

Item, quod quosciencunque sagiones. Que quant lo saig haurà penyorat alcun, és tengut comanar la penyora a alcun de vesinat qui la tenga fins que-l penyorat haia pagat, si donchs la penyora no-s havia liurar al cresedor o al corredor segons la costuma de Perpenyà.

Item, quod nullus officialis. Que degun official reyal no gaus tenir bestiar menut en los termes de la vila de Perpenyà, ne de certs lochs entorn, ne comprar rendes comunes de la vila axí com sise[s], forns, mesuratge.

Item, quod homines Perpiniani habentes. Que-ls hòmens de Perpenyà haventz possessions en les viles, castels o lochs de la terra del senyor rey fora la vila de Perpenyà, puxen tenir bestiar gros e menut en los lochs on hauran lurs possessions, sens pagar alcun pasquer pus no sia bestiar de trenuta, ne se fassa en frau. Emperò si volia tenir bestiar de nuyt sots clausura de parrech, per femar ses possessions, ho puga fer sens paga de pasquer.

Noverint universi, quod nos Iacobus Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie et dominus Montispesulani; subditorum nostrorum indemp[nitatis] intendentes libenter restringendo, ea per que nostri officiales moderni et qui pro tempore fuerint, possint ipsis nostris subditis inferre gravamen et dampnum iniuste et ampliantes ea per que iidem nostri subditi ab iniustis molestiis ervantur; ad humilem supplicationem consulum et proborum hominum ville Perpiniani quam ex iusticia et gratia duximus exaudiendam universitati dicte ville et singulis ex ea, ex certa sciencia damus et concedimus, volumus, ordinamus et perpetua constitutione sancimus quod quandocunque et quoscienscunque aliquis fuerit delatus vel accusatus de aliquo crimine in curia baiuli Perpiniani,

et pro ipso crimine oporteat ipsum firmare in posse eiusdem curie; si crimen de quo fuerit delatus vel accusatus sit tale quod non requirat penam mortis vel membri mutilationem, vel aliam penam corporalem, fideiussores qui fideiubebunt non teneantur fideiubere de ipso personaliter representando, sed solum de iudicato solvendo, nisi persona delati vel accusati esset necessaria in inquisitione facienda de ipso crimine.

Item, si aliquis fideiusserit pro aliquo representando in dicta curia sub certa pena quod elapsis duobus annis a die dicte fideiussionis facte, si dicta curia requirat dictum fideiussorem quod representet illum pro quo fideiusserit, non teneatur eum representare dum tamen se offerat deffensionem illius pro quo fideiusserit, quantum ad crimen seu causam pro quo vel qua fideiusserit tantum, quamvis forma fideiussionis recepte seu obligatio eiusdem extenderet se ultra biennium, nisi nobis videretur quod esset rationabile et iustum ipsum fore representandum.

Item, quod quocienscunque sagiones Perpiniani pignorabunt aliquem hominem de Perpiniano pro aliquo banno vel debito quod ipsum pignus habeat tradere alicui vicino ipsius pignorati, qui teneat ipsum pignus per manum curie, tam diu donec pignoratus satisfecerit de eo et pro quo fuerit pignoratus, nisi ipsum pignus esset tradendum creditori pignorati vel alias preconii publico pro ipso vendendo iuxta consuetudinem Perpiniani.

Item, quod nullus officialis noster¹¹¹ aut successorum nostrorum audeat tenere per se vel alium bestiare minutum infra terminos ville Perpiniani, aut infra terminos de Malleolis, de Vernetto, de Tayveriis, de Apiano, de Capite Stagno et de Baiolis, nec emere aliquos redditus comunis ville ut Cisiam et similes, neque furnos neque mensuraticum.

Item, quod homines Perpiniani habentes possessiones in villis et castris et locis terre nostre, extra villam Perpiniani, possint [91v] tenere in predictis villis et castris et locis ubi habebunt et habent dictas possessiones bestiare minutum et grossum, ad voluntate eorum sine prestacione pascherii, dum modo non sit detrenuta nec fiat infraudem. Non obstante quadam ordinatione seu statuto in contrarium olim facto, quod ex certa sciencia revocamus, cassamus et annullamus. Verumptamen si aliquis de predictis vellet tenere

111. *Al marge dret*, quod officiales non teneant bestiare.

dicta sua animalia de nocte in aliqua de possessionibus suis, sub clausura de parrech causa stercorandi dictam suam possessionem, quod sit ei licitum facere ad voluntatem suam et sine prestatione pascherii.

Mandamus itaque locum nostrum tenentibus, vicariis, baiulis, ac aliis officialibus nostris presentibus et futuris, quod ordinationem et constitutionem nostram huiusmodi firmam habeant et observent et faciant ab omnibus firmiter ac inviolabiliter observari.

In quorum omnium premissorum fidem et testimonium presentem cartam nostro sigillo pendenti iussimus comuniri.

Quod est actum in Cauquolibero nonas novembris anno Domini millesimo trecentesimo nono.

Ego Laurencius Plasensa, scriptor preffati domini nostri regis, ipsius mandato hanc cartam scribi feci et clausi, et subsignavi meo publico et solito sig+no.

79

[1311, agost, 4]

Diffinitió del salí qui en loch del bovatge fo imposat.

Noverint universi quod nos Sancius Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie et dominus Montispesulani; attendentes illustrissimum dominum Iacobum regem Maioricarum recolende memorie genitorem nostrum carissimum, volentem prospicere comuni utilitati et saluti anime sue et subditorum suorum existencium nunc et in futurum, in predictis comitatibus et aliis terris adiacentibus eiusdem affranquivisse ipsos subditos suos perpetuo et amovisse a dictis comitatibus et terris et populatoribus earumdem.

Quandam exactionem et servitutem vocatam vulgariter “bovaticum”, quod adveniente rege seu domino noviter in comitatibus et terris predictis levare et exigi et recipi consuevit, et racione ipsius affranquimenti prelatos et alias ecclesiasticas personas, barones et milites, cives, burgenses et populatores dictarum terrarum seu procuratores eorum ad hoc specialiter destinatos, concessisse domino regi patri nostro predicto et suis successoribus, quod in recompensationem et vicem dicti bovatici posset statuere et imponere sicut statuerat et imposuerat in terris predictis salinarium seu gabellam salis, sic quod dicta gabella seu salinarium aut comodum illius va-

leret sicut valebat et [92r] valuit quamdiu duravit ipsi domino regi patri nostro et suis successoribus annuatim mille libre Barchinone dum taxat omnibus avariis et expensis deductis, prout hec et alia in i[n]strumento publico remissionis dicti bovatici et constitutionis dicti salinarii bulla plumbea ipsius domini patris nostri pendenti bullato latissime continentur; quod instrumentum fuit factum septimo decimo kalendas octobris, anno Domini millesimo trecentesimo tercio, et scriptum per Bernardum de Foliano et subsignatum manu Laurencii Plasensa, tunc scriptoris publici Perpiniani. Qui dominus rex pater noster deliberatione habita pleniori, proposuerat denuo laudare, rattificare et approbare expresse dictam libertatem et amocionem bovatici supradicti.

Et cum dicta gabella salis seu salinarium videretur et esset hominibus dictarum terrarum plurimum onerosa et dampnosa, supplicarunt eidem domino regi patri nostro quod dictam gabellam sive salinarium a predictis terris et super illis perpetuo amoveret, et loco et vice eiusdem congruam peccunie quantitatem ab hominibus dictarum terrarum subiacentibus et qui debebant et poterant subiacere prestacioni bovatici et servituti salinarii predictorum recipere dignaretur, ea condicione quod de dicta summa peccunie sibi danda posset et teneretur emere vel emi facere in terris predictis mille libris Barchinone annuales seu rendales quolibet anno, que haberentur per ipsum et successores suos loco et vice illarum mille librarum que habebant in redditibus quolibet anno pro gabella salis predicta.

Sane dominus rex pater noster preffatus, inclinatus predictae supplicationi compasciens subditis suis predictis, concesserat et disposuerat per se et omnes successores suos reges seu dominos dictarum terrarum affranquire, dare, absolvere, diffinire et quitare, omnibus clericis, religiosis et personis ecclesiasticis, scilicet episcopis, abbatibus, prioribus, prepositis, capitulis, conventibus et clericis aliis universis, et baronibus, magnatibus, militibus et aliis universis dominum hominum et feminarum habentibus nomine omnium suorum hominum et subiectorum recipientibus, ac ipsis omnibus hominibus et feminis, scilicet civibus, burgensibus, popularibus, plebeis, rusticis sive pagensibus, et aliis universis et singulis masculis et feminis, et specialiter universitati hominum ville Perpiniani et eius consulibus, pro tota villa Perpiniani, et terra Rossilionis, et Vallispirii, et vallis de Pratis, et Cauquiliberi, et vallis de Bayulis et singulorum ex eis et univer[92v]sitati hominum de Podio Cerdano et eius consulibus pro ipsa villa Podio Cerdani et tota terra

Ceritanie, et Baridani, et Vallis de Rippis, et pro universitatibus ipsorum locorum et singulorum ex eis et universitati hominum Ville Franche, Confluentis et consulibus ipsius ville pro tota terra Confluentis, et Capcirii, et Donosani, et universitatibus ipsorum locorum et singulorum ex eis ac omnibus aliis hominibus et feminis per dictas terras Rossilionis, Ceritanie, Confluentis, Vallispirii, Cauquiberi et aliarum terrarum et locorum predictorum habitantibus et habitaturis, tam presentibus quam posteris, et omnibus et singulis hominibus, castra, loca, villas, terras, possessiones, homines et feminas habentibus et imposterum habituris cuiuscumque status et condicionis existerunt, totam dictam servitutum vel exactionem seu constitutionem salinarii seu gabelle salis. Ita quod in dictis terris et comitatibus supradictis nullum salinarii seu gabella salis per ipsum dominum regem patrem nostrum, nec per successores suos reges seu dictarum terrarum dominos haberetur, teneretur, imponeretur vel requiretur, ymo penitus tolleretur et removeretur de terris omnibus supradictis et habitantibus et habitaturis in eis, et extunc in posterum esset sublata et omnes homines et femine dictarum terrarum et comitatum possent libere et sine contradictione dicti domini patris nostri et suorum successorum dominorum terrarum et comitatum predictorum sal emere, vendere et tractare pro suo libito voluntatis, sicut olim ante constitutionem dicti salinarii seu gabelle salis predicte fuerat eis licitum et extiterat usitatum, et essent immunes, franqui et liberi ac quitii a salino et gabella predictis et servitute eiusdem, sic quod per ipsam suam remissionem, liberationem, absolutionem et diffinicionem predictam salinarum et salis gabella predicta penitus esset extincta, adeo quod casu aliquo seu occasione suscitari valeret nec alia impositio seu exactio vice et loco dicti salinarii seu gabelle imponi valeret seu modo aliquo subrogari, non obstante quod in constitutione salinarii et gabelle predicte per dictum dominum patrem nostrum fuisset statutum et ordinatum, quod predicta gabella seu redditus ipsius nunquam possent vendi, sed illam ipse et successores sui tenerent ad manum suam perpetuo, cui condicioni expresse ad supplicationem et requisicionem dictorum hominum terrarum et comitatum predictorum dictus dominus rex pater noster renunciare volebat, et eam resignare omnino recognoscens quod in [93r] favorem dictarum terrarum et hominum ipsarum fuit apposita condicio supradicta, eo ne dicta gabella per emptores nimis importunos et onerosos teneretur, qui dictos homines gravare in dicto salino niterentur; pro quidem affranquimento et remissione, diffinicione dicti salinarii et gabelle salis

et relevatione ipsius et servitutis eiusdem, idem dominus rex pater noster taxaverat et ordinaverat se habere in peccunia viginti milia libris monete Barchinone ab hominibus terrarum et comitatuum predictorum qui subiacebant et subiacere poterant prestacioni et servituti bovatici et salinarii predictorum.

Et pro ipsis viginti milibus libris ut apcius et cum minore tedio solvencium habere possent, de voluntate et ordinatione ipsius domini patris nostri fuit constitutum seu impositum sexagesimum illis omnibus qui servituti dictorum bovatici et salinarii subiacebant, ex percepcione cuius sexagesimo iam tunc erat habita magna pars dictarum viginti milium librarum dicto salinario seu salis gabella, et eius servitute cessante ea condicione quod donec viginti milia libris soluta fuerint presententur mille libris singulis annis rendales, sed cum solvetur pars dictarum viginti milium librarum minuatur pars dictarum mille libris annualium porporcionaliter et pro rata.

Promiserat etiam idem dominus rex pater noster dicta viginti milia libris collocare et ponere in empcionibus reddituum annuorum et perpetuorum, et in instrumentis ipsarum empcionum poni facere et contineri quod ipse empciones fiebant de dictis viginti milibus libris habitis ex causa et racione predicta.

Ceterum quia nobis Sanccio regi Maioricarum prescripto plene constabat de omnibus et singulis supradictis et de voluntate predicti domini patris nostri, cui semper voluimus et volumus adhereri cum essemus eius locumtenens ipso in rebus humanis agente et vocabamur infans Sanccius et locumtenens ipsius domini regis, et etiam proprio nomine promisimus omnibus et singulis suprascriptis quos tangebatur servitus bovatici et salinarii predictorum, et scriptori etiam publico nomine eorum et ceterorum omnium quorum intererat et poterat interesse stipulanti, nos facturos et curaturos cum effectu quod dictus dominus rex pater noster cum instrumento publico suo sigillo pendenti corroborato usque ad festum Penthecostes tunc venturum nunc vero proxime preteritum, removeret perpetuo a dictis terris dictum salinarium seu salis gabellam et ab ea affranquirit perpetuo subditos suos, et ratificaret denuo affranquimentum dicti bovatici [93v] quod iam fecerat ut est supradictum, et permittet dictis subditis suis et omnibus aliis quorum interesset et posset interesse quod nunquam per alium vel aliquem de successoribus suis aliquid levaretur vel exigeretur a subditis suis presentibus et futuris racione dicti bovatici nec racione dicte salis gabelle, et recognosceret se habuisse racionibus predictis a dictis subditis suis

dicta viginti milia libris, et de eisdem emeret redditus perpetuos ut servat conventum. Et pro predictis omnibus et singulis attendendis et complendis obligaret omnia bona sua presencia et futura. Et nichilominus facto dicto instrumento per dictum dominum regem, ut premissum est, nos qui tunc vocabamur infans Sanctius primogenitus et locumtenens ipsius domini regis auctoritate ipsius domini patris nostri, laudaremus et approbaremus contenta in dicto instrumento sub obligatione bonorum nostrorum.

Item, quod incliti infans Ferdinandus et Philippus filiis dicti domini regis germanique nostri karissimi, laudarent et approbarent affranquimentum predictum sicut instrumentum affranquimenti dicti bovatici omnes tres laudaveramus et approbaveramus, prout de dicta nostra promissione constat per publicum instrumentum sigillatum nostro sigillo pendenti, factum kalendas marci anno Domini millesimo trecentesimo decimo, et scriptum per Bernardum Ysarni et subsignatum manu Arnaldi Ysarni scriptoris publici Perpiniani.

Porro cum predictus dominus rex felicis recordationis pater noster premissa que ipse disposuerat et nos ut predicatur promiseramus non potuerit adimplere morte preventus et nos successerimus sibi in regno Maioricarum et comitatibus Rossilionis et Ceritanie, et aliis terris suis vestigia eius sequi volentes et complere per omnia supradicta per ipsum et nos disposita et premissa, ex certa sciencia ex causis et rationibus supratactis, per nos et omnes successores nostros reges seu dominos dictarum terrarum, affranquimus, damus, absolvimus et quittamus omnibus clericis, religiosis et personis ecclesiasticis, ac baronibus, magnatibus, militibus et aliis universis dominium hominum et feminarum habentibus hominum et feminarum ac subiectorum suorum nomine recipientibus ac ipsis omnibus hominibus suis et nostris, scilicet civibus, burgensibus, popularibus, plebeis, rusticis sive pagensibus ac aliis universis et singulis masculis et feminis, et signanter universitati hominum Perpiniani et ipsis consulibus pro tota ipsa universitate et terra Rossilionis et Vallispirii, et Vallis de Pratis et Coquiliberi, et Vallis de Bayullis et singulorum ex eis et universitati hominum [94r] Ville Franche Confluentis et eius consulibus pro tota terra Confluentis, et Capcirii, et Donasani ac singulorum ex eis, et universitati hominum ville Podio Cerdani et consulibus eiusdem pro tota terra Ceritanie, Baridani et Vallis de Rippis et singulorum ex eis, ac omnibus aliis hominibus et feminis per dictas villas et terras habitantibus et habitaturis nunc et in futurum, prout est superius recitatum,

in posse tui notarii infrascripti tanquam publice persone nomine predictorum, omnium et singulorum qui suberant et debebant ac consueverant subesse et subiacere dicto bovatico et salinario, et servituti eorum ac omnium aliorum quorum interest et potest ac poterit interesse a nobis sollempniter stipulanti et recipienti, totam dictam constitutionem exactionem et servitutem dicti salinarii et gabelle salis predictae et omne comodum et emolumentum quod ex eis habebatur et sperabatur ac poterat et debebat haberi.

Statuentes, volentes et precipientes quod in terris et comitatibus suprascriptis, nullum salinarium seu salis gabella vel aliqua alia impositione seu exactio eius vice ex nunc, per nos vel successores nostros reges seu dominos dictarum terrarum requiratur, imponatur, habeatur vel teneatur, sed a terris predictis et habitantibus ac habitaturis in eis remotum sit perpetuo ac sublatum.

Rursus laudamus, approbamus et ratificamus remissionem et affranquimentum predictum et remissionem bovatici, que omnia supra et infrascripta facimus et facere volumus et intendimus integritate et generaliter prout melius et plenius dictus dominus rex pater noster ordinaverat ac disposuerat, et nos promiseramus nos facturos et curaturos quod ipse faceret et compleret ut est plene superius recitatum, et pro ut melius plenius et utilius dici scribi et intelligi et interpretari potest et poterit, ad comodum et utilitatem et bonum et sanum intellectum predictorum omnium et aliorum quorum interest et potest ac poterit interesse.

Recognoscentes et confitentes quod pro hiis habuimus dicta omnia viginti milia libris, habita ex perceptione sexagesimi suprascripti de quibus perpaccatos nos tenemus et contentos.

Renunciantes exceptioni peccunie non numerate quas convertemus in emptionibus reddituum et in instrumentis ipsarum emptionum continebitur, quod facte fuerint ipse empciones de dictis viginti milibus libris.

Et sic nostra bona fide promittimus.

Et ultra ipsa viginti milia libras pro expensis et avariis per dictum dominum patrem nostrum et eius procuratores, factis ratione dicti salinarii et salis gabelle et [94v] pro minus valencia hedifficiorum sigiarum et aliorum factorum occasione dicti salinarii et salis eiusdem, et pro eo si quod minus habuimus mille librarum singulis annis ex comodo dicti salinarii a tempore quo fuit constitutum usque ad finem illius, habuimus mille et quingentas libras Barchinone de quibus nos tenemus similiter perpaccatos et contentos.

Et licet pro dicta diffinitione, remissione et absoluteione dicti bovatici et salinarii, et iuris et comodi quod nobis et successoribus nostris acrescebat et poterat et debebat acrescere pro eisdem, habuerimus satis congruentem et bonam compensationem pro dictis viginti uno mille et quingentis libris.

Nichilominus tamen ad maiorem firmitatem premissorum, predictam remissionem, diffinitionem et quitacionem de bovatico et salinario predictis et servitute et iure eorum, facimus et facere volumus et intendimus nostra gratuita libertate subditorum nostrorum prospicientes publice utilitati nam pro huiusmodi diffinitione et remissione ipsi nostri subditi locupletabuntur et meliorabuntur, et quanto locupleciores subiectos habebimus nos et successores nostri tanto plus cedet ad nostrum comodum et honorem. Quare gratis et ex certa sciencia per nos et omnes successores nostros facimus omnibus et singulis qui subiacebant bovatico et salinario predictis et eorum servituti et contributioni et debebant et poterant subiaccere, de predictis omnibus et singulis remissionem et finem perpetuum et pactum reale et personale de ulterius non petendo vel non exhigendo premissa, vel pro illis seu aliquo eorum aliquod aliud in posse tui notarii publici pro ipsis omnibus et eorum singulis et aliis omnibus quorum interest et potest ac poterit interesse a nobis sollempniter stipulanti et recipienti.

Ad maiorem autem cautelam et fidem et ut premissa omnia et singula a nobis et nostris successoribus omnibus firmiter et plenius observentur, et maiori gaudeant firmitate, obligamus pro predictis omnia bona nostra, et insuper iurari facimus in animam nostram per nobilem virum Petrum de Fonolletto. Et insuper presentem cartam nostro sigillo pendenti cereo iussimus comuniri.

Unde nos Petrus de Fonolletto mandato vice et nomine predicti domini nostri regis et in animam suam predicta, iuramus per Deum et eius sancta quatuor evangelia a nobis corporaliter tacta.

Et nos infans Ferrandus predicti domini Iacobi Maioricarum recolende memorie, filius germanusque dicti domini Sanctii nunc regnantis ordinata et premissa per dictos dominos reges optantes efficaciter servari et compleri, gratis et [95r] ex certa sciencia et spontanea voluntate dicentes et asserentes nos esse maiores viginti quinque annis, supradicta omnia laudamus et approbamus et ea grata acceptantes promittimus nostra bona fide et sollempni stipulatione tibi dicto notario publico stipulanti ut supra, nos observaturos inviolabiliter omnia et singula supradicta. Et sic iuramus per Deum et eius sancta quatuor evangelia corporaliter a nobis tacta.

Acta et laudata sunt hec in prato castris regii Perpiniani, pridie nonas augusti anno Domini millesimo trecentesimo undecimo.

Presentibus testibus nobilibus Bernardo de Sono, Berengarii de Hulmis domino castris de Hulmis, et Petro domino de Parietibus Tortis, Poncio de Caramanno, Petro de Pulcro Castro, Hugone de Tacione militibus, Dalmacio de Pontonibus legum doctor, Arnaldo Traverii iudicibus dicti domini regis, Arnaldo de Codaletto et Laurencio Plasensa et pluribus aliis.

Ego Laurencius Plasensa scriptor preffati domini nostri regis et ipsius auctoritate publicus notarius hanc cartam scribi feci et clausi et subsignavi meo publico et consueto sig+no.

80

[1311, abril, 14]

Privilegi que per lo balle e cònsols de la vila de Perpenyà sien cascun ayn regonegudas les ordinacions de la vila, e si n-i ha que fassen a corregir o fer de nou fassa-se per lo balle e cònsols.

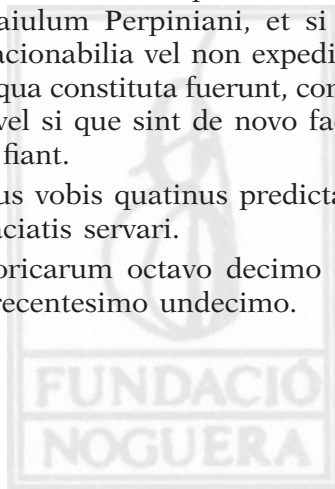
Iacobus Dei gracia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ciritanie et dominus Montispesulani.

Fideli suo Berengario de Sancto Paulo, baiulo Perpiniani. Salutem et gratiam.

Meminimus nos ordinasse quod singulis annis recognoscantur constitutiones seu banna edita Perpiniani, et super illis conferatur inter consulus et baiulum Perpiniani, et si qua sint inutilia vel minus bona, aut irrationabilia vel non expediencia publice utilitati aut cesset causa pro qua constituta fuerunt, corrigantur in melius aut revocentur omnino vel si que sint de novo facienda que respiciant publicam utilitatem fiant.

Unde mandamus vobis quatinus predictam nostram constitutionem servetis et faciatis servari.

Datum in Maioricarum octavo decimo kalendas madii anno Domini millesimo trecentesimo undecimo.

81

[1392, octubre, 2]

Privilegi novell que ls còsols de Perpenyà puxen fer sens lo balle de Perpenyà totes ordinacions ab penes peccuniàries o altres que no imposen mort [95v] o mutilació de membre, e que de les penes peccuniàries que-s incorreran per lurs ordinacions, la I tertz sia de la obra dels murs de la vila, l'altre del denunciador, l'altre del fisch del senyor rey. E que-l balle a requesta dels còsols les haia fer publicar.

Nos Iohannes Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie, libenter illas subditis nostris provisiones concedimus quas eis fore dinoscimus opportunas.

Intellecto siquidem humili expositione vestri fidelium nostrorum Ermengaudi Grimaudi burgensis, et Iohannis Pinya iureperiti, nunciorum universitatis ville Perpiniani ad nos pro hiis et aliis noviter destinatorum interdum contingere, quod consules predictae ville qui virtute cuiusdam privilegii regii, super hoc dicte ville aut eius universitati indulti et alias consueverunt et possunt cum baiulo nostro dicte ville facere ordinaciones et statuta penalia, vel non prout utilitati vel necessitati eiusdem ville seu eius rei publice ipsis consulibus expedire visum est.

Et iuxta voluntatem et arbitrium ipsorum aliqua statuere et ordinare volentibus propter utilitates vel necessitates ipsius ville aliquosciens occultas, quas dicti consules tanquam ipsius immediate rectores melius quasi [*en blanc*] alii sciunt et prevedent dictus baiulus noster dicte ville, qui quandoque et frequenter non est domiciliatus in ea, et etiam si sit eius habitator in edendis et faciendis ipsis ordinationibus et statutis cum dictis consulibus renuit concordare vel consentire, vel quia plene non videt aut non intelligit utilitatem seu necessitatem que ad ipsas ordinaciones seu statuta edenda movet seu movere potest ipsos consules, vel quia tendit ad habendum propterea munus aliquod vel ut possit coloribus exquisitis aliquas pecunias extorquere, unde utilitas que ipsi ville aut eius rei publice ex ipsis ordinationibus et statutis contingere aut sequi speratur vel impeditur ad tempus vel ex toto omittitur, in eiusdem rei publice maximum aliquosciens detrimentum.

Et supplicato nobis humiliter per vos dictos nuncios super hoc per nostrum speciale privilegium de opportuno remedio provideri,

hanc supplicationem suscipientes benigne utilitatieque et augmento rei publice dicte ville que inter alias civitates, villas, et loca nostra satis notabilis et insignis existit.

Et quam ad succurrendum curie nostre necessitatibus promptam et liberalem reperimus locum dare in omnibus cupientes, tenore presentis privilegii cunctis tempotibus dura[96r]turi, per nos et omnes heredes et successores nostros providemus, ordinamus, et statuimus, ac eiusdem ville consulibus presentibus et futuris, concedimus et indulgemus quod quodocunque et quoscienscunque ipsis consulibus predicte ville qui nunc sunt et pro tempore fuerint videbitur, possint absque dicto baiulo et eius vel cuiusvis alterius officialis nostri consensu vel consilio aut licencia super quibus vis actibus seu negociis comunibus vel singularibus vel aliis dicte ville, dum tamen iurediccionem nostram seu nostrorum officialium non impediunt neque tollant statuere et ordinare, ac statuta et ordinationes cum penis peccuniariis eorum moderandis arbitrio facere, ac fiendas etiam et iam factas refformare et corrigere, prout ad fidelitatem nostram et utilitatem rei publice dicte ville ipsis consulibus visum fuerit expedire.

Quas quidem ordinationes et statuta penalia vel non penalia, cum per dictos consules presentes vel futuros facta correcta et refformata fuerint, huius serie approbamus et auctorizamus, dictusque baiulus noster iam dicte ville qui nunc est vel qui pro tempore fuerit teneatur et habeat ilico cum sibi presentata fuerit, absque discussione aliqua per loca publica publicare publicataque servari facere inviolabiliter et ad unguem exigendo ac exigi faciendo districte a quibusvis personis in dicta villa et eius terminis habitantibus seu in ea declinantibus et habitaturis, contra ipsas ordinationes et statuta facientibus vel ea qualitercunque infringentibus penas in eis appositas et contentas, de quibus penis cum habite seu exacte fuerint tercia pars accusatori seu denunciatori, et alia tercia pars fisco nostro, et residua tercia pars operi murorum vel aliis comunibus operibus dicte ville applicentur et etiam adquirantur.

Hoc tamen declarato quod dicti consules presentes vel futuri non possint in dictis statutis seu ordinationibus aliquas penas apponere corporales, sine consensu et approbatione dicti baiuli qui nunc est et pro tempore fuerit, sed cum eius consensu et approbatione possint in ipsis statutis et ordinationibus quascunque penas corporales apponere contrafacientibus infligendas, si et prout ante nostrum presens privilegium poterant facere quovis modo.

Mandantes huius serie gubernatori comitatum Rossilionis et Ceritanie, nec non dicto baiulo qui nunc sunt et pro tempore fuerint et eorum locatenentibus ac quibusvis aliis officialibus nostris quocunque nomine senseantur ad quos spectet vel spectare possit, [96v] quatinus nostrum huiusmodi privilegium et alia omnia et singula suprascripta firmiter teneant et observent, ac teneri et observari faciant et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua ratione seu causa.

Quicumque ausu ductus temerario contra premissa vel eorum aliqua facere vel venire presumpserit, ira et indignationem nostram ac penam mille florenorum auri modo quo supra dividendorum se noverit incursum, dampno et iniuria illatis primitus et plenarie restitutus.

Pro huiusmodi vero concessione seu privilegio habuimus a vobis dictis nunciis tres mille florenos auri de Aragonia quos de nostri mandato fideli consiliario et thesaurario nostro Iuliano Garius realiter exsolvistis.

In cuius rei testimonium hanc fieri et sigillo magestatis nostre impendenti iussimus comuniri.

Datum in monasterio¹¹² Sancti Cucuffatis Vallensis secunda die octobris anno a Nativitate Domini M^o trecentesimo nonagesimo secundo, regnique nostri sexto.

Petrus Oltzina.

Signum + Iohannis Dei gracia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Rex Iohannes.

Testes sunt: Raimundus episcopus Barchinone, Geraldus episcopus Ilerdensis, Hugo comes Palleriensis, Petrus Latronis vicecomes de Villa Nova, B. Alamanni de Cervilione milites.

Sig+num mei Bonanati Egidii, predicti domini regis scriptoris, qui de eius mandato hec scribi feci et clausi cum raso et correcto in lineis prima "itaquod", et XVII^a "auctoritate ausu ductus".

112. *Al marge esquerre*, Datum in monasterio Sancti Cucufati, [2 octobris] 1392. Vidit ampliacionis dicti privilegii in Libro Viridi Minori, fol. 442, et illius executoria 448.

82

[Sense data]

Ordinació de les leudes que'l senyor rey pren en la vila de Perpenyà de draps o altres mercaderies, en fira o fora fira.

Hec est memoria de leudis quas dominus rex recipit et recipere debet et consuevit in villa Perpiniiani.

Primo, est certum quod recipit et recipere debet et consuevit de quolibet panno de *precet vermell* qui vendatur tres solidos.

Item, de quolibet panno Staminis Fortis de grana, II solidos. [97r, 1a col.]

Item, de quolibet panno coloris viridis, XII denarios.

Item, de quolibet panno de bruneta, XII denarios.

Item de quolibet panno de pars de Gant, XII denarios.

Item, de quolibet panno de Doays, XII denarios.

Item, de quolibet panno de Cambrays, XII denarios.

Item, de quolibet panno d'Ipre, XII denarios.

Item, de quolibet panno staminis fortis de Ras, VIII denarios.

Item, de quolibet panno Sancti Quintini, VIII denarios.

Item, de quolibet panno de Sant Thome, VIII° denarios.

Item, de quolibet panno anglés qui non sit de grana, VIII° denarios.

Item, de quolibet panno de Exalon, VIII° denarios.

Item, de quolibet panno de Doyn, VIII° denarios.

Item, de quolibet panno de Saya, VI denarios.

Item, de quolibet panno rayet d'Ipre, VI denarios.

Item, de quolibet panno albo de letamusa, VI denarios.

Item, de qualibet biffa, VI denarios.

[2a col.]

Item, de quolibet panno de Prois, VI denarios.

Item, de quolibet panno de Xartres, V denarios.

Item, de quolibet panno de Brugia, III^{or} denarios.

Item, de quolibet de barraxan, III^{or} denarios.

Item, de quolibet panno de Narbona, III^{or} denarios.

Item, de quolibet panno de Gordon, III^{or} denarios.

Item, de quolibet panno de Figach, III^{or} denarios.

- Item, de quolibet panno de Albi, IIIor denarios.
Item, de quolibet panno de Rander, IIIor denarios.
Item, de quolibet barrachan petit, IIIor denarios.
Item, de quolibet panno qui vocatur Rasses, IIIor denarios.
Item, de qualibet bala de fustaniis grossis de Verona, Ve. solidos et Ve. denarios, et Ve. denarii sunt de hospite.
Item, de qualibet pecia de tela, II denarios.
Item, de quolibet poste de cendat, XII denarios.
Item, de qualibet pecia de cendat, XII denarios. [97v, 1a col.]
Item, de qualibet libra de *cera*, II denarios.
Item, de qualibet libra de *filadís*, I denarium.
Item, de qualibet pena cirogrillorum, II denarios.
Item, de qualibet pena pellium agnorum, II denarios.
Item, de qualibet pena de ventris cirogrillorum, I denarium.
Item, de qualibet garnatxada cirogrillorum, I denarium.
Item, de qualibet guarnatxada pellium agnorum et aliarum, I denarium.
Item, de quolibet centenario de pellibus cirogrillorum engrimats abtatis vel erudis, IIIor denarios.
Item, de quolibet centenario de pellibus agninis aptatis vel crudis, IIIor denarios.
Item, de quolibet centenario de pellibus de *cabrits* aptatis vel crudis, IIIor denarios.
Item, de qualibet duodena de cordoano, II denarios.
Item, de qualibet duodena de motonines, III obolos.
Item, de qualibet pecia de panno bruno, II denarios.
Item, de qualibet duodena de panno lineo, [2a col.] II denarios.
Item, de qualibet pecia de stamenya, II denarios.
Item, de qualibet flaciata, I denarium.
Item, de quolibet equo qui vendatur II solidos, excepta exita.
Item, de quolibet roncino, XII denarios, excepta exita.
Item, de qualibet equa, XII denarios, excepta exita.
Item, de quolibet mulo, XII denarios.
Item, de quolibet asino, unum denarium, et si exiverit extra terram istam II denarios pro exita.

Item, de quolibet sarraceno qui vendatur et sarracena, XII denarios.

Item, de quolibet porco qui valeat de II solidos ultra unum denarium, et si minus valebit IIbus solidos, unum obolum.

Item, de quolibet furono, unum denarium.

Item, de quolibet bove, I denarium.

Item, de qualibet cargua muli, XII denarios, pro exita vel roncini.

Item, de qualibet cargua de asino, VI denarios pro exita.

Item, de quolibet corio bovis, I denarium.

Item, de quolibet corio asini, I denarium.

Item, de quolibet corio muli, I denarium.

Item, de quolibet corio roncini, I denarium. [98r 1a col.]

Item, de quolibet corio cervi, unum denarium.

Item, de qualibet saumata de ollis, unum denarium.

Preterea habet amplius dominus ultra predicta in una die iovis Natalis et in alia die iovis Penthecostes unum obolum pro marge.

Item, de quolibet sacco frumenti, ordeï, falbarum, et milii, et cigerum, et omnium aliorum seminum que ponuntur in platea bladi Perpiniani, in die iovis ad vendendum, unam cossiam, in aliis diebus nichil.

Item, in quolibet sacco salis unam cossam in die iovis.

Item, de qualibet saumata de pane unum denarium in die iovis.

Item, de quolibet disco panis, unum obolum in die iovis *tantum*.

Item, de quolibet flat de lino de homine extraneo, I serre in die iovis.

Item, de qualibet saumata de *monayles gros*, I obolum qui est domini quando non venditur in die iovis.

Item, de qualibet saumata de cabironis minutis, unum cabironum.

Item, de qualibet saumata de *dentals*, I *dental*.

Item, de qualque saumata de stevis, I^a [2a col.] *estevam*.

Item, de qualibet saumata de *aladrigues*, I^a *aladriguam*.

Item, de ciphis scutellis, et grasilibus et talliatoribus et culleriis ligneis, et de conquis ligneis, de quibuslibet predictorum, XX^a V^a.

Item, de cifs de vitro, et de ampollis, et de omni opere vitreo, XX^a V^a.

Item, de caseis siccis, XX^a V^a, et auruga similiter.

Item, de qualibet saumata circularum unum circulum comunem de capis.

Item, de qualibet saumata circularum de semalibus, unum manipulum.

Item, de qualibet saumata lectorum ligneorum, I denarium.

Item, de qualibet saumata de *lenya* que aportetur ab hominibus forensibus, unum truncum vel unam asclam.

Item, de qualibet saumata de cepis I *forch* et in nundinis duos furcos.

Item, de qualibet saumata de caulibus, unum denarium.

Item, de qualibet saumata de porris unum denarium, et si muler portaverit un obolum si habuerit, VI denarios vel ultra, et si minus habuerit VI denariis unam pugiam. [98v]

Item, de qualibet saumata de cireris, unum denarium.

Item, de qualite [sic] saumata alterius fruyte, unum denarium.

Item, de qualibet femina honerata de fructibus cuiuslibet fructuum, unum obolum si habuerit quatuor denarios vel plus, et si minus quatuor denariis habuerit, unam pugiam.

Item, recepit et recipere debet et consuevit dominus rex in macello infrascripta, videlicet de qualibet vacca a quolibet homine Perpiniani macellario duos denarios.

Item, de homine extraneo, IIIor denarios.

Item, de quolibet mutone et qualibet ove unius anni ab homine Perpiniani macellario, I obolum; et de homine extraneo, I denarium.

Item, de quolibet porcho recenti cepto causa revendendi, I denarium; et de homine extraneo, II denarios.

Item, de quolibet porcho salso hominis extranei, II denarios; vel de quolibet quarterius, unum obolum.

Item, de quolibet mutone salso I obolum.

Item, de quolibet yrcho et qualibet capra, I obolum; et de homine ex[2a col.]traneo unum denarium.

Item, de quibuslibet carnibus morticinis eodem modo, ut supradictum est de aliis bovis, tam de homine ville quam extraneo, et debent vendi in tabulis constitutis ad illas vendendas.

Item, de quibuslibet piscibus qui vendantur ab homine extraneo, XX^a V^a denarium. Et si vendiderit illos infra unam leucam in

circuitu Perpiniani ille qui emerit debet portare leudam domino tam de piscibus et carnibus et coriis et omni bestiaro.

Item, recipit et recipere debet quolibet anno in una die iovis ante festum Nativitatis Domini, per quindecim dies vel octo, vel post dictum festum per octo dies vel XVcim racione marge in qualibet tabula de cambio, VI denarios.

Item, in qualibet tabula mercerie, unam unciam piperis.

Item, in qualibet tabula curaterie, III denarios.

Item, in qualibet tabula sabaterie, Ve. denarios.

Item, in qualibet scarrason, VI denarios.

Item, de quolibet homine extraneo qui inveniatur vendens pannos lineos in platea ubi panni venduntur [99r, 1a col.] linei, duos solidos si tabulam fecerit.

Item, de quolibet homine extraneo qui teneat putaturas venales unam putatoriam in dicto festo Nativitatis.

Item, recipit dominus rex et recipere debet et consuevit in festo Pasche quolibet anno, ut supradictum est, in qualibet tabula curateriorum et sabbateriorum et merceriorum eodem modo ut supradictum est. Exceptis tabulis campsorum in quibus nichil recipit.

Item, in festo Pentecostes recipit quolibet anno eodem modo ut in festo Pasche.

Item, recipit et recipere debet in dicto festo Pentecostes de quolibet homine extraneo qui teneat falces ad vendendum, unam falcem.

Item, recipit tempore nundinarum duplam de hiis scilicet de quibus accipitur unus denarius infra annum, et recipiuntur tempore nundinarum.

Item, de hiis de quibus accipiuntur duo denarii infra annum, in tempore nundinarum accipiuntur IIIor denarii.

Item, de hiis de quibus recipitur obolus infra annum, recipitur tempore nundinarum I denarius prout in forma nundinarum que sequitur continetur.

Item, recipit dominus rex de omni vino [2a col.] quod apporetur et mittatur de partibus forensibus in villa Perpiniani, tam de homine Perpiniani quam de quibuscumque aliis, de qualibet saumata Ve pugesias, et si homo extraneus aportaverit unum denarium, si aportaverit illud cum barralibus forensibus, nisi forte vinum fuerit de homine Perpiniani qui habuerit illud de sua laboratione.

83

[Sense data]

Hec est forma et memoria iurium que dominus rex recipit et recipere debet tempore nundinarum Perpiniani, in nundinis predictis.

In primis recipit leudas pannorum et omnium aliarum mercium, prout eas recipit infra annum.

Et mercatores possunt in dictis nundinis vendere ad tallum XVcim diebus, et de hiis que vendiderint ad tallum debent dare leudam ac si vendiderint ad racione peciem.

Item, recipit de quolibet equo qui vendatur tempore nundinarum, II solidos a venditore et duodecim denarios ab emptore extra exitam terre.

Item, de quolibet roncino, XII denarios a venditore et XII denarios ab emptore, excepta exita.

Item, a quolibet mulo XII denarios a venditore et alios XII denarios ab emptore, excepta exita. [99v 1a col.]

Item, de qualibet equa, XII denarios a venditore et alios XII denarios ab emptore, excepta exita.

Item, de quolibet bove II denarios a venditore et alios duos denarios ab emptore, excepta exita.

Item, de quolibet asino II denarios ab emptore, excepta exita.

Item, recipit tantumdem in corio animalis cuiuslibet quantum in toto animali.

Item, de quolibet porcho I denarium a venditore, et alium denarium ab emptore.

Item, de qualibet ove et quolibet mutone et qualibet capra et quolibet yrcho, I obolum a venditore, et alium obolum ab emptore.

Item, de qualibet flaciata I denarium a venditore, et alium denarium ab emptore.

Item, de qualibet pecia de panno bruno, II denarios a venditore et alios duos denarios ab emptore.

Item, de qualibet pecia de panno lineo, de telas et de trestis, II denarios de venditore, et alios duos denarios de emptore.

Item, de quolibet sarraceno et sarra[2a col.]cena qui et que vendantur, XII denarios a venditore tantum.

Item, de caseis et scutellis et grasalibus et talliatoribus et culleriis, XX^a V^a sicut infra annum est consuetum.

Item, de omni opere vitreo, XX^a V^a sicut infra annum est consuetum.

Item, de auruga XX^a V^a, sicut infra annum est consuetum.

Item, de qualibet saumata de *dentals* I *dental* sicut infra annum.

Item, de qualibet saumata de *aladrigues*, unam.

Item, de conchis et *cabirons menus* et circulis de qualibet saumata predictorum, unum sicut infra annum.

Item, de monallis grossis de qualibet saumata unum obolum sicut infra annum.

Item, de quolibet vase, unum denarium, sicut infra annum parvo vel magno.

Item, de qualibet tina parva vel magna unum denarium, sicut infra annum.

Item, de quolibet pare semalium unum obolum.

Item, de qualibet saumata de postibus et de *cayrats*, I obolum.

Item, de qualibet saumata de cepis [100r 1a col.] duos *forchs*, unum parvum et alium magnum.

Item, de qualibet muliere honerata de cepis unum *forch*.

Item, de qualibet saumata de ollis unum denarium.

Item, de quolibet flat de lino extraneo medium serre.

Item, de qualibet muliere honerata de cistellis, unam cistellam.

Item, recipit exitas de equis et roncinis et mulis, et de omni alio bestiaro quod transit et vadit extra terram, sicut consuetum est recipere infra annum, pro exita videlicet de quolibet equo viginti solidos, qui de terra abstrahatur.

Item, de quolibet palafredo, decem solidos pro exita.

Item, de quolibet roncino Ve. solidos pro exita.

Et est sciendum quod nundine incipiunt in vigilia sancti Bartholomei et durant per XVcim dies.

Et nundine Quadragesime incipiunt in media Quadragesima, et durant per alios XVcim dies. Et infra dictas nundinas recipiuntur exite equorum, roncinatorum, mulorum, equarum, asinorum, et omnium animalium aliorum que [2a col.] transeunt et exeunt extra terram, sicut infra annum sunt consuete dare et recipere. Emptores vero debent eligere octo dies ante vigiliam sancti Bartholomei, vel VIII dies post dictos XVcim dies nundinarum.

84

[1284, juliol, 1]

Ordinació de la reva qui-s pagua al senyor rey de ço qui-s compra ne ven en Perpenyà.

En nom de Déu.

Coneguda causa sia a tots, que-l senyor en Jacme, per la gràcia de Déu rey de Mallorca, ha ordonat et stablit en la vila de Perpenyà que d'ací anant tots temps, sia donada reva en la dita vila, en axí com dejús se contendrà. E que cascun mercader e altre hom de tot so que comprarà ni vendrà, que pach la dita reva a son hoste.

Ffeyt fo aysò lo primer dia de juliol en l'any que hom contava mil CC. LXXXIII.

Pessa de drap de Exelo, IIII diners.

Pessa de drap de Ras, IIII diners.

Drap de París e de Sant Denís, IIII diners.

Biffes e pers de Pruis, IIII diners. [100v, 1a col.]

Drap de Cambray et de Doay, IIII diners.

Drap de Gant, IIII diners.

Drap d'Ipre de color, IIII diners.

Drap de Sant Tomer, IIII diners.

Blanc de Fort, IX diners.

Blanc de li camusha, IIII diners.

Presset vermeill, XVIII diners.

Escarlata, XVIII diners.

Estam fort de grana, XII diners.

Tot drap d'Angleterra ab què no sia tint de grana, VI diners.

Cubertes d'Ipre Doac, per I drap VI diners.

Hayr d'Ipre, IIII diners.

Rayet de pruis, IIII diners.

Drap de Bruyndes, IIII diners.

Drap dal·Beneto, IIII diners.

Breument de tot drap qui-s vene de cent sols ensús, paga IIII diners.

Valenxeias, III diners.

Drap Duy, III diners.

Dral de Belvays, III diners.

Drap Lombardesch, III diners.

Blanc de Narbona, III mealhes.

Drap de Montoliu, II diners.

Drap de Avinnyó, III mealhes.

Barranca de Loers, I diner.

Drap de frares manors, les C cannes VI diners. [2a col.]

Drap de predicadors, les LX canes VI diners.

Drap gros de Banyoles, la pessa I diner.

Ffeutre d'Ippe, I^a mealha.

Ítem, tot mercader paga a son hoste reua dreta per rahó de peliceria.

Tot primerament curam de conills, lo centenar vestit II diners.

Ítem, lo centenar de les lebres vestit, atresí II diners.

Ítem, lo C. dels esquiroles vestit, atresí II diners.

Ítem, lo C. d'anyines vestit, atresí II diners.

Ítem, lo C. dels aortons vestit, II diners.

Ítem, lo C. dels cabrits vestit, II diners.

E tot assò és tota amor feita.

Ítem, tota peliceria qui's vena a dotzena, so és a ssaber, de salvazina, axí com són lanetes, fahñes, colps, gats, martris, rebelines, putoys, ermenis, vestresques, de lúries paga la dotzena tres masalles.

Ítem, lúria censa, I^a mealla.

Ítem, lúria adobada, I diner.

Ítem, cubertor de salvazina, IIII diners.

Ítem, cubertor de lops, II diners.

Ítem, pelots d'anyelles, I diner. [101r 1a col.]

Ítem, tot altre pelot de salvazina, II diners.

Ítem, pena de conills, II diners.

Ítem, garnatxa d'anyells, I diner.

Ítem, vays adobats o cruus, lo miler III sous e IIII diners. O lo centenar IIII diners.

Ítem, garnatxa de conills, I diner.

Ítem, pene vayre, VI diners.

- Ítem, pena de testes de vayrs, III diners.
Ítem, capiós de testes de vayrs, la dotzena III diners.
Ítem capiós de vayrs entiés, la dotzena IIII diners.
Ítem, pena d'esquirols, II diners.
Ítem, teles de garp, et vintenes, et canabàs, e totes altres teles tro a XIII sous la corda, paguan de reua drete la corda I diner.
E a la corda VI canes de Monpeller.
Ítem, totes altres teles o de Campanya o d'Alamania, o d'altra terra, sal de teles de Remps qui valen de XIII sous ensús, la corda II diners.
Ítem, teles de Remps, per libra de diner I diner.
Ítem, tota tela tinta, la pessa I diner.
Ítem tot fustani, la pessa entira una malha.
Ítem, la post de cendats reforçats o plans VI diners.
Ítem, porpre d'Alest o de Montpeller, II diners. [2a col.]
Ítem, tot drap ab aur de Venècia o de Lucha, VI diners.
Ítem, bagadelles d'oltremar, I diner.
Ítem, boquerans d'oltremar, I diner.
Ítem, camelots d'oltremar, III diners.
Ítem, draps borts d'Alexandria, I diner.
Ítem, famits tots vermeylls o ab aur, IIII diners.
Ítem, canon d'aur filat e d'argent filat, I^a malha.
Ítem, caxa d'aur de Lucha filat, e d'argent de Lucha filat, IIII diners.
Ítem, argent pell e orpeil, la dotzena una malha.
Ítem, pessa d'estamenya, I diner.
Ítem, flassades, cascuna I^a malha.
Ítem, cambre de tapits, VI diners.
Ítem, astores blanques primes de València o de Múrcia, I^a malha.
Ítem, caxa de paper en què ha XVI raymes, VIII diners.
Ítem, xalons listats de esta, III de colors, no res.
Ítem, cordoà blanch la dotzena III malhes.
Ítem, cordoà vermeill, II diners.
Ítem, beanas vermeles, I diner.
Ítem, parixes vermeils, I diner.

Ítem, moltós adobats, I diner.

Ítem, ascodats, I diner. [101v, 1a col.]

Ítem, cordoà de Bugia.

Ítem, cuyrs de bous e de vaques a reva drete, I^a malha lo cuyr.

Ítem, curs de cers e de cavals, e de roncís et de muls et d'azes, e d'autres bèsties grosses, I^a malha lo cuir.

Ítem, totes boquines, lo C. VIII diners.

Ítem, motonines paloses la dotzena tres masalles.

Ítem, mare d'or qui-s pesa, XII diners.

Ítem, mare d'argent qui-s pesa, I diner.

Ítem, tot cambi fondedor qui sia de ley de casern aval, I^a malha lo march.

Ítem, tot cambi qui sia de mes de casern, I diner lo march.

Ítem, nulla moneda moneda d'or ne d'argent, ne de metayl qui-s cambie a nombre, no paga reva.

Ítem, d'avèrs de pes que-s vénen a carga de III quintals, VI diners.

Ítem, pebre dóna de reva drete VI diners.

Ítem, ensens VI diners.

Ítem, cera VI diners.

Ítem, tot conto, VI diners.

Ítem, tot sucre, VI diners.

Breument tots avers de Levant [2a col.] qui-s venne a carta de III quintals, paguen VI diners.

Ítem, indi se ven a quintal, e paga III diners.

Ítem, canella se ven a quintal, e paga III diners.

Ítem, argent viu, III diners.

Ítem, vermeilló, III diners.

Ítem, màstech, III diners.

Breument tots avers qui a quintal se venne, qui valla lo quintal de cent sols amont, page aytant.

Ítem, coyre, lo quintal de reva drete II diners.

Ítem, estany a reva drete, II diners.

Ítem, tot metayl, II diners.

Ítem, ferre, I diner.

- Ítem, plom, I^a masalha.
Ítem, fil de xàrsia, lo quintal I diner.
Ítem, caynbe de Borgunyna cruu et batut, I diner.
Ítem, tota exàrcia obrada de canve, I diner.
Ítem, tota stopa, I diner.
Ítem, tota borra, I diner.
Ítem, sporta de figues, I diner.
Ítem, ayzebibs, lo quintal I diner.
Ítem, sporta de figues de Mallorcha, una masalha.
Ítem, alum de bolcan, lo quintal I diner. [102r, 1a col.]
Ítem, pèl de boch, lo quintal I diner.
Ítem, rausa de vaxells, lo quintal I diner.
Ítem, verdet, lo quintal II diners.
Ítem, mel, lo quintal I diner.
Ítem, pega, lo quintal I diner.
Ítem, sporta de pega, II diners.
Ítem, fustet, lo quintal I diner.
Ítem, erba cuquera, lo quintal I diner.
Ítem, flor de formatie, la càrragua VI diners.
Ítem, lana de boudrons, lo quintal III masalles.
Ítem, bacons, lo quintal III masallas.
Ítem, sagins, lo quintal III masalhas.
Ítem, seu, lo quintal III masalhas.
Ítem, formages, lo quintal III masalhas.
Ítem, sosha, lo quintal III masalhas.
Ítem, alcofol, lo quintal III masalhas.
Ítem, tot peys salat e arenchs, levat tonina, dóna de reva del sou una pugesa.
Ítem, jarra de tonina, III diners.
Ítem, oli, lo sester II diners.
Ítem, cípies seques, lo C. I diner.
Ítem, mantega o burí, lo quintal III masalhas.
Ítem, ris e amelles, la càrragua IIII diners.
Ítem, sach d'avelanes, II diners.

Ítem, nots, l'aymina II diners. [2a col.]

Ítem, amelles ab closcha, la eymina II diners.

De tots avers leugers semblants de valor a aquestes desús dóna hom de reva III masalhas del quintal.

Ítem, tota rauba qui·s tenga vernal en hostel, el mercader de qui és la se'n vol portar sens venda, so és que no la vulla vendre aquí, deu pagar miga reua.

Ítem, tot trocell o tota càrrega de qualque aver que sia, dóna de pesatge VI diners.

Ítem, tota càrrega de merceria o d'altres menuderies qui·s deffassa en hostel, XII diners.

Ítem, tots avers sotils d'especiayre qui·s venne a liura sutill, pagen per libra de diners I masalha. E és-hi entés saffrà e azur, e tots altres avers sutils qui·s venne a liura sutil.

Ítem, tota ceda crusa e tinta, la libra I diner.

Ítem, tot filadís cruu et tint, la libra una masalha.

Ítem, grana, XII diners la càrrega de III quintals.

Ítem, comí e anís, IIII diners la càrrega de III quintals. [102v, 1a col.]

Ítem, tots alums, levat de bolcan, IIII diners la càrrega.

Ítem, tot cadars de cedàs, VIII diners la càrrega.

Ítem, sarraí e sarraïna, XII diners.

Ítem, simi o bogia, o maymó, cascun VI diners.

Ítem, tot blat o tot legum paga II eymines per centenar.

E·l hoste deu-li haver botiga.

Ítem, meyns de botiga I^a eymina per centenar.

Ítem, auruga et mostàfia per aquest for mateys.

Ítem, tot cavaill qui valla I libra o pus, paga II sous VI diners.

Ítem, tota altra bèstia cavallina o mular qui sia de preu de sinqua[n]te librarum avall paga XII diners.

Ítem, azen o sauma, II diners.

Bous, ni porchs, ni moltos, ni bochs, non re.

Ítem, scudeles et anaps et vernigats et tailladors et morters et pinçós, de totes aquestes causas dóna hom de cascuna saumada I parell.

Ítem, de brochs o canades, de cascuna saumada [I], o una.

Ítem, de cullers, de olles, a menar de la saumada, II cullers.
[2a col.]

Ítem, de cullers de boca, de cascuna saumada II diners.

Ítem, de gardals o conches de fust, de la saumada I gardal.

Ítem, lo quintal de pedaces de què hom fa paper, I^a pugesia.

Totes serpelleres grosses e cordes grosses d'avèrs de pes, axí com són d'espart e de palma, et de datilers hon són les sportes del pebre et altres serpellers grosses d'avèrs de pes, et caxes de sucre, et conffis de verges, totes deuen ésser de·l hoste part la reva, mes no an naguna serpellera, ni sach de lin, ni de cànem, ni de lane, ni cabàs doble de Tarragona. E·l hoste deu donar al mercader de qui aurà reva dreta, lit et foch, e lum e salsa a I menjar pebre, gingibra, saffrà, ails, e cebes e vinagre, et deu-li ajudar a vendre e a comprar ses mercaderies.

E tot mercader estant ab son hoste qui fassa mercat, o venda de sos avers ans que·l aver sia vengut en l'ostal, son hoste ha ganyada la reva de qualque part hon la roba venga.

E tot senyor de nau qui nauleg la sua nau, stant et tornant ab son hoste, deu donar de reva a son hoste [103r] si tant és emperò, que la nau sia naulagada per passatge de senyor de terra, de tot lo nòlit I diner per libra. E tota nau o leny o barcha, o altre vaxell qui·s vena en poder de·l hoste, so és que·l patró o·l venedor sia albergat ab son hoste, paga a son hoste per aquella venda I diner per libra. E tots avers que barata hom lur ab l'altre, no deu penre l'oste més de la una causa de qualsevulla, si donchs no·y ha tornes de XX solidos o d'aquí amont.

85

[1265, setembre, 29]

Ordinació del rey en Jacme, de quins contractes de béns qui·s tenen sous dreta senyoria del senyor rey se deu pagar foriscapi.

Iacobus Dei gracia rex Aragonum, Maioricarum et Valencie, comes Barchinone et Urgelli et dominus Montispesulani. Fideli suo Salvatori, canonico Barchinone. Salutem et gratiam.

Cum nos questionem que inter vos nomine nostro, ex una parte, et homines Perpiniani, ex altera, vertebatur super alodiis et forescapiis ville Perpiniani duxerimus sentencialiter terminandam,

dicimus vobis firmiter et districte quatinus in facto predicto alodiorum et foriscapiorum procedatis prout nos sentenciandum duximus, videlicet in hunc modum: quod si alodia constituta inter muros Perpiniani venderentur et stabilirentur, vel alio modo alienarentur, aut vendita stabilita vel alienata sint de quantitate precii que ratione venditionis haberentur inde vel donarentur, nos habeamus inde nostrum foriscapium.

Si vero illi qui stabilirent, venderent vel alio modo alienarent censum sibi retentum in ipso honore vel ius quod in eo haberent, quod nos de precio venditionis vel quantitatis que ratione alicuius alienationis haberetur similiter, accipiamus nostrum foriscapium et habeamus.

Si vero illi qui predictum honorem ad acapitum haberent et tenerent et censum inde facerent quandocumque si vellent vendere ius quod in ipso honore sive alodio haberent, nos foriscapium de quantitate precii accipiamus integrum atque totum.

Et sic ut predictum est fieri et servari mandamus de omnibus venditionibus, stabilimentis, permutacionibus, acapitis et aliis alienationibus factis a LX^a annis citra et de cetero faciendis, unde precium receptum sit vel de cetero recipiatur, exceptis tantum hiis que in hac dicta nostra sententia excipimus, prout in ea plenius continere noscuntur et in ea videbitis contineri.

Mandantes vobis quatinus ad predicta complenda et facienda compellatis et distringatis homines antedictos, et hoc non mutetis. [103v]

Datum Gerunde, tercio kalendas octobris, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto.

[1272, agost, 26]

Clàusules del testament del rey en Jacme d'Aragó, de la institució o heretament, e vincles o substitucions de sos fills.

Hoc est translatum fideliter sumptum a quibusdam clausulis contentis in quodam transcripto autentico testamenti illustrissimi domini Iacobi felicis recordationis regis Aragonum, cuiusdam tenor quarum clausularum talis est:

“Post hec autem instituimus carissimum filium nostris primogenitum, infantem Petrum, heredem nostrum post dies nostros in regno Aragonie et in regno Valencie, et in Rippacurcia et in Palars, et in valle de Aram et in comitatu Barchinone, et in dominatione quam habemus in comitatu Urgelli, et in aliis locis et terris Cathalonie, et in omnibus feudis que in predictis regnis, terris et locis pro nobis a quocunque et quibuscunque tenentur et teneri debent, et in pleno dominio et in omnibus iuribus et pertinenciis suis et omnibus omnino et singulis ad dicta regna et comittatum Barchinone et terras et loca predicta, vel ad nos ex ipsis et quolibet eorum contra quascunque personas et in quibuscunque locis et terris valentibus et debentibus pertinere. Exceptis tamen regno comitatibus et locis et aliis a nobis datis karissimo filio nostro infanti Iacobo fratri suo.

Ítem, preffatum infantem Iacobum filium nostrum instituimus heredem nostrum similiter post dies nostros in regno Maioricarum, et in insulis Minorice et Evisse, et in comitatibus Rossilionis, Ceritanie et Confluentis, et in omnibus feudis que comes Fuxensis et comes Impuriarum et alii etiam ibi tenent et tenere debent pro nobis, et in Cauquolibero et in Montepessulano, et in toto dominio suo et castris eiusdem, et in pleno dominio et in omnibus iuribus et pertinenciis suis, et in iure et dominio que habemus et habere debemus in vicecomitatu de Karlandes.

Qui filii mei proximo nominati predicta omnia eis legata habeant iure institutionis prout in instrumentis particionis seu hereditamenti que fecimus inter ipsos plenius et lacius continetur.

Volumus et statuimus et mandamus quod si contingerit, quod Deus avertat, quod dictus infans Petrus primogenitus filius noster vel filii eius legitimi masculi seu descen[104r]dentes ab eo in recta linea masculi legitimi sine filio vel filiis legitimis masculis moriantur, regna et comitatus et omnia alia que sibi dimittimus devolvantur ad infantem Iacobum filium nostrum heredem Maioricarum, si vixerit, tunc vel ad filium seu filios eius seu ad descendentes ab eo in recta linea legitimos masculos qui rex fuerit Maioricarum et dominus Montispesulani.

Et si forte predictus infans Iacobus filius noster vel filii eius legitimi sine filio vel filiis legitimis masculis decederent, volumus et statuimus et mandamus quod regnum Maioricarum et insule Minorisse et Evisse predictae, et comitatus predicti et Monspessulanus, cum toto dominio et territorio eius, et omnia et singula alia que sibi supra dimittimus, ad infantem Petrum filium nostrum vel

ad filium seu nepotem eius aut alium legitimum masculum ab eo in recta linea descendantem qui rex fuerit Aragonie et Valencie ac dominum Barchinone penitus devolvantur.”

87

[1303, agost, 3]

Declaració en quals cases los strayns convenguts en la vila de Perpennà qui iuran que no han fermansa et prometan ab sacrament de estar a dret e pagar cosa jutjada, deuen ésser preses, ne en quals no deuen ésser preses.

Anno Domini millesimo trecentesimo tercio, III° nonas augusti, fuit declarata per dominum regem quedam consuetudo et observancia in curia Perpiniani hactenus observata, videlicet quod capiantur homines extranei ibidem conventi accione personali, nisi satisfaciant de querimonia pro et de qua querimonia exponebatur contra eos quamquam vellent iurare et iuratoriam prestare.

Et fuit ordinatum quod in quocunque casu conveniatur homo extraneus ab alio si satisfacere non possit de perendo iuri et iudicato solvendo, et hoc iuraverit quod non retineatur prestito prius iuramento de parendo iuri et iudicato solvendo.

Preterquam in III^{or} casibus qui secuntur: videlicet si fuerit conventus accione furti, Ítem in accione iniuriarum, Ítem et accione mandati, Ítem et accione depositi seu comande; in quibus quatuor casibus habeat satisfacere vel retineatur cum videantur descendere ex malificio vel quasi.

88

[1286, març, 29]

Privilegi que en Catalunya negun no pot demanar naufragi o alcuna part de so que-s restaure de les fustes o mercaderias qui pexen en les [104v] mars de Catalunya.

Hoc est translatum fideliter sumptum a quadam carta pergamenae sigillata sigillo pendenti cere maiori illustris domini Alfonsi bone memorie regis Aragonum, cuius tenor talis est:

“Noverint universi quod cum nobis Alfonso Dei gracia regi Aragonum, Maioricarum et Valencie, ac comiti Barchinone extiterit

significatum quod quidam de Cathalonia presumpserunt extorquere in aliquibus locis Cathalonie sub pretextu naufragii quasdam res que de quibusdam barchis et lignis periclitatis fuerant salve facte, et hoc sit contra ius et iusticiam; idcirco constituimus et ordinamus ex certa sciencia quod de cetero in tota Cathalonia non audeat aliquis cuiuscunque condicionis existat capere vel usurpare aut etiam detinere alias res nomine naufragii vel etiam roobadine que fuerint de aliquibus navibus, lignis, barchis vel aliis vasis periclitatis aut periclitantibus.

Mandantes vicariis baiulis et aliis officialibus et subditis nostris Cathalonie presentibus et futuris, quod hanc nostram ordinationem et mandatum observent et ab omnibus inviolabiliter faciant observari. Et si forte invenerint aliquos qui contra predictam ordinationem et mandatum nostrum venire presumpserint, volumus et mandamus eis quod ab ipsis pena legitima sine omni remedio puniantur.

Datum Barchinone quarto kalendas aprilis, anno Domini millesimo ducentesimo octuagesimo sexto.

Signum + Alfonsi, Dei gracia regis Aragonum, Maioricarum et Valencie ac comitis Barchinone.

Testes sunt, Arnaldus Rogerii comes Palariensis, Guillermus de Anglaria, Berengarius de Podio Viridi, Raymundus de Montecateno, Luppus Ferrandi de Luna.

+ Petri Marchesii, notarii dicti domini regis qui mandato eiusdem hec scribi fecit et clausit loco die et anno preffixis.

Sig+num Petri Arnaldi de Cervaria, vicarii Barchinone et Vallesii, qui huic translato sumpto fideliter ab originali suo non cancellato nec in aliqua parte sui viciato, ex parte domini regis et auctoritate officii quo fungimur auctoritatem impendimus et decretum, ut ei tanquam originali suo fides plenaria ab omnibus impendatur; apponitum per manum mei Bertrandi de Cumbis, notarii publici Barchinone regentisque scribaniam curie vicarie eiusdem civitatis, in cuius manu et posse dictus vicarius hanc firmam fecit quarto kalendas iulii anno [105r] Domini millesimo trecentesimo.

Presentibus testibus, Guillermo Eymerihi, Bernardo Ermen-gandi, et Iacobo de Monte Iudayco, iureperitis.

Et ideo ego Bernardus de Cumbis, notarius predictus, hec scripsi et hoc meum signum + hic apposui.

Sig+num Stephani de Podio, notarii publici Barchinone, qui hoc translatum sumptum fideliter ab originali suo et cum eodem de

verbo ad verbum comprobatum scribi fecit et firmatum et autenticatum per dictum venerabilem Petrum Arnaldi de Cervaria vicarium Barchinone et Vallesii prout supra patet clausit, quarto kalendas iulii anno Domini millesimo trecentesimo, cum kalendariis tamen rasis et emendatis in linea VI^a ubi dicitur “eis quod ab”.

89

[1305, gener, 16]

Remissió et diffinició de la leuda, pessatge o vectigal que'l senyor rey prenia en lo castell, loch e termes del Vernet, que·ls hòmens de Perpenyà ne són franchs.

Noverint universi, quod cum questio seu controversia esset inter dominam Annam, uxorem quondam nobilis viri Guillermi Dei gracia vice comitis Castri Novi, dominam de Verneto, ex una parte, et consules ville Perpiniani nomine eiusdem ville Perpiniani et omnium aliorum quorum interesset vel interesse posset extraneorum vel privatorum cuiuscumque conditionis et undecunque sint, ex altera, super leuda et pedagio seu vectigali et racione leude et pedagii seu vectigalis quam et quod dicta domina Anna dicebat se habere et debere recipere in castro villa et terminis de Verneto ab omnibus transeuntibus cum mercaturis et mercibus et aliis infra dictos castrum villam et terminos de Verneto, dictis consulibus in contrarium asserentibus et dicentibus quod ipsa non recipiebat nec recipere debebat ibi pedagium seu leudam seu vectigal racione dicti castri vel alterius castri ville seu loci, nec alibi racione dicti castri de Verneto; tandem cum dicta questio esset diucius agitata et ducta in curiis illustris domini Iacobi, Dei gratia regis Maioricarum, comitis Rossilionis et Ceritanie ac domini Montispesulani, et etiam coram ipso domino rege, idem dominus rex voluit et ordinavit quod dicta domina Anna pro se et successores suos solveret et diffiniret ac penitus remitteret dictis consulibus nomine universitatis dicte ville Perpiniani et eidem universitati et omnibus aliis quorum interesset vel interesse poterit extraneis vel privatis, cuiuscumque condicionis [105v] et undecunque sint in perpetuum dictam leudam et pedagium seu vectigal. Et de non recipiendo a modo unquam per ipsam dominam Annam seu successores suos nec per aliquem alium leudam pedagium seu vectigal in dictis castro villa et terminis de Verneto racione ipsius castri vel alterius castri ville seu loci vel aliis locis racione dicti castri de Verneto.

Et quod dicti consules pro predictis darent et solverent dicte domine Anne quatuor milia solidos Barchinone comunorum, de qua moneta LXVe solidos valent unam marcham argenti fini recti ponderis.

Unde ergo dicta domina Anna, per me et omnes successores meos voluntate et assensu expresso et laudamento dicti domini regis, dono solvo et diffinio ac penitus remitto vobis Guillermo Hominis Dei, Vitali Grimaldi, Petro Rome, et Petro Calcie consulibus ville Perpiniani nomine universitatis ipsius ville Perpiniani et omnium et singulorum ipsius universitatis presencium et futurorum recipientibus et eidem universitati et omnibus aliis et singulis quorum interest vel interesse potest presentibus et futuris privatis et extraneis cuiuscunque condicionis et undecunque sint in perpetuum, et tibi scriptori publico infrascripto nomine ipsorum recipientibus, totam predictam leudam et pedagium sive vectigal quam et quod unquam per me vel predecesores meos recepta fuit vel recepti deberet in futurum aliquo modo vel racione, per me vel alios quoscunque in dictis castro villa et terminis de Verneto et racione ipsius castri vel alterius castri ville seu loci, vel alibi racione ipsius castri de Verneto vel quolibet alio modo et ius recipiendi dictam leudam pedagium seu vectigal in dictis castro villa seu terminis de Verneto vel alibi racione dicti castri.

Et totum quidquid iure mihi vel meis in predictis leuda et pedagio seu vectigali pertinet vel pertinere posset aliquo modo vel racione, totum integriter ac generaliter sicut melius utilius et plenius ac comodius dici scribi legi et interpretari inde potest et intelligi, ad utilitatem vestrum dictorum consulum nomine universitatis ville Perpiniani recipientium et eiusdem universitatis presentis et future et omnium aliorum tam privatorum quam extraneorum et quorum interest vel poterit interesse.

Cedendo inde vobis dictis consulibus nomine dicte universitatis recipientibus et eidem universitati presenti et future et omnibus aliis quorum interest et poterit interesse in posse tui, iamdicti scriptoris publici infrascripti nomine dicte universitatis, tam presentis quam future, et tam extraneorum quam privatorum et omnium aliorum quorum interest vel poterit [106r] interesse recipientis racione huius solucionis diffinicionis ac remissionis, omnes acciones et iura que et quas habeo et habere debeo in dictis que vobis solvo et diffinio aliquo modo vel racione, constituendo inde vos nomine quo supra, recipientes ut in rem vestram dominos et procuratores contra omnes personas.

Et pro predictis confiteor me a vobis dictis consulibus habuisse et recepisse de voluntate et ordinatione dicti domini regis quatuor milia solidos Barchinone comunorum dicti valoris, de quibus pro paccatam me teneo; renuncians exceptioni peccunie non numerate.

Promittens vobis dictis consulibus nomine quo supra stipulantibus et recipientibus et tibi scriptori publico infrascripto nomine omnium quorum interest vel poterit interesse stipulanti per me et successores meos et quoscunque alios servare attendere et complere omnia et singula supradicta, et ita rata manere in perpetuum.

Et volo teneri vobis dictis consulibus et universitati predictae et omnibus aliis quorum interest vel interesse poterit extraneis et privatis cuiuscunque et undecunque sint de evictione omnium predictorum et singulorum et sumptibus et interesse de quibus credatur vobis, dictis consulibus et aliis consulibus Perpiniani qui pro tempore fuerint, plano vestro verbo absque testibus de iuramento.

Promittens vobis dictis consulibus nomine quo supra stipulantibus et tibi scriptori publico infrascripto stipulanti nomine omnium quorum interest vel poterit interesse, quod nichil feci nec de cetero faciam quominus predicta vobis aut dicte universitati Perpiniani valeant vel infringi possint aut eciam revocari; et quod predicta omnia et singula teneam servem et compleam, et quod contra predicta non veniam bona fide.

Et per stipulationem vobis nomine quo supra stipulantibus, promitto in posse tui scriptoris publici subscripti nomine dicte universitatis Perpiniani et omnium quorum interest vel potest interesse stipulantis.

Et etiam per Deum tactis corporaliter sacrosanctis quatuor Dei evangelis, sponte iuro, obligando inde vobis nomine quo supra recipientibus et dicte universitati et tibi scriptori publico infrascripto nomine eiusdem recipienti, omnia bona mea presencia et futura. Et specialiter castrum meum et villam de Verneto, cum omnibus iuribus et pertinenciis suis.

Actum est hoc septimodecimo kalendas febroarii anno Domini millesimo trecentesimo quarto.

Sig+num domine Anne predictae qui hec laudo.

Sig+++++na [106v] Bernardi de Volono militis, fratris Guillermi Tolosani preceptoris hospitalis pauperum Perpiniani, Petri Adalberti burgensis Perpiniani, Bernardi Hominis Dei, Perpiniani de Arches, de Perpiniano, et Petri Domini presbiteri de Bono Passu, et Petri Querubi; testium.

Sig+num nostri, Iacobi Dei gracia regis Maioricarum predicti qui tanquam domini maioris feudi castri de Verneto, per nos et omnes successores nostros omnia supradicta et singula laudamus et approbamus, et rata semper et firma habere volumus, quinto decimo kalendas iulii anno Domini millesimo trecentesimo quinto, in presencia et testimonio Iacobi de Muredine militis, Guillermo de Podio Orphile, Bernardus Dalmacii legum doctoris, et Arnaldi Treverii iudicis dicti domini regis, et Petri Querubi.

Ego Arnaldus Vitalis hec scripsi vice scriptoris publici infrascripti.

Ego Iohannes Bartani, scriptor publicis Perpiniani subscripsi et hoc sig+num feci.

90

[1306, octubre, 4]

Confirmació de-l infant en Sanxo de les Costumes e Privilegis de la vila de Perpenyà.

Noverint universi, quod nos infans Sancius illustris domini Iacobi Dei gracia regis Maioricarum primogenitus et locumtenens; ad magnas supplicationes et instancias Hugeti Saporis, et Guillermi Rusqueti, et Raymundi Gavelle, et Stephani Ianuarii, consulum ville Perpiniani tociusque universitatis hominum eiusdem ville, cum assensu et voluntate domini regis predicti, approbamus laudamus et confirmamus omnia privilegia et omnes consuetudines tam ab antedicto domino rege quam a suis predecessoribus dicte universitati concessa sive concessas, quibus actenus dicta universitas usa est usque nunc.

Mandantes baiulo dicti loci de Perpiniano ceterisque officialibus nostris presentibus et futuris, quatinus predictam confirmationem nostram firmam habeant et observent; et quod contra predictam confirmationem nullatenus veniant nec aliquem contravenire permittant aliqua racione.

Ad maiorem autem huius rei firmitatem presenti instrumento sigillum nostrum apponi iussimus impendenti.

Datum Perpiniani quarto nonas octobris anno Domini millesimo trecentesimo sexto.

Signum + infantis Sancii predicti domini regis Maioricarum primogeniti locumtenens.

Testes [107r] sunt Petrus de Fonelleto, Berengarius de Hulmis, Romeus de Calafeyl, Raymundus de Caneto, Guillelmus de Alaniano, Gaucellmus de Vilalonga.

Sig+num Mathei Palanca, qui mandato predicti domini infantis hec scribi fecit et clausit die et anno prefixis.

91

[1310, setembre, 5]

Diffinició e remissió feta als hòmens de Perpenyà per lo senyor de Tatzó d'Avall, de la leuda, pessatge o vectigal que prenía a Tatzó.

Sit omnibus notum, quod ego Petrus de Podio miles dominus de Tacione Inferiori, per me et successores meos in dicto castro, gratis et ex certa sciencia, affranquisquo quitio et libero perpetuo omnes homines et mulieres Perpiniani nunc habitantes et habitaturos in futurum, ab omni leuda pedagio et vectigali, ita quod deinceps nunquam teneantur predicti habitatores et habitaturi Perpiniani solvere seu dare aliquod vectigal passagium seu leudam michi nec meis dominis dicti castri de Tacione in dicto castro nec in eius castri terminis, vehendo ibi res seu transeundo cum rebus vel mercaturis.

Hanc autem libertatem et immunitatem per me et meos successores facio perpetuo toti universitati Perpiniani et vobis Arnaldo Raynerii et Guillermo de Codaletto, et Bernardo de Collo, et Petro Meani, consulibus ville Perpiniani et scriptori publico infrascripto nomine omnium quorum interest vel interesse potest stipulantibus et recipientibus integritè ac generaliter, sicut melius et plenius dici scribi ac intelligi potest ad vestram et vestrorum et dicte universitatis utilitatem, cedendo inde vobis et vestris et scriptori iamdicto ut supra stipulantibus et recipientibus, omnes acciones et iura quas et que habeo et habere debeo in predictis que affranquisquo aliquo modo vel racione. Constituendo inde vos ut in rem propriam veros dominos et procuratores contra omnes personas.

Promittens vobis quod nichil feci nec de cetero faciam quominus predicta vobis vel vestris valeant vel possint infringi seu etiam revocari; ffaciendo inde toti dicte universitati et vobis dictis consulibus et scriptori ut supra stipulantibus et recipientibus finem perpetuum et pactum de ulterius pro predictis aliquid non petendo.

Et quod contra predicta vel aliquid predictorum nunquam veniam bona fide et per stipulationem vobis promitto.

Actum est hoc nonas septembris anno Domini millesimo trecentesimo decimo.

Sig+num Petri de Podio predicti, qui hec omnia laudo.

Sig+++++na Guillermi Savine iureperiti, [107v] Perpiniani, Raymundi Perellos domicelli, Guillermi Cathalani, et Bartholomei Domicelli amborum de Perpiniano, testium; et mei Guillermi Acuti qui hec scripsi vice scriptoris publici subscripti.

Ego Guillelmus Accuti scriptor publicus Perpiniani subscripsi et hoc sig+num feci.

92

[1313, maig]

Privilegi que-ls hòmens de Perpenyà e dels comtats de Rosselló e de Cerdànya han en la ylla de Cicília aquelles gràcies, libertats e privilegis que per lo rey en Jacme d'Aragó, mentre era rey de Cicília foren atorgats als ciutadans de Barsalona.

Fridericus Dei gracia muniffici principis laudabilis fama titulis gloriosis extollitur et celebri preconio naciones diffunditur ad remotas; cum hiis qui erga eum zelo sincere devocionis exestuant et ad eius obsequia insudare cum expedit promptis affectibus sunt parati, libertates immunitates et gracias liberaliter impartitur per presens itaque privilegium, notum fieri volumus universis tam presentibus quam futuris, quod nos considerantes pure devocionis zelum quem homines Perpiniani comitatus Rossilionis, Confluentis, Ceritanie et insularum Yvice et Minorice, devoti nostri de dominio serenissimo domini Sanchii illustris regis Maioricarum carissimi consobrini nostri, erga celsitudinem nostram gesserunt et gerunt; quodque ad servicia nostra promptos habent animos et paratos eis de liberalitate nostra et speciali gracia concedimus et donamus omnes libertates immunitates et gracias in mercationibus et negociacionibus eorum de mercibus eorum licitis et permissis, quas serenissimus dominus Iacobus Aragonum et olim Cicilie rex illustris reverendus et carissimus frater noster olim dum in regno Cicilie preffuit civibus civitatis Barchinone donavit liberaliter et concessit quibus a primo die mensis septembris proximo future

duodecime indicionis in antea dicti homines predictorum comitatus terrarum locorum, exclusis provincialibus romanis, tustis, venetis, pisanis, et habitatoribus regni Sicilie, qui se cives eorundem comitatus terrarum locorum et insularum dicerent libere gaudeant et utantur in terris et locis tocius regni nostri adquisitis et de cetero adquirendis, intrando, stando et exeundo, in forma et modo quibus libertates immunitates [108r] et gracie ipse concessisse fuerunt eisdem barchinonensibus per predictum dominum fratrem nostrum iuxta tenorem privilegii inde eis indulti per eundem dominum fratrem nostrum, datum Messane, anno Domini millesimo ducentesimo octuagesimo octavo, mense iulii, septimodecimo eiusdem prime indicionis; que libertates immunitates et gracie per nos post modum fuerunt dictis barchinonencibus confirmate, sicut in quodam privilegio de huiusmodi confirmatione et super aliis facto sub pendenti sigillo nostro quo tunc generaliter utebamur, dato Perpiniani anno Dominice Incarnationis millesimo ducentesimo nonagesimo sexto, mense aprilis, tercio eiusdem nove indicionis regni nostri anno primo inter alia continetur.

In cuius rei testimonium certitudinem et cautelam iussimus presens privilegium eius ex inde fieri et parvo sigillo nostro secreto pendenti muniri.

Datum in urbe felici Panormi per nobilem Fredericum de Incisa, militem cancellarium nostrum, anno Dominice Incarnationis millesimo trecentesimo tercio decimo, mense madii ultimo eiusdem undecime indicionis.

[1315, maig, 5]

Privilegi que en Cobliura no-s paga mesuratge al senyor rey de blat qui-s mesura per regonéxer solament, si no-s mesura per vendre per altre contracte.

Noverint universi, quod nos Sancius Dei gracia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie et dominus Montispesulani; intellecto ex parte consulum ville Perpiniani quod renderii nostri Coquiliberi seu procuratores eorum impetunt aliquando et extorquere nituntur ius mensuratici pro simplici mensuratione seu recognitione que fit ibi de blado non causa vendicionis vel alicuius contractus de blado; idcirco volumus et concedimus ac declaramus, quod nullus dato

quod non sit habitator Coquiliberi undecunque fuerit, teneatur vel cogatur dare aliquid pro mensuratico aut iure nostro mensuratici ratione mensurationis. Quam ad recognoscendum tantum bladum suum fecerit sine vendicione et alio contractu de blado ipso dum modo non fiat ad cautelam maximacionem aut fraudem aliquam nostri iuris mensuratici aut prestationis eiusdem.

Mandantes locum nostrum tenentibus, vicariis, baiulis, et aliis officialibus nostris presentibus et futuris, ut huiusmodi nostram concessionem et declarationem firmam habeant et servant [108v] et faciant ab omnibus inviolabiliter observari.

In cuius rei testimonium et fidem presenti carte nostrum iusimus appendi sigillum.

Quod est actum in civitate Maioricarum, tercio nonas madii anno Domini millesimo trecentesimo quinto decimo.

Ego Laurencius Plasensa, scriptor preffati domini nostri regis ipsius mandato hanc cartam scribi fecit et clausi meo publico sig+no.

94

[1388, març, 29]

Que negun dret de mesuratge o pes no sia livat en Cobliura de les mercaderies qui-s mesuren o-s pesen per regonèxer, o en altre manere si donchs no-s vénen o-s transporten.

Iohannes Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie; dilecto et fidelibus gubernatori Rossilionis et Ceritanie baiulo ville Cauquiliberi aliis quoque officialibus nostris ad quam seu quos presentes pervenerint et pertineant infrascripta. Salutem et dilectionem.

Nuncii ville Perpiniani in nostri curia nunc presentes exposuerunt querule coram nobis, quod licet ius quod in dicta villa Cauquiliberi solitum est exigere et levare de rebus et mercibus que mihi venduntur ad pondus vel mensuram de rebus et mercibus que vendicionis causa aut alias inibi distrahuntur debeat exigere tantummodo et levare, collectores tamen iuris ipsius in colligendo ius ipsum multimode abutentes de quibusvis rebus et mercibus que in dicta villa Cauquiliberi in mari scilicet vel in terra ponderantur vel mensurantur, licet nulla vendicio seu distractio inde fiat, etiam si

recognoscendi ausa propriis et non regiis pondere et mensura illas ponderent et mensurent ius ipsum levant et exigunt indistincte in habitatorum dicte ville Perpiniani et aliorum etiam quorumcumque qui ad eandem villam mercandi causa et alias se conferunt et sepius propterea molestantur dampna et evidens nocumentum.

Quamobrem nuncii predicti nobis humiliter supplicarunt quod super hoc dignaremur debite providere, nos vero ipsorum supplicatione benigne suscepta vobis et singulis vestrum dicimus et sub pena quingentorum florenorum auri a bonis vestris casu quo contrafeceritis irremissibiliter habendorum, et nostro erario applicandorum, expresse mandamus quatinus constito vobis de predictis ius quod dictum per collectores eiusdem nisi de rebus et mercibus que ad pondus vel mensuram in dicta villa Cauquiberi vendentur seu alias dis[109r]trahentur in mari scilicet vel in terra exigi nullatenus permittatis et alias iusticiam faciatis, hocque non mutetis cum nos sic per iusticiam providerimus faciendum.

Si vero contrafeceritis, quod non credimus, penam predictam et bonis vestris irremissibiliter exigi vosque de presenti nostri transgressione mandati puniri fortiter faciemus.

Datum in villa Montissoni vicesima nona die marcii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo nono.

Ffranciscu ça Coste.

95

[1317, setembre, 12]

Declaració del rey en Sanxo sobre les leudes de Copliure, per quina forma se deuen pagar, ne de quals mercaderies ne de quals no, ne de qual quantitat.

E una ordinació dels diners manuts e malhes barchinoneses, quantes ne deuen exir d'um march aleyat d'argent.

Noverint universi, quod cum diu est probi homines et universitas civitatis Barchinone exposuissent coram nobis Sancio Dei gracia rege Maioricarum, comite Rossilionis et Ceritanie, ac domino Montispessulani, quod per illustrissimum dominum Iacobum recolende memorie quondam regem Maioricarum progenitorem nostrum quedam novitas sive nove impositiones extiterant facte in leuda castri de Cauquolibero, et pro predictis misissent ad nos apud

Perpinianum suos speciales nuncios qui in scriptis nobis tradiderunt ea que dicebant esse novas impositiones, supplicantes quod ea deberemus revocare ac antiquum usum dictarum leudarum observari faceremus, et ad informandum conscienciam nostram produxerunt aliquos testes simpliciter et non in figura iudicii nec eo modo quo de iure produci seu recipi debuerunt.

Et quia dicti nuncii allegabant usum antiquum, procuratores nostri attendentes quod antiquitus usus ad moderna tempora leuda de Coquilibero levabatur et solvebatur ad monetam malguriencium vel dabatur ad cambium scilicet quod solvebant tot barchinonenses qui valebant tantum quantum valebant malgurienses quos solvere debebant pro dicta leuda, produxerunt similiter testes simpliciter et de plano ad informandum nos super dicto usu, quibus testibus receptis dicti nuncii et procuratores nostri non potuerunt convenire de predictis.

Et specialiter quia dicti nuncii dicebant se non habere potestatem super usu antiquo allegato per dictos procuratores nostros.

Tandem dicti probi homines et universitas civitatis Barchinone miserunt [109v] ad nos suos speciales nuncios, videlicet discretos Bertrandum de Sena iureperitum, et Galcerandum Vagora consiliarium ipsius civitatis, habentes plenam potestatem ab eisdem super predictis, prout nobis constat per quoddam publicum instrumentum procuracionis seu sindicatus eorum quod nobis hostenderunt una cum quibusdam litteris illustrissimi domini regis Aragonum consanguinei nostri carissimi, super predictis nobis missis.

Quiquidem procuratores seu syndici una cum quibusdam de consilio nostro ad hec per nos deputatis pluries et diversis diebus contulerunt et collacionem habuerunt, quid de iure et racione per nos agendum esset in premissis.

Et nichilominus nos personaliter cum toto nostro consilio volumus diligenter et plene audire omnes allegaciones quas dicti procuratores seu syndici allegare et proponere voluerunt, ad instruendum nos de iure nostro super predictis.

Et finaliter examinatis diligenter deposicionibus dictorum testium et omnibus hinc inde propositis licet de iure nulla declaracio iuris seu sententia per nos super predictis ferri possit per deposiciones testium ex parte dicte civitatis productorum, et etiam quia dicti procuratores nostri nullos testes produxerant quos dicebant se esse paratos producere ad probandum de contrario eorum, que procuratores seu syndici proposuerant seu allegaverant.

Volentes nos semper habere in omnibus graciose cum dicta universitate et probis hominibus eiusdem civitatis Barchinone et aliis gentibus dicti domini regis Aragonum, quas semper intendimus tractare ea affectione qua gentes nostras et subditos nostros tractare intendimus, et specialiter ob reverenciam dicti domini regis Aragonum, de consensu dictorum procuratorum seu sindicorum dicte civitatis super predictis et aliis per ipsos nobis traditis que sunt que secuntur sic duximus ordinandum, videlicet quod a modo de predictis infrascriptis non exigatur vel recipiatur leuda, in leuda de Cauquolibero maris et terre, nec de Volono, res vero quas de dicta leuda exhimi volumus et pro eisdem leuda solvi seu levari non debeat sint hec que secuntur:

Primo coria cervorum, coria equorum et roncinatorum, coria asinorum et mulorum, rehina, mole molendinorum, mole d'amolar, sotulares et perapsides, et cissoria, opera terrea de Barchinona vel similis precii.

Ítem, opera terrea de Malicha.

Ítem, palmenys.

Ítem, corde mediocres et grosse d'esparch. [110r]

Ítem tronyelles.

Ítem, sclops, restz et paleneres et alia exarcia.

Ítem, liassa de cabacis de बातells.

Ítem, liassa de cabaciiis migans.

Ítem, liasses grosses de citgis, et liasses de cabaciiis de València.

Ítem, palma et carbon.

Ítem, confits et vorí.

Ítem, emodàtils et gíngols, et piyons, et gotzema, et ortzela, et palla de mecha.

Ítem, senc et blanc tibisanci, et vidriol.

Ítem, nuces et castanee.

Ítem, arbores et entene et necles.

Ítem, sarrie et granerie et pinxes.

Ítem, aurum et argentum et tota moneta et tota bassonalla.

Ítem, semals, et circuli semalium et botarum.

Ítem, donga et foneyls.

Ítem, sàrria d'espardenyes.

Ítem, limons et poncirs et toronges.

Ítem, malegranate seu malgranés.

Et quamvis dicti procuratores seu syndici inter dictas novas impositiones inservissent sal et acer, cum reperimus quod antiquitus consuevit de dictis sal et acer leuda solvi, decernimus quod de eisdem sal et acer levetur et solvatur leuda, prout hactenus est consuetum solvi, videlicet de sale vicesimum et de acer pro quolibet quintali duos denarios.

Ítem, cum ipsi syndici seu procuratores dicte civitatis inservissent inter dictas novas impositiones pestellum, quia tamen auditis et intellectis rationibus dictorum procuratorum seu sindicorum et eorum procuratorum nostrorum invenimus quod non potest vel debet dici de iure nova impositio, presertim cum in loco de Cadaqueriis de pestello leuda solvatur et levetur, nichilominus de gracia speciali ob reverenciam dicti domini regis Aragonum et favorem gencium nostrarum et suarum, et specialiter contemplatione universitatis civitatis Barchinone, per nos et omnes successores nostros concessimus dictis gentibus nostris et etiam tam gentibus dicte civitatis quod aliis gentibus dicti domini regis Aragonum dum taxat, quod de cargua sive farxis pestelli non solvant nisi novem denarios barchinonensis monete de trino tantum, alie vero gentes solvant pro cargua pestelli prout est consuetum solvi de eodem duximus etiam ordinandum super solvenda leuda de equitaturis transeuntibus pro leudaria castrorum de Cauquolibero et de Volono, quod quilibet qui transeat per dicta leudaria dictorum castrorum causa vendendi suam equitaturam solvat leudam sicut est consuetum solvi pro animali in quo equitabit.

Verum si dictus equitans asseruit se nolle vendere vel non esse intencionis vendendi dictam suam equi[110v]taturam, iuret in posse leudarii quod si venderet illam viatico illo solvat leudam pro dicta equitatura, aliter non teneatur. Si aliquis vero equitans contra ea fecerit incurrat penam sexaginta solidos barchinonensis de terno. Preterea licet faxia de quibus fit mentio in quodam capitulo per dictos syndicos tradicto, quod incipit sic:

“Ítem, sia feta memòria al dit senyor rey de Mallorques, que de XV o de XX ayns a ensà se fa et fo feyta novelatat en la leuda de Copliure, de pesar los faixs de totes mercaderies, et de pagar segons mais o meins contra la forma antiqua que era et ha stat que tots fexes de qualque mercaderia fos pagàs leuda, lo qual una bèstia pogés portar de la casa entro a la mar, per gran que fos sens

tot pes, pagàs quantitat saubuda segons que era acostumat, per què soplegen los missatgés que sia mercè del senyor rey que sens altre pes pange los faixs segons que antiquament era acostumat, non contrestant noveyl adordonament feit per en G. Puigdorphila, o per qualque altre, de pesar los faixs et de forma novella posada en la leuda.

E dien los missagers que vulla Déus que sia ben de la ànima d'aquells que feyt ho han tro assí.

E sia mercè del senyor rey que ho revoch", non debeant ponderare ultra quatuor quintalia, secundum usum et ordinationem dicte leude, ymo debeat servari modus scriptus in quodam rotulo sive cedula papirea in qua sunt leude plures ordinationes pertinentes ad dictam leudam.

Cuius modi seu cedule pertinentis ad dictum pondus series sic se habet:

"Ítem, tot aver de pes qui-s vena a càrraga de qualque linatge sia, pach lo faixs de IIII quintals de Montpeller duos solidos de malgureses, exceptadas aquelles coses que han acostumat de pagar meyns, segons que davall és scrit es segeix.

E sia legut als mercaders que en los faixs dels dits avers de pes pusquem metre IIII quintals e mig, e no sien tanguts de pagar cor dos solidos de malgureses per faixs.

Però si en los faixs haurà més de quatre quintals e mig, que d'aquell més degen pagar a rahon de VI diners per quintal, e si meyns hi haurà al faixs de quatre quintals, que hom li abata a for de VI diners per quintal."

Qui modus est satis consonus cum sit satis sufficiens cargua et pondus quatuor quintalium.

Attendentes tamen quod decet clemenciam regiam patruo amore tractare subditos suos et maiori prerogativa gaudere debent, quod extranei ex speciali gracia per nos et omnes successores nostros [IIIr] concedimus perpetuo omnibus gentibus nostris comitatum Rossilionis et Ceritanie, terre Confluentis et Vallispirii, et hoc etiam idem de speciali gracia concedimus tam predictis sindicis seu procuratoribus civitatis Barchinone et universitati et singulis dicte civitatis, quam etiam omnibus gentibus regnorum et terrarum predicti domini regis Aragonum, quibus eadem affectione afficimur, qua gentibus nostris et specialiter ob reverenciam dicti domini regis Aragonum et honorem proborum hominum civitatis Barchino-

ne qui fuerunt causa motiva huius gracie et aliarum predictarum super predictis faxiis, ducimus ordinandum quod omne faxium quod ponderet IIII^{or} quintalia, et de quatuor quintalibus usque ad quinque quintalia, solvat pro carga sive *faixs*, sive vero dictum *faix* ponderaret quinque quintalia et decem libras, solvat pro carga sive *faix*. Si dictum *faix* ponderat ultra quinque quintalia et decem libras incurrat penam scilicet pro quolibet *faix* sive carga, que vel quod ponderaret ultra quinque quintalia et decem libras, solvat et solvere habeat ad rationem IIII^{or} quintalium pro carga sive *faix*.

Ítem, quodlibet costale ponderans duo quintalia et medium, et de duobus quintalibus et medio inferius usque ad duo quintalia minus decem libras solvat pro media carga sive costali. Si vero dictum costale ponderaret ultra duo quintalia et medium et quinque libras, solvat dictum costale ad rationem quatuor quintalium, que predicta omnia faxia et singula sive varge sint ponderis et ponderentur ad quintale de Montepesulano.

Quequidem faxia et costalia talium ponderum intelliguntur de illis rebus et mercaturis que deferentur per mare cum illa que defferuntur per terram, solvant et solvere debeant prout est consuetum solvi pro carga que deffertur per terram quacunque cargam unum animal defferat.

Per hoc tamen non intendimus de rebus seu mercaturis pro quibus numero seu pondere consuetum est solvi leuda in aliquo iuri nostro derogare, ymmo illa omnia pro quibus numero seu pondere est consuetum solvi leudam, et alia omnia et singula de quibus est consuetum levare dari et solvi leudam in dictis castris de Cauquolibero et de Volono, seu leudarii eorundem, prout est scriptum et ordinatum in registro seu capite brevi antiquo de Cauquolibero remaneant nobis salve, et ius percipiendi leudam pro eisdem remaneat nobis salvum. De quoquidem registro seu capite brevi castri de Cauquolibero vobis dictis sin[IIIv]dicus seu procuratoribus dicte civitatis Barchinone transcriptum autenticum dari mandamus.

Retinemus tamen nobis declarando quod si alique res vel mercature que usque in presentem diem non fuerunt portate vel recte, vel in usu portari vel vehi per dicta castra de Coquolibero vel de Volono, vel pro leudaria dictorum locorum pro earum leuda non sit in arbitrio leudariorum dictorum locorum presencium et futurorum, sed ipsarum rerum et mercaturarum leudam taxandam nostro bono arbitrio ac nostre bone et nostrorum successorum consciencie retinemus.

Hanc autem gratiam ordinationem et concessionem de dictis faxiis, cargiis et costalibus facimus et facere intendimus dictis gentibus et subditis nostris comitatum et terrarum nostrarum predicatarum et gentibus civitatis Barchinone, et aliis gentibus regnorum et terrarum dicti domini regis Aragonum, tamen cum sit nostre intencionis quod alie gentes non gaudeant dicta gracia ordinatione seu concessione, ymmo volumus quod alie gentes preter superius nominatas solvant et solvere habeant pro carga faxio sive costali, prout actenus solvere consueverunt in leudis antedictis.

In hac autem gratia et ordinatione et concessione non nominamus gentes regni nostri Maioricarum cum sint franche et libere de leuda solvenda in dictis castris de Coquolibero et de Volono, que si non essent libere et franche intendimus et volumus et eisdem concedimus quod gaudeant gratia et ordinatione et concessione supradictis et infrascriptis quibus gaudebunt gentes supradicte.

Porro quamvis nobis constaret et esset probatum et notorium quod antiquissimis temporibus usque ad moderna tempora solvebatur et levabatur leuda de Coquolibero et de Volono ad monetam malguriencium, et priusquam cursus monete barchinonensem supervenit solvebantur barchinonenses in dicta leuda ad cambium, ita quod considerata lege et valore barchinonensem ad legem et valorem malguriencium, malgurienses valebant plus barchinonensibus quinque solidos pro libra.

Nos tamen de gratia speciali racionibus et contemplacionibus predictis diminuimus cambium predictum et duximus sic ordinandum, quod deinceps de omnibus illis de quibus antiquitus solvebantur duodecim denariis malguriencium solvant tantum tresdecim denariis barchinonensium de terno, et sic de maiori et minori quantitate leude ad eandem formam secundum magis et minus.

Qui dicti barchinonenses de terno sunt sicut illius valoris legis et ponderis quibus [112r] nunc sunt dicti barchinonenses secundum tenorem cuiusdam instrumenti facti super cudenda moneta barchinonensium, de quo dicti syndici seu procuratores civitatis Barchinone nobis transcriptum tradiderunt et eiusdem instrumenti tenor inferius est insertus.

Tamen si contingeret dictam monetam barchinonensium deteriorari vel meliorari lege vel pondere semper solvantur barchinonenses in dicta leuda ad valorem legem et pondus quibus nunc sunt secundum dictum instrumentum, fuit etiam actum et conventum ante et in dicta ordinatione nostra inter nos et dictos procuratores

seu syndicos, quod quidquid petere poteramus racione dicti cambii et dictarum monetarum non recepti pro tempore preterito.

Et si quid dicti procuratores et alie gentes dicti domini regis Aragonum petere poterant racione perceptionis facte per leudarios nostros, pro preterito tempore de dictis novis impositionibus superius per nos amotis totum gratis hinc inde sit remissum.

Retinemus tamen nos Sancius rex predictus et salvamus in presenti concessione et ordinatione, quod si aliquae sint vel essent gentes dictorum comitatum et terrarum nostrarum predictarum, et regnorum et terrarum dicti domini regis Aragonum non consencientes predictis per nos concessis et ordinariis, et eis contradicentes, quod huiusmodi contradicentes non gaudeant presentibus gratia concessione et ordinatione; immo volumus quod quantum ad dictos contradicentes dicta leuda levetur et exigatur ab eisdem, prout ante presentem ordinationem levabatur et solvebatur.

Offerentes nos in illo casu dictis contradicentibus dare iudicem competentem qui auditis racionibus nostris et eorum faciat eis breviter iusticie complementum.

Quequidem predicta omnia et singula per nos et successores nostros concedimus sub modo et forma predictis, tam gentibus et subditis nostris dictorum comitatum et terrarum nostrarum predictarum, et dictis sindicis seu procuratoribus comitatus Barchinone et universitati eiusdem civitatis, quam etiam omnibus gentibus regnorum et terrarum dicti domini nostri regis Aragonum, et notario infrascripto paciscenti recipienti et stipulanti pro omnibus quorum intersit vel poterit interesse.

Et de predictis omnibus et singulis nos, Sancius, rex Maioricarum predictus, predictas gentes nostras superius nominatas et vos, dictos procuratores seu syndicos, nomine dicte universitatis civitatis Barchinone, et dictas gentes dicti domini regis Aragonum in posse notarii [112v] publici infrascripti nomine omnium predictorum et aliorum quorum interest vel interesse potest stipulantis et recipientis in plenam et corporalem quasi possessionem de predictis inducimus de presenti, volentes et intendentes expresse de certa sciencia quod de presenti et deinceps libere utamini et uti possitis supradictis omnibus et singulis per nos concessis et ordinariis sub forma antedicta.

Mandantes vicariis, baiulis, leudariis, et aliis officialibus nostris presentibus et futuris, quod hanc presentem gratiam ordinationem et concessionem nostram teneant compleant et observent,

sub forma et modo predictis et in nullo contraveniant vel aliquem venire permittant, sed ab omnibus et singulis observetur et faciant inviolabiliter observari.

Et ad maiorem omnium et singulorum firmitatem de predictis habendam, presentem cartam nostro sigillo maiori cereo appendici iussimus sigillari.

Nos vero Bertrandus de Sena iureperitus, et Galcerandus de Nogra consiliarius civitatis Barchinone, procuratores seu syndici predicti officio nostri sindicatus funentes, fatemur et recognoscimus vobis predicto domino regi Maioricarum, quod supradictis vos habuistis multum liberaliter et favorabiliter predicta acceptantes granter a vobis de premissis reddimus et refferimus vobis grates pleniores quas possumus, nomine dicti domini nostri super illustris regis Aragonum, et omnium subditorum suorum, et specialiter nomine universitatis Barchinone et singulorum ex ea, et omnia predicta et singula de certa sciencia laudamus et approbamus.

Tenor vero instrumenti procuracionis seu sindicatus dictorum procuratorum civitatis Barchinone talis est:

“Noverint universi, quod cum consilium centum iuratorum civitatis Barchinone fuisset publice preconizatum per civitatem eandem per Guillermmum de Figaria preconem publicum ipsius civitatis, cum tronpeta sive anafill, ut moris est, ipsius civitatis congregandum in domo comune dicte civitatis, que est in monestario Predicatorum civitatis eiusdem, specialiter pro faciendo sindicatu seu procuratorio infrascripto, venerunt ad ipsum consilium venerabiles Galcerandus Nagera, Ferrandus de Minorisa, Petrus Ruvire, Iacobus de Lerenali, et Berengarius de Moncada, consilarii hoc anno civitatis Barchinone. Venerunt etiam ad dictum consilium iurati infrascripti et quorum nomina infra sequitur.

Et dictus Ferrarius de Minorisa, Petrus Ruvire, Iacobus de Lerenali, et [113r] Berengarius de Muncada et iurati infrascripti cum auctoritate et decreto venerabilis vicarii Barchinone vel eius locumtenentis, fecerunt et constituerunt procuratores syndicos actores suos et dicte civitatis et singulorum eiusdem predictum venerabilem Galcerandum Nagera consiliarium predictum et venerabilem Bertrandum de Sena iureperitum ad comparandum pro ipsis et dicta civitate et singulis ipsius coram illustrissimo domino Sancio Dei gracia rege Maioricarum et comite Rossilionis et Ceritanie et domino Montispesulani, super controversia lezdarum maris et terre de Coquolibero et de Volono et aliorum negociorum et factorum

ipsius civitatis et universitatis et singulorum eiusdem tam lezdarum quam aliorum.

Dantes eisdem procuratoribus sindicis et actoribus suis plenam et liberam potestatem conveniendo super predictis cum illustrissimo iamdicto domino rege Maioricarum sacramentum calumpnie et alterius generis iuramentum in animabus eorum et singulorum dicte civitatis, prestandi et faciendi etiam firmandi et consenciendi super predictis omnibus et singulis omnia ea et singula que ipsi consiliarii et iurati et ipsa universitas et singuli eiusdem universitatis facerent seu facere possent super predictis et quolibet predictorum si presentes essent.

Promittentes michi notario infrascripto tanquam publice persone ab ipsis consiliariis et iuratis legitime stipulanti, se semper habere ratum et firmum quidquid per dictos procuratores syndicos et actores actum gestum et procuratum fuerit, et nullo tempore revocare.

Nomina vero dictorum iuratorum qui venerunt ad dictum consilium sunt hec que secuntur: Berengarius de Capellatis, Ffranciscus Novelli, Gispertus Exeminis, Berengarius Ros, Nicholaus Ros, Petrus Iugata, Berengarius Arbosseti, Arnaldus Bernardi, Berengarius de Serriano de Cassis, Arnaldus Dusay, Guillermus de Ruvira, Guillermus Oliverii, Bonay Lauri, Petrus Bertoli, Petrus Mora, Petrus de Munmay, Arnaldus Poncii, Arnaldus de Serriano, Guillermus Augustini, Bernardus de Castro, Petrus de Gardiola, Berengarius de Blavis, Raymundus de Caxans, Bernardus de Bello Loco, Guillermus de Valle, Fferrarius Loreda, Iohannes Gras, Bernardus de Vinyoles, Bernardus Goday, Arnaldus de Villario, Guillermus de Lorano, Iacobus Oloni, Petrus Ferrarii, Guillermus de Torrente, Iacobus Pelliparii, Petrus Juliol, Bernardus Stephani, Franciscus [113v] Remmi et Raymundus de Nagera.

Actum est hoc IIII° nonas iulii anno Domini millesimo trecentesimo septimo decimo, presentibus testibus Ia[co]bo de Turri et Francisco de Podio.

Sig+num Ferrarii de Villa Francha, vicarii Barchinone et Valle-sii, qui huic constitutioni procuratorum sindicorum et actorum ex parte domini regis et auctoritate officii quo fungimur auctoritatem impendimus et decretum, appositum per manum mei Bernardi de Cumbis notarii publici Barchinone, in cuius posse dictus vicarius hec concessit et firmavit die et anno predictis, presentibus testibus Iacobo de Monte Iudayco et Bonanatus de Casalibus iureperitis.

Et ideo ego Bernardus de Cumbis, notarius predictus, hec scripsi et hoc meum sig+num hic apposui.

Sig+num Bernardi Payares notarii publici Barchinone qui hec scribi fecit et clausit, cum litteris rasis et emendatis in linea III^a ubi dicitur «vicarii Barchinone vel eius locumtenentis» die et anno quo supra.”

Tenor autem instrumenti seu transcripti instrumenti facti super cudenda moneta barchinonensium talis est:

“Hoc est translatum sumptum fideliter a quodam instrumento per alphabetum diviso bullato bulla plumbea pendenti in filis siricis illustrissimi Iacobi domini bone memorie regis Aragonum, Maioricarum et Valencie, comitis Barchinone et Urgelli et dominus Montispesulani, cuius instrumenti tenor esse dinoscitur sic ecce.

Pateat universis, quod cum moneta Barchinone succrescente perfidorum et falsariorum malicia per nimiam amixtionem false monete sic a deo villificata, quod in grave dispendium populorum vix comercia inter mercatores more solito contrahuntur et victualia et alie res necessarie venduntur carius ultra modum; idcirco nos Iacobus, Dei gracia rex Aragonum, Maioricarum et Valencie, comes Barchinone et Urgelli et dominus Montispesulani subditorum nostrorum instantibus periculis occurrentes et in futurum eorum necessitatibus salubriter providere curantes, deliberato consilio ordinamus et statuimus quod nova moneta que sit semper perpetua per nos et nostros fideles quos ad hoc duxerimus ordinandos cudatur in Barchinona et sit legalis moneta ternalis, et sicut denarii et oboli eiusdem legi et signi. Ita quod in lege et signo nulla differentia sit inter denarios et obolos. In pondere autem sit talis differentia quod et una marcha monete alayada cum argento exeant decem et octo solidos denariorum, et de una marcha exeant viginti solidi obolorum. Ítem, quod fiat operacio obolorum de duobus solidos pro qualibet libra denariorum.

Hanc autem monetam nos [114r] Iacobus Dei gratia rex predictus, et filius noster infans Petrus, heres Cathalonie, per nos et omnes successores nostros in perpetuum, sub predicta lege pondere et signo promittinus vobis universis civibus Barchinone et omnibus aliis nostris subditis Cathalonie licet absentibus firmiter tenere observare deffendere et custodire, et nunquam in aliquo tempore mutare sub alia forma lege pondere vel signo facimus etiam recipi et currere in omnibus comitatibus civitatibus villis castris et terris et locis in quibus Barchinone moneta currere consuevit huc usque.

Et specialiter in Rossilione, Ceritania, Confluente et Vallispirio, sic quod in predictis locis vel aliquo eorum non currant malgurienses ne aliqua alia moneta, nisi tantum dicta moneta nostra barchinonensem. Et cum in futuris temporibus occurrerit necessitas, ita quod propter indigenciam monete oporteat nos vel successores nostros plus de ipsa moneta facere operario vel cudi, tunc requisito consilio episcopi et proborum hominum civitatis Barchinone faciamus cudi sive operari de ipsa moneta in quantitate temperata secundum quod necessitas requisierit in eadem lege pondere et signo. Ita quod per illius operationem predicta moneta barchinonensem non mutetur nec minuatur, vel in aliquo defraudetur.

Volumus etiam et ordinamus quod probi homines Barchinone eligant ex se duos probos homines et fideles in custodiam dicte monete, et illos quos ipsi elegerint quandocunque moneta operari vel cudi contingerit, comittimus nos de presenti gardam sive custodiam dicte monete vel ipsi custodes observent operationem predicte monete, et legaliter eam operari et cudi faciant.

Ítem, statuimus et ordinamus et promittimus bona fide per nos et successores nostros, quod falsarios predicte monete si que inventi fuerint eorumque deffensores adiutores receptores occultatores et omnes qui scienter ad falsandum predictam monetam assensum consilium vel iuvamen totis viribus prosequantur, et expugnabimus et in rebus et corpore puniemus.

Decernendo etiam statuimus quod castra et possessiones et bona omnia eorum sint ipso facto confiscata nostris usibus applicanda.

Et promittimus legaliter per nos et omnes nostros successores quod castra possessiones et bona predictorum quecunque ista de causa acceperimus vel occupaverimus nunquam ipsis criminosis vel eorum heredibus restituemus nec aliquem emendam inde eis faciemus, nec inde eis veniam aliquam faciemus.

Promittimus etiam per nos et nostros quod nunquam operationem vel locum dicte monete vendemus vel vendi permittemus.

Promittimus etiam per nos et nostros successores quod nunquam a vobis vel [114v] subditis nostris non petemus vel exigemus montaticum vel redemptionem aliquam ratione dicte monete.

Ítem, promittimus per nos et successores nostros, quod per nos vel interpositam personam non petemus vel impetrabimus gratiam indulgenciam vel dispensationem a domino papa, vel successoribus suis quod contra predicta vel aliqua de predictis veniamus.

Ymmo promittimus quod rogabimus dominum papam, et ab eo impetrabimus quod excommunicationis ferat sententiam contra nos et successores nostros de presenti, si contra predicta veniremus vel aliqua de predictis, et etiam contra falsarios dicte monete fautores et receptores et qui eis aliquod dederint auxilium consilium vel iuvamen.

Ítem, statuimus et mandamus omnibus subditis nostris et specialiter campsoribus et numulariis presentibus et futuris, quod iurent quod si invenerint aliquem vel aliquos falsos denarios de dicta moneta tenentes habentes vel utentes, quod requirant unde eos habuerint et frangant in continenti omnes falsos denarios quos invenerint tenendo in tabulis eorum forfices cum quibus eos frangant et denuncient et ostendant vicariis vel aliis officialibus nostris, eos qui dictos falsos denarios tenuerint habuerint vel usu fuerint secundum quod iustum fuerit puniendos.

Ítem, volumus et mandamus et statuimus, quod omnes successores nostri et heredes in Cathalonia, unus post alium, in perpetuum cum inceperint regnare iurent et confirment publice predictam monetam perpetuam et omnia que superius continentur.

Et hec omnia predicta et singula nos Iacobus, Dei gratia rex predictus, et nos infans Petrus heres Cathalonie filius eius, promittimus per nos et omnes successores nostros in perpetuum attendere complere et observare et nunquam in eis in aliquo contravenire.

Et hec omnia supradicta promittimus Deo et votum facimus sollempnem, iurantes per Deum et eius sancta quatuor evangelia manibus nostris corporaliter tacta.

Acta est hoc kalendas augusti anno Domini millesimo ducesimo quinquagesimo octavo.

Sig+num Iacobi, Dei gratia regis Aragonum, Maioricarum et Valencie, comitis Barchinone et Urgelli et domini Montispesulani.”

Sig+num infantis Petri illustris regis Aragonum filii et heredis Cathalonie, qui predicta omnia et singula iuramus, vovemus, laudamus, concedimus et perpetuo confirmamus, apponitum per manum Guillermi de Turre scriptoris nostri de mandato nostro, VIII° kalendas septembris loco et anno prefixis.

“Testes huius rei sunt Raymundus vicecomes Cardone, Guillermus de Cervilione, Petrus de [115r] Berga, Galcerandus de Pinos, Raymundus de Gardia, Garaldus vicecomes Caprarie, Arnaldus Guillermi de Cartanyano, Arnaldus de Villa de Maier.

Sig+num Iacobi de Monte Iudaico qui mandato domini regis hec scribi fecit loco die et anno prefixis.

Sig+num Ollomarii, gerentis vices venerabilis Bernardi de Ponte, vicarii Barchinone et Vallesii eo absente, qui huic translato sumpto fideliter ab originali suo, non cancellato nec in aliqua parte sui viciato ex parte domini regis et auctoritate officii quo fungimur auctoritatem impendimus et decretum, ut ei tanquam originali suo fides plenaria ab omnibus impendatur, appositum per manum mei Bernardi de Cumbis notarii publici Barchinone regentisque scribaniam curie vicarii eiusdem civitatis in quibus manu et posse dictus gerens vices vicarii hanc firmam fecit nono kalendas aprilis anno Domini millesimo trecentesimo nono, presentibus testibus Symone de Podio, Petro de Montecatheno iureperitis, et Petro de Podio.

Et ideo ego Bernardus de Cumbis notarius predictus hec scripsi et hoc meum sig+num hic apposui.

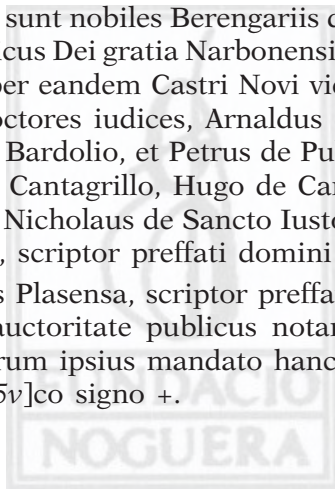
Sig+num Bernardi Payares, notarii publici Barchinone qui hoc translatum sumptum fideliter comprobatum scribi fecit et clausit cum litteris rasis et emendatis in linea VI^a ubi dicitur «Petrus», et in linea decima ubi dicitur «probos», et in altera dicitur de nono kalendas aprilis anno Domini millesimo trecentesimo nono.”

Acta et laudata fuerunt hec in camera regia castri Perpiniani domini nostri regis Maioricarum preffati, pridie idus septembris anno Domini millesimo trecentesimo septimo decimo.

Constat de correctione facta in quadragesima linea ibi ubi dicitur “malguriensis”.

Testes huius rei sunt nobiles Berengariis de Argilariis, archidiaconus Urgelli, Amalricus Dei gratia Narbonensis, et Arnaldus Traverii miles. Et Iaspertus per eandem Castri Novi vicecomes, Raymundus de Villario legum doctores iudices, Arnaldus de Codaletto magister racionalis, Petrus de Bardolio, et Petrus de Pulcro Castro miles maior domus, Hugo de Cantagrillo, Hugo de Cantone miles portierius maior, procuratores. Nicholaus de Sancto Iusto, vicethesaurarius, et Laurencius Plasensa, scriptor preffati domini regis Maioricarum.

Ego Laurencius Plasensa, scriptor preffati domini nostri regis Maioricarum, eius auctoritate publicus notarius ubique terrarum sue dicioni subiectarum ipsius mandato hanc cartam scribi feci et clausi meo publi[115v]co signo +.

[Sense data]

[1a col.] La leuda que'l senyor rey pren a Copliure, la qual se pren en la forma davall escrita.

Primerament, dóna carga de pebre II solidos

Ítem, carga de comí, II solidos

Ítem, carga de matafalva, II solidos

Ítem, carga de sitoal, II solidos

Ítem, de sera, II solidos

Ítem, carga d'alum de ploma ficqueren, II solidos

Ítem, carga de gingibre, II solidos

Ítem, carga de caneyla, II solidos

Ítem, carga de giroffle, II solidos

Ítem, carga de laqua, II solidos

Ítem, carga o caxa de paper, II solidos

Ítem, carga de bresill, II solidos

Ítem, carga de nou noscada, II solidos

Ítem, carga de nou d'exarch, II solidos

Ítem, carga d'argent viu, II solidos

Ítem, carga de vermelló, II solidos

Ítem, carga de indi, II solidos

Ítem, carga de orpiment, II solidos

Ítem, carga de coraill, II solidos

Ítem, carga de grana, II solidos

Ítem, carga de gala, II solidos

Ítem, carga de cotó, II solidos

Ítem, carga d'ensens, II solidos

Ítem, carga de sucre, II solidos

[2a col.]

Ítem, carga de roses, II solidos

Ítem, carga de violes, II solidos

Ítem, carga de saffrà, II solidos

Ítem, trossels de cordoà, II solidos

Ítem, trossels de tota draperia, II solidos

Ítem, tota bèstia qui port draps per teyner o per adobat a Perpenyà, paga per carga II solidos

Ítem, costal de draps, I solido

Ítem, si és senar o meyns, I diner

Ítem, si és doble, II diners

Ítem, si és bala de V draps, I solido

Ítem, si n-i ha VI, paga I solido

Ítem, si n-i ha més de VI, pagua per cascuna dobla II diners

La qual leuda pot vendre lo leuder vullès a la intrada vullès a la ixida. Emperò si-s venia la roba, pot haver leuda de la intrada e de la ixida.

Ítem, troseyl de trelís, II solidos

Ítem, bales de teles de LXX cordes, II solidos

Ítem, faixs de aymines e de cabrits, II solidos

Ítem, leyn cubert que port gàbia dóna per gàbia una maymudina

Ítem, leyn cubert que no port gàbia dóna per staque II solidos

[116r, 1a col.]

Ítem, carga de merceria, II solidos

Ítem, carga de corregeria, II solidos

Ítem, bala grosse de conills que pes tres quintals, II solidos

Ítem, cavaill, XX solidos

Ítem, palaffrè, VII solidos

Ítem, rossí, V solidos

Ítem, mul o mula, II solidos

Ítem, ega, I solido

Ítem, polí cavallin que sia sobre ayn, I solido

Ítem, barcha ab timó, I solido

Ítem, barcha meyns de timó, IIII diners

Ítem, carga de cassafiscola, I solido

Ítem, mug deredor, III solidos

Ítem, tota nau dóna per gàbia una maymundina senar

Ítem, centenar de boquines, I solido VI diners

Ítem, carga de lana de III quintals, I solido VI diners

Ítem, quintal de lana, VI diners

Ítem, faix de motonines, I solido VI diners

Ítem, carga de regalíssia, I solido

Ítem, carga d'amellòs, I solido

Ítem, miller d'esteyla de boys, VIII diners

Ítem, carga de draps e de fustanis, I solido

Ítem, carga de ris, I solido

[2a col.]

Ítem, carga de roga de III quintals, I solido

Ítem, carga de sabó, I solido

Ítem, carga d'alum d'alap, I solido

Ítem, carga de blanc de lavar, I solido

Ítem, carga d'archità, I solido

Ítem, juheu o sarrafí, I solido

Ítem, carga de cuyrs deu-n'i haver deu, X diners

Ítem, sàrrie de peix salat o de anguil·la, IX diners

Ítem, sporta de verat, I diner

Ítem, carga d'auruga, VIII diners

Ítem, sach de vellanes, VIII diners

Ítem, mul o mula que·s vena en esta vila dóna al fre o [sic],
I solido

Ítem, carga d'oli de linons, I solido

Ítem, carga de mirals, VI diners

Ítem, eymina de forment, VI diners

Ítem, lo sester, II diners

Ítem, eymina de sàyros, VI diners

Ítem, lo sester, II diners

Ítem, eymina d'ordi IIII diners, òbol

Ítem, carga de ros de vaylle, VI diners

Ítem, carga d'alum de bolcan, VI diners

Ítem, quintal de ploma, IIII diners

Ítem, quintal de cooure, IIII diners

Ítem, quintal de borra, IIII diners

Ítem, bachó, IIII diners

Ítem, quintal de dàtills, IIII diners

[116v 1a col.]

Ítem, quintal de seu o de sagí, IIII diners

Ítem, ase de pessatie, IIII diners

Ítem, cester de amelles, I diner

Ítem, carga de cuyrs de boch, IIII diners

Ítem, carga de cuyrs de moltons, IIII diners

Ítem, quintal de Cambe obrat o adobat, IIII diners

Ítem, quintal de formatges, IIII diners

Ítem, drap d'Avinyó, IIII diners

Ítem, drap de Gènoa, IIII diners

Ítem, sporta de figa d'Elaquant, III diners

Ítem, sporta de figa de Malicha, III diners

Ítem, sporta de figa de Tortosa, III diners

Ítem, sporta de figa de Mallorca, II diners

Ítem, sporta de figa de Valèncie, II diners

Ítem, sporta de pega, III diners

Ítem, ordre d'oli, III diners

Ítem, gerra d'oli, II diners

Ítem, quintal de cleda, II diners

Ítem, gerra de tonina, II diners

Ítem, ordre d'alquitran, II diners

Ítem, quintal de mel, II diners

Ítem, quintal de fustet, II diners

Ítem, quintal de leuton e de metailh, IIII diners

Ítem, quintal d'estayn, IIII diners

Ítem, quintal de plom, II diners

[2a col.]

Ítem, quintal d'etzebib, II diners

Ítem, quintal d'erbe cuquera, II diners

Ítem, quintal de caqua de sera, II diners

Ítem, quintal de ferra que no sia obrat, II diners

Ítem, quintal de ferre obrat, II diners

Ítem, quintal d'alcofoll, II diners

Ítem, quintal de [*en blanc*]

- Ítem, quintal d'estopa, II diners
 Ítem, quintal de pèl de boch, II diners
 Ítem, sporta grossa de sardina, II diners
 Ítem, lo miller, I diner
 Ítem, quintal de soffre, II diners
 Ítem, porch de passatge, I diner
 Ítem, bèstia manuda, masalha
 Ítem, crop de veyre, cant passa, II diners
 Ítem, drap de France, cant se ven pelós, IIII diners
 Ítem drap d'Eràs, pessa, e no deu dar altre leuda, IIII diners
 Ítem, quintal d'alum de Camigó, II diners
 Ítem, forcades de ferra, unas ab altres III diners
 Ítem, quintal de cenra clavilada II diners
 Ítem, de C. ampoles, IIII ampoles
 Ítem, quintal de gra de carabassa, II diners
 [117r 1a col.]
 Ítem, quintal de gran de cogombre et d'albuqua, II diners
 Ítem, miler de anaps de bruch cavats, I solido VI diners
 Ítem, quintal de li, VIII diners
 Ítem, o la carga, II solidos
 Ítem, migerola de vi de Massella, masalha
 Ítem, mug de vi de Tarascó e de Rose, IX diners
 Ítem, mug de vi d'Acde, V diners
 Ítem, mug de Narbona, III masallas
 Ítem, saumada de vin de Copliure, I diner

Tot mercader deu resembbra sa cavalcadura una vegada l'ayn, quant ven de Cathalunya.

Encara és a ssaber que-ls leuders reten de la leuda, de la roba qui ven per terra, qui-s descarrega en hostel del seu, I diner; del qual diner ha l'ostaler la meitat, e-l mercader l'altre mitat, e-l dit hostaler pusque la roba sia en l'ostal, deu-na certifficar los leuders, e deu gardar que la roba no isca de-l hostel sens sabuda dels leuders, ni aminvar tro haie pagada la leuda, et si ho fasia l'ostaler, seria incorregut de la pena que-l senyor rey hi ha pausada.

[2a col.]

Ítem, de la roba de la mar que reten al senyor de qui és la roba, quant ha leudat del seu, masalha.

Encare segons que és la quantitat de la leuda que donne a l'escrivà e al senyor del leyn, o de la barcha, cant XII diners, cant VI diners, cant més cant meyns, per so que trobem veritat de la roba ab ells.

Encara reten de la tascha al senyor del leyn, del solido I diner.

97

[Sense data]

Aquesta és la ordinació que'l senyor rey ha feta de la leuda.

Primerament, centenar de cuyrs de cers, I solido VI diners

Ítem, faix de cuyrs de cavals, axí com de bous e d'ases e de mules, axí meteís

Ítem, carga de pesteyl, I solido

Ítem, carga de rayina, VI diners

Ítem, moles de molins, cascuna II diners

Ítem, moles de molar, cascuna I diner

Ítem, sabates, lo quintal II diners

Ítem, carga d'escudeles e de tailladors VI diners

Ítem, obra de terra de Malicha la dotzena pocha, I masalha

[117v 1a col.]

Ítem, la dotzena pocha, masalha

Ítem, obre de terra de Barsalona e de semblant preu, la dotzena pocha, masalha

Ítem, cordes maynes d'espart, lo centenar II diners

Ítem, cordes grosses d'espart, lo centenar III diners

Ítem, treneles, lo centenar III diners

Ítem, sclops qui vaien per vendre, la dotzena I diner

Ítem, reitiz e palomers e altra exàrcia d'erbe que no sia nomenada, sol que vase per vendre per libra, I diner

Ítem, hassa de cabasses migans et grosses, uns ab altres, I diner

Ítem, hassa de cabasses boatels, masalha

Ítem, liassa de cabasses de Valèncie, I diner

Ítem, palma, lo quintal, masalha

Ítem, carbó, lo sach de Cobliure I diner

Ítem, confits, la carga ab la tara I solido

Ítem, vorí, la carga II solidos

Ítem, ermodàtils, la carga I solido

Ítem, gínjols, la carga VI diners

Ítem, pinyons, la carga VI solidos

Ítem, goma, la carga III diners

Ítem, ergile, la carga I solido

[2a col.]

Ítem, palla de mecha, la carga III diners

Ítem, ensens, la carga II solidos

Ítem, vedriol, la carga VI diners

Ítem, sal, la XXè, XXè

Ítem, asser, lo quintal II diners

Ítem, blat tibesansi, la carga III diners

Ítem, nous e castanyes, lo cester I diner

Ítem, arbres e entenes e necles qui vasen per vendre, per libra
I diner

Ítem, sàrries, la dotzena I diner

Ítem, graneres, la dotzena I diner

Ítem, pinyes, la carga III diners

Ítem, aur e argent, e moneda, et tota bosonalla, per libra masalha

E és entès que les C. llibres de moneda sien franques.

E vol lo senyor rey, que si porta més de cent llibres, que pach
per so que portarà més.

Ítem, semals, la saumada I diner

Ítem, cercles de semals e de botes, la saumada I diner

Ítem, saumada de dogues e de fonells, masalha

Ítem, sàrria d'esperdenyes, I diner

Ítem, meles, la carga I diner

Ítem, limos, e poncis, e toronges, la carga masalha [118r]

Ítem, totes altres causes que no sien nomnadas, a coneguda
dels leuders segons lo preu que valrà segons les causes davant dites

Ítem, mil, blat, ni farina de hòmens de Baynuls, ni de cols prehons que porten per lur despendre, que no pach res

Ítem, pus que aquesta ordinatió de la leuda davant dita fo feita e ordonada, lo senyor en G. de Puig d'Orfila, ab volentat del senyor, ab alguns mercaders de Barchinona, que tot costal en què haia II quintals, a quintal de Montpeler deu passar per mige carga, e si hi ha quintal e mig a quintal de Cobliure, aytanbé deu passar per mige carga. E cant la carga serà de III quintals a quintal de Cobliure, deu-se'n abatre per lo meyns. E si la carga pesava IIII quintals de Montpeller, deu passar atressí per carga; e si més pesava de IIII quintals de Montpeller, deu-se'n penre per lo mes segons la rasó sobredita

Ítem, si al faix dels cuyrs ha X cuyrs, deuen-se'n penre X diners, e si n'i ha XII no se'n deuem penre pus, si no X diners; e si més n'i ha de XII cuyrs, deu-se'n penre I diner per cuyr, per aytants com n'i haia més de XII

Ítem, si al faix de les boquines qui va per mar ha cinquante pells, deu-se'n penre IX diners, e si n'i ha LX no seu penre més de IX diners; e si n'i ha més de LX deu-se'n penre per lo més, sagons aquesta rahó

98

[1317, març, 26]

Privilegi feit per manera de transacció e compositió que ls hòmens de Perpenyà e de Cobliure, e de les terres de Rosselló e de Valispir, són francs quitis de tota leuda imposada o imposadora en les ylles de Mallorques, de Manorcha et d'Ayviça.

Sancius, Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie et dominus Montispessulani. Notum facimus universis, quod consules ville Perpiniani nomine universitatis eiusdem ville et homines ville de Cauquolibero et terrarum nostrarum Rossilionis et Vallispirii nobis supplicando significarunt, quod tempore quo illustrissimus dominus Iacobus rex Maioricarum memorie recolende pater noster imposuit noviter lezdam in Maioricarum homines ville Perpiniani et ville Coquiliberi et terrarum Rossilionis et Vallispirii supplicando significarunt prefato domino regi patri nostro se esse gravatos in dicta nove lezde [118v] imposicione asserentes se semper quod postquam regnum Maioricarum fuit ereptum a paganorum

manibus fuisse immunes in Maioricis ab omni leuda et ab omnibus servitutibus et exaccionibus quibuscunque, prout ceteri qui affuerant in captione regni predicti de Cathalonia et aliis terris et locis, et quod in ipsa captione fuerunt multum obsequiosi non absque rerum et personarum dispendio et iactura, et quod licet de libertatibus huiusmodi non possent privilegia aliqua exhibere habebant, tamen inde longum usum et multum antiquum ex quo dicebant sufficienter esse probatum titulum libertatis quem allegant.

Quare supplicarunt prefato domino regi patri nostro ut eos faceret gaudere libertate leude predictae et impositionis et solutionis eiusdem, tam propter predicta tamen etiam quia ipsi domino regi et progenitoribus suis erant et fuerant semper ipsi homines et eorum predecessores fideles obedientes et devoti in omnibus quibuscunque, et cum olim similem questionem moverunt plures homines de Cathalonia dicto domino regi pro dicta leude impositione idem dominus rex pater noster fecit responderi dictis hominibus ville Perpiniani et Coquiliberi et aliarum terrarum predictarum per Guillelmum de Podio Orphila, quondam consiliarium suum, quod illam libertatem quam dicti homines Cathalonie reportarent de dicta leuda et impositione et solutione eiusdem similem reportarent homines ipsi villarum Perpiniani et Coquiliberi et dictarum terrarum, sub quo dedit eis firmam spem certumque verbum seu dari fecit per dictum Guillelmum de Podio Orphila consiliarium suum.

Ceterum cum de facto contingerit quod plures homines diversorum locorum de Cathalonia dicant se liberos et de facto sint immunes et liberi in Maioricis cum omnibus rebus et mercibus suis ab omni leuda et prestacione et solutione eiusdem consules prenominati ville Perpiniani, nomine universitatis hominum eiusdem ville et homines de Coquiliberi et terrarum predictarum Rossilionis et Vallispirii nobis humiliter supplicarunt ut eos faceremus libertate et immunitate gaudere leude predictae et solutionis eiusdem.

Intendentes de premissis omnibus satis plene et clare nos et nostram conscienciam informasse, adhicentes fore consentaneum equitati et ratione honorique nostro regio expedire, ut ipsi qui nostro sunt subditi et fideles nostrisque inherent continuo honoribus iussionibus et serviciis ferventer et cordialiter ut devoti immunes sint a dicta leuda, sicut inde de facto sunt liberi [119r] et immunes plures de Cathalonia et aliorum etiam locorum qui nostro non sunt subditi dominio, nec nostra supportant honora ut ipsi.

Procuratoribus vero nostris pro iure nostro se opponentibus ad premissa, et dicentibus premisa ex adverso petita et supplicata non debere fieri vel concedi pluribus rationibus pro iure nostro allegatis.

Tandem nos Sancius, Dei gracia rex Maioricarum predictus, considerantes omnia supradicta in et super longevum usum libertatis et immunitatis quam ante impositionem dicte leude iam dicti homines nostri dicebant se habere et habuisse in toto regno Maioricarum, ab omni leuda et ab aliis servitutibus et exactionibus quibuscunque, offerentes ut dicebant se posse premissa legitime hostendere ac probare in hoc dubio deliberatione plenius habita, cum consilio nostro invenimus quod magis expediebat nobis et iuri nostro cum dictis hominibus compositionem et transactionem super premissis facere quam futurum iudicium expectare.

Et ideo volentes partem laboribus et expensis dictorum nostrorum subditorum atque nostris ex certa sciencia per nos nostrosque successores quoscunque ex causa transactionis liberamus perpetuo absolvimus et franquimus ac liberos et francos reddimus et facimus omnino in toto regno Maioricarum et insulis adiacentibus ipsi regno omnes et singulos homines nunc et in futurum in villa Perpiniani et in Coquolibero et terris predictis Rossilionis et Vallispiri, et in omnibus castris et locis terrarum ipsarum et omnia bona res et merces eorum ab omni leuda predicta et prestatione et servitute eiusdem que levabatur et recipiebatur in Maioricarum ab hominibus villarum et terrarum predictarum.

Volentes et concedentes quod ex nunc ex vigore presentis compositionis et transactionis dicti homines ville Perpiniani et de Coquolibero et terrarum predictarum sint et fiant perpetuo in dicto regno Maioricarum et insulis eidem adiacentibus quitii et immunes ab omni leuda veteri et nova imposita vel imponenda et aliis servitutibus et exactionibus quibuscunque.

Nam inde eos omnes et singulos franchos et immunes reddimus et facimus in eternum ratione presentis compositionis et transactionis, prout melius plenius et utilius ac perfectius dici intelligi scribi legi ac interpretari potest et poterit, ad libertatem et utilitatem et bonum et sanum intellectum et comodum omnium et singulorum predictorum hominum presencium et futurorum, et bonorum rerum et mercium eorundem villarum Perpiniani et Coquiliberi et terrarum predictarum Rossilionis et Vallispirii.

Et si aliqua possent [119v] possent dici interpretari vel presumi veraciter vel presumptive adversus huiusmodi compositionem et

transactionem libertatem et immunitatem, volumus et concedimus ex certa sciencia quod omnia interpretentur et declarentur pro predictis hominibus nostris, et ad utilitatem eorundem, ita quod omnes et singuli homines villarum et terrarum predictarum sint perpetuo liberi cum omnibus bonis rebus et mercaturis suis, ac franqui et immunes in toto regno Maioricarum et insulis adiacentibus ipsi regno ab omni leuda et prestatione eiusdem nova et veteri, et ex aliis servitutibus et exactionibus quibuscunque impositis seu imponendis racione et ex vigore compositionis et transactionis presentis, omnibus contrarietatibus et exceptionibus postpositis et reiectis.

Confitentes insuper et recognoscentes in veritate predictis consulibus ville Perpiniani et hominibus de Coquolibero, ac hominibus terrarum predictarum Rossilionis et Vallispirii, quod nos pro huiusmodi compositione habuimus et recepimus numerando ab eisdem quinque milia libras monete Barchinone, cuius monete LXV solidos valent unam marcham argenti fini recti pensi Perpiniani, quas promittimus convertere et ponere in empcionibus reddituum perpetuorum quam primum ad id obtulerit se facultas, et de eisdem quinque milibus libris ab ipsis per paccatos nos tenemus et contentos.

Et renunciamus omni exceptioni dicte pecunie non habite et non numerate.

Mandantes locum nostrum tenentibus, vicariis, baiulis, procuratoribus, et aliis nostris et nostrorum successorum officialibus presentibus et futuris, quod huiusmodi libertatem et immunitatem firmam habeant et observent et faciant ab omnibus firmiter et inviolabiliter observari.

In quorum omnium testimonium et fidem pleniorum presenti carte nostrum iussimus appendi sigillum.

Acta et laudata fuerunt hec in camera regis castri Perpiniani domini nostri regis predicti, septimo kalendas aprilis anno Domini millesimo trecentesimo septimo decimo.

Testes huius rei sunt, nobilis Raymundus Fulconis Dei Gratia, Petrus de Pulcro Castro miles maior domus Cardone, et Petrus de Fonolletto Insule, Arnaldus de Codaletto magister rationalis et vicecomitis, et Guillermus de Caneto, Nicholaus de Sancto Iusti vice thesaurarius [sic], Arnaldus Traverii miles, et Raymundus de Villario legum doctores, iudices, et Iacobus Scuderii scriptor preffati domini nostri regis.

Ego Laurencius Plasensa scriptor preffati domini nostri regis ipsius mandato hanc cartam scribi [120r] feci et suprascripsi in linea septima “terrarum”, et clausi et subsignavi meo publico et consueto sig+no.

99

[1322, octubre, 30]

Que.ls hòmens dels comtats de Rosselló e de Cerdànyia si no de Perpinyà e de Cobliure pagen leuda en Mallorques e en les ylles en aquella adiahents, la qual leuda és dels homes de Perpeynà.

Sancius Dei gracia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie et dominus Montispessulani.

Notum facimus universis quod cum fideles nostri consules ville nostre Perpiniani nomine universitatis eiusdem ville et ceterorum locorum et castrorum comitatum et terrarum nostrarum Rossilionis et Vallispirii, Confluentis et Ceritanie, dudum ex causa compositionis seu transactionis inter nos et ipsos inde facte adquisiverint et habuerint seu redemerint a nobis leudam quam recipiebamus et recipere debebamus ac consueveramus in regno nostro Maioricarum et insulis eidem regno adiacentibus de et pro quibuscunque rebus et mercibus quas homines dictorum locorum comitatum et castrorum predictorum, comitatum seu terrarum predictorum defferiebant vel defferri faciebant ad regnum et insulas supradictas, aut inde extrahi et in quantitate quinque mille librarum barchinonensium soluta nobis per dictos consules racione redemptionis seu transactionis dicte leude homines dictorum comitatum castrorum et locorum terrarum nostrarum predictorum solvere et contribuere tenerentur, partem inde eos contingentem prout conductum et ordinatum fuit in nostra ac consilii nostri presencia, nichilque in ipsa quantitate contribuerint vel solverint nisi solum homines castri de Coquolibero qui tantum solverunt partem eos contingentem, cum totum residuum dicte quantitatis solvissent seu solverint predicti consules de bonis universitatis predicte ville Perpiniani, ymmo ad solvendum et contribuendum in dicta quantitate ceteri homines et habitatores aliorum castrorum et locorum comitatum licet moniti et requisiti pluries fuerint hactenus contradixerint et ad huc contradicant.

Idcirco indempnitati ville predicte nostre Perpiniani prout nostra interest volentes in quibus iuste et debite possimus providere,

ad humilem supplicationem fidelium nostrorum Petri Rome, Petri Aulomarii et Iohannis Riupulli scriptoris nunciorum ad per fideles nostros ville predicte destinatum, per nos et omnes successores nostros gratis et ex certa sciencia statuimus et ordinamus et in perpetuum damus et [120v] concedimus predictis consulibus ville nostre Perpiniani iamdicte presentibus et qui pro tempore fuerint et universitati eiusdem ville licenciam potestatem auctoritatem et plenum posse habendi exigendi levandi colligendi et percipiendi in dictis regno nostro Maioricarum et insulis eidem adiacentibus, omnem leudam seu ius leude ab omnibus universis et singulis hominibus castrorum et locorum comitatuum predictorum et terrarum eidem comitatibus adiacencium presentibus et futuris hominibus de Coquolibero dum taxat exceptis de omnibus et singulis rebus et mercibus quas ad ipsa regnum et insulas defferent seu defferri facient undecunque vel inde extrahent seu extrahi facient, prout nos ipsam leudam habere et recipere consueveramus ante transactionem seu redemptionem predictam quoniam omnem ius exigendi levandi habendi et percipiendi a dictis universis hominibus presentibus et futuris dictorum comitatuum et terrarum predictarum dictam leudam et quidquid ex ea levabitur seu habebitur et colligetur de cetero ab eis in dictos consules et universitatem ville Perpiniani ex causa transactionis seu redemptionis prescripte transtulimus et transferimus de presenti in posse tui notarii publici infrascripti, stipulantis et recipientis nomine dictorum consulum et universitatis predicte et a nobis et nostris per inperpetuum ipsam leudam penitus abdicantes.

Dantes et concedentes dictis consulibus et universitati dicte ville Perpiniani presentibus et futuris licenciam et auctoritatem quod possint eligere unum vel plures bonos homines et fideles quos ad hoc noverint idoneos et sufficientes ad colligendum et recipiendum nomine ipsorum et insulis dictam leudam quem vel quos presentent locum nostrum tenenti in dicto regno Maioricarum, in cuius posse teneatur iurare bene et fideliter se habere in colligendo levando et percipiendo dictam leudam ac dictis consulibus vel eorum certo mandato reddere verum compotum et legitimam rationem de receptis seu perceptione et collectione dicte leude, et quidquid perceptum et habitum seu levatum fuerit per eos dictis consulibus vel eorum certo mandato libere et absque difficultate aliqua tradere per ipsos consules expendendum et convertendum in negocia utilitates et necessitates universitatis dicte ville Perpiniani.

Qui collectores seu perceptores per ipsos consules vel eorum nuncios vel procuratores possint removeri vel mutari et alii constitui et ordinari quando et quosciens voluerint et eis videbitur expedire. Sed semper quicumque collectores et perceptores [121r] dicte leude ordinabuntur seu instituentur debeant presentari dicto nostro locumtenenti ut est dictum. Verum si pro tempore dicti homines ceterorum locorum seu castrorum comitatuum et terrarum nostrarum predictarum illi videlicet quorum fuit a nobis per dictos consules Perpiniani acquisita et redempta predicta leuda, quiquod nondum solverint ut supra dicitur partem eos contingentem vellent dictam partem eos contingentem solvere dictis consulibus ville Perpiniani, et redimere ab eis leudam huiusmodi quam nos de presenti damus et concedimus eisdem, eo casu volumus et concedimus et pro dictis hominibus retinemus quod quandocumque voluerint et partem eos contingentem plene et debite dictis consulibus solverint ab exactione et prestatione leude huiusmodi quitentur et penitus absolvantur.

Mandamus igitur locum nostrum tenentibus vicariis, baiulis, thesaurariis, procuratoribus et aliis officialibus nostris presentibus et futuris, quatinus huiusmodi concessionem, donationem et ordinationem nostram inviolabiliter observent et firmiter teneant, et per alios quoscumque inviolabiliter teneri et observari faciant. Compellendo seu compelli mandando efficaciter universos et singulos homines predictos comitatuum locorum et terrarum premissarum hominibus de Coquolibero dum taxat exceptis, ad solvendum plene et integre dictam leudam collectoribus per dictos consules deputatis ad simplicem requisitionem eorundem collectorum prout nos aut officiales nostri nostro nomine ipsam leudam consueveramus ante compositionem preffatam levare et percipere ab eisdem.

In quorum omnium testimonium et fidem perpetuam presentem cartam nostram appensione bulle nostre plumbee iussimus comuniri.

Acta et laudata fuerunt hec in camera consilii castri regii civitatis Maioricarum, tercio kalendas novembris anno Domini millesimo trecentesimo vicesimo secundo.

Berengarius Maynardi, cancellarius.

Signum + nostri Sancii Dei gracia regis Maioricarum, comitis Rossilionis et Ceritanie et domini Montispesulani, qui predicta omnia et singula ex certa sciencia laudamus atque firmamus.

Testes huius rei sunt, Dalmacius dominus de Banyullis, venerabilis frater Guido episcopus Maioricarum, Hugo de Tacione

ammiratus, nobilis Guillelmus de Caneto senescallus, Guillelmus de Fontibus portarius maior, milites, Ares Ferrandis dominus de Petra et de Sancto Iohanne, Raymundus de Villari legum doctor iudex, venerabilis Berengarius Maynardi canonicus Narbonensis cancellarius, Nicholaus de Sancto Iusto thesaurarius, Galcerandus Sa Costa archidiaconus in ecclesia Urgellensis, omnes [121v] consiliarii domini regis preffati, Hugo de Cantagrillo procurator regius, Iacobus de Bocanova scriptor et Bernardo Villenove notarius.

Sig+num Iacobi Scuderii notarii predicti domini nostri regis Maioricarum illustris et eius auctoritate publici, qui hec scribi feci de mandato eiusdem domini regis et clausi dicto meo publico signo.

100

[1314, febrer, 18]

Ordinació que·ls cònsols novellament creats deuen ausir compte dels vells e de·l administrador de·l hospital dels paubres, e del regidor de la almoyna comuna de la vila, e del comanador de la casa de Sant Làtzer, e de·l obrer del pont de la vila, e fins que·ls dits comptes haien ausits no haien salari de·l offici del consolat.

Ítem, que·ls cònsols no haien salari per res que treballem per la vila, sinó lo salari del consolat, mes si van defora que haien oltre lo salari la messió, e qui és estat cònsol I ayn no·u pot ésser fins passats tres ayns.

Ítem, sacrament del jutge de apells o de son loch tenent.

Ítem, ordinacions sobre la iustícia que ha la cort de aquell qui cau del pleyt.

Noverint universi, quod nos Sancius Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie et dominus Montispessulani. Fideles nostros habitatores ville Perpiniani.

Volentes prosequi favoribus graciosis et eorum universitatem et singulos ex ea privilegiis et immunitatibus premunire ut villa ipsa et eius habitatores multiplicentur et bonorum suscipiant incrementum, per nos et nostros gratis et ex certa sciencia iubemus et statuimus quod consules qui fuerunt annis singulis in dicta villa Perpiniani in principio sui regiminis una cum duobus probis homi-

nibus eiusdem ville per nostrum locumtenentem adiunctis debeant et teneantur recipere compotum ab aliis consulibus qui fuerunt in dicta villa ante ipsos anno transacto de gestis et administratis per illos et per alios consules a quibus ipsi consules preteriti compotum audiverint et receperint.

Item, iidem consules noviter creati una cum duobus probis hominibus eiusdem ville, adiunctis sibi per nostrum locumtenentem audiant et recipiant anno sui officii compotum seu rationem a preceptore seu rectore qui constitutus fuerit in hospitali pauperum Perpiniani et ab illo qui regerit helemosinam comunem eiusdem ville. Et a preceptore seu emptore domus Sancti Lazzarii eiusdem ville et bonorum et iurium eiusdem. Et ab illo qui tenuerit et procuraverit opus pontis eiusdem ville.

Item, quod dicti consules vel [122r] eorum aliqui de salario constituto pro dicto officio consulatus nichil habeant vel recipiant donec ab omnibus supradictis habuerint et receperint compotum et rationem de administracionibus suis. Et pro aliis negociis tangentibus villam et universitatem Perpiniani circa que dicti consules vaccabunt et laborabunt nullum habeant salarium vel logerium preter constitutum pro officio consulatus. Sed cum pro aliis dictis negociis habebunt se absentare a villa Perpiniani quantum pro illis absentes fuerint ab ipsa villa et eius terminis habeant de comuni ipsius ville sumptus quos fecerint pro ipsis negociis.

Item, quod ex quo aliquis per unum annum consul fuerit dicte ville non possit ad idem officium consulatus exercendum reduci vel iterari donec transacti fuerint tres anni a fine anni quo consul fuerit computandi, nisi nos aut nostri successores attenda condicione personarum et necessitate, aut utilitate rei publice voluerimus aliter ordinare.

Item, cum constiterit aliquem debere reffundere seu tornare aliquid pro officio seu administratione quam gesserit tangente universitatem seu villam predictam, reddito per eum compoto de administratione predicta solvat et restituat in continenti quod debebit ad voluntatem eorum qui ab eo receperint compotum, et consulum qui nunc fuerint dicte ville qualibet mora et appellatione cessante nisi manifeste evidenter et notorie posset ostendere in continenti, quod per receptores dicti computi gravaretur.

Item, volumus, statuimus et interdicimus generaliter omnibus quod non construant domos vel alia edificia extra muros dicte ville vel iuxta ipsos muros et in domibus et aliis edificiis ibi iam inceptis non procedatur ulterius in aliquo.

Item, quod locatenentes nostrorum iudicum appellationum et subdelegati ab eis iurent observare consuetudines Perpiniiani, et se esse fideles et munera aliqua a neutra parcium non recipere sicut iudices causarum principalium iurant et iurare consueverunt.

Item, statuimus et concedimus quod per curiam baiuli dicte ville Perpiniiani vel officialibus eiusdem non exigatur iusticia pro aliqua querimonia facta de debito, nisi demum soluto debito creditori vel elongato inde debitorem per creditorem. Verumptamen si debitor fuerit non solvendo ad totum debitum non exhigatur vel non habeatur iusticia, nisi de illa parte seu quantitate que fuerit soluta.

Item, statuimus quod cum aliqua persona extranea a villa Perpiniiani obligata fuerit [122v] alicui de Perpiniiano in aliqua summa peccunie ex aliquo contractu, et persona illa extranea absens fuerit a dicta villa et ille de Perpiniiano cui debebit exposuerit querimoniam contra dictum absentem de dicta summa peccunie debita vel parte eiusdem curia baiuli Perpiniiani ad requisicionem dicti conquerentis de bonis que invenerit debitor emparet usque ad valorem quantitatis de qua facta fuerit querimonia, nec iusticia non debatur inde donec absens per se vel per procuratorem comparuerit. Et si confessus fuerit coram iudice se debere debitum, sed nichil debeatur vel solvatur pro iusticia in hoc casu. Si vero negaverit debitum iudex cognoscat de hoc et ille qui succumbuerit solvat inde iusticiam.

Item, concedimus et statuimus quod cum contingerit aliquos in adulterio deprehensos fustigari per villam Perpiniiani, masculus portet brachas et femina portet velamen aliquod circa nates quo partes cooperantur quas natura docuit velare, licet hactenus tales fustigari consueverint per villam nudi sine aliquo velamento.

Mandantes loca nostra tenentibus vicariis baiulis et aliis officialibus nostris presentibus et futuris quod predicta omnia et singula dicte universitati et ville Perpiniiani observent et faciant ab omnibus inviolabiliter observari,

In quorum omnium testimonium et fidem presentem cartam sigillo nostro pendenti iussimus insigniri.

Quod est actum in Sancto Felice Guixolencis, duodecimo kalendas marcii anno Domini millesimo trecentesimo terciodecimo.

Testes huius rei sunt, Petrus de Fonolletto, Petrus de Pulcro Castro miles maiordomus, Poncius de Caramanno de Peracollis, dominus Arnaldus de Codaletto thesaurarius, Arnaldus Traverii iudex, et Laurencius Plasensa scriptor preffati domini regis.

Ego Laurencius Plasensa scriptor preffati domini nostri regis ipsius mandato hanc cartam scribi feci et clausi et subsignavi meo publico sig+no.

101

[1317, març, 26]

Confirmatió de-l statut e ordinació de Perpinyà, que aquell qui serà elet a tallar questa o col·lecta no haia algun salari, mes aquell qui cullirà lo dit tall questa o col·lecta haia salari covinent.

Sancius Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie et dominus Montispessulani.

Notum facimus universis quod consules et probi homines ville Perpiniani exhibuerunt nobis quoddam statutum seu ordinationem factam olim per probos homines dicte ville Perpiniani continentem, quod cum aliquis [123r] electus fuit ad talliandam questiam aliquam vel collectam publicam in villa Perpiniani non possit aliquid retinere vel recipere aut petere vel habere pro labore suo quandocumque et quoscienscunque fuerit electus ad talliandum questiam seu collectam, ymmo gratis et sine aliqua remuneratione seu salario teneatur facere fideliter et diligenter ordinare et talliare talliam seu collectam ad quam fuerit electus, sed collectores seu exactores huiusmodi questiarum seu collectarum pro exigendis et colligendis dictis talliis seu collectis habeant inde salarium sive remuneratione congruentem pro labore suo cognitione et arbitrio illorum qui talliaverint et ordinaverint ipsas tallias seu collectas.

Quo statuto seu constitutione nobis exhibita consules et probi homines Perpiniani supplicarunt nobis suppliciter ut constitutionem ipsam confirmare et rattificare dignaremur; nos igitur volentes iustis supplicationibus subditorum nostrorum favorabilem prebere assensum ex certa sciencia per nos et nostros statutum seu constitutionem predictam rattificamus approbamus et corrob[or]amus et volumus teneri et firmiter observari perpetuo in villa Perpiniani.

Mandantes locum nostrum tenentibus vicariis baiulis presentibus et futuris quod predicta omnia firma habeant et observent et faciant ab omnibus firmiter teneri et observari.

Et hoc mandatum etiam facimus omnibus aliis officialibus nostris tam presentibus quam futuris.

In cuius rei testimonium et fidem presenti carte nostrum ius-
simus appendi sigillum.

Quod est actum Perpiniani septimo kalendas aprilis anno Do-
mini millesimo trecentesimo septimo decimo.

Ego Laurencius Plasensa scriptor preffati domini nostri re-
gis ipsius mandato hanc cartam scribi fieri et clausi meo publico
sig+no.

102

[1320, maig, 2]

Confirmació feta per lo rey en Sanxo de la compra feta per los
cònsols e almoyna de Perpenyà del brassatge qui's leva a Vinça
e altres lochs del bestiar qui munta al port.

Sancius Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ce-
ritanie et dominus Montispessulani. Notum facimus universis, quod
volentes et intendentes semper villam nostram Perpiniani et uni-
versitatem eiusdem prosequi donis et favoribus graciosis cura illa
potissime que augmentum divini cultus et comunem et rei publice
utilitatem respiciunt gratis et ex certa sciencia [123v] per nos et
omnes successores nostros laudamus approbamus et confirmamus
ac rattificamus helemosine comune ville Perpiniani, ac ipsi ville et
universitati eiusdem perpetuo empcionem illam quam ad opus et
augmentum dicte helemosine comunis Perpiniani, Iacobus Rus-
queti, Guillermus de Codaletto, Iohannes Fabri, Petrus Cadany et
Guillermus Martini, consules dicte ville, et Guillermus Nigri he-
mosinarius seu procurator helemosine comunis eiusdem ville que
singulis annis erogatur in pane ordeaceo tempore quadragesime
fecerunt de nostri licencia et expresso consensu a fratre Arnaldo de
Ripis Altis monacho monasterii Crassensis et preposito de Capras-
pina et Guillermo de Ripis Altis fratre eius priore de Aspiranello
in terra Confluentis et Petro de Codaletto de Perpiniano, manumis-
soribus seu exequitoribus ultimi testamenti seu ultime voluntatis
Arnaldi de Codaletto quondam dilecti familiaris et consiliarii nostri
fidelis de quodam braciatico et iure exigendi et recipiendi illud
quod accipitur de bestiariis transitum facientibus per locum de
Vinciano et alia loca euntibus ad portum causa paschendi, quod
et dictus Arnaldus de Codaletto dum vivebat habebat et percipiebat et
habere et percipere debebat, et ipse et sui successores habere et

percipere consueverunt pro franco et libero alodio. Que empicio dicti braciatici et iure percipiendi illud facta est per consules et procuratorem dicte helemosine predictos nomine universitatis predicte et ad opus et augmentum dicte helemosine precio mille centum et quinquaginta librarum monete Barchinone, prout hec et alia in instrumento publico emptionis eiusdem plenius continetur.

Volentes et statuentes firmiter quod dicta universitas et consules et helemosinarius dicte ville Perpiniani nomine et ad opus dicte comunis helemosine habeant teneant et percipiant ac exigant plene pacifice et quiete dictum braciaticum cum plenitudine iuris eiusdem perpetuo pro franco quito ac libero alodio non obstante nostra aut nostrorum predecessorum constitutione seu prohibitione quod talia amortizari non debent nec ad manum mortuam pervenire.

Nolentes quod dicta constitutio seu prohibitio obstet in aliquo empicione predicte nam eam nolumus habere locum in eadem empicione quam volumus et statuimus habere perpetuam roboris firmitatem.

Super hiis cum dicta universitate et helemosina comuni dispensantes graciose et ex certa sciencia de nostre regie plenitudine [124r] potestatis.

Mandantes locum nostrum tenentibus vicariis baiulis et procuratoribus et aliis officialibus nostris presentibus et futuris, quatinus huiusmodi nostram gratiam et concessionem firmas habeant perpetuo et observent helemosine et universitati predictis et faciant ab omnibus firmiter ac inviolabiliter observari.

In quorum omnium testimonium et fidem presenti carte nostrum iussimus appendi sigillum.

Quod est actum Perpiniani sexto nonas madii anno Domini millesimo trecentesimo vicesimo.

Ego Laurencius Plasensa, scriptor preffati domini nostri regis ipsius mandato hanc cartam scribi feci et clausi meo publico sig+no.

[1320, juny, 20]

Ordinació reyal quant lo batlle e sos assessors van fora la vila de Perpinyà per veure alguns contrasts en quins lochs ni en quals

cases deuen haver salari ne en quals no, ne quant salari deuen haver.

Sancius Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie et dominus Montispesulani. Notum facimus universis, quod ad aures nostras pervenit quod suscitata questione inter Iacobum Rusqueti, Guillermi de Codaletto, Iohannem Fabri, Petrum Cadany et Guillerum Martini, fideles nostros consules ville Perpiniani nomine domus Sancti Lazzari eiusdem ville, ex parte una, et Symonem de Arriano, ex altera, super finibus et terminis costarum quarundem tenenciarum iuxta domum sancti Lazzarii supradictam partes eedem requisierunt concorditer baiulum et iudicem Perpiniani ut ad loca accederent personaliter supradicta ibique testes reciperent quos pars uterque vellet producere super questione iam dicta.

Qui dicti baiulus et iudex fecerunt et pluries ad dicta loca personaliter accesserunt et cum peterent inde pro eorum anatis a dictis consulibus et dicto Symone de Arriano pro qualibet vice uterque eorum decem solidos iidem consules hoc ad nostrum auditum duxerunt dicentes dictos baiulum et iudicem nichil debere habere de aliqua anata quam facerent intus villam Perpiniani vel extra inter tamen terminos Sancti Iohannis de Perpiniano vel de Verneto aut de Malleolis vel de Baiolis et de Tayneriis de Bono Passu et de castro Rossilione, et de Orulo ac de Sancto Stephano pro aliqua questione determinanda vel audienda.

Nos autem, auditis iuribus et rationibus dictorum consulum et etiam baiuli et [124v] iudicis predictorum, volentes contrastibus qui super similibus possent passim contingere adhibere provisionis medelam, dictos consules et universitatem ville Perpiniani volentes semper prosequi favoribus graciosis ordinandum duximus et perpetuo statuendum, quod baiulus et iudex ville Perpiniani ad requisitionem parcium quarumcunque teneantur personaliter accedere ad loca questionis sive contrastus intus villam Perpiniani et extra per terminos et loca castrorum superius expressorum, et nunquam aliquid habeant de aliqua anata quam faciant vel facient in futurum in quacunque parte ville eiusdem.

Si vero extra villam Perpiniani iverint ambo vel alter eorum pro aliqua causa de qua in curia facta fuerit querimonia et retroquerimonia vel lis erit de ea, aut per recursum quemcunque vel alias modo quocunque devoluta fuerit questio ad examen ipsius curie, nichil similiter de eorum anatis habeant dicti baiulus et iudex.

Verum si contractus aliquis fuerit inter aliquos de Perpiniano et antequam contractus ille devenerit ad examen curie per aliquem de modis predictis vel alias et partes concorditer requirant baiulum vel iudicem aut ambos simul quod vadant ad locum dicti contractus ad decidendum eis illum si locum tamen sit extra villam Perpiniani et non alias baiulus habeat inde inter ambas partes pro sua anata quinque solidos tantum, et iudex alios quinque solidos dum taxat qualibet vice qua sic iverint extra villam ad talia loca sive inibi recipiant testes sive non, et sive determinent questionem aut contractum vel non, et ultra quinque solidos uterque eorum de talis anatis inde habere non possint.

Mandamus igitur locum nostrum tenentibus vicariis baiulis procuratoribus et aliis officialibus nostris presentibus et futuris quatinus ordinationem et statutum nostrum huiusmodi dictis consulibus et universitati ville Perpiniani et singulis de eadem perpetuo teneant et observent firmiter et faciant ab omnibus inviolabiliter observari.

In quorum omnium testimonium et fidem presenti carte nostrum iussimus appendi sigillum.

Quod est actum Perpiniani duodecimo kalendas iulii anno Domini millesimo trecentesimo vicesimo.

104

[1322, novembre, 19]

Concessió del senyor rey, que·ls còsols de Perpinyà poden metre en lo pes del rey un bon hom qui scrischa les mercaderies qui aquí·s pesaran, e haia iurar ans que usa del dit offici en poder del balle de bé et leyalment haver·se en lo offici. [125r]

Sancius Dei gracia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ciritanie et dominus Montispesulani. Notum facimus universis, quod intellecto quod inter mercatores et contrahentes in villa nostra Perpiniani frequenter oriuntur et veniunt plures discensiones et contrastus racione mercaturam et rerum venditarum que ponderantur in penso nostro ipsius ville de quo homines Perpiniani sunt et esse debent franchi et immunes ex eo seu ea occasione quia per aliquam personam comunem non scribitur quantum ponderant res et merces predicte que ibi ponderantur, sed interdum mercatores vel contrahentes per se scribunt hoc prohibito voluntatis. Et propter

oblivionem et quecunque forsitan ex certa sciencia inter eos fraudes litigia et scandala subsequuntur.

Nos igitur volentes super hiis sicut nostra interest de competente remedio providere ac discencionibus contrastibus fraudibus litigiis et scandalis huiusmodi viam precludere prout decet ad humilem supplicationem fidelium nostrorum Petri Rome, Petri Aulomarii, et Iohannis Rivipulli nunciorum ad nos per fideles nostros consules ville Perpiniani predictae destinatorum volumus statuimus et ordinamus ac consulibus eiusdem ex certa sciencia concedimus et damus de speciali gratia, et ex causa quod possint eligere et tenere in dicto penso nostro Perpiniani ad eorum tamen proprias expensas unum hominem bonum et fidelem qui ponderet et teneatur ponderare et scribere omnes mercaturas et res hominum dicte ville Perpiniani et contrahencium cum eisdem que in dicto penso nostro ponderantur ad inveniendum et habendum inde veritatem ac memoriam infuturum.

Quiquidem homo ad hec electus per consules memoratos teneatur et habeat iurare in introitu sui officii antequam utatur eo in posse curie baiuli nostri ville Perpiniani quod bene et fideliter in ipso officio se habebit, qui homo debeat eligi et mutari de anno in annum si predictis consulibus videbitur expediens, quamquidem concessionem et gratiam nostram huiusmodi durare volumus quamdiu nostre placuerit voluntati.

Mandamus igitur nostrum locumtenentibus vicariis baiulis et aliis officialibus nostris presentibus et futuris quatinus concessionem ordinationem et gratiam nostram huiusmodi firmam habeant et observent et faciant ab omnibus inviolabiliter observari.

In quorum omnium testimonium et fidem presenti carte nostrum iussimus appendi sigillum.

Quod est actum in civitate Maioricarum, XIII° kalendas decembris anno [125v] Domini millesimo trecentesimo vicesimo secundo.

Berengarius Maynardi, cancellarius.

[1322, octubre, 30]

Que aquells qui-s fan habitants de Perpinyà hien iurar contínua habitació he estatge fer dins la vila de Perpenyà, e pagar en

totes talles he questes e càrrechs reyals e vicinals axí com los altres habitants de la vila, e que-ls generoses haien a fer sagrament e homenatge de fiseltat al balle de Perpinyà, e que-l senyor rey en ells e en lurs homes haia ost et cavalcada axí com en los altres habitants de Perpinyà. E que negun en Perpinyà posat que sia de pres en adulteri, no puxa ésser pres per la cort ne punit de córrer vila o compositar ab lo balle, revocant la costuma e ordinatió reyal antiqua.

Sancius, Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Cebritanie et dominus Montispesulani. Notum facimus universis, quod cum nos concessissemus hactenus dilecto Arnaldo Traverii tunc iudici et consiliario nostro et suis in castro de Sancto Ypolito merum et mixtum imperium super omnibus hominibus tam generosis quam aliis quibuscunque, exceptis hominibus nostris propriis in mediate et post predicta processu temporis ratione cuiusdam permutacionis facte inter nos et nobilem virum Guillermmum dominum de Caneto senescallum nostrum dilectum, qui dictum merum imperium emerat ad nos idem merum imperium pervenerit et redierit; et intelleximus quod Petrus de Castello miles et Raymundus de Monte Lauro domicellus dicti castri de Sancto Ypolito fecissent se habitatores ville Perpiniani ad hoc ut in dicto loco de Sancto Ypolito de aliquo delicto non possent conveniri seu puniri, mandamus quod baiulus noster de Sancto Ypolito procederet contra generosos dicti castri si in aliquo foris facerent, non obstante quod effecti essent habitatores dicte ville Perpiniani, cum pro parte nostra et aliorum quos similiter tangit negocium allegatum fuisset quod dicti generosi aut alie militares persone degentes in villa Perpiniani nequaquam poterant nec debebant uti nec gaudere privilegiis dicte ville cum dicte generose seu militares persone propter staticum seu residenciam quam faciunt in villa Perpiniani non sint homines nostri proprii prout sunt habitatores dicte ville Perpiniani, nec habeamus in dictas personas generosas seu militares omnes illas servitutes quas habemus et exercemus in homines dicte ville, nec etiam comunitas dicte ville iuvatur ex dictis personis generosis in aliquibus questiis talliis et aliis exactionibus [126r] dicte ville, et propterea eedem generose persone non censentur nec censi aut dicti possunt homines dicte ville Perpiniani quibus date indulte ac concesse sunt libertates et privilegia que habet predicta villa; idcirco ne in posterum inter universitatem hominum sepedicte ville nostre Perpiniani et quoscunque alios homines terrarum nostrarum nobiles vel innobiles generosos vel non generosos, ecclesiasticos vel

seculares cuiuscunque status prehemencie aut condicionis existant possit occasione tali vel simili questio seu discordia quomodolibet suboriri, volentes ad humilem supplicationem Petri Rome, Petri Aulomarii et Iohannis Rivipulli, scriptoris nunciorum consulum fidelium nostrorum ville Perpiniani ad nos destinatorum super premissis de opportuno equo ac rationabili remedio providere, volumus et mandamus ac presentis carte nostre tenore, statuimus et ordinamus et auctoritate nostra regia concedimus consulibus et ceteris habitatoribus dicte ville nostre Perpiniani ac universitati eiusdem, quatinus omnes generosi vel persone militaris qui nunc se dicunt et hactenus modo predicto se fecerunt habitatores dicte ville Perpiniani sive quiusque alii generosi aut persone militares exnunc in antease facere volent et constituere homines et habitatores dicte ville Perpiniani, et propterea gaudere privilegiis et libertatibus eidem ville indultis quocunque nomine censeantur habeant iurare mansionem continuam et stagiam dicte ville ad quam tenentur ceteri habitatores eiusdem ville.

Item, quod faciant nobis homagium in manibus baiuli nostri ipsius ville quod sint nobis et successoribus nostris fideles homines et subditi nostri proprii sicut ceteri et singuli homines dicte ville.

Item, quod nos extunc habeamus hostem et cavalcatam tam in eos quam in alios homines suos quoscunque sicut habemus in omnes homines habitatores dicte ville, et quoscunque alios homines eorundem.

Item, quod teneantur et compelli possint et debeant efficaciter ad contribuendum et solvendum una cum aliis habitatoribus dicte ville Perpiniani in talliis questiis personalibus et aliis omnibus exactionibus impositis ex quacunque causa et nondum solutis seu imponendis, et omnia alia facere ac tenere et servare que alii habitatores ipsius ville tam nobis quam universitati ville eiusdem facere sunt astricti. Et ad hec omnia servanda et complenda se et sua sollempniter obligent eo modo et forma quibus aliis habitatores ipsius ville se oligant et tenentur ad illa.

Istis autem [126v] omnibus per eosdem generosos completis volumus ac precipimus et mandamus quod tam baiulus noster predictus quam consules dicte ville Perpiniani eos benigne tractent et recipiant ut ceteros habitatores eiusdem ville, ac eos gravare permittant et faciant privilegiis et libertatibus omnibus dicte ville eosque deffendant iuxta privilegia et libertates eiusdem ville a quibuscunque personis cuiuscunque status et condiciones existant, volentibus con-

tra libertates eiusdem ville eos quomodolibet molestare. Quod nisi ad supradicta omnia ut premissa sunt dicti generosi volentes esse sicut predicatur habitatores Perpiniani se voluerint obligare ipsos nullatenus gaudere volumus privilegiis aliquibus seu libertatibus dicte ville nec habitatores eiusdem aliquatenus reputari.

Verum si aliqui generosi volentes suo proprio uti privilegio velint habere hospicium in dicta villa et ibidem facere residentiam personalem, hoc eis nequaquam per hoc privilegium intendimus prohibere, ita tamen quod propter mansionem huiusmodi non possint uti nec gaudere aut se deffendere privilegiis et libertatibus dicte ville.

Volumus insuper ordinamus et statuimus ac auctoritate nostra regia concedimus consulibus et universitati hominum dicte ville nostre Perpiniani, ut quecunque persone non militares aut non generose nunc habitantes aut in futurum habitature in dicta villa Perpiniani volentes gaudere uti et deffendi privilegiis et libertatibus eiusdem ville contribuant et contribuere teneantur et solvere et ad solvendum compellit possint et debeant efficaciter ac constringi sicut alii habitatores ipsius ville in omnibus talliis questiis et exactionibus regalibus et personalibus et aliis quibuscunque ex quavis causa impositis et nondum solutis aut inposterum imponendis in predicta villa nostra Perpiniani et omnia alia servent et faciant et facere et servare teneantur et debeant ad que tam nobis quam universitati eiusdem ville habitatores alii tenentur et facere sunt astricti. Quod nisi facere voluerint, consules ipsius ville ipsos ut alios habitatores qui in predictis contribuant et omnia alia complent et faciunt secundum privilegia et libertates ipsius ville Perpiniani nequaquam deffendere teneantur. Nos eo casu eos gaudere nolumus aliquatenus privilegiis et libertatibus dicte ville, ut autem omnia premissa maiori et tantori gaudeant firmitate privilegium olim concessum probis hominibus et universitati dicte ville nostre Perpiniani per illustrem principem dominum Iacobum clare memorie regem Aragonum avum [127r] nostrum ac per dictos nuncios eiusdem ville Perpiniani nobis exhibitum, cuius tenor inferius est insertus laudamus approbamus rattificamus et ex certa sciencia confirmamus.

Tenor vero dicti privilegii dinoscitur esse talis:

“Noverint universi, quod nos Iacobus Dei gratia rex Aragonum Maioricarum et Valencie, comes Barchinone et Urgelli et dominus Montispesulani, per nos et nostros damus et concedimus vobis probis hominibus et universitati ville Perpiniani presentibus et futuris in

perpetuum, quod omnes et singuli habitatores Perpiniiani tam milites quam quilibet alii teneantur solvere partem suam in omnibus et singulis expensis sive talliis que fient inter vos pro comunitate dicte ville et ad comodum eiusdem, non obstantibus aliquibus franquitatibus per nos vel per predecesores nostros concessis eisdem vel concedendis, cum non sit intencionis nostre aliquos ex ipsis fore franchos de hiis que expendentur ad comodum dicte ville et pro comunitate; sed tamen de questiis et de aliis regalibus exaccionibus. Volentes et concedentes vobis quod si forte aliquis vel aliqui contra huiusmodi concessionem nostram se a prestatione eorum que pro comunitate vestra ac comodum eiusdem fient ut est dictum voluerint excusare, ipsum et ipsos deffendere non teneamini, ymmo a comunitate ville nostre abiciantur.

Mandantes vicariis baiulis et aliis officialibus universis et singulis et subditis nostris presentibus et futuris, quod predicta omnia firma habeant et observent et faciant observari, et non contraveniant nec aliquem contra venire permittant aliqua racione.

Datum Barchinone tercio kalendas septembris anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo quarto.

Signum + Iacobi Dei gratia regis Aragonum, Maioricarum et Valencie, comitis Barchinone et Urgelli et domini Montispesulani.

Testes sunt, Periconus de Montechateno, Gaucerandus de Pinos, Bernardus de Scintillis, Raymundus de Cervaria, Guillermus de Sancto Vincencio.

Sig+num Barthomei de Porta, qui de mandato domini regis hec scribi fecit et clausit loco die et anno preffixis.”

Porro quia nos hucusque usum dictum privilegium ignorantes, concessimus et fecimus aliquas concessiones privilegia et gracias aliquibus habitatoribus dicte ville nostre Perpiniiani contra formam et tenorem privilegii memorati, quas nequaquam concessissemus si dictum privilegium scivissemus; idcirco tenore presentis carte auctentice omnes concessiones privi[127v]legia et gratias per nos hactenus indultas et factas cuicumque homini vel femine cuiuscunque status aut conditionis existat sub quacunque forma fuerunt condite et quavis firmitate vallate quatenus concesserunt et indulte contra tenorem et formam privilegii prelibati, ex certa sciencia revocamus irritamus cassamus et annullamus et penitus abolemus de nostre plenitudine potestatis, nolentes quinymo ex certa sciencia prohibentes ut illis quibus dictas concessiones privilegia et gracias indulcimus

nequaquam gaudere ipsis huiusmodi graciis valeant quomodolibet neque uti contra formam et tenorem privilegii sepedicti.

Ceterum cum nos habeamus¹¹³ ius adhulterii in dicta villa nostra Perpiniani, videlicet quod si quis homo vel mulier captus deprehensus fuerit in adulterio per officiales aut sagiones curie nostre Perpiniani, nos autem et officiales nostri nomine nostro illum et illam sic in adulterio comprehensos possemus facere currere villam nisi iuxta nostrum aut baiuli nostri Perpiniani beneplacitum se redimerent, vel nobis aut secum componerent; nos considerantes plura scandala et mala que inde hactenus contingerint in dampnum et vituperium et fame lesionem indebitam habitatorum eiusdem ville Perpiniani et propterea ut talia vel similia cedentur scandala, volentes dictam villam nostram et eius habitatores favore specialis gracie premunire, auctoritate presentis carte nostre per nos et omnes nostros successores damus concedimus et ex certa sciencia remittimus universitati hominum dicte ville nostre Perpiniani et omnibus habitatoribus eiusdem presentibus et futuris omne ius reale et personale quod habemus et ab olim habuimus in punicione adulteri supradicti, ita quod ex nunc in antea nullus habitator Perpiniani aut alius quibuscunque extraneus vel privatus masculus vel femina possit aut debeat capi infra dictam villam Perpiniani aut eius terminos propter adulterium per officiales quoscunque aut sagiones nostre curie nec pena aliqua condempnari nec compelli ad compositionem aliquam propter hoc faciendam.

Nos enim ab omni pena omnes predictos habitatores eiusdem ville presentes et futuros masculos et feminas et quoscunque alios tam extraneos quam privatos per hanc cartam nostram ex certa sciencia perpetuo absolvimus et quittamus et illud capitulum seu statutum quo cavetur quod si aliquis homo vel mulier esset deprehensus in adulterio per curiam nostram quod curreret villam Perpiniani, nisi [128r] cum ipsa curia componeret, ex certa sciencia cassamus irritamus et penitus annullamus, ita quod ex nunc in antea nullam obtineat firmitatem ipsumque iubemus a libro seu libris ubi alia continentur statuta capitula penitus removeri.

Mandamus igitur omnibus nostris locumtenentibus vicariis baiulis iudicibus procuratoribus et aliis officialibus nostris presentibus et futuris, quatinus supradicta nostra statuta ordinationes concessiones approbationes et confirmationes ac revocationes irritaciones et

113. *Al marge esquerre, De adulterio.*

anullaciones ac prohibitionem nec non et donationem remissionem quitacionem et diffinicionem per nos superius factas, et omnia alia in presenti carta nostra observent perpetuo firmiter et faciant ab omnibus inviolabiliter perpetuo observari.

In quorum omnium testimonium et fidem perpetuam presentem cartam nostram fieri iussimus et appensione nostre bulle plumbee comuniri.

Acta et laudata fuerit hec in camera consilii castri regii civitatis Maioricarum, tercio kalendas novembris anno Domini millesimo trecentesimo vicesimo secundo.

Berengarius Maynardi, cancellarius.

Signum + nostri Sancii Dei gracia regis Maioricarum, comitis Rossilionis et Ceritanie et domini Montispesulani, qui predicta omnia et singula ex certa sciencia laudamus atque firmamus.

Testes huius rei sunt, venerabilis frater Guido episcopus Maioricarum, nobilis Guillermus de Caneto senescallus, Aries Ferrandis dominus de Petra et de Santo Iohanne, venerabilis Berengarius Maynardi canonicus Narbonensis cancellarius, Galcerandus Sacosta archiepiscopus in ecclesia Urgelensis, Dalmacius dominus de Bayullis, Hugo de Tacione amiratus, Guillermus de Fontibus portarius maior, milites; Raymundus de Villarii legum doctor iudex, Nicholaus de Sancto Iusto thesaurarius; omnes consilarii domini regis preffati, Hugo de Cantagrillo procurator regius, Iacobus Bocanova scriptor, et Bernardus Ville Nove notarius.

Ego Iacobus Scuderii notarius preffati domini nostri regis Maioricarum illustris et eius auctoritate publicus hoc instrumentum eius mandato factum scribi feci et clausi meo publico sig+no. Lic.

106

[1322, desembre, 1]

Executòria del dit privilegi que ls hòmens dels comptats de Rosselló e de Cerdànya haien a pagar en la ylla de Mallorques e ylles adiahents leuda als hòmens de Perpenyà, si no los homes de Cobliura [e de Perpenyà excertats].

Sancius Dei gracia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie, [128v] dominus Montispesulani.

Universis et singulis locum nostrum tenentibus, vicariis baiulis iudicibus procuratoribus et aliis officialibus nostris quibuscunque ad quos presentes pervenerint. Salutem et mandatis nostris firmiter obedire.

Volumus et cuilibet vestrum mandamus quatinus ad requisitionem fidelium nostrorum consulum ville Perpiniani vel eorum procuratorum compellatis et compelli viriliter faciatis universos et singulos terrarum Rossilionis Vallispirii Confluentis Ceritanie et Baridani, hominibus Perpiniani et Cauquiberi dum taxat exceptis, ad solvendum et contribuendum dictis consulibus vel eorum certo mandato leudam debitam seu debendam de rebus et mercibus eorum quas portaverint seu portabunt ad regnum et insulas Maioricarum a tempore citra quo a nobis redemerunt leudam ipsam nec non pro tempore futuro et ad prestandum et faciendum iuramentum de dicenda veritate cum interrogati fuerint in et de hac super predictis.

Hec itaque per quemlibet nostrum fieri volumus et iubemus ad requisitionem dictorum consulum vel eorum procuratorum ut predicatur breviter et de plano et sine lite et strepitu iudicii et figura hominibus Perpiniani et Cauquiberi dum taxat exceptis, qui non tenentur contribuere ad predicta.

Datum in civitate Maioricarum kalendas decembris anno Domini millesimo trecentesimo vicesimo secundo.

Berengarius Maynardi, cancellarius.

107

[1322, octubre, 30]

Lo affranquiment del salí e de la gabella de sal, e del botatge que'l senyor rey prenía.

Sancius Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie et dominus Montispesulani.

Notum facimus universis, quod quanto nos villam nostram Perpiniani et universitatem eiusdem sinceriori dilectionis affectu complectimur tanto libencius eandem villam amplioribus graciis libertatibus et privilegiis comunimus, cum itaque dicta villa Perpiniani sit nobis et nostris ad subsequencia obligata quod videlicet nos et nostri habemus per unum mensem continuum et completum sive per aliquos certos dies annis singulis gabellam salis in villa

predicta, infra quos mensem aut dies nullus extraneus vel privatus sive domesticis audet portare vel vendere sal in tota dicta villa Perpiniani vel eius terminis nisi dum taxat gabellator noster vulgariter dictus seu emptor dicte gabelle ad id per nos specialiter deputatus, aut de voluntate et mandato eorundem nec est [129r] etiam ausus aliquis extraneus vel privatus emere sal infra dictam villam aut eius terminos a quocunque infra dictos mensem aut dies, nisi solum a nostro gabellatore aut emptore predictis, habeamusque preterea nos et nostri in dicta villa Perpiniani borelagium vini sic vulgariter nuncupatum, quod scilicet pro quolibet modio vini portati aliunde scilicet de extra villam Perpiniani et vendito per quemcunque extraneum vel privatum infra dictam villam Perpiniani aut eius terminos habeamus et habere debeamus duodecim denarios pro botalagio; nos volentes dictam villam nostram et universitatem eiusdem favoribus in hac parte prosequi graciosis, ad humilem supplicationem fidelium nostrorum Petri Rome, Petri Aulomarii, et Iohannis Rivipulli scriptoris, nunciorum, consulum et universitatis ville preffate ad nos destinatorum penes nos super hiis supliciter instancium et devote pro parte et nomine universitatis eiusdem, quam supplicationem duximus admittendam totum ius quod nos et successores nostri quicunque habemus et habere debemus, ac ad nos et nostros competit et competere potest quomodocunque in dicta villa nostra Perpiniani racione dicte gabelle salis ac etiam racione dicti botalagii per nos et omnes nostros successores gratis et ex certa sciencia de gracia speciali dicte ville Perpiniani et universitati eiusdem et dictis nunciis presentibus nomine universitatis memorate perpetuo relaxamus et etiam diffinimus, et a nobis et nostris per inperpetuum abdicamus presenti carta nostra et privilegio statuentes quod semper ex nunc in antea quicunque extraneus vel privatus possit omni tempore anni cuiuslibet portare licite libere et inpune ac vendere et etiam emere sal infra villam nostram Perpiniani et eius terminos cuicunque et a quocunque voluerint pro suo libito voluntatis, quodquod pro portu vel vendicione aut emptione dicti salis in quocunque mense aut quibuscunque diebus tocius anni fiant; nos aut successores sive officiales nostri aut quicunque alius nomine nostro nequaquam ex nunc in antea valeamus aut etiam debeamus aliquem extraneum vel privatum impetere aut alias quomodolibet molestare seu etiam impedire.

Statuimus insuper quod ex nunc in antea quicunque extraneus vel privatus portabit et vendet quantamcumque quantitatem vini infra dictam villam Perpiniani aut eius terminos ad nullam

solutionem botalagii [129v] scilicet duodecim denarios quos consueveramus percipere pro quolibet modio vini vendito infra dictam villam aut eius terminos ut predicatur nobis aut nostris aliquatenus teneatur, nec per nos aut nostros impeti valeat propter solutionem huiusmodi nec compelli.

Mandamus igitur omnibus nostris locumtenentibus vicariis baiulis procuratoribus thesaurariis et aliis omnibus officialibus nostris presentibus et futuris, quatinus predictas remissiones nostras ac gratias et statuta firmiter servent et nullatenus contraveniant sed ab omnibus faciant inviolabiliter observari.

In quorum omnium testimonium et fidem perpetuam presentem cartam nostram appensione bulle nostre plumbee iussimus comuniri.

Acta et laudata fuerunt hec in camera consilii castri regii civitatis Maioricarum, tercio kalendas novembris anno Domini millesimo trecentesimo vicesimo secundo.

Berengarius Maynardi, cancellarius.

Signum + nostri Sancii Dei gratia regis Maioricarum, comitis Rossilionis et Ceritanie et dominus Montispessulani, qui predicta omnia et singula ex certa sciencia laudamus atque firmamus.

Testes huius rei sunt, Dalmacius dominus de Banyullis, venerabilis frater Guido episcopus Maioricarum, Hugo de Tacione ammiratus, nobilis Guillelmus de Caneto senescallus, Guillelmus de Fontibus portarius maior, milites; Aries Ferrandis dominus de Petra et de Sancto Iohanne, Raymundus de Villari legum doctor iudex, venerabilis Berengarius Maynardi canonicus Narbonensis cancellarius, Nicholaus de Sancto Iusto thesaurarius, Galcerandus Sacosta archidiaconus in ecclesia Urgellensis; omnes consilarii domini regis preffati, Hugo de Cantagrillo procurator regius, Iacobus Bocanova scriptor et Bernardus Ville Nove notarius.

Ego Iacobus Scuderii notarius preffati domini nostri regis et eius auctoritate publicus ipsius mandato hec scribi feci et clausi meo publico solito sig+no. Lic.

[1322, desembre, 1]

Que ls habitants de Perpinyà no són clavats ne penyorats si no per missatges de la cort del batlle.

Sancius Dei gracia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie et dominus Montispesulani.

Viro nobili et discreto Petro de Fonolletto vicecomiti Insule tenenti locum nostrum in comitatibus et terris nostris ultramarinis. [130r] Salutem et sincerum dilectionis affectum.

Fideles nostri Petrus Rome, Petrus Aulomarii et Iohannes Ripullii scriptor, nuncii ad nos destinati per fideles consules nostros Perpiniani proposuerunt coram nobis humiliter supplicando, quod homines Perpiniani et habitatores ipsius ville habentes possessiones et terras in locis et villa nostris, et aliis quibus habemus iurisdictionem non clavantur pignorantur seu distringantur per sagiones aliquos, nisi tantum per sagiones curie baiuli Perpiniani cuius fori dicuntur esse.

Quare ad humilem supplicationem dictorum nunciorum volumus et vobis ac omnibus aliis officialibus nostris presentibus et futuris mandamus quatinus usum et consuetudinem super similibus dictis hominibus et habitatoribus Perpiniani observatos teneatis firmiter et faciatis ab omnibus inviolabiliter observari adversus predicta vel eorum aliqua neminem ulterius audientes vel etiam admittentes racione seu causa predicta.

Datum in civitate Maioricarum kalendas decembris anno Domini millesimo trecentesimo vicesimo secundo.

Berengarius Maynardi, cancellarius.

[1324, maig, 23]

Que clavegeres e aygaduÿts no-s fassen sots los murs de Perpinyà.

Sancius Dei gracia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie et dominus Montispessulani.

Dilecto Guillermo Saverdera militi baiulo Perpiniani. Salutem et dilectionem.

Volumus et vobis per presentes comittimus et mandamus ad instanciam fidelium nostrorum consulum ville Perpiniani, quod personaliter et ad oculum videatis, una cum consulibus supradictis omnes clavagerias et aqueductus aquarum inmundarum et fetidarum et omnia opera facta per quascunque personas supra muros ville Perpiniani in quibuscunque partibus ville ipsius et dicta opera

demoliri et clavagerias et aqueductus claudi faciatis confestim si et prout videbitur vobis.

Intelleximus enim quod per menia supradicta deorsum multe immundicie et aque fetide proiciuntur quod valde deturpat muros predictos propter quod talia prohiberi volumus et vitari.

Datum in Podio Ceritano decimo kalendas iunii anno Domini millesimo trecentesimo vicesimo quarto.

110

[1324, maig, 23]

Privilegi que·ls cònsols de Perpinyà poden logar les torres dels murs.
[130v]

Sancius Dei gracia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie et dominus Montispesulani.

Notum facimus universis quod de speciali gratia et ex causa damus et concedimus per presentes fidelibus nostris consulibus ville Perpiniani quod possint locare et locationis nomine tradere quibuscunque personis voluerint bonis ac tamen et honestis ad tempora certa prout videbitur eis turres murorum dicte ville Perpiniani precii et logeriis quibus videbitur eis, ita tamen quod precia et logeria ipsa ponant et convertant dicti consules et convertere teneantur in operibus menium predictorum et reparationem eorum.

Hec itaque fieri volumus et concedimus per consules supradictos quamdiu dum taxat nostre placuerit voluntati.

Mandamus igitur locum nostrum tenentibus vicariis baiulis et aliis officialibus nostris presentibus et futuris et specialiter baiulo Perpiniani qui nunc est et pro tempore erit quatinus hanc nostram concessionem et gratiam dictis consulibus observent firmiter et faciant observari quousque de contrario a nobis habuerint speciale mandatum.

Datum in Podio Ceritano, decimo kalendas iunii, anno Domini millesimo trecentesimo vicesimo quarto.

111

[1363, novembre, 22]

Que·ls consellers cap de mester e prohomes de Perpinyà appellats per los missatgés dels cònsols a conseyll si no vénen sens iusta

causa cahén en pena de III solidos, dels quals les V parts se aplican a les obres dels murs et torres de la vila, et la size-na han los missatgés dels cònsols e la pena se deu levar per alguna persona eligidora per los cònsols e posadora per lo batlle de Perpinyà.

Nos Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie. Cum ut pro parte vestri fidelium nostrorum consulum et proborum hominum ville Perpiniani fuit nobis reverenter expositum in eadem villa contingat sepius ut quando vos dicti consules per vestros nuncios citatis et convocatis vestros consiliarios et probos homines et capita ministrallorum ipsius ville pro habendo consilium cum eis et tractendo de negociis dicte ville, ipsi venire ad consilium contempnunt, ob quod plura negocia tam utilitatem ville eiusdem quam servicium nostrum tangencia remanent sic non facta.

Ideo ad vestri dictorum consulum et proborum hominum supplicationem humilem propterea nobis [131r] factam, tenore presentis concedimus vobis per speciale privilegium perpetuo duraturum quod de cetero quilibet consiliario et proborum hominum ac capitum ministrallorum dicte ville presentium et futurorum qui per nuncios vestri consulum eiusdem ville presentium et futurorum citati vel vocati ad interessendum vestris consiliis ad ipsa vestra consilia non venerint nisi iusta causa eos excuset.

Incident vice qualibet eorum quisque in penam trium solidos barchinonensem quorum quinque partes operibus seu reparationibus murorum et turrium ville iamdicte volumus perpetuo aplicari, que pena per aliquam personam ad ea per vos dictos consules eligendam et per baiulum eiusdem ville ponendam exhigatur et levetur nostro nomine.

Quequidem persona de ipsa pena sextam partem dictis nunciis tradat, alias vero quinque partes in dictis operibus et reparacionibus convertere teneatur.

Cognicione tamen et compulsione ipsius pene nobis et dicto baiulo reservata.

Mandantes per hanc eandem gerenti vices gubernatoris in comitatibus Rossilionis et Ceritanie et baiulo dicte ville presentibus et futuris ac locatenentibus eorundem ut concessionem nostram huiusmodi firmam habeant perpetuo teneant et observent et contra non veniant nec aliquem contravenire permittant aliqua racione.

In cuius rei testimonium presentem vobis fieri iussimus sigillo maiestatis nostre impendenti munitam.

Datum Barchinone vicesima secunda die novembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo tercio, nostrique regni vicesimo octavo.

P. cancellarius.

Signum + Petri Dei gratia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone Rossilionis et Ceritanie.

Testes sunt, Petrus archiepiscopus Terragone, Raymundus Vicensis episcopus, Berengarius Carroni comes de Quirra, Bernardus de Capraria et Olfus de Proxida milites.

Sig+num Petri de Gostemps scriptoris dicti domini regis, qui de mandato ipsius hec scribi fecit et clausit. Corrigitur autem in VII^a linea “quorum quinque partes”.

112

[1322, octubre, 8]

Ordinació que nagun sotsmès de prelat, baró, cavaller o altre se puixa fer habitant de Perpinyà o altre loch reyal iurant habitació o mudant-hi son domicili estant son senyor desafisat per algun o en guerra, o durant la treua que pot lo senyor rey imposar o altre treua convencional; e si és fet lo contrari aquell aytal qui-s seria fet habitador o mudat son domicili a loch reyal, a simple requesta de son sennyor li deu ésser ramès. [131v]

Sancius Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie et dominus Montispesulani. Notum facimus universis nos fidedignorum relatu percepisse ac de facto iam vidisse, quod si contingat aliquem prelatum baronem vel militem aut aliquem alium dominum alicuius castri seu loci diffidare quemque vel cum alio habere gratiam vel ipsum ab aliquo diffidari vel alium habere gratiam cum eo, quod homines ipsorum durante diffidamento vel gratia huiusmodi inter eos iurant stagium ville nostre Perpiniani vel alterius loci nostri aut alterius domini, ad quam villam vel locum transferunt se ac domicilium suum dominium suum et loca propria deserentes ob hoc ne dominos suos in tali casu guerre, habeant

deffendere aliquatenus vel iuvare cumque in tali casu ac per talem modum deserere dominium suum prodicionis notam quod ammodo sapere videatur, taliaque non sint aliquatenus toleranda, nec sit fraudibus et maliciis hominum indulgendum ymmo convenit illis debitis remediis obviare.

Idcirco notam huiusmodi et pravam condicionem et modum predictum volentes quantum poterimus tollere et vitare; nos Sancius rex predictus habita super hiis deliberatione diligenti cum nostro provido consilio semel et pluries ex certa sciencia sanctimus constituimus precipimus et perpetuo ordinamus, quod si aliquis dominus ecclesiasticus episcopus vel abbas vel alius aut quicumque alius dominus secularis vel temporalis alicuius ville vel loci terre et dominacionis nostre diffidaverit aliquem vel quicumque alius diffidaverit ipsum, aut fuerit guerra inter ipsos, quod priusquam dictum diffidamentum factum fuerit et quamdiu guerra duraverit inter eos vel etiam durante guerra treuga nostra sex mensium quam eis iudicem et dare possumus ex nostra plenitudine potestatis vel durante treuga adiada homines dictorum dominorum nequeant iurare stagium ville nostre Perpiniani aut alterius loci nostri vel alterius domini cuiuscunque nec ad ipsam villam vel aliqua loca predicta suum domicilium transfferre vel mutare.

Et si aliquis contra huiusmodi nostre constitutionis et ordinationis tenorem facere attemptaverit curia nostra remittat illum ad dominum suum ad eius simplicem requisitionem omni excusatione et dilatione cessante, cum in tali casu nolumus ymmo districte prohibemus eos in villis vel locis nostris vel alterius domini cuiuscunque recipi seu morari; tuncque dominus suus eo casu possit contra ipsum et bona eius procedere pro predictis ut ius et ratio sua debunt.

Verumptamen transacta et diffinita [132r] treuga dictorum sex mensium vel finita dicta guerra aut data inter eos treuga et tenenciis, hiis casibus liceat unicuique iurare stagium ville nostre Perpiniani vel aliorum locorum nostrorum, aut aliorum dominorum et ad illa suum domicilium transferre et mutare licite et impune; cum hoc ex fraude vel malicia tunc facere minime videantur.

Hanc autem constitutionem et ordinationem facimus et facere intendimus sub hac conditione quod dicti prelati barones milites et domini locorum predictorum nullam fraudem comittant in predictis. Et si fraudem comiterent super eis, nolumus quod hec presens nostra constitutio et ordinacio quo ad illud vel illos dominos qui

fraudem comittentur quomodolibet in predictis habeat efficaciam seu valorem, nec eo casu dicta nostra constitutione et ordinacione uti valeant adversus homines suos ullatenus vel gaudere.

In quorum omnium testimonium et fidem pleniorum ac durabiliorem presentem cartam bulla nostra plumbea impendenti iussumus insigniri.

Quod est actum et laudatum in castro regio civitatis Maioricarum octavo idus octobris, anno Domini millesimo trecentesimo vicesimo secundo.

Signum + nostri Sancii Dei gratia regis Maioricarum, comitis Rossilionis et Ceritanie et domini Montispesulani, qui predicta omnia et singula ex certa sciencia laudamus atque firmamus.

Testes huius rei sunt, Berengarius Maynardi canonicus Narbonensis cancellarius, venerabilis frater Guido Maioricarum episcopus, nobilis Guillermus de Caneto senescallus, Nicholaus de Sancto Iusto thesaurarius et Bernardus Ville Nove notarius, omnes consilarii preffati domini regis.

Ego Iacobus Scuderii notarii preffati domini regis hanc cartam subscripsi et clausi meo publico sig+no. h.

113

[1323, desembre, 1]

Sentència arbitral, transacció et amigable compositió sobre·l delma dels cardons, pastell, roge et semblants splets, quina part deuen pagar dels dits splets per delma ne per primícia, ne segons qual forma o mesura se deu levar lo nombre dels dits splets. E fo fet entre monsenyor lo bisbe d'Elna e los cònsols de Perpinyà.

Noverint universi, quod cum questio seu controversia esse diucius agitata inter consules ville Perpiniani ex parte una deffendentes nomine suo et tocuis universitatis eiusdem ville et dominum Elnensem episcopum seu eius vicarios nomine suo et aliorum quos presens negocium tangit ex altera [132v] super modo et condicione levandi decimam et primiciam de expletis cardonorum, roge, pestelli et aliorum spletorum similium et a paucis temporibus citra et noviter factis et faciendis in terris et possessionibus quibuscunque que homines ville Perpiniani habent et tenebunt et possidebunt quoquomodo in terminis ville Perpiniani et aliis locis quibuscun-

que Elnensis diocesis dicte partes volentes de predictis amicabiliter convenire viam pacis et concordie eligentes super predictis questionibus petitionibus et demandis decidendis et terminandis compromiserunt in nos, Petrum de Concho officialem Elnensis et Petrum de Bardolio procuratorem domini regis Maioricarum tanquam in arbitros arbitratores seu amicabile compositores. Quibus dederunt et concesserunt plenam licenciam et liberam potestatem predictas questiones terminandi et finiendi ut in instrumentis compromissi inde facti laciis continetur, et etiam dicte partes promiserunt altera alteri adinvicem stare et obedire dicto et pronunciationi nostrum, sub pena centum librarum barchinonensem, de qua moneta sexaginta quinque solidi valent unam marcham argenti fini recti pensi Perpiniani, danda et solvenda a parte inobediente prout in instrumento dicti compromissi continentur, notato manu Petri Raynaldi Elnensis scriptoris; unde nos dicti arbitri arbitratores seu amicabile compositores visis et auditis et diligenter intellectis et per scrutatis rationibus et deffensionibus predictarum parcium, ex potestate nobis data et concessa per partes predictas, et etiam ego Petrus de Bardolio de mandato expresso dicti domini regis, et ego dictus Petrus de Concho de mandato expresso dicti domino Elnensis episcopi sub pena in dicto compromisso contenta amicabiliter componendo, et transigendo dicimus et pronunciamus predictas questiones terminando et diffiniendo in hunc modum, quod bono pacis et concordie cum de iure aliter sit censendum, videlicet quod omnes et singuli habentes et recolligentes de dictis expletis dent et solvant integre decimam et primiciam de ipsis expletis decimatoribus et primiciariis sub quorum territorio possessiones existunt in modum quod sequitur:

Videlicet quod si dant et dare consueverunt decimam mensuram de blado pro decima quod dent et dare teneantur terciam decimam mensuram seu garbam sive pensum seu partem predictorum expletorum, et sic fiat ascensive usque ad numerum illorum qui dant sextam decimam mensuram, pro decima qui dent de dictis expletis et similibus nonam [133r] decimam; illi vero qui dant et dare consueverunt septimam decimam mensuram quod dent nonam decimam similiter, et sic ascensive servetur de omnibus illis qui dant ultra sextam decimam mensuram, scilicet quod levant dicta expleta ultra numerum consuetum aliorum expletorum duas mensuras vel pondera aut partem, ita quod qui dant de expletis bladi vicesimam partem dent de dictis expletis vicesimam secundam.

Et sic de aliis quocienscunque et quodocunque dicta expleta colligent et collegerint ea sine aliqua diminutione et detractioe dent et dare teneantur dictam partem vel pensum seu mesuram. Cardoni vero leventur a cavallo, vel a garba, vel ad pondus prout melius coloris placuerit et fore videbitur faciendum. Pestellum vero levetur ad mesuram canne vel ayroles seu porches quocienscunque et quando colligatur iuxta modum vel numerum predictum.

Verumptamen cum de tempore preterito collectores dictorum expletorum de dictis expletis comode non possent solvere decimam, dicimus et pronunciamus quod dent in peccunia iuxta numerum et formam supradictam cum decimatoribus in peccunia computando iuxta valorem habitum de expletis supradictis.

De primicia vero dicimus et pronunciamus quod secundum magis et minus quod levatur dicta decima servetur forma et modus in primicia predictus, videlicet ascendendo iuxta numerum supradictum dicte decime que levari debet de decem usque ad sextum decimum numerum ultra tres mensuras seu partes, et ultra sextam decimam mensuram duas mensuras seu partes, ita quod illi qui debent dare et levare consueverunt ad tricesimam mensuram seu partem, dent et levent ad tricesimam nonam mensuram seu partem et sic de aliis.

Illi vero qui dant quadragesimam partem seu mensuram pro primicia dent de dictis expletis quadragesimam quartam mensuram seu partem.

Per istam autem pronunciationem non intendimus derogare nec diminuere quin de aliis expletis detur decima et primicia sicut actenus extitit dari consuetum, nec instrumentis seu aliis ordinacionibus temporibus retroactis factis, ymmo volumus ipsa remanere et esse in suo esse sicut est consuetum.

Retinemus tamen nobis, quod si aliqua dubia vel obscura infra quinque annos proximos sequentes et completos circa predicta vel aliquid predictorum orientur quod ea possimus et debeamus declarare terminare nos vel successores nostri dicti officiales in dicto officialatu et nostri dicti procuratores in dicta procuracione et ea dicte partes debeant et teneantur servare sub pena supradicta et [133v] laudare et rattificare.

Et nos Berengarius Iauffredi, Petrus Rossiyoli, et Bernardus de Collo, consules universitatis ville Perpiniani nomine nostro et dicte universitatis hec omnia laudamus et concedimus.

Actum est hoc kalendas decembris anno Domini millesimo trecentesimo vicesimo tercio.

Sig+++++na Petri de Concho et Petri de Bardolio, Berengarii Iaufreudi, Petri Rosyolli et Bernardi de Collo, predictorum qui hec laudamus.

Sig++++na Iohannis Ruipulli scriptoris, Bartholomei Ses Preses scriptoris, Petri Servera sartoris habitatoris Perpiniani, et Petri Montisacuti scriptoris, testium.

Sig+num nostri Berengarii Baiuli permissione divina Elnensis episcopi, et Petri de Villari precentoris Elnensis et capellani ecclesie beate Marie de Malleolis et procuratoribus bonorum de Verneto pro capitulo Elnensi, et Guillermi Petri prepositi de Pediliano et procuratoris et nomine procuratorio domini abbatis Crassentis prout predicta tangunt in castris de Pediliano, de Corniliano et de Fontibus, qui hec omnia supradicta et singula laudamus et concedimus, septimo idus decembris anno predicto, in presencia Bernardi de Vilerto archidiachoni Vallispirii in ecclesia Elnensi, Iacobi Garrigas presbiteri, Francisci Riba de familia dicti domini episcopi, et Petri Montis Acuti scriptoris, testium.

Sig+num Bernardi Fabri sacriste ecclesie beate Marie de Malleolis qui nomine dicte sacristie hec omnia laudo et concedo, die et anno proxime dictis, in presencia Bernardi Cauders ortolani, et Petri Gitart presbiteri, et dicti Petri Montis Acuti scriptoris, testium.

Ego Guillermus Calaff hec scripsi vicescriptoris publici subscripti.

Ego Petrus Montis Accuti scriptor publicus Perpiniani subscripsi et hoc sig+num feci.

[1326, juny, 23]

Confirmació del rey en Jacme de Mallorca ab auctoritat de mossen Phalip son tutor, de totes les custumes, uses, privilegis, immunitats, libertats et observances de la vila de Perpinyà a la universitat et singulars d'aquella.

Noverint universi, quod nobis Iacobo Dei gratia regi Maioricarum, comiti Rossilionis et Ceritanie et domino Montispesulani fuit exhibitum per fideles nostros Guillermmum de Codaletto, Bernardum

Adalberti, Petrum Cadany, Petrum Recordi, et Iacobum Geraldii, consules ville Perpiniani quoddam instrumentum publicum sigillo cereo independenti sigillatum illustris domini Sancii clare memorie regis Maioricarum patris nostri, cuius tenor de verbo ad verbum subse[134r]sequitur in hec verba:

“Noverint universi, quod nos Sancius Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie, et dominus Montispesulani, volentes predecessorum nostrorum vestigia imitari et comoda subiectorum nostrorum de bono in melius augmentare sequendo vias et modos illustrissimi domini Iacobi regis Maioricarum recolende memorie patris nostri, qui quoddam privilegium concessit consulibus et universitati ville Perpiniani continens similem tenorem per omnia sicut hic qui inferius continetur, per nos et omnes successores nostros nunc et in perpetuum laudamus et confirmamus et omnimode approbamus vobis omnibus hominibus ville Perpiniani presentibus et futuris habitantibus et habitaturis in eadem villa et toti universitati eiusdem ville et vobis Guillermo Hominis Dei et Vitali Grimaldi, Bernardo de Verneto et Bernardo Murrute consulibus eiusdem ville Perpiniani nomine ipsius ville et universitatis eiusdem recipientibus omnes et singulas consuetudines vobis a predecessoribus nostris datas et concessas quibuscunque temporibus retroactis usque ad diem quo dictus dominus rex pater noster suum privilegium simile huic nostro dedit et concessit dicte universitati et consulibus antecessoribus vestris, quod fuit datum Perpiniani octavo decimo kalendas febroarii, anno Domini millesimo ducesimo septuagesimo sexto, prout quidem predicte consuetudines vobis date sunt et concessae ab eisdem. Ita quod vos et successores vestri habitatores ville Perpiniani utamini et uti possitis predictis consuetudinibus et earum qualibet in iudiciis et extra iudicium et quolibet alio modo.

Item, laudamus approbamus et confirmamus vobis predictis universis et singulis presentibus et futuris, et consulibus supradictis omnes alias consuetudines bonas approbatas et observatas usque ad dictum diem date dicti privilegii predicti domini regis recolende memorie patris nostri, et usus approbatos usque ad eundem dictum diem qui in scriptis redacti vel redacte non sunt, et etiam omnia instrumenta et privilegia a domino rege Aragonum bone memorie avo nostro et aliis predecessoribus dicti domini patris nostri vobis data laudata concessa et confirmata prout in eisdem plenius continetur.

Item, laudamus, approbamus, confirmamus et ratificamus omnia alia privilegia consuetudines libertates franquitates et im-

munitates predicte universitati et consulibus dicte ville Perpiniani datas concessas et indultas per dictum [134v] dominum regem patrem nostrum a dicto die date predicti sui privilegii usque nunc cum cartis et litteris, et sicut cartis et literis de quibus omnibus privilegiis, cartis, literis, immunitatibus, franquitatibus et libertatibus ac consuetudinibus sumus plene certificati, quare presentem confirmationem et ratificationem facimus ex certa sciencia.

Mandantes locum nostrum tenentibus, vicariis, baiulis et aliis officialibus nostris presentibus et futuris, quod predictas confirmationes nostras firmas habeant et observent et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua racione.

In quorum omnium testimonium et fidem presentem cartam nostro sigillo pendenti iussimus comuniri.

Quod est actum in prato castri regii Perpiniani, pridie nonas augusti anno domini millesimo trecentesimo undecimo.

Presentibus testibus nobilibus Bernardo de Sono, Berengario de Ulmis domino castri de Ulmis, et Petro domino de Parietibus Tortis, Poncio de Caramanno, Petro de Pulcro Castro, Hugone de Tacione, militibus, Dalmacio de Pontonibus legum doctore, Arnaldo Traverii iudicibus dicti domini regis, Arnaldo de Codaletto, et Laurencio Plasensa, et pluribus aliis.

Ego Laurencius Plasensa scriptor preffati domini regis hanc cartam scribi feci et clausi et subsignavi meo publico et solito sig+no.”

Et supplicarunt nobis Iacobo regi Maioricarum iam dicto consules memorati ut eis et dicte universitati ville Perpiniani dictum instrumentum, et omnia et singula contenta in illo confirmare et ratificare per omnia deberemus.

Nos igitur dictorum illustrium dominorum Iacobi avi nostri reverendi et Sancii patris nostri regum Maioricarum memorie recolende vestigiis inherentes auctoritate et assensu incliti domini Philippi de Maioricarum nostri patris et tutoris per nos et successores nostros quoscunque laudamus confirmamus et omnimode per inperpetuum approbamus vobis prenominate consulibus et universitati ville Perpiniani et omnibus habitatoribus eiusdem presentibus et futuris in posse tui subscripti notarii dicte universitatis et singulorum ex ea nomine stipulantis et recipientis omnes et singulas consuetudines vobis et dicte universitati a predecessoribus nostris regibus Maioricarum bone memorie datas et concessas quibuscunque temporibus retroactis usque ad diem facti privilegii seu instrumenti predicti,

prout predicte consuetudines vobis et dicte universitati date ab eisdem sunt et concesse; ita quod vos et successores vestri et dicta universitas et singuli ex ea utamini et uti possitis predictis consuetudinibus et earum [135r] qualibet in iudicio et extra et alio quolibet modo prout eis usi estis huc usque, laudamus quoque auctoritate et assensu tutoris nostri predicti ac approbamus et confirmamus vobis iamdictis consulibus et toti universitati predicte et singularibus personis eiusdem presentibus et futuris in posse tui iam dicti notarii quo supra nomine stipulantis et recipientis omnes illas consuetudines bonas approbatas et observatas usque ad dictum diem dicti preffati privilegii seu instrumenti et usus etiam approbatos usque ad diem eundem qui in scriptis redacte vel redacti non sunt sed in usu usatico concistunt.

Et etiam omnia instrumenta et privilegia a domino rege Aragonum proavo nostro bone memorie, et aliis predecessoribus nostris vobis data laudata concessa et confirmata prout in eisdem plenius continetur.

Confirmamus insuper et laudamus ac approbamus auctoritate et assensu tutoris nostri iam dicti vobis dictis consulibus et toti dicte universitati ville Perpiniani et singulis habitatoribus eiusdem presentibus et futuris omnia alia privilegia consuetudines libertates in posse tui subscripti notarii eorum nomine stipulantis et recipientis et etiam franquitates et immunitates eidem universitati et consulibus eiusdem hactenus datas concessas et indultas per dictos dominos reges predecessores nostros a dicto concessio privilegio citra cum cartis vel litteris suis, ac sine cartis et litteris quibuscunque. De quibus omnibus volumus ante confirmationem et ratificationem presentem plenissime informari ac etiam certificari.

Quare ratificationes et confirmationes presentes ex certa scientia ducimus faciendas.

Mandamus igitur locum nostrum tenentibus vicariis baiulis et aliis officialibus nostris presentibus et futuris, quatinus predictas nostras confirmationes et omnia in hac carta et dicti domini regis Sancii patruī nostri contenta firma habeant et observent et faciant ab omnibus inviolabiliter observari et aliqua racione neminem contravenire permittant; cum hec omnia bona nostra fide duxerimus confirmanda.

In quorum omnium testimonium et fidem presenti carte nostrum iussimus appendi sigillum.

Et nos Philippus de Maioricis tutor predictus super predictis dicto domino regi pupillo nostro auctoritate et assensum nostrum prestamus eaque laudamus atque firmamus.

Acta et laudata sunt hec in camera consilii regii Perpiniani die lune intitulata nono kalendas iulii, anno Domini millesimo trecentesimo vicesimo sexto.

Signum + [135v] nostri Iacobi Dei gratia regis Maioricarum, comitis Rossilionis et Ceritanie et domini Montispesulani, qui hec predicta laudamus atque firmamus.

Sig+num nostri Philippi de Maioricis tutoris predicti, qui super predictis auctoritatem nostram et assensum dicto domino regi prestamus, eaque laudamus atque firmamus.

Testes huius rei sunt nobiles Petrus de Fonolletto vicecomes Insule, Ademarius de Mosseto, venerabilis Petrus de Viridario archidiaconus Maioricensis cancellarius, Ferrarius de Caneto maiordomus, Iacobus de Muredine milites, Petrus de Maris, Petrus Borrioni, Arnaldus de Podio, Nicholaus de Sancto Iusto thesaurarius et Iacobus Scuderii notarius dicti domini regis.

Ego Iacobus Scuderii notarius preffati domini regis Maioricarum illustris et eius auctoritate publicus ubique terrarum dominacioni sue subiectarum ipsius et dicti domini tutoris speciali mandato hec scribi feci et clausi meo publico solito sig+no.

115

[1329, agost, 6]

Privilegi que negun habitant de Perpinyà paga carcellatge, si donchs no és condempnat o fa compositió posat que sia pres per deutes fiscals o no fiscals no pagats al terme que devia. E si algun prisoner serà condempnat de crim a córrer la vila, perdre membre o éser pengat o exaltat, o altra iustícia sofferrà en son cors, no pach carcellatge. Emperò aquells qui segons lo privilegi de Perpinyà estan en la casa apelada “mala paga” han pagar carcellatge per tant com hi stien.

Noverint universi, quod in presencia nostri Iacobi Dei gratia regis Maioricarum, comitis Rossilionis et Ceritanie et domini Montispesulani personaliter constituti fideles nostri Petrus Garrige, Raymondus Martini et Guillelmus Guiriliani, nuncii ad nos missi per

fideles nostros consules et universitati ville Perpiniani exhibuerunt nobis quoddam privilegium principis et illustris domini Iacobi regis Maioricarum avi nostri memorie recolende concessum consulibus et universitati ville Perpiniani, datum Perpiniani decimo octavo kalendas febroarii anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo sexto, in quo est quoddam capitulum sub hiis verbis:

“Item, quod aliquis captus in curia predicti baiuli vel qui a modo capietur non solvat carceragium nec ali[136r]quid aliud sagionibus vel aliquibus aliis de curia nisi pro causa qua captus fuerit, fuerit condempnatus vel compositionem fecerit pro eadem.”

Exhibuerit etiam nobis quamdam consuetudinem dicte ville sub sequentibus verbis:

“Carcerarius Perpiniani non debet habere carceragium ab aliquo homine Perpiniani nisi fuerit condempatus pro crimine ad peccuniam, vel solveret peccuniam per compositionem dicti criminis, sin autem fuerit condempnatus pro aliquo crimine, ita quod currat villam vel amittat membrum vel suspendatur vel aliam iusticiam paciatur in corpore vel exulatus fuerit, carcerarius nichil debet habere.”

Et cum contra dictum privilegium et consuetudinem predictam asserant nuncii supradicti carcerarium curie baiuli Perpiniani qui nunc est exhigere, et exhigere conari ab hominibus ville Perpiniani captis pro mala paga vel etiam captis pro debitis regiis vel fiscalibus, vel etiam captis quod statutis terminis non solvunt que debent licet sint solvendo. Et hoc faciat dictus carcerarius pretextu cuiusdam littere concesse per principem illustrem dominum Sancium clare memorie regem Maioricarum patruum nostrum, datam in Maioricia decimo octavo kalendas aprilis anno Domini millesimo trecentesimo decimo tercio, per quam ordinavit quod illi qui capti tenebantur in capcione nostra curie Perpiniani propter moram seu deffectum solutionis solvant carceragium pro toto tempore quo sub dicta custodia capti detinebuntur, et quod hoc sic servetur donec facta et assignata fuerit domus competens vulgare vocata de “mala paga”, ubi tales capti ydonee teneantur, per hoc presens publicum instrumentum predictum privilegium et consuetudinem predictam quo ad dictum carceragium et solucionem predictam eiusdem consulibus et universitati predictis per nos et successores nostros quoscunque ex certa sciencia confirmamus. Hoc tamen salvo quod cum post dictum privilegium concessum et consuetudinem concessam ordinatum fuerit per dominos reges Maioricarum bone memorie ad requisitionem et supplicationem consulum et univer-

sitatis ville Perpiniani, quod illi qui sunt non solvendo seu iurant non posse solvere ad instanciam creditorum suorum capiantur et capti teneantur sub certis modis in ordinatione regia inde facta contentis, et quod fieret una domus vocata de “mala paga”, in qua tales debitores tenerentur et custodirentur [136v] capti per creditores suos sumptibus eiusdem; cum dicta domus nondum facta fuerit pro talibus captis pro mala paga carcelagium persolvatur. Cum hoc fieri debeat sive privilegii et consuetudinis predictorum infrictione, cum post concessionem eorum ut premittitur facta fuerit dicta ordinatio male page ad supplicationem ut predicatur consulum predictorum.

Declaramus tamen et volumus carcelagium nullum solvi nec debere solvi ab aliquo habitatore ville Perpiniani qui captus fuerit pro debitis regiis seu fiscalibus, nec etiam hii qui capti fuerint, eo quia non solverint debita que debuerint et debebunt terminis quibus promiserint solvere ea. Sed dicta mala paga dum taxat excepta in aliis omnibus et per omnia privilegium predictum et consuetudinem predictam volumus et mandamus perpetuo observari.

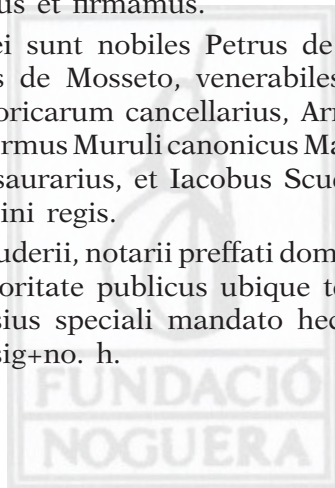
In quorum omnium testimonium et fidem presenti carte nostrum iussimus appendi sigillum.

Quod est actum in camera consilii castri regii civitatis Maioricarum, VIII° idus augusti anno Domini millesimo trecentesimo vicesimo nono.

Signum + nostri Iacobi Dei gracia regis Maioricarum, comitis Rossilionis et Ceritanie et domini Montispesulani, qui hec predicta laudamus concedimus et firmamus.

Testes huius rei sunt nobiles Petrus de Fonolletto vicecomes Insule et Ademarius de Mosseto, venerabiles Petrus de Viridario archidiachonus Maioricarum cancellarius, Arnaldus Montanerii legum professor, Guillermus Muruli canonicus Maioricarum, Nicholaus de Sancto Iusto thesaurarius, et Iacobus Scuderii notarius, omnes consilarii dicti domini regis.

Ego Iacobus Scuderii, notarii preffati domini regis Maioricarum illustris et eius auctoritate publicus ubique terrarum dominacioni sue subiectarum ipsius speciali mandato hec scribi feci et clausi meo publico solito sig+no. h.

116

[1358, octubre, 21]

Privilegi que·ls hòmens de Perpinyà no sien tenguts preses en prisó del senyor rei, ne de governador, ne de algutzir, ne altres officials o comissaris, ne en altre loch, si no tant solament en la prisó comuna del batlle de Perpinyà et per la manera e sots lo carcellatge de la cort del batlle.

Nos Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corcise, comesque Barchinone Rossilionis et Ceritanie. Ad sup[137r]plicationem per fideles nostros Ermengaldum Martini consulem et burgensem, et Franciscum Taulere iureperitum, syndicos ville Perpiniani pro parte vestri consulum et proborum hominum universitatis dicte ville nobis factam, tenore presentis carte nostre perpetuo valiture statuimus atque concedimus vobis et successoribus vestris quod quodocunque et quocienscunque contingat aliquem seu aliquos habitatores et incolas dicte ville capi pretextu alicuius excessus criminis aut delicti per ipsos comissi aut alias, nos vel alguzirius noster presens et qui pro tempore fuerit et etiam gubernator noster generalis, eiusque vices gerens aut algozirius suus vel officiales alii nostri sive eorum vel delegati a nobis vel ipsis non possimus nec possint tenere captos dictos habitatores et incolas dicte ville in propria captione seu domo, sed ipsos habeamus et habeant tenere captos in captione comuni baiuli dicte ville iuxta modum et pro illo salario sive custodia iuxta quem et pro quo baiulus dicte ville tenere debet ac etiam consuevit captos qui in ipsa curia pro dicto baiulo custodiuntur.

Promittentes et iurantes per Deum et eius sancta quatuor evangelia corporaliter a nobis tacta quod predicta tenebimus et observabimus et in aliquo non contraveniemus.

Mandamus etiam gubernatori nostro generali eiusque vices gerenti, alguziriis nostris et ipsius gubernatoris nec non delegatis quibusvis, ceterisque officialibus nostris presentibus et futuris quod premissa teneant et observent et non contrafaciant vel veniant aliqua racione.

In cuius rei testimonium presentem cartam nostram inde fieri iussimus sigillo magestatis nostre appendicio comunitam.

Datam Barchinone vicesima prima die octobris, anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo octavo, nostrique regni vicesimo tercio.

Visa Roma.

Signum + Petri Dei gracia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corcise, comitisque Barchinone Rossilionis et Ceritanie.

Testes sunt inclitus infans Petrus Rippac[ur]cie et Montaneorum de Prades comes, reverendus Petrus archiepiscopus Terracone, nobilis Bernardus de Capraria miles, nobilis Berengarius de Apilia miles, nobilis Artaldus de Fontibus miles.

Sig+num Francisci Dez Gal, scriptoris dicti domini regis, qui predicta de mandato dicti domini regis scribi fecit cum literis rasis et emendatis in III^a linea, ubi dicitur “concedimus”, et in nona linea ubi legitur [137v] “iussimus sigillo magestatis nostre appendicio”, et clausit.

117

[1372, setembre, 24]

Confirmació del privilegi damont contengut, que ls hòmens de Perpinyà no poden ésser detenguts en càrrec d'alguers del senyor rey o de son primogènit, si no tant solament en la presó comuna del balle de Perpinyà, ne són tenguts pagar morabatí ne altre dret a les gardes, si no segons que s paga en la cort del batlle de Perpinyà.

Petrus, Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Dilectis et fidelibus nostris quibuscunque alguziriis nostris et nostri primogeniti eorumque locatenentibus qui nunc sunt aut pro tempore fuerint. Salutem et dilectionem.

Cum iuxta privilegium antiquum ville Perpiniani nobis exhibitum et ostensum omnes burgenses seu habitatores ipsius ville cum contingit ipsos capi per vos seu quemcunque alium debeant duci et detineri ad curiam comunem baiuli ville eiusdem et non ad curias vestras seu alterius cuiuscunque et inibi solvere carcelagium assuetum; et prout in curiis generalibus Cathalonie quas nunc Barchinone celebratum fuit nobis per fideles nostros Iohannem Vola et Ermengaldum Grimaldi, syndicos dicte ville Perpiniani in modum gravaminis expositum querelose vos seu aliqui ex officiis vestris cum capitibus aliquos ex dictis burgensibus aut habitatoribus

ville preffacte ducitis illos multosciens ad curias vestras, et eos inibi detinetis mancipatos nec non et facitis eos solvere morabatinum, et aliud ius excesssivum in ipsorum habitancium dampnum et dicti privilegii lesionem.

Et propterea fuerit nobis humiliter supplicatum super hiis debite provideri, idcirco supplicatione ipsa suscepta benigne vobis et vestrum singulis dicimus et mandamus de certa sciencia et expresse, quatenus in et super predictis et aliis servetis firmiter et servari faciatis omnibus habitatoribus dicte ville privilegium predictum iuxta sui seriem et tenorem, et contra illud seu ipsius mentem in aliquo non faciatis vel veniatis aliqua ratione.

Datum Barchinone vicesima quarta die septembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo secundo.

Visa Roma.

118

[1377, setembre, 3]

Que·l algotzir no·n tenga juý ne s'entrameta de conèxer, si no de aquells [138r] qui són de casa del senyor rey o del senyor duch, o dels estrayns, ne tenga cel·la per jutjar, si no en lo palau o habitació del senyor rey o de son primogènit.

Petrus Dei gratia rex Aragonum et cetera.

Dilectis et fidelibus algutziris nostris et karissimi primogeniti nostri et eorum locatenentibus presentibus et futuris. Salutem et dilectionem.

In generalibus curiis quas celebramus cathalanis fuit nobis per universa brachia curiarum earundem reverenter propositum in gravamine, quod a modico tempore citra vos in civitatibus villis et locis in quibus nos et dictum nostrum primogenitum adesse seu residere contingit tenetis cunctis diebus non feriatis certam sedem, et in certo loco videlicet in hospicio sive habitatione ubi tenetur capcio officii supradicti, et intromittitis vos generaliter de omnibus factis civilibus et criminalibus, et de cunctis personis licet de factis solum domesticorum nostrorum et dicti nostri primogeniti et advenarum vos intromittere deberetis.

Quare fuit nobis humiliter supplicatum ut cum premissa sint quod novum vergens in oppresionem et vexationem nostrorum sub-

ditorum dignaremur providere super hiis de remedio congruenti; nos vero supplicatione huiusmodi suscepta benigne vobis dicimus et mandamus quatinus nisi de domesticis nostris et dicti primogeniti nostri et etiam de straneis de cetero minime cognoscatis, nec teneatis sedem vestram extra palacium seu habitationem nostram et ipsius primogeniti nostri servantes in omnibus et per omnia ordinationem per nos super dicto alguziriatus officio factam. Et etiam constitutiones Cathalonie generales.

Datum Barchinone tercia die septembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo septimo.

Bernardus de Valle.

119

[1377, setembre, 3]

Privilegi que-l algutzir no puxa haver capsous de comissions qui li sien fetes de homes de Perpinyà qui no sien de casa del senyor rey, o duch, o cortesans.

Petrus Dei gracia rex Aragonum et cetera.

Dilectis algutziriis nostris et nostri carissimi primogeniti et generalis locumtenentis nostri ducis vel locatenentibus eorumdem. Salutem et dilectionem.

In curiis generalibus quas nunc cathalanis celebramus in civitate Barchinone fuit [138v] pro parte ville Perpiniani nobis expositum in gravamen, quod cum nos vel noster primogenitus sumus in dicta villa, vos seu aliqui vestrum intromittitis vos ex specialibus comissionibus que inde vobis fiunt de aliquibus questionibus civilibus que sunt inter partes, et inde vultis habere capson, non obstante quod illi inter quos dicte cause ducuntur non sint de domo nostra nec alias curtesani quod in preiudicium dicte ville et dampnum singularum eiusdem cernitur redundare.

Quo circa supplicato nobis super hiis de remedio iusticie provideri, vobis et vestrum cuilibet dicimus et mandamus quatinus a modo dictos capsous minime petatis seu exhigatis cum nec id facere debeatis, nisi tantum ab illis qui de foro officii vestri sunt.

Datum Barchinone tercia die septembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo septimo.

Bernardus de Valle.

120

[1332, març, 21]

Privilegi que·ls cònsols de Perpinyà elegescan cascun ayn dos clavaris, los quals presenten al balle et iuren en poder seu en certa forma, e lo balle los liure I saig qui per auctoritat de la cort del senyor rey et manament dels clavaris fassa totes forsses et exequions e compulsions que pertangen a lur offici, los clavari cascun ayn deuen ausir comptes dels cònsols e de totes persones qui haien res administrat de la vila e de tots talls e questes generals o singulars, e sien officials anuals e haien aquel salari que·ls cònsols los tatxaran, mes no prengen res del salari fins que haien ausits los dits comptes, et per lur missatge forssen per clavatures penyores, e en altra manera touts deutors de tals et cònsols e altres qui res haien a tornar de lur administració, e fassen ne fer depòsit en taule, ne en la vil·la de Perpinyà, ne termes d'aquella se pot fer algun tall o questa si no certificats los dits clavaris et donada a ells còpia del tall, et feta per ells electió de bones persones a ffer et cullir lo tayll.

Noverint universi, quod nos Iacobus Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie, ac dominus Montispessulani.

Utilitatibus ville Perpiniani et rei publice eiusdem iugiter intendentes, ad humilem supplicationem fidelium nostrorum consulum ville ipsius ac Bernardi Egi[139r]dii consulis eorum, Iohannis Fabri, et Malleoli Cadany, nunciorum ad nos per eosdem nunc transmissorum per nos et successores nostros quoscumque ordinandum ducimus et perpetuo statuendum, quod ex nunc dicti consules qui sunt et fuerint in dicta villa eligant singulis annis duas bonas personas dicte ville in clavarios quos presentent baiulo Perpiniani in posse cuius iurent antequam dicto utantur officio se bene et fideliter habituros in eorum officio et nulla munera recipere a quocumque quantumcumque modica quamdiu durabit eis officium suum, et in ipso officio sint ut nostri officiales et dictus baiulus eis det auctoritatem in illo etiam distringendi quoscumque iuxta inferius annotata, et concedat eis unum sagionem qui auctoritate nostre curie et mandato dictorum clavariorum compulsiones faciat et districtus prout ad officium pertinuerit ipsorum clavariorum. Et clavarii ipsi infra annum sui officii audiant et recipiant et audire et recipere teneantur computa et rationes de expensis et missionibus factis et faciendis tam per consules dicte ville quam per alios quoscumque

qui aliqua rexerint tenuerint vel administraverint quovis modo de bonis rebus seu iuribus universitatis ville predictae, et de omnibus talliis questiis generalibus vel specialibus ibi factis vel faciendis et rationibus quibuslibet sive causis.

Et sint officiales annales quibus provideatur de salario competenti per dictos consules et de bonis dicte universitatis sola ordinatione et taxatione consulum eorumdem de quo nullus alius se intromittere debeat ullo modo.

Nec dictum salarium aut aliqua eius pars illis solvatur nec debeat solvi quousque ex integro dicta computa et rationes dicti annu dicti sui officii receperint a predictis de hiis que facta fuerint infra illum.

Et clavarii ipsi per dictum sagionem eis tradendum per dictum baiulum Perpiniani distringant viriliter cum effectu per clavaturas et pignorum capciones et aliter quoscunque debentes aliquid in dictis talliis seu questiis et illos qui aliquid colligerint ad dictos consules et alios quoscunque qui aliquid reffundere tenebuntur premissorum occasione vel causa ad solvendum tornandum et restituendum ea.

Que mox clavarii ipsi deponi faciant nomine suo et sui officii in aliqua tabula nummularia ville ipsius. Nec ex nunc in villa ipsa seu terminis eius fiat seu fieri possit questia seu tallium aliquod de quocunque, nisi certificatis primitus clavariis ipsis quibus [139v] dictarum questiarum et talliorum copia tradatur in scriptis.

Et ipsi eorum clavarie officio eligant certas bonas personas ad colligendum questias, et tallia ipsa quibus collectoribus et sagionibus satisfiat de ipsis questiis et tallis colligendis sola noticia clavariorum nostrorum.

Mandamus itaque locum tenentibus vicariis baiulis et aliis officialibus nostris presentibus et futuris, quatinus omnia et singula supradicta que consulibus et universitati predictis dicte ville Perpiniani concedenda ducimus in privilegium speciale eisdem firma habeant et observent, et faciant per in perpetuum inviolata servari.

In quorum omnium fidem et testimonium presentem cartam sigillo nostro impendenti fecimus comuniri.

Quod est actum in camera consilii castri regii civitatis Maioricarum, XII° kalendas aprilis anno Domini millesimo trecentesimo tricesimo primo.

Signum + nostri Iacobi, Dei gracia regis Maioricarum predicti, qui hec predicta laudamus atque firmamus.

Testes huius rei sunt venerabilis Bernardus abbas monestarii Arularum, Guillermus de Duroforti canonicus [en blanc] cancellarius, Iacobus de Muredine maior domus, Berengarius de Perepertusa milites, Petrus Borroni magister racionalis, et Iacobus Scuderii notarius, omnes consiliarii preffati domini regis.

Ego Iacobus Scuderii notarius preffati domini regis Maioricarum illustris, et eius auctoritate publicus ipsius domini regis mandato hec scribi feci et clausi meo publico et solito signo + h.

121

[1332, juliol, 1]

Privilegi que·ls clavaris haien presentar al balle de Perpinyà aquells que hauran elets a ffer alcun tall o questa, e si lo balle los veu insufficiens que·n elegescan d'altres, la conexença si·s deu fer tayll o questa a raquesta d'alcun o algú pertany ensemps al balle et clavaris. Ítem, a ells ensemps pertayn la conexença dels contrasts d'aquells qui·s dien ésser franchs dels taills o questes o no deurà tant contribuir, e de totes altres qüestions. Ítem, los clavaris han plen poder de fer regonexenses fins absolucions et diffinicions als cònsols e a tots altres qui haien retut compte en poder lur sagons lur offici.

Nos Iacobus Dei gratia rex Maioricarum, et cetera.

Notum facimus universis quod fideles nostri consules ville Perpiniani ad nos miserunt discretum [140r] Franciscum Piquerii et Iohannem Portalafior, paratorem, per quos fecerunt nobis humiliter supplicari ut declarare dignemur quedam dubia inter quosdam exorta super contentis in quodam privilegio in civitate Maioricarum per nos consulibus ipsis nuper concesso super eligendis duobus clavariis singulis annis per consules dicte ville Perpiniani quibus clavariis certam concessimus potestatem recipiendi computa et raciones de omnibus expensis factis et faciendis de bonis universitatis dicte ville Perpiniani, tam per consules quam alios et de omnibus talliis et questiis factis et faciendis ibidem prout hec et alia in dicto nostro privilegio laciis exprimuntur.

Nos igitur dicte supplicacioni annuentes benigne declaramus per presentes et volumus clavarios pro anno presenti electos per consules memoratos posse et debere recipere dicta computa et raciones de omnibus expensis et receptis questiis et talliis supradic-

tis, tam pro isto anno presenti quo electi sunt in clavarios quam preteritis annis et temporibus quibuscunque, volumus quoque et ordinamus quod dicti clavarii et illi qui pro tempore erunt in ipso officio et ad eorum clavarie officium pertineat eligere bonas personas que tallia et questias faciant supradictas et illos quos sic elegerint presentent et presentare teneantur baiulo ville Perpiniani, in cuius posse iurent bene et fideliter ac diligenter se habituros in faciendis questiis et talliis supradictis.

Et si baiulus ipse dictos sic electos videret insufficientes clavarii predicti alios consimiliter teneantur eligere et presentare.

Ordinamus quoque et volumus quod si per aliquem vel aliquos requireretur tallium sive questiam fieri ex quibusvis causis quibuscunque temporibus subsequendis in dicta villa Perpiniani aut alias haberet ibi fieri tallium seu questia in quibus contribuere haberent homines dicte ville, cognicio an dicta tallia et questie faciende fuerint nec ne spectet ad dictum baiulum dicte Perpiniani et ad clavarios supradictos ex officiis suis, sic quod si baiulus et clavarii ipsi viderint tallium vel questiam inibi faciendam fiat aliter non.

Et si super questiis et talliis sic faciendis orirentur alique contradicciones controversie vel questiones inter quoscunque pretendendo immunitatem de non solvendo seu quod non deberent tantum contribuere quantum impositum eis foret vel aliter modo quousque cognicio et determinacio predictorum et aliorum ex inde proveniencium et dependencium modo quocumque ad dictos baiulum et clavarios insimul plene spectet et ipsi omnes simul [140v] predicta et similia declarent et determinent sine tamen lite quacunque et scriptis quod nolumus ex talibus aliquialiter litigia exoriri.

Ordinamus insuper et volumus quod dicti clavarii ex eorum officio receptis computis et racionibus per eos a consulibus ville Perpiniani vel ab aliis quibuscunque prout ad eorum officium dinoscitur pertinere possint facere et faciant ex eorum officio instrumentum recognicionis diffinicionis et finis illis a quibus receperint dicta computa et raciones, si et prout viderint faciendum, dignum enim censemus remanere per imperpetuum absolutos illos qui clavariis ipsis veras et legitimas reddiderint raciones.

Super omnibus autem et singulis supradictis damus et concedimus dictis clavariis presentibus et futuris et pertinentibus ad ipsa ac dependentibus ex ipsis auctoritatem et plenariam potestatem ut que per eos iuxta preambula vel per dictum baiulum et ipsos facta fuerint seu ordinata perpetua gaudeant firmitate, non obstantibus

infrascriptis, nam ordinationes nostras presentes et predicta concessa baiulo et clavariis memoratis valere volumus et tenere quamdiu de nostre processerit beneplacito voluntatis et non ultra.

Mandantes et cetera presentibus et futuris quatinus hanc nostram literam et omnia contenta in ea consulibus et clavariis iam dictis firma habeant et observent et faciant observari sincere quousque de contrario a nobis habuerint speciale mandatum.

Datum in Valle de Mussa kalendas iulii anno Domini millesimo trecentesimo tricesimo secundo.

122

[1347, desembre, 6]

Privilegi que ls clavaris de la vila de Perpinyà han poder sens licència del balle determinar totas qüestions pertaynents a lur offici sens libell simplament e de pla sens brugit et figura de juý et tota appellació remoguda, et fer exequió de lurs sentèncias per lur missatgé qui haia iurat en poder del balle.

Nos Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone Rossilionis et Ceritanie.

Attendentes per fideles nostros Bernardum Olibe legum doctorem, Guillermmum Eres consulem, et Guillermmum Adalberti mercatorem, ambaxiatores fidelium nostrorum consulum ville Perpiniani fuisse propositum cum reverencia coram nobis quod clavarii ville predictae inter cetera utuntur, et a longe tempore citra usi fuerunt [141r] iudicare et cognicionem habere de envannis porticis et de operibus seu fabricationibus que fiunt intus villam predictam et hoc terminarunt et determinare consueverunt sine libelli oblacione et etiam sine lite et scriptis auditis tamen ad plenum racionibus parcium.

Et hoc non obstante multi sunt qui appellant a determinacionibus que fiunt a clavariis supradictis, propterquod contrastus predicti ducuntur per anfractus litium et diffugia in lesionem illorum qui ius habent ac preiudicium manifestum.

Et propterea fuisse a nobis humiliter supplicando petitum ut dictis clavariis licenciam et auctoritatem concedere dignaremur, quod omni appellatione remota possent cognoscere de predictis.

Ideo supplicatione huiusmodi admissa benigne habitaque super hec deliberatione et consilio diligenti, attento usu predicto ac pro bono et utilitate rei publice dicte ville Perpiniანი cum presenti eisdem clavariis, de certa sciencia concedimus et de gracia speciali quod ipsi clavarii nunc presentes et qui pro tempore fuerint possint habere cognicionem super contrastibus et questionibus supradictis, et absque libelli oblatione et omni ordine iudiciario pretermisso valeant questiones et contrastus aliquomodo ex predictis emergentes auditis complete rationibus parcium absque licencia curie nostre dirimere et determinare sine lite et scriptis ac breviter summarie et de plano et sine strepitu iudicii et figura, et attenta facti solummodo veritate omnique appellacione remota.

Et quod eorum determinaciones et sentencias per ipsorum sagionem iuratum in posse baiuli Perpiniანი possint debite exequitioni facere demandari.

Mandamus itaque gubernatori in comitatu Rossilionis vicario baiulo et aliis quibuscunque officialibus et subditis nostris ibi presentibus et futuris, quatinus gratiam et concessionem nostram huiusmodi dictis clavariis observent firmiter et faciant inviolabiliter observari, et non contraveniant seu aliquem contravenire permittant aliqua racione.

In cuius rei testimonium presentem fieri et sigillo nostro pendenti iussimus comuniri.

Datum Barchinone octavo idus decembris anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo septimo.

Exa[minavit]. Rm.

[1347, desembre, 6]

Privilegi que ls cònsols de Perpinyà en la fi de lur consolat poden eligir mostafaces a reconèxer les carns et pesador dels pans qui haien ésser confirmats per lo balle. E si atroban pan minve de pes ab los missatgés dels [141v] cònsols per lur propri auctoritat deuen aquell portar devant lo balle et cònsols e aquell distribuir segons que és acostumat.

Nos Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Attendentes per fideles nostros Bernardum Olibe legum doctorem, Guillermmum Eres consulem, et Guillermmum Adalberti mercatorem, embaxiatores fidelium nostrorum consulum ville Perpiniani fuisse cum reverencis propositum coram nobis quod a longo tempore citra in villa predicta extitit usitatum, quod consules ville eiusdem in fine anni consulatus eorum per aliquos dies videlicet ante festum Sancti Iohannis mensis iunii ipsi consules mostassafos eligunt ad recognoscendum carnes macellorum, et panes pistricum ut in villa predicta omni fraude remota iusto pondere vendantur, quodque dicti consules assueti sunt declarare et diffinire contrastus emergentes inter mostassafum ponderatorem panis et venditores panis eiusdem, dictusque ponderator panis quando invenit panes minus iusto pondere aut alias in eis fraudem esse comissam, accipit dictos panes cum nunciis consulum predictorum et illos portari facit ad domum consulatus in presencia consulum eorundem.

Et propterea fuisse nobis humiliter supplicatum ut dictum usum confirmare vel eisdem de predictis graciose privilegium concedere dignemur; ideo usu predicto considerato, ac etiam super predictis complacere volentes consulibus supradictis qui nunc sunt et pro tempore fuerint, habita primitus super istis plena deliberatione et consilio diligenti, de certa sciencia concedimus cum presenti quod ipsi consules habeant potestatem eligendi mo[s]tassafum carniū et ponderatorem panis in fine anni consulatus ipsorum qui tamen nequeant suum officium exercere, nisi prius confirmati fuerint a baiulo Perpiniani qui nunc est et pro tempore fuerit. Quiquidem baiulus eisdem mostassaffius et ponderatori panis et nunciis dictorum consulum conferant potestatem et auctoritatem suum officium in predictis exercendi, et habitis hiis idem ponderator panis si reperiat aliquem panem minus iusto pondere esse vel alias fraudem in ipso esse comissam panem ipsum cum dictis nunciis vel eorum aliquo possit sua propria auctoritate accipere et levare, et ad presenciam dictorum baiuli et consulum defferre erogandum et recipiendum per illos ad illum usum per quos et ad [142r] quem solitum est erogari.

Et si qua controversia oriatur inter dictum ponderatorem panis et illum cuius esset panis, quod decidatur sine aliqua scriptura et appellatione quacunquē remota per baiulum Perpiniani de et cum consilio et assensu consulum predictorum.

Mandamus itaque gubernatori in dictis comitatibus Rossilionis et Ceritanie vicario baiulo et ceteris officialibus nostris, quatinus concessionem nostram huiusmodi observent firmiter et faciant invi-

olabiliter observari, et non contraveniant seu aliquem contravenire permittant aliqua ratione.

In cuius rei testimonium presentem cartam inde fieri et sigillo nostro pendenti iussimus comuniri.

Datum Barchinone octavo idus decembris anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo septimo.

Exa[minavit] Rm.

124

[1350, desembre, 24]

Privilegi que dels aforaments de les carns o peys faits per los mostaffasses de la vila, nagun se puxa appellar ne recórrer, mes quals aforaments generals no-s puxen fer per los clavaris sens consentiment et ordinació dels cònsols de Perpinyà. Ítem, los mostaffasses tatxen los preus dels fruyts volateria et cassa, ne de lur taxa se pot algun appellar, pus se fassa de conseyll del governador de Rosselló et dels cònsols de Perpinyà. Ítem, quels cònsols de Perpinyà quant los sia vist pugen remoure los mostaffasses de-l offici e altres elegir tota appellació remoguda. Ítem, los mostaffasses han la mitat dels bans e l'altre meitat és del fisch del senyor rey.

Nos Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Attendentes fuisse pro parte consulum ac proborum hominum ville Perpiniani nobis humiliter supplicatum, quod cum sicut eosdem lapsis temporibus magistra rerum experientia docuit, vendencium in villa iam dicta carnes ac pisces malicia qui a cotidianis iudiciis et afforamentis ac bannis et muletis que per mostassafum seu mostassafos ipsius ville super vendicione ipsarum carnum et piscium imponuntur appellant nedum habitatores in ipsa.

Sed etiam advene non potuerint usquequaque nec possint ad presens in villa predicta sic bonos pisces et carnes comedere, et sic ydoneum obtinere precium ut deceret dignaremur benigne super predictis remedium congruum adhibere; ideo prospecta utilitate rei publice [142v] dicte ville tenore huiusmodi carte nostre favorabiliter providemus, quod super cognicionem quam habent mostassafi iam dicti super superius expressatis, aliqua appellacio vel alius iuris

recursus alicui nullatenus admittatur, intendimus tamen quod afforamenta generalia predictorum videlicet augmentandi vel muniendi eadem iuxta anni et temporis varia inter valla que pro bono ipsius ville regimine fieri expedit aliquando ipsi mostassafi nequeant facere absque consensu ordinatione et voluntate consulum dicte ville. Preterea cum vendentes in villa predicta quoscunque fructus volatilia et venationes huiusmodi vendicionibus abutantur ordinamus, volumus et concedimus quod mostassafi predicti de ipsis fructibus venationibus et volatilibus possint cognoscere de vendicione ipsorum videlicet an sint talis condicionis quod debeant vendi vel *pici* et de modo et locis et horis vendendi et eis imponere precium condescens omni appellatione ac alio iuris recursu postpositis et reiectis, dum tamen taxacio precii fiat de consilio gubernatoris Rossilionis et Ceritanie ac consulum dicte ville.

Insuper ad vitandum omnem corrupcionis materiam que ipsi mostassafis alias ministratur sicut hactenus operis experimento probatum extitit ordinamus atque concedimus quod quando et quociens de consulum predictorum processerit beneplacito voluntatis ipsi de cetero mostassafi qui per ipsos consules ex consuetudine observata annis singulis eliguntur ab officii ipsius mostassafi regimine de voluntate verumtamen et consensu consiliorum ipsorum consulum vel maioris partis ipsorum licite valeant removeri et loco ipsorum alii ad ipsum mostassafie officium deputari omni appellatione ac alio iuris recursi et cognitione iudiciaria penitus ultroiecta. Sic tamen quod ipsi mostassafi qui a consulibus memoratis per revocationem mostassafarum ipsorum ad ipsum mostassafi officium fuerint ordinati quicunque fuerint et quociens mutabuntur teneatur iurare et iurent realiter in posse baiuli dicte ville ut est hactenus fieri usitatum.

Denique attendentes quod ad ipsum regendum officium mostassafi vix aliqua persona ydonea seu sufficiens reperitur ob modicam utilitatem et comodum quod pro inde se reportare cognoscuntur; ideo ordinamus volumus et concedimus pro utilitate rei publice dicte ville et ut libencius quilibet animetur ad suscipiendum onus officii antedicti, quod quicunque ipsius ville fuerit amodo mostassafus ex bannis et [143r] muletis iamdictis medietatem integre habeant eius utilitatibus propriis convertendam fisco nostro mediate residua reservata.

Mandantes per presentem universis et singulis officialibus et subditis nostris presentibus et futuris quod nostras ordinationes huiusmodi teneant et observent et contra non veniant quavis causa.

In cuius rei testimonium presentem fieri iussimus nostro pendenti sigillo munitam.

Datum Perpiniანი nono kalendas ianuarii anno Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo.

Vi[dit]. Iaspertus.

125

[1358, octubre, 20]

Privilegi que les sentències donades per los clavaris deuen ésser manades a exeqüció de continent, con contrestant qualsevol recors, supplicació o simple querele o altre remesi contre aquelles posat davant lo governador o altre official.

Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Nobili et dilecto consiliario nostro Guillermo de Bellaria militi et gubernatori comitatuum Rossilionis et Ceritanie vel alii qui pro tempore ipsi preerit officio nec non aliis officialibus nostris presentibus et futuris. Salutem et dilectionem.

Pro parte fidelium nostrorum Ermengaldi Martini burgensis et Francisci Taulerii iureperiti, nunciorum ville Perpiniანი, fuit nobis expositum reverenter quod licet clavarii dicte ville ex privilegio speciali universitati dicte ville indulto cognoscant et cognoscere consueverint de envannis et omnibus operibus et fabricationibus que in dicta villa fuerit per quasvis personas et dubia etiam vel questiones que inde oriuntur iuxta eorum bonum arbitrium auditis tamen ad plenum rationibus parciū absque lite et scriptis omnique appellatione remota possint decernere et etiam declarare; verumptamen a pauco citra tempore aliqui ex illis qui operantur in villa predicta post datam contra eos sententiam per clavarios supradictos videntes se non posse ad appellationis remedium convolare recurrunt ad nos vel ad vos per viam simplicis querele, ad hoc ut cognoscendo de ipsa sententia si iuste lata fuerit vel iniuste sic litigando factum dicte sentencie proteletur, verum cum cognicio et alia dictis clavaribus ut preffertur incumbencia redundant in decus et bonum rei publice dicte ville, et ex ordinationibus etiam ipsorum clavariorum hospicia et vie publice seu carriere dicte [143v] ville teneantur melius pulcrius et utilius condirecte.

Et propterea fuerit pro parte ipsorum nunciorum nobis supplicatum humiliter super hiis de competenti et salubri remedio provideri, ideo ipsorum supplicationi favorabiliter annuentes vobis dicimus et mandamus quatinus dictum privilegium firmiter observando pretextu dicti recursus vel alterius remedii de predictis, non impediatis quominus dicte sentencie late per dictos clavarios protinus exequantur, cum per tales vias indirectas privilegium non debeat violari recursu iuris querela simplici remedio iuris et alia via quibuscunque obsistentibus nullo modo.

Datum Barchinone vicesima die octobris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo octavo.

Visa Roma.

126

[1358, octubre, 10]

Privilegi que ls cònsols de Perpinyà novellament elets l'endeman de la festa de Sant Iohan de juyñ elegescan dos bons hòmens qui sien clavaris et mostassafes de la vila, e augen los comptes dels cònsols e fassen altres coses pertayents a lur offici, et determinan les qüestions a ells pertanyents segons han acostumat.

Nos Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Quia pro parte vestri consulum et proborum hominum ville Perpiniani fuit nobis humiliter supplicatum, ut cum in dicta villa consules sint anno quolibet vigilia videlicet beate Iohannis Babbiste eligi consueti, ipsique consules electi in fine regiminis eorum consulatus eligant duas bonas personas que clavaris et mostassafs vulgariter appellantur, queque inter alia computa de gestis et administratis per consules et electores predictos tempore eorum consulatus recipiunt et etiam cognoscunt, dignaremur electionem de dictis clavariis fiendam de benignitate regia per modum expressum inferius permutare.

Nos igitur ipsorum supplicationi tanquam racione consone annuentes, utque ipsa computa legalius et absque suspicionis scrupulo audiantur, tenore presentis statuimus ac etiam ordinamus, quod de cetero consules qui electi et creati noviter fuerint vigilia sancti Iohannis prout consueti sunt quolibet anno eligi et creari eligant et teneantur eligere in crastinum festi sancti Iohannis predicti ipsos

clavarios et mostassafos [144r] bonos et sufficientes, qui computa consulum anni proxime tunc elapsi et alia etiam audiant et faciant ac decernant, que per alios clavarios audiri et fieri cognosci et terminari sunt hactenus usitata.

Isto tamen interim donec ipsi clavarii adveniente tempore huiusmodi electionis electi fuerint et iuraverint, et ipsum officium acceptaverint, volumus quod clavarii qui nunc sunt teneant et exercent eorum clavarie officium, prout fuit aliis temporibus consuetum.

Mandantes gubernatori Rossilionis et Ceritanie et aliis officialibus nostris ac consulibus et probis hominibus dicte ville presentis et futuris, quatinus huiusmodi ordinationem et edictum iuxta sui seriem observando contra ea non veniant nec aliquem contravenire permittant aliqua racione.

In cuius rei testimonium presentem fieri et sigillo nostro iussimus comuniri.

Datum Barchinone decima die octobris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo octavo.

Visa Roma.

127

[1360, desembre, 3]

Declaració que ls mostaffaces usen de lur poder sobre la conexensa de les carns et peixs, tota appellació et recurs e altre empediment remogut.

Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Nobili et dilecto consiliario nostro Francisco de Cerviano militi gerenti vices gubernatoris in comitatibus Rossilionis et Ceritanie, vicariis, subvicariis, baiulis, subbaiulis, ceterisque officialibus nostris infra dictos comitatus constitutis vel eorum locatenentibus presentibus et futuris. Salutem et gratiam.

Dudum malicie vendencium in villa Perpiniani carnes et pisces qui a cotidianis iudiciis, afforamentis ac bannis et muletis que fiebant et imponebantur per mostassafum seu mostassafos ipsius ville super vendicione ipsarum carnum et piscium appellabant sicut racioni congruebat penitus obviare volentes taliter, recolimus providisse quod super cognitione quam habent mostassafi iamdicti super

expressatis superius aliqua appellacio vel alius iuris recursus alicui essent minime admittendi, prout hec et alia in quodam privilegio per nos concesso universitati dicte ville nostro sigillo pendenti munito, dato Perpiniani, nono kalendas ianuarii anno Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo, vidimus liquide contineri.

Sane cum aliqui vestrum hesitetis de premissis posse cognosci per dictos mostassafos omni appellacione [144v] remota, pretendendo istud debere intelligi dum taxat de appellacione frivola et iam propter verba scilicet aliqua appellacio apposita in privilegio supradicto, et ob hoc nobis fuerit humiliter supplicatum pro parte consulum et proborum hominum ville predicte ut super hiis dignaremur, nostre intencionis propositum declarare, igitur dicte supplicacioni annuentes benigne declarando intencionem nostram super hiis vobis dicimus et mandamus firmiter et expresse, quatinus preffatos mostassafos permittatis uti de et super predictis contentis in privilegio supradicto omni appellacione vel alterius iuris recursu aliquatenus non admissis nec eis sicut non expedit super inde impedimentum seu obstaculum aliquod apponatis, volumus enim sicut in concessione ipsius privilegii nostre intencionis fuit quod verba predicta aliqua appellacio in dicto privilegio expressata non ad fervolas et inanes dum taxat, sed ad omnes appellaciones que premissorum pretextu emitti contingerit procedantur eo modo quo si esset dictum omni appellacione remota.

Datum Barchinone, tercia die decembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo.

Visa Roma.

128

[1361, març, 14]

Privilegi que·ls clavaris han conexensa de tots envans, porxes, barres, taules, et de fer fer empeyrades per los carrés, fer clavegeres, umplir basses et fossars, fer remoure femes, legures, terra, pols, vinaces, e totes altres inmundícies de les carreres, sagons los sia vist, e fer per açò manaments ab penes, et aquelles exeguir e levar.

Nos Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Considerantes pro parte vestri consulum et proborum hominum ville Perpiniani fuisse nobis humiliter supplicatum, ut cum

in eadem villa sint constructi et constructa porticus et envanna, sintque plures tabule et barre posite et fixe, que omnia non solum transitum viarum dicte ville impediunt seu obfuscant ymmo etiam si predicta porticus et envanna sic remanerent posset inde periculum non modicum imminere, et villa eadem que locus nobilis existit non ita demonstraretur pulcrior quem admodum fierit si ipsa envanna porticus tabule et barre ab inde removerentur seu repararentur; dignaremur super hiis de solita benignitate [145r] regia providere; igitur vestris in hac parte supplicacionibus inclinati volentes vos dictos consules et probos homines favore prosequi gracioso, tenore presentis concedimus vobis perpetuo per privilegium speciale quod clavarii dicte ville qui nunc sunt et pro tempore fuerint quique iam de operibus et fabricationibus ipsius ville potestatem habent cognoscendi, possint ex facultate quam ipsis cum presenti conferimus diruere seu dirui facere dictos porticos, envanna, tabulas et barras, seu eas reparari vel ipsas retroponi, nec non mundari facere vicos, et ipsos lapidibus operari seu impedrari et clavagerias construi, et iam factas et quascunque bassas repleri facere.

Et nichilominus quecunque femeria, sterquilina, fetes terras seu pulveres vinace et alia imunda ab ipsis viis et aliis locis ville preffate facere removeri, ad hoc ut declinantibus ad villam ipsam et aliis etiam per ipsam villam euntibus pulcriorum et delectabiliorum transitus preparatur.

Que omnia cognoscant et proficiant clavarii supradicti prout eis melius videbitur expedire, et cognicionem habeant omnium predictorum faciendo quecunque mandata inde fieri necessaria et illa exsequi cum penarum adiectionibus quas possint exigere et levare seu exigi facere et levare.

Nos enim per presentem mandamus gerenti vices gubernatoris in comitatibus Rossilionis et Ceritanie, nec non baiulo ville predictae, quatinus quascunque preconitzaciones necessarias ad predicta ad requisicionem dictorum clavariorum faciant fieri publice cum penis et alias prout per dictos clavarios fuerint requisiti et mandata pro inde per dictos clavarios quibusvis personis fienda voce preconis et alias compleri faciant, maliciis et excepcionibus proculpulsis et omni appellacione remota.

Et nichilominus concessionem nostram huiusmodi perhempniter inviolabiliter observando contra eam non veniant nec aliquem contravenire permittant aliqua racione.

In cuius rei testimonium presentem vobis fieri iussimus magestatis nostre sigillo munitam.

Datum Ilerde, quarta decima die martii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo primo, vestrique regni vicesimo sexto.

R. electus.

Signum + Petri Dei gracia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Testes sunt Romeu electus Ylerdensis, egregius Petrus comes Urgelli, Hugo vicecomes [145v] Cardone, Petrus Boyl, Bernardus de Camporillis milites.

Sig+num mei Bernardi Michaelis scriptoris dicti domini regis qui de ipsius mandato hec scribi feci cum raso et emendato in linea tertia "retur", et in VII^a "quas", et in VIII "vobis", fieri iussimus magestatis et clausi.

129

[1361, març, 14]

Privilegi que la garda dels peixs qui contre prohibició del senyor rey se trahen de Perpinyà o dels comptas pertayn als clavaris de Perpinyà per lur offici, et levar les penes e calònia per açò imposadas, de les quals lo fisch del senyor rey deu haver la meytat et l'altre mitat los clavaris per lur trebayl, no contresant la comissió feta al mestre dels ports.

Nos Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Quia nos cum litera nostra data Barchinone undecima die septembris anno subscripto, ad supplicationem vestri fidelium nostrorum consulum et proborum hominum ville Perpiniani pro bono et utilitate rei publice comitatum Rossilionis et Ceritanie, et pro vitandis fraudibus et detrimentis avitarum seu impositionum nostrarum Perpiniani, comisimus mostacaffis dicte ville presentibus et futuris, non ut mostacaffis set tanquam comissariis nostris custodiam piscium qui contra prohibitionem nostram extrahuntur a Perpiniano et comitatibus supradictis, quamdiu videlicet impositiones seu aiute predicte duraverint, vosque dicti consules nobis noviter cum

instancia maxima supplicaveritis ut cum dicta comissio posset per nos prohibito revocari, ex quo si fieret dictis impositionibus seu adiutis detrimenta maxima possent sequi, dignaremur comissa per nos dictis mostaçaffis ut comissariis nostris predictis ipsis tamen ut comissariis et non ut mostassafis per privilegium speciale concedere; ideo vestris quantum possumus supplicationibus condescendes favorabiliter et benigne, tenore presentis carte nostre vobis concedimus in privilegium speciale, quod dicti mostassaffi dum dicte duraverint impositiones seu aiute fieri faciant ac exercean dictam custodiam piscium tam in Perpiniano quam in aliis locis et terminis dictorum comitatum, et tam per terram quam per mare cum ea que decet diligencia, prout ipsa custodia per gardianum portuum exerceri ac fieri consuevit, ac penas sive calonias super hiis appositas ab [146r] incidentibus in eisdem levent exhigant et habeant, de quibus nostro baiulo Perpiniani rationem reddere teneantur et etiam respondere, retenta eis medietate dictarum penarum ac caloniarum pro eorum salario et labore, comissione dicti gardiani seu ordinatione quacumque facta in contrarium vel huic privilegio quomodolibet repugnanti in aliquo non obstante.

Mandamus itaque per hanc cartam nostram gerenti vices gubernatoris in comitatibus supradictis vicariis baiulis ceterisque officialibus nostris comitatum predictorum presentibus et futuris ac locatenentibus eorundem, quatinus presens privilegium et omnia contenta in eo firmiter dum dicte duraverint aiute ut predicatur teneant et observent et contra non veniant nec aliquem contravenire permittant aliqua racione, quinyimo dictis mostassafis super predictis prestant auxilium consilium et favorem quando et quosciens inde fuerint requisiti.

In cuius rei testimonium presentem cartam nostram inde fieri iussimus nostro sigillo pendenti munitam.

Datum Ilerde quarta decima die marcii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo primo, regnique nostri vicesimo sexto.

Eximius Sancii.

[1362, març, 15]

Que-ls cònsols de Perpinyà o la persona per ells en açò ordonada aia conexença sobre les farines qui-s vendran en la vila de

Perpinyà aytal quant han sobre·ls pans venals o no venals, et axí mateix sobre·ls forns e forners que coguen e apparelen bé lo pa e altres coses que han a coure, et punir·los si no ho fan, et sobre les dites coses posar bans e levar penes.

Nos Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Considerantes quod si ad consules ville Perpiniani spectat seu spectare dinoscitur ex largicione seu privilegio nostro aut predecessorum nostrorum in comitatibus Rossilionis et Ceritanie eis indulto cognicio panis, frumenti, ordei, aut alterius bladi seu mestalli cuiuscunque qui in eadem villa venduntur aut in clibanis sive furnis dicte ville decocuntur si sunt recti ponderis vel non, aut si sint bene vel male decocte vel male parati, nec ne, aut si super hiis possunt unam ydoneam deputare personam que vice et nomine ipsorum cognoscere valeat de premissis, multo magis expedit pro bono publico ipsius ville et habitantium in eadem, aut ipsa eadem persona cognoscat [146v] et cum exacta diligencia perquirat et indaget an farine tritici seu frumenti ordei aut alterius cuiuscunque bladi que venduntur in dicta villa, aut moluntur in molendinis ipsius sint nitide et absque omni encamamento seu mixtura illicita prout decet; ideo tenere presentis privilegii nostri cunctis temporibus valituri concedimus dictis consulibus ville Perpiniani qui nunc sunt vel pro tempore fuerint, quod iidem consules seu dicta persona que per eosdem deputata est vel fuerit ad predictos panes nomine ipsorum recognoscendum annis singulis in villa predicta prout hactenus est fieri consuetum, possit et valeat vigore huiusmodi dictam recognoscere farinam expositam seu exponendam venalem intus dictam villam ad certum pensum vel mensuram, nec non panes et alia quecunque que decocuntur in clibanis sive furnis dicte ville, an videlicet fuerint qualia decet nec ne, vel si culpa furnarii seu alterius sunt destructa vel male parata aut consumpta.

Quoniam nos illam eandem potestatem cognitionem usum et iudicium quas et quod ipsi consules seu persona per ipsos electa seu eligenda ex largicione nostra ut pretangitur habent super recognoscendis dictis panibus venalibus vel non venalibus intus dictam villam, damus et concedimus eisdem huius serie in et super recognoscendis farinis venalibus aut aliis panibus et rebus que decocuntur aut decoquentur in furnis ville predicte, ita quod a modo baiulus seu alius officialis noster nequeat sicut nec potest se intromittere de predictis.

Quinymo ista talia per dictos consules seu dictam personam deputatam seu deputandam per eosdem habeant recognosci et indagari puniri et corrigi et non per alium quempiam nostrum officialem a quibuscunque dictam farinam encameratam vendentibus vel panes male decoctos facientibus vel vendentibus banna sive penas impositas seu imponendas per dictos consules vel universitatem ipsius ville totaliter exhigendo.

Mandantes per hanc eandem gerenti vices gubernatoris generalis, vicario Rossilionis ac baiulo ville Perpiniiani vel eorum locatentibus presentibus et futuris, quatinus concessionem et gratiam nostras huiusmodi firmas habeant et observent, et faciant ab aliis inviolabiliter observari, et non contraveniant seu aliquem contravenire permittant aliqua racione.

In cuius rei testimonium presentem fieri et sigillo magestatis nostre iussimus communiri.

Datum Valencie quintadecima die marcii anno a Nativitate [147r] Domini millesimo trecentesimo sexagesimo secundo, nostri- que regni vicesimo septimo.

Guillermus de Palou.

Signum + Petri Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Testes sunt, Alfonsus comes Rippacurcie et de Denia, Bernardus de Capparria, Olfus de Proxida camerlengus, Gilabertus de Sintillis maiordomus, et Stephanus de Aragonia milites.

Sig+num Bertrandi de Pinos preffati domini regis scriptoris, qui hec de mandato eiusdem scribi fecit cum literis rasis et emendatis in linea secunda, ubi dicitur "prede", et in linea quinta ubi continetur "encamaramento seu", et in linea septima ubi legitur "ra", et in linea decima ubi reperitur "noster nequeat sicut nec potest se intromittere de predictis" et clausit.

[1361, desembre, 16]

Privilegi que·ls cònsols o la maior part poden partir los officis de clavaris, mostassaffes et pesador de pa, et elegir III o IIII bons hòmens, et donar a cascun aquella conexença de causes, potestat et part de emoluments que·ls serà vist dels dictis officis.

Nos Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie¹¹⁴ et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Quia circumspecta regalis benivolencia de more habet laudabili ut iustis suorum fidelium subditorum petitionibus favorabiliter condescendat circa ea que illorum comoditates respiciunt suas libenter diriget acciones, hinc est quod per fideles nostros Ermen-galdum Martini, Bernardum Garriga et Petrum Fabre, nuncios universitatis proborum hominum ville Perpiniანი in nostra curia presentes, fuit nobis expositum reverenter quod consules ipsius ville qui sunt et pro tempore fuerint tam ex usu et consuetudine quam ex privilegiis dicte ville indultis, eligunt anno quolibet duos probos homines in clavarios et mostassafos, qui habent cognitionem super carnibus, piscibus, pensis, mensuris, cayronibus, tegulis, tabulis, porticis, envannis, viarum inmundiciis, andronis, operibus fabricationibus, compotis omnium qui de bonis dicte ville aliquid administrant. Tallis etiam que in dicta villa fiunt et super aliis pluribus et diversis.

Eligunt insuper quolibet anno unum hominem in ponderatione panis qui habet cognicionem de et super panibus [147v] venalibus tam ex usu quam ex privilegiis dicte ville.

Continebat etiam exquisitio supradicta quod sicut tempore preteritorum experientia docuit predicta officia mustassafie et clavarie ac pensi panis ex modo quo hodie reguntur minus bene reguntur in maximum rei publice dicte ville preiudicium et gravamen, et quod si per infrascriptum modum dicta referentur officia longe utilius esset dicte universitati et singularibus. [*En blanc*] Quam ob rem nos huic preiudicio volentes quantum comode possimus obviare et ipsius universitatis et singularium eiusdem utilitatibus dare locum, ad supplicationem humilem dictorum nunciorum super hoc nobis factam, tenore presentis carte nostre perpetuo valiture gracie concedimus vobis fidelibus nostris probis hominibus et universitate dicte ville per privilegium speciale, quod consules ipsius ville qui nunc sunt et erunt pro tempore seu maior pars ipsorum predicta officia possint in alia duo officia dividere, et illa duobus tribus vel quatuor probis hominibus separatim tamen comitere et utriusque officio illam partem que ipsis videbitur atribuere et assignare ex iurisdictionibus, cognicionibus, posse et emolumentis ad omnia dicta officia hodie ex usibus, consuetudinibus et privilegiis spec-

114. *Al marge dret*, clavaris 3 e 4 poden elegir.

tantibus quoquomodo, sicut et prout ad utilitatem rei publice eis melius expediens videatur.

Mandantes per hanc eandem inclito et magnifico infanti Iohanni primogenito nostro carissimo duci Gerunde et comiti Ceritanie, nec non gubernatoribus et eorum vices gerentibus, baiulo Perpiniani et aliis officialibus nostris presentibus et futuris, quatinus huiusmodi concessionem nostram firmam habeant et observent et contra non veniant quavis causa.

In cuius rei testimonium hanc fieri iussimus nostre magestatis sigillo appendicio communitam.

Datum Barchinone sexta decima die decembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo primo, regnique nostri vicesimo sexto.

Visa Roma.

Signum + Petri, Dei gratia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Testes sunt, Petrus archiepiscopus Terracone cancellarius, inclitus infans Remundus Berenguerii ipsum comes patruus incliti infans Ferdinandus marchio Dertusse germanus dicti domini regis, Gilabertus de Sintillis maior domus, Olfus de Proxida camerlengus, milites ipsius domini regis consilarii.

Signum mei Iacobi Conesa, secretarii dicti domini re[148r]-gis, qui de ipsius mandato hec scribi feci et clausi.

132

[1362, març, 12]

Privilegi que·l batlle de Perpinyà haia fer fer per crida publicar les crides de què serà request per los mostaffàs de la vila toquant son offici, e en la crida se contenga que·s fa a requesta del mostaffàs.

Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Ffidei scutifero camere nostre Bernardo de Aciato, domicello baiulo ville Perpiniani et alii cuicumque qui dicto pro tempore preerit officio vel eius locumtenenti. Salutem et gratiam.

In nostri constituti presencia fideles nostri Petrus Borroni et Bernardus Roma nuncii universitatis ville Perpiniani ad nostram presenciam destinati nobis humiliter demonstrarunt, quod licet per privilegium speciale consulibus et universitati dicte ville super usu regimine et consuetudine officii mostaçaffi ipsius ville indultum baiulus ville Perpiniani teneatur exsequi ad simplicem requisicionem dicti mostaçaffi ordinaciones banna et alia que per ipsos consules et mostassafum ac universitatem ipsius ville super officio dicte mostassafi fuerint ordinata et ea facere preconitzari per loca assueta dicte ville per prechonem publicum eiusdem.

Attamen idem baiulus nullam in dictis preconitzacionibus mencionem fieri facit, quod ad requisicionem dicti mostassafi predicta preconitzentur quod in ipsius mostassafi preiudicium noscitur redundare precipue cum in civitate Valencie a qua idem officium mostassafi ville predictae traxit originem, in preconitzacionibus fiendis ad instanciam vel requisicionem dicti mostassafi de ipso mostassafum fiat continue mentio specialis.

Quare a nobis super hoc iusticie remedio postulato nolentes sicut nec convenit mostassaffum ville Perpiniani simili consuetudine seu prerogativa privari, vobis dicimus et expresse mandamus quatinus tociens quociens idem mostassafum ville Perpiniani que nunc est vel pro tempore fuerit vos duxerint requirendum ut aliquam faciatis fieri preconitzacionem per preconem dicte ville super rebus tangentibus dictum mostaçaffie officium eam fieri faciatis preconitzando sic in vulgari:

“Ara oiats què-us mana lo batlle de Perpinyà, a requesta del mostassaf de la vila de Perpinyà, et cètera.”

Et in hoc nullum [148v] obstaculum apponatis.

Datum Valencie, XII^a die marcii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo secundo.

Guillermus de Palou.

[1392, març, 6]

Privilegis que ls mostaçaffes de Perpinyà usen d'aquell poder, privilegis, furs, observances et prerogatives de què usen e usar poden los mostafaces de Valèncie et de la ciutat de Mallorques.

Nos Iohannes, Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Quia pro parte vestri fidelium nostrorum consulum et universitatis ville Perpiniani fuit nobis humiliter supplicatum, quod cum per illustrissimum dominum regem patrem nostrum memorie recolende fuisset vobis facta concessio quedam huiusmodi seriei:

“Nos Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie. Quia pro parte vestri fidelium nostrorum consulum et proborum hominum ville Perpiniani fuit nobis humiliter supplicatum, ut cum aliqui singulares macellarii, apothecarii sive speciers tenderii et formagerii et aliqui aliorum ministeriorum dicte ville seu suprapositi ipsorum ministeriorum impediunt et perturbant mostaçafos dicte ville in regimine seu exercicio officii mostaçaffie dicte ville, pretendentes causas minus sufficientes et specialiter quod est contra usum eorundem et ordinationes per eos factos dictos mostaçaffos de quibusvis causis tangentibus officium eorundem ministeriorum nullam cognicionem habere nec se posse inde intromittere, sed solum baiulus dicte ville coram quo et non coram dictis mostassaffis pro predictis iudicium subire tenentur, quod esse dinoscitur in preiudicium dictorum mostassafforum et lesionem cuiusdam concessionis vobis dictis consulibus facte, cum litera nostra tenoris sequentis:

«Nos Petrus Dei gratia rex Aragonum et cetera.

Ad humilem supplicationem nobis exhibitam per vos fideles nostros subditos universitatis ville Perpiniani nomine et pro parte fidelium nostrorum consulum et proborum hominum dicte ville circa subscripta nostrum intuitum dirigentes, ut ipsa universitas de privilegiis subscriptis et usibus eorundem de bono in melius valeat suscipere incrementum; tenore presentis concedimus [149r] dictis consulibus et plenariam facultatem elargimur, quod deinceps clavarii et mostaçaffi dicte ville qui nunc sunt seu pro tempore fuerint super exercicio eorum officiorum possint libere et licite absque aliqua contradictione de nostri licencia et permissu duraturis quamdiu nobis placuerit gaudere illis privilegiis, foris et usaticis, et franquesiis, ac prerogativis quibus gaudent mostaçaffi civitatum Valencie et Maioricarum et gaudere possint, ac prout melius eis usi fuerint temporibus retrolapsis.

Mandantes per hanc eandem gerenti vices gubernatoris generalis in comitatibus Rossilionis et Ceritanie, ceterisque officialibus et subditis nostris presentibus et futuris vel eorum locatenentis, quatinus

concessionem et gratiam nostram huiusmodi quas durare volumus dum nostre placuerit voluntati, ut est dictum, firmas habeant, teneant et observent et faciant per quospiam inviolabiliter observari.

In cuius rei testimonium presentem fieri iussimus nostro sigillo munitam.

Datam Barchinone vicesima quinta die iulii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo quarto.

Visa Roma.»

Dignaremur preincertam literam et contentam in ea facere observari.

Igitur nos dicta supplicatione suscepta benigne, tenore presentis concessionem preincertam et contenta in ea ampliantes ex nostre plenitudine potestatis ipsam non obstantibus aliquo usu et ordinationibus ac quibusvis aliis oppositionibus huius serie confirmamus, et ipsarum per quoscunque dum nobis placuerit teneri volumus inviolabiliter et iubemus.

Quoniam nos de certa sciencia et consulte volumus dictos mostassaffos et non alium predictorum omnium habere cognitionem iuxta tenorem gracie et concessionis per nos dicte universitate facte; mandantes per hanc eandem gerenti vices gubernatoris in comitatibus Rossilionis et Ceritanie, nec non baiulo dicte ville ceterisque officialibus nostris vel eorum locatenentis presentibus et futuris, quatinus concessionem et ampliacionem huiusmodi dum nobis placuerit, ut est dictum, teneant et observent et non contraveniant aliqua racione.

In cuius rei testimonium hanc fieri iussimus nostro sigillo appendicio comunitam.

Datum in loco de Onda tercia die marcii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo quinto, regnique nostri XXX°.

P. cancellarius.”

Et ipsa concessio per mortem dicti domini patris nostri expiraverit, cum ipsius beneplacitum sit extinctum dignaremur vobis de solita [149v] clemencia facere per tempus infrascriptum concessionem similem preinserte, tenore presentis carte nostre vobis dictis consulibus et dicte universitati concedimus et facultatem plenariam elargimur, quod dicti clavarii et mostaçaffi dicte ville qui nunc sunt et pro tempore fuerint super exercicio eorum officiorum possint libere et licite absque aliqua contradictione per decem annos a data

presentis in antea continue numerandos, et postea dum de nostro processerit beneplacito voluntatis, uti et gaudere illis privilegiis foris usanciis iudiciis et franquesiis et prerogativis quibus gaudent mostassafi civitatum Valencie et Maioricarum et gaudere possunt, ac prout eis melius usi fuerint temporibus retroactis.

Mandantes per presentem gubernatori Rossilionis et Ceritanie, vicario Rossilionis et Vallispirii, ac baiulo dicte ville Perpiniani necnon aliis universis et singulis officialibus et subditis nostris et dictorum officialium locatenentibus presentibus et futuris, quatinus presentem nostram concessionem vobis teneant et observent per tempus predictum, et etiam predicta dum de nostre processerit beneplacito voluntatis ut superius iam est dictum, tenerique et observari faciant et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua racione.

In cuius rei testimonium presentem fieri et nostro pendenti sigillo iussimus comuniri.

Datum Barchinone, sexta die marcii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo secundo, regnique nostri sexto.

Guillermus de Vallesicca.

134

[1368, agost, 3]

Privilegi que-ls clavaris ab consell dels cònsols e prohòmens de la vila han conexença dels lochs et terres de passatge de carretes o carros, e sobre aquells fer ordinacions et manaments penals.

Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Fidelibus nostris clavariis ville Perpiniani presentibus et futuris. Salutem et gratiam.

Ex querela quorundam incholarum dicte ville intelleximus quod pretextu quadrigarum magni ponderis vehiculorum et currium que a paucis citra temporibus ducuntur seu discurrunt per eandem villam vicci publici et cloache ac postibula dicte villa magnum detrimentum paciuntur et destruuntur, et etiam ex eis sperantur maiora dampna subsequi rei publice dicte ville nisi [150r] super predictis provisiones fierent condescentes.

Quapropter ad humilem supplicationem pro parte predictorum incolarum propterea nobis factam vobis comittimus et mandamus ex certa sciencia, quatinus de et cum consilio consulum et proborum hominum dicte ville, et non sine eis, resubiecta oculis, si repereritis predictas quadrigas et vehicula per alias vias seu loca ipsius ville comode posse duci et transire, ut rector faciant gressus absque magno periculo incolarum predictorum per statuta et mandata penalia inviolabiliter observanda super eos auctoritate nostra regia salubriter et caute provideatis.

Et alia que vobis super predictis imminent seu de cetero iminebunt agenda et ordinanda studeatis diligenter exercere, et taliter quod ex inde valeatis merito collaudari. Nam nos vobis super hiis ex nostre regie plenitudine potestatibus et dependentibus seu emergentibus ex eisdem aut eis annexis, vices nostras plenarie comittimus cum presenti, per quam mandamus gerenti vices gubernatoris in comitatibus Rossilionis et Ceritanie baiulo Perpiniani ceterisque officialibus nostris presentibus et futuris et eorum locatentibus, quod quascunque ordinationes provisiones et statuta per vos fienda, una cum dictis consulibus cum per vos seu dictos consules requisiti fuerint cum penis et bannis vel fine exequantur et compleant et ipsas teneant et observent, ac inviolabiliter observari faciant per quoscunque et predictas penas et banna a contrafacientibus exhigant atque levant et non contraveniant aliqua racione.

Datum Barchinone tercia die augusti anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo octavo.

Visa Roma.

135

[1383, juny, 6]

Ordinació del governador que ls clavaris ab los cònsols governen les carnicerías, flaquers de pa e forns de Perpinyà, e sobre aquells puxen fer totes ordinations ab penes de interdiccions o privacions de officis e altres remesis e penes.

Lo Governador.

Als honrats los mostassaffes e clavaris de la vila de Perpinyà qui ara són o per temps seran. Salut et prosperitat.

Com nós haiam haüts grans clams de moltes persones, que cum les carniceries [150v] de la vila de Perpinyà sien mal governades, en

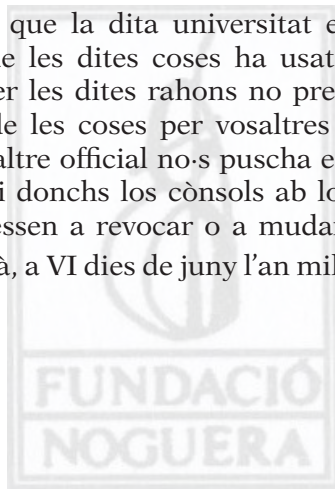
tant que apenes se troben carns per vendre qui basten al poble de la dita vila; e aquels qui fan fleque e tenen pa a vendre usen mal de lur offici, tant en fer mal pa quant axí matex en fer mal pes, o en moltes altres maneres, e aquels qui arrenden et tenen los forns de la dita vila usen dels dits officis no degudament ni serven les ordinacions sobre ls dits forns antiquament fetes, tant en agabellar los dits forns per arrendament que als cuns fan de tots los dits forns o de la maior partida d'aquells, quant enprendre per lo coure del pa més que no deuen, quant axí mateix en pendre paga de moltes coses de què no deuen ésser pagats et moltes d'altres maneres. E totes aquestes coses torner en gran dan et preiudici de la universitat de la vila de Perpinyà e dels poblats et retornants en aquella.

E aquestes coses a corregir e esmenar e tenir en bon estament pertanga a l' offici de vosaltres mostassaffes e clavaris, per ço us diem e manam e atorgam ab la present que vosaltres totes les dites coses corregiats e esmenets et fassats tornar et tenir et servir a degut stament, sagons dret, costumias, privilegis, ordinacions e uses de la dita vila ia sobre assò fetes e atorgats, e assò fortment e rigorosa per imposicions de penes e levament d'aquelles quant per interdiccions e inhibicions dels dits officis perpètuament o a temps, axí com a vosaltres serà vist fasedor, sagons les qualitats dels fets et dels delictes en aqueles comeses e cometadores, e de les inobediències per aquells qui d'açò usen fetes e comeses e cometadores, e ateses axí mateix les coses de què més dan sa segueix a la dita universitat. E per les altres vies e maneres sagons que mills a vosaltres e als còsols de la dita vila serà vist fahedor.

En tal manera que la dita universitat e l poble d'aquella, lo qual de necessitat de les dites coses ha usat per sa vida, sia ben regit e governat e per les dites rahons no prenga greuge ne dampnatge, volents que de les coses per vosaltres en açò ordonades et ordonadores degun altre official no s puscha entremetre ne aquelles revocar ne mudar; si donchs los còsols ab lo batlle de la dita vila no acordaven que fessen a revocar o a mudar en tot o en partida.

Dada a Perpinyà, a VI dies de juny l'an mil CCC LXXXIII. [151r]

Visa, de Podio.

136

[1388, setembre, 19]

Ordinació que les correccions, ordinacions e declaracions fasedores sobre les sentències dels clavaris e mostaçaffes per los cònsols de Perpinyà sien tengudes e servades segons lur forma e tenor.

Iohannes Dei gratia rex Aragonum et cetera.

Fidelibus nostris clavaris et mostaçaffis qui nunc sunt et pro tempore fuerint ville Perpiniani. Salutem et gratiam.

Ut per fideles nostros Bernardum Aybrini et Iohannem Fabre burgenses ville Perpiniani, nuncios per universitatem dicte ville nobis noviter destinatos, fuit coram nobis expositum reverenter, contingit sepius ut percepimus quod non nulli singulares ville predictæ et alii etiam qui declinant diversimode ad eandem a sentenciis, ordinacionibus, statutis et declaracionibus per vos racione dicti vestri officii latis et factis, per que se asserunt indebite agravatos ad ipsius ville consules recurrentes petunt ipsas sentencias, declarationes, statuta et ordinaciones corrigi et in melius comutari.

Et licet ipsi consules qui procurare utilia rei publice dicte ville totis viribus obligantur, et quibus regimine ville ipsius et sue rei publice pertinet preteritis quibuscumque ordinationes, statuta, sentencias, declarationes, et alia etiam per vos latas, factas et facta, corrigant multociens et comutent et etiam ordinent super eis pro utilitate rei publice supradicte, vos tamen sentenciis, declaracionibus et correctionibus ipsorum consulum obedire et adquiescere ac eas observare penitus denegatis in habitatorum dicte ville et eius rei publice preiudicium atque dampnum.

Supplicato autem nobis per dictos nuncios super hiis debite provideri, vobis dicimus et sub pena quingentorum florenorum auri a bonis vestris casu quo contrafeceritis irremissibiliter habendorum et nostro erario aplicandorum, et sub privacione etiam dictorum officiorum vobis comissorum quibus dicto casu censemus huius serie vos privatos, expresse mandamus quatinus quibuscumque ordinacionibus, statutis, declaracionibus et correctionibus factis et fiendis per dictos consules super quibuscumque negociis et factis officium vestrum tangentibus quovis modo adquiescatis plenarie eaque teneatis et observetis firmiter et ad unguem, et non contrafaciatis vel veniatis aliqua racione, iuribus tamen et regaliis nostris super predictis in omnibus et per omnia semper salvis, scituri [151v] quod si contrarium presumpseritis atemptare quod nullatenus oppinamur

ultra penas predictas quas ineffabiliter incurretis, quam sit durum nostris non obedire mandatis procul dubio sencietis.

Datum Cesarauguste decima IX^a [ratllat: quarta] die septembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo octavo.

Franciscus ça Costa.

137

[1387, setembre, 30]

Que·ls clavaris poden conèxer dels envans, portxes, edificis e altres obres, posat que les propietats se tengen sots alou o dreta senyoria del senyor rey. E no·y deuen ésser empatxats per lo procurador reyal o altre official.

Iohannes Dei gracia rex Aragonum et cetera.

Fideli procuratori nostri in comitatibus Rossilionis et Ceritanie, vel eius locumtenentis. Salutem et gratiam.¹¹⁵

Per syndicum universitatis ville Perpiniani fuit nobis expositum cum querela, quod vos in preiudicium concessionis seu privilegii clavariis ipsius universitatis per eximie recordacionis dominum Petrum genitorem nostrum concessisse ac antique possessionis seu quasi quam habent cognoscendi de envannis, porticis, tabulis et aliis operibus quarumcunque domorum et aliorum hedificiorum dicte ville, de quibus aliqua emergerit questio clavarios predictos nitimini perturbare, ut vidimus, per quamdam protestationem per vos eis factam, ac coram nobis exhibitam et ostensam, pretendentes cogniciones operum predictorum et precipue illorum que fiunt in hospiciis seu aliis hedificiis ipsius ville, que pro nobis ac sub directo seu alodiali dominio nostro vel ad emphiteosim teneantur ad vos omnino pertinere, vigore cuiusdam litere a curia preffati domini genitoris nostri obtente, que data fuit Populeti duodecima die augusti anni Nativitatis Domini Mi CCCi LXXXi, ac per nos confirmate cum alia nostra litera, data Barchinone decima V^a die octobris anni proxime dicti, ex quibus ipsa universitas se pretendit multipliciter agravata. Verum cum nos fuerimus certificati quod clavarii predicti sunt et fuerunt in quasi possessione cognoscendi de dictis operibus et envannis et hedificiis ville ipsius, etiam si pro

115. *Al marge esquerre*, Vide retro, folio 145 / y a ordenansa y crida als 22 agost 1722.

nobis ac directo seu alodiali dominio nostro vel ad emphiteosim teneantur nullusque debeat privari sua possessione, cognicione, cause legitima non precedente [152r] pro tanto viso ad oculum transumpto autentico dicti privilegii, ad instanciam sindici predicti qui a nobis super predictis iusticie remedium postulavit, vobis dicimus et mandamus ac etiam inhibemus, quatinus clavarios predictos in dicta eorum possessione seu quasi cognoscendi de predictis, donec aliud cognitum fuerit et decisum nullatenus perturbetis, ymmo potius eosdem ipsa possessione seu quasi absque contradictione uti libere permittatis.

Quoniam nos vobis contrarium faciendi potestatem omnimodam tollimus cum presenti, per quam mandamus gerenti vices gubernatoris in comitatibus predictis, ceterisque officialibus dicte ville presentibus et futuris eorumque locatentibus, quatinus clavarios predictos in dicta eorum possessione seu quasi manuteneant et deffendant, litteris, protestacionibus ac opposicionibus predictis in contrarium factis obsistentibus nullo modo. Salvamus tamen vobis et etiam dictis clavariis, vel illi cui competat ius in proprietate predictorum, super qua nullum per hanc volumus preiudicium generari.

Datum Barchinone ultima die septembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo septimo.

Franciscus ça Costa.

138

[1392, març, 6]

Que de les correccions fetes per cònsols de les sentèncias dels clavaris no-s puxa negú appellar ni recórrer.

Nos Iohannes Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Animadvertentes nos pridem fecisse provisionem cum litera nostra huiusmodi seriei:

“Iohannes Dei gratia rex Aragonum, et cetera.

Fidelibus nostris clavariis et mostaçaffis, qui nunc sunt et pro tempore fuerint ville Perpiniani. Salutem et gratiam.

Ut per fideles nostros Bernardum Aybrini et Iohannem Fabre, burgenses ville Perpiniani, nuncios per universitatem dicte ville nobis noviter destinatos, fuit coram nobis expositum reverenter, contingit

sepius ut percepimus, quod nulli singulares ville predictae et alii etiam qui declinant diversimode ad eandem a sententiis, ordinacionibus, statutis et delaracionibus per vos racione dicti vestri officii latis et factis, per que se asserunt indebite agravatos ad ipsius ville, consules recurrentes petunt ipsas sentencias, declaraciones, statuta et ordinaciones corrigi, et in melius [152v] commutari.

Et licet ipsi consules qui procurare utilia rei publice dicte ville totis viribus obligantur, et quibus regimen ville ipsius et sue rei publice pertinet preteritis quibuscunque, ordinaciones, statuta, sentencias, declarationes et alia etiam per vos latas factas et facta corrigant multociens et commutent, et etiam ordinent super eis pro utilitate rei publice supradicte, vos tamen sententiis, declaracionibus, ordinacionibus et correccionibus ipsorum consulum obedire et adquiescere ac eas observare penitus denegatis in habitatorum dicte ville et eius rei publice preiudicium atque dampnum.

Supplicato autem nobis per dictos nuncios super hiis debite provideri, vobis dicimus et sub pena quingentorum florenorum auri a bonis vestris casu quo contra feceritis irremissibiliter habendorum et nostro erario applicandorum, et sub privacione etiam dictorum officiorum vobis commissorum, quibus dicto casu censemus huius serie vos privatos, expresse mandamus quatinus quibuscunque ordinacionibus, statutis, declaracionibus et correccionibus factis et fiendis per dictos consules super quibuscunque negociis et factis officium vestrum tangentibus quovis modo adquiescatis plenarie eaque teneatis et observetis firmiter et ad unguem, et non contrafaciatis vel veniatis aliqua racione, iuribus tamen et regaliis nostris super predictis in omnibus et per omnia semper salvis.

Scituri quod si contrarium presumpseritis attemptare, quod nullatenus opinamur, ultra penas predictas quas ineffabiliter incurretis quam sit durum nostris non obedire mandatis proculdubio scietis.

Datum Cesarauguste decima nona die septembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo octavo.

Franciscus ça Costa.”

Nunc vero veridica vestri dictorum consulum et universitatis dicte ville Perpiniensis informatione percepisse, quod aliqui provisione nostra preinserta abutentes et verius eam non intelligentes ut deceret, putantesque quod per unam viam eis denegatum est, per aliam fore concessum a vobis dictis consulibus seu declaracionibus vestris ad nos nostrosque officiales provocant et appellant, volentes huic a [qui]busvi[s] provisione debita obviare et littibus dare finem que

odium periunt et dampna plurima subministrant; tenore presentis ad vestri dictorum consulum humilem supplicationem propterea nobis factam, ordinamus vobisque dictis consulibus et dicte universitati concedimus, quod a vobis aut successoribus vestris, et a quibusvis [153r] per vos seu ipsos vestros successores processis enantatis seu declaratis, procedendis, enantandis seu declarandis super quibusvis appellationibus, provocacionibus seu recursibus a dictis clavariis vel mostassafis ad vos vel successores vestros in dicto officio per quospiam factis seu habitis quoquomodo, ad nos nostrosque officiales seu alios quoscunque nequeat appellari, provocari, reclamari, seu alium quemcumque recursum haberi sicut ante preinsertam nostram provisionem a dictis clavariis et mostaçaffis non poterat nec licebat prout per quandam literam dicti domini patris nostri, data Barchinone tercia die decembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo dinoscitur aparere, immo quitquid per vos dictos consules sentenciatum, declaratum, ordinatum seu correctum fuerit in factis officium dictorum clavariorum et mostaçaffi tangentibus quovis modo statim in rem transeat iudicatam, et omni exceptione querela sive recursu remotis exsequcioni debite demandetur.

Hanc nostram vero concessionem et provisionem extendi volumus et etiam declaramus ne dum ad futuras causas seu questiones sed etiam ad pendentes que non sint per sententiam vel alias diffinite. Si aliquis vero contra concessionem nostram huiusmodi fecerit vel venerit quoquomodo, penam mille morabatinorum auri pro medietate vobis dictis consulibus et universitati, que in murorum dicte ville operibus convertatur, et pro alia medietate nobis et fisco nostro applicanda incurrat ipso facto, quam tociens exigi et haberi volumus quociens fuerit contrafactum.

Mandantes per hanc eandem gubernatori Rossilionis et Cerialie, baiulo dicte ville et iudicibus appellacionum et aliis etiam universis et singulis officialibus et subditis nostris et dictorum officialium locatenentibus presentibus et futuris, quatinus cum a vobis dictis consulibus presentibus et futuris fuerint requisiti penam predictam a contrafacientibus exigant eamque dividant ut superius est contentum. Et nichilominus presentem nostram provisionem teneant et observent tenerique et observari faciant et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua racione. Abdicantes eis potestatem omnimodam contrarium facienda.

In cuius rei testimonium presentem fieri et nostro pendenti sigillo iussimus comuniri.

Datum Barchinone sexta die marcii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo [153v] nonagesimo secundo, regnique nostri sexto.

Guillermus de Vallesicca.

139

[1332, març, 21]

Privilegi que la col·lecció, administració e regimen de les ajudes e imposicions de la vila de Perpinyà pertayn tant solament als cònsols de Perpinyà e als ordonats per ells e no a altres oficials.

Iacobus, Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie ac dominus Montispessulani.

Fidelibus nostris consulibus ville Perpiniani. Salutem et gratiam.

In nostri presencia constituti fideles nostri Bernardus Egidii consul vestri, Iohannes Fabri, et Malleolus Cadany, nuncii ad nos per vos missi nobis pro parte vestra humiliter supplicarunt, ut cum impositiones que levantur in Perpiniano et partibus nostris ultra marinis pro armatis factis et faciendis contra Ianuensis publicos nostros hostes, et aiude que ibidem levantur pro restitutionibus et emendis dampnorum preteritorum in obediencie administrationis nostre olim tutele solvantur per gentes administracionem, ordinacionem et distribucionem impositionum et aiudarum predictarum, nec non et constitutionem collectorum et receptorum et aliorum officialium earundem vobis admittere dignaremur, et quod per manum nostram vel nostrorum officialium nichil ibi fieret seu ordinaretur; nos igitur in hac parte complacere volentes vobis et successoribus vestris in dicto officio consulatus per presentes dimittimus totam administracionem et ordinacionem dictarum impositionum et aiudarum, sic quod quicquid pervenerit ex aiudis et impositionibus ipsis temporibus futuris et exeat de presenti et provenit temporibus preteritis ad vos et successores vestros in dicto officio consulatus insolidum plene expectet ad recipiendum, ordinandum, et distribuendum, prout dictis negociis et utilitati rei publice melius videritis expedire.

Et liceat vobis deponere omnes quoscunque officiales et intendentes ac nunc quomodolibet deputatos ad negocia supradicta et alios subrogare et subrogatos destituere et alios inducere et ponere pro solo vestre libito voluntatis, et eis salaria assignare que et prout volueritis et videritis faciendum satisfacto illis qui nunc sunt in salariis eis iam taxatis usque ad diem pro rata qua ipsos amovebitis ab officiis ipsis.

Et illi quos vos ponetis et ordinabitis ad negocia supradicta habeant super illis illam plenissimam potestatem quam eis concedere voletis seu etiam [154r] limitatam tam in recipiendo quam in dando, distringendo seu distringi faciendo et aliter quomodocunque illi tamen sic per vos deputandi ad ista iurent in posse locum nostrum tenentis bene et fideliter se habere ad ea que comittentur eisdem.

Qui locuntur eisdem det et dare teneatur auctoritatem super comissis eisdem, et etiam sagionem et sagiones prout voluerint et pecierint qui ad eorum mandatum et ordinacionem auctoritate nostra et nostre curie cum effectu distringant quoscunque debentes contribuere aut aliquid solvere in aiudis et impositionibus supradictis, nam vobis totam administracionem, ordinacionem, et distribucionem predictorum plenissime dimittimus ut prefertur, sic quod neque locumtenens nec alius quivis officialis nostri inde se intromittat vel intromittere debeat ullomodo, nisi in hiis que tangerent iusticiam vel querelam, non obstantibus convencionibus et contentis in quodam publico instrumento facto in camera consilii castri nostri Perpiniani, die lune intitulata XII° kalendas febroarii anno Domini millesimo trecentesimo tricesimo, inter nos et consules ville Perpiniani qui tunc erant super dictis aiudis et pertinentibus ad eas. Nam ex certa sciencia quecunque contenta in dicto instrumento, et aliis quibuslibet instrumentis quantum sonant contra vel preter formam predictorum que vobis dimittimus atque concedimus in littera ista suspendimus et tollimus per presentes.

Mandantes dilecto Guillermo de Fontibus, militi, locum nostrum tenenti in partibus ultramarinis, vicariis, baiulis, procuratoribus, et aliis quibuslibet officialibus nostris presentibus et futuris, quatinus omnia et singula supradicta vobis dictis consulibus et successoribus vestris in dicto officio quamdiu durabunt impositiones et aiude iam dicte firma habeant et observent et faciant observari sincere.

Datum in civitate Maioricarum XII° kalendas aprilis anno Domini millesimo trecentesimo tricesimo primo.

Lb. Gh.

140

[1357, març, 4]

Que contra los compradors de les ajudes he imposicions sia feita exequió en persona e en béns, axí com per deute fiscal.

Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Dilectis et fidelibus universis et singulis officialibus nostris qui nunc sunt et erunt pro tempore vel eorum loca tenentibus ad quos presentes pervenerint. [154v] Salutem et dilectionem.

Ad simplicem supplicacionem super hoc nobis factam per syndicos et procuratores universitatum civitatum villarum et locorum regalium Cathalonie, congregatos in parlamento Ilerde noviter celebrato vobis et unicuique vestrum, dicimus et mandamus firmiter et expresse ac de certa sciencia, quatinus quilibet vestrum intra districtum sibi commissum compellatis et distringatis omnes et singulos emptores impositiionum ad solvendum et dandum quitquid debuerunt pro precio impositiionum predictarum faciendo compulsiones et exsequciones tanquam pro fiscali debito in personis dictorum emptorum et in bonis prout et quando ac quosciens per consiliarios, paciarios, consules, et iuratos cuiuslibet civitatis ville aut loci fueritis requisiti.

Datum Ce[sa]rauguste die quarta marcii, anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo septimo.

Visa Roma.

141

[1358, abril, 20]

Que tot ço que-s fa per los cònsols, conseyllers et captis de mesters de Perpinyà sien sindicats, obligacions o altres coses, valen axí con si per tota la universitat era stat fet.

Nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Circa utilitatem et commodum nostre ville Perpiniiani et habitancium in eadem pro viribus intendentes, edicimus tenore presentis et eiam ordinamus, quod cum in ipsa villa contigerit ordinari syndicos vocari consilia, obligaciones fieri et alia que debent et habent fieri per universitatem ville ipsius illa possint licite facere et impune

consules consiliarii capita ministrorum vel mechanica arte utentium et aliqui proceres dicte ville in domo consulatus ville ipsius in simul congregati iuxta et secundum quod fuit in eadem usque nunc usitatum.

Quoniam nos quecumque sint facta et ordinata decernimus tantam habere efficaciam et roboris firmitatem, quantam si tota universitas id fecisset.

Mandantes nichilominus cum eadem gubernatori comitatum Rossilionis et Ceritanie, vicario, baiulo, et aliis omnibus et singulis officialibus et subditis nostris in dicta villa et eius terminos constitutis, quatinus servando penitus ordinationem et constitutionem predictam contra eam non veniant neque venire quemquam faciant vel presumant, si de nostris confidunt gratia et amore.

In cuius rei testimonium presentem fieri et [155r] nostro sigillo secreto iussimus comuni.

Datum Gerunde vicesima die aprilis anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo octavo.

Visa Roma.

142

[1358, abril, 20]

Que tots los habitants de la vila sien forssats de fermar e obligar sí mateix e lurs béns per vendes o sindicats que d'aquí avant se convenga fer per càrrechs o necessitats de la universitat de Perpinyà, no contrestants privilegis, immunitats o gràcies que agessen del contrari.

Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Ffidei nostro baiulo ville Perpiniani vel eius locumtenenti presenti et qui pro tempore fuerit. Salutem et gratiam.

Intimantibus nobis sindicis consulum et proborum hominum ville Perpiniani ad nostram presenciam destinatis percepimus, quod cum universitatem ipsius ville contingit pro ipsius supportandis oneribus violaria et censualia vendere, et alias pro negociis eiusdem universitatis habent syndici ordinari, sunt aliqui singulares universitatis ipsius qui pretendentes se ipsos ex indultis et concessionibus regiis privilegiatos existere ad fideiubendum et se obligandum

ratione dictorum syndicatorum et vendicionum totaliter se excusant, quod in non modicum detrimentum redundat aliorum privatorum universitatis preffate qui non suppetunt ad tocius universitatis onera supportanda, ob quod sint per dictos syndicos nobis cum reverencia supplicatum ut dignaremur super hiis decens et salubre remedium impartiri; nos itaque dicte supplicacioni favorabiliter annuentes prospecto quod nullus privatus quamcumque privilegiatus excusare se debet a sustentacione onerum que supportantur pro ipsius universitatis et tocius nostre terre periculis evitandis vobis dicimus et mandamus quatinus cum locus affuerit compellatis fortiter et districte omnes et singulos habitatores dicte ville qui sunt de universitate eius ipsiusque privilegiis gaudent ad fideiubendum et se et bona eorum obligandum pro vendicionibus et sindicatibus que deinceps oportebit fieri per universitatem predictam pro oneribus supradictis quibuscumque privilegiis immunitatibus et graciis cui-cunque indultis obsistentibus nullo modo, hocque non mutetis aliqua ratione, cum velimus sic fieri de certa sciencia et consulte.

Mandantes [155v] nichilominus cum hac eadem gubernatori et aliis omnibus et singulis officialibus nostris intra comitatus Rossilionis et Ceritanie sistentibus quod predicta servando penitus eadem compleri et teneri faciant illibata.

Datum Gerunde sub nostro sigillo secreto vicesima die aprilis anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo octavo.

Visa Roma.

143

[1358, octubre, 2]

Que-ls prelats o cavallers per concessió del senyor rey no imposen ajudes ne imposicions en lurs lochs en compres ne vendes de qualsevol coses de què-s deia pagar imposició a la vila de Perpenyà, o per què en altre manere se perjudicàs a les ajudes o imposicions de la vila de Perpinyà.

Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Venerabilis Elnensis episcopo, religiosi, abbatibus et quibusvis aliis prelatibus nec non quibuscunque nobiles et militibus intra comitatibus Rossilionis et Ceritanie degentibus seu constitutis ac

procuratoribus et officialibus locorum eorumdem. Salutem et dilectionem.

Pro parte consulum et proborum hominum universitatis ville Perpiniani fuit nobis expositum reverenter, quod pridem dicte universitati et probis hominibus sicuti aliis universitatibus Cathalonie in civitate Ilerde pro supportando donum sive profertam quod sive quam in succursu guerre generale Cathalonie nobis promiserat duximus concedendum, quod impositiones iam statutas seu ordinatas possent tenere, colligere et levare ac crescere aut alias noviter imponere pro eorum libito voluntatis et contra dictam concessionem non venire, nec venire directe vel indirecte permittere, promisimus et iuramus ut hec et alia in cartis quas dicti probi homines inde habent dicuntur largius contineri.

Quodque nunc vos seu aliqui vestrum directe contra dictam concessionem veniendo vigore quarumdam concessionum ut dicitur per vos a nobis optentur, videlicet quod in locis vestris impositiones seu aiutas imponere, exigere et levare possetis, prout in locis nostris regiis imposite erant et colligebantur sive levabantur imposuistis aiutas sive impositiones in locis vestris levandas ab hominibus extraneis, tam regiis nostris quam non regiis, in non modicum preiudicium atque dampnum dictorum proborum hominum et univer[156r]sitatis. Cum iidem probi homines asserant quod iuxta dictam concessionem per nos eis factam et capitula super hiis primitus concessa impositiones sive aiute debent solvi per contrahentes in locis nostris regiis et non alibi ut est dictum.

Quare supplicatum nobis fuit pro parte dictorum proborum hominum et universitatis ut super hiis de congruo remedio providere dignemur. Nos vero dicta supplicatione tamquam iusta benigne admissa vobis dicimus et mandamus quatinus impositiones seu aiutas aliquas in locis vestris nequaquam levetis seu exhigatis nec exhigi seu levari faciatis ac etiam permittatis ab illis hominibus quorum impositiones seu aiute preffatis probis hominibus et universitati dicte ville Perpiniani seu emptoribus ipsarum pertinent et pertinere debent vel pertinebant seu pertinere debebant ante vestras concessionem de hiis que vendebantur et emebantur seu vendentur et ementur de cetero in dictis vestris locis seu aliquorum aut alicuius vestrum. Cum non sit intencionis nostre per concessionem vobis seu aliquibus aut alicui vestrum factas iura civitatum, villarum et locorum nostrorum tollere ullomodo. Iniungentes nichilominus cum presenti gubernatori nostro Rossilionis et Ceritanie, quod contra presentem provisionem aliquem minime venire paciatur.

Datum Barchinone secunda die octobris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo octavo.

Visa Roma.

144

[1364, agost, 4]

Que per reembre censals e violaris los cònsols e prohòmens de Perpinyà poden metre ajudes e imposicions en pan, vin, carn e altres coses, en les quals imposicions haien pagar totes persones stants o declinants a la dita vila.

Nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Quia pro parte vestri fidelium nostrorum consulum et proborum hominum ville Perpiniani fuit nobis humiliter supplicatum ut cum censualia et violaria que racione horum que in profertis nobis factis pro generale Cathalonie et alias racione guerre quam cum ianuensibus habuimus et exequcionis quam faciebamus contra iudicem Arboree et alios nobis in insula Sardinie rebellos, et etiam racione prime guerre et postea guerre quas cum rege Castelle habuimus et habemus, universitatem ville [156v] predicte vendere oportuit et alia etiam debita que racionibus predictus facere habuit ad tantam annuatim solvendam quantitatem ascenderint, quod universitas ipsa presertim excrescentibus novis oneribus ad dicta redimenda censualia et violaria ac solvenda dicta debita nequit sufficere, dignaremur super hiis de congruo remedio providere.

Nos itaque supplicacioni huiusmodi condescendens benigne huius serie vobis concedimus quod pro redimendis dictis censualibus et violariis et eis ac aliis debitis que debetis solvendis possitis impositiones que nunc in dicta villa colliguntur augere, ac novas etiam ibi statuere in pane, vino, carnibus, et aliis quibuscunque de et super quibus vobis videbitur faciendum ac colligere et levare, seu colligi et levare facere tantum et tamdiu quousque dicta censualia et violaria redemeritis ac debita solveritis supradicta.

In quibusquidem impositacionibus solvant et contribuant omnes et singule persone cuiuscunque status vel condicionis existant ad dictam villam declinantes, et que in dictis impositacionibus que nunc in dicta villa levantur consueverunt solvere et contribuere usquequaque.

In cuius rei testimonium presentem vobis fieri iussimus sigillo nostro munitam.

Datam Barchinone quarta die augusti anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo quarto.

Visa Roma.

145

[1332, juliol, 1]

Privilegi que algun no sia tortorat sens sentència e cause coneguda sagons que de dret se deu fer.

Iacobus Dei gracia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Cebritanie, ac dominus Montispesulani.

Dilecto nostro Guillermo de Fontibus militi locum nostrum tenenti in partibus ultramarinis. Salutem et dilectionem.

Pro parte fidelium nostrorum consulum et proborum hominum ville Perpiniani est coram nobis propositum supplicando, quod vos et iudices ac ceteri officiales ville Perpiniani frequenter facitis torqueri homines dicte ville in causis criminalibus et aliis ex sola suspicione sine sententia iudicis et cause cognitione.

Quare nobis extitit suplicatum ut hominibus dicte ville concedere dignaremur in privilegium speciale ut aliquis tormentis seu questionibus minime supponeretur, nisi primo per sententiam de iure cognitum foret, an talis esset questionibus supponendus. Nos vero de hiis privilegium dare nolentes providere tamen de opportuno remedio, volentes vobis [157r] damus tenore presencium in mandatis quod neminem torquatis seu faciatis torqueri seu questionibus supponi, nisi prout de iure et secundum iura fuerit supponendus, et hec consimiliter faciatis servari per omnes baiulos et iudices ac ceteros officiales nostros quoscunque in quibuslibet casibus et causis per omnia loca et terras comisso vobis officio subiectas.

Dantes super hiis illis literatorium vestrum certum mandatum nam neminem torqueri volumus seu questionibus subici nisi per viam iuris et prout de iure fuerit questionandus, usu ymmo pocius abusu contrario non obstante.

Datum in Valle de Mussa, kalendas iulii anno Domini millesimo trecentesimo tricesimo secundo.

146

[1370, maig, 14]

Que negun no sia tortorat si no primerament ausides e preses ses deffenses.

Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Dilecto nostro gerenti vices gubernatoris in comitatibus Rossilionis et Ceritanie presenti et qui pro tempore fuerit vel eius locumtenenti. Salutem et dileccionem.

Pro parte fidelium nostrorum Petri Borroni et Guillermi Rondundi, sindicorum universitatis ville Perpiniani, fuit nobis reverenter expositum quod licet nullus absque cause cognicione ac deffensionibus suis non admissis et discussis debeat subponi questionibus et tormentis prout hoc habent ius comune et constituciones Cathalonie generales. Tamen sepe contingit vos aliquos supponere vel supponi facere tormentis dictis deffensionibus non admissis in lesionem iusticie ac commorancium infra dictos comitatus periculum preiudicium et gravamen.

Qua propter supplicato nobis super hiis debite provideri vobis dicimus et mandamus de certa sciencia et expresse, sub ire et indignacionis nostre incurso, quatinus nullum de cetero nisi prius auditis et discussis eius deffensionibus tormentis supponere aliquatenus presumatis. Quin pocius super hiis servetis constituciones predictas usu per vos seu predecessores vestros in contrarium habito nullatenus obsistente.

Datum Barchinone decima quarta die iunii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo.

Visa Roma. [157v]

147

[1372, setembre, 23]

Que exsequions de morts, tormentis, bandeiaments ne altres ananaments no-s fassen contre ls delats, sinó ausides e resabudas primerament lurs deffenses.

Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Nobili et dilecto consiliario nostro Arnaldo d'Orchau militi gerenti vices gubernatoris Rossilionis et Ceritanie, ceterisque officialibus nostris et eorum locatenentibus presentibus et futuris ad quos presentes pervenerint. Salutem et dilectionem.

Sicut per syndicos dicte ville Perpiniani fuit nobis in curiis generalibus quas de presenti cathalanis celebramus expositum conquerendo vos seu aliqui vestrum pluries absque cognicione facitis fieri exsequiones mortis tormentorum bannimentorum et aliorum enantamentorum contra delatos nullis deffensionibus eis datis seu admissis, et hoc contra mentem Constitutionis Cathalonie ac Privilegii dicte ville.

Quare supplicato nobis humiliter super hiis debite provideri vobis et unicuique vestrum dicimus et mandamus, sub ire et indignacionis nostre incurso, quatinus servando constituciones Cathalonie generales quibuscunque delatis deffensiones de cetero admittatis hocque non mutetis aliqua racione.

Datum Barchinone vicesima tertia die septembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo secundo.

Visa Roma.

148

[1293, juny, 29]

Ordinació reyal que negun tenga públicament blat a vendre, si no en la plaça del Blat de la vila de Perpenyà e no en altres places o botiges.

Noverint universi, quod nos Iacobus Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie ac dominus Montispessulani.

Intelligentes tam auditu plurimorum quam etiam ex inspeccione nostra, quod in villa Perpiniani fuerunt olim diversi loci deputati ad vendendum bladum diebus quibus in villa Perpiniani est et consuevit esse forum publicum, et propter augmentationem populi ipsius ville, et aliorum locorum terre Rossilionis, et aliunde qui veniunt et confluunt ad forum dicte ville et presertim gencium que non poterant comode cum blado quod deportabant ad vendendum recepi in dictis locis, fuit nobis visum utile [158r] et expediens ut in alio loco eiusdem ville spaciosum forum dicti bladi mutaretur.

Et decernimus et ordinamus ita quod perpetuo ille locus ad quem nunc de novo mutari fecimus et quem deputavimus ad revendendum et vendendum bladum diebus fori quibus forum tenebitur publice in dicta villa Perpiniani sit platea unica semper ad vendendum bladum publice diebus fori in villa Perpiniani et ad usum tantum blasi ibidem vendendi. Statuentes etiam quod in nullo alio loco publice in villa Perpiniani infra muros veteres ipsius ville vel extra sit platea publica vel forum publicum ad vendendum bladum nisi in predicto loco tantum. Quiquidem locus predictus per nos de novo deputatus est extra muros veteres ipsius ville in loco in quo consueverunt esse vallata sive fossata ipsius ville veteris; et affrontat ex una parte in via publica qua exitur per portale ipsius ville veteris quod consuevit vocari portale Elnensis, et ex alia in domibus que fuerunt Iacobi Bordeti quondam, et ex alia in domibus Petri Fabri pelliperii, et ex alia in via publica que transit intra dictum locum assignatum et deputatum ad dictum bladum vendendum de novo et manssum Guillermi Iordani quondam, et domos Guillermi Sale fabri, et domos Pedrolo Pexonerii, et manssum Iohannis et Petri Vitalis fratrum, et aliorum predictum autem locum de novo per nos assignatum et deputatum, ad tenendum et vendendum perpetuo publici ut dictum est bladum in villa Perpiniani fecimus iam de novo cooperiri.

Quodquidem cohoperimentum sustentatur columpnis sive aculeis lapideis et in illis que fuerunt necessaria ad ipsum locum adaptandum et cohoperiendum fuerunt facte magne expense, in quibus expensis frater Raymundus de Gardia preceptor domus milicie Templi Mansi Dei nomine ipsius domus Dei posuit aliqua partem videlicet quinque mille solidos malgurienses.

Quare volumus et ordinamus ac etiam statuimus quod dictus locus semper sine mutacione maneat ut supradictum est, et sit ibidem ubi nunc est publica platea deputata ad bladum vendendum. Et quod comentator domus Mansi Dei nomine ipsius domus milicie Templi habeat et recipiat et recipi faciat in predicta platea suum mensuraticum prout milicia Templi illud habere et recipere consuevit in villa Perpiniani de blado quod consuevit vendi in plateis publicis deputatis olim ad vendendum publice bladum in villa Perpiniani diebus fori dicte ville. Et quod nemo in domibus seu operatoriiis que sunt ante dictam plateam [158v] undique sit ausus tenere nec teneat bladum venale diebus scilicet fori quod mensuretur cum mensuris, nisi tantum cum mensuris Templi; et

si fieret baiulus et alii officiales nostri et successorum nostrorum dicte ville Perpiniani ad requisicionem fratrum dicte domus Templi teneantur hoc prohibere.

Concedimus etiam et statuimus quod si contingeret aliquem bladum venale ponere in dicto loco seu platea de novo assignato et inde recederet vendito ipso blado non soluto mensuratico dicte domui Templi, quod amittat bladum vel precium eiusdem, quod bladum vel precium ipsius aplicetur nobis et successoribus nostris.

Et nichilominus dictus venditor dicti bladi qui dictum mensuraticum non solverit compellatur per baiulum nostrum et successorum nostrorum ad solvendum dicte domui Templi mensuraticum ipsius bladi sic venditi.

Mandantes vicariis baiulis iudicibus et universis aliis officialibus nostris presentibus et futuris, quod predicta omnia et singula firma habeant et observent ut superius sunt expressa.

Et ad maiorem firmitatem omnium predictorum presens instrumentum sigillo nostro pendenti iussimus communiri.

Datum Perpiniani tercio kalendas iulii anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo tercio.

Signum + Iacobi, Dei gracia regis Maioricarum, comitis Rosilionis et Ceritanie et domini Montispesulani.

Testes sunt, Poncius de Gardia dominus de Caneto, Petrus de Fonolletto, Iacobus de Muredine, Arnaldus Baiuli, Bernardus Dalmacii doctor legum iudices dicti domini regis.

Sig+num Petri de Calidis, qui mandato dicti domini regis hec scribi fecit et clausit cum esset supraposicio in linea quarta et in linea septima, ubi dicitur "in via", loco die et anno preffixis.

[1332, octubre, 31]

Que les dones maridades, quant se mor lur pare, sor o ffrare, no-s vesten de vert scur, et que-s serven les ordinacions ia feites sobre les vestadures de plor, sots les penes en aquelles contengudes.

Iacobus Dei gracia rex Maioricarum et cetera. Dilecto Guillermo de Fontibus militi, locum nostrum tenenti in partibus ultra marinis. Salutem et dileccionem.

Intelleximus noviter et a paucis temporibus citra introductum fuisse quodam abusum in villa Perpiniani quod mulieres etiam virum habentes cum moritur eorum pater vel mater, soror vel frater, induunt se de panno virido obscuro vel alio consimili pro inde vestes lugubres defferendo, quod est contra statutum et ordinationem [159r] laudabilem nostrorum predecessorum.

Et quia tanto abusu intendimus obviari, volumus et vobis mandamus quatinus statutum seu ordinationem dudum super vestibus lugubribus factam per principem illustrem dominum Sancium clare memorie regem Maioricarum patrum nostrum contentam in quodam privilegio super hoc et pluribus aliis concessio consulibus et universitati ville Perpiniani in quo contra facientibus est certa pena preffixa faciatis firmiter et inviolabiliter observari, faciendo publice voce tube per villam Perpiniani preconizari ordinationem iam dictam nostro iussu presenti servandam atque tenendam.

Et si contra eam aliquis vel aliqua se induerit mox faciatis penam levare aplicandam iuxta ordinationem iam dictam, et comitendam iuxta tenorem eiusdem, et hec faciatis cum diligencia custodiri, nemini inde misericordiam seu gratiam facientes cum tantum et talem abusum velimus inde extirpari omnino.

Et nichilominus ordinationem super vestibus lugubribus factam pro inclite recordacionis dominum Iacobum regem Maioricarum avum nostrum faciatis videri et consimiliter proclamari ac firmiter observari, nisi illa preffati regis Sancii contineat in se illam substantialiter seu in effectum.

Datum in civitate Maioricarum pridie kalendas novembris anno Domini millesimo trecentesimo tricesimo secundo.

Lg. Go.

[1335, abril, 13]

Lo edicte de les amortizacions fet per lo rey en Jacme de Malorques, de aquells qui transportassen cases, rendes, o altres immobles de reyalench en sgléyas o mà morta, quina part ne deuen pagar al senyor rey.

Iacobus Dei gracia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Cermanie et dominus Montispesulani.

Dilectis vicariis Rossilionis et Vallispirii, Ceritanie et Beridanie ac Confluentis, et baiulo Perpiniani, nec non et procuratoribus nostris ibidem ceterisque officialibus quibuscunque comitatuum Rossilionis et Ceritanie, presentibus et futuris. Salutem et dileccionem.

Noveritis nos quandam perpetuam constitutionem fecisse que sequitur in hec verba:

Quoniam nos Iacobus, Dei gratia rex Maioricarum et cetera. Subditorum et iusticiabilium nostrorum iura illibata servare et ipsa fore extranea ab omni diminucionis dispendio desiderabiliter affectamus, nostre libenter super hoc solitudinis studium adhibendo, non impari ymmo multo forciori racione, pro nostris et regni nostri aliarumque terrarum nostrarum iuribus et honoribus conservandis, ex iniuncto et [159v] comisso nobis regni gubernaculo regalis provisionis circumspectione tenemur impendere ne temporalibus nostris usurpationis iniuriam subeant aut aliquod detrimentum incurrant.

Eapropter attendentes quod nostra et iura nostri fischalis plurimum interest habere subiectos locupletes, quia noster fischus semper habundabit utens subiectis locupletibus quibus per nos vel successores nostros locis temporibus opportunis iudici aut imponi poterit tallia vel collecta pro suarum modo a magnitudine facultatum quibus collapsis vel per nostros subditos in aliquos translatis privilegiatos cessare necessario haberet imponenda aut indicenda tempore necessitatis vel evidentis utilitatis per nos aut per nostros posteros personis subditorum nostrorum pro rebus et facultatibus suis tallia seu collecta, insuper etiam advertentes quod ubi iusticiabiles nostri in mediate vel etiam mediate nobis subiecti bona sua in personas aliquas vel collegium alienata que sunt iure privilegiis communitate ut pote in manum mortuam ut sic utamur verbis vulgaribus aliquorum in multis aliis sit deterior condicio fischis nostri quia penis peccuniariis presertim confiscacionis bonorum suo casu exigente iusticia inferendis ipsis ex tunc eos non poterimus cohercere nec ipsa bona ex tunc ad nos ex premissis vel similibus causis poterunt pervenire, sicque interesse nostrum et fischis nostri per alienaciones tales plurimum posset pro tempore deperire. Provida deliberatione prehabita et multa curacione digesto consilio statuendum ducimus et sanctimus ut quicumque noster subditus aut subdita in terris nostris cismarinis sub dominio feudis vel retrofeudis nostris ubilibet constitutus vel constituta res vel possessiones alodiales unam vel plures ex nunc vendere aut alio quocunque titulo gratuito vel non gratuito seu alias transfferre voluerit cum effectu in vita vel in

morte, in loca seu personas quibus per nos vel successores nostros indici seu imponi non posset talia seu collecta vel que recusare quomodolibet possent alia nobis exhibere servicia adque venditor rei alodialis teneri posset de consuetudine vel de iure nobis et successoribus nostris quartam partem precii seu valoris rei ipsius alodialis sic vendite vel translate assignare et solvere teneatur pro nostro fischique nostri interesse, ac conservatione iure dampnoque nostro seu fischii nostri vitando et penitus repellendo. In regno vero Maioricarum et insulis adiacentibus ipsi regno quia ibi maius est interesse nostrum et fischii nostri, propter pericula paganorum convicinarum et insularum de popula[160r]cionem ipsarum ex dictis vendicionibus et translacionibus rerum et possessionum alodialium terciam partem precii seu valoris rei ipsius alodialis sic vendite vel translate per transferentem seu venditorem rei ipsius nobis et successoribus nostris assignari consimiliter volumus atque solvi.

Si vero res illa alodialis vendita vel alias transportata modis seu titulis superius expressatis esset forssan et concisteret in censibus seu prestacione pecunie vel alterius rei cuiuslibet percipiendis cum laudimiis et forecapiis in et super aliquibus rebus immobilibus iure domini directi tunc in ipsius census seu prestacionis alienacione si illam transportari contingat in qualemcumque alium seu alios a quibus nos seu noster fischus talhas seu servicia suprascripta exigere non possemus, servetur forma superius expressata; verum si res illas immobiles obnoxias censui seu prestacioni per illos qui dominium utile in ipsis habent postea alienari modis predictis contigerit vel alias quomodocunque in personas seu loca consimiliter privilegiatas in quorum adquisicione ius nostrum consimiliter lederetur, prout est supradictum sive hoc sit per retencionem illius vel illorum qui ex priori census adquisi[ci]one directum dominium inhibi quesierunt sive alias quovismodo tunc pro nostro interesse ab illo utili domino alienante rem huiusmodi censualem, pro qua ex tunc nulla servicia habere poterimus levare et exigi per procuratores nostros statuimus et mandamus quartam partem precii rei sic vendite aut eius valoris et extimacionis sic translate in partibus videlicet cismarinis in ultramarinis vero partibus scilicet in regno Maioricarum et insulis supradictis quia ibi est maius interesse nostrum et fischii nostri ut prefertur terciam partem dicti precii levare et exigi per procuratores nostros statuimus et mandamus, hec autem observari volumus ubicunque in terris nostris predictis; si res ipse alodiales sic alienate fuerint situate in castris seu locis ubi nos habemus iuredictionem sive etiam castra seu loca ipsa ubi situate fuerint res huiusmodi, a

nobis tenentur in feudum seu retrofeudum; si autem loca ipsa seu castra ubi situate fuerint res huiusmodi alodiales ab aliis dominiis censualibus teneantur, nec sint de nostro feudo vel retrofeudo nostro. Tunc quia propter iura regalie nostre interest, etiam nostra tales alienationes non fieri propter dampna que ex causis predictis etiam in locis huiusmodi sustinemus non tamen in tanto nostra interest quanto in locis aliis de quibus superius est expressum. Ideoque in quocunque [160v] casu de superius ordinatis alienationem rei alodialis in nostris partibus cismarinis a transferente vel venditore illius in singulis causis expressatis per nostros procuratores nobis et fisco nostro decernimus applicari. In regno vero Maioricarum et in insulis eidem adiacentibus quartam partem precii seu valoris ipsius rei in eisdem casibus decernimus applicari. Salvo tamen quod si ecclesia quacumque vel monasterium habet iuredictionem omnimodam in loco ubi res alodiales sunt, et in ipsam ecclesiam seu monasterium que habet omnimodam iuredictionem ibidem res illa alodialis fuerit transportata tunc nichil omnino a venditore vel transferente occasione premissa vel alia exigi volumus vel levare in nostris partibus cismarinis in regno tamen Maioricarum et insulis supradictis ex causis superius expressatis, quartam partem dicti precii seu valore rei habere volumus et iubemus.

Adhucimus tamen quod si res alodialis vendita esset, forsitan tale ut pote castrum vel villa aut alia res preciosa, quod procuratores nostri viderent enorme dampnum nobis iminere posse vel succedentibus nobis.

Si aliquo de modis et causis superius expressatis, sic ut premititur venderetur aut alio alienationis titulo transferetur in loca seu personas superius expressatas, eo casu volumus statuimus et mandamus quod iidem procuratores nos consulant antequam illa transeant cum effectu nobisquam significant omnia seriose ut nos deliberare arbitrari possimus quid agendum fuerit casu ipso et nostre indemnitati comodius providere.

Per premissa tamen aut aliqua de predictis non intendimus inhibere quin nostri subditi dictas res et possessiones suas pro sue voluntatis libito alienare, et quin quecunque persona et loca ad ipsarum rerum adquisicionem accedere valeant, sed solum ad conservationem iuris et interesse nostri super eis intenti esse volumus et tenemur.

Que sunt acta in camera consilii castri regii Perpiniiani quarto idus aprilis anno Domini millesimo trecentesimo tricesimo quinto.

Mandamus igitur vobis et vestrum singulis, quatinus predictam constitutionem nostram et omnia et singula supradicta deducatis ad noticiam consulum et universitatum locorum insignium que sunt in terris officiis vestris comissis, atque notariorum et curiarum qui et que sunt in eis ut per inde omnibus patesfiant easque servetis firmiter et faciatis per omnia observari.

Datum Perpiniანი idus aprilis anno Domini millesimo trecentesimo tricesimo quinto. [161r]

151

[1324, juny, 22]

Ordinació del rey en Sanxo per le qual conferma lo edicte precedent de les amortitzacions fahent-hi novella ordinació sobre ls béns immobles, rendes o censes no transportadores en mà morta.

Sancius Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie et dominus Montispesulani.

Venerabilibus et nobis dilectis Maioricensis, Elnensis ac Urgellensis episcopis, abbatibus, prioribus, capitulis, collegiis, conventibus et aliis personis et locis ecclesiasticis, baronibus, militibus, universitatibus popularibus et aliis personis generosis et non generosis, ac aliis universis et singulis inffra regnum comitatus et terras nostras constitutis. Salutem et bonam voluntatem.

Ad noticiam vestrum deducimus per presentes nos statutum seu prohibitionem per predecessores nostros dudum factam de rebus non amortizandis nudius renovasse et per imperpetuum confirmasse sub tenore sequenti. Quoniam sollicitudinem regiam decet ut vias litigiorum precludat et que evidentem utilitatem rei publice prospiciunt studiosa premeditatione confirmet; idcirco nos Sancius Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie et dominus Montispesullani, recogitantes statutum dudum antiquissimis temporibus editum per nostros predecessores reges illustres de castris, feudis, terris et possessionibus tere meritis, decimis et iuredictionibus, censibus et aliis immobilibus et perpetuis etiam alodialibus in regno comitatibus et terris nostris non amortizandis scilicet non vendendis, legandis, seu per modum hereditarium quomodolibet transferendis, dandis, permutandis seu quovis alio modo seu titulo alienandis in ecclesias, monasteria, seu conventus, aut quascunque personas ecclesiasticas seculares vel religiosas vel alias que ullatenus

gaudere possint vel velint privilegio curiali aut universitatem vel comunitatem quamcumque; reminiscentes in super plures frequenter posuisse coram nobis in dubium, dum de bonis sic contra dictam prohibitionem alienatis questio vertebatur an dictum statutum factum fuisset seu prohibicio et per que verba cum non reperiretur in scriptis licet revera factum fuisset, hiis omnibus quo ad preterita et futura remedia adhibere volentes ad perpetuam conservacionem regni comitatum et terrarum nostrarum statutum seu prohibitionem predictam denuo et ex certa sciencia auctoritate et dignitate nostra regia renovamus, ratiffi[161v]camus et approbamus ac etiam per imperpetuum confirmamus et decernimus in regno, comitatibus, et terris nostris debere perpetuo ac inviolabiliter ut supra exprimitur observari omni fraude cessante.

Eodem declarantes [de cetero] quod omnia castra, feuda, terre, possessiones, iuredictiones, terremerita, decime, census, et alia immobilia etiam alodia cuiuscunque seu quarumcumque personarum ecclesiasticarum vel secularium fuerint seu etiam comunitatum que sic vel alias quovismodo translata fuerint in quamcunque ecclesiam, monasterium, conventum, seu quamlibet personam ecclesiasticam, religiosam, vel secularem, aut aliam que ullatenus gaudere possit vel velit privilegio curiali seu universitatem vel comunitatem quamcunque, aut invicem earum per colorem et fraudem huius nostri statuti in personam laycam ipso facto sint confiscata et fisco nostro protinus cum plenitudine iurium eorum omnium aplicentur. Nec illi ad quos primitus sic devenerint contra hoc nostrum regressum habere possint pro eis racione evictionis vel alias quoquomodo contra illos a quibus quovis titulo sive causa habuerint ea que fisco nostro ipso facto ut predicatur decernimus applicari.

Statuentes et decernentes nullam prescripcionem locum habere in predictis vel subscriptis si forsan debitis temporibus fisco nostro non incorporarentur vel alias quoniam omnem prescripcionem tollimus super istis.

Ceterum quo ad preterita providere volentes, ordinamus et declaramus ob honorem divini cultus et cleri ac etiam universitatum et comitatum terrarum nostrarum et de speciali gracia quam eis volumus facere in hac parte, sub tamen condicione subscripta quod omnia que sic alienata sunt viginti anni sunt lapsi in concussa serventur. Salvo quod per hoc non preiudicetur illis qui super hiis causam habent a nobis, sed illis fiat iusticia summaria sine strepitu iudicii et figura non obstantibus predictis vel infrascriptis.

Ea vero que sic alienata sunt in quibuslibet partibus regni comitatuum et terrarum nostrarum a viginti annis citra vendi volumus, ordinamus et statuimus infra annum ex nunc proxime et currentem et transportari in personas laycas et fori per omnia curie secularis et precia de speciali nostra gracia remanere illos penes fori curie ecclesiastice et dictarum universitatum ea hodie tenentes. Qui si remaneant vel alias modo quolibet distulerint infra dictum unicum annum vendere illa aut transportare ut proxime dictum est in persona fori per omnia [162r] curie secularis omni fraude cessante ipso anno auctoritate et dignitate nostra regia decernimus illa omnia fisco nostro applicari absque aliqua sententia et cognitione quacunque. Et super hiis vel subscriptis quibuscunque futuris temporibus nullam prescriptionem locum habere si fisco nostro incorporata non essent vel alias.

Verum si aliqua res immobilis aut ius aliquod ex quavis causa ceciderit in comissum cuicunque persone seu loco ecclesiastico, persona seu locus ipse rem illam seu ius teneatur infra unum annum transportare in personam laycam, prout ante omni fraude cessante, quod nisi fecerit infra annum confestim fisco nostros aplicetur res illa et ius quodcumque, quam et quod tamen de manu nostra infra annum postquam ad nos devenerit eicire teneamur, et in personam laycalem transferre que ratione iuris directi domini et alias dicte persone ecclesiastice vel etiam pro quo teneantur respondere de eisdem.

Omnia vero et singula supradicta locum habere volumus et decernimus tam in causis pendentibus quam futuris, et dictas gracias dictis personis facimus ecclesiasticis atque locis sub ea condicione quod omnia et singula supradicta per eos firmiter observentur de hiis que ab eis tenentur in feudum vel aliter iure directo alias confiscata esse decernimus et fisco nostro debere applicari non obstantibus supradictis omnia sic alienata contra dictam prohibitionem nostrorum predecessorum a viginti annis proxime preteritis citra, vel etiam ante per alios viginti annos computandos a tempore illo quo de mandato domini regis Maioricarum bone memorie patris nostri fuit incepta inquisicio per Arnaldum Vole et Iohannem de Villa Clara, notarius in comitatibus et terris nostris cismarinis de rebus et iuribus sic contra dictam prohibitionem alienatis et tunc ad manum regiam emperatis et captis sub certis formis.

Porro si aliquis aliquo iure hereditario vel alias legaverit seu dimiserit aut dederit filio suo clerico rem immobilem aut ius ali-

quod aut aliter ex testamento vel ab intestato ad illum pervenerit volumus et ordinamus quod filius vel clericus rem illam immobilem aut ius quodcunque teneatur transportare infra unum annum in personam laycalem, fraude cessante, quod si facere neglexerit aut distulerit illam et illud fischo nostro decernimus aplicari, quam et quod vos in omni eventu infra unum annum a manu vestra eicere teneamur, nisi a nobis teneatur iure directo.

Acta et ordinata sunt per preffatum dominum nostrum regem Ma[162v]ioricarum illustrem, in camera consilii castri sui regii Perpiniani, die mercurii intitulata duodecimo kalendas iulii anno Domini millesimo trecentesimo vicesimo quarto.

Vos igitur episcopos, abbates, priores, capitula, collegia, conventus et alias personas ac loca ecclesiastica, barones, milites, universitates, populares, et alias personas generosas requirimus et rogamus attente vobis et vestrum singulis districtius iniungentes, quatinus edictum statutum seu prohibitionem nostram iam dicta et omnia et singula in ea contenta firmiter per imperpetuum observetis, et per illos qui vobis subsunt faciatis inviolabiliter observari, retenta vobis copia de predictis si pecieritis sumptibus tamen vestris.

Datum Perpiniani, decimo kalendas iulii anno Domini millesimo trecentesimo vicesimo quarto.

152

[1324, agost, 29]

Treslat de la clàusula dels codicils del rey en Sanxo, per le qual revocava privilegis, uses et custumes de la vila de Perpinyà, statuts e edictes de amortizacions e altres, si e en quant fossen contre dret et la sua ànima.

Quoniam voluntas hominus ambulatoria est usque ad extremum vite exitum; idcirco nos Sancius, Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie et dominus Montispesulani; scientes nos dudum fecisse nostrum testamentum in posse Iacobi Scuderii notarii nostri fidelis in quo iuxta eius seriem et tenorem, et secundum statum et condicionem in quibus nunc sumus cum liberos non habeamus est institutus heres noster universalis inclitus infans Iacobus nepos noster karissimus, filius primogenitus incliti infantis Ferrandi bone memorie germani nostri carissimi, quod testamentum

factum fuit in Maioricarum nono kalendas ianuarii anno Domini millesimo trecentesimo vicesimo secundo, nunc volentes codicillari in nostro bono censu et plena memoria hos nostros facimus codicillos cum et cetera.

Ítem, de revocatione quorundam privilegiorum et usuum seu consuetudinem ville Perpiniani per nos facta et de statutis prohibitionis amortitzationis et de statutis mortuorum sepeliendorum in Perpignano et in Podio Ceritano factis per nos facta nobis inde nunc consciencia volumus quod illa non teneant, ymmo ea revocamus de presenti, si et in quantum essent et esse possent contra ius et animam nostram.

Hec [163r] est ultima nostra voluntas quam valere volumus iure codicillorum seu iure cuiuslibet alterius ultime voluntatis ex certa sciencia iure regio dispensantes, quod si quis deffectus vel repugnancia iuris reperiretur in predictis nichilominus habeant roboris firmitatem lege non obstante, que incipit “tutor incertus, qua cavetur tutorem incertum dare non posse”, et quacumque lege alia non obstante per quam posset obviari predictis vel alicui eorumdem.

Acta et laudata sunt hec in loco de Formigeria die mercurii intititata quarto kalendas septembris anno Domini millesimo trecentesimo vicesimo quarto.

Testes vocati et rogati, Bartholomeus Teresach vicarius de Turrilis, Guillermus de Campo Rotundo, Bartholomeus Carme, omnes capellani predicti domini regis, Guillermus Egidii, capellanus inclite domine regine Maioricarum, frater Ferrarius Regalis et frater Petrus Hominis Dei, de ordine fratrum minorum, et Iacobum Scuderii notarii predicti domini regis.

153

[1359, març, 6]

Privilegi que'l hospital dels paubres de la vila de Perpinyà pot comprar, adquirir, e retenir qualsevol béns immobles o rendes de reyalench, non contrestants qualsevol edictes de amortitzacions açò prohibints.

Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Fideli nostro Guillermo Boxeda procuratori iurium feudali-um comitatum Rossilionis et Ceritanie, comissarioque super rebus amortitzatis in dictis comitatibus per nos specialiter deputato. Salutem et gratiam.

Pro parte fidelium nostrorum consulum et proborum hominum ville Perpiniani fuit nobis humiliter intimatum, quod quamvis hospitali pauperum Sancti Iohannis dicte ville liceat ex concessione seu privilegio nobilis condam Guirardi comitis Rossilionis per nos confirmato cum carta nostra data Perpiniani vicesima nona die iulii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo sexto, emere, captare et adquirere a quibuscunque ad opus et utilitatem dicti hospitalis totum et quitquid emere captare et adquirere poterit, tam in alodio quam in feudo, ut in dicto privilegio lacius continetur.

Tamen vos vigore ordinacionis seu ordinacionum tam per nos quam per predecessores nostros in dictis comitatibus de bonis immobilibus in manum mortuam non transferendis, factarum prohibetis ne aliquis dicto hospitali possessiones [163v] aut census vendere seu donare presumat, seu alias dubium apponitis in predictis, pretendendo quod per dictum privilegium non conceditur alicui vendere seu donare, sed tantummodo dicto hospitali emere, adquirere seu captare, quod recte in preiudicium seu enervationem dicti privilegii asseritur redundare.

Cum empicio et vendicio adquirere et donare sint convertibilia cum non possit esse vendicio quin sit empicio et econtra unde cum privilegia principum debeant esse mansura verbaque intelligi debeant cum effectu ad supplicationem dictorum consulum et proborum hominum super hoc nobis factam, volentes erga dictum hospitale in hac parte favorabiliter nos habere eidem hospitali et comendatori eiusdem qui est et pro tempore fuerit, concedimus de gracia speciali quod quicunque vendere seu alienare voluerint dicto hospitali seu comendatori eiusdem hoc facere valeant metu pene contente in dictis ordinacionibus et obstaculo quiescentibus quibuscunque. Mandantes vobis de certa sciencia et expresse et aliis nostris officialibus et comissariis quibuscunque presentibus et futuris, quatinus talem prohibicionem per quam dictum privilegium in ea parte redderetur in efficax a modo nullatenus faciatis seu apponere dictum dubium presumatis sed a factis penitus desistatis, permittatisque dictum hospitale circa cuius incrementum cum sit res pia favores tenemur impendere uti libere ipso privilegio iuxta concessionem huiusmodi

pretacto dubio quod huius nostre concessionis vigore tollimus in aliquo non obstante, cum sic de certa sciencia duxerimus concedendum, proviso tamen quod pro alio seu ad opus alterius quam dicti hospitalis non fiant empiones seu adquisiciones sub colore privilegii memorati.

Datum Calataiubi sub nostro sigillo secreto, VI^a die marcii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo nono.

S[ubscripsit]. Exi[minus].

Rex P[etrus].

154

[1393, novembre, 10]

Privilegi de la almoyna de la vila de Perpinyà, que totes rendes, censes, o qualsevol béns immobles per qualsevol títols vengen o sien transportats en senyoria de aquella sien amortitzats, e lo almoynier e los transportants aquels béns sien quitis, absolts e deliures de tota amortització, e la dita almoyna e los béns d'aquella haüts et havedors són exempts de la dita amortització et dels edictes et declaracions sobre aquelles amortitzacions fetes. [164r]

Nos Iohannes, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Quamvis enim omnis helemosina remissio sit peccati et culparum omnium veniam optineat apud Deum illa tamen salutem eternam propencius promeretur que in divini cultus operationem noscitur esse data seu etiam concessa, caritaturi quidem ac pii operis participes effici cupientes, nec non volentes supplicationibus per fideles nostros Bernardum Aybrini et Ermengaudum Grimaudi burgenses ville Perpiniani vice nomine et pro parte consulum et proborum hominum ville eiusdem nobis pro infrascriptis directis graciosius annuere, tenore huiusmodi carte nostre cunctis temporibus firmiter et irrevocabiliter valiture ex certo proposito et mente deliberata concedimus et licenciam plenissimam elargimur vobis elemosinario administratori seu rectori presenti et futuro helemosine comunis dicte ville Perpiniani et eidem helemosine quod libere impune et absque solucione quarti quinti sexti seu cuiuslibet alterius iuris amortitzacionis possitis perpetuo habere, tenere, recipere et

paciffice possidere nomine dicte helemosine, et ad opus necessitatem et servicium eiusdem omnes et singulos redditus, census, decimas, censualia mortua, violaria directa dominis, laudimia, alodia, hospicia, vineas, possessiones, predia, prata, terras, nemora et stagna, et generaliter quecunque alia bona et res ac iura immobilia sedencia nondum amortitzata quocunque nomine nuncupentur, que ad manus proprietatem et posse ipsius helemosine seu eius helemosinarii et administratoris ipsius nomine tam racione legati donacionis causa mortis vel in terminos et cuiusvis successionis per testamenta, codicillos vel quamcumque aliam ultimam voluntatem quam titulo empcionis stabilimenti aut excambiacionis vel aliis causis modis iuribus et titulis quibuscunque pervenerint et in futurum pervenient suntque et erunt eidem helemosine simul vel divisim adquisita et adquirentur ac pertineant et spectent pertinebuntque et spectabunt etiam sub onere beneficij seu beneficiorum anniversariorum lampadum cercorum cancelarum ternorum annuatim vel certis temporibus fiendorum aut persolvendorum, in quibuscunque ecclesiis aut locis piis seu personis ecclesiasticis operibus et aliis pietatis fuerint proventa vel adquisita provenient vel adquirentur in futurum eo ipso quo in dominium proprietatem, possessionem et posse ipsius helemo[164v] sine beneficiorum anniversariorum lampadum cereorum turnorum candelarum vel aliorum piorum actuum seu causarum que per ipsum helemosinarium reguntur nomine ipsius helemosine seu administrantur erunt translata et adquisita redditus census possessiones ac predia et alia iura et bona immobilia prenarrata.

Nos eodem redditus census decimas censualia mortua, violaria, directa dominia, laudimia, alodia, hospicia, vineas, possessiones, predia, prata, terras, nemora et stagna, et generaliter quecunque alia bona res et iura immobilia et sedencia prenarrata, empta sive emptas, ac emenda et emendas, coniunctim vel divisim ut prefertur, per quascunque personas nomine et ad opus servicium et utilitatem dicte helemosine ac quos quas et que eidem pervenerint et pervenient in futurum quovis titulo, causa, vel etiam racione nunc pro tunc amortitzamus et pro amortitzatis et in manum mortuam translatis perpetuo retineri volumus, iubemus et concedimus quibuscunque edictis, privilegiis, pragmaticis sanctionibus, statutis, provisionibus, ordinacionibus, franquitatibus aut inhibitionibus per nos et predecessores nostros in dictis comitatibus Rossilionis editis sive factis, aut etiam fiendis, aut declaracionibus ex inde sequitis prohibentibus, ne bona de realenco in manum mortuam

personas ecclesiasticas, ecclesias, aut pia loca valeant transfferri obsistentibus nullo modo.

Nos enim quascunque vendiciones, cessiones, stabilimenta, excambiaciones, concessiones, ac quecunque instrumenta ex inde factas et facta sive etiam fiendas et fienda, de certa sciencia confirmamus, laudamus et approbamus. Ita quod pro dictis censibus, iuribus, et aliis bonis et iuribus immobilibus et sedentibus que pervenerunt et spectant pervenientque et spectabunt quovis titulo, causa, vel racione, dicte helemosine vel a transferentibus dicta bona in eandem helemosinam prout latissime desuper continetur, non possit modo per nos vel successores nostros conservatorem generalem amortitzacionum, comitatuum Rossilionis et Ceritanie aut quoscunque officiales aut comissarios nostros seu eorum locatenentes qui nunc sunt et pro tempore erunt, habere recipi, peti, vel exigi, seu etiam demandari aliquod ius amortitzacionis comissi quarti, quinti et sexti. Quinimo dictum ius dicte helemosine et transferentibus dicta bona remittimus et relaxamus et a solucione seu prestacione eorum plenissime eximimus et eos quitios et immunes decernimus cum presenti; ab huiusmodi autem concesione et licencia exci[165r]pimus et excludimus et sub ista intelligi nolumus seu comprehendi bona seu possessiones que in feudum pro nobis seu sub nostro directo dominio teneantur.

Mandantes per eandem de certa sciencia et expresse sub pena mille florenorum auri de Aragonia gubernatori et procuratori regio, comitatuum Rossilionis et Ceritanie, et etiam dicto conservatori nec non portariis, comissariis et officialibus nostris et ipsorum officialium locatenentibus presentibus et futuris, et quibusvis aliis personis quibus hec pertineant, quatinus huiusmodi concesionem teneant firmiter et observent tenerique et observari faciant, et non contraveniant aliqua racione.

Decernentes quoscunque processus et enantamenta fienda racione premissorum contra et in preiudicium dicte helemosine fore nulla et irrita ac nullius efficacie et valoris sicut nos ipsos et illa presentibus nunc pro tunc revocamus et pro revocatis et nullis haberi volumus et iubemus, nulli ergo liceat hanc nostram concesionem infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit iram et indignacionem nostras ultra dictam penam quam irremissibiliter ab eius bonis exigi faciemus se noverit incursum.

Pro huiusmodi autem concessione fatemur habuisse et recepisse a vobis Guillermo Bugarelli anno presenti helemosinario dicte helemosine, quingentos florenos auri de Aragonia quos de nostri mandato et voluntate fideli consiliario et thesaurario nostro Iuliano Garrius integre tradidistis.

In cuius rei testimonium hanc fieri et sigillo magestatis nostre impendenti iussimus communiri.

Datum Dertuse decima die novembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo XC^o tercio, regnique nostri septimo.

Petrus Oltzina.

Signum [*en blanc*] Iohannis Dei gracia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Rex Iohannes.

Testes sunt, Hugo de Angularia et Eximinus Petri de Arenosio milites.

Sig[en blanc]num Iacobi Quinta, scriptoris dicti domini regis, qui de eius mandato hec scribi fecit, et cum raso et correcto in lineis undecima "latis", XV^a "amortizacionis comissi", XIX "sicut", vicesima "ultra dictam" et ibidem in eadem linea "a vobis" et ultima data clausit.

155

[1376, setembre, 4]

Que de les amortitzacions algun comissari o altre official no ús si no s'agons forma de les edictes e per la manera que antigament se acostuma de usar. [165v]

Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Dilecto et fidelibus consiliario et auditori curie nostre, Petro Guillermi d'Estany Bos, militi, et Berengario de Magerola, procuratori reddituum et iurium nostrorum in comitatibus Rossilionis et Ceritanie, comissarius per nos deputatis super bonis amortizatis sive que ad manus ecclesiasticas vel quasvis alias manus pervenerunt in dictis comitatibus et terris Confluentis et Capcirii. Salutem et dilectionem.

In oblata nobis supplicatione loco gravaminis in presentibus generalibus curiis per fideles nostros syndicos universitatis ville Perpiniani, tam nomine dicte universitatis, quam aliarum universitatum villarum et locorum situatorum in dictis comitatibus et terris supradictis vidimus contineri quod pretextu quarundam comissionum a nostra curia emanatarum cum litteris regiis quarum altera fuit data Barchinone, XII^a die febroarii anni infrascripti. Et altera data fuit in villa Montissoni prima die madii dicti anni. Et etiam due alie fuerunt date in dicta villa secunda die mensis et anni proxime dictorum quibus cavetur in effectu quod exhigeretis et haberetis a quibusvis personis subditis nostris quartam partem quantitatum pecunie legatarum assignatarum capellanis, anniversariis, luminariis et aliis piis usibus atque causis, ipsasque pecunie quantitates ad imperpetuum vel ad tempus amortizaretis. Et quod nisi detinentes bona obligata ad dictos pios usus vellent vobis parere in comissionibus vestris antedictis eos compelleretis omni appellacione remota, ad deponendum peccunias antedictas in tabula alicuius camporis dicte ville.

Et ex post de dictis peccuniis piorum usum iure inde nobis debito primitus persoluto defunctorum voluntates execucioni mandari feceritis, ut hec et alia in dictis comissionibus vestris de quibus extitit nobis facta plena fides lacius continentur vos contra non nullos singulares terrarum et comitatum predictorum execuciones in bonis eorum fecistis et facere temptatis incivilter et indebite pro eo quia non denunciarunt dictas quantitates pecunie in posse vestro vigore cuiusdam preconitzacionis inde publicate in villa Perpiniani in qua dicitur contineri, quod nisi dictas pecunie quantitates vobis denunciaverint infra certum tempus eo tunc lapso dicto tempore essent dicte pecunie nostro erario adquisite non nullos alios et diversos processus graves contra [166r] eos coniunctum vel divisim ac iniusta enantamenta facere non formidastis nedum in predictorum singularium dampnum et preiudicium maximum et predictarum universitarum iacturam notoriam seu manifestam. Sed potius in animarum defunctorum detestabile detrimentum ac etiam in editorum antecessorum nostrorum regum Maioricarum inde conditorum evidentem lesionem. Quodque vos consequenter discedendo partim ut dicitur a forma edictorum predictorum et verius preter seu contra tenorem ipsorum que ordinata fuere ad finem ne bona immobilia aliqua seu feudalia aut alia iura et alodialia in manum mortuam personam ecclesiasticam vel religiosam aut ecclesiam valeant seu possint quoquomodo pervenire amortizare

vultis et exligere seu habere iura amortizacionum in casibus qui in preffatis edictis minime continentur introducendo super hiis in partibus illis quantum in vobis est in auditas et indebitas novitates et oppresiones insolitas gentibus faciendo.

Quare supplicato per dictos syndicos nobis provideri eis super hoc de remedio iusticie condescendi vobis et utrique vestrum expresse et ex certa nostra sciencia dicimus et mandamus ne predicta amortizacionum iura nisi de bonis immobilibus et in casibus in preffatis edictis expressis et assuetis curetis exigere ullo modo ne in exaccionibus dictorum iurium aliquas novitates nec oppresiones indebitas vel insolitas facere attemptetis.

Nos enim nolentes vos uti comissionibus vobis factis seu aliis provisionibus super hiis a nostra curia emanatis nisi in casibus in quibus dicta edicta loquuntur et prout alias ab antiquo fieri consuevit, revocamus tenore presentis et pro revocatis haberi volumus omnes ipsas comissiones et provisiones et quitquid vigore illarum egistis vel processistis, quatinus processa vel acta sunt contra vel preter forma dictorum edictorum et usum debitum et antiquum in talibus solitum observari adhimentes eiusdem serie vobis omnem iurisdictionem et potestatem contrarium faciendi, volentesque omnia per vos contra huiusmodi formam processa vel gesta reduci in statum debitum et primevum.

Datum in villa Montissoni quarta die septembris, anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo sexto.

Luppus, cancellarius.

156

[1377, desembre, 14]

Que de les monedes lexades a benifficis o anniversaris de què-s fan censals morts o violaris quis poden resembre no-s pach amortizatió. [166v]

Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Dilecto et fidelibus nostris Petro Guillermi d'Estany Bos militi, Berengario de Magerola et aliis comissariis amortizacionum in comitatibus Rossilionis et Ceritanie. Salutem et dilectionem.

Nuncii ville Perpiniani nobis querule intimarunt quod vos compellitis et nitimini compellere non nullas universitates et singulares personas dictorum comitatum et ville, que censualia mortua et violaria faciunt pro aliquibus pecunie quantitibus ad instituendum capellanas vel anniversaria aut in alios pios usus convertendis seu quas a presbiteris receperunt interveniente gratie instrumento ad solvendum vobis quartam partem censualium aut violariorum predictorum in earundem universitatem et singularium personarum preiudicium manifestum.

Quare a nobis super hiis iusticie remedio postulato, cum secundum edicta translacio domini bonorum prohibitorum alienari requiratur, et quod illa translata bona nunquam ad laycos redeant antequam nobis ius aliquod competat ex dictis bonis, vobis dicimus et expresse mandamus quatinus si dominium in ecclesiam vel personas ecclesiasticas non transfertur de rebus que alienari prohibentur et quod ad manum nunquam redeant laycalem quartam partem ex eis non exhigatis aut recipiatis nec ad solvendum ipsam vobis dictas universitates aut singulares personas modo aliquo compellatis vel eas propterea molestetis provisionibus ac literis quibuscunque a nostra curia in contrarium emanatis non obstantibus ullo modo. Cum sic nos duxerimus providendum.

Datum Barchinone quarta decima die decembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo septimo.

Bernardus de Valle

157

[1377, desembre, 14]

Que de les monedes lexades a ops de benifficis o anniversaris, de les quals per disposició dels testadors o convenció feta entre ls hereters e aquels de qui-s pertayn entretant se paga per interesser alguna quantitat tro que les lexes sien pagades o rendes sien comprades, no-s pach ne-s puxa demanar amortització, tro que les rendes sien coprades.

Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Dilecto [167r] et fidelibus nostris Petri Guillermi d'Estayn Bos militi, Berengario de Magerola et aliis commissariis amortizacionum

per nos in comitatibus Rossilionis et Ceritanie deputatis. Salutem et dileccionem.

Pro parte universitatis ville Perpiniani fuit nobis expositum reverenter, quod quanto per aliquem dictorum comitatum et ville ipsius legari contingit certam pecunie summam pro emendo redditus ad opus capellaniarum vel aliarum piarum causarum et ex testatoris dispositione seu convencione heredum facta cum illis quorum interest dictos redditus emere pro quibus patrari habet interum aliqua pecunie quantitas donech predicta legata pecunia fuerit exsoluta vel redditus empti predicti vos exhigitis et exigere non cessatis quartam partem quantitatem pecunie legatarum ad dictos pios usus.

Quare supplicato nobis super hiis de condescenti remedio provideri cum aliquos ius de pecunia pro iamdictis redditibus, emendis, legata, nobis competere minime dinoscatur, vobis dicimus et expresse mandamus quatinus ex pecuniis ex dicta ratione legatis iam dictam quartam partem nullatenus petatis, exhigatis aut recipiatis quovismodo, nec ad eam solvendum heredes testatorum predictorum vel bonorum suorum detentores ullatenus compellatis aut compelli modo aliquo faciatis literis aut provisionibus quibuscunque a nostra curia in contrarium emanatis obsistentibus nullo modo.

Datum Barchinone quartadecima die decembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo septimo.

Bernardus de Valle.

158

[1377, desembre, 14]

Que si a algun són lexats béns de sa vida, e que après sa mort sien de beneficis o de anniversaris de vida del legatari, no-s pot demanar ne-s deu pagar amortització.

Petrus Dei gratia rex Aragonum, et cetera.

Dilecto et fidelibus nostris, Petro Guillermi d'Estany Bos militi, Berengario de Mageroles et aliis comissariis amortitzationum in comitatibus Rossilionis et Ceritanie deputatis. Salutem et dilectionem.

Exponentibus nobis nunciis ville Perpiani percepimus, quod cum quis dictorum comitatum et ville dimittit seu legat aliqua immobilia bona seu res alicui persone habenda et possidenda per

eam quamdiu fuerit sibi vita comes, et quod mortua ipsa persona bona illa alicui capellanie seu anniversario vel alicui alii pro usu assignentur vos ipsa persona ad cuius vitam res legatur [167v] vivente compellitis eam et compellere nisi estis ad persolvendum vobis quartam partem bonorum aut rerum predictarum vel pensionis quam facit seu tribuit pro usu antedicto. Pro fructibus eorundem bonorum seu rerum, non obstante quod bona seu res ipsa in ecclesiam vel personam ecclesiasticam minimi transferantur vel etiam transportentur, unde cum de bonis alienari prohibitis nisi ea in manum mortuam transferantur, et quod illa nunquam ad manum laycam redire possint secundum edicti formam, esto quod alicui layco ad eius vitam sint legata et post eius mortem ad pias causas dimissa vivente legatario seu illo ad cuius vitam sunt relicta quarta pars sic minime solvenda vobis dicimus et expresse mandamus quatinus ad solvendum vobis quartam partem ex bonis predictis aut rebus donec ipsa bona aut res in manum mortuam sint translata personam aliquam dicta bona possidentem nullatenus compellatis, nec eam propter ea modo aliquo molestetis, cum sic nos duxerimus providendum quibusvis literis aut provisionibus a curia nostra in contrarium emanatis obsistentibus nullo modo.

Datum Barchinone, quarta decima die decembris anno predicto [anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo septimo].

Bernardus de Valle.

159

[1386, març, 31]

Que de censals o rendes venudes a clergues, pus hi haia carta de gràcia no-s puxa demanar amortització.

En Pere, per la gràcia de Déu rey d'Aragó, de València, de Mallorques, de Cerdenya et de Còrsega, et comte de Barchinona, de Rosselló et de Cerdanya.

Al feel de consell nostre en Berenguer de Magerole, procurador reyal dels comtats de Rosselló et de Cerdanya, e comissari per nós deputat en les amortitzacions dels propdits comptats, e a son lochtinent. Salut e gràcia.

Nós scrivim ab altre letre nostra closa, et ab nostre segell segellada, dada aquest present die al noble e amat conseller nostra

monssenyor Gilabert de Cruhilles, portant veus en los dits comtats de nostre general governador, en la forma següent:

“Lo Rey.

Governador. Vista per nós en nostre consell vostre letre dada a Perpinyà a XX dies de septembre prop passat, ab la qual nos consultàvets què fariets sobre la confiscació que lo feel nostre en Berenguer de Magerola procurador reyal dels comtats de Rosselló e de Cerdanya ha feta de consell del feel nostre en Ramon Cerdà, savi en dret, assessor seu, d'un censal mort lo qual [168r] los juheus o aljama de Perpinyà havien vanut a-n Raynalt d'Olents, ardiaca de Conflent en l'esgléya d'Elna, e als seus enpertostemps ab carta de gràcia a rahó de II solidos per libra. En la qual confiscació los cònsols de la vila de Perpinyà han feta part per interès lur et de la almoyna d'aquella vil·la, a la qual almoyna sagon que affermen lo dit censal és succeït, sagon que pus largament és contengut en la dita vostra letra.

A la qual vos responen, que aquest fet appellats lo dit procurador reyal per nom de nostra cort, d'una part; et lo feel nostra en Iohan Pinya, savi en dret, a nós per la dita vila per açò tramès de la altre, e de volentat lur havem comanat aquest fet als feels consellers nostres en Jacme de Monell, e a micer P. ça Calm, e a micer P. Comte, doctors en leys et promovadors de nostre cort, los quals oÿdes les dites parts, e vist et reconegut lo translat dels edictes de les amortitzacions, lo qual nos avets tramès, clos e segellat ensemps ab la dita consultoria, e totes altres scriptures e coses que cascuna part et lurs avocats en açò han volgudes dir, proposar, ne al·legar. E après diverses col·lacions, e lo fet plenàriament recensit et reconegut és stat en nostre consell per los dits comissaris, presents les dites parts, deliberat, conlús e concordat que nós ne nostre fisch ne procurador reyal havem algun dret en lo dit censal mort per rahó de amortització, pus en lo fet entrevench carta de gràcia.

Per què exigent iustícia e a humil supplicatió del dit Iohan Pinya, manam ab altre letre nostra patent de paper e ab nostre segell segellada, feta sots la data de la present, al dit procurador reyal, comissari de les amortitzacions dessús dites e a son lochtinent, que ell no fassa exsequió alcuna contre lo dit ardiacha o lo dit censal per vigor de la sentència de confiscació per ell dada sobre açò ab consell del dit seu assessor. Com nós tornam lo dit fet al primer stament ab la present, axí com si sentència no s.i agés dada, ans jaquescha usar lo dit ardiacha del dit censal francament, sagon la

forma et obligacions del dit contracte, la dita sentència ne letres provisions o manaments en contrari fets en res no contrestants.

Manans e cometens a vós ab aquesta matexca de cerca sciència, que si lo dit procurador o lochtinent seu aquestes coses albergava o recusava de complir e servir, sagons que damont és declarat, ço que no creem que vós ho fassats e ho exagessats sagons que damont és contengut e largament recitat tota dilació [168v] foregitada.

Dada en Barsalona ut inffra. R. cancellarius.”

Per què moguts per les rahons dessús dites, supplicant lo dit Iohan Pinya vos dehīm e.us manam expressament e de certa sciència que no façats execució alguna contre lo dit ardiacha ne lo dit censal per vigor de la dita sentència per vós donada, ans jaquits usar lo dit ardiacha del dit censal mort sagons la forma e obligacions del dit contracte, la dita sentència ne lettres, provisions o manaments en contrari fets en res no-n contrestants, car nós ab la present tornam tot aquest fet al primer stament, axí com si la sentència dessús dita no fos iamés dada.

E si vós aquestes coses alargàvets o recusàvets de fer, ço que no creem, ab aquesta matexca manam e cometem a dit portant veus e a son lochtinent que ell faça e exegescha, e fer exeguir faça totes les dites coses ab acabament tota dilació foregitada.

Dada en Barchinona a XXXI dies de mars en l'any de la Nativitat de Nostre Senyor, mil CCC LXXX sis.

R. cancellarius.

160

[1335, novembre, 6]

Declaració que ls notaris e scrivans de Perpinyà axí com los altres habitants de la vila són tenguts anar personalment ab armes a host e cavalcada de la vila de Perpinyà, e contribuir ab los altres en totes mecions qui per açò se fassen.

Noverint universi quod pridem pro parte serenissimi principis domini nostri regis Maioricarum illustris in villa Perpiniani dicitur fuisse publice proclamatum mandatum insuper et iniunctum ut omnes et singuli habitatores ville Perpiniani exirent ad exercitum armis decenter munitis, quem dictus dominus rex mittebat apud castrum de Corsavino pro recuperatione fortalicii eiusdem castri,

quod est proprium ipsius domini regis contra detentores eiusdem castri indebitos ac usurpatores etiam violentos.

Cum autem scriptores seu notarii ville Perpiniani ut asserunt cogentur personaliter illuc ire ac etiam contribuere peccuniariter ad collectam seu tallum pro stipendiis hominum per consules ville Perpiniani illuc missorum nomine tocius universitatis ipsius ville et pro aliis sumptibus inde factis premissorum occasione vel causa sicut quilibet alius incola vel habitator ville Perpiniani predicte, ad quod astringi dicti scriptores seu notarii intrant de iure prout ipsi consules asserebant nec scrip[169r]tores seu notarios ipsos aliquo privilegio iure vel hominis esse ab aliquo premissorum quitios vel immunes.

Tandem dominus noster rex preffatus nobis Petro Raymundi de Montebruno, cancellarius legumque et Raymundo de Rosiaco decretorum doctoribus consiliariis suis negocium huiusmodi comisit terminandum per suam litteram que sequitur in hec verba:

Iacobus Dei gracia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie et dominus Montispesulani. Dilectis Petro Raymundi de Montebruno cancellario, et Raymundo de Ruffiaco doctoribus in decretis consiliariis nostris fidelibus. Salutem et dileccionem.

Cum pro parte advocatorum et scriptorum ville Perpiniani quedam rationes per quas asseritur eos non teneri ad mittendum seu eundum ad exercitum quem mandavimus contra violentos detentores castri nostri de Corsavino, seu contribuendum in sumptibus illius vel ad similia accedere mittere aut contribuere fuerint propositae coram nobis procuratores que nostri, et dicte ville consules se opponentes in istis dictos scriptores et advocatos dicant teneri ad illa, propterea ad supplicationem et instantem requisicionem ipsorum procuratorem et consulum vobis comittimus et iubemus quatinus vocatis evocandis auditis et sine scriptis recipiatis lite quacunque et sollempnitate iudicii pretermisissis eaque super predictis partem eedem pro conservacione seu deffencione iurium earum dicere et proponere voluntate coram vobis.

Et hiis omnibus intellectis in hiis finem debitum et celerem quantum brevius poteritis imponatis omni appellatione cessante.

Datum Perpiniani pridie kalendas novembris anno Domini millesimo trecentesimo tricesimo quinto.

Unde citacionibus et dierum assignationibus dictis partibus circa predicta iuxta dictam comissionem et illius vigorem debere

factis et die presenti ad hoc specialiter assignata nos prenominati comissarii auditis plene rationibus hinc inde propositis coram nobis ac demum deliberato super rationibus eisdem ac super quibusdam per alterutram partium traditis nobis ipsis, habito etiam super hoc consilio peritorum, presentibus discreto Geraldo de Rivo patrono et Petro Raynaldi procuratore fiscalibus, ac attento quod scriptores seu notarii ville Perpiniani nichil proposuerunt rationabiliter coram nobis per quod esse possint vel debeant quitii seu immunes quomodolibet vel exempti a tallio seu contributione factis seu faciendis occasione guerre seu exercitus predictorum, quinimo etiam nec ab [169v] eundo personaliter, si et in quantum alii incole dicte ville ad premissa astricti sunt de consuetudine vel de iure; ideo nos delegati seu comissarii predicti pronunciamus, declaramus, et etiam ordinamus dictos scriptores seu notarios ea sola ratione vel causa quos sunt notarii vel scriptores ville Perpiniani predictae, non posse nec debere se excusare de iure a prestacione seu contribucionem premissa nec etiam a personali accessu vel icionem sicut nec alii homines seu incole dicte ville qui non sunt seu fuerint aliquo alio speciali privilegio comuniti, ymmo ipsos ad premissa omnia sicut alios incolas dicte ville astringi dicimus et teneri.

Lata et publicata fuit presens pronunciatio, declaracio seu ordinacio, per preffatos dominos compromissarios in hospicio in quo dominus cancellarius unus de dicti comissariis moratur intus villam Perpiniani octavo idus novembris anno Domini millesimo trecentesimo tricesimo quinto.

Presentibus discretis Iacobo Iauffridi, Juliano Gassanyol, Poncio Causa, iureperitis et pluribus aliis, ac Petro Iauberti scriptore cancellarie dicti domini regis, qui iussu dictorum dominorum comissariorum de predictis recepit presens instrumentum publicum vice notarii infrascripti a qua pronunciatione in continenti fuit appellatum viva voce pro parte dictorum scriptorum cui appellacioni dicti domini comissarii minime detulerunt, ymmo vigore dicte eorum comissionis eam penitus reffutarunt, presentibus testibus quibus supra et dicto Petro Iauberti scriptore qui hec scripsit vice notarii subscripti.

Ego Bernardus de Podio Auluch, notarius publicus auctoritate illustrissimi domini regis Maioricarum ubique terrarum sue dicioni subiectarum subscripsi et hoc sig+num feci.

NOGUERA

161

[1335, novembre, 6]

Declaració que·ls advocats no són tenguts anar personalment en host o cavalcada ne tremetre altre per ells, si donchs per alguna evident necessitat no·ls era expressament manat per lo senyor rey o per son lochtinent, mes si per ocasió de guerra los cònsols de Perpinyà o altres havents poder trametien certs hòmens a la guerra o host per nom de la universitat et per ço se havia metre alguna contribució o col·lecta, que en aquell cas los advocats hi sien tenguts de contribuir axí com los altres. [170r]

Noverint universi, quod pridem pro parte serenissimi principis domini nostri regis Maioricarum illustris in villa Perpiniani dicitur fuisse publice proclamatum mandatum insuper et iniunctum ut omnes et singuli habitatores ville Perpiniani exirent ad exercitum armis decenter muniti, quem idem dominus rex mittebat apud castrum de Corsavino pro recuperacione fortalicii ipsius castri quod est proprium eiusdem domini regis contra detentores eiusdem castri indebitos ac usurpatores etiam violentes, cum autem advocati Perpiniani ut asserunt cogerentur personaliter illuc ire ac etiam contribuere peccuniariter ac collectam seu tallium pro stipendiis hominum per consules ville Perpiniani nomine tocius universitatis ipsius ville illuc missorum et pro aliis sumptibus inde factis premissorum occasione vel causa, sicut quilibet alius incola vel habitator ville predictae Perpiniani ad quod astringi dicti advocati poterant de iure prout ipsi consules asserebant nec advocatos ipsos aliquo privilegio iuris vel hominis esse ab aliquo premissorum quitios vel immunes.

Tandem dominus noster rex preffatus nobis Petro Raymundi de Montebruno cancellario legumque et Raymundo de Rofficacho decretorum doctoribus consiliariis suis negocium huiusmodi comisit terminandum per suam literam que sequitur in hec verba:

Iacobus dei gracia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie ac dominus Montispessulani.

Dilectis Petro Raymundi de Montebruno, cancellario et Raymundo de Ruffiacho doctori in decretis consiliariis nostris fidelibus. Salutem et dilectionem.

Cum pro parte advocatorum et scriptorum et cetera. In precedenti litera contenta in instrumento proxime dicto, unde citacionibus et dierum assignacionibus dictis partibus contra predicta iuxta dictam comissionem et illius vigorem debiti factis et die presenti ad

hoc specialiter assignata, nos prenominati consiliarii auditis plenarie rationibus hinc inde propositis coram nobis ac demum deliberato super rationibus eisdem ac super quibusdam per alterutram partium in scriptis traditis nobis ipsis habito etiam super hoc consilio peritorum, presentibus discretis Guiraldo de Rivo patrono et Petro Ranaldi procuratore fiscalibus, pronunciamus et etiam declaramus advocatos predictos et litteratos qui ad ipsum advocacionis officium per competentes et ordinarios iudices ville Perpiniensi ad [170v] hoc publico sunt admissi et qui ut tales advocati scilicet literati nunc vel in posterum per eosdem iudices sunt vel fuerint publice reputati non teneri personaliter ad exercitum seu guerram huiusmodi, nec personas ipsorum seu alicuius ex eis ad eundem personaliter astrictas fuisse vel esse nec ad hoc compelli posse de iure nec etiam mittere alium loco sue persone singulariter subrogatum vel subrogandum ratione talis servicii personalis, nisi ob evidentem necessitatem declarandam per ipsum dominum regem nostrum vel eo absente per eius locumtenentem cum casus occurrerit eisdem advocatis aliud mandaretur, quo casu ex causa huiusmodi id est quia advocati sunt nullo modo se valeant excusare quominus ire personaliter teneantur sicut tenentur alii habitatores vel incole dicte ville.

Insuper autem declaramus et pronunciamus quod si occasione guerre istius vel alterius similis mandate vel mandande ex parte dicti domini regis predicti consules seu alius vel alii potestatem habentes nomine totius universitatis ipsius ville vel pro ea iudicant contributionem aliquam vel collectam vel induxerint in futurum forsitan pro solvendis stipendiis vel armis aut alio faciendo apparatu quocunque certis hominibus euntibus ad guerram vel exercitum nomine totius universitatis predicta tunc ab ipsa contributione que magis concernit patrimonium quam personas ipsos advocatos eo pretexto quo advocati sunt et pro talibus publice reputantur se excusare non debere nec posse, quoniam ipsos qui alio non sunt privilegio suffulti ad contributionem illam teneri pronunciamus, ad hoc quod de iure obligatos existere seu astrictos prout in aliis contributionibus seu talliis comunibus que pro patrimonio inducuntur habitatoribus ville Perpiniensi ratione vel causa cuiusvis negocii vel utilitatis publice contribuere sunt astricti.

Quamquidem contributionem peccuniarum ad quam ipsas astringi declaramus, intelligimus etiam si pro mutui receptione vel quovis modo peccuniarum alii incole dicte ville ad aliquam contributionem qualemcumque quomodolibet distringantur.

Lata et publicata fuit presens pronunciatio seu declaratio per preffatos dominos compromissarios in hospicio in quo dictus dominus cancellarius moratur intus villam Perpiniani, octavo idus novembris anno Domini millesimo trecentesimo tricesimo quinto.

Presentibus Francisco Baynuls, Bernardo Iauberti, Guillermo Acuti, Francisco Fer[171r]rarii scriptoribus et pluribus aliis, ac Petro Iauberti scriptore cancellarie dicti domini regis, qui iussu et requisicione dictorum dominorum comissariorum de predictis omnibus recepit presens publicum instrumentum vice notarii infrascripti.

Cum autem facta fuisset dicta pronunciatio usque ad illam clausulam que dicitur: "Quamquidem contribucionem et cetera."

Et post aliquod temporis intervallum dictis tamen comissariis in sua sede sedentibus et sede continuata, quando tamen in ipso intervallo temporis legebantur quedam scripture quas scriptores ville Perpiniani obtulerant dictis dominis comissariis, iidem domini comissarii adiunxerunt dictam clausulam que protenditur seu durat usque in finem dicte pronunciacionis, cui clausule adiuncte dicti advocati mox contradixerunt asserentes dictum adiunctum fieri non debere, ymmo illi contradicentes pecierunt hoc continuari in predictis per dictum Petrum Iauberti, presentibus testibus quibus supra.

162

[1335, novembre, 18]

Declaració d'algun capítol de la precedent sentència, que si tall col·lecta o contribució se fa en la vila de Perpinyà per mecions d'alguna host o cavalcada que trameten en alguna guerra, posat que sia imposada per cap o sagons valor del patrimoni de cascú, que en cascun cap los advocats hi sien tenguts de contribuir axí com los altres.

Noverint universi, quod die sabbati intitulata XIII° kalendas decembris anno Domini millesimo trecentesimo tricesimo quinto, fuit presentata quedam litera regia venerabilibus dominis Petro Raymundi de Montebruno in legibus et Raymundo de Rofficiato in decretis doctoribus, cuius tenor sequitur in hec verba:

"Iacobus Dei gratia rex Maioricarum comes Rossilionis et Cermanie ac dominus Montispesulani.

Dilectis consiliariis nostris Petro Raymundi de Montebruno cancellario, et Raymundo de Roffiacho decretorum doctoribus. Salutem et dilectionem.

Pro parte fidelium nostrorum consulum ville Perpiniani et procuratoribus fischalis fuit a nobis humili supplicatione petatum ut cum in pronunciacione per vos ex comissione nostra facta super controversia que erat inter eos et advocatos dicte ville super eo quod pro parte advocatorum ipsorum asserebatur illos non teneri accedere ad exercitum quem mandaveramus contra violentes detentores castri nostri de Corsavino aut in sumptibus propterea faciendis per dictos consules [171v] nec etiam ad similia cum iam ad actus alios divertissetis quedam addideritis seu declaraveritis alia que propter generalitatem obscura contineat pronunciacio supradicta dispensare per dictum adiunctum seu declaracio valeat vobisque dicta obscura declaranda comitteremus.

Quare de speciali gracia et ex causa adiunctum seu declaracionem in dicta pronunciacione factam post divertenciam vestram ad actus alios ut preffertur auctoritate nostra approbamus et ratificamus expresse vobis etiam comittentes, quod si aliqua generalia vel obscura in dicta pronunciacione apparuerint declaranda hoc possitis facere vocatis qui fuerint evocandi super hiis ex certa sciencia dispensantes.

Datum Perpiniani sexto decimo kalendas decembris anno Domini millesimo trecentesimo tricesimo quinto.”

Qua litera coram dictis dominis comissariis presentibus dictis partibus lecta pro parte consulum et procuratoris predictorum fuit coram ipsis dominis comissariis propositum quod declaracio seu pronunciacio de qua in dicta littera fit mencio continet aliquam generalitatem quo ad talliam collectam seu contribucionem indicendas ratione sumptuum comunium dicte ville eius incolis seu habitatoribus secundum formam declarationis ipsius sub qua generalitate posset in futurum forsam verti in dubium, an si dicta iu[re]diccio fieret pro capite vel persona singulorum de dicta villa deberent ad hoc dicti avocati contribuere.

Ideo fuit requisitum ab ipsis dominis comissariis quod hoc debeant iuxta dictam comissionem regiam declarare, nos igitur comissarii supradicti viso et intellecto tenore comissionis ipsius ut eis que vigore illius fuerint a nobis ut premittitur requisita, declaramus dictam pronunciacionem nostram locum habere sive tallium sive collecta vel contribucio illa que imponeretur incolis ville Perpinia-

ni imponeretur per capita ut pote quia quilibet incola ipsius ville certum quid pro capite solvere teneretur.

Nam in eo casu nedum si pro extimatione patrimonii cuiuslibet, ymmo etiam si per capita tallium seu contributione exhigatur ipsos advocatos sub forma contenta in dicta pronunciatione teneri declaramus, licet per tenorem dicte pronunciacionis hoc idem posset colligi manifeste.

Qua declaratione facta dicti advocati illi mox contradixerunt nec ei consenserunt ut dixerunt sperantes prout asseruerunt quod cum dominus rex erit certifficatu de iure eorum circa ista meliorabit eis illam quare inde appellarunt viva voce requirentes [172r] hoc continuari in predictis et dicti domini comissarii appellacionem huiusmodi minime admitterunt, ymmo eam refutarunt omnino.

Et mandarunt per Petrum Iauberti scriptorem cancellarie dicti domini regis de predictis fieri unum vel plura publica instrumenta simul cum dicta pronunciatione eorum primeva supra incorporata, ita quod per hoc instrumentum sine illo nec illud sine isto ymmo insimul redigantur in mundum.

Acta fuerunt hec in castro regio Perpiniani die et anno quibus supra.

Presentibus testibus Bernardo Aybrini mercatore, Anthonio Goltxerii, Vesiano Eymerici scriptoribus Perpiniani, et dicto Petro Iauberti qui hec scripsit vice notarii infrascripti.

Ego Bernardus de Podio Aulucho notarius publicus auctoritate illustrissimi domini regis Maioricarum ubi terrarum sue dicioni subiectarum subscripsi, et hoc sig+num feci.

[1336, desembre, 11]

Sentència que ls hòmens de Copliure deutors de hòmens de Perpinyà e en Perpinyà atrobats en los cases que de dret comú porien ésser convenguts a Perpinyà hi puxen ésser convenguts e sien tenguts de respondre no contrestant qualsevol ús, custuma, o privilegi, e semblantment los homes de Perpinyà en la vila de Perpinyà en los altres cases. Emperò que de dret comú no hi porien ésser convenguts sien servats los privilegis a cascú en los fets emperò criminals cant al for sien servats a cascun privilegis e custumes.

Iacobus Dei gracia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie, ac dominus Montispesulani.

Universis et singulis hanc nostre sanccionis, ordinationis ac declaracionis serien inspecturis presentibus et futuris. Salutem et dilectionem.

Servitutis nostre solercia obnixe satagens utilia subditorum cedule meditacionis studio indeffesse conatur et pensat qualiter inter eosdem subditos et devotos nostros federis et amoris foveatur unio, quatinus etiam inter ipsos invicem nulla pateat occasio dependii vel rancoris, dudum siquidem inter fideles nostros videlicet consules et universitatem ville nostre de Perpiniano ex parte una, et etiam consules et universitatem castri de Cauquolibero ex altera super non nullis privilegiis et usibus per partem utramlibet allegatis grandi questione suborta proponentibus quiquidem consulibus de Perpiniano licere tam [172v] ex privilegiis quam ex consuetudine seu usu observatis ducimus cuicumque ville ipsius habitatori vel incole hominum de Cauquoliberi sibi ex quavis causa obnoxium vel obligatum apud Perpinianum dum modo eum inhibi reperit coram baiulo nostro Perpiniani iudicialiter convenire, illumque reum cogi invitum Perpiniani subire iudicium licet forum inibi sortitus nec etiam alias iure comuni ibi debuerit conveniri.

Consulibus vero de Cauquolibero ex adverso dicentibus quod nullus habitator seu incola castri de Cauquolibero ex quacunque causa obnoxius potest invitus cogi in Perpiniano vel alibi subire iudicium nec etiam tenetur coram alio quam coram baiulo Cauquoliberi iudicialiter respondere, quodquidem sibi ob olim concessum fuisse asserunt in privilegium speciale quo etiam usquequaque usi sunt prout dicunt.

Nos volentes quod ad presens dicte controversie iuri consonum finem imponere ac pericula que occurrere possent in posterum remediacione congrua pervenire; attendentes pro maxime quod interpretari huiusmodi privilegia super quibus pars utraque principaliter se fundare videtur; ad nos dum taxat pertinet eaque nostra auctoritate regia declarare per lectis et intellectis ac examinatis plene et sigillatim privilegiis dicte ville nostre de Perpiniano concessis tam per inclitum Guirardum dudum comitem Rossilionis quam etiam per illustres dominos Ildeffonsum et Petrum eius filium abavum nostrum Aragonum quondam reges, ac insuper aliis privilegiis confirmatoriis eorumdem, nec non etiam visis et examinatis privilegiis illis videlicet quod dictum dominum regem Petrum ac

insuper illustrem dominum regem Iacobum avum nostrum concessis hominibus de Cauquolibero et non nullis aliis confirmatoriis eisque plene et cedula intellectis, auditis etiam rationibus utriusque partis et insuper attestacionibus testium super consuetudine, usu et observancia productorum, omnibusque plene et mature per nostrum consilium in nostra presencia recensitis per hanc nostram sanctionem praeumaticam ordinamus et etiam declaramus privilegia per utramque partem allegata non tollere in aliquo ius comune quo ad casum super superius expressatum, ut videlicet homines de Cauquolibero debitores vel obnoxii hominibus de Perpiniano si ex contractu vel alias de iure comuni forum in Perpiniano sorciantur et ibidem reperti fuerint non possint vigore cuiusque privilegii vel consuetudinis inducte seu usus cuiuslibet ibidem iudicium [173r] declinare. Nec econtra homines de Perpiniano possint aliquem de Cauquolibero quem debitorem vel obnoxium habeant apud Perpinianum si ibi forum ex contractu vel alias iure comune sortitus non fuerit vigore allegate consuetudinis, usus vel privilegii suorum quolibet invitum compellere litigare, sed in premissis causibus privilegia utriusque partis ius comune non tollere, ex certa sciencia declaramus quod etiam in causis criminalibus volumus observari ut circa rei convencionem iudiciariam et fori declinacionem servetur in Perpiniano quo ad homines de Cauquolibero per omnia ius comune. Salvis quo ad illa privilegiis utriusque parti concessis et etiam aliis consuetudinibus legitime introductis quibus nullatenus intendimus derogari, nostris tamen presentibus declaracione, interpretatione et ordinacione semper in suo robore duraturis.

Mandantes universis et singulis officialibus nostris quatinus eas observent firmiter et faciant observari.

Datum in civitate Maioricarum sub bulla nostra plumbea impendenti, tercio idus decembris anno Domini millesimo trecentesimo tricesimo sexto.

[1334, setembre, 5]

Que·ls scrivans de les corts dels ordinaris comissaris o de apells o traslatadors haien ésser primerament examinats si són sufficients per lo canceller del senyor rey, o ell absent per aquell que·l senyor rey ordonarà, o absent lo senyor rey per son

lochtinent ab son accessor, e haien metre les cèdules de les parts transladas en los registres de les corts, per manera que-l procès se'n pogués trer si era necessari.

Ítem, que tots los notaris et scrivans públichs haien metre en lurs notes o protocolls largament totes les cartes de testaments, codicils o altres contractes, sens abreviatures, axí com les cartes tretes en pergamí.

Ítem, que si algun notari pendrà testament o altra carta en cèdule fora son protocoll, que de continent dins VIII jorns haia aquell metre largament en son libre, segons que damont se contén, sots pena de deu liures per cascuna vegada, e lo notari o scrivà ha fer sacrament per la forma ací contenguda.

Hoc est translatum cuiusdam littere regie cuius tenor talis est:

“Iacobus Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie ac dominus Montispesulani.

Dilectis locumtenentibus, vicariis, baiulis, et aliis [173v] officialibus nostris regni Maioricarum et insularum adiacencium ipsi regno ac comitatum Rossilionis et Ceritanie presentibus et futuris et eorumque vices gerentibus. Salutem et nostris mandatis firmiter obedire.

Cum propter regnum quod a celesti magestate nobis traditum est sollicitudini nostre serenitatis honus incumbat ut non cessando inquirere que sunt in nostra re publica corrigenda remediis invigilemus subiectionum, et ex hoc ut aliquid utile et placens Deo subditis nostris prebeat a nobis omnes dies et noctes nobis contingit cum omni lugubratione et cogitatione degere semper volentibus et non iuvano vigiliis ducimus, sed in huiusmodi casis expedimus consilia pernoctantes et noctibus sub equalitate dierum utentes labores proprios, appetentes ut nostri subditi cum omni quiete consistant; ideo ad fraudes quibus humana natura prona esse dinoscitur vitandas ad nostre rei publice utilitatem prosequendam, per presens edictum maturo atque pensato consilio super hiis prehabito ordinamus et sancimus, ut cum scribaniis curiarum ordinarum et appellacionum ac etiam commissariorum regni et curiarum nostrarum exnunc non ponantur notarii nec etiam scriptores aliqui ad transcribendum vel alias nisi primitus per nostram cancellarium aut ipso absente per illum seu illos quos ad hoc duxerimus ordinandos, si nos presentes fuerimus, aut in nostra et ipsius cancellarii absentia per locum nostrum tenentem et eius assessorem examinati fuerint,

iuxta condicionem unius cuiuslibet et sufficientes iuxta condicionem scribanie in qua admitti desiderant reperti extiterint seu inventi.

Quiquidem notarii qui magistri erunt dictarum scribaniarum et etiam scriptores ibi qui deputabantur ad testium receptores, iurent sub forma que inferius continetur, cum ad ipsa officia assumentur et antequam illis utantur, ceterum indemnitati nostrorum subiectorum providere deffectantes, mandamus et ordinamus ut omni negligencia atque indebita observancia postposita dicti notarii sive scriptores non tantum cedulas a partibus oblatas in libris curiarum nostrarum seu etiam commissariorum ponant, ymmo ipsas cedulas et processus in ipsis libris inserant et conscribant sic quod statim in libris curiarum et commissariorum omnes cause scribantur et incorporentur, taliter quod quibuscunque futuris temporibus possint inde summi processus ex integro et sine diminutione quacunque.

Statuimus in super [174r] et ordinamus quod omnes notarii et scriptores regni et terrarum nostrarum publicum notarie officium exercentes, in prothocollis et notis officiorum suorum scribant large et prolixè totum tenorem instrumentorum contractuum quorumcunque testamentorum, codicillorum, et aliorum quorumlibet absque verbo et contractio, sive abbreviatura et sub intelligencia quacunque sit per idem sit tenor per omnia protocolli et instrumenti in mundum redacti, ordinavimus quoque et statuimus quod si contingat aliquem ex notariis sive scriptoribus recipere instrumentum super aliquo contractu vel negotio qualicumque in cedula vel in aliquo alio extra librum seu protocollum infra octo dies a tempore quo dictum instrumentum receperit teneatur ipsum instrumentum seu eius tenorem ponere in libro seu protocollo ex integro ut superius est expressum.”

Si quis autem contra premissa nec aliqua de premissis fecerit penam incurrat pro singulis vicibus decem librarum applicandarum mox ipso facto curie nostre iniungentes vobis ut predicta omnia et singula inviolabiliter in omnibus et per omnia inviolabiliter faciatis firmiter observari, circa quorum observacionem omnem diligenciam quam poteritis adhiberi curetis forma vero dicti sacramenti dinoscitur esse talis:

“Ego talis notarius sive scriptor, iuro ad sancta Dei evangelia manibus meis tacta, quod ab hac hora in antea fidelis ero domino nostro domino Iacobo regi Maioricarum, statum et honorem ipsius, quantum ad me pertinuerit et possibile michi fuerit servabo in meo officio scriptorie quod assumere debeo, quod officium promitto fi-

deliter exercere quodque instrumenta, cedulas et alia de quibus legitime requisitus fuero fideliter in actis scribam et integraliter registrabo, nichil obmittendo scienter testes producendos quorum scilicet examinato michi comittetur secundum interrogatoria que michi tradentur auctoritate superiorum meorum fideliter examinationem faciam meliori modo quo scivero secundum personarum et causarum exigenciam ut veritas habeatur, dictaque testium secreta tenebo quousque per iudicem cause sue fuerint publicata. Faciamque copiam fideliter ex integro partibus requirentibus de omnibus de quibus danda fuerit, que fuerint in iudicio actitata et etiam que conscribenda in actis fuerint maliciose registrare non differam nec prorogabo copiam dare partibus per aliquam excogitatam maliciam, favorem, nec odium alter utrius parcium vel etiam plus recipiam ab aliqua parcium quam michi pro sala[174v]rio que michi debebuntur pro labore meo nec exigam amplius quam michi debebitur secundum ordinationes dudum factas per colende memorie dominum Iacobum Maioricarum regem”.

Quinymo ordinationes ipsas quo ad hoc penitus observabo pro premissa tamen aut aliqua de premissis nos Iacobus rex Maioricarum predictus non intendimus aliqua peregissee ac peracta vires habere quam tamen cedere videntur contra aliquam de franquesiis Maioricarum.

Datum Perpiniiani nonas septembris anno Domini millesimo trecentesimo tricesimo quarto.

165

[1324, febrer, 1]

Que ls notaris de Perpinyà e scrivans són franchs de pagar dret de scriptures pròpies lurs al senyor rey.

Noverint universi, quod nobis Sancio Dei gratia regi Maioricarum, comiti Rossilionis et Ceritanie, et domino Montispesulani; supplicando mostrarunt fideles nostri scriptores notantes et scribantes in scribaniis nostris ville Perpiniiani ac in curiis nostris baiuli Perpiniiani, vicarii Rossilionis, et appellacionum quod exorta est dubietas et contencio inter eos ex parte una, et renderios seu emptoies dictarum scribaniarum ville Perpiniiani ex altera, super immunitate dudum dictis scriptoribus facta per dominum regem Maioricarum genitorem nostrum memorie recolende, cuius tenor inferius est incertus.

Dicebant enim dicti renderii quod dicta immunitas non se extendebat nisi ad notarios tantum potestatem habentes notandi et ad magistros seu illos qui regebant curias supradictas, et non ad scolares qui sunt sub eis redigentes in mundum instrumenta ac scribentes acta attestaciones et sentencias ac scripturas alias cuiusquidem immunitatis et ordinacionis ipsius series sic se habet:

“Noverint universi, quod cum Arnaldus Iserni et Nicholaus Camoti, scriptores Perpiniiani nomine suo et aliorum scriptorum ville Perpiniiani significassent supplicando et illustri domino Iacobo Dei gratia regi Maioricarum quod ipsi et alii scriptores solvebant precium instrumentorum suorum priorum que faciebant fieri in scribaniis Perpiniiani et tempore quo scribanie vendebantur renderii nullum precium a dictis scriptoribus habebant de instrumentis ipsorum, nec requirebant, et dixissent quod tenente dicto domino rege scribanias predictas ad manum suam non debebant esse deterioris condicionis ymmo melioris.

Et supplicassent eidem domino regi quod ipsi et eorum successores in dictis scribaniis et etiam alii scriptores tenentes officia suam essent franchi, liberi et [175r] immunes et quitii ab omni prestacione et solucione precii sive preciorum instrumentorum suorum et testamentorum et aliarum publicarum scripturarum factarum et faciendarum.

Quod mandatum et ordinacio predicta fuit facta undecimo kalendas novembris anno Domini millesimo trecentesimo nono.”

Nos igitur Sanccius Dei gratia rex Maioricarum iam dictus, visa immunitate et ordinatione predictis et earum tenore in nostro consilio plenius intellecto cogitantes quod decens est ut dicti scriptores qui pro nostris negociis ac etiam pro utilitate rei publice sine remuneracione frequenter laborant super hiis que eorum officium respiciunt gaudeant prerrogativa, libertatis pariter et honoris per nos et successores nostros quoscunque, damus et concedimus in privilegium speciale dictis scriptoribus notantibus et scribantibus in scribaniis nostris ville Perpiniiani ac in curiis nostris baiuli Perpiniiani, vicarii Rossilionis et appellacionum tam magistris seu regentibus dictas scribanias et curias quam notantibus instrumenta et etiam scribentibus in illis sub eis instrumenta vel acta et alia scripta et eorum singulis presentibus atque futuris, nec non et illis qui scribunt in dicta villa Perpiniiani in quibuslibet nostris officiis publicis vel nostris immediate, qui tamen in dicto officio notarie usi sunt vel experti ut sint perpetuo quitii liberi et immunes a prestacione

et solucione preciorum quorumlibet testamentorum codicillorum, instrumentorum contractuum quorumcunque et aliorum quorumlibet, et etiam transcriptorum actorum processuum attestacionum testium sentenciarum et quarumlibet scripturarum publicarum et aliarum que fient in dictis scribaniis et curiis, aut coram quibuscunque arbitris vel arbitratoribus seu alias in villa Perpiniani vel extra quantum respicient et pertinebunt ad unum quemlibet dictorum scriptorum presencium et futurorum ac iura eorum.

Ita quod nobis vel nostris aut quibusvis aliis pro dictis testamentis, codicillis, instrumentis, actis, processibus, sentenciis sive scripturis aliis quidquam solvere minime teneantur. Sed inde gaudeant ipsi et omnes futuri scriptores perpetua immunitate et plena libertate de speciali remissione et gracia quam eis et eorum singulis inde volumus facere in hac parte.

Mandamus itaque locum nostrum tenentibus, vicariis, baiulis, procuratoribus et aliis officialibus nostris presentibus et futuris et eorum singulis, quatinus immunitatem et gratiam nostram huiusmodi dictis scriptoribus presentibus et futuris et eorum singulis firmam habeant et observent [175v] et faciant firmiter observari.

Volumus tamen et intendimus quod omnes dicti scriptores presentes et posterius quos volumus et intendimus dicta immunitate et libertate gaudere scribant instrumenta et scripturas nostras, et ad nos et ius nostrum et nostrorum pertinentes et pertinencie face-reque teneantur absque salario et remuneracione quacunque quam a nobis vel nostris minime inde habeant sive petant.

In testimonium autem et fidem omnium premissorum presentem cartam bulla nostra plumbea bullari iussimus impendenti.

Quod est actum in camera consilii castri regii Perpiniani, kalendas febroarii anno Domini millesimo trecentesimo vicesimo tercio.

Signum + nostri Sancii Dei gratia regis Maioricarum, comitis Rossilonis et Ceritanie, et domini Montispesulani, qui hec predicta omnia laudamus atque firmamus.

Testes sunt: nobilis Petrus de Fonolletto vicecomes Insule, Periconus de Fonolletto eius filius, venerabilis Berengarius Maynardus canonicus Narbonensis cancellarius, Ferrarius de Caneto maiordomus, Petrus de Pulcro Castro, Dalmacius de Banyullis milites, Raymondus de Villari legum doctor iudex, Antonius de Galiana legum doctor iudex, Ermengaldus Hominis Dei legum doctor, Nicholaus

de Sancto Iusto thesaurarius, et Iacobus Scuderii notarius, omnes consiliarii preffati domini nostri regis.

Ego Iacobus Scuderii notarii preffati domini nostri regis et eius auctoritate publicus ipsius speciali mandato hec scribi feci et clausi meo publico solito sig+no h.

166

[1346, novembre, 16]

Privilegi que-ls habitants de Perpenyà per alguns pleyts o negocis que haien davant lo governador, vaguer o qualsevol jutges ordinariis comissariis o delegats, àrbitres o arbitradors, no sien tenguts pagar a alguns jutge, notaris o scrivans res per dietes o jornadas, o per testimonis translat e còpia o altres qualsevol actes processades o scriptures, si no tant solament aytant com pagerien si pleydegaven en la cort del batlle de Perpinyà e sagons que en aquella cort és acostumat.

Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Dilectis et fidelibus suis gubernatori comitatum Rossilionis et Ceritanie [176r] nec non vicario baiulo ceterisque officialibus et iudicibus ordinariis vel eorum locatenentibus aut comissariis delegatis vel delegandis quibuscumque in villa Perpiniani ac comitatibus predictis presentibus et futuris ad quos presentes pervenerint. Salutem et dilectionem.

Cum nos ad instanciam et supplicationem humilem nunciorum consulum et proborum hominum universitatis predicte pro bono et utili comodo tocus rei publice dicte ville tenore presentis gracie concedendum duxerimus seu etiam ordinandum quod non obstante quadam consuetudine seu abusu in contrarium hucusque servato aliquis incola seu habitatorum ville predicte pro aliquibus causis sive negociis et litibus que coram vobis iudicibus ordinariis comissariis delegatis vel delegandis predictis aut arbitris arbitratoribus et amicabilibus compositoribus quibuscunque ventilantur seu ventilari a modo contigerit quoquomodo non teneantur aliquid solvere vobis vel alicui vestrum aut notariis seu scriptoribus causarum litium et negociorum predictorum pro diebus seu iornatis vel dietis quibus vaccaverint seu institerint circa causas lites et negocia supradicta ac etiam pro recepcione et examinatione testium seu transumpto aut

copia deposicionum testium aliquorum, nec non actis et processibus seu scripturis quibuscunque factis vel fiendis scribendis et actitandis de cetero coram vobis vel vestrum quolibet racione causarum litium et negociorum predictorum nichil solvere teneantur, nisi dumtaxat quantum exsolverent, si litigarent in curia baiuli dicte ville, et prout in eadem sint et est semper et hactenus fieri assuetum.

Idcirco vobis et cuilibet vestrum dicimus et mandamus expresse, vobis nichilominus firmiter iniungentes quatinus dictis hominibus et eorum singulis dantibus et solventibus pro actis et attestacionibus testium aliisque scripturis scribendis conficiendis et actitandis coram vobis et vestrum quolibet seu arbitris et arbitratoribus ac amicalibus compositoribus quibuscunque in causis litibus et negociis supradictis que coram vobis vel vestrum quolibet seu ipsis arbitris et arbitratoribus et amicalibus compositoribus predictis ventilantur seu ventilari quomodolibet contigerit in futurum. Illud ius sive salarium solum quod pro inde solverent si litigarent in curia baiuli antedicti ipsos vel eorum aliquem ad solvendum aliquid pro diebus sive iornatis vel dietis quibus vos et ipsi scriptores vaccaveritis et institeritis circa causas lites [176v] et negocia supradicta nolumus teneri aliquatenus de cetero vel astringi. Quinymo provisionem et ordinationem nostram huiusmodi ratam et firmam habendo eisdem hominibus et eorum singulis teneatis et firmiter observetis ac teneri et servari inviolabiliter faciatis iuxta sui continenciam pleniorum.

In cuius rei testimonium presentem eis fieri et sigillo nostro iussimus comuniri.

Datum Ilerde XVI^a kalendas decembris anno Domini millesimo trecentesimo quadragésimo sexto.

Exa[minarit] Ter.

167

[1358, juny, 5]

Pena de cent marabatins d'or als notaris qui prenen diffinicions iurades de pupills o adults, e als jutges o officials qui hi consenten e als tutors o curadors qui les fan fer contra la constitució de Cathalunya.

Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Ffidei baiulo ville nostre Perpiniani presenti et qui pro tempore fuerit. Salutem et gratiam.

Nuncii consulum et proborum hominum dicte ville exposuerunt humiliter coram nobis quod aliqui ipsius ville habitatores qui tutelas et curas pupillorum et adultorum rexerunt contra expressam constitutionem per nos editam dudum dicentem quod diffinició per pupillum sive adhultum factam tutori seu curatori non teneat nisi tres de consanguineis vel affinibus dicti pupillo sive adhulti eidem diffinicióni interfuerint seu vocentur diffiniciones iuratas per dictos pupillos sive adultos calliditate astuta fieri sibi faciunt et fecerunt ad hoc ut iuramenti respecti nequeat revocari.

Quo circa nos indemnitatibus subditorum et maxime innocencium studiosus precavere volentes, ad nunciorum superius contentorum humiles intercessus vobis dicimus et mandamus quatinus in villa predicta faciatis publice nunciari ut notorius quisvis diffiniciones iuratas a dictis pupillos sive adultis contra dictam constitutionem recipere seu conficere aut officialis, baiulis, videlicet sive iudex aut aliquis alius in talibus instrumentis de certa apponere vel tutor aut curator quicumque contra constitutiones iam dicte formam a pupillis sive adultis quos secum tenuerint sive tenent in domo tales diffiniciones recipere seu acceptare sub pena centum morabatorum erario nostro applicandorum, et ab eis et unoquoque ipsorum qualibet vice qua fuerit contrafactum exhigendorum [177r] audeant nullatenus seu presumant. Nostre quidem intencionis existit ut siquis ex dictis notariis officialibus tutoribus aut curatoribus in dictam penam inciderit ab eo et bonis suis pena ipsa absque semper venie exhigatur. Eamque ipso facto sive per vos sive per alium quemcumque nostrum officialem sub cuius districtu incursorum sive dicti nostri mandati infrictorum degat exigi volumus et iubemus.

Datum Gerunde die quinta iunii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo octavo.

Visa Roma.

[1358, juny, 9]

Que.l governador a requesta dels cònsols de Perpinyà se informa de la forma, condició e suficiència dels notaris de Perpinyà e sobre la examinació d'aquels qui·s crearan se deia servir la constitució de Cathalunya.

Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Nobili et dilecto consiliario nostro Guillermo de Bellaria gubernatori Rossilionis et Ceritanie, nec non fideli nostro baiulo ville Perpiniani vel alteri ipsorum. Salutem et dileccionem.

Officio nostro regali cui divinitus presidemus profecto incumbit ne dum subditorum dampna et pericula evitare, verum etiam materiis unde proveniunt totis viribus obviare.

Sane quia ex impericia et insufficiencia plurium notariorum a mortalitatibus citra creatorum in dicta villa ipsi ville et in ea degentibus dampna plurima subsequuntur sicut relacione plena querelis pro parte consulum et proborum hominum ville eiusdem noverit nobis innotuit.

Ideo vobis dicimus et mandamus expressius iniungentes, quatinus cum per consules et probos homines antedictos fueritis requisiti, tam de sufficiencia vel insufficiencia quam de sciencia condicione et fama omnium et singulorum notariorum de quibus requisicio inde fiat informacionem cum diligencia recipere procuretis et receptam ad curiam nostram sub vestri sigilli munimine perfidum nuncium transmitatis.

Nos enim informacione ipsa recognita super contentis in ea ad dicte ville indemnitatem providere intendimus ut sit iustum super examinacione autem dicte ville notariorum per nos a modo creandorum generalem constitucionem ex inde editam per vos seu alterum vestrum observari precipimus et iubemus.

Datum Gerunde nona die iunii anno a Nativitate Domini M^o CCC^o quinquagesimo octavo.

Visa Roma. [177v]

[1359, desembre, 21]

Privilegi que ls cònsols de Perpinyà ab lo procurador o procuradors reyls poden tatxar salaris de cartes e de totes scriptures et treballs dels notaris fesadores, axí dins les corts com de fora, et posar pena a lur àrbitre en aquells qui passarien la tatxació. E si los cònsols no-s avenien ab lo procurador reyal que-y appellen lo batlle de Perpinyan qui-s acort ab los cònsols o

procurador reyal, e los notaris ans que usen fassen sagrament de no exegir ultra la tatzació.

Nos Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Cum ut per syndicos per vos fideles nostros consules et probos homines ac universitatem ville Perpiniani ad nos missos racione generalis curie quam cathalanis celebramus in villa Cervarie, fuit nobis expositum reverenter notarii nunc degentes in dicta villa excessive et inmoderate a tempore mortalitatum citra salaria recipiant pro instrumentis et aliis scripturis que conficiunt, hocque redundet in dampnum maximum rei publice dicte ville.

Ideo ad supplicacionem dictorum syndicorum humiliter nobis factam et ad dictorum notariorum et aliorum qui de cetero in dicta villa arte utantur notarie avariciam compescendam tenore presentis carte nostre vobis dictis consulibus probis hominibus et universitati per privilegium concedimus speciale, quod vos iidem consules et alii qui pro tempore fuerint consules ville iam dicte possitis et possint una cum procuratoribus nostris regiis comitatuum Rossilionis et Ceritanie qui nunc sunt et erunt pro tempore taxare et ordinare semel et pluries cum expediens vobis et ipsis videbitur certa salaria dictis notariis presentibus et futuris pro quibuscunque instrumentis et aliis scripturis per ipsos tam intra quam extra curias ville predicte conficiendis et pro laboribus etiam per ipsos notarios racione eorum officii sustinendis, in qua tatzacione et ordinatione certa pena ad vestri dictorum consulum et dictorum procuratorum arbitrium apponatur que in casu quo dicti notarii modum dicte taxationes et ordinationis excederent ab eisdem exigetur et nostro errario aplicetur.

Et ubi super taxatione seu ordinatione ac pene impositione predictis non concordaretis, vos dicti consules aut successores [178r] vestri in dicto consulatu cum dictis nostris procuratoribus eo casu volumus predicta exequi et compleri per baiulum predicte ville qui nunc est et pro tempore fuerit, una cum dictis procuratoribus regiis vel vobiscum cum illis videlicet cum quibus melius poterit concordare.

Et ut observanciam taxationis et ordinationis predicte dicti notarii melius astringantur, volumus et ordinamus quod antequam eorum officio uti presumant iuramentum in posse vestri et dictorum procuratorum facere teneantur, quod predictam taxationem et ordinationem servabunt, et quod contra eam aliquid non recipient

nisi tamen aliqui gratanter eis dare voluerit aliquid ultra quam promiserit taxacio et ordinacio supradicta.

Mandamus itaque per hanc eandem cartam nostram gerenti vices gubernatoris in comitatibus predictis vicario Rossilionis et baiulo ville predicte presentibus et futuris quatinus huiusmodi privilegii concessionem teneant et observent perpetuo et ab aliis etiam faciant observari et contra non veniant seu aliquem contravenire permittant aliqua racione.

In cuius rei testimonium huius nostri privilegii cartam sigillo magestatis nostre appendicio iussimus comuniri.

Datum Cervarie vicesima prima die decembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo nono, nostrique regni vicesimo quarto.

Franciscus cancellarius.

Signum + Petri Dei gracia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Testes sunt: Petrus archiepiscopus Terracone cancellarius, Berengarius episcopus Gerundensis, Hugo episcopus Urgellensis, Petrus comes Urgelli et vicecomes Agerensis, et Hugo vicecomes Cardone domicelli.

Signum Petri de Gostemps scriptoris dicti domini regis qui de ipsius mandato hec scribi fecit et clausit, corrigitur autem in lineis III^a "can", et in IX "ex", et in X^a "et ubi", et in XII^a "et ut".

170

[1363, març, 18]

Que-ls notaris de la vila de Perpinyà tengen lurs taules e scriuen en les scrivanies públiques de la vila de Perpinyà e no en altres lochs.

Nos Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Attendentes quod in quadam modifficatione nudius per nos [178v] facta de et super quodam statuto facto super exercicii officio tabellionatus notariorum ville Perpiniani concessimus eis inter alia quod possint tenere tabularia sua in domibus propriis eorundem. Et intimantibus nobis sindicis dicte ville destinatis ad curias novi-

ter celebratas per nos in villa Montissoni percepimus hoc in dicte universitas et eius singularium detrimentum non modicum redundare cum expediat potius in assuetis scribaniis vel locis vulgariter nuncupatis scolas teneri tabularia antedicta.

Idcirco revocantes de certa sciencia modificationem preffatam in quantum tangit tabularia antedicta huius tenore ordinamus et statuimus quod in assuetis locis vel scribaniis teneantur dicta tabularia per dicte ville notarios et non in propriis laribus eorumdem.

Mandantes firmiter per hanc eandem universis et singulis officialibus nostris eorumque locatenentibus ac dictis notariis ville Perpiniani presentibus et futuris sub pena nostre gracie et mercedis quatinus ordinacionem nostram huiusmodi firmam habeant et observent et contra non veniant quavis causa.

In cuius rei testimonium hanc fieri iussimus nostro sigillo pendenti munitam.

Datum in villa Montissoni XVIII^a die marcii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo tercio, regnique nostri vicesimo octavo.

Visa Roma.

171

[1365, febrer, 14]

Que los jutges ordinaris de la vila no deuen res pendre per decrets ne los scrivans deuen res pendre per recepció de testimonis, sinó tant solament quatre diners per cascun testimoni que prenen fora la cort dins la vila de Perpinyà.

Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Nobili et dilectis consiliario Arnaldo d'Orcau militi, gerenti vices gubernatoris in comitatibus Rossilionis et Ceritanie vicario Rossilionis et Vallispirii, baiulo Perpiniani ceterisque officialibus nostris ad quos presentes pervenerint vel eorum locatenentibus presentibus. Salutem et dilectionem.

Ex insinuacione nobis facta per fideles nostros consules et probos homines ville Perpiniani intelleximus quod quamvis iidem consules et omnes habitantes in villa eadem consuetudine ac usu eiusdem

diucius observatis in villa Perpiniani pro decretorum interpo[179r]sitione que iudices ordinarii ipsius ville ponunt et consueverunt ponere in instrumentis actoriarum curarum tutelarum arogacionum adopcionum et emancipationum ac confirmacionum earumdem, et pro recepcionibus testium quos scriptores in curiis vestrum dictorum vicarii et baiuli recipiunt quidquam dictis iudicibus et scriptoribus non debeant neque consueverint exsolvere nisi quatuor denarios pro receptione dicti cuiuslibet testis.

Si tamen iidem scriptores intus dictam villam et extra curiam testes iamdictos receperint, et de predictis ad instanciam iudicum tabule per nos deputatorum ad requirendum contra officiales nostros in vicaria supradicta, qui de premissis inquisiverunt et nformationem receperunt preconizatio facta fuerit in dicta villa, ut nullus dictorum iudicum et scriptorum audeat de dictis decretis et testibus aliquid recipere seu habere. Verum tamen predicti iudices et scriptores contra consuetudinem et preconizationem iam dictas, pro predictis decretorum interposicionibus et testium recepcionibus inmoderatas peccunias a dictis habitantibus abusive recipiunt seu extorquent pretendendo eis licitum fore ab aliquo tempore citra recipere certum salarium pro predictis et plures rationes frivolas allegando.

Sane cum talia que in evidentem rei publice ville preffate lesionem vergere dinoscuntur non debeamus oculis conviventibus pertransire, ideo super hiis salubre remedium dare volentes vobis et unicuique vestrum dicimus et mandamus quatinus inhibeatis voce prechonis eisdem iudicibus et scriptoribus dicte ville, sub pena certa vestri dicti vices gerentis arbitrio imponenda, ne de inceptis dicti iudices et scriptores pro dictis interposicionibus decretorum ne recepcionibus testium preter illos quatuor denarios ut prefertur pro quolibet teste habendos aliquid recipere audeant vel presumant et procedendo contra eosdem cum reperti fuerint transgressores huiusmodi nostri mandati, ipsos pro predictis puniatis prout de iure et ratione fuerit faciendum taliter quod eorum pena aliis iudicibus et scriptoribus similia facere presumentibus cedat in exemplum.

Datum Dertuse XIII^a die febroarii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo quinto.

Visa Roma.

172

[1377, setembre, 3]

Modificació de la constitució de Cathalunya feta contre los notaris de notar largament dins cert temps lurs cartes, que no puxen [179v] ésser forçats per alguns oficials o comissaris a exhibir lurs libres de notas et prothocolls, si no present l'ordinari del loch hon habiten ne-ls puxen ésser empataxats ultre tres dies ne trets de lurs cases. E si és dupta si la meytat del salari és stada pagada al notari sie cresagut lo sacrament d'aquell qui lo salari deu pagar, o si és mort o absent al sacrament del notari.

Petrus Dei gracia rex Aragonum et cetera.

Fidelibus universis et singulis procuratoribus fischalibus ac aliis officialibus et comissariis nostris et carissimi primogeniti nostri et dictorum officialium locatenentibus presentibus et futuris ad quos presentes pervenerint et pertineant infrascripta. Salutem et gratiam.

Per brachia prelatorum baronum et militum cuntacunque villarum et locorum fuit coram nobis in curiis quas celebramus cathalanis pro gravamine expositum reverenter, quod cum vigore constitutionis super hiis edite notarii instrumenta que recipiunt notare largo modo infra certum tempus et sub certis penis in dicta constitutione positis tenebantur nonnulli vestrum proprio motu et absque instancia denunciacione seu querimonia alicuius contra ipsos notarios in diversis locis Cathalonie persepe inquiritis generaliter et accipitis ad manus vestras ac recognoscitis et videtis eorum scripturas et protocolla seu capibrevia notularum sigillatisque ac sigillata et clausa facitis teneri armaria et operatoria eorundem, non zelo ut predicta servetur constitucio sed ut ex inde peccunia exhigatur.

Quia que premissis non contenti conamini quod durante inquisicione predictorum voce prechonis ab eorum officio suspenditis ad finem ut vexati et territi vobiscum componere compellantur.

Unde fuit nobis humiliter supplicatum ut cum hec vergant infamiam detraccionem et vilipendium officii notarie et notariorum exercencium illud qui pro maiori parte et potissime in locis insignibus sunt boni homines et honesti possetque ex predictis sequi gentibus magnum dampnum, cum in dictis protocollis et capibreviis diverse sint obligaciones penales et contractus secreti quos vos recognoscendo dicta protocolla potestis recognoscere et videre dignemur congruum super hiis remedium adhibere.

Nos vero supplicationi predictae annuentes benigne huius serie providemus quod nullus vestrum [180r] predictos notarios ad ostendendum libros seu protocolla notarum suarum nisi presente ordinario illius loci in quo ipsi notarii libros seu prothocolla tenere consueverint compellere valeatis, nec protocolla seu libri ipsi possint teneri impediti nisi per triduum nec extrahi de hospiciis notariorum seu locis ubi soliti sint teneri adhicentes quod ubi dubitetur si medietas salarii fuerit notario exsoluta iuxta dispositionem constitutionis iam dicte credatur super hoc iuramento illius qui debebat solvere salarium instrumenti, casu autem quod ille mortuus fuerit vel absens diuturna absentia credatur inde notarii iuramento.

Datum Barchinone tercia die septembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo septimo.

Bernardus de Valle

173

[1388, febrer, 25]

Que tots notaris raquests puxan pendre davant lo governador o lochtinent seu totes cartes de presentacions de letres, protests, e aquestes appellacions e altres qualsevol coses sens empatxament o inhibició del governador.

Iohannes Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Dilecto consiliario nostro Raymundo ça Garriga militi gerenti vices gubernatoris in comitatibus Rossilionis et Ceritanie vel eius locumtenentis. Salutem et dileccionem.

Pro parte consulum et proborum hominum ville Perpiniani fuit querule expositum coram nobis, quod licet serenissimus dominus Petrus recolende memorie genitor noster dum ageret in humanis provisionem fecerit subsequentem:

Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Dilecto consiliario nostro Raymundo de Perillionibus militi gerenti vices gubernatoris in comitatibus Rossilionis et Ceritanie. Salutem et dileccionem.

Per fideles nostros Ermengaudum Grimaudi burgensem et Iacobum Costa legum doctorem nuncios ad nos noviter missos per

universitatem ville Perpiniani fuit nobis humili supplicatione expositum reverenter cum querela, quod vos contra iuris formam et contra constitutiones Cathalonie generales non sinitis vel permititis quod alique litere vel instrumenta presentacionum ipsarum protestacionum aut aliorum actuum per aliquem notarium vel scriptorem officii vestre dicte gubernacionis presententur vel alias recipiantur quod est toti rei publice dicte [180v] gubernacionis odiosum et valde dampnosum ut asseritur et inde mala et dampna innumerabilia possunt sequi.

Quare supplicato nobis super predictis per iusticiam provideri vobis dicimus et mandamus de certa sciencia et expresse, sub pena ducentorum florenorum auri de Aragonia de bonis vestris irremissibiliter habendorum et nostro applicandorum erario, quatinus quibuscunque notariis in presentandis vobis literis protestacionum et requisicionum ac appellacionum et omnium aliorum actuum instrumentis obstaculum inhibicionem prohibicionem aut impedimentum aliqua minime faciatis nec etiam apponatis.

Nos enim ipsis notariis iniungimus cum presenti fortiter et districte ut dictarum literarum presentacionum et aliorum omnium predictorum instrumenta coram vobis presentent et suo officio notarie utantur prout eis permissum est fieri ex eorum officio iuxta iuris formam et constitutiones Cathalonie generales, quibuscunque prohibicionibus inhibicionibus penarum impositionibus aut aliis impedimentis per vos eis vel alicui ipsorum in contrarium factis vel de cetero fiendis que huius serie de certa sciencia non obstare decernimus, ymo ea revocamus et pro revocatis nullis et infectis haberi volumus obsistentibus nullo modo.

Datum Valencie, decima die iunii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo secundo.

Narcissus pmo.

Vos tamen asserendo in vestri curia fuisse aliter usitatum quam contineatur in littera preincerta provisionem ipsam obmisistis et obmititis observare, non sinendo recipi instrumenta presentacionum protestacionum et appellacionum aut aliorum actuum per aliquem notarium seu scriptorem coram vobis preterquam per dicte vestre curie scriptorem et hoc contra iuris comunis dispositionem et contra etiam constitutiones Cathalonie generales quibus cavetur quod quilibet notarius publicus vel scriptor requisitus per aliquem teneatur facere omnes cartas coram nobis et coram quacunque alia persona cuiuscunque dignitatis fuerit vel status habito pro inde salario

condescendi absque impedimento nostri et nostrorum officialium et persone etiam cuiuscunque, alias quod dicto notarie officio omni tempore sit privatus in magnum quoque et preiudicium evidens exponencium predictorum et rei publice dicte ville supplicato autem nobis super hiis debite provideri.

Cum usus si quis per vos vel dicte vestre curie scriptorem aut quamvis alium in contrarium allegantur non usus sed dici potius mereatur ab usus vobis dicimus et mandamus [181r] de nostra certa sciencia et expresse sub pena in preincerta provisione contenta a bonis vestris casu quo contra feceritis irremissibiliter exhigenda, quatinus provisionem ipsam teneatis et observetis et per quoscunque teneri et observari faciatis firmiter et ad ungem quibuscunque actis factis in contrarium ac usu et potius ab usu pretenso ac quibuscunque provisionibus per dictum vestrum scriptorem obtentis quas hic pro repetitis haberi volumus et quas nullatenus volumus preincerte provisioni in aliquo derogare non obstantibus quovis modo.

Datum Barchinone XX^a quinta die febroarii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo octavo.

Franciscus ça Costa.

174

[1393, abril, 16]

Que les notas dels notaris qui moren en Perpinyà e no són lexades a notaris sien tengudes en loch sagur, elegidor per lo batlle e cònsols de Perpinyà, e aquí conservades.

Nos Iohannes Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Quia sicut per Bernardum Aybrini et Ermengaudum Grimaldi nuncios vestri universitatis et singularium ville Perpiniani fuit suppliciter nostre expositum magestati accidit sepius quod protocolla note instrumentorum et alie publice scripture post mortem notariorum per quos confecte sunt remanent penes heredes ipsorum notariorum persepe pupillos et minores et alias etiam personas que incustodiendo eas sunt multimode negligentes intantum quod note ipse per culpam et negligenciam ipsarum personarum penes quas remanent laniantur, amituntur et pereunt aliquociens eciam apothecariis venduntur et donantur et alias in posse privatarum personarum inveniuntur sepius laniate in tocuis rei publice habi-

tancium in dictis comitatibus dampnum irreparabile et maximum nocumentum; quam obrem fuit nobis per dictos nuncios humiliter supplicatum quod super hoc dignaremur ut convenit providere.

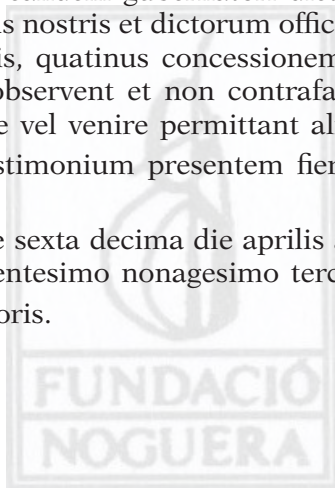
Nos vero supplicatione huiusmodi suscepta benigne ut dampnis que ex predictis iminent et iminere possent dictorum comitatum habitatoribus et eorum rei publice huius nostre concessionis antitodo valeat salubriter provideri; tenore presentis ordinamus et providemus quod baiulus una cum consulibus dicte ville que nunc sunt et pro tempore fuerint possint et eis liceat sine alicuius pene incurso [181v] deputare et assignare aliquam domui vel alium ydoneum locum ubi protocolla manualia instrumenta note scripture publice et alie quorumvis notariorum qui in ipsa villa decesserint que tamen per ipsos notarios decedentes aliis notariis legate seu comendate non fuerint recondantur et conserventur ac tute esse valeant et reponi nec non eligere ordinare et deputare unum vel plures notarios qui teneant claves illius domus vel loci ubi scripture ipse ut predicatur reponentur et etiam taxare ipsis notariis quibus dictarum scripturarum custodia comitetur certum salarium pro laboribus quos sustinebunt et facient, tam in perquirendo aliquid in scripturis ipsis et in reducendo in formam publicam contractus aliquos vel alia quavis causa ad instanciam quocumcunque. Volumus tamen quod heredes ipsorum notariorum quorum dicte scripture fuerint habeant et habere debeant quodcunque ius eis pertinet ex scripturis predictis presenti concessione per quam ipsis heredibus preiudicium fieri nolumus in aliquo non obstante.

Mandantes per eandem gubernatori dictorum comitatum et aliis etiam officialibus nostris et dictorum officialium locatinentibus presentibus et futuris, quatinus concessionem nostram huiusmodi teneant firmiter et observent et non contrafaciant vel veniant seu aliquem contrafacere vel venire permittant aliqua racione.

In cuius rei testimonium presentem fieri iussimus nostro sigillo munitam.

Datum Valencie sexta decima die aprilis anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo tercio.

Andreas Salvatoris.

175

[1315, juliol, 21]

Confirmació de algunes ordinacions fetes sobre'l stament, regiment e nombre de persones, vestidures e altres coses de'l hospital dels paubres de Perpinyà.

Noverint universi presentes pariter et futuri, quod nos Guillelmus de Caneto illustrissimi domini Sancii Dei gratia regis Maioricarum locumtenens in comitatibus Rossilionis et Ceritanie terris suis et sismarinis, recepimus quandam patentem literam ipsius domini regis eius sigillo in dorso ipsius litere sigillatam, cuius series sic se habet:

“Sancius, Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie et dominis Montispessulani.

Viro nobili et dilecto Guillelmo de Caneto, tenenti locum nostrum vel eius vices gerenti. Salu[182r]tem et sincere dilectionis affectum.

Ex parte fidelium nostrorum consulum ville Perpiniani sunt oblatae nobis aliquae ordinaciones seu constitutiones per ipsos facte circa vestes et alias provisiones fratrum et sororum ac donatorum et donatarum ipsius hospitalis, quas ordinaciones seu constitutiones scriptas vobis mittimus sub nostro sigillo; et supplicarunt nobis ut eas confirmaremus et rattificaremus.

Quare comittimus et mandamus vobis quatinus vocatis dictis consulibus et eorum consiliariis et aliquibus probis hominibus dicte ville et preceptore dicti hospitalis super dictis ordinacionibus et constitutionibus omnibus et singulis deliberetis, et si eas vos et dicti consules et probi homines videritis et reputaveritis utiles et ydoneas honestati et bono statui et utilitati dicti hospitalis, illas auctoritate nostra confirmetis et rattificetis et faciatis inviolabiliter servari.

Datum in civitate Maioricarum, tercio nonas madii anno Domini millesimo trecentesimo quinto decimo.”

Qua littera recepta et intellecta convocavimus ad nostri presenciam consules Perpiniani et eorum consiliarios et aliquos probos homines dicte ville, et preceptorem dicti hospitalis pauperum Perpiniani cum quibus omnibus contulimus super dictis ordinacionibus et constitutionibus nobis remissis per antefactum dominum regem, ut in scripta sua regia litera continetur et mutatis, additis, et ademptis aliquibus in ipsis ordinacionibus et constitutionibus prout nobis et consulibus consiliariisque eorum ac probis hominibus, nec non

et preceptori supradictis honestum et utile unanimiter visum fuit, auctoritate regia nobis comissa in regia litera sepe dicta, prehabita diligenti deliberacione super infrascriptis ordinacionibus et constitutionibus ut dictum est videntes eas utiles et ydoneas honestati et bono statui et utilitati dicti hospitalis confirmamus et ratificamus easdem ut inferius sunt scripte.

Mandantes consulibus predictis et preceptori ut ipsas ordinationes ut infra sunt scripte observent et faciant inviolabiliter observari.

Ordinaciones autem et constitutiones predicte sunt hec que secuntur in hunc modum:

Primo, videlicet ordinatur quod in dicto hospitali pauperum Perpiniani non sint nec esse possint unquam infuturum nisi tantum sex fratres et preceptor, quorum unus permaneat in dicto hospitali pro clavario, alius vero dictorum sex fratrum maneat in molendinis eiusdem [182v] hospitalis, alius vero fratrum comoretur in manso d'en Garriga ipsius hospitalis, et alius frater stet in castro de Corniliano, alius frater in castro de Tacione, alius vero frater maneat atque vadat cum bestiaro hospitalis supradicti.

Item, quod in eodem hospitali non sint nec possint esse unquam nisi dum taxat quatuor sorores que procurent et debeant habere curam infirmorum et pauperum in dicto hospitali decumbencium, et quod nulla in dicto hospitali recipiatur pro sorore nisi esset etatis triginta quinque annorum vel plurium. Ita quod cum dicti fratres sorores ingrediantur et ingredi debeant dictum hospitale cum pura intentione Domino famulandi et dictis pauperibus et infirmis dicti hospitalis. Et pro omnibus deliciis carnaliis evitandis, et non pro habendis delicatis nec mollibus vestibus que ipsos ad faciendum predictum servicium Ihesu Christi pro quo ingrediuntur et ingredi debent predictum hospitali, nigri et super cum talia burelli vel panni nigri qui decostet canna de sexdecim solidis usque ad decem et octo solidos, et non ultra, tunice autem eorum sint panni albi cuius canna decostet de tresdecim solidis usque ad quindecim solidos et non ultra.

Item, quod predicti donati dicti hospitalis portent et teneantur portare vestes panni lividi scuri, cuius canna non deconstet nisi de quatuordecim soli[di]s usque ad sexdecim solidos, et tunicas panni albi cuius canna constet de duodecim soli[di]s usque ad quatuordecim solidos et non ultra.

Item, quod donate ipsius hospitalis habeant portare cotes et clamides panni burelli et tunicas panni albi, cuius burelli panni albi vel canna non constet nisi de decem solidos usque ad duodecim solidos, et non ultra.

Item, quod nullus frater nec soror nec donatus et donata dicti hospitalis defferat nec debeat ferre clamidem cum pellibus tamen sit in districtione preceptoris, dando pelles grosses nigras ad opus supertunicalium seu cotarum quibus decreverit esse necessarium.

Item, quod preceptor qui erit dicti hospitalis non debeat dare cuilibet fratri et donato in anno nisi duas interulas et tres femoralias et calciamentum prout dictus preceptor cognoverit quod fuerit eis necessarium.

Item, sororibus et mulieribus donatis cuiuslibet prout dabit fratribus supradictis, et savenas et vela et calciamentum prout idem preceptor noverit quod fuerit eis necessarium.

Item, quod unusquisque fratrum et sororum donatorum et donatarum dicti hospitalis debeat et teneatur reddere preceptori dicti hospitalis vestes veteres quandocumque habuerint [183r] vestes novas. Verumptamen dictus preceptor possit de vestibus veteribus quas dimittent facere gratiam et de illis providere illis quibus noscet esse necessarium ratione frigoris vel alia qualibet necessitate.

Item, quod nullus frater, sororum, donatus vel donata predicti hospitalis ferat intus vel extra villam mitanas nec cirotecas, in quibus sint aliqua opera seu ornamentum cirici, verum necessitatis tempore vel articulo liceat eis ferre cirotecas planes sine alio.

Item, quod nullus fratrum, sororum, donatorum vel donatarum hospitalis sepredicti, portet pater nostres nisi tantumodo de hos vel de suchamor, sine aliqua comixtione, scilicet quod non sit eburneum nec aliud nec etiam ferant crumenas et zonas in quibus sint alique operationes cirici nec argenti.

Item, quod totus panis conventus iam dicti hospitalis sit de frumento, cum toto quod non sit banitelatus, et totus panis quem comedent alia familia ipsius hospitalis sit ordeaceus. Et si forsan aliqui infirmi essent in dicto hospitali qui propter inbacillitatem nequirent comedere de pane dicti conventus, sit in noticia et discrezione dicti preceptoris quod det et emat talibus panem meliorem.

Item, ordinatur quod summa sollicitudine et diligencia debeat adhibere comendator qui est et pro tempore fuerit in dicto hospitali, de dando et iurando moderate et eque predictis fratribus et donatis,

sororibus seu donatis, cetera alia victualia que eis fuerint necessaria, et quod vinum sit et veniat limphatum moderate antequam ponatur in mensa, taliter quod omnis superfluitatis nota penitus evitetur.

Item, quod omnia et singula supradicta serventur et teneantur statim de presenti in dicto hospitali per preceptorem fratres et sorores, donatos et donatas eiusdem qui nunc sunt et fuerint pro tempore sicut est superius ordinatum. Excepto quod statim in presenti fratrum et sororum numerus non minuatur nec restringatur donec dominus noster Ihesus Christus providerit causa mortis, nec etiam intelligitur quod vestes quas nunc habent dimittere habeant quousque sint rupte, nisi tamen eas dimittere vellent spontanea voluntate.

In quorum omnium premissorum testimonium et fidem nos preffatus locumtenens presentem cartam sigillo nostro inpendenti duximus roborandam.

Quod fuit actum in castro regio Perpiniani duodecimo kalendas augusti anno Domini millesimo trecentesimo quinto decimo.

176

[1378, maig, 24]

Que-l comanador de-l hospital dels paubres de Perpinyà se met ha pre[183v]sentació dels cònsols et que-s cònsols li poden dona[r] adjunct quant los és vist.

Raymundus miseracione divina episcopus Elnensis.

Dilecto nobis in Christo fratri Matheo Aurioli hospitalis pauperum Sancti Iohannis ville Perpiniani nostre diocesis. Salutem in Domino.

Hospitalium Christi pauperum quorum bona ad usum miserabilium personarum deputata noscuntur providis et honestis ac boni testimonii viris qui sciant velint et valeant loca ipsa utiliter regere et eorum redditus et proventus in usus dictarum miserabilium personarum fideliter dispensare regimen comittendum. Sanxiit constitutio clementina super hoc edita in generali consilio Viennensis.

Hinc est quod nos constitutionem huiusmodi pro viribus immitentes ac providere cupientes ut dictum hospitale Sancti Iohannis in presenciarum rectore carens ex gubernatoris carencia detrimentum quomodolibet non paciatur, nec cesset in operum adimplecio

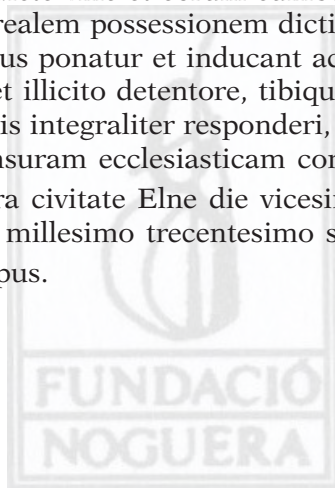
caritatis. Recepto a te super facta Dei evangelia ad instar tutorum et curatorum primitus iuramento quod utilia dicti hospitalis facies et in utilia pretermittes, ac ipsum hospitale eiusque res et bona ad comodum et utilitatem eiusdem bona fide custodies et salvabis, ac de huiusmodi rebus et bonis tuo ingresso inventarium facies et de ipsis singulis tue administracionis annis cum fueris requisitus nobis vel deputando a nobis aut cui vel quibus tenearis rationem reddes cum integra residuorum resignatione, et salvo quod semper uti valeas veritati aliaque adimplebis et facies atque astringeris ex constitutione memorata nobisque et successoribus nostris facies et complebis atque tenearis iuxta contenta in instrumentis inter predecesores nostros et tuos confectis. Tibi qui ut fidedigne accepimus insignitus a domino premissorum donis virtutum nosceris regimen et administrationem dicti hospitalis, tenore presencium comittimus et te in rectore et gubernatore eiusdem per nostri anuli tradicionem iuxta mentem constitutionis prelibate constituimus et etiam ordinamus.

Ceterum ut melius et utilius res bona et iura dicti hospitalis valeant gubernari honorabilibus consulibus dicte ville ad quorum presentacionem que eis dicitur pertinere te in dicto hospitali constituimus tenore presencium licenciam impartimur, quatinus tibi coadiutorem in regimine predicto [184r] dare possint et libere valeant Iohannem Nominis Dei eiusdem ville vel alium quem magis ydoneum et utilem tibi et dicto hospitali noverint ac etiam voluerint.

Mandantes propterea ac etiam comittentes ebdomadariis ecclesie Sancti Iohannis dicte ville et eorum cuilibet insolidum quatinus te in corporalem et realem possessionem dicti hospitalis iuriumque et pertinenciarum eius ponatur et inducant ac inductum defendant amoto ab eo quolibet illicito detentore, tibi que faciant de universis fructibus et rebus suis integraliter responderi, contradictores auctoritate nostra per censuram ecclesiasticam compescendo.

Datum in nostra civitate Elne die vicesima quarta maii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo octavo.

Vidit R. episcopus.

[1321, juliol, 11]

Sentència del batlle de Perpinyà sobre la contribució de reparatió o tenir condret lo exaugador del portal dels bays qui és detràs la canonge de Sent Johan.

Pateat universis. Quod cum discencio seu contrastus esset, ut venerabilis dominus Iacobus Rusqueti baiulus Perpiniani asseruit inter homines habentes hospicia ab exaugadorio quod est in recho domini regis, per quod exaugadorium aqua dicti rechi exaugat per clavegeriam transeuntem per fusteriam et plateam bladi ville Perpiniani usque ad rechum vocatum “de-l Exaugador” retro canonicam ecclesie Sancti Iohannis de Perpinyano super expensis novissime factis in duobus lapidibus canalatis qui sunt in dicto recho, videlicet unus lapis canalatus in qualibet parte dicti rechi iuxta dictum exaugadorium, et etiam in postibus qui intrant per ipsos duos lapides canalatos pro divertenda aqua dicti rechi per dictum exaugadorium ad dictam clavegeriam et etiam pro scuratione facta in introitu dicti exaugadori dicte clavegerie.

Tandem preffatus venerabilis dominus Iacobus Rusqueti baiulus Perpiniani vocatis ut asseruit coram se omnibus habentibus hospicia a dicto exaugadorio quod est in capite dicte clavegerie incipientes a dicto recho dicti domini regis usque ad dictum rechum vocatum “de-l Exaugador” retro dictam canonicam vocatisque etiam coram se ut asseruit venerabilibus Vitale Grimaldi, Andrea de Bardolio et Iacobo Gasaldi, tunc ut asseruit cum iudicibus et consulibus ordinavit [184v] et determinavit ut asseruit quod omnes habentes hospicia a dicto exaugadorio dicte clavegerie incipiens in dicto recho dicti domini regis usque ad tenenciam inclusive que fuit d’En Carbó quondam, usque ad dictum rechum vocatum “de-l Exaugador”, retro dictam canonicam solvant residuam terciam partem.

Item, ordinavit et determinavit ut asseruit quod omnes expense que de cetero in posterum fient in reparacione et aptacione dictorum duorum lapidum canalatorum qui sunt in dicto recho iuxta dictum exaugadorium dicte clavegerie et in reparacione et aptacione dictorum postium qui intrant per dictos duos lapides canalatos, et in reparacione dicti exaugadorii et aptacione dicti exaugadorii dicte clavegerie et porte eiusdem, et in scuratione dicti introitus dicti exaugadorii dicte clavegerie per modum predictum similem persolvantur per habentes hospicia supradicta.

Item, ordinavit et determinavit ut asseruit quod omnes habentes hospicia a dicto exaugadorio dicte clavegerie incipientis in dicto recho dicti domini regis usque ad dictum rechum de-l exaugador retro dictam canonicam teneant et tenere debeant, videlicet quilibet eorum frontaleriam suam scuratam et condirectam de dicta clavegeria taliter quod aqua dicti rechi et aque pluviales possint inde libere discurrere et transire sine impedimento.

Item, ordinavit et determinavit quod in omnibus expensis in futurum faciendis ratione dictorum duorum lapidum canalatorum et dictorum postium in ipsis intrancium et ratione dicti exaugadorii dicte clavegerie et porte eiusdem et ratione scurationis introitus dicte exaugadorii et in talliis que fient pro ipsis expensis semper habeant vocari, et adesse duo de illis qui debent in dictis expensis contribuere duas partes et duo de illis qui in eisdem expensis debent contribuere residuam terciam partem.

Et dictus Bernardus Brandini iudex predictus sedens pro tribunali in curia baiuli Perpiniiani laudavit predicta, et de predictis dictus dominus baiulus sedens pro tribunali in curia predicta mandavit per me notarium subscriptum publicum fieri instrumentum.

Quod fuit actum quinto idus iulii anno Domini millesimo trecentesimo vicesimo primo.

In presencia et testimonio Guillermi Riera, Michaelis Amarelli, Antonii Villarii scriptorum, et mei Guillermi Castelli notarii.

Ego idem Guillermus Castelli hec scripsi in hanc formam publicam redegí vice scriptoris publici sub[185r]scripti.

Ego Bernardus Salicis scriptor publicus Perpiniiani subscripsi et hoc sig+num feci.

[1337, novembre, 18]

Sentència sobre lo exaugador e rech de la Torra d'en Vernet per hon se met la fusta o lenya.

Noverint universi, quod cum esset contrastus in curia baiuli Perpiniiani inter Bernardum de Mosoll nomine procuratorio venerabilium consulum ville Perpiniiani et quosdam fusterios et alias personas ex una parte, et Raymundum Verneti fusterium Perpiniiani ex altera, pro eo quia dictus Bernardus et eis assistentes dicebant

et asserebant quod fusterii eciam et alie gentes Perpiniani erant in possessione ducendi fustam, ligna, et alias fustas libere et sine prestatione alicuius salarii per aque Thetis et rechum vocatum d'En Vernet et exaugadorium dicti rechi, et aperiendi dictum rechum et exaugadorium dicto Raymundo Verneti contrarium asserente.

Ideo dictus Bernardus de Mosoll nomine quo supra et predicti ei assistentes petebant se tueri in dicta possessione et dictis partibus provideri ut esset iuris et racionis prout est alias fieri in similibus consuetum dicto Raymundo Vernet predicta negante venerabilis dominus Petrus Guillermi de Stangno Bosso domicellus baiulus Perpiniani habito consilio cum discreto Iacobo Iauffredi regente iudicaturam curie dicti baiuli, ordinavit dictis partibus presentibus quod die intitulata pridie kalendas novembris anno Domini millesimo trecentesimo tricesimo septimo essent ad locum dicti contrastus ad quem locum ipse dominus baiulus cum dicto suo regente irent ad videndum dictum contrastum et quod ibidem partes informarent ipsos de predictis per atestaciones testes vel alia legitima documenta ut ex inde cum dicto suo regente posset ordinare quod esset iure de predictis.

Qua die comparuit dictus Bernardus de Mosoyl coram dictis dominis baiulo et regente et requisivit eosdem ut accederent ad dictum locum dicti contrastus et viderent dictum locum ad oculum et reciperent ibidem informacionem de predictis, ad cuius instanciam dicti dominus baiulus et regens accesserunt ad locum dicti contrastus, una cum venerabilibus consulibus ville Perpiniani.

Et cum ibi fuerunt comparuerunt coram ipsis dominis dicte partes et quelibet dixit raciones [185v] suas ibi vero [*en blanc*, 2-3 *paraules*] et monstrarunt locum dicti contrastus dictis dominis baiulo et regenti et iamdicti domini baiulus et regens volentes se informare de predictis processerunt ad informationem de predictis faciendum in modum qui sequitur. Dicta informatione facta cum testibus productis et receptis et eorum deposicionibus publicatis, visis etiam quibusdam instrumentis predictis dominis baiulo et regenti exhibitis et ostensis idem dominus baiulus et regens pronunciarunt super premissis ut sequitur.

Dicto Raymundo Verneti pluries citato per nuncios dicte curie, ut est moris, prout ipsi nuncii retulerunt.

Et nos Petrus Guillermi de Stangno Bosso predictus, et Iacobus Iauffredi regens iudicaturam curie dicti baiuli, viso loco dicti contrastus et recepta informatione super eodem et inspectis ins-

trumentis nobis ostensis; cum co[n]stet nobis homines Perpiniani fusterios et alios fuisse et esse in usu et possessione ducendi files cayrats carrasses et aliam fustam et ligna ad dictum rechum et per aquam dicti rechi vocati vulgariter *d'en Vernet*, et apperiendi dictum exaugadorium dicti rechi et recipiendi aquam dicti rechi, et ducendi dictas filas, cayratos, carraces, et aliam fustam et ligna per dictum exaugadorium et aquam dicti rechi ad locum vocatum grava libere absque prestacione alicuius salarii quociens eis erat necessarium; idcirco predictis attentis et aliis que possunt movere animum iudicantis pronunciamus ipsos esse tuendos et deffendendos in predictis usu et possessione omnium predictorum, pronunciamus etiam quod dicti fusterii solvant expensas quas dictus Raymundus Verneti fecit pro factura et constructione exaugadorii nunc constructi in dicto recho seu reclusa eiusdem et interea teneant dictum exaugadorium dicti rechi condirectum prout hactenus est fieri consuetum.

Lata fuit hec sententia sive pronunciacio per dictos dominos baiulum et regentem, quartodecimo kalendas decembris anno Domini millesimo trecentesimo tricesimo septimo.

Presentibus testibus Anthonio Vilarii, Bernardo Pagesii, Petro Montanerii, Petro Barraui et Bernardo Brandini scriptoribus et pluribus aliis in dicta curia existentibus.

Qua sententia sive pronunciacione lata per dictos dominos officiales, in continenti dictus Bernardus de Mosoyll nomine quo supra, Petrus Strada, Symon Dalis suprapositus tinctorum Perpiniani, nomine suo proprio et nomine aliorum [1867] tentureriorum Perpiniani, Raymundus de Vallescacavia, Petrus Draperii fusterii Perpiniani, supplicarunt dicto domino regenti quatinus predictam pronunciacionem et omnia superius accitata in formam publicam redigi faceret ad habendam memoriam sempiternam de predictis.

Et consequenter dictus dominus regens, attendens dictam supplicacionem fore iustam, mandavit omnia predicta et singula in formam publicam redigi, et dictis Bernardo de Mosoyll nomine quo supra, Petro Strada, Symoni Dalia, Raymundo de Valescavia et Petri Draperii fusteriis tradi, ad habendum de premissis memoriam sempiternam die et anno et coram testibus supradictis.

Ego Iohannes Lyleti hec scripsi vice et mandato scriptoris publici subscripti.

Sig+num Bernardi de Lyleto, auctoritate scriptoris publici curie baiuli Perpiniani domini regis Maioricarum illustris, qui hec scripsit diccione suprascripta in VIII^a linea ubi dicitur "testes".

179

[1302, juny, 14]

Sentència que·ls homes de Perpinià no són tenguts a la leuda e passatie qui·s levava a Sant Phaliu d'Avall.

Noverint universi, quod quarto decimo kalendas febroarii anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo sexto in curia domini vicarii Rossilionis, Petrus de Bardolio, et Petrus de Corniliano et Symon de Arriano, et Guillermus de Castilione tunc consules ville Perpiniani nomine hominum dicte ville Perpiniani coram Bernardo Brandini tunc iudice dicte curie vicarii obtulerint petitionem suam contra Iordanum de Martzano et Petrum Raymundi de Tornaboix domicellos, et contra dominam Hugam uxorem Arnaldi de Perapertusa militis condam sub hac forma:

Coram vobis domino Bernardo Brandini, iudice curie vicarie Rossilionis conquerendo proponimus nos Petrus de Bardolio et Petrus de Corniliano et Symon de Arriano, et Guillermus de Castilione consules ville Perpiniani nomine universitatis hominum dicte ville Perpiniani contra Iordanum de Martzano et Petrum Raymundi de Tornaboix domicellos, et dominam Hugetam uxorem cuiusdam Arnaldi de Perapertusa militis dicentes et asserentes contra ipsos nomine quo supra quod ipsi indebite et iniuste recipiunt leudam sive pedagium in castro sive villa de Sancto Felice Inferiori et terminis eius ab hominibus dicte ville Perpiniani et etiam ab aliis [186v] hominibus transeuntibus per dictum locum de Sancto Felice et eius terminos.

Unde cum non sit eis ius recipiendi dictam leudam sive pedagium in dicto loco de Sancto Felice nec in eius terminis, et intersit universitatis hominum dicte ville Perpiniani dictam leudam sive pedagium non recipi in dicto loco ab hominibus dicte ville Perpiniani nec etiam ab aliis hominibus per dictum locum de Sancto Felice transeuntibus rationibus suo loco et tempore declarandis et proponendis; ideo petimus nomine quo supra dictos reos et quemlibet ipsorum condempnari et prohiberi per vos dictum dominum iudicem ne a modo dictam leudam sive pedagium recipiant in predicto loco et ut nobis teneant nomine quo supra de non recipiendo dictam leudam sive pedagium a modo in futurum in predicto loco ab hominibus supradictis.

Super qua peticio ne fuit lis legitime contestata die qua dicebatur pridie idus febroarii anno predicto, et responsum eidem per

Guillemum de Tornaboix, procuratorem dictorum reorum ut in instrumentis procuracionum dictorum Iordani et Hüge inde factis plenius continetur; et etiam fuerunt propositae ponitiones et rationes ab utraque parte et testes etiam producti et publicati legitime, et fuerint etiam aliqua instrumenta producta et post depositum officium dicte iudicature per dictum Bernardum Brandini nobilis, dominus Petrus de Fonolletto locumtenens illustrissimi domini Iacobi Dei gratia regis Maioricarum, facto mandato per dictum nobilem Petrum de Fonolletto.

Iam quod in dicta causa procederetur non obstante lapsu trienni ac si ad huc esset infra dictum triennium non obstante aliquo iure comisit dictam causam audiendam et determinandam dicto Bernardo Brandini litteratorie sub hac forma:

Petrus de Fonolletto locumtenens illustrissimi domini Iacobi Dei gracia regis Maioricarum.

Dilecto Bernardo Brandini iureperito Perpiniani, olim iudici curie vicarii Rossilionis. Salutem et dilectionem.

Cum iam diu est vobis comiserimus causam que vertitur in curia vicarii Rossilionis inter consules ville Perpiniani, ex una parte, et Iordanum de Martzano et Petrum Raymundi de Tornaboix domicellum, et dominam Hugam uxorem Arnaldi de Perapertusa militis, ex altera, super facto et questione leude que recipitur in villa et terminis de Sancto Felice; et etiam mandaverimus quod in ipsa procedatur non obstante lapsu triennii et non obstante tempore aliquo feriato messium et vindimiarum, vobis ad huc eandem causam comittimus [187r] audiendam et determinandam per sententiam.

Mandantes etiam vobis quod in dicta causa procedatis non obstante lapsu triennii et obstante tempore feriato inducto propter messes et vindimias.

Datum Perpiniani idus iunii anno Domini millesimo trecentesimo secundo.

Renunciato etiam et concluso per partes idem Bernardus Brandini, presentibus Laurencio de Villalonga et Petro Causa nunc consulibus Perpiniani, et Bernardo Iordani procuratore predicto et presente, Guillermo de Tornaboix procuratore dictorum Iordani de Martzano, et domine Hüge, et presente Arnaldo Vole procuratore dicti domini regis successoris, predicti Petri Raymundi de Tornaboix in bonis eiusdem die qua dicebatur octavo decimo kalendas iulii anno Domini millesimo trecentesimo secundo, que dies fue-

rat assignata partibus ad audiendam sentenciam, idem Bernardus Brandini iudex predictus die predicta tulit sentenciam in predictis sub hac forma:

Unde nos Bernardus Brandini, iudex constitutus in presenti causa per nobilem Petrum de Fonolletto locumtenentem illustrissimi domini Iacobi Dei gracia regis Maioricarum, visa petitione oblata per Petrum de Bardolio et Petrum de Corniliano, et Symonem de Arriano et Guillermmum de Castilione, tunc consules ville Perpiniani nomine hominum dicte ville Perpiniani contra Iordanum de Martzano et Petrum Raymundi de Tornaboix, domicellos, et dominam Hugam uxorem Arnaldi de Perapertusa militis, cuiusdam et responsione subsequata ad eandem et lite legitime contestata; visis etiam posicionibus et racionibus ab utraque parte hinc inde propositis et testibus hinc inde productis; visis etiam duobus instrumentis procurationum productis per dictum Guillermmum de Tornaboix, procuratorem dictorum Iordani et domine Hüge; visa etiam comissione nobis facta per dictum nobilem Petrum de Fonolletto; visis etiam diligenter omnibus racionibus hinc inde propositis et meritis tocius huius processus diligenter examinatis, habito prudencium consilio sacrosanctis quatuor Dei evangeliiis coram nobis propositis et de vultu Dei nostrum prodeat iudicium et oculi nostri videant equitatem:

In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Amen.

Attento quod ex parte ipsorum reorum in presenti processu proponitur quod ipsi et ipsorum predecesores ex donacione et concessione domini Ildeffoncii habuerant et receperant dictam leudam qui titulis non constat nobis esse probatus licet ex parte ipsorum [187v] reorum fuisset allegata diuturnitas temporis et quod possederant seu quasi tanto tempore quod deberet presumi titulus allegatus esse verus, et nobis non videatur illud nocere dictis agentibus vel prodesse dictis reis cum factum tercii allegetur.

Attento etiam quod fuit allegatum et propositum ex parte ipsorum reorum quod ipsi habebant consuetudinem recipiendi et recipiant tanto tempore quod memoria hominis in contrarium non existit, et non videatur nobis esse probatum ex parte ipsorum reorum tantum temporis quod propter hoc ipsi debeant habere ius in dicta leuda recipienda; visis etiam et inspectis deposicionibus quorundam testium ex parte dictorum consulum productorum qui deponunt et dicunt in suis deposicionibus quod viderunt homines antiquos a quibus audiverunt dici quod dicta leuda fuerat imposita de novo, ut dicti homines antiqui dicebant, per nostram sentenciam diffini-

tivam condempnamus et prohibemus dictos Iordanum et dominam Hugam, absentes, et Guillermmum de Tornaboix procuratorem eorum presentem, et Arnaldum Vole procuratorem domini regis successoris dicti Petri Raymundi de Tornaboix, in bonis ipsius Petri Raymundi de Tornaboix ne a modo dictam leudam seu pedagium recipiant in dicto loco de Sancto Felice Inferiori et eius terminis, ab aliquo vel aliquibus hominibus ville Perpiniani presentibus et futuris, imponendo eisdem silentium perpetuum et ut caveant de non recipiendo dictam leudam in futurum a dictis hominibus Perpiniani; et quia non constat nobis quod dicti consules olim habuissent mandatum ab aliis hominibus qui non sunt de Perpiniano de agendo, nec constat nobis esse probatum, quod interesset dictorum consulum et hominum dicte ville Perpiniani agere pro dictis aliis hominibus qui non sunt dicte ville Perpiniani.

Ideo per nostram sententiam diffinitivam absolvimus dictum Guillermmum de Tornaboix et Arnaldum Vole, presentes, et eos absentes quorum sunt procuratores, a petitione dictorum consulum solum modo, in quantum et quanto dicta petitio tangit homines qui non sunt homines ville Perpiniani. Salvo tamen et retento quod per nostram presentem sententiam non intelligimus in aliquo facere preiudicium dictis hominibus qui non sunt ville Perpiniani; immo reservamus quod possint agere quod volunt contra dictos reos pro predictis.

Lata fuit hec sententia octavo decimo kalendas iulii anno Domini millesimo trecentesimo secundo, in presencia et testimonio Ar[188r]-naldi Ferrando domicelli, et Raymundi Nicholay et Guillermi Pelegrini et Iohannis Durandi et Raymundi de Calmeseylla iureperitorum, et Perpiniano Squiveti et Petri Ademarii, et Guillermi Cathalani et Petri Messegerii et Guillermi de Mudosas, et plurimum aliorum, et ipsis eisdem testibus presentibus nec non et dicto domino iudice sedente pro tribunali, in continenti ibi dicti consules voluerunt et requisiverunt omnia predicta et singula redigi per notarium infrascriptum in formam publicam et inde fieri et tradi eisdem publicum instrumentum.

Ego Iohannes Barraui hanc cartam scripsi mandato Berengarii Pelliperii scriptoris publici curie vicarie Rossilionis, et rasi et emendavi in XX^a linea ubi dicitur "causam".

Ego Berengarius Pelliperii scriptor publicus curie vicarii Rossilionis et Vallispirii pro illustri domino rege Maioricarum hanc cartam scribi feci et hoc sig+num feci.

Signum + Bernardi Brandini iudicis predicti qui in predictis iudex fuit constitutus per dictum nobilem Petrum de Fonoletto huic sentencie et instrumento sigillum suum pendens duxit apponendum.

Sig+num Guillermi Pelegrini, iudicis ordinarii curie vicarie Rossilionis et Vallispirii qui huic sentencie et instrumento decretum meum et auctoritatem meam iudiciariam interpono.

180

[1339, setembre, 6]

Ordinació reyal que totes qüestions qui no passen cent solidos se prosehescha sens libell ne sol-lempnitat de dret, sine strepitu et figura iudiciis, simplament e de pla en tots los comtats.

Iacobus Dei gracia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie ac dominus Montispessulani.

Universis officialibus et aliis subditis et fidelibus nostris. Salutem et dileccionem.

Tunc utilitati publice consulere arbitramur cum ad sevicię coercionem ac exsequionem iusticie expedire in parciũ sublevamine expensarum aliqua disposuimus ordinare subditorum nostrorum itaque indempnitibus in herendo statuimus per presentem laudabilem sanccionem, ut omnes cause que in regno et terris nostris suscitabuntur coram nostris iudicibus seu commissariis quibuscunque super aliqua peccuniaria causa vel alia valorem seu extimationem centum solidos minime excedentem monete curribilis comuniter in terra ubi mota fuerit ipsa causa summarie et simpliciter et de plano ac sine stripitu iudicii et figura ac sine ulla libelli oblacione et qualibet iuris sollempnitate [188v] obmissa, attenda solum veritate facti debeant per dictos iudices seu commissarios terminari hec itaque volumus et iubemus perpetuo observari.

Datum Perpiniani octavo idus septembris anno Domini millesimo trecentesimo tricesimo nono.

181

[1341, novembre, 5]

Privilegi que la vila de Perpinyà pot vendre mig huyl de mola del rech de Thoir davayll la nora del castell, et metre l'aigua dins la vila.

Iacobus Dei gracia rex Maioricarum, comes Rossilionis, Ceritanie ac dominus Montispezzulani.

Fidelibus nostris consulibus et universitati ville nostre Perpiniani. Salutem et gratiam.

Ad ea que vestre adherent publice utilitati villamque predictam habent decorem et aliter insignire volentes opem dare vobis, ex certa sciencia indulgemus, donamus et concedimus ad imperpetuum per nos et nostros quoslibet successores quod de aqua rechi nostri vocati de Thorrio possitis recipere in quocunque loco ipsius rechi volueritis, super seu ante artificium constructum in recho ipso nora vulgariter nominatum quantamcumque que ingredi continue poterit per medietatis unius foraminis tantam circumferenciam concavam continentis quantam continet inferius figurata linea circularis.

Possitisque perpetuo de aqua eadem in quocunque loco volueritis dicti rechi post tamen artificium dicte nore recipere quantamcumque que ingredi poterit continue per medietatem unius conforaminis simul supradicto, ipsasque aquas valeatis immittere intus villam Perpiniani et ducere super quascunque partes volueritis eiusdem, sicut vobis magis utiliter videbitur faciendum.

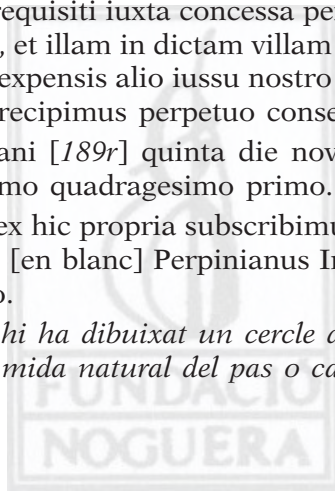
Et volentes libertatem manum in vos extendere quidquid ac quantumcumque debebatis nobis ratione inmittendi dictam aquam in dictam villam vobis donandum et remittendum ducimus tenere presentis de gratia speciali.

Mandantes fidelibus nostris procuratoribus Rossilionis et Ceritanie, quatenus predicta firma habentes ilico cum per vos seu pro parte vestra fuerint requisiti iuxta concessa per nos superius dictam aquam vobis tradant, et illam in dictam villam inmitti faciant vestris tamen sumptibus et expensis alio iussu nostro minime spectato, hec itaque volumus et precipimus perpetuo conservari.

Datum Perpiniani [189r] quinta die novembris anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo primo.

Nos preffatus rex hic propria subscribimus manu ut [en blanc] per dominum regem [en blanc] Perpinianus Imberti, ad relationem Ar[naldi] de Loidaco.

[A continuació hi ha dibuixat un cercle de 13 cm de diàmetre, que era la mesura a mida natural del pas o canalització de l'aigua.]

182

[1342, juny, 27]

Privilegi que-ls hòmens de Perpinyà e altres dels comtats són franchs de pagar a Mallorques imposició o passatie que-s pagava al rey de les mercaderias.

Iacobus Dei gracia rex Maioricarum et cetera.

Notum facimus universis quod humili supplicacioni fidelium nostrorum consulum Perpiniani annuante favorabiliter in hac parte fideles nostros mercatores Perpiniani et ceteros terrarum nostrarum sismarinum a solucione passagii impositionis quod ab eisdem pro eorum mercibus navigiis seu quibusvis mercaturis aliis in Maioricarum levabuntur ex nunc esse volumus immunes et quitios ac merces navigia seu quasvis mercaturas eorundem quod ipsis consulibus donamus de gratia [189v] speciali per presentes tamen iuri nostro seu ipsorum consulum super contentis in quadam transaccione dudum inter predecessores nostros et consules Perpiniani facta, nolumus quod preiudicium aliquod generetur.

Mandamus itaque per presentes dilecto et fideli nostro locumtenenti Maioricarum, ceterisque nostris officialibus ibi necnon collectoribus impositionis et dicti passagii, quatinus ipsos nostros subditos non compellant ad solucionem premissorum ex quo litere huiusmodi eisdem fuerint presentate.

Datum Perpiniani vicesima septima die iunii anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo secundo.

Per dominum regem [en blanc] P. Glorie.

Ad relationem Ar[nald]i de Lordato.

183

[1307, octubre]

Que-ls jutges ne scrivans ordinaris de les causes principals no prenen salari ne despeses dels homes de Perpinyà qui plaideien entre ells o contre altre, si no tant solament en les causes de les appellacions, segons la custuma antiga de Perpinyà.

Anno Domini millesimo trecentesimo septimo. In principio mensis octobris.

Cum Bernardus de Aldiardis et Bernardus Fabri, Petrus Gar-riga et Petrus Calcie, consules ville Perpiniani cum quibusdam aliis probis hominibus eiusdem ville essent presentes coram illustrissimo domino rege Maioricarum, et tractarent de negociis dicte ville, tandem in ultimis dicti consules asseruerunt coram ipso domino rege Maioricarum quod iudices sui et scriptores recipiebant expensas ab hominibus ville Perpiniani in causis principalibus que coram ipsis vertuntur, quod facere non debent, secundum consuetudines ville Perpiniani per predecessores dicti domini regis concessa.

Et dictus dominus rex habita in eodem instanti plena delibe-ratione et consilio, voluit et mandavit et iussit quod iudices sui vel scriptores curie sue vel iudicium suorum nullas expensas de cetero recipiant vel exhigant ab hominibus Perpiniani in causis princi-palibus, nisi tantum modo in causis appellacionum que mittentur ad iudices suos secundum consuetudinem Perpiniani, et privilegia dictis hominibus Perpiniani hactenus concessa et hoc in nulla lite quam habeant inter se vel cum aliis, et tunc appellans tantum solvat iudice et scriptorum. [190r]

184

[1315, agost, 15]

Si lo senyor rey o son lochtenent comet algun fet principal a jutge de appels o a altre ordinari, no deu haver salaris ne despeses de homes de Perpinyà, mes si la part se impetre altre jutge trahent lo fet de-l ordinari, li deu pagar salari e despeses a ell e a-l scrivà.

Die veneris post festum Assumptionis beate Marie, anno Do-mini millesimo trecentesimo quinto decimo.

Nobilis dominus Guillermus de Caneto, locumtenens illustris-simi domini nostri regis Maioricarum ordinavit et declaravit, visis consuetudinibus et privilegiis concessis hominibus ville Perpinia-ni, quod in causis principalibus quas dictus dominus rex vel eius locum tenens delegat vel mittit iudicibus appellacionum vel aliis quibuscunque iudices predicti non exhigant a partibus aliquid pro expensis, pro se vel scriptore, cum secundum consuetudines et pri-villegia concessa hominibus Perpiniani predicti homines Perpiniani non cogi debeant ad solvendum expensas iudicis vel scriptoris in principalibus causis vel earum sentenciis. Salvo tamen quod si abs-

que iusta causa suspicionis aliquis impetraret iudicem specialem et subtraheret et subtrahi faceret seu procuraret causam sive causas a curia ordinaria baiuli Perpiniani tunc impetrans ad cuius instanciam iudex esset aliquis delegatus solvat et solvere teneatur expensas et salarium dicto iudici et scriptori specialiter delegatis pro se, et pro parte sua tam in obtinendo quam in succumbendo, non extendendo quantitatem et modum salariorum per dictum dominum regem taxatorum in causis appellacionum, quia iniustum esset quod quilibet sine prestacione expensarum posset speciale iudicem impetrare et avocare seu extrahere causas a curia ordinaria. Et iudex impetratus laboraret absque salario ex adverso sibi pro labore suo, prestando predicta omnia et singula dictus dominus locumtenens ordinavit et statuit tam pro presentibus quam pro futuris.

185

[1337, març, 4]

La part qui impetre comissari trahent lo fet de mà de-l ordinari li deu pagar entirament lo salari per sí e per la part.

Nos Iacobus Dei gratia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie ac dominus Montispessulani. Ad que subiectis nostris prosperorum materia preparatur ac comoda et ab inde obviis retractantur frequenti meditacione dirigimus. Cum conamine actus nostros cordi itaque nobis est occurrere [190v] ut laqueati litigiosis negociis inde aprolixitant sumptuum quantum comode poterit liberentur. Consultissima igitur constitutione ducimus statuendum ne cause seu lites per comissiones nostras vel nostrorum officialium ex nunc ab ordinario iudicio nisi ex causa rationabili a parte supplicante forsitan allegata, ut pro inde cessent iudicantis sportule subtrahantur.

Si autem pars aliqua supplicans causam in qua partem facit per comissionem ab ordinario iudicio evocari fecerit volumus eam, impetrato comissario tam pro se quam pro parte cum qua experietur sportulas integras de suo proprio prestaturum.

Mandamus itaque cancellario auditoribus, locumtenentibus, et ceteris officialibus nostris presentibus et futuris, quatinus circa predictorum illibatam perseveranciam non obmittendo dare effectum, et operam ea observent firmiter et faciant inviolabiliter observari.

Datum in civitate Maioricarum quarto nonas marcii anno Domini millesimo trecentesimo tricesimo sexto.

Per dominum regem.

Ad relacionem. Iaubertus.

186

[1344, juliol, 21]

Privilegi que de totes les causes et qüestions que per appellació o simpla querela se interposaran al príncep de Perpinyà o de qualsevol lochs o terres dels comtats de Rosselló e de Cerdanya, se haia conèxer e determinar dins la vila de Perpinyà, ne le part appellant haia necessàriament intimar le appellació davant lo senyor rey, mes tant solament davant lo jutge de appels. Emperò lo senyor rey estant dins los dits comtats pot conèxer o fer conèxer en sa cort de les dites causes.

Ítem, que comissaris, àrbitres, arbitradors o altres officials, no puxen pendre maiors salaris que no és acostumat de haver, e és ordonat per lo rey en Jacme de Mallorca primer.

Ítem, que·ls jutges de vaguer e de balle no deuen haver algun salari de algunes distribucions, si no axí cant és acostumat ab antich.

Nos Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone et Rossilionis; volentes quod modus observatus hactenus in subscriptis inconcusse perpetuo de cetero observetur, cum presenti carta nostra et publico instrumento volumus, ordinamus, et concedimus vobis Petro Rotundi, Arnaldo Iaufredi, Iohanni Fabri, Be[191r]rengario de Arulis et Petro Bocanove, consulibus ville Perpiniani, nomine vestro et universitatis dicte ville et singularium ex eadem, ac vobis notario infrascripto nomine omnium predictorum et aliorum quorum interest vel poterit interesse legitime stipulanti et recipienti, quod omnes et singule cause seu questiones appellantium aut per querelam simplicem ad nos vel successores nostros factarum et fiendarum seu emissarum et emitendarum per homines seu habitatores ville predicte Perpiniani et comitatum Rossilionis et Ceritanie sive terrarum Confluentis Vallispirii et Coquiliberi ducantur, terminentur, et finiantur in dicta villa Perpiniani, et non in alio quovis loco.

Et quod intimacio dictarum appellacionum non habeat necessario fieri coram nobis, sed sufficiat fieri coram iudice appellacionum per nos deputato in dicta villa Perpiniani, non obstantibus consuetudinibus et usaticis quibuscunque. Salvo tamen et nobis retento quod dum nos vel nostri erimus personaliter in dicta villa vel alibi intra comitatus Rossilionis et Ceritanie de eisdem causis seu questionibus nos vel nostri cognoscere valeamus seu cognosci facere in curia nostra per quem voluerimus seu duxerimus ordinandum.

Ordinamus preterea, statuimus atque concedimus per nos et nostros vobis consulibus et aliis supradictis, quod omnes et singuli officiales, comissarii, arbitri, arbitratores et quicumque alii quavis iuredicione utantur pro iudicatura sententia seu pronunciatione, nunquam de cetero possint petere vel recipere maiora salaria quam pro eisdem est haberi et recipi consuetum, ac per illustrem Iacobum bone memorie regem Maioricarum avum incliti Iacobi de Maioricis nunc viventis fuerat ordinatum.

Statuimus etiam et concedimus per nos et nostros vobis consulibus et aliis superius nominatis, quod de cetero iudices ordinarii curiarum vicarii Rossilionis et baiuli Perpiniani pretextu distributionum fiendarum per eos de bonis pupillorum aduultorum vel aliarum personarum inter treditores vel alios nunquam aliqua salaria recipere possint, nisi prout consueverunt recipere ab antiquo.

Et predicta omnia et singula per nos et nostros successores observare et observari ab omnibus facere promittimus et iuramus ad sancta Dei quatuor evangelia corporaliter per nos tacta.

Mandantes per presentem cartam nostram seu publicum instrumentum inclito infanti Iacobo carissimo fratri et generali procuratori eiusque vices gerentibus et omnibus successoribus, officialibus et subditis nostris presentibus et futuris, quod omnia et singula [191v] supradicta prout superius continetur teneant et observent et faciant ab omnibus inviolabiliter observari, et nunquam contraveniant aut permittant contra fieri ullo modo.

In cuius rei testimonium presentem nostram cartam fieri iussimus nostre magestatis sigilli soliti munimine roboratam; quia sigilla nova nundum fieri feceramus.

Datum Perpiniani duodecimo kalendas augusti anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo quarto.

A. vic[ecancellarius].

Signum + Petri Dei gracia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone et Rossilionis, qui hec laudamus, firmamus ac iuramus.

Testes huius rei sunt, qui predictis presentes fuerunt, incliti infantes Petrus comes Rippacurcie et montanearum de Prades, patruus, et Iacobus comes Urgelli et vicecomes Agerensis frater dicti domini regis, et nobilis Raymundus Rogerii comes Pallariensis, et Galcerandus de Bellopodio maior domus, ac venerabilis Arnaldus de Moraria vice cancellarius, Hugo de Fonolletto canonicus Elnensis, Rodericus Didati, et Iohannes Ferdinandi Nunnonis legum doctores, et plures alii in magna multitudine congregati.

Signum mei Francisci Fuxi, scriptoris dicti domini regis et auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominacionem eiusdem, qui predictis interfui eaque de mandato ipsius domini regis scribi feci, cum literis in raso positis in linea octava ubi dicitur "comitatus Rossillionis et Ceritanie de eisdem causis", et in linea XV^a ubi legitur "eiusque", et in XVIII^a linea ubi corrigitur "augusti", et clausi.

187

[1357, febrer, 12]

Revocació d'alguna concessió que·l senyor rey havia feta a dos anys a la vila de Puigserdà, que aquí hagés jutge qui conegés de les primeres appellacions de la vegeria, le qual era contre·l privilegi de Perpinyà damont contengut.

Nos Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Quia pro parte vestri consulum et proborum hominum ville Perpiniani fuit nobis expositum reverenter, ut cum nos ad instantiam proborum hominum ville Podio Ceritani universitati eiusdem ville duxerimus ab biennium concedendum quod in dicta villa sit iudex qui in eadem faciat residenciam personalem, quique tamen de primis appellacionibus [192r] et negociis principalibus interiectis seu emittendis per aliquos dicte ville et eius vicarie habitatores cognoscat easque decadat et determinet. Et concessionem huius factam fuisse dicatis in magnam lesionem et preiudicium cuiusdam privilegii quod a nobis obtinetis quo innuitur quod omnes et singule cause seu questiones appellacionum aut per querelam simplicem ad

nos vel successores nostros factarum vel fiendarum emissarum et emittendarum per homines seu habitatores ville predictae et comitatum Rossilionis et Ceritanie sive terrarum Confluentis, Vallispirii et Coquiliberi, ducantur et terminentur in dicta villa Perpiniani et non alio quovis modo.

Ideo nobis humiliter supplicastis ut predictam concessionem preffate universitati dicte ville Podio Ceritani per nos factam dignemur ex debito iusticie revocare.

Nos itaque vestris in hac parte supplicationibus inclinati, quia constat nobis de privilegio vestro predicto in nostro consilio exhibito et ostenso, et de usu etiam per vos huc usque observato, dictam concessionem per nos dicte universitati ville Podio Ceritani factam, quia eam fecimus in memores vestri privilegii supradicti de quo si memoriam haberemus preffatam concessionem non fecissemus in lesionem vestri privilegii supradicti tenorem presencium ex debito iusticie ducimus revocandam.

Mandantes per has easdem iudici qui vigore dicte concessionis in dicta villa Podio Ceritani ad cognoscendum de dictis appellacionibus fuerat assignatus, quod de cognicione ipsa se nullatenus intromitat, quinymo volumus quod privilegium predictum dicte universitati ville Perpiniani concessum remaneat in sui roboris firmitate, et eo utatur dicta universitas si et prout hactenus usa fuit predicta concessione dicte ville Podio Ceritani facta quam ut predicatur revocamus in aliquo non obstante.

In cuius rei testimonium presentem fieri iussimus nostro sigillo munitam.

Datum Ce[sa]rauguste duodecima die februarii anno a Nativitate Domini millesimo CCC^o quinquagesimo septimo.

Visa Ro[ma].

188

[1366, juny, 25]

Declaració del senyor rey que al privilegi que de totes les appellacions se conega dins la vila de Perpinyà, no és intenció del senyor rey que sia preiudicat ne derogat per qualsevol privilegis o letres, com lo dit privilegi sia roborat per iurament e ús entich.

Petrus, Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Nobili et [192v] dilecto consiliario nostro Arnaldo d'Orcau militi, gerenti vices gubernatoris in comitatibus Rossilionis et Ceritanie. Salutem et dilectionem.

Licet nos per privilegium speciale consulibus et probis hominibus ville Perpiniani concessum, concesserimus et ordinaverimus quod omnes cause seu questiones appellacionum ad nos vel successores nostros emissarum et emittendarum per quoscunque comitatum Rossilionis et Ceritanie ac villarum Perpiniani et Coquiliberi ducantur, finiantur, et determinentur in dicta villa Perpiniani et non in alio quovis loco ut in privilegio predicto serius enarratur.

Atamen sicut ex parte consulum et proborum hominum predictorum percepimus consules Podii Ceritani nituntur in preiudicium dicti privilegii et usus observati impetrare cartas seu privilegia a nobis seu a curia nostra, quod dicte cause Ceritanie examinentur et tractentur in villa Podio Ceritani.

Verum cum privilegium predictum concessum ville Perpiniani sit per nos iuratum et ab antiquissimo tempore antequam predicti comitatus ad nostrum pervenirent dominium observatum quod dicte cause appellacionum deciderentur et finirentur in dicta villa Perpiniani, et sic non deceat eidem per nos vel alium derogari.

Propterea supplicarunt nobis humiliter ut super hoc intencionem nostram declarare dignemur.

Nos itaque eorum supplicacionibus benignius inclinati tamquam iuri consone presentis serie declaramus vobisque dicimus quod non est intencio nostra unquam dicto privilegio per nos iurato nec usui ab antiquo observato per quascunque literas et cartas impetratas seu impetrandas in aliquo derogare.

Quinymo vobis precipimus et mandamus quatinus dictum privilegium et usum eisdem perpetuo observetis.

Quibuscunque litteris, cartis, seu privilegiis impetratis vel impetrandis, que ex nunc decernimus non valere obsistentibus nullo modo, interdicientes consulibus Podii Ceritani contra predicta aditum supplicandi.

Et ut de cetero per aliquem predictorum in futurum ignorantia non valeat allegari, mandamus presentem literam per vos dictis hominibus presentari et inseri registris curie vestre ut in futurum habeatur memoria de premissis.

Datum Ce[sa]rauguste, XXV^a die iunii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo sexto.

Visa Ro[ma].

Rex Petrus.

189

[1323, maig, 23]

Carta de la ffranquesa que'l senyor rey en Jacme d'Aragó atorgà als homes de Perpinyà e d'altres lochs en la illa de Cerdenya. [193r]

Noverint universi, quod nos Iacobus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Sardinie et Corsice ac comes Barchinone. Meditantes et revolventes intra nos annexum consanguinitatis debitum quo illustris et magnificus princeps Sancius Maioricarum rex, comes Rosilionis et Ceritanie, ac dominus Montispessulani, a natura nobis coniungitur ac intime dileccionis affectum sincerum quo unimur, ac etiam prospicientes sucursum subsidium et iuvamen per memoratum regem nobis exhibita et impensa pro presenti adquisicione felici Sardinie et Corsice regni nostri, tam in copioso galearum stolio quam aliter multis modis, ob que eum oportuit magnas et multiplices subire expensas. Ad quam siquidem adquisicionem Deo propicio peragendum, inclitum et carissimum primogenitum et generalem procuratorem nostrum infantem Alffonsum comitem Urgelli principaliter destinamus, propter hec dignum et congruum vidimus ut ipsius regis beneplacitis et rogatoriis suis intercessionibus favorabiliter annuamus, inducti igitur ex premissis et ex intendivis precibus preffati Maioricarum regis, volentes subscriptos suos subditos gracia prosequi et favoribus specialibus ampliare, per nos et omnes heredes et successores nostros, gratis et ex certa sciencia ac mera et spontanea voluntate emfranquimus et francos, liberos, exemptos ac immunes facimus probos homines et universitatis civitatis seu locorum infrascriptorum, videlicet Maioricarum et regni eiusdem et insularum adiacencium eidem regno et villarum etiam Perpiniani, Cauquilliberi, Podii Ceritani, ac Villefranche Confluentis, et omnes et singulos cives, incolas et habitatores earundem civitatis et regni Maioricarum et villarum atque locorum predictorum presentes pariter et futuros in perpetuum, cum omnibus rebus, mercibus, et bonis suis in dicto regno nostro Sardinie et Corsice, et insulis sibi adiacentibus et quibuscumque locis dicti regni et insularum eiusdem ab omni leuda, pedagio, portatico, mensuratico et penso, anchorragio, travetagio, passagio et gabella, et ab omni alia quacunque

imposicione seu consuetudine nova vel veteri, statuta et statuenda, et alio quolibet seu servitute reali et personali, vel mixta, que dici nominari vel excogitari possit aliqua racione.

Sic quod in dicto Sardinie et Corsice regno nostro vel insulis, aut aliis locis adiacentibus eidem dicte universitatis, cives, incole, ac habitatores predictarum civitatis, villarum atque locorum presentes et futuri, tam in veniendo a quibuscumque parti[193r]bus vel per quascunque partes ad dictum regnum aut insulas seu loca ipsius regni quam ibidem stando, mercando, aut inde exeundo seu recedendo pro aliquibus rebus, mercibus vel bonis suis quibuscunque ullo unquam tempore nullam letzdam, nullumque pedagium, portaticum, mensuraticum, pensum, anchorragium, passagium seu gabellam vel aliquam quamcumque impositionem seu consuetudinem novam vel veterem, statutam vel statuendam, aut aliud quodcunque ius seu servitutum realem vel personalem, aut mixtam, quod dici nominari vel excogitari possit nobis vel successoribus nostris aut quibuscunque aliis nomine nostro et nostrorum dare et solvere teneantur; ymo ab ipsorum omnium et cuiuslibet eorum prestacionibus sint semper in regno predicto et insulis ac locis ei adiacentibus franchi, exempti perpetuo liberi et immunes.

Concedentes nichilominus eisdem universitatibus ac civibus et habitatoribus eiusdem civitatis et villarum atque locorum predictorum et singulis eorum presentibus et futuris, quod de regno predicto Sardinie et Corsice, et insulis ac locis eidem adiacentibus possint extrahere, emere et vendere a quibuscunque franche et libere et absque impedimento et prestatione cuiuslibet servitutis vel iuris impositi vel imponendi ibidemque immittere seu apportare frumentum et omne aliud genus bladi, vinum et quacunque victualia et omnes alias res et merces absque impedimento nostro et nostrorum ac officialium nostrorum et successorum nostrorum, ipsaque victualia et merces caricare et discarricare sine aliquo albarano nec licencia seu mandato nostri vel successorum nostrorum seu ipsorum successorum nostrorum obtenta vel etiam expectata.

Volentes eciam civitati et regno Maioricarum, villis ac locis predictis et earum incolis et habitatoribus in perpetuum amplio-rem gratiam facere, concedimus eisdem per nos et nostros quod super rebus seu mercibus quas in insulis seu locis dicti regni nostri Sardinie et Corsice in miserint seu inde extraxerint per se vel negociatores suos credatur ipsorum civium incolarum et habitatorum vel suorum negociatorum ipsas res seu merces immittencium seu

extrahencium vel concivium incolarum aut habitatorum eorumdem locorum et non alterius proprio iuramento.

Sane cum intellexerimus quod in dicto Sardinie et Corsice regno nostro ante donationem nobis factam de eo post omnes cathalani in regno ipso franquitate et immunitate obtinebant, quod tamen ignoratur a nobis volumus atque concedimus per nos et nostros, quod si fortassis in posterum [194r] universos cathalanos dominacionis nostre in regno predicto ex causa premissa invenerimus franquitatem habere vel nos contigerit illis gratiam super eo facere generalem omnes et singuli subditi Maioricarum regis infra dum taxat Cathaloniam residentes, presentes pariter et futuri, similibus franquitate, libertate et immunitate quibus dicti cathalani dominacionis nostre generaliter in dicto regno Sardinie et Corsice utentur et habuerint, gaudeant inibi et utantur.

Mandantes per presens privilegium nostrum procuratoribus, baiulis, leudariis, pedagiariis, et aliis officialibus nostris quocumque nomine eos nominari contingat, quos per nos et nostros in dicto regno et insulis locis eius proponi seu ordinari contigerit, quatinus dictis civibus incolis et habitatoribus predictarum civitatis, villarum, atque locorum et singulis eorum ac rebus mercibus et bonis eorum, franquitatem, libertatem et immunitatem predictas teneant inviolabiliter et observent, et contra eas vel aliquam earum ipsos vel bona ipsorum nullatenus impedire, molestare, seu agravare, presumant, sicut de nostri vel nostrorum gratia confiderint vel mercede.

Quod si secus temerari fecerint, iram et indignationem nostram et nostrorum se noverint incururos.

Et nichilominus penam mille morabatinorum auri nostro erario confiscandam absque remedio aliquo punientur.

In cuius rei testimonium et memoriam sempiternam presens privilegium nostrum inde fieri et sigillo plumbee bulle nostre iussumus comuniri.

Datum in castris apud Portum Fangosium, decimo kalendas iunii anno Domini millesimo trecentesimo vicesimo tercio.

Subscripsit G.

Signum + Iacobi, Dei gratia regis Aragonum, Valencie, Sardinie et Corsice ac comitis Barchinone.

Testes sunt infans Raymundus Berengarii, dicti domini regis natus. Petrus archiepiscopus Cesarauguste, Artaldus de Luna, Iohannes Eximini de Urrea, Guillermus de Angularia.

Signum + mei Bernardi de Aversone, dicti domini regis notarii, qui de mandato ipsius domini regis hec scribi feci et clausi, loco, die et anno prefixis.

190

[1323, juny, 16]

Cartes de franquesa que-l infant n'Amfòs, qui conquistà Serdenya, atorgà en Serdenya als homes de Perpinyà e d'altres lochs.

Noverint universi, quod nos infans Alfonsus illustrissimi domini regis Aragonum primogenitus eiusque generalis procurator ac comes [194v] Urgelli, viso et plenarie intellecto tenore privilegii per dictum dominum regem Aragonum genitorem nostrum, ad preces magnifici principis domini Sancii Dei gratia regis Maioricarum carissimi consanguinei nostri, ex causis probabilibus infrascriptis concessis hominibus et universitati civitatis et locorum infra scriptorum, videlicet Maioricarum et regni eiusdem et insularum adiacencium eidem regno et villarum etiam Perpiniani, Cauquiliberi, Podio Ceritani ac Ville France Confluentis, et omnibus et singulis civibus, incolis et habitatoribus earumdem civitatis et regni Maioricarum et villarum atque locorum predictorum presentibus pariter et futuris, prout in ipso privilegio lacius continetur, cuius series sic se habet:

“Noverint universi, quod nos Iacobus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Sardinie et Corsice, ac comes Barchinone. Meditantes et revolvantes intra nos annexum consanguinitatis quo illustris et magnificus princeps Sancius Maioricarum rex, comes Rossilionis et Ceritanie ac dominus Montispessulani, a natura nobis coniungitur ac intime dileccionis affectum sincerum quo unimur atque etiam prospicientes succursum subsidium et iuvamen per memoratum regem vobis exhibita et impensa pro presenti acquisitione felici Sardinie et Corsice regni nostri, tam in copioso galearum stolio quam aliter multis modis ob que eum oportuit magnas et multiplices subire expensas, ad quam siquidem acquisitionem Deo propicio utiliter peragendum inclitum et carissimum primogenitum et generalem procuratorem nostrum infantes Alfonsum comitem Urgellensis presencialiter destinamus, propter hec dignum et congruum vidimus ut ipsius regis beneplacitis et rogatoriis suis intercessionibus favorabiliter annuamus inducti igitur expremmissis et ex intentivis precibus preffati Maioricarum regis, volentes subscriptos suos subditos gratia

prosequi et favoribus specialibus ampliare, per nos et omnes heredes ac successores nostros, gratis et ex certa sciencia ac mera et spontanea voluntate, emfranquimus et franchos, liberos, exemptos ac immunes facimus probos homines et universitates civitatis seu locorum infrascriptorum, videlicet Maioricarum et regni eiusdem et insularum adiacencium eidem regno et villarum etiam Perpiniani, Cauquiberi, Podii Ceritani ac Ville Franche Confluentis, et omnes et singulos cives, incolas et habitatores earundem civitatis et regni Maioricarum et villarum atque locorum predictorum, presentes et [195r] futuros imperpetuum, cum omnibus rebus, mercibus et bonis suis in dicto regno nostro Sardinie et Corsice et insulis sibi adiacentibus, et quibuscunque locis dicti regni et insularum eiusdem, ab omni letzda, pedagio, portagio, mensuratico et penso, anchoragio, passagio et gabella, et omni alia quacunque impositione seu consuetudine nova vel vetera, statuta et statuenda, et alio iure quolibet seu servitute reali et personali vel mixta, que dici, nominari, excogitari possit aliqua ratione.

Sicque quod in dicto Sardinie et corsice regno nostro vel insulis, aut aliis locis adiacentibus eidem dicte universitates, cives, incole ac habitatores predictarum civitatis, villarum, atque locorum pariter et futuri, tam in veniendo a quibuscunque partibus vel per quascunque partes ad dictum regnum aut insulas seu loca ipsius regni quam ibidem stando, mercando, aut inde exeundo seu recedendo pro aliquibus rebus, mercibus, vel bonis suis, quibuscunque ullo unquam tempore nullam leudam, nullumque pedagium, portaticum, mensuraticum, pensum, anchoragium, travacagium, passagium seu gabellam, vel aliquam quacunque impositionem seu consuetudinem novam vel veterem, statutam vel statuendam, aut quodcumque ius seu servitutum realem vel personalem, aut mixtam, que dici nominari vel excogitari possit, nobis vel successoribus nostris aut quibuscunque aliis nomine nostro et nostrorum dare aut solvere teneantur, ymo ab ipsorum omnium et cuiuslibet eorum prestacionibus sint semper in regno predicto et insulis ac locis ei adiacentibus franchi, exempti, perpetuo liberi et immunes.

Concedentes nichilominus eisdem universitatibus ac civibus et habitatoribus eiusdem civitatis et villarum atque locorum predictorum et singulis eorum presentibus et futuris, quod de regno predicto Sardinie et Corsice et insulis ac locis eidem adiacentibus, possint extrahere, emere et vendere a quibuscunque franche, libere et absque impedimento et prestacione cuiuslibet servitutis vel iuris

impositi vel imponendi ibidemque immitere seu portare frumentum et omne aliud genus bladi, vinum, et quecumque civtialia et omne alias res et merces, absque impedimento nostro et nostrorum, ac officialium nostrorum et successorum nostrorum, ipsaque victualia, res et merces carricare et discarricare sine aliquo albarano nec licentia seu mandato nostri seu successorum nostrorum, seu ipsorum successorum nostrorum obtenta vel etiam expectata; volentes etiam civitati et regno Maioricarum, villis ac locis et earum incolis et habitatoribus in perpetuum ampliorem gratiam facere, concedimus eisdem per nos et nostros, quod super rebus seu mercibus [195v] quas in insulis seu locis dicti regni nostri Sardinie et Corsice immiserint seu inde extraxerint, per se vel negociatores suos, credatur ipsorum civium incolarum et habitatorum vel suorum negociatorum, ipsas res seu merces immittencium seu extrahencium, quod sint sue vel concivium incolarum aut habitatorem eorundem locorum et non alterius proprio iuramento.

Sane cum intellexerimus in dicto Sardinie et Corsice regno nostro, ante donationem nobis factam de eo et post omnes cathalani in regno ipso franquitatem et immunitatem obtinebant quod tamen ignoratur a nobis, volumus atque concedimus per nos et nostros quod si fortassis in posterum universos cathalanos dominationis nostre in regno predicto ex causa premissa invenerimus franquitatem habere vel nos contigerit illis gratiam super eo facere generalem, omnes et singuli subditi dicti Maioricarum regis infra dum taxat Cathaloniam residentes, presentes pariter et futuri, similibus franquitate, libertate et immunitate quibus dicti cathalani dominationis nostre generaliter in dicto regno Sardinie et Corsice utentur et habuerint, gaudeant inibi et utantur.

Mandantes per presens privilegium nostrum procuratoribus, baiulis, leudariis, pedagogariis, et quibuslibet aliis officialibus nostris quocumque nomine eos nominari contingat in dicto regno et singulis locis eius proponi seu ordinari contigerit, quatinus dictis civibus, incolis, et habitatoribus civitatis villarum atque locorum et singulis eorum, ac rebus, mercibus et bonis eorum, franquitatem, libertatem et immunitatem predictas teneant inviolabiliter et observent, et contra eas vel aliquam earum ipsos vel bona eorum ullatenus impedire, molestare seu gravare presumant, sicuti de nostri vel nostrorum gracia confiderint vel mercede.

Quod si secus temerarie fecerint, iram et indignationem nostram et nostrorum se noverint incururos.

Et nichilominus penam mille morabatinorum auri nostro erario confiscandam absque remedio aliquo punietur.

In cuius rei testimonium et memoriam sempiternam presens privilegium fieri et sigillo plumbee bulle nostre iussimus communiri.

Datum in castris apud Portum Fangosium, decimo kalendas iunii anno Domini millesimo trecentesimo vicesimo tercio.

Signum + Iacobi, Dei gratia regis Aragonum, Valencie, Sardinie et Corsice, ac comitis Barchinone.

Testes sunt, infans Raymundus Berengarii dicti domini regis natus, Petrus archiepiscopus Cesarauguste, Artaldus de Luna, Iohannes Eximini de Urrea, Guillelmus [196r] de Angularia.

Signum + mei Bernardi de Aversone, dicti domini regis notarii, qui de mandato ipsius dicti domini regis hec scribi feci et clausi, loco die et anno prefixis.

Idcirco, cupientes sequi sicut convenit vestigia dicti domini genitoris nostri ac beneplacitis preffati domini regis Maioricarum adherere volentes, gratis et ex certa sciencia privilegium franquitatis et immunitatis ac libertatis predictarum laudamus, approbamus ac per omnia prout melius et plenius per iam dictum regem genitorem nostrum predictis universitatibus civitatis villarum et locorum predictorum et eorum incolis presentibus et futuris lacius est concessum, et ut tenor supra insertus iudicat privilegia supradicta.

Promittentes per nos et omnes nostros privilegium supradictum, et omnia contenta in eo observare perpetuo et facere inviolabiliter observari.

Mandamus itaque universis et singulis officialibus et subditis dicti domini regis genitoris nostri et nostris presentibus et futuris, quod iam dictum privilegium et omnia et singula in eo contenta observent inconcusse et faciant inviolabiliter observari et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua racione, si de nostri confidunt gratia vel amore.

In cuius rei testimonium presentem cartam fieri iussimus nostro pendenti sigillo munitam.

Datum in castris apud portum populam de Fulcis, sexto decimo kalendas iulii anno Domini millesimo trecentesimo vicesimo tercio.

Signum + infantis Alffonsi illustrissimi domini regis Aragonum, primogeniti eiusque generalis procuratoris ac comitis Urgelli.

Testes sunt, Guillelmus de Angularia, Petrus de Luna, Artaldus de Luna, Iohannes Eximini de Urrea, Petrus de Queralto.

Sig+num mei Clementis de Salaviridi scriptoris dicti domini infantis, qui de mandato eiusdem domini infantis hec scripsi et clausi cum literis suprappositis in linea vicesima ubi scribitur “subditi”.

191

[1249, juny, 30]

Privilegi que-ls officials del senyor rey per algun cas no puxen clavar o tancar los obradors dels drapers de Perpinyà, pus haien altres béns, penyores o possessions. E si ho fan ells los poden obrir sens pena.

Noverint universi, quod nos Iacobus Dei gracia rex Aragonum, Maioricarum et Valencie, comes Barchinone et Urgelli et dominus Montispesulani, per nos et nostros damus et concedimus vobis, universis hominibus [196v] Perpiniani et vestris, in perpetuum, quod aliquis vel aliqui vicarii, baiuli vel subditi nostri presentes vel futuri, non possint clavare vel claudere nec clavari nec claudi facere, operatoria nostra draperie vel alicuius vestrum, qui alias possessiones vel pignora habuerit racione questie, exercitus, servicii, vel alterius cuiuslibet exactionis quam nos vel nostri haberemus vel faceremus ville Perpiniani vel hominibus eiusdem, vel alio ullo modo.

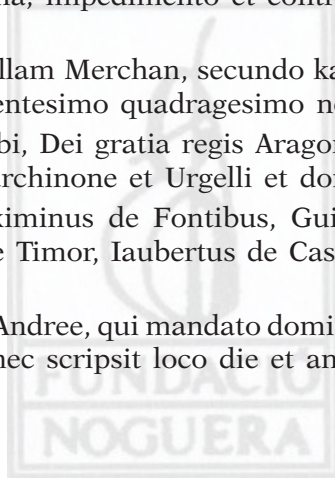
Et si contrafecerint quod vos possitis et vestri eadem operatoria sine omnia pena, impedimento et contradictione, auctoritate propria aperire.

Datum apud Villam Merchan, secundo kalendas iulii anno Domini millesimo ducentesimo quadragesimo nono.

Signum + Iacobi, Dei gratia regis Aragonum, Maioricarum et Valencie, comitis Barchinone et Urgelli et domini Montispesulani.

Testes sunt, Eximinius de Fontibus, Guillelmus de Montecatenno, Raymundus de Timor, Iaubertus de Castro Novo, Guillelmus de Boxedes.

Sig+num Petri Andree, qui mandato domini regis pro Guillermo Scriba notario suo hec scripsit loco die et anno preffixis.

192

[1279, gener, 20]

Regonexença com lo rey en Jacme de Mallorques pres lo regne de Mallorca e comtats de Rosselló e de Cerdanya en feu per lo senyor rey d'Aragó, e li promès dar-li'n postats irat e pagat.

Noverint universi, quod lite mota inter nos, Petrum, Dei gratia Aragonum et cetera; et nos Iacobum, per eandem regem Maioricarum, et cetera; nos Iacobus Dei gratia rex Maioricarum predictus, gratis et ex certa sciencia ac spontanea voluntate, per nos et omnes successores nostros recipimus a vobis domino Petro, rege Aragonum predicto fratre nostro et successoribus vestris regibus Aragonum, in feudum honoratum, sine omni servicio, sub forma tamen infrascripta, totum predictum regnum Maioricarum cum insulis Minorice et Evisse, et aliis insulis adiacentibus eidem regno, et omnes predictos comitatus et terras Rossilionis, Ceritanie et Confluentis, et Vallispirii et Cauquiliberi.

Ítem, sine preiudicio iuris alieni, recipimus in feudum a vobis et vestris, secundum modum superius et inferius comprehensum, vicecomitatum Omelledesii et comitatum de Carladesio, cum omnibus villis et castris earundem vicecomitatuum, et omnia etiam castra, villas et loca quecumque, pro alodio habemus in terris Montispesulani et dominatione et terminis eiusdem, et generaliter omnia alia quecumque habemus sive habere debemus ubicunque fuit, cum militibus scilicet hominibus, [197r] feudis, iurediccionibus et dominacionibus universis sive alia teneamus ad manum nostram sive alii teneant pro [*en blanc*]¹¹⁶ in feudum, exceptis feudis que tenemus ab episcopo et ecclesia Magalonense, pro quibus omnibus et singulis locis et terris ac iuribus eorundem constituimus nos de presenti feudatarium vestrum.

Recognoscentes deinceps nos et successores nostros predicta omnia tenere a vobis et successoribus vestris regibus Aragonum in feudum predictum honotarum.

Transfferentes etiam in vos et successores vestros directum dominium omnium predictorum, quod directum dominium omnium confitemur nos ex tunc vestro vestrorumque successorum nomine possidere et quasi insignum tradite possessionis dicti directi domini.

116. *Al marge dret, nota incompleta*, "istud spo[...] est etiam i[n Libro] Virido".

Excipimus tamen a predicta recognitione feudi nos Iacobus rex predictus empciones castrorum, villarum et locorum quas fecimus in predictis terris quas nobis et successoribus nostris pro alodio retinemus.

Sane, volumus et concedimus quod heredes et successores nostri teneantur facere homagium vobis et successoribus vestris, et dare potestatem de civitate Maioricarum, nomine et vice tocius regni Maioricarum et insularum Minorice et Evisse, et de villa Podii Ceritani, nomine et vice Ceritanie et Confluentis et de villa Perpiniiani nomine comitatus Rossilionis et terrarum Vallispirii et castri Cauquiberi, et de castro de Amellacio nomine et vice dicti vicecomitatus de Omelledesio, quas postestates dicti heredes et successores nostri teneantur dare vobis et successoribus vestris quancumque et quocienscunque requisiti fuerint per vos et successores vestros irati et pacati, racione tamen recognitionis feudi et fatice nec predictas possitis vos vel successores vestri retinere racione valense.

Teneantur etiam omnes heredes vel successores nostri firmare ius vobis et vestris in posse vestri et vestrorum semel quolibet anno, cum fuerint requisiti ire ad curiam vestram et vestrorum in Cathalonia quando fuerint requisiti dicti heredes et successores nostri in regno Maioricarum.

Nos vero in vita nostra non teneamini vobis facere homagium nec dare potestatem nec ire ad curiam vestram nec firmare directum nec constituciones de novo faciendas per nos vel nostros observare promittimus tamen nos et nostri et ad hoc de presenti nos et successores nostros obligamus quod iuvenus, valeamus et deffendamus vos et successores vestros cum toto posse nostro contra cunctos homines de mundo.

Item, promittimus per nos et nostros servare et servari facere in terris Rossilionis et Ceritanie, Confluentis et Vallispirii et Cauquiberi, usaticos, consuetudines et constituciones Barchinone factos et factas [197v] ac etiam fiendos et faciendas per vos et vestros, cum consilio Maioricarum partis baronum Cathalonie, sicut moris est fieri. Salvis specialibus consuetudinibus locorum predictarum terrarum. Et quod in predictis terris Rossilionis, Ceritanie, Confluentis, Vallispirii et de Cauquolibero currat moneta Barchinone et non alia.

Retinemus tamen nobis et successoribus nostris quod possemus cudere vel cudi facere absque contradictione et impedimento vestrorum in regno Maioricarum et insulis eidem adiacentibus moneta et monetas de novo.

Item, retinemus nobis et successoribus nostris, quod in nullo casu possit a nobis vel officialibus nostris vel successorum nostrorum appellari, nec etiam per alium modum recurri ad vos dictum dominum regem Aragonum vel successores vestros. Salvo quod per hoc non detrahatur in aliquo hiis que superius vel inferius continentur.

Item, quod nos et successores nostri possimus absque contradictione et impedimento vestro et vestrorum facere et ponere pedagium et novam leudam in regno Maioricarum et aliis insulis eidem adiacentibus. Salvis libertatibus per predecesores nostros concessis hominibus vestris, nisi predictae libertates vel privilegia sint de iure per contrarium usum vel alio modo abrogata.

Item, retinemus nobis et successoribus nostris bovaticum in predictis terris, que tamen omnia que nobis retinemus volumus et concedimus esse de feudo seu feudis predictis, exceptis empccionibus supradictis, inhibiciones vero seu banna per vos vel successores vestros factas vel faciendas non teneamur nos seu successores nostri servare, nisi facte fuerint de consilio et assensu nostro vel nostrorum.

Retinemus etiam et diffinimus vobis predicto domino regi Aragonum fratri nostro et vestris perpetuo, omnem petitionem, questionem et demandam quod contra vos vel successores vestros facere possemus nos vel nostri usque ad hec tempora aliqua ratione.

Ad hec nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum predictus, tenentes nos pro contentis et paccatis tamen predictis a vobis Iacobo, per eandem rege Maioricarum fratre nostro, nobis recognitis et concessis, et volentes penitus discedere a dicta lite per nos nostrosque successores, laudamus, approbamus, et concedimus vobis predicto regi Maioricarum fratri nostro et vestris successoribus perpetuo, predictum regnum Maioricarum, insulas, comitatus, et terras quas a nobis in feudum recipitis, sub pactis et convencionibus supradictis.

Et promittimus per nos et nostros vobis et vestris iuvare et valere et deffendere vos et vestros, et [198r] regnum, terras et comitatus predictos, et iuredicciones vestras et dictarum terrarum quas a nobis tenetis in feudum toto posse nostro contra cunctos homines.

Remittentes per nos et nostros ex causa composicionis, convencionis et transaccionis, vobis et vestris perpetuo, omnem petitionem, questionem et demandam quam movimus vel movere possemus contra vos vel vestros, usque ad hec tempora de predictis regno et terris ac iuribus eorundem aliqua ratione.

Convenimus etiam et remittimus nos, Petrus et Iacobus, fratres, reges predicti, quod substitutiones facte in cartis hereditamenti inter nos et nostros per dominum Iacobum inclite recordacionis regem Aragonum patrem nostrum, et in testamento eiusdem patris nostri sint salve et in sua remaneant firmitate. Salvis hiis que in hoc instrumento continentur.

Et pro predictis omnibus complendis et firmiter attendendis, obligamus nos et nostros ad invicem et omnia bona nostra, et iuramus per Deum et eius sancta quatuor evangelia et facimus inter nos homagium ore et manibus adinvicem in presenti.

Acta sunt hec omnia supradicta in claustro domus fratrum predicatorum Perpiniiani, XIII° kalendas febroarii anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo octavo.

193

[1344, juliol, 21]

Confirmació feta per lo rey en P. de Aragó, dels privilegis, usus e custumes de Perpinyà ab sacrament.

Nos Petrus, Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone et Rossilionis.

Ad humilem supplicacionem nobis exhibitam per Petrum Rotundi, Arnaldum Iaufredi, Iohannem Fabri, Berengarium de Arulis, et Petrum Bocanova, consules ville Perpiniiani, nomine suo et universitatis dicte ville et singularium ex eadem, qui vigore exsequitionis quam fecimus contra inclitum Iacobum de Maioricis, et alios qui sibi adherentes fuerunt in rebellione quam invenimus in ipso ad nostrum immediatum dominum noviter pervenerunt, tenore presentis carte nostre et publici instrumenti, omnia et singula privilegia eis concessa per quoscunque, libertates et bonos usus ipsorum consulum ac universitatis et singularium dicte ville, ac etiam prelatorum ecclesiarum et ecclesiasticarum personarum, baronum, nobilium, militum, generosarum personarum, civium et burgencium, ac hominum predictorum habitantium in comitatibus, terris et villis predictis, prout eis vel eorum singulis usi fuerunt hactenus, confirmamus et [198v] iuramus ad sancta Dei evangelia corporaliter per nos tacta, omnia et singula observare et ab omnibus facere observari.

Mandantes per presens privilegium nostrum ac publicum instrumentum inclito infanti Iacobo karissimo fratri ac generali procuratori

eiusque vices gerentibus et omnibus successoribus, officialibus et subditis nostris presentibus et futuris, quod omnia et singula supradicta prout superius continentur teneant et observent ac faciant ab omnibus inviolabiliter observari, et nunquam contraveniant aut permittant contra fieri ullo modo.

In cuius rei testimonium presens privilegium nostrum et publicum instrumentum fieri iussimus nostre magestatis sigilli soliti munimine roboratum, quia sigilla nova nondum fieri feceramus.

Datum Perpiniani, duodecimo kalendas augusti, anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo quarto.

A. vic[ecancellarius].

Signum + Petri Dei gratia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comiteque Barchinone et Rossilionis, qui hec laudamus, firmamus ac iuramus.

Testes huius rei sunt qui predictis presentes fuerunt, inclitus infans Petrus, comes Rippacurcie et Montanearum de Prades, dicti domini regis patruus, inclitus infans Iacobus comes Urgelli et vicecomes Agerensis dicti domini regis frater, et nobilis Raymundus Rogerii comes Pallariensis, et Galcerandus de Bello Podio maior domus, ac venerabiles Arnaldus de Moraria vicecancellarius, Hugo de Fonolletto canonicus Elnensis, Rodericus Didaci et Iohannis Ferdinandi Munionis, legum doctores, ac plures alii in magna multitudine congregati.

Sig+num mei Francisci Fuxi scriptoris dicti domini regis et auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominacionem eiusdem, qui predictis interfui eaque de mandato ipsius domini regis scribi, feci, cum literis rasis in linea prima, ubi dicitur “et p”, et in sexta ubi legitur “nos confirmamus et iuramus ad sancta Dei evangelia”, et in VIII^a ubi continetur “eiusque”, et in decima linea “ubi narratur”, et in linea prima testium ubi expressatur “infans Iacobus”, et in secunda linea testium ubi dicitur “Pallariensis”, et clausi.

[1344, juliol, 21]

Que ls hòmens de Perpinyà puxen usar e alegrar-se dels Usàties de Barsalona et Constitucions de Cathalunya, axí con los altres

lochs de Catalunya, mes per ço no és derogat als privilegis, custumes e uses de la dita [199r] vila. E que a corts generals sia appellada la vila de Perpinyà, axi con les altres ciutats e vilas.

Nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone et Rossilionis.

Considerantes quod reges Maioricarum hactenus liberari a nostre superioritatis dominio satagentes modos exquisiverunt varios quibus possent iura nostra, sub quadam dissimulatione subvertere a terris quas pro nobis tenebant in feudum Usaticos Barchinone, Consuetudines et Constituciones Cathalonie generales inter cetera abiecerunt, quamvis ab antiquo iuxta conventiones factas inter eos et reges Aragonum preteritos inconcusse servari ibidem debuissent; ex quibus vos consules et universitas ville Perpiniani et singulares ex vobis, nec non aliorum locorum comitatum Rossilionis et Ceritanie ac terrarum Coquiliberi, Vallispirii et Confluentis, tam videlicet nobiles et generosi quam prelati et ecclesiastice persone preiudicia et dampna varia suscepistis; ideo ad supplicationem humilem nobis per vos exhibitam super istis, cum presenti nostro privilegio et publico instrumento statuimus, ordinamus et concedimus graciose vobis Petro Rotundi, Arnaldo Iaufredi, Iohanni Fabri, Berengario de Arulis et Petro Botanova, consulibus universitatis ville Perpiniani nomine dicte universitatis et singularium eiusdem recipientibus et stipulantibus, et vobis notario subscripto tanquam publice persone, nomine omnium et singulorum dicte ville, ac etiam universorum et singulorum prelatorum, ecclesiasticarum personarum, nobilium, militum, personarum generosarum et omnium predictorum ac aliorum omniumque quorumcumque quorum interest seu interesse poterit stipulanti et recipienti, quod ex nunc perpetuo Usaticis Barchinone, Consuetudinibus, et Constitucionibus Cathalonie generalibus in ipsa villa Perpiniani et aliis universis et singulis locis dictorum comitatum et terrarum, uti et gaudere libere valeatis prout melius et plenius in ceteris locis Cathalonie observantur consuetudine ville Perpiniani qua cavetur, quod Usatici Barchinone non vendicant sibi locum infra dictam villam vel quovis alio usu contrario non obstante, quibus tamen consuetudinibus et usibus ac privilegiis aliis dicte ville in aliquo non intendimus derogare, immo eis uti possitis sicut prius, prout eis hactenus usi estis si vobis expediens videatur. [199v]

Statuimus preterea et concedimus vobis universis et singulis supradictis, quod quociens [*en blanc*] in futurum in Cathalonia per

nos vel successores nostros in dictis regnis et comitatibus iudicentur vel mandabuntur celebrari curie generales, tam vestri sindici dicte ville Perpiniani quam prelati, nobiles, milites, generosi, et alii supradicti ad ipsas curias evocentur ac vocari ad eas debeant et admitti, prout civitates et cetera ville ac prelati, nobiles, milites et generosi, et alii Cathalonie ad memoratas curias vocabuntur.

Et ut predicta maiori gaudeant firmitate, iuramus per Deum et eius sancta quatuor evangelia propriis manibus nostris tacta, predicta omnia et singula perpetuo facere observari, et non contra fieri a quocunque.

Mandantes per hoc presens privilegium nostrum et publicum instrumentum inclito infanti Iacobo carissimo fratri et generali procuratori eiusque vices gerentibus et omnibus successoribus, officialibus et subditis nostris presentibus et futuris, quod omnia et singula supradicta prout superius continentur, teneant et observent ac faciant ab omnibus inviolabiliter observari, et nunquam contra veniant aut permittant contra fieri ullo modo.

In cuius rei testimonium presens privilegium nostrum et publicum instrumentum fieri iussimus nostre maiestatis sigilli soliti munimine roboratum, quia nondum sigilla nova fieri feceramus.

Datum Perpiniani duodecimo kalendas augusti anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo quarto.

A. vic[ecancellarius].

Signum + Petri, Dei gratia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone et Rossilionis, qui hec laudamus, firmamus ac iuramus.

Testes huius rei sunt qui predictis presentes fuerunt, inclitus infans Petrus comes Rippacurcie et Montanearum de Prades, dicti domini regis patruus, inclitus infans Iacobus comes Urgelli et vicecomes Agerensis, dicti domini regis frater, et nobiles Raymondus Rogerii comes Pallariensis, et Galcerandus de Bello Podio maiordomus, ac venerabiles Arnaldus de Moraria, vicecancellarius, Hugo de Fonolletto canonicus Elnensis, Rodericus Didaci et Iohannes Ferdinandi Munionis, legum doctores, et plures alii in magna multitudine congregati.

Sig+num mei Francischi Fuxi, scriptoris dicti domini regis et auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominationem eiusdem, qui predictis interfui eaque de mandato ipsius domini regis scribi feci, cum raso et emendato in [200r] linea sexta decima ubi

dicitur “eiusque”, et in XVIII^a linea ubi variatur “sigilla nova fieri”, et in linea firme dicti domini regis ubi continetur “mitisque”, et in prima linea testium ubi expressatur “inclitus infans Iacobus”, et in II^a linea testium predictorum ubi dicitur “de Bello Podio”, et clausi.

195

[1344, juliol, 21]

Que·l batlle de Perpinyà no prenga alguns per habitans de la vila sinó ab consell dels cònsols.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, *Maioricarum*, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Fideli nostro baiulo Perpiniani presenti et qui pro tempore fuerit vel eius locum tenenti. Salutem et gratiam.

Quia pro parte consulum proborum hominum et universitatis ville Perpiniani et tocius generalis comitatus Rossilionis fuit nobis humiliter supplicatum, quod cum in admitendo pro habitatoribus dicte ville homines extraneos alibi commorantes fraudes sepius comitantur, et preiudicia pluribus irrogantur dignaremur super eis decens remedium adhibere; ideo ipsam supplicationem ut rationi consonam admittentes, vobis dicimus et mandamus quatinus de cetero in predictis fraudes huiusmodi sollicite evitetis.

Volentes et ordinantes quod de cetero receptione dictorum extraneorum pro habitatoribus dicte ville faciatis caute cum consilio consulum dicte ville qui habent noticiam personarum.

In cuius rei testimonium presentem fieri iussimus nostre magestatis sigillo soliti munimine roboratam; quia sigilla nova nondum fieri feceramus.

Datum Perpiniani duodecimo kalendas augusti anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo quarto.

A. vic[ecancellarius].

196

[1368, març, 15]

Ordinació del senyor rey que assats és que·ls habitants de Perpinyà fassen contínua residència en la vila, posat que lurs mullers

estien per pensar lurs possessions o altres necessitats en altres lochs.

Petrus, Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Dilectis et fidelibus nostris vicariis, baiulis, ceterisque officialibus comitatus Rossilionis et Ceritanie presentibus et futuris, ad quos presentes pervenerint vel eorum locatentibus. Salutem et dilectionem.

Pro parte consulum et proborum [200v] hominum ville Perpiniანი extitit querula insinuatione monstratum nobis quod vos seu aliqui vestrum non nullis habitatoribus ipsius ville qui staticum dicte ville iurarunt et cum eorum uxoribus et familis continuam residenciam fecerunt in eadem per certum tempus prefixum in privilegiis et statutis universitati dicte ville indultis, predicta privilegia et consuetudines antiquas ac usus eorundem ex inde observatos tenere contempnitis, et etiam observare pretendendo quod iuxta quandam ordinationem inde editam uxor cuiuslibet habitantis tenetur morari continue in dicta villa et non debet exire eandem, esto quo maritus suus reperiatur personaliter larem fovendo in dicta villa et plures alias rationes frustratorias allegando ob quod iidem habitantes existunt frequenter vexati, et diversis laboribus fatigati nedum in ipsorum dampnum maximum, quin potius in predictorum privilegiorum et consuetudinum lesionem evidentem.

Quamobrem predicti consules et probi homines nobis humiliter supplicarunt ut super hiis dignaremur debite providere; nos vero attendentes quod secundum iamdicta privilegia et antiquas ordinationes et consuetudines ac earundem mentem existentibus seu habitantibus uxoribus habitatorum dicte ville continue in dicta villa seu maiori parte familie sue seu liberorum suorum habitatores predicti possunt extra dictam villam state pro agriculturis eorum colendis ubicunque fuerint vel causa mercandi vel pro quibuscunque aliis suis negociis gerendis ad libitum voluntatis, et tales sic stantes iuxta dictas concessionem et consuetudines debent ut veri habitatores dicte ville reputari et per officiales nostros ut habitatores deffendi.

Attendentes etiam quod secundum verum sensum et mentem earundem ordinationum predictis habitatoribus continuam facientibus residenciam, dato quod aliquibus temporibus sint eorum uxores absentes verius et forcius veri habitatores maneant quam si veri essent absentes et uxores presentes, et quod uxori ex persona viri statica

fori statuuntur et non viro ex persona uxoris, volumus vobisque vestrum singulis mandamus ex certa sciencia et consulte, quatinus vobis habitatores dicte ville qui nunc sunt vel pro tempore fuerint continuam faciant residenciam in dicta villa iuxta privilegia, statuta et consuetudines pretactas, esto quod uxores eorum occurrente casu pro procurandis et gerendis eorum negociis aliquibus temporibus annis faciant alibi statica seu mansiones. Nichilominus earum maritos pro veris habitatoribus habeatis et defendatis sicut [201r] haberetis ipsos deffendere uxoribus eorum continuam facientibus residenciam in villa preffata, et hoc non mutetis aliqua ratione, quoniam visis ad plenum et discussis in nostro consilio dictis ordinacionibus et consuetudinibus sic decernimus providendum.

Datum Barchinone XV^a die marcii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo octavo.

Visa Ro[ma].

197

[1368, novembre, 15]

Privilegi que-ls habitans de Perpinià són tenguts fer residència dins la vila ab lurs mullers e companynes o maior part d'aquells per la terssa part de-l ayn, e en les quatre festes sol-lempnes de-l ayn, e non més avant.

Nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Nobili et dilecto consiliario nostro Arnaldo d'Orcau, militi, gerenti vices gubernatoris in comitatibus Rossilionis et Ceritanie, vicario Rossilionis et baiulo ville Perpiniani et aliis nostris officialibus quibuscunque vel eorum locatenentibus. Salutem et dilectionem.

Supplicarunt nobis Ermengaldus Martini burgensis, et Petrus Fabri mercator, syndici universitatis ville ipsius, ut cum aliqui dicte ville habentes et tenentes domos et hospicia, vel non extra villam predictam, et qui suum domicilium fovere in villa eadem iurarunt sint astricti fovere domicilium ibidem per duas anni partes cum uxore et familiis suis vel maiori parte eorum, iuxta ordinacionem seu consuetudinem ville preffate per nos aut predecessores nostros factam sustinuerint dampna inmensa et quamplurimos sumptus eos subire oporteat huiusmodi ratione, ordinacionem seu consuetudinem ipsam moderare de benignitate nostra regia dignemur.

Nos itaque supplicacioni eidem favorabiliter annuentes ac dampna que inde sequi possent nostris subditis antedictis evitare, volentes vobis et cuilibet vestrum dicimus et mandamus quatinus predictis facientibus cum uxore et familiis suis vel maiori parte eorum in villa preffata domicilium ipsorum per terciam partem anni et existentibus presentibus in villa eadem per quatuor festa sollempnia ad fovendum amplius eorum domicilium in villa prelibata eos de cetero nullatenus compellatis ordinacione seu consuetudine predicta in aliquo non obstante.

Datum Barchinone quintadecima die novembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo octavo.

Petrus can[ellarius].

Rex P[etrus]. [201v]

198

[1382, juny, 10]

Que ls habitants de Perpinyà quant iuren la habitació, ultra le pena de cent solidos a què s obligam a la cort del batlle, se han obligar a pena d'altres cent solidos al consolat de Perpinyà.

Nos Petrus, Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie, ut incole aliorum locorum qui se vicinos seu habitatores ville Perpiniani faciunt ad tenendum et servandum vicinitatem seu habitacionem ville ipsius firmiter astringantur.

Ad humilem supplicacionem fidelium nostrorum Ermengaldi Grimaldi burgensis, et Iacobi Costa, legum doctoris ville Perpiniani nunciorum noviter ad nos destinatorum per universitatem dicte ville pro inde nobis factam, tenore presentis carte nostre statuendum ducimus et etiam ordinandum, quod quicumque forensis qui se vicinum seu habitorem dicte ville Perpiniani facere voluerit ad dictum vicinatum nullatenus aliter admittatur, nisi prius obligaverit se, quod casu quod dicto vicinatu seu habitacioni renunciare voluerit vel se ad locum in quo faciebat antea incolatum aut alibi transferre seu remeare ultra penam centum solidorum ad quam curie nostre dicte ville se obligare consuevit ad exsolvendum penam aliorum centum solidorum barchinonensium, cuius medietas operi murorum dicte ville Perpiniani et residua medietas operi ecclesie

beati Iohannis ville eiusdem integre adquiratur, faciat ydoneam et specialem obligacionem.

Quare per hanc mandamus vicario et baiulo dicte ville eorumque locatenentibus, nec non consulibus dicte ville presentibus et futuris, quod statutum et ordinacionem nostra predicta firma habeant, teneant, et observent, et faciant ab aliis inviolabiliter observari, et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant quavis causa.

In cuius rei testimonium presentem cartam nostram inde fieri iussimus nostro sigillo pendenti munitam.

Datum Valencie decima die iunii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo secundo.

Narcissus pmo.

199

[1365, desembre, 19]

Privilegi e ordinació reyal, que·ls habitants de Perpinyà, posat que haien cases, honors, terres e possessions en altre loch, vila o castell, no són tenguts res contribuir en algunes obres de murs, valls, o altres fortalesses dels dits lochs, si no tant solament en les obres de la vila de Per[202r]pinyà.

Nos Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Considerantes antiquitus inclitum Iacobum quondam regem Maioricarum, cum littera sua data Perpiniani duodecimo kalendas aprilis anno Domini millesimo trecentesimo tricesimo tercio, ordinasse omnes possessiones habentes in castris vel eorum terminis qui ex operibus dictorum castrorum comodum et utilitatem sentire dubium non existat in posterum in eisdem operibus contribuere debere, exceptis hominibus ville Perpiniani possessiones habentibus in cunctis locis qui in operibus dicte ville contribuere sunt astricti, ut hec et alia in dicta ordinatione lacius continentur.

Considerantes etiam pro parte vestri consulum et proborum hominum universitatis dicte ville fuisse nobis humiliter supplicatum, ut cum dicta universitas tam pretextu doni nobis facti in auxilium guerre vigentis inter nos et regem Castelle pro deffensione regnorum et terrarum nostrarum, quam in reparacionibus menium predictorum et in aliis necessariis tuicionem et deffensionem dicte ville existat

quam plurimum perpessa quam etiam propter alia quam plurima onera que dictam universitatem frequenter sustinere oportet, dignemur predictam ordinationem per quoscunque facere observari et eisdem inviolabiliter de subscripto remedio providere.

Igitur, vestris in hac parte supplicationibus condescendentes benigne tenore presentis statuimus et ordinamus, quod de cetero dicti homines habitantes in villa Perpiniani non teneantur aliquid contribuere sive dare in operibus murorum et vallorum noviter fiendorum seu quovis modo reparandorum in quibuscunque locis, castris, seu villis in quibus dicti homines seu singulares dicte ville habeant, teneant et possideant terras, honores, bona et possessiones, nisi solum et dum taxat in operibus murorum et vallorum ville predictae, quinymo ab eisdem sint quitii et exempti iuxta ordinationem pretactam.

Mandantes per hanc eandem gubernatori nostro generali eiusque vices gerentibus universisque et singulis officialibus et subditis nostris presentibus et futuris, ad quos presentes pervenerint, quatinus ordinationem, concessionem, et provisionem nostras huiusmodi teneant firmiter et observent, et teneri ac servari faciant inviolabiliter per quoscunque.

In cuius rei testimonium presentem fieri et nostro sigillo pendenti iussimus comuniri.

Datum Barchinone decima nona die decembris [202v] anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo quinto, nostrique regni tricesimo.

P. canc[ellarius].

200

[1362, agost, 26]

Que-ls habitants de Perpinyà no són tenguts gaytar ne fer algun altre servey en algun loch, si no tant solament en la vila de Perpinyà.

Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Nobili et dilecto consiliario Raymundo Alamanni de Cervilionne, militi, gerenti vices gubernatoris in comitatibus Rossilionis et Ceritanie, vicario Rossilionis aliisque officialibus nostris vel eorum locatenentibus. Salutem et dilectionem.

Intimantibus nobis fidelibus nostris Ermengaldo Martini burgenſe, et Petro Fabre, nunciis universitatis ville Perpiniani ad noſtram preſenciam deſtinatis percepiſimus quod licet nonnulli et diverſi homines caſtrorum Forencium terre Roſſilionis et Valliſpirii ſe fecerint habitatores Perpiniani et promiſerint ibi eorum tenere et fovere incolata ſive domicilia, et per conſequens iuraverint eaque iuranda et tenenda ſunt et ſervanda per habitatores Perpiniani, faciendo excubiam et alia ad que teneantur, prout alii antiquiores cohabitatores eorum facere tenentur atque debent.

Attamen voſ ſeu aliqui veſtrum ad inſtanciam illorum quorum primitus erant homines ſupradicti ad faciendum excubiam ſive gaytam in caſtris ſeu locis quorum fuerunt ab antiquo eoſdem homines compellit ſicut fertur, de quibus ſi ita eſt et non inmerito cogimur admirari, cum hoc redundet et redundare videatur in preiudicium libertatum et privilegiorum indultorum ville Perpiniani, puta cum nemo teneatur duobus locis ſervicium facere personale.

Quare a nobis ſuper hoc iuſticie remedio implorato vobis et cuilibet veſtrum dicimus et expreſſe mandamus, quatinus conſtituo vobis ipſos homines caſtrorum et locorum predictorum habitatores ville Perpiniani ſe feciſſe et habitaculum ſive ſtatge Perpiniani iuraviſſe, ipſos ſeu aliquem ipſorum ad faciendum ſeu preſtandum aliquod ſervicium in aliqua parte extra villam Perpiniani nullatenus compellatis.

Quinymo privilegia et alias immunitates indultas dicte ville Perpiniani eiſdem obſervetis plenarie, ſicut aliis cohabitatoribus eiſdem. Taliter ſuper hiis voſ habendo, quod univerſitas dicte ville ſeu dicti homines nullam a vobis materiam habeant comquerendi.

Datum Barchinone vicesima ſexta die auguſti, anno a Nativitate Domini milleſimo trecentefimo ſexageſimo ſecundo.

P. can[ellarius]. [203r]

[1344, juliol, 21]

Que-ls oficials del comptat de Roſelló són tenguts assegurar de tanir taula en la fi de lur trienni, ſegons les Conſtitucions de Catalunya.

Nos Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone et Rossilionis; considerantes quod villa Perpiniani et alie ville ac loca universa et singula comitatum Rossilionis et Ceritanie ac terrarum Coquiliberi, Vallispirii et Confluentis, pro exequutione iusticie per nos capta occasione rebellionis facte contra nos per inclitum Iacobum de Maioricis, qui ea omnia pro nobis tenebat in feudum ad nostram superioritas et immediatum dominium noviter sunt reducta, quodque dicti comitatus et terre sunt inter limites Cathalonie constituti.

Et quia una et eadem terra seu principatus, eodem debet iure censerri, ideo supplicacioni nobis propterea exhibite reverenter per Petrum Rotundi, Arnaldum Iauffredi, Iohannem Fabri, Berengarium de Arulis et Petrum Bocanove, consules ville Perpiniani nomine suo et universitatis dicte ville et singularium ex eadem favorabiliter annuentes, cum presenti carta nostra et publico instrumento statuimus, ordinamus atque concedimus consulibus, probis hominibus et universitati ipsius ville, quod de cetero officiales quicumque fuerint temporibus successivis in dicto comitatu Rossilionis et terris sibi adiacentibus teneantur a triennio in triennium antequam uti presumant officio, quod per nos comitetur eisdem assecurare de tenendo tabulam et alia faciendo que facere tenentur officiales ceteri Cathalonie, iuxta constituciones Cathalonie generales.

Intendimus tamen quod ad omnes officiales predictos quibus noviter per nos officia sunt comissa, quod triennium ipsorum incipiat in Carniprivo quadagesima proxime subsequenti in fine cuius et non aliter ad dictam tenendam tabulam sint astricti, iurantes per Deum et eius sancta quatuor evangelia corporaliter per nos tacta predicta omnia et singula observare et ab omnibus inviolabiliter facere observari, ut superius continetur.

Mandantes per presentem cartam nostram et publicum instrumentum inclito infanti carissimo fratri et generali procuratore eiusque vices gerentibus et omnibus successoribus, officialibus et subditis nostris presentibus et futuris, quod omnia et singula supradicta prout superius continentur teneant et observent ac faciant ab omnibus inviolabiliter observari, ac nunquam contraveniant aut permittant contra fieri ullo modo.

In cuius rei testimonium presens privilegium nostrum et publicum instrumentum fieri iussimus nostre magestatis sigilli [203v] soliti munimine roboratum quia sigilla nova nondum fieri feceramus.

Datum Perpiniანი duodecimo kalendas augusti anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo quarto.

A. vic[ecancellarius].

Signum + Petri, Dei gratia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone et Rossilionis qui hec laudamus, firmamus ac iuramus.

Testes huius rei sunt qui predictis presentes fuerunt, inclitus infans Petrus comes Rippacurcie et Montanearum de Prades, dicti domini regis patruus, inclitus infans Iacobus comes Urgelli vicecomes Agerensis dicti domini regis frater; et nobiles Raymundus Rogerii comes Pallariensis, et Galserandus de Bello Podio maiordomus, ac venerabiles Arnaldus de Moraria vicecancellarius, Hugo de Fonolletto canonicus Elnensis, Rodericus Didaci et Iohannes Ferdinandi Munionis, legum doctores, et plures alii in magna multitudine congregati.

Sig+num mei Francisci Fuxi, scriptoris dicti domini regis et auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominacionem eiusdem, qui predictis interfui et hec scribi feci cum raso in linea secunda, ubi continetur "pro exequcione iusticie per nos capta", et in eadem ubi legitur "facte", et in III^a linea ubi expressatur ea omnia "pro", et in XI^a ubi dicitur "eiusque", et in eadem ubi narratur "vari ut", et in prima linea testium ubi legitur "infans", et clausi.

202

[1354, febrer, 2]

En qual manere se deu procesir quant los jutges de la taula són recusats per suspitores, ne qui deu conéxer dels suspitats.

Nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Attendentes quod sicut sindici brachii secularis civitatum, villarum atque locorum nostrorum omnium Cathalonie congregati de nostri mandato ante nostri presenciam Barchinone exposuerunt humiliter conquerendo, quod dudum a nostra curia alique littere emanarunt que diriguntur inquisitoribus tabularum que de triennio in triennium per regentes officia in Cathalonia sunt tenende, et que continent in effectu, quod ipsi inquisitores non possint inquirere nec contra ipsos officiales procedere absque persona aliqua quam

nos eis adiungimus, et absque quaquidem persona iidem inquisitores seu iudices super eis aliquatenus non procedant pro eo quia dicti officiales pretendunt eis esse suspectos inquisitores seu iudices memoratos; ex quibus si fieret in futurum [204r] dampna, dispendia et gravamina plurima pluribus sequerentur.

Nam omnes officiales per consequens allegarent se habere suspectos iudices tabule antedictae, ne contra eosdem sententia posset ferri; ideo supplicantibus nobis humiliter sindicis antedictis, tenore presencium providemus quod dicta occasione non impediemus cognitionem inquisitorum seu iudicem preffatorum, quinimo revocamus presentibus omnes et singulas litteras a nostra curia hactenus in contrarium emanatas.

Sic tamen quod si aliquis forcitan recusavit vel de cetero unum aut duos ex dictis inquisitoribus recusabit, in recusacione tali generalis Cathalonie constitucio observetur que innuit super recusacione delegatorum iudicum certam formam, quodque iudices seu inquisitores qui recusati non fuerint de huiusmodi recusacione cognoscant iuxta formam capituli curie generalis Cathalonie continentis quod nos vel procurator noster non impediemus in totum vel in partem, nec nobis reservabimus dictam inquisicionem aut continuacionem vel pronunciacionem ipsius aut partem eiusdem, immo nos et procurator ac officiales nostri mandemus et mandari faciamus exequcioni quecunque per dictos inquisitores fuerint iudicata.

Et interim durante cognicione recusacionis, et in casu etiam quo fuerit declaratum inquisitores qui fuerint recusati suspectos existere alii inquisitores non recusati valeant sibi alios inquisitores eligere loco illorum qui tanquam suspecti fuerint recusati cum quibus in negociis tabule possint procedere.

Et questiones ipsius tabule fine debito terminare in casu vero quo aliquis vellet omnes illos tres iudices recusare non admittatur recusacio ipsa talis, nam verisimile non videtur quod omnes ipsi tres inquisitores alicui fuit suspecti.

Mandantes per has easdem universis et singulis inquisitoribus et iudicibus tabularum ipsarum, nec non officialibus et subditis nostris Cathalonie presentibus et futuris, quod hanc nostram provisionem observent et faciant inconcusse ab aliis observari et contra non veniant quavis causa.

In cuius rei testimonium presentem fieri iussimus nostro sigillo munitam.

Datum Barchinone secunda die febroarii anno a Nativitate Domini M^o trecentesimo quinquagesimo quarto.

Sigill[ata].

203

[1354, febrer, 2]

Que·ls jutges de la taula ans que prengen lur salari haien assegurar en poder dels ordinaris que les qüestions davant ells move·dors determenaran dins spasi de quatre meses, e si aquelles qüestions no deter[204v]men dins lo dit temps o dins I any comptador del die que hauran resebut lur salari ultra les penes contengudes en les constitucions de Cathalunya, sien tenguts restituir lo salari als ordinaris de qui·ls hauran resebut, ço és aquel o aquells jutges per culpa de qui haurà stat que les dites qüestions no sien termenades, e no res meyns a lurs mecions e sens salari haien determenar les dites qüestions.

Nos Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Attendentes quod iuxta constituciones Cathalonie generales inquisitores seu iudices tabularum quas regii officiales tenere de triennio in triennium sunt astricti, omnes et singulas qüestiones atque demandas que contra officiales iam dictos coram ipsis iudicibus proponuntur determinare tenentur infra tempus in constitucionibus Cathalonie de hoc loquentibus assignatum quod iudices ipsi expresse contempnunt facere et complere etiam recepto per eos salario hac de causa, cuius occasione ut syndici brachii secularis civitatum, villarum, atque locorum nostrorum Cathalonie congregati in nostra presencia Barchinone proposuerunt verbotenus generale predictum et tota res publica Cathalonie principatus dampnum incurrit notabile et lesionem patitur evidentem.

Ideo dictis sindicis inde nobis supplicantibus reverenter huius serie ordinamus quod dicti inquisitores seu iudices antequam peccuniam taxati eis salarii pro predictis recipiant, teneantur et habeant assecurare ydonee ad cognitionem ordinariorum ubi dictam securitatem prestabunt quod questiones easdem diffinient infra tempus in huiusmodi constitucionibus expressatum.

Et si dicti inquisitores seu iudices forcitan questiones predictas seu inquisiciones inde fiendas infra tempus quatuor mensium non

difinient seu decident ut continetur in constitutionibus antedictis vel infra annum a receptione dicti salarii computandum; quod lapso anno predicto iidem inquisitores seu iudices ultra penas in constitutionibus ipsis expressas ordinariis memoratis, salarium quod inde receperint restituere teneantur ille vel illi videlicet quorum culpa eedem questiones non fuerint terminate.

Et nichilominus teneantur questiones decidere eo firme predictas eorum sumptibus et expensis.

Mandantes per hanc eandem universis et singulis inquisitoribus et iudicibus sepefatis [205r] per hanc nostram ordinationem observent et teneant inconcusse atque tenenda et observanda ordinarii antefati predictos iudices seu inquisitores compellant si fuerit opportunum quibus iniungimus cum presenti quod ea protinus exsequantur.

Datum Barchinone secunda die febroarii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo quarto.

Sigill[ata].

204

[1354, febrer, 2]

Que a algun no sia comanat offici de iurisdicció ne a altre regidor per ell, tro que haia tenguda taula.

Petrus, Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Universis et singulis huiusmodi literas inspecturis presentibus et futuris. Salutem et dilectionem.

Olim sicut per syndicos brachii secularis civitatum, villarum, atque locorum nostrorum omnium Cathalonie congregatos ad nostrum mandatum in nostri presencia Barchinone eis parlamentum celebrantis ibidem generale fuit expositum reverencia humili conquerendo nos providimus pluribus de officiis iurisdictionem habentibus qui iam rexerunt vel nunc regunt officia pro quibus iuxta constitutiones Cathalonie generales tenere tabulam astringuntur quam nondum proculdubio tenentur; et de provisione huiusmodi tacito machinose vel aliter exquisito procurarunt a nobis quod aliis fiat loco ipsorum comissio de officiis antefactis, ut cum tenuerint tabulam dictis aliis remotis ab ipsorum officiorum regimine ipsas iam ipsa tenentibus officia ut prefertur postmodum dicta officia

comitantur; cumque ex talibus constitutionibus memoratis sicut asseritur lesio evidens inferatur.

Et fuerit nobis humiliter supplicatum super predictis remedium debitum adhiberi, ideo ipsa supplicatione ut iusta benigne admissa volentes ne aliqui a modo super predicta tangentibus nostri propositi sicut ignari quod in concusse constitucio super hoc facta omnino servetur.

Mandamus vobis quod contra eam non permittatis a quoquam aliquid fieri in futurum.

Datum Barchinone secunda die febroarii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo quarto.

Sigill[ata].

205

[1362, març, 15]

Que algun official no sia admès a algun offici de iuredicció, tro que haia tenguda taula, e sia en aquella absolt de l' offici que haurà tengut ne posat que n' sia absolt dins tres anys après deu tenir altre offici de iurisdicció. [205v]

Petrus, Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Nobili et dilecto consiliario nostro Raymundo Alamanni de Cervilione militi gerenti vices gubernatoris in comitatibus Rossilionis et Ceritanie. Salutem et dileccionem.

Cum iuxta constitutiones Cathalonie generales omnes officiales et aliis ordinarii de triennio in triennium debeant et teneantur ab eorum comissis officiis amoveri et tenere tabulam de gestis et comissis per eosdem, nosque propter inopiam peritorum que viguit in villa Perpiniანი a tempore mortalitatis citra dederimus locum quandoque ut aliqui licet officia nostra rexerint pro quibus tabulam non tenerant nec ab inquisitoribus eorundem absoluti fuerant ut decebat reducerentur admitterentur ad illud idem officium seu aliud nostrum iurediccionis nuncque cesset causa propter quam tunc inducti fuimus ad sustinendum predicta precipue cum reperiat ad presens dictorum peritorum copia in dicta villa, propterea vobis dicimus et expresse mandamus quatinus a modo Constitutiones Cathalonie super predictis editas, non obstante usu quandocunque

per nos hactenus observato, omnino observetis taliter quod nullum iudicem seu alium qui officia nostra regia tenuerint ad aliud officium admittatis donech absoluti fuerint a comissis per ipsos in officiis supradictis nec etiam obtenta dicta absolucione in triennio tunc sequenti per quod dictum rexerint officium cum sic fieri debeat pretextu constitutionum superius allegatarum.

Datum Valencie, quinta decima die marcii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo secundo.

Guillermus de Palou.

206

[1365, abril, 21]

Que aquell qui ten lo tauler dels clams e reraclams de la cort del batlle de Perpinyà sia tengut tanir taula, axí com los altres oficials reyals usants de iuredicció.

Nos Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Quia secundum Constitutiones Cathalonie generales quilibet officialis regius qui iurediccionem utatur tenere tabulam est astrictus et tenens tabularum curie baiuli Perpiniani vocatum *Dels clams et reraclams* iurediccionem utatur.

Propterea ad supplicationem nunciorum ville Perpiniani in nostra curia presencium huius serie ordinamus quod te[206r]nens nunc dictum tabularium et qui pro tempore tenuerit in futurum astringatur tenere tabulam prout alii officiales regii iurediccionem utentes tenere tabulam astringuntur.

In cuius rei testimonium hanc fieri iussimus nostro sigillo munitam.

Datum Dertuse XXI^a die aprilis anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo quinto.

R[odericus] Nepotis.

207

[1362, agost, 16]

Que algun que haia tengut offici de iuredicció no tenga altre offici fins haia tenguda taula e sie absolt, ne dins lo trienni sagüent posat que sia absolt.

Petrus, Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Nobili et dilecto consiliario nostro Raymundo Alamanni de Cervilione militi gerenti vices gubernatoris in comitatibus Rossilionis et Ceritanie. Salutem et dilectionem.

Pridem per alias nostras vobis scripsisse recolimus literas sub hac forma:

“Petrus Dei gratia rex Aragonum et cetera.

Nobili et dilecto consiliario nostro Raymundo Alamanni de Cervilione militi gerenti vices gubernatoris in comitatibus Rossilionis et Ceritanie. Salutem et dilectionem.

Cum iuxta Constitutiones Cathalonie generales omnes officiales et alii ordinarii de triennio in triennium debeant et teneantur ab eorum comissis officiis amoveri et tenere tabulam de gestis et comissis per eosdem; nosque propter inopiam peritorum que viguit in villa Perpiniani a tempore mortalitatis citra dederimus locum quandoque ut aliqui licet officia nostra rexerint pro quibus tabulam non tenerant nec ab inquisitoribus eorundem absoluti fuerant ut decebat reducerentur et admitterentur ad illud idem officium seu aliud nostrum iurisdictionis nuncque cesset causa propter quam tunc inducti fuimus ad sustinendum predicta precipue cum reperiatur ad presens dictorum peritorum copia in dicta villa.

Propterea vobis dicimus et expresse mandamus quatinus a modo Constitutiones Cathalonie super predictis editas, non obstante usu quocunque per vos hactenus observato omnino observetis, taliter quod nullum iudicem seu alium qui officia nostra regia tenuerint ad aliud officium admittatis, donec absoluti fuerint a comissis per ipsos in officiis supradictis, nec etiam obtenta dicta absolucione in triennio tunc sequenti per quod dictum rexerint officium cum sic fieri debeat pretextu [206v] constitutionum superius allegatarum.

Datum Valencie quinta decima die marcii anno infrascripto.”

Verum cum velimus omnino ut Constitutiones Cathalonie generales super predictis edite penitus observentur; idcirco ad humilem supplicationem nobis factam per fideles nostros Ermengaldum Martini burgensem et Petrum Fabre ville Perpiniani nuncios per universitatem ville Perpiniani nobis missos vobis dicimus et mandamus expresse, quatinus aliquem iudicem seu alium quamvis qui officia regia nostra tenuerit, ad eadem officia vel alia quecumque minime admittatis, donec absoluti fuerint a tabula quam tenere debent ra-

cione officiorum eorumdem, nec etiam obtenta dicta absolute in triennio tunc sequenti cum nec fieri debeat iuxta Constitutiones Cathalonie supradictas.

Datum Barchinone XVI die augusti anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo secundo.

P. canc[ellarius].

208

[1393, febrer, 8]

Que nagun puxa ésser vager d'aquella vageria d'on és nadiu, o en la qual és domiciliat.

Iohannes Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Dilecto et fidelibus nostris gubernatori comitatum Rossilionis et Ceritanie, vicario Rossilionis et Vallispirii vel eorum locatenenti, nec non consulibus ville Perpiniani. Salutem et dilectionem.

Bernardus Eybrini consul et Ermengaudus Grimaudi, nuncii ville Perpiniani in nostri curia residentes, gravi querela exposuerunt suppliciter coram nobis, quod sicut ad eorum noviter pervenit auditum per nos provisum fuit de predicta vicaria Rossilionis et Vallispirii persone vel personis originariis et domiciliatis infra ipsam vicariam quod factum fuisse asserunt contra mentem constitutionis per dictum regem Alfonso editae, super hiis in curia Montealbi, que habet quod in vicariis Cathalonie non ponantur vicarii habentes domicilia in eisdem vel si inde fuerint oriundi et per consequens in universitatis ville et vicarie predictarum et singularium earumdem preiudicium evidens atque dampnum.

Quamobrem nuncii ipsi nobis humiliter supplicarunt super predictis debite provideri; nos vero supplicatione huiusmodi suscepta benigne vobis et vestrum singulis dicimus et mandamus, quatinus si ille vel illi quibus per nos de officio dicte vicarie provisum est domicilia habent [207r] in ipsa vicaria vel inde oriundi sunt eum vel eos ad exercitium dicti officii nullatenus admittatis, donec nos vocatis vocandis ac discusso plene negocio aliter si hoc suadebit iusticia duxerimus ordinandum, nos vero dictus gubernator prefigatis eis terminum viginti dierum infra quem si sua putaverint interesse per se vel procuratorem ydoneum compareant in nostri

audiencia proposituri rationes si quas asserant se habere, quibus sint ad dicti officii exercitium admittendi.

Datum Valencie, VIII^a die febroarii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo XC^o tercio.

G[uillermus] de Vallesicca.

209

[1344, octubre, 30]

Privilegi que·ls hòmens de Perpinyà poden trer de tots lochs de la senyoria del senyor rey blats e altres mercaderies, axí con farien los hòmens d'aquells lochs. Exceptat les coses vedades per statuts e ordinacions d'aquells lochs.

Nos Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Circa melioramentum ville nostre Perpiniaci ac habitatorum in eadem, que cum regno Maioricarum ac aliis terris que inclitus Iacobus olim rex Maioricarum in Cathalonia possidebat ex iustis et legitimis causis pro quibus exsequcione fecimus contra ipsum ac agentes et terras nostro dominio rebellantes nobis pleno iure extitit devoluta, ut convenit, intendentes ad supplicationem fidelium nostrorum Guillelmi Rubei militis, Bernardi Olibe legum doctoris et Arnaldi Imfredi, consulis dicte ville, nunciorum vestri fidelium nostrorum consulum ac proborum hominum dicte ville, tenore presentis carte nostre perpetuo valiture, concedimus vobis dilectis consulibus, probis hominibus et universitati ville predicte et singularibus eiusdem presentibus et futuris, quod ab omnibus et singulis civitatibus et locis regnorum et terrarum nostrarum possitis extrahere blada et alias mercaturas libere et absque exaccione quacunque, prout cives et habitatores civitatum Barchinone et Maioricarum extrahunt et possunt extrahere et etiam consueverunt. Exceptis tamen rebus prohibitis in quibus usus et consuetudines regnorum et terrarum nostrarum teneri omnino volumus et etiam observari.

Mandantes per presentem procuratori nostro generali eiusque vices gerentibus, gubernatoribus, ceterisque officialibus nostris presentibus et futuris, quod concessionem nostram huiusmodi vobis perpetuo observent et faciant inviolabiliter observari et contra ipsam non veniant nec aliquem contra venire permittant aliqua ratione.

In cuius rei te[207v]stimonium presentem cartam nostram vobis fieri et sigillo nostro pendenti iussimus sigillari.

Datum Barchinone tercio kalendas novembris anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo quarto.

A. vic[ecancellarius].

Signum + Petri, Dei gracia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Testes sunt inclitus infans Petrus Rippacurcie et Montanearum de Prades comes, inclitus infans Raymundus Berengarii Impuriensis comes, Petrus dominus de Exerica, Nicholaus de Iaumille comes Terre Nove, Petrus de Fonolletto vicecomes Insule.

Signum + Mathei Adriani, dicti domini regis scriptoris, qui mandato eiusdem hec scribi fecit cum raso et rescripto in linea tercia, ubi dicitur "Arnaldi", et clausit.

210

[1344, octubre, 30]

Que posat que-l hom de Perpinyà faça clam d'alcun strans trobat dins la vila de part del deute, emperò l'empara se deu fer de tota la quantitat de què serà lo deuta.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Fideli suo baiulo ville Perpiniani qui nunc est vel pro tempore fuerit, vel eius locumtenenti. Salutem et gratiam.

Intimantibus nobis fidelibus nostris Guillermo Rubei milite, Bernardo Olibe legum doctore, et Arnaldo Iaufredi consules ville nostre predicte, et nunciis fidelium nostrorum consulum et proborum hominum dicte ville Perpiniani percepimus quod in curia comissi vobis officii tales stilus de usancia observantur, quod si aliquis dicte ville cui per aliquem extraneum aliqua debetur peccunie quantitas coram vobis aut in dicta curia de quarta vel quinta seu alia debiti parte facit clamum contra extraneum supradictum, vos ad creditoris instanciam de bonis dicti debitoris in dicta villa existentibus pro toto debito emparam non facitis, sed tantum tot de dictis bonis emparatis que ad dicti clami quantitatem ascendunt, propter quod multociens hominibus dicte ville qui ob dictorum debitorum

favorem de modica quantitate clamum faciunt debita amittuntur, habitantesque in eadem magnum inde sustinent detrimentum.

Quamobrem ad dictorum nunciorum ingentem instanciam sic per presentem statuendum ducimus et etiam ordinandum, quod quamvis per creditores in dicta villa habitantes pro debitis que eis per extraneos debeantur de toto debito [208r] clamum non fiat sed tantum de aliqua parte sui tot de bonis dictorum debitorum extraneorum que in dicta villa reperientur per vos seu dictam curiam emparentur, que tocius debiti equipolleant quantitati ad hoc ut habitatoribus dicte ville super creditis eis per extraneos debitis melius iusticia valeat exhiberi.

Mandantes vobis quod statutum et ordinationem huiusmodi quas durare volumus dum de nostre processerit beneplacito voluntatis, iuxta tenorem ipsius totaliter observetis et observari totaliter faciatis, nec contra ipsum veniatis nec aliquem contravenire permittatis aliqua ratione dum vobis placuerit ut preferitur.

Datum Barchinone, tercio kalendas novembris anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo quarto.

A. vic[ecancellarius].

211

[1344, octubre, 30]

Revocació del privilegi e custuma antiga de Perpinyà, per la qual cascun habitador de Perpinyà podia guisar e assegurar dins la vila qui-s volia.

Nos Petrus, Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Quia pro parte fidelium nostrorum Guillermi Rubei militis, Bernardi Olibe legum doctoris et Arnaldi Iaufredi, consules ville nostre Perpinani, nunciorum vestri fidelium nostrorum consulum et proborum hominum dicte ville nobis cum instancia suplicatum extitit, quod cum ex privilegio et usu in dicta villa hactenus observatis quelibet privata persona ville eiusdem possit guidare et assecurare quacunque personam extraneam cum omnibus bonis suis, tam in accedendo ad villam predictam et in eadem commorando quam ab eadem etiam recedendo; ita quod dicto durante guidatico contra guidaticos predictos vel ipsorum bona pro debitis vel alia actione civili per officiales nostros procedi non potest, et hoc in dicte vil-

le et habitantium in eadem ac rei publice ville eiusdem magnum redundet dampnum et non modicum detrimentum privilegium et usum predictos de benignitate regia revocare totaliter dignemur; igitur supplicationi huic favorabiliter annuentes privilegium et usum predictos, si tamen ipsis private persone usi fuerint tenore presentis ducimus revocandos, volentes ac etiam statuentes quod ex nunc per privatas personas in villa pretacta nullatenus fieri valeant guidatica antedicta. Tollentes [208v] eis super dictis faciendis guidaticis tenore presentis omnimodam potestatem.

Mandantes per presentem gubernatori Rossilionis et Ceritanie nec non vicario Rossilionis ac baiulo dicte ville ceterisque officialibus nostris vel eorum locatinentibus presentibus et futuris, et eorum cuilibet per presentem revocationem nostram teneant firmiter et observent, et contra ipsam non veniant nec aliquem contravenire permittant aliqua racione, nec minus huiusmodi revocationem per dictam villam quoscians eis opportunum videbitur vel per vos dictos consules firmiter requisiti voce preconia faciant proclamari ab hoc ut per quemqua super eadem ignorantia nullatenus valeat allegari.

In cuius rei testimonium presentem cartam nostram vobis fieri et sigillo nostro pendenti iussimus sigillari.

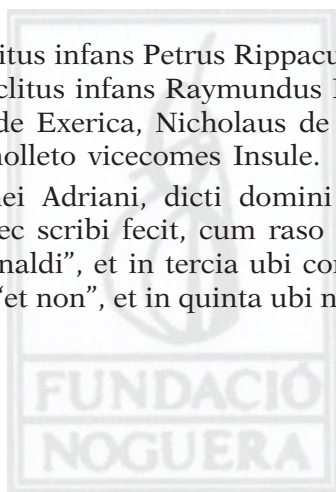
Datum Barchinone tercio kalendas novembris anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo quarto.

A. vic[ecancellarius].

Signum + Petri, Dei gracia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Testes sunt inclitus infans Petrus Rippacurcie et Montanearum de Prades comes, inclitus infans Raymundus Berengarii comes Impuriarum dominus de Exerica, Nicholaus de Ianmila comes Terre Nove, Petrus de Fonolletto vicecomes Insule.

Sig+num Mathei Adriani, dicti domini regis scriptoris, qui mandato eiusdem hec scribi fecit, cum raso et rescripto in prima linea ubi dicitur "Arnaldi", et in tercia ubi continetur "quod", et in quarta ubi scribitur "et non", et in quinta ubi notatur "os", et clausit.

212

[1346, novembre, 16]

Privilegi sobre la electió de cònsols et consellers de la vila de Perpinyà, quant per quals ne en qual forma, ne de quants se deu fer.

Nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Attendentes quod pro parte consulum et proborum hominum universitatis ville nostre Perpiniani fuit nobis humiliter supplicatum, ut quedam capitula super eleccione consulum et consiliariorum ipsius ville facta et ordinata per eos, pro bono et utili comodo ac statu pacifico et tranquillo eiusdem et incolarum ipsius, que nunc in auditorio nostro vobis presentibus per fideles devotos nostros Bernardum Olibe legum doctorem, Iohannem de Aldiarde burgensem, et Petrum Erbrissolli mercatorem ipsius ville, eorum nuncios, in quadam cedula papirea exhibita et hostenta fuerunt [209r] ratificare et confirmare de benignitate regia dignaremur; quorum capitulorum tenores sequuntur in hunc modum:

In Dei nomine.

Pateat cunctis, quod cum occasione eleccionis consulum et consiliariorum huius ville Perpiniani anno presenti facta fuisset super modo eligendi ipsos consules et consiliarios materia questionis seu contrastus exorta quibusdam videlicet capitibus ministeriorum ville eiusdem qui populum seu universitatem dicte ville ut asserunt representant fieri iuxta tenorem cuiusdam privilegii antiquitus universitati seu populo sepedicte ville concessi aliis vero dicentibus dictam electionem per consules dum taxat et non per alios esse fiendam secundum usum in hiis in dicta villa hactenus observatam.

Tandem interventu quarumdam bonarum personarum bonum tranquillum et pacificum statum huius ville zelancium sint ipsa questio seu contrastus ad examen seu concistorium domini gubernatoris per viam amicabilem tractatus deducta. Et demum per honorabiles viros Guillerum de Peruis, et Iacobum de Faro eiusdem domini gubernatoris locumtenentes habitis cum consilio ipsius domini gubernatoris venerabilibus consulibus et quibusdam capitibus ministeriorum et probis hominibus ville predictae diversis colloquiis et tractatibus et dicto negocio matura et plena deliberacione digesto fuit finatum quod circa eleccionem predictam sequens modus perpetuus servaretur, videlicet quod consules anni presentis vel eorum maior pars de et cum consilio voluntate et assensu

duodecim consiliariorum anni istius vel eorum maioris partis per octo dies ante festum beate Iohannis Baptiste proxime venturum eligant et etiam domino nostro regi vel in eius absentia domino gubernatori aut eius locumtenenti presentent duodecim consiliarios, quatuor videlicet de maiori manu, et quatuor de mediocri, et residuos quatuor de minori.

Cum quorum duodecim tunc noverit electorum consilio voluntate et assensu vel eorum maioris partis dicti consules anni presentis vel eorum maior pars, eligant de melioribus et honorabilioribus huius ville quinque consules, servato tamen super hiis privilegio de gentibus in parrochia Sancti Iacobi concesso.

Quos similiter in vigilia dicti festi presentent dicto domino nostro regi vel in eius absentia domino gubernatori aut eius locumtenenti prout retroactis temporibus est fieri assuetum, et deinde anno quolibet dictis temporibus fiat et procedat perpetuo electio consiliariorum et consulum predictorum, videlicet ipsorum consi-[209v]liariorum per consules vel eorum maiorem partem cum consilio voluntate et assensu consiliariorum vel eorum maioris partis anni illius quo ipsa electio eminebit, et ipsorum consulum per consules ipsius anni vel eorum maiorem partem, cum consilio voluntate et assensu consiliariorum tunc noviter creatorum vel eorum maioris partis.

Et dicti consules vel eorum maior pars de et cum consilio voluntate et assensu dictorum consiliariorum vel maioris partis eorum qui ad consilium convocati adfuerint, habita tamen primitus et obtenta debita confirmacione illustrissimi domini nostri regis vel ipsius gubernatoris qui nunc est vel pro tempore fuerit, regant, administrent et gubernent, et ad effectum perducant bona et negocia universitatis dicte ville in arduis tamen negociis et multum ipsam universitatem tangentibus procedant, habito prius consilio cum capitibus ministeriorum prout et quatinus est retroactis temporibus fieri assuetum.

Intelligitur tamen quod tam in electione predicta quam in aliis negociis ipsius ville, omnes dicti consules et consilarii habeant convocari et ipsis convocatis illi consules qui convocato consilio adfuerunt vel eorum maior pars cum et de consilio voluntate et assensu dictorum consiliariorum vel maioris partis eorum, qui similiter in ipso consilio presentes fuerunt expediant et ad finem perducant tam negocium electionis predicte, quod quecumque alia negocia dicte ville.

Et ne qui sub manu maiori, mediocri vel minori comprehendantur possit de cetero questio seu dubium suboriri fuit declaratum quod:

Sub manu maiori comprehendantur burgenses et mercatores vitam honorabilem iuxta vulgari opinionem facientes.

Sub manu vero mediocri¹¹⁷ comprehendantur paratores pannorum, scriptores et alii artem satis honorabilem exercentes.

Sub minori vero intelligatur et comprehendantur sutores sotalarium ortolani et artes seu officia similia exercentes.

Et si forsitan questio oriretur de aliqua persona quam vitam aut artem ducere censeretur, et per consequens sub qua manu predictarum comprehendere posset, stetur sub hoc decisioni et arbitrio dictorum consulum vel maioris partis eorum, procedendum cum et de consilio consiliariorum vel eorum maioris partis, ita quod post eorum decisionem vel arbitrium nemini liceat opponere quod non comprehendantur sub illa manu sub qua comprehendere fuerint arbitrati, nec ad hoc opponendum in aliqua curia nec aliquo iure remedio seu alio quovis modo etiam per viam appella[210r]tionis audiatur.

Pari modo, ne qui primum locum in dicto officio consiliariatus obtinebunt possint adinvenire viam per quam ipsorum artes seu officia exercentes anno quolibet in ipso officio eligantur et alii artes alias exercentes ab ipsius officii regimine excludantur, fuit declaratum et ordinatum quod pro manu minori nequeant in consiliarios anni tunc sequentis eligi, qui earumdem artium seu officiorum fuerint quorum erant qui in ipso anno quo ipsa fiet electio consiliarii iam fuerunt dum tamen in aliis artibus persone sufficientes et ydonee reperiri possint, ut sic omnes artes seu officia exercentes possint suis temporibus habita ratione ad paucitatem vel pluralitatem personarum cuiuslibet artis seu officii in dicto officio collocari.

Per hec tamen non intelligatur quod infimam artem seu officium exercentes possent in consiliarios eligi ullo modo.

Et si super hoc questio seu controversia orta fuerit, videlicet qui dicantur artis infime, reliquatur arbitrio et determinacioni consulum seu maioris partis ipsorum; ita quos post ipsorum determinacionem vel arbitrium nullus ad contradicendum super hoc audiatur iure aliquo remedio seu alio quovis modo, etiam si illum contingeret appellare.

117. *Al marge esquerre, los scrivans són baix lo bras mitjà.*

Similiter intellexerunt dictum privilegium per quod fuit data potestas populo et universitati dicte ville consules eligendi non esse ex predictis omnino correctum, seu dum taxat declaratum, nam satis predictam electionem facere videbitur ipse populus seu universitas ex quo ipsam faciant illi qui ipsam universitatem representare videntur et quibus eligendi vice et nomine ipsius universitatis est potestas ut premittitur attributa.

Idcirco supplicacioni predicte, tanquam consone rationi annuentes benigne, nec minus volentes prout nostro incumbit regimini nobis ab alto comissi iam dictam villam et indigenas ipsius in tranquillo pacis federe confovere ordinationes et capitula supradicta ac omnia et singula in eisdem contenta, ex certa sciencia ratificamus et confirmamus ac etiam approbamus, prout melius et utilius ad ipsius ville et tocius rei publice eiusdem commodum et utilitatem ac bonum sanum et sincerum intellectum potest intelligi atque dici.

Mandantes per presentem cartam nostram gubernatori nostro generali comitatum Rossilionis et Ceritanie, ceterisque officialibus ipsorum comitatum ac ville predicte et eorum locatenentibus presentibus et futuris, quatinus ratificacionem, confirmacionem et approbationem nostram huiusmodi quam durate volumus, [210v] quamdiu nostre placuerit beneplacito voluntatis, ac omnia et singula in eadem contenta, firma habeant, teneant et observent, et faciant ab aliis inviolabiliter observari, eamque infringere aut ei aliter contraire aliquatenus non attemptent.

In cuius rei testimonium hanc nostre confirmacionis paginam eisdem consulibus fieri et sigillo nostro appendicio iussimus comuniri.

Datum Ilerde XVI° kalendas decembris anno Domini millesimo trecentesimo quadagesimo sexto.

Exa[minavit]. R.

213

[1346, novembre, 16]

Que ls missatgés dels cònsols poden portar vergas negres ab senyals del senyor rey e de la vila de Perpinyà.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Nobili et dilecto nostro Guillermo de Bellaria gubernatori Rossilionis et Ceritanie. Salutem et dileccionem.

Expositum fuit nobis per Bernardum Olibe legum doctorem, Iohannem de Aldiarde burgensem, et Petrum Erbusolli, nuncios universitatis ville Perpiniani ad nostre magestatis presenciam noviter destinatos, quod vos inperangistis et etiam expresse inhibuistis nunciis consulum ville eiusdem, ut portent quasdam virgas nigras in quibus est positum signum nostrum et ville nostre predicte Perpiniani, quarum forma fuit in nostra curia per eosdem nuncios exhibita et ostensa.

Quare ad humilem supplicacionem dictorum nunciorum propterea nobis factam, vobis dicimus et mandamus quatinus dictas virgas in forma predicta per nuncios dictorum consulum defferri absque contradiccione aliqua, et ipsos uti eorum solito officio libere permittatis, nec eisdem in predictis obstaculum aliquod faciatis.

Datum Ilerde, XVI° kalendas decembris anno Domini millesimo trecentesimo quadagesimo sexto.

H. can[cellarius].

214

[1350, març, 22]

Que algun de la vila de Perpinyà qui sia elegit conseller, cònsol, mis-sager o embaxador de la vila o a altre càrrech o offici, no se'n puxa scusar de acceptar aquel per algun privilegi que'n haia.

Nos Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Ad humilem supplicacionem nobis factam per dilectos et fideles nostros [211r] Bernardum Olibe legum doctorem canonicum Elnensem, et Petrum Blan domesticum nostrum et consulem ville Perpiniani, embaxiatores consulum et proborum hominum ville predicte, circa bonum statum comodum et utilitatem ipsius ville Perpiniani et habitancium in eadem favorabiliter intendentes, tenore presentis concedimus universitati proborum hominum dicte ville, quod cum aliquis habitator dicte ville fuerit electus vel nominatus per consules dicte ville aut maiorem partem eorum in consulem, consiliarium aut ambaxiatorem sive nuncium, aut ad alia onera pro comunitate dicte ville personaliter supportanda, non possit se excusare a predictis sumendis et portandis pretextu alicuius concessionis vel graciae sub

quavis forma verborum per nos vel nostros successores concesse, aut etiam per nos a modo concedente vel quavis alia racione.

Quinymo omnes et singulos habitatores dicte ville presentes et futuros ad predicta eligendos vel nominandos ad ea assumenda et supportanda compelli volumus et iubemus excusacionibus graciis vel concessionibus supradictis, et aliis quibuscunque obsistentibus nullo modo.

Mandantes baiulo, consulibus et probos hominibus dicte ville presentibus et qui pro tempore fuerint, quatinus hanc provisionem nostram firmam habeant et observent ut superius continetur.

Per huiusmodi vero provisionem non intendimus nec volumus quod illi qui a predictis honeribus de iure comuni excusantur valeant vel debeant ad predicta compelli modo aliquo vel distringi.

In cuius rei testimonium presentem fieri iussimus nostro sigillo munitam.

Datum Cesarauguste undecimo kalendas aprilis anno Domini M^o CCC^o quadragesimo nono.

Exa[minavit] R.

215

[1348, febrer, 17]

Privilegi que ls cònsols e prohomes de la vila de Perpinyà per carestia o fretura de blat poden a lur arbitre sens licència del senyor rey o de sos oficials armar galea o galeas, o altres vaxells, e pendra tot gra passant par les mars de Rosselló e de Vallespir ab propòsit de descarragar fora la senyoria del senyor rey, e aquell fer descarragar en Rosselló e Vallespir, e forsar los de qui serà de vendra-lo aquí.

Nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie¹¹⁸ et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Supplicationi humili nobis exhibite per fideles nostros Bernardum Almarici et Berengarium Borrioni nuncios universitatis ville Perpiniani favora[211v]biliter et de speciali gracia annuentes, cum presenti carta nostra concedimus consulibus et probis hominibus

118. *Al marge dret*, Vide aliud privilegium folio 216. Item aliud folio 330.

dicte ville, quod quosciens in ipsa villa aut locis comitatus Rossilionis et Vallispirii erit bladi penuria vel carestia, ad arbitrium ipsorum consulum et proborum hominum invalescet; iidem consules et probi homines continuo possint absque nostri et officialium nostrorum licencia et permissu libere et impune armare galeam sive galeas aut alia quavis vasa marina cum quibus sit eis licitum et permissum navigantes frumentum, ordeum, aut aliud quodvis granum per maria Coquoliberi et alia maria Rossilionis et Vallispirii, cum proposito exonerandi illud in quibuscunque locis extra dominium nostrum compellere ad exonerandum et discarricandum granum predictum in Coquolibero aut alibi intra Rossilionem et Vallispirum ubi ipsis consulibus et probis hominibus expediencius videatur, et dictos navigantes seu mercatores compellere ad vendendum ibidem ipsum granum illo seu illis precii de quibus cum gentibus Rossilionis et Vallispirii potuerint melius convenire.

Mandantes per presentem universis et singulis officialibus et subditis nostris et locatenentibus officialium predictorum presentibus et futuris, quod predicta teneant et observent et contra non veniant seu aliquem contravenire permittant aliqua racione.

Presentem autem gratiam et licenciam durare volumus et tenere, quamdiu de nostra processerit voluntate.

In cuius rei testimonium presentem cartam nostram fieri iussimus nostro sigillo pendenti munitam.

Datum in Muroveteri terciodecimo kalendas marcii anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo septimo.

Exa[minavit] R.

216

[1351, març, 25]

Que qualsevol havents corona poden ésser cònsols e assessor de cònsols de Perpinyà.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Nobili et dilecto consiliario nostro Guillermo de Bellera, gubernatori Rossilionis et Ceritanie. Salutem et dilectionem.

Recolimus hiis diebus vobis per nostram literam iniunxisse quod neminem tonsuram habentem ad consulatus seu consulum assessorie seu ad aliud officium publicum admitteritis seu admitti

etiam sineretis, verum cum tanta sit bonorum hominum indigencia pretextu mortalitatis preterite quod vix [212r] possunt reperiri qui ad dicta regenda officia eligantur seu assumantur

Ideo vobis dicimus et mandamus vobis super hiis facultatem plenariam largientes, quatinus dicta littera quam ex dicta causa presentibus revocamus in aliquo non obstante illos quos vobis videbitur et prout vobis expediens videatur licet tonsuram habeant ad dicta officia assumatis et permittatis etiam eligi seu assumi.

Datum Coquiliberi sub nostro sigillo secreto vicesima quinta die marci anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo primo.

Rex P[etrus].

217

[1360, març, 25]

Privilegi que·ls cònsols de la vila de Perpinyà poden disminuir los mesters de la vila e dos o tres aiustar en I, e que cascun mester haia tant solament dos sobrepausats e una senya, e si sobre assò entre alguns haia qüestió que·ls cònsols ab lo batlle aquella determenan tota appellació remoguda.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone Rossilionis et Ceritanie.

Fidelibus nostris consulibus et probis hominibus ville Perpiniani. Salutem et gratiam.

Sicut pro parte vestri fuit reverenter expositum coram nobis in villa ipsa sunt plura officia mecanica et utentes quolibet ipsorum officiorum eligunt anno quolibet duos eorum rectores qui suprapositi vel *cap de mesters* vulgariter appellantur, quique defferunt tempore exercitus vel aliter casibus assuetis pendones vel senyas cum signo cuiuslibet ipsorum officiorum quaque aliqui ex ipsis officiis sint ad eo numero pauciores quod deffere tot pendones vel senyas et habere suprapositos cedit dicte ville magis ad dedecus quam honorem.

Quare cum deceat principum suorum subditorum inconveniencias reducirere ad statum; ideo vobis ex certa sciencia et consulte dicimus, comittimus et mandamus, quatinus una cum baiulo nostro dicte ville et non sine eo reducatis ipsa officia ad minorem numerum quam nunc sint, adiungendo unum vel plura ex dictis officiis

cum alio et faciendo eos prout adiuncti fuerint adinvicem contribuere et cuilibet ipsorum officiorum sic adiunctorum duos tantum suprapositos habere et unum vexillum defferre prout vobis et ipsi baiulo ad bonum statum et regimen ville ipsius melius videbitur faciendum.

Providentes nichilominus quod si quam questionem vel controversiam ex predictis vel aliquo predictorum et incidentibus seu ex eisdem emergentibus contigerit suboriri, vos dicti consules vel alii qui [212v] pro tempore fuerint, possitis et liceat vobis una cum dicto baiulo presenti vel qui erit pro tempore de eis cognoscere et eas remota omni appellacione fine debito terminare, comittentes vobis et aliis qui pro tempore fuerint plenarie vices nostras.

Mandantes cum presenti gubernatori comitatum Rossilionis et Ceritanie, ac vicario, baiulo et aliis officialibus, nec non universis et singulis habitatoribus dicte ville presentibus et futuris vel ipsorum officialium locatenentibus quod quidquid per vos dictos consules, una cum baiulo nostro predicto ordinatum fuerit, seu etiam declaratum, teneant firmiter et observent, ac faciant inviolabiliter observari, et contra non veniant seu aliquem contra venire permittant racione aliqua sive causa.

Data Burgie vicesima quinta die marcii anno a Nativitate Domini M^o CCC^a sexagesimo.

Sub[scripsit] Exa[ministratus].

218

[1363, març, 18]

Privilegi que ls cònsols e no los porters e passaders del senyor rey ne de la senyora regina deuen assignar pausades en la vila de Perpinyà.

Nos Petrus, Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie, tenore presentis volumus et concedimus vobis fidelibus nostris consulibus et probis hominibus ville Perpiniani quod vos dicti consules qui nunc estis et erunt, pro tempore et non portarii seu pausaderii nostri, seu illustris regine coniugis nostre aut nostri primogeniti consignetis, distribuatis, et deputetis pausatas in ipsa villa quosciens nos et dictam reginam seu dictum nostrum primogenitum adesse

contigerit in eadem, sic quod facta vobis denunciatione seu designatione officialium et domesticorum nostrorum seu dicte regine vel dicti nostri primogeniti qui nobiscum vel cum eis tunc inibi aderunt vel adesse sperabuntur vos et non ipsi porterii seu pausaderii ipsas pausatas consignetis, cum de vestra probitate et discretione confisi speremus melius et rationabilius dictas pausatas per vos quam per ipsos portorios seu pausaderios consignari ubi autem vos essetis negligentes vel remissi super distribucione predicta tali casu et non aliter liceat dictis portariis seu pausaderiis dare et consignare pausatas ipsas prout poterant ante concessionem presentem.

Mandantes firmiter dictis portariis et pausaderiis aliisque officialibus nostris presentibus et futuris, quatinus huiusmodi concessionem nostram quam durare volumus dum nobis placuerit et [213r] donec eam specialiter et expresse revocaverimus firmam habeant et observent, et contra non veniant quavis causa.

Et etiam iniungimus dictis portariis et pausaderiis sub pena nostre gratie et mercedis quod nisi in deffectu vestro de dictis pausatis consignandis se nullatenus intromittant.

In cuius rei testimonium hanc fieri iussimus nostro sigillo pendenti munitam.

Data in Montesono, decima octava die marcii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo tercio regnique nostri vicesimo octavo.

Visa R[oma].

219

[1377, setembre, 3]

Privilegi que·ls cònsols assignen pausades als oficials e domèstichs del senyor rey, regina, o son primogènit; primerament en hostaleries e si hostaleries no hi basten par les cases dels hòmens de la vila, als quals deu ésser feta satisfacció de·l hostalage si le·n volen, e los hòmens de la vila no·n són tenguts obesir a algutzirs o altres si no tant solament a cònsols o altres administradors de la vila.

Nos Petrus Dei gratia rex Aragonum et cetera. Quoniam pro brachia prelatorum, baronum et militum civitatumque villarum et locorum Cathalonie principatus fuit nobis in curiis quas celebramus

cathalanis reverenter propositum in gravamen quod officiales et domestici nostri et incliti ac magnifici infantis Iohannis carissimi primogeniti et generalis locum tenentis nostri ducis Gerunde et comitis Cervarie et alii etiam qui nostram et dicti ducis sequuntur curiam, cum ad civitates villas et loca predicta eos contigit declinare intrant violenter hospicia clericorum, civium et habitatorum civitatum, villarum et locorum eorundem, et in hospiciis ipsis habitant contra voluntatem eorum quorum sunt, dampnum etiam in ipsis hospiciis et in raubis et bonis quorum sunt seu qui in eis habitant, ac in personis eorum vituperia et gravamina inferentes que multi mali et scandali possent esse occasio atque causa.

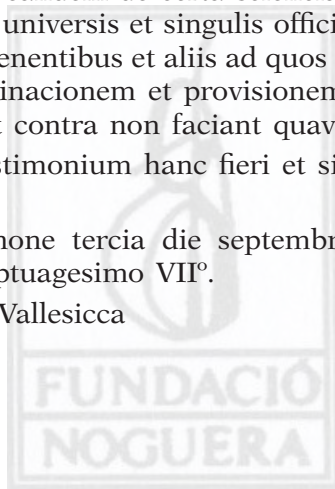
Ob quod fuit nobis per dicta brachia humiliter supplicatum, ut de benignitate solita dignaremur, super hiis congruum remedium adhibere; nos vero supplicatione huiusmodi suscepta benigne, sic huius serie ordinandum ducimus ac etiam providendum, videlicet quod de cetero consules seu alii administratores civitatum, villarum et locorum predictorum cum nos seu dictum ducem contigerit inibi adesse [213v] assignent pausatas in hostaleriis dictis officialibus et domesticis nostris et dicti ducis ac aliis nostris et suam sequentibus curiam ut prefertur et illos qui in dictis hostaleriis recipi non poterunt collocent per habitaciones singularium quibus de recepcione dictorum hospitem satisffectionem si eam voluerint fieri faciant condecentem, nec super hiis illi quorum dicte habitaciones fuerint nostris et dicti ducis alguziriis nec aliis quibusvis, nisi solum dictis consulibus et administratoribus obedire ullatenus teneantur.

Mandantes per eandem de certa sciencia et expresse predictis alguziriis ceterisque universis et singulis officialibus nostris et dicti ducis et eorum locatentibus et aliis ad quos spectet presentibus et futuris quatinus ordinationem et provisionem nostram huiusmodi firmiter observent et contra non faciant quavis causa.

In cuius rei testimonium hanc fieri et sigillo nostro iussimus communiri.

Datum Barchinone tercia die septembris anno a Nativitate Domini M^o CCC^o septuagesimo VII°.

Guillermus de Vallesicca

220

[1381, març, 27]

Que·ls missatgés de la vila de Perpinyà vagen per aquel salari que fo ordonat, e per lo qual anaven en temps que micer Bernat Oliba era assessor del Consolat.¹¹⁹

En P. per la gràcia de Déu rey d'Aragó, de Valèncie, de Mallarques, de Serdenya, de Còrsega, e comte de Barchinona, de Rosselló e de Cerdanya.

Al feel nostre lo batlle de la vila de Perpinyà qui ara és o per temps serà. Salut e gràcia.

Manam-vos expressament e de certa sciència que tots aquels savis e altres persones de la dita vila qui seran elets per los cònsols e prohòmens d'aquella a fer missageria a nós o a nostre car primogènit lo duc, o en altre part forcets axí per imposicions de penes con per exaccions d'aquelles, com en altra manera a ffer les dites missatgeries per lo salari ordonat, per lo qual anaven en temps que micer Bernat Olibe era assessor¹²⁰ del Consolat de la dita vila; com nós per alleujar la dita vila de mecions immoderades vullam de certa sciència que axí·s fassa.

Dada en Saragossa sots nostre segell sacret a XXVII dies de mars en l'any de la Nativitat de Nostre Senyor mil CC[C] LXXXI.

Episcopus Oscensis.

221

[1346, novembre, 24]

Si la ciutat de Barchinona forssa alguns vaxells carregats de gra de hòmens de Perpinyà qui aquell portassen en Perpinyà o Rosselló descarra[214r]gar en Barchinona, per qual manera los deu ésser respost del preu e gasany d'aquell gra, ne del interésser e mecions com se'n deu haver rahó, e si no ho fan per qual manera deu procesir lo governador de Rosselló contre los hòmens de Barchinona, donant licència als mercaders de Perpinyà de penyorar e marchar béns de hòmens de Barchinona.

119. *Al marge esquerre*, Forma compellendi nuntios seu legatos ad regem, ad legationem suscipiendam.

120. *Al marge esquerre*, Assessor dels cònsols. Vide Librum Minorum 470.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Dilecto nostro gubernatori Rossilionis et Ceritanie vel eius locumtenenti presenti et qui pro tempore fuerit. Salutem et dileccionem.

Scire vos volumus nos scribere consiliariis et probis hominibus civitatis Barchinone per nostram literam continencie subsequenteris:

Petrus Dei gratia rex Aragonum et cetera.

Dilectis et fidelibus suis consiliariis et probis hominibus civitatis Barchinone. Salutem et dilectionem.

Ad magestatis nostre celsitudinem recurrentes, dilecti nostri Bernardus Olibe legum doctor Iohannes de Aldiarde burgensis, et Petrus Erbussolli mercator, nuncii sive embaxiatores consulum et proborum hominum ville nostre Perpiniani subditorum nostrorum fidelium, sua nobis insinuacione multum gravi et querela intimarunt quod vos cum mercatores ipsius ville faciunt transitum per maria civitatis predictae cum navibus, lenibus, aliisque vasis maritimis eorundem grano onustis ad opus provisionis degencium in dicta villa aliorumque incolarum comitatus Rossilionis, naves et lembos ipsos, aliaque vasa maritima supradicta facitis contra ipsorum mercatorum voluntatem arrestari et discarricari violenter in civitate iam dicta, quod ne dum in ipsorum mercatorum qui pro inde fatigantur in debitis laboribus et expensis, sed in utilitatis comunis tocius rei publice incolarum dicte ville Perpiniani et comitatus predicti grave preiudicium et iacturam non modicam cernitur redundare.

Quo circa ad ipsorum nunciorum supplicacionem humilem propterea nobis factam vobis dicimus et mandamus firmiter et expresse, quatinus a modo iam dictos mercatores Perpiniani seu alios quoscumque dicti comitatus per modum arrestacionis navium, lemborum aliorumque vasorum predictorum seu discarricatores grani vel aliter nullatenus molestetis seu etiam inquietetis. Quinimo a predictis ac aliis quibuscumque molestacionibus et insolenciis eis inferendis vel faciendis ulterius cessetis penitus ac etiam [214v] desistatis nisi aliter ex privilegiis vel libertatibus vobis concessis seu usu et consuetudine antiquis super arrestacione et discarricacione predictis vobis existeret ius quesitum. Quo casu volumus et sic intendimus etiamque de racione faciendum existit, quod cum contigeret mercatores Perpiniani et comitatus predicti Rossilionis granum emisse in Sicilia, Sardinie, seu quibusvis aliis partibus ultra vel citramarinis, cum proposito illud ad Coqumliberum seu ad

alia loca dicti comitatus transuehendi, ipsumque granum vobis instantibus discarricabitur in dicta civitate Barchinone vos teneamini dare in continenti dictis mercatoribus illud precium quod ex ipso grano haberetur in Perpiniano, si ibidem venderetur deductis tamen sumptibus fiendis in vendendo dictum granum de loco Barchinone seu plagia eius usque ad dictum locum de Coquolibero, et inde ad Perpinianum si tamen facta protestatione seu requisitione vobis dictis consiliariis per dictos mercatores seu alios ipsorum nomine super reddendo precio mercatoribus antedictis, vos illus precium reddere seu restituere differretis aut recusaretis, eo casu habeatis mercatoribus predictis reddere una cum dicto grano omnes expensas et interesse que pro mora solutionis ipsi mercatores iuraverint sustinuisse iudicis taxatione precedente.

Sane cum sine periculo non valeat quid portari de maribus Barchinone ad maria Coquoliberi, et sit rationi consonum, quod quia mercature preservantur a periculo lucrum eorum cuius occasione exercentur ut equum fuerit moderetur declaramus quod in casu predicto deducatur quarta pars lucri si quod dicti mercatores consequerentur et facerent in dicto grano quod in dicta civitate per aliquem vestrum discarricatum fuerit ut superius est expressum.

Verumptamen si naves et vasa alia supradicta granum deferenza assumpta fuerint in loco quo facilius et cum minoribus sumptibus ducerentur ad Coquolibero quam ad plagiam Barchinone vel in loco equali in illo casu nichil de lucro deducatur dictis mercatoribus ratione periculi antedicti, ymmo satisfieret eisdem mercatoribus in illis sumptibus quos magis facerent in reducendo dictum granum ad dictam civitatem quam si illud ad Coquolibero deportassent super quibus sumptibus stetur iuramento dictorum mercatorum taxatione iudicis preeunte aliter iam dictis consulibus et hominibus ville Perpiniani in eorum iure defficere nequeutes si premissa contempnibiliter [215r] renueritis adimplere haberemus eisdem super predictis cum iusticia taliter providere, quod ius eorum saluum semper servabitur et illesum.

Datum ut infra.

Verum cum nos omnino velimus quod dicti homines Perpiniani et comitatus predicti in iuribus et libertatibus suis cum iusticia quantum nobis possibile fuerit preserventur indempnes, et quod vos cui pro nobis in partibus illis plusquam ceteris aliis officialibus nostris comitatus predicti super hiis onus incumbit cum vigilancia cedula et diligencia sagati super premissis cum casus occurrerit et

inde requisitus fueritis insistatis in subsidium et tuicionem iurium hominum predictorum.

Idcirco vobis ex certa sciencia dicimus et mandamus expresse, firmiter iniungentes quatinus in casu quo consiliiarii et homines dicte civitatis Barchinone ipsis mercatoribus Perpiniani vel aliis qui dictum granum ut premittitur ad ipsorum compulsam discaricaverint in eadem eius precium non exsolverint et alia predicta non compleverint prout per nos eis cum preincerta nostra littera traditur in mandatis vos vicarium dicte civitatis Barchinone qui nunc est vel fuerit pro tempore continue requiratis quod compellat ipsos consiliiarios et homines Barchinone ad dandum et solvendum ipsis mercatoribus et aliis predictis iam dictum precium grani cum expensis iuxta tenorem nostre littere antedecte, quod si facere noluerit vel aliter per subterfugia et dilaciones indebitas distulerit exequi et complere, et in deffectu iusticie sit repertus,¹²¹ volumus quod ex tunc detis seu dare et concedere possitis dictis mercatoribus seu aliis quibuscunque qui ratione predicta dampnificati fuerint in retencione precii antedecti, et expensarum licenciam pignorandi de bonis hominum Barchinone usque ad quantitatem seu quantitates que per eos retente fuerint de precio seu expensis superius expressatis, et in premissis taliter vos habere curetis, quod homines ville Perpiniani et comitatus predicti de vobis conquerendi materiam non assumant, et vos pro inde possitis in conspectu nostro comendabilis apparere.

Data Illerde octavo kalendas decembris anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo sexto.

H. can[cellarius].

222

[1358, abril, 20]

Lo governador, sens consentiment dels cònsols, no pot donar licència de trer res fora lo comtat de Rosselló, si no aquelles coses de què és acostumat de fer albarans e dar licències, e cascun ayn deu intimar a les [215v] gardes dels passes la ordinació feta sobre la treyta de les coses vedades.

121. *Al marge dret*, licentia represaliandi bona civium Barchinone.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Nobili et dilecto consiliario nostro Guillermo de Bellaria militi gubernatori comitatum Rossilionis et Ceritanie. Salutem et dileccionem.

Noveritis quod nos propterea quia plurime concedebantur licencie per officiales nostros in ipso comitatu Rossilionis constitutos de extraccione rerum et bonorum de quibus non est assuetum dari licencias ordinationem subscriptam, fecimus cum nostra littera continencia subsequens:

Petrus Dei gracia rex Aragonum, et cetera.

Fidelibus nostris universis et singulis officialibus comitatus Rossilionis et Vallispirii et eorum locatenentis presentibus et futuris ad quos presentes pervenerint. Salutem et gratiam.

Exponentibus nobis sindicis, consulum, et proborum hominum ville Perpiniani, percepimus quod per aliquos ex vobis fuerunt hucusque date licencie et facta etiam albarana pluribus et diversis personis extrahentibus a dicto comitatu pices et alias res et bona de quarum extraccione non est solitum albarana fieri, neque licencie sunt assuete concedi ex quibus sequitur quod sepius abstrahuntur ab ipsa villa et aliis locis ipsius comitatus res et bona plurima que ab inde aliter non exirent et ex quorum extraccione dampna et carencias paciuntur habitatores ipsius comitatus.

Sane cum premissa tanquam nociva rei publice comitatus predicti non debeant quomodolibet tollerari, idcirco vobis et utriusque vestrum dicimus et mandamus quatinus de cetero absque consensu dictorum consulum non detis alicui licenciam neque albaranum trete faciatis de extrahendo ab ipso comitatu vel aliqua parte eius per mare nec per terram aliquas res nec bona nisi ea dum taxat de quibus solitum est albarana fieri et concedi, quod faciant illi ex vobis quibus per nos concessum est aliter et etiam concedetur, alii vero non cum nullus debeat suam falcem immittere in segetem alienam, caventes vobis attente ne per quempiam ex vobis aliquo modo contrafiat quomodo illud nobis plurimum displiceret vosque pro inde rigide puniremus.

Datum ut infra.

Verum cum ex dictis concessionibus eveniant dampna non modica habitatoribus comitatum predictorum, et nos velimus ut possimus eorum indemnitatibus precavere, quod dicta nostra

ordinacio officialibus creandis in posterum patefiat eo ut de ipsa ne[216r]queat aliquis ignoranciam allegare; idcirco vobis dicimus et mandamus quatinus anno quolibet intimetis vestris litteris ordinationem premissam custodibus passuum et rerum prohibitarum ac magistris portuum et aliis officialibus de quibus vobis videbitur expedire; hocque non mutetis aliqua racione.

Datum Gerunde, sub nostro sigillo secreto, vicesima die aprilis anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo octavo.

Visa Ro[ma].

223

[1375, novembre, 4]

Privilegi que ls cònsols e prohòmens de Perpinyà quant los és vist, poden fer inhibició de trer gra o farina de la vila de Perpenyà, e aquella inhibició revocar e souspendre, e la inhibició o suspensió fer cridar ab crida pública, e metre gardes per los passes a gardar la inhibició, e metre penes de confiscació del blat o farina o altres penes, les quals se appliquen a les obres dels murs e valls de la vila de Perpenyà.

Nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum,¹²² Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie. Ut fraudibus que ut percepimus cotidie comituntur per aliquos in extrahendo blada occulte a villa Perpiniani melius obtinetur et provideatur salubrius publice utilitati et bono statui dicte ville et habitancium in eadem, tenore presentis concedimus vobis fidelibus nostris consulibus et probis hominibus dicte ville presentibus et qui pro tempore fuerint, quod quandocumque et quocienscunque necessitas se obtulerit et vobis videbitur expedire, possitis ordinare ac inhibitionem facere in dicta villa ne aliquis sub certa pena vestro arbitrio imponenda audeat seu presumat extrahere seu extrahi facere palam quomodolibet vel occulte a villa eadem frumentum, ordeum, seu quodque aliud bladum vel farinam et dictam inhibitionem tollere et suspendere quociens et prout vobis videbitur faciendum, et tam de ordinatione seu impositione dicte inhibici-

122. *Al marge dret*, Vide aliud privilegium sub folio 330.

onis quam de revelacione et suspensione eiusdem fieri facere pre-
conitzaciones publicas ut nullus inde valeat ignoranciam allegare,
et ut dicta inhibicio quociens ordinata fuerit melius observetur,
concedimus vobis quod possitis ponere et statuere in quibuscunque
passibus et locis volueritis custodes sive gardes qui omnia blada
que extrahentur a dicta villa contra inhibicionem iam dictam ad
manus suas recipiant et occupent tanquam vobis seu universitati
dicte ville legitime confiscata.

Et [216v] nichilominus quascunque penas per vos super hiis
impositas ab extrahentibus dicta blada et eorum bonis possitis exi-
gere et levare, quas penas seu peccuniam ex inde per venturam in
operibus menium et vallorum dicte ville convertere habeatis.

Mandantes per eandem universis et singulis officialibus nostris
et eorum locatenentibus presentibus et futuris, quatinus concessi-
onem et licenciam nostram huiusmodi firmam habeant teneant et
observent, vobisque super predictis prestent consilium, auxilium et
favorem, quociens et prout inde fuerint requisiti.

In cuius rei testimonium presentem fieri et sigillo nostro se-
creto iussimus comuniri.

Datum Barchinone quarta die novembris anno a Nativitate
Domini millesimo trecentesimo septuagesimo quinto.

Rex P[etrus].

224

[1378, juliol, 9]

Declaració del governador, que cuyrs cruus e sabates e altres coses
qui no són vedades de trer per constitucions de Cathalunya
o custumes o privilegis, exceptat gra, se pot trer de Perpinyà
e dels comtats.

In Dei nomine.

Noverint universi, quod die veneris intitulata nona iulii anno
a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo octavo,
in villa Perpiniani, in presencia mei Francisci Vitalis, notarii et
testium infrascriptorum ad hec specialiter vocatorum, honorabiles
Bernardus Martini burgensis, Iohannem Boneti mercator, Petrus
Fabre draperius et Bernardus Vitalis textor, consules hoc anno ville
Perpiniani constituti, ante presenciam honorabilis et circumspecti viri
domini Raymundi de Perillionibus militis gubernatoris comitatum

Rossilionis et Ceritanie, et venerabilis Petri Comitis legum doctoris, assessoris sui audienciam publice celebrandum in domo regia, ubi solitum est audienciam teneri in dicta villa Perpiniati, supplicarunt eidem domino gubernatori et dicto venerabili eius assessori instanter, ut cum retroactis temporibus ad instanciam consulum et proborum hominum dicte ville que caput est comitatus Rossilionis facte fuerint inhibiciones de non extrahendo a dictis villa et comitatu coria cruda et assahonata, et quedam alia que non sunt prohibita per Constituciones Cathalonie generales, nunquam cesset causa ob quam dicte fuerunt facte inhibiciones quimymo relevare inhibiciones ipsas crederet in maximam utilitatem rei publice dicte ville et etiam dicti comitatus, prout de hiis ipsi [217r] venerabiles consules ut asseruerunt certificati fuerant per mercatores et capita ministeriorum ac alias plures personas bonas, et in talibus expertas, ad comodum et utilitatem rei publice dicte ville, ac etiam comitatus Rossilionis predicti plurimum affectantes, placeret eidem domino gubernatori ipsas inhibiciones pro bono et utilitate rei publice dicte ville, ac etiam comitatus Rossilionis predicti, videlicet de coriis crudis et assahonatis, sotularibus, et de omnibus aliis rebus et mercibus que non sunt inhibite per Constituciones Cathalonie omnino relevare, sic quod ipsis inhibicionibus non obstantibus quilibet, tam extraneus quam privatus, posset de cetero pro libito voluntatis immittere et extrahere a dictis villa et comitatu omnia coria cruda et assahonata, sotulares, et omnes alias res et merces que prohibite non fuerint per constitutionem Cathalonie, et hoc libere et quiete absque alicuius iuris prestacione, et absque licencia et albarano cuiuscunque, dempta tamen inhibicione facta de non extrahendo granum de dicto comitatu, cum de hiis ut asseruerunt nondum suum habuissent consilium.

Qua supplicatione facta dicti dominus gubernator et venerabilis Petrus Comitis eius assessor dixerunt quod super predictis suum haberent consilium vocato procuratore regio seu eius locumtenente, quo habito facerent in premissis quod reperierint fore faciendum.

Et ibidem in continenti dictus dominus gubernator et dictus eius assessor pecierunt suum consilium presente venerabili Raymundo Serdani iureperito, locumtenente procuratoris regii in comitatu Rossilionis, qui instantissime requirebat ipsos dominum gubernatorem et eius assessorem, ut cum dominus rex esset in possessione percipiendi certum quid pro treta coriorum et quorumdam aliorum ut clare apparebat per libros procuracionis regie factos, tam tem-

pore venerabilium Iohannis Vola quondam et Ermengaldi Martini, procuratorum regionum preteritorum, quam tempore Berengarii de Magarola, nunc procuratoris regii, et relevare dictas inhibiciones esset eicere de directo dominum regem a possessione premissorum, placeret ipsis domino gubernatori et eius assessori ne dominum regem a possessione qua est de premissis ullatenus eiciant cum cederet in magnum dampnum iurium regionum.

In quoquidem consilio fuerunt presentes plures burgenses iureperiti et alie persone antique interquas interfuerunt subscripti venerabiles Berengarius Iserni, Bartholomeus Aulomarii, Petrus de Monte Lauro, Guillermus Egidii, iureperiti, Iacobus Costa legum doctor, Bernardus Regalis, Berengarius de Capite [217v] Stangno in legibus licenciati, Ombertus de Barbarano domicellus locumtenens vicarii Rossilionis, Bernardus Garriga burgensis Perpiniani vicarius Confluentis, Bernardus Aybrini burgensis et baiulus Perpiniani, et Petrus Barraui scriba curie vicarii Rossilionis, qui omnes concorditer consilium prebuerunt ipsis domino gubernatori et eius venerabili assessori, quod dicti venerabiles consules petebant iustum et quod erat valde utile rei publice huius terre et per consequens domino regi, non obstantibus dictis et allegatis per dictum venerabilem Raymundum Serdani ex parte domini regis.

Quare tunc dictus venerabilis Petrus Comitiss, assessor premissus, habito consilio de premissis interrogavit ibidem ipsum venerabilem Raymundum Serdani, si ipse habebat alia documenta seu rationes pro parte domini regis preter predictas, ob quas dicte inhibiciones non deberent amoveri.

Quiquidem Raymundus Serdani respondit quod non, sed requirerebat quod dominus rex non eiceretur a possessione premissorum.

Qua interrogacione facta, habita responsione premissa a dicto venerabili Raymundo Serdani, idem assessor attento quod illud quos pretendebatur per dictum Raymundum Serdani non poterat dici possessio, potissime quia aliqui ex premissis et signanter dictus Petrus Barraui qui est antiquus, ut dixerunt, viderant quod inhibicio facta de non extrahendo coria a villa Perpiniani seu comitatu Rossilionis que antea non erant prohibita extrahi fuerat facta ad instanciam sabateriorum et aliorum proborum hominum Perpiniani, ex quo post maximas mortalitates sotulares fuerunt aforati sutoribus Perpiniani, et tunc ipsi sutores pecierunt fieri inhibicionem predictam ut in foro sotularum possent se melius salvare, et evenirent coria velocius de quibus ipsos conficerent sotulares.

Et etiam quia ipse Petrus Barraui dixerat quod tunc uno lapso anno fuit iniunctum sibi per Bernardum Sort tunc vicarium Rossilionis, cum tunc nullus se intromitteret de inhibicionibus que fiebant in terra Rossilionis nisi vicarius quod non se intromitteret de inhibicione dictorum coriorum cum cessaret causa propter quam ipsa inhibicio fuerat facta, et tunc ipsa inhibicio fuit omnimode relevata.

Et attento etiam quod Petrus de Villanova qui fuerat per quadriennium locumtenens magistri portuum dixerat ibidem quod ipse nunquam pro dando licenciam extrahendi coria a terra Rossilionis aliquid acceperat nisi tantum sex denarios pro albarano consuluit dictum dominum gubernatorem ut sequeretur consilium sibi datum, non obstantibus dictis per ipsum Raymundum Serdani.

Et tunc dictus dominus gubernator sequendo dictum consilium et signanter dicti vene[218r]rabilis Petri Comitis assessoris sui amovit omnino instantibus dictis venerabilibus consulibus pro bono et utilitate rei publice comitatus Rossilionis dictas inhibiciones factas usque nunc de non extrahendo a villa Perpiniani et comitatu Rossilionis coria cruda et assahonata, sotulares, et quascunque alias res et merces, que tamen per constitutionem generalem aut ex privilegiis specialibus certorum ministeriorum ville Perpiniani aut per provisiones regias non sint prohibite, et dempta inhibicione facta de non extrahendo granum a terra Rossilionis super qua inhibicione grani attento quod villa Perpiniani et terra Rossilionis sunt in fronteriis et quod ad huc dubitatur de guerra regis Francie seu ducis Audegavensis fratris sui sibi retinuit acordium et deliberationem, volens et declarans quod quilibet tam extraneus quam privatus deinde valeat libere et absque prestacione cuiuscunque exactionis et absque aliquo albarano et licencia cuiuscunque immittere et extrahere a dicta villa Perpiniani et a dicto comitatu Rossilionis quandocunque et quociens voluerit coria cruda et assahonata et sotulares et quascunque res et merces que tamen non comprehendantur in constitutione seu privilegiis supradictis, nec in aliis supraexceptatis quibusvis inhibicionibus factis in contrarium obsistentibus nullo modo.

De quibus omnibus dicti honorabiles consules requisiverunt eis fieri et tradi tot publica instrumenta quod pecierint et habere voluerint in memoriam rei geste.

Que fuerunt acta die anno et loco prefixis, presente me dicto et subscripto notario et presentibus etiam pro testibus venerabili Guillermo de Monte Palacio, domicello, Bernardo Anglesii scriptore, Bernardo Prada, et Iohanne Poncii virgarii domini gubernatoris.

Sig+num Francisci Vitalis scriptoris gubernacionis comitatuum Rossilionis et Ceritanie, et auctoritate illustrissimi domini regis notarii publici per totam terram et dominacionem suam; qui predictis interfui hecque requisitus in hanc publican forman redigens scribi feci cum raso et emendato in lineis V “alias”, et in VIII^a “de”, et cum supprapósito in lineis VI^a “Rossilionis”, et in XXVI^a “immitere” et clausi.

225

[1378, agost, 12]

Executòria del governador sobre les coses contengudes en la precedent declaració.

Lo Governador.

Als honrats tots e sengles oficials dins nostra governació con[218v]stituíts e a gardes de passes e de coses vedades o a lurs lochtenens als quals les presents pervendran. Salut e prosperitat.

Con nós axí com president haian iurat de tanir e servir les constitucions, e siau tenguts de ensercar e mantenir lo profit e utilitat de la cosa pública de la nostra governació en nostre plen conseil appellat e ausit plenàriament, l'onrat en Berenguer de Magerola procurador reyal en los comptats de Rosselló e de Cerdanya e mestre de ports en los dits comtats, e son lochtenent haian a instància dels honrats còsols de la vila de Perpinyà, per bé e utilitat de la cosa pública d'aquesta terra una veu e dues per iustícia declarat e ordonat que totes universes e sengles coses e mercaderies qualsque sien puguen ésser treites de la dita terra franchament e quítia, sens licència e albarà del dit mestre de ports non contrastant qualques vulla inhibicions ne uses.

Exceptat les coses que són prohibides per constitució, e exceptat billó e clova que són prohibides per exprés manament e ordinació del senyor rey, per ço los requeridors requerim e als altres dehim e expressament manam que observant les dites nostres declaracions e ordinació lexets passat e exir de la dita terra, és a saber del comptat de Roselló per terra o per mar totes universes e sengles coses e mercaderias qualques vuella sien sens licència e albarà del mestre de ports.

Exceptats pega, seu, alquitrà, fusta, cambe, fil, exàrcia, ferra, armes e cavals o rosins d'armar, les quals coses són vedades per constitució.

Excepta billó o clova, que són vedades per exprés manament e ordinació del dit senyor rey.

E en açò sots pena de C solidos per cascuna vegada no fagats deguna contradicció ne ambarch d'altrement la dita pena se exeguiria e tot dan e destrich que per colpa vestra se'n saguissen se imputarien de e sobre vostres béns, e nós contre vos provehiríem de remeys covinens, volents e ordinans que de les dites coses prohibides vos sia donat translat, per ço que si de les altres qui no són prohibides eren tretes de la dita terra, no pogessets al·legar que-n les ignorats.

Dada a Perpinyà a XII dies del mes d'agost de l'ayn de la Nativitat de Nostre Senyor mil CCC LXXVIII.

Vid[it] P[etrus] co.

226

[1347, desembre, 4]

Tots los habitants de la vila de Perpenyà posat que sien privilegiats o domèstichs del senyor rey o de la senyora regina pus no són cavallers o generoses, són tenguts pagar e contribuir en les ajudes, imposicions, talles, questes e altres càrrecs comuns de la vila. [219r]

Petrus, Dei gracia rex Aragonum et cetera.

Nobili et dilecto consiliario nostro Arnaldo de Erillo, gubernatori in comitatibus Rossilionis et Ceritanie. Salutem et dileccionem.

Fideles nostri Bernardus Olibe legum doctor, Guillelmus Heres consul, et Guillelmus Adalberti mercator ambaxiatores fidelium meorum consulum ville Perpiniani proposuerunt cum reverencia coram nobis quod plures de dicioribus et multi alii habitatores de villa Perpiniani asserunt se debere esse exemptos ab aiudis impositionibus, talliis et aliis exactionibus que fiunt ad supportandum onera universitatis eiusdem ville, pro eo videlicet quia sunt privilegiati a nobis vel a regibus predecessoribus nostris in regnis Aragonum vel Maioricarum, vel quia sunt de domo nostra vel predecessorum nostrorum, vel fuerunt de domo regum predictorum vel consortium etiam eorumdem, ex quo ipsi consules asserunt universitatem dicte ville Perpiniani fore lesam, ac eidem propterea magnum inferri preiudicium et gravamen.

Quare pecierunt humiliter supplicando per nos universitati predictae super hoc de remedio opportuno provideri, nos itaque supplicatione huiusmodi admissa benigne ac annuentes eidem tanquam rationabili atque iuste.

Attendentes quod non est nec fuit intencionis nostre privilegia seu immunitates alicui vel aliquibus concedere aut iam concessas per nostros predecessores confirmare in lesionem seu gravamen rei publice dicte ville et habitancium in eadem, sed tamen in nostrum preiudicium et de hiis tantum que ad nos et ius nostrum pertinent sive spectent.

Ideo habita super hoc deliberacione et consilio diligenti de certa sciencia vobis expresse dicimus et precipiendo mandamus, quatinus dictos privilegiatos et alios qui sunt de domo nostra vel consortis nostre vel fuerunt de domibus regum predictorum predecessorum nostrorum vel consortium ipsorum qui tamen non sunt milites vel generosi compellatis et compelli faciatis ad contribuendum in aiudis impositionibus, talliis et exaccionibus comunibus quibuscunque que imponuntur seu imposita sunt pro negociis comunibus ville predictae et ad ipsius universitatis onera supportanda, nisi forsan aliud rationabile super hoc per dictos privilegiatos oppositum fuerit quod obsistat super quo vocatis vocandis faciatis partibus debitum et expeditum iusticie complementum, breviter, summarie et de plano, ac sine strepitu iudicii et figura.

Mandantes vobis gubernatori predicto et quibuslibet successoribus vestris in dicto officio, ceterisque officialibus nostris presentibus et futuris, ad quos predicta pertineant, quatinus presentem decla[219v]racionem nostram et omnia in ea contenta consulibus et universitati ville Perpiniani perpetuo observent et faciant ab aliis inviolabiliter observari, et non contraveniant seu aliquem contravenire permittant aliqua racione.

Datum Barchinone, pridie nonas decembris anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo septimo.

Exa[minavit] R.

[1351, juliol, 21]

Que nagun hom de la vila de Perpinyà no sia forçat de acordar-se ne anar a l'armada, si no par la manera que és acostumat e sagons los privilegis de la vila.

Petrus, Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Nobili et dilecto consiliario nostro Guillermo de Bellaria, gubernatori Rossilionis et Ceritanie, nec non fidelibus nostris gubernatori, clavariis et administratoribus seu acordatoribus armate quam fieri facimus in Coquolibero ceterisque officialibus et subditis nostris qui nunc sunt et pro tempore fuerint. Salutem et gratiam.

Insinuacione fidelium nostrorum nunciorum, consulum et proborum hominum ville Perpiniani, intelleximus quod vos seu alius nostro nomine contra usum antiquum et consuetudinem dicte ville compellere usi fuistis singulares ipsius ville ad acordandum se in armata iam dicta, qua de causa quam plures exactiones peccuniarie inde subsequntur in ipsorum singularium sed potius privilegiorum et usus ac observancie ville iam dicte preiudicium non modicum ut asserunt atque dampnum a nobis itaque super hiis iusticie remedio implorato, vobis dicimus et mandamus quatinus deinceps tales compulsiones minime faciatis, nisi si et prout hactenus fuerit usitatu, de hiis vero si que contra observanciam et usum antiquum ipsorum usque in hunc presentem diem acta per vos fuerint, nolumus eorum privilegiis seu observanciis antiquis in aliquo derogari quam potius ipse in eorum robore permaneant et valore.

Datum Barchinone XXI^a die iulii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo primo.

Exa[minavit] R.

228

[1350, març, 22]

Que nagun dels comtats de Rosselló ne de Cerdanya dins la vila de Perpinyà no puxa haver sinó I advocat.

Nos Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et [220r] et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Ad supplicationem humilem pro parte universitatis et proborum hominum ville Perpiniani concedimus cum presenti ipsi universitati proborum hominum dicte ville, quod aliqua universitas, civitatis, ville aut castelli, nec etiam aliquis prelatus, capitulum, conventus, religiosus, baro sive nobilis, miles, domicellus, aut alius homo ge-

nerosus seu aliquis alius existentes intra comitatus Rossilionis et Ceritanie aut terras Vallispirii et Confluentis, non possit nec audeat habere intra villam Perpiniani nisi unum advocatum personalem pro suis causis in curiis advocandis.

Mandantes gubernatori, vicariis, baiulis, ac aliis officialibus dictorum comitatum quod presentem concessionem nostram habeant et observent et observari faciant per quospiam inconcusse.

In cuius rei testimonium presentem fieri iussimus sigillo nostro munitam.

Datum Ce[sa]rauguste undecimo kalendas aprilis anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo nono.

Exa[minat] R.

229

[1353, març, 29]

Que-l azempler del senyor rey no prenga per força bèsties de cavalcar de algun qui les tenga a son ús.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum et cetera.

Nobili et dilectis maiordomis nostris et consiliariis Raymundo de Rivosicco et Rogerio de Rovenaco, et alii vel aliis qui pro tempore dicte maiordomie preerit vel preerunt officio. Salutem et dilectionem.

Per syndicos universitatem Cathalonie apud Villam Francham Penitentii noviter congregatos percepimus querelantes, quod cum contingerit super atzemblarium nostrum vel eius locumtenentem capere animalia conducticia racione recessus nostri in aliqua civitate villa vel loco dictus atzemblarius, vel eius locumtenens cepiunt per vim animalia que sunt sindicorum vel nunciorum ad nos missorum et mercatorum et personarum in nostra curia eorum negocia procurancium, nec non multorum qui propria ad eorum usus tenent animalia antedicta.

Cuius rei occasione sequuntur dampna illis quorum sunt dicta animalia et gravia dispendia atque dampna.

Quo circa supplicato nobis per dictos syndicos nomine et pro parte universitatum predictarum eis super hoc provideri de remedio condecanti, volumus vobisque et cuilibet vestrum dicimus et expresse mandamus firmiter iniungentes, quatinus caveatis de ce-

tero ac inhibeat is dicto nostro azemblario et eius locumtenenti, et quibusvis aliis ad capiendum [220v] animalia deputandis de cetero fortiter et districte, ne talia animalia a modo capiant vel ad manus suas accipiant ullo modo.

Scientes pro certo quod si fuerit contrafactum et aliquem vel aliquos de predictis audiverimus querelantes, capientes, animalia supratacta taliter punire curabimus quod dolebunt merito nostra mandata huiusmodi excessisse.

Datum Barchinone vicesima nona die marcii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo tercio, sub nostro sigillo secreto.

Sigillata.

230

[1370, juliol, 30]

Que negun official del senyor rey, a ops de comte, vescomte, o altre qualsevol, no puxa pendre per força alguna bèstia de hom de Perpinyà, de bast o de cella, qui aquella tenga a son ús o a loger, si no ab volentat de aquell de qui és, sots pena de cent lliures, mes lo senyor rey e sos officials per causes de lur ofici, la senyora regina e sos fills per lurs affers, poden pendre bèsties segons que és acostumat.

Nos Petrus, Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Quia congruit nostre magestati regie ut subditos nostros a tediis, dampnis, et gravaminibus quantum existit possibile preserveremus, ideo ad supplicationem humilem per Petrum Borroni et Guillermmum Rotundi, syndicos universitatis ville Perpiniani nobis factam, tenore presentis carte nostre volumus et concedimus vobis consulibus, probis hominibus ac universitati dicte ville et singularibus de eadem, quod aliquis officialis nostri ad opus cuiusvis comitis, vicecomitis, richi hominis seu nobilis, militis, aut cuiuscunque alterius persone cuiuscunque status, gradus, aut condicionis existat, non audeat nec presumat accipere seu accipi facere aliquod animal selle vel *de bast*, quod aliquis ex habitatoribus ville predictae teneat ad proprium usum sive ad logerium, nisi de et cum voluntate illius cuius animal fuerit supradictum.

Excludimus tamen ab hiis nos consortem et liberos nostros ac officiales nostros et eorum, ex causis tamen ad eorum officia spectantibus, sic quod pro negociis nostris possimus et possint de dictis animalibus accipere, prout est assuetum huiusmodi concessione in aliquo non obstante.

Quicumque vero contrarium temptare presumpserit penam centum librarum barchinonensium incurrat ipso facto tociens quociens contrafactum [221r] fuerit a bonis suis irremissibiliter habendarum.

Mandantes eiusdem serie gubernatori nostro generali eiusque vices gerentibus, vicario et baiulo Perpiniani, procuratori reddituum et iurium nostrorum in comitatibus Rossilionis et Ceritanie aliisque universis et singulis officialibus et subditis nostris vel dictorum officialium locatenentibus presentibus et futuris, quatinus privilegium et concessionem nostram huiusmodi teneant firmiter et observent, faciantque tenaciter observari, et non contra veniant nec aliquem contra venire permittant aliqua racione.

Quodque dictus procurator regius penas predictas a contrafacientibus exigat atque levet cui super ipsis exhigendis et habendis comittimus cum presenti plenarie vices nostras.

In cuius rei testimonium hanc fieri iussimus sigillo appendicio nostro munitam.

Datum Barchinone tricesima die iulii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo nostrique regni tricesimo quinto.

G[uillermus] de Palou.

231

[1353, març, 28]

Que·ls officials poden remetra dels bans emperes et iustícias ultra la terça part.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum et cetera.

Universis et singulis vicariis, baiulis, et locatenentibus eorundem presencium seriem inspecturis. Salutem et dileccionem.

Ad supplicationem humilem nobis exhibitam per syndicos universitatum Cathalonie apud Villam Francham Penitensii noviter congregatos, vobis et cuilibet vestrum dicimus et mandamus, quatinus provisionem seu ordinationem dudum per nos factam vobisque

litteratorie per nos missam super non relaxando per vos de bannis, penis terciorum et emparis fractis, nisi terciam partem dum taxat, in quas aliqui incidissent vel inciderint in futurum, quam ex causa pro revocata et nulla huius serie haberi volumus ex certa sciencia et iubemus minime observetis.

Datum Barchinone sub nostro sigillo secreto, XXVIII die marcii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo tercio.

Ia[cobus] vid[it].

232

[1353, març, 28]

Que sobre exsequió de marques I official raquest per altre li deu donar favor e ajuda ne-s pot empatxar la marcha si és iustament jutgada o no.

Petrus Dei gracia rex Aragonum et cetera.

Dilectis et fidelibus vicariis, baiulis, ceterisque officialibus infra Cathaloniam constitutis [221v] et eorum locatenentibus presentibus et futuris, ad quos presentes pervenerint. Salutem et dilectionem.

Supplicantibus nobis sindicis universitatum Cathalonie in Villafrancha Penitensii noviter congregatis, vobis et cuilibet vestrum dicimus et expresse mandamus, quatinus quocienscunque aliquis ex vobis per aliquem vestrum extiterit requisitus super exsequendis et complendis exsequacionibus marcharum per vos seu aliquem ex vobis contra aliquam civitatem villam vel locum Cathalonie concessarum, prestetis unus vestrum alteri in bonis que infra districtum vobis comissum reperiri poterunt auxilium, consilium et iuvamen, quando et quociens inde alter ab altero extiteritis requisiti, nec vos intromittatis cognoscere utrum iuste vel iniuste concessa sit vel fuerit dicta marcha quoniam nos cognicionem huiusmodi vobis et utrique vestrum auferimus et tollimus cum presenti.

Datum Barchinone sub nostro sigillo secreto, vicesima octava die marcii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo tercio.

Ia[cobus] vid[it].

233

[1354, febrer, 2]

Que·ls porters del senyor rey de les exsequions que fan haian tant solament sis solidos per salari de cascun jorn.

Nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Attendentes prout tenet assercio sindicorum brachii secularis universitatum civitatum, villarum atque locorum nostrorum omnium Cathalonie congregatorum de nostro mandato in mei presencia Barchinone parlamentum eisdem celebrantes ibidem generale, quod nostri portarii et procuratores Cathalonie cum in locis nostris intra Cathaloniam exsequionem aliquam faciunt contra universitatem vel personam aliquam singularem petunt et habent pro qualibet die huiusmodi exsequionis pretextu pro suo salario et labore decem solidos Barchinone contra debitum rationis, cum quantitas ipsius salarii excedat frequenter ut dicitur summam eorum pro quibus per eos fit exsequio memorata; ideo supplicantibus nobis sindicis antefatis, ut salarium supradictum moderare rationabiliter signaremur ipsum salarium ad sex solidos Barchinone moderamus atque reducimus cum presenti.

Mandantes cum hac eadem dictis portariis universis et singulis quod hanc nostram moderacionem observent et contra non veniant ullo modo.

Mandamus preterea universis et singulis officialibus et subditis nostris presentibus et futuris, [222r] quod ipsos porteros a modo compellant si fuerit necessarium rigide ad predicta; super quibus eisdem nostris officialibus plenam tenore presentis conferimus potestatem, nec non comittimus vices nostras.

Datum Barchinone secunda die febroarii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo quarto.

Sigill[ata].

234

[1377, setembre, 3]

Que·ls porters del senyor rey no puxen ésser procuradors de aquells a instància de qui són trameses, ne puxen pendre maior salari que los és tatxat par les Constitucions de Cathalunya.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum et cetera.

Fidelibus universis et singulis portariis nostris et carissimi primogeniti et generalis locumtenentis nostri ducis Gerunde et comitis Cervarie presentibus et futuris. Salutem et gratiam.

Supplicatum fuit nobis in modum gravaminis per omnia brachia curiarum quas celebramus cathalanis, ut cum vos seu aliqui vestrum fraudem facientes Constitutionibus Cathalonie nostrisque et dicti ducis ordinacionibus quibus pro negociis vobis commissis ad instanciam partis certum salarium est vobis taxatum procuretis et faciatis vos procuratores constitui ad ipsa negocia ad finem ut maius salarium inde habeatis quam taxant et permittunt constitutiones et ordinaciones predictae dignemur super hiis providere de remedio congruenti, vobis et cuilibet vestrum dicimus et mandamus expresse, sub pena perpetue privacionis officii vestri, ne pro salario vestro recipiatis ultra taxacionem Constitutionis Cathalonie generalis, nec utique recipiatis procuraciones illorum ad quorum instanciam fueritis destinati.

Datum Barchinone tercia die septembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo septimo.

Bernardus de Valle.

235

[1354, maig, 4]

Confirmació dels privilegis, uses e custumes de Perpinyà, e del uniment del comptat de Rosselló a la Corona d'Aragó, feta per lo senyor rey en P. d'Aragó, axí quant a pare e legítim administrador de son fill primogènit l'infant en Iohan, ab certes formes, pactes e condicions, quant los síndichs de Perpinyà iuraren lo dit primogènit.

In nomine sancte et individue Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus Sancti. Amen.

Pateat universis presentibus et futuris, quod die et anno inferius designatis, cum syndici et procuratores universitatis proborum hominum ville Perpiniani intra comitatum Rossilionis consi[222v]stentis ad instanciam et mandatum literarie eis factam per illustrissimum excellentissimumque principem et dominum dominum Petrum Dei gratia regem Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice,

comitemque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie, destinati fuissent ad presenciam ipsius domini regis ex causa iurandi statim in Dominum, et post dies dicti domini regis in comitem Rossilionis et Ceritanie et regem ac succesorem in omnibus regnis et terris suis inclitum et magnificum infantem Iohannem primogenitum dicti domini regis, qui iam fuerat rogatus per regnicolas Aragonum, Valencie, Maioricarum, dicti sindici ville Perpiniani quorum nomina inferius sunt conscripta exposuerunt humiliter coram regia magestate, quod cum inter alia pacta et condiciones initas in cartis factis super unitate, adiunctione et incorporatione indivisibili facta de dictis comitatibus Rossilionis et Ceritanie cum comitatu Barchinone et aliis regnis et terris domini regis esset cautum expresse quod antequam gentes comitatum Rossilionis et Ceritanie tenerentur aliquem primogenitum aut succesorem domini regis iurare, idem primogenitus aut successor teneretur primitus iuramentum prestare de tenendo et servando inviolabiliter unitatem, adiunctionem et incorporationem predictam, ideo dicti sindici preffato domino regi humiliter supplicarunt ut sua benignitate servando pactum et condicionem predictam dignaretur in personam dicti domini infantis impuberis et tanquam pater et legitimus administrator eiusdem, super hiis debite provisionis remedium adhibere. Et quod nichilominus premissa supplicatione humili prout supra dignaretur eis confirmare, laudare et approbare eorum franquitates, libertates et immunitates, bonos usus ac bonas consuetudines, et etiam declarare quod propter huiusmodi iuramentum dicti primogeniti nichil oneris aut culpe valeat ullo unquam tempore imputari dictis sindicis aut dicte universitati proborum hominum Perpiniani aut singularibus eiusdem, qui tenent et habent in eorum dominum regem et principem ipsum dominum regem Petrum.

Et quod ubi aliqua mandata ipsius domini regis et dicti primogeniti repugnancia emanarent, declaretur quibus ex eis esset precipue accedendum.

Supplicarunt ulterius sindici memorati, quod per dictum iuramentum non fiat eis preiudicium in tempore futuro, videlicet quod non possit dici, allegari, vel trahi ad consequenciam quod probi homines dicte ville Perpiniani seu alii comitatus Rossilionis, teneantur iurare aliquem primogenitum aut succesorem domus Aragonum, nisi iuret per alias universitates Cathalonie principatus.

Quibus siquidem supplicationibus [223r] intellectis, preffatus dominus rex eisdem benigne condescendens affectu super eis providit et iuramentum prestitit sub hac forma:

“Nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Tanquam pater et legitimus administrator incliti ac magnifici infantis Iohannis primogeniti nostri carissimi ducis Gerunde et comitis Cervarie, tactis per nos sacrosanctis Dei evangeliiis et eius cruce dignissima, ex certa sciencia et habita plena deliberacione et maturo consilio super istis, promittimus in fide nostra regia nos perpetuo et inviolabiliter servaturos unitatem predictam, nec non privilegia, libertates, franquitates, immunitates ac bonos usus, bonasque consuetudines, per nos et predecesores nostros reges Aragonum vel Maioricarum aut comites Rossilionis concessos aut concessa universitati proborum hominum ville Perpiniani et singularibus personis eiusdem, et contra eam quomodolibet non venturos.

Et sub virtute ipsius iuramenti promittimus nos facturos et curaturos cum effectu, quod cum dictus noster primogenitus propiciante Domino ad etatem pubertatis accesserit, cum ad presens nondum quartum annum sue etatis attingat et talis etas non paciatur per eum pro nunc dictum posse fieri iuramentum ipse promitet et iurabit prout nos de presenti promittimus et iuramus se dictam unitatem adiunctionem et incorporationem individuum dictaque privilegia, libertates, franquitates, immunitates, bonos usus ac bonas consuetudines dicte ville Perpiniani et comitatus Rossilionis preempniter servaturum.

Promittimus insuper vobis quod in testamento seu codicillo nostro iniungemus eidem, et hoc idem sibi iniungimus cum presenti, sub eo quo nobis tenetur debito filiali, ut si antequam ad dictam etatem pubertatis accesserit, nos contingat eximi ab humanis inter alia confirmet, laudet, approbet, ac ratifficet corporali per eum iuramento prestando unitatem, adiunctionem et incorporationem indivisibilem supradictam.

Uterius declaramus presenti regali oraculo, quod per huiusmodi iuramentum, videlicet quia dictus noster primogenitus iuratur de presenti in Dominum, nullum fiat preiudicium iuri nostro nec utique universitati ville Perpiniani et singularibus personis eiusdem, nec eorum fidei possit ullo tempore culpa aliqua imputari seu aliqua nota impingi si ante omnia nostris obedirent iussionibus et mandatis, priusquam dicti nostri primogeniti casu quo mandata vel iussiones eiusdem nostris mandatis aut iussionibus nobis vita fruentibus repugnent.

Quoniam talis est nostra intencio et debet esse cuiuslibet alterius sane mentis. Quod non obstante [223v] quod dictis noster primogenitus de presenti iuret in Dominum mandata nostra sunt et esse debent precipua et nobis tanquam principi et superiori domino dum in hac vita divina favente clemencia egerimus est principaliter attendendum, et sic huius nostri rescripti tenore decernimus debere fieri et servari.

Denique volumus et intendimus quod a modo universitas dicte ville Perpiniani per se aut syndicos vel procuratores suos non teneatur iurare aliquem primogenitum inclite domus Aragonum, nisi iuret per universitates alias Cathalonie ut prefertur.

Et predicta omnia et singula promittimus et iuramus tam nomine proprio quam dicti nostri primogeniti, et tanquam pater et legitimus administrator eiusdem in posse notarii infrascripti pro omnibus illis quorum interest ac interesse potest et poterit stipulantis, recipientis et legitime paciscentis.

Quibus si quidem sic per actis dicti syndici et procuratores ville Perpiniani, videlicet Bernardus Olibe legum doctor canonicus et prepositus de Bagiis in ecclesia Elnensi, et Guillermus Rotundi ac Iohannes Vole burgenses dicte ville Perpiniani, qui de eorum syndicatu et procuracione fecerunt fidem, per instrumentum publicum actum Perpiniani vicesima nona die aprilis anno subscripto, clausum et subsignatum per Petrum Andree publicum regia auctoritate notarii ville Perpiniani existentes in presencia dicti domini regis, et in presencia incliti et magnifici infantis Iohannis primogeniti domini regis predicti, eisdemque domino regi et suo primogenito facialem et presencialem reverenciam exhibentes dictum iuramentum prestiterunt videlicet sub hac forma:

Nos Bernardus Olibe legum doctor, canonicus et prepositus de Bagiis in ecclesia Elnensis, Guillermus Rotundi et Iohannes Vole burgenses Perpiniani, nomine nostro proprio et ut syndici, procuratores, yconomi et actores universitatis proborum hominum ville Perpiniani, ad id legitime et specialiter constituti, tactis per nos sacrosanctis Dei evangeliiis et venerabili eius cruce, promittimus et iuramus vos inclitum et magnificum dominum infantem Iohannem, primogenitum illustrissimi domini nostri regis Petri, scilicet vos habere et tenere statim in dominum, et post dies ipsius domini regis in comitem Rossilionis ac regem et successorem in omnibus regnis et terris suis.

Et nos dictus rex, tam nostro nomine proprio quam ut pater et legitimus administrator dicti nostri primogeniti, volumus et vobis dictis sindicis nobis super hoc humiliter et instanter supplicantibus concedimus cum presenti, quod per huiusmodi iuramentum per nos prestitum, nullum fiat preiudicium nullaque lesio seu derogatio unioni predictae [224r] facte de comitatibus Rossilionis et Ceritanie, cum comitatu Barchinone et aliis regnis et terris nostris.

Quinymo dicta unio et carte inde facte omniaque et singula contenta et specificata in eis semper sint valida, stabilia atque firma, perpetuamque obtineant roboris firmitatem.

In quorum omnium testimonium nos rex preffatus hanc cartam nostram sive instrumentum publicum fieri iussimus nostri sigilli magestatis munimine roboratam, de quo duo fieri volumus, unum penes nos et aliud penes dictos syndicos seu universitatem ville Perpiniani perpetuo remanenda.

Que fuerunt acta in palacio regio civitatis Barchinone, quarta die madii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo quarto.

Poncius iudex.

Signum + Petri Dei gracia regis Aragonum, Valencie, Maioriarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie, qui predicta concedimus et iuramus.

Signum Bernardi Olibe. Signum + Iohannis Vole qui hec concedimus et iuramus.

Testes huius rei sunt reverendus in Christo pater Petrus Oscensis episcopus, nobilis Poncius de Fonolletto legum doctor, Petrus Iordani d'Urries maior domus, Matheus Mercerii camerarius milites, Iacobus de Faro et Bernardus Egidii dicti domini regis consilarii.

Sig+num Iacobi Conesa scriptoris dicti domini regis eiusque auctoritate notarii publici per totam terram et dominacionem suam qui de ipsius domini regis mandato hec scribi feci et clausi."

[1358, abril, 20]

Que nagun jueu no gaus comprar volateria, cassa, ne coses de menjar, ans de hora de tèrcia, sots la pena que posada hi serà per lo batlle e clavaris, de la qual pena les dues parts haia lo procurador reyal, e la terça part los clavaris.

Nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Ad humiles intercessus propterea nobis factos pro parte consulum et proborum hominum ville Perpiniani, tenore presentis edicimus et etiam ordinamus quod de cetero nullus iudeus neque iudea ipsius ville neque alterius cuiusvis loci audeat emere seu emi facere vel mercati per quemcumque in platea gallinarum dicte ville nec alibi palam vel occulte, gallinas, pullos, anceres, perdices, nec alia volatilia neque etiam cirogrillos caseos et alias res comestibiles donec transierit tertia pars diei.

Si quis autem contra fecerit [224 ν] in illam peccuniariam penam incidat quam super hoc imposuerunt clavarii dicte ville quibus una cum baiulo dicte ville potestatem contulimus cum eadem imponendi et immittendi ipsam penam eamque a contrafacientibus exigendi, cuius pene duas partes nobis tribuant vel nostris procuratoribus regiis loco nostri tertia parte eiusdem tantummodo reservata.

Per hoc tamen derogare non intendimus privilegiis, concessionibus et indultis regiis si que habent ipsi iudei que possent predictis alicqualiter obviare, quinymo illa permanere volumus in ipsorum viribus et effectu.

Mandantes cum hac eadem gubernatori nostro comitatum Rossilionis et Ceritanie, baiulo et aliis officialibus dicte ville presentibus et futuris, quod hoc presens edictum servando penitus illibatum contra eum non veniant neque venire quemquam faciant vel presumant si de nostris confidunt gracia et amore.

In cuius rei testimonium presentem fieri et nostro sigillo secreto iussimus comuniri.

Datum Gerunde vicesima die aprilis anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo octavo.

Visa Ro[ma].

[1359, desembre, 14]

Que negun juheu no gos comprar en die de mercat o festa, ans que haia toquat tèrcia, gallines, auques, o altra volateria, ous o formatges. Revocat lo privilegi que havien del contrari.

Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Nobili et dilecto gerenti vices gubernatoris in comitatibus Rossilionis et Ceritanie, ceterisque officialibus nostris ville Perpiniensi presentibus et futuris, et locatentibus eorundem. Salutem et dilectionem.

Cum ut per syndicos universitatis ville Perpiniensi ad nos noviter missos pro curia quam nunc cathalanis Cervarie celebramus, fuit nobis expositum reverenter, nos concesserimus iudeis eiusdem ville quod possint emere quacumque hora diei quelibet victualia prout faciunt christiani hocque factum esse dicatur contra ordinationem factam per olim reges Maioricarum, qua cavetur quod nullus iudeus aut iudea sub pena quinque solidorum audeat emere aut emi facere in die mercati, nec die dominica vel festiva, nisi post pulsationem tercię, gallinas, pullos, anceres, anatos, aut aliam volateriam, ova vel caseos.

Et etiam contra longum usum in dicta villa de predictis observatum, etiam post impetrationem privilegii memorati; et propterea nobis fuerit humiliter supplicatum ut super hiis dignemur de opportuno remedio [225r] providere.

Ideo supplicatione predicta benigne admissa, vobis et cuilibet vestrum dicimus et mandamus, quatinus ordinationem et usum predictos totaliter observetis, dicta non obstante concessione cui per usum contrarium extitit derogatum.

Datum Cervarie XIII^a die decembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo nono.

Visa Ro[ma].

[1366, octubre, 26]

Que ls juheus en Perpinyà no gausen habitar ultra los dechs qui ls fóren assignats per los reys de Mallorques.

Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Nobili et dilectis consiliariis nostris Arnaldo d'Orchau, gerenti vices gubernatoris in comitatibus Rossilionis et Ceritanie, ac Iasperto de Tregurano, militibus. Salutem et dilectionem.

Ffideles nostri Iohannis Egidii, consul, et Guillermus Rotundi burgensis ville Perpiniensi, syndici universitatis dicte ville nomine

eiusdem humili petitione monstrarunt, quod aliqui iudei a modico tempore citra transgrediendo loca eis preffixa a loco ipsis iudeis antiquitus deputato, contra privilegium et statutum per illustres reges Maioricarum felicitatis recordaciones super hiis indultum, in quodam vico christianorum per quod itur ad podium textorum ipsius ville diversa hospicia emerunt, in quibus eorum larem continuum fovent et habitant simul cum dictis christianis, quod nedum redundat in dicte universitatis dampnum quin potius in delusionem superui Redemptoris cuius corpus sanctificatum quod [dum] fertur per illum vicum causa visitandi infirmos vel aliter tacite blasphemantur. Quamobrem supplicarunt nobis ut super hoc dignemur de remedio opportuno provideri.

Nos vero supplicationi eorum condescendentes benigne volentes ut occasione premissorum per dictos iudeos divinum nomen non in aliquo profanetur super hiis remedium adhibere, vobis dicimus, comittimus et mandamus, quatinus non paciamini dictos iudeos de cetero extra eorum fines qui per dictos olim reges Maioricarum eis concessi fuerint iuxta dictum privilegium et statutum ullatenus morari, stari, seu etiam habitare, quinimo eosdem ab omni vico predicto in continenti expellatis et eis inhibeat ut nullatenus in dictis hospiciis stare audeant, nec ea intrare quousque nos fuerimus in dicta villa personaliter constituti.

Quoniam nos eo tunc re subiecta oculis et auditis utriusque partis rationibus super hoc providebimus de remedio condescenti.

Datum Barchinone XXVI^a die octobris anno a [225v] Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo sexto.

Visa Roma.

239

[1392, gener, 4]

Que la juredicció dels juheus pertany al batlle de Perpinyà e no al castellan del castell.

Johannes Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Nobili et dilecto consiliario nostro Gilaberto de Crudiliis, militi, gubernatori comitatum Rossilionis et Ceritanie vel eius locumtendenti. Salutem et dilectionem.

Per nuncium universitatis ville Perpiniani ad nos noviter destinatum, fuit coram nobis expositum reverenter quod licet omnis iuredicchio iudeorum ville Perpiniani, tam civilis quam criminalis, et eius plenum exercitium ex privilegiis dicte ville Perpiniani et aliter baiulo eiusdem pertineat, et ita per vos iam fuerit declaratum, verumptamen castellanus castrum dicte ville pretendens iuredictionem iudeorum in dicto castro commorantium aut in eo delinquentium vel contrahentium sibi pertinere baiulum ipsum in exercicio dicte iurediccionis de facto nititur perturbare in eiusdem universitatis preiudicium dictorumque privilegiorum et declarationis vestre non modicam lesionem.

Quo circa supplicato nobis humiliter super hiis de opportuno iusticie remedio provideri, vobis dicimus et districte precipiendo mandamus expresse et de certa sciencia, sub nostre ire et indignationis incursum, quatinus predictum castellanum dicta iurisdictione contra formam et usum dictorum privilegiorum ac mentem dicte vestre declarationis in dictis iudeis in dicto castro commorantibus vel in eo delinquentibus aut contrahentibus uti indebite minime permittatis, quinimo eum ab inde cohibeatis omnino et iurediccionem ipsam per dictum baiulum in quantum ad eum pertineat exerceri totaliter faciatis.

Datum Barchinone quarta die ianuarii anno a Nativitate Domini M° CCC° XC° II°.

Petrus ça Calm.

240

[1358, abril, 20]

Que'l governador coneys dels contrastes qui són de les taules les quals són en lo cap de les perayries de Perpinyà.

Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Nobili et dilecto consiliario nostro Guillermo de Bellaria, militi, gubernatori comitatuum Rossilionis et Ceritanie. Salutem et dileccionem.

Noveritis nostris fuisse auribus devolutum, quod in platea que est in capite pareyriarum ville nostre Perpiniani vocata platea Procerum, sunt quedam tabule de quarum possessione, usu et ademprio

aliquociens altercatur inter [226r] habentes hospicia contigua dictis tabulis et paratores pannorum dicte ville.

Et quod pluries cum super eis verbale litigium ducitur, baiulus dicte ville parcium non discussis rationibus neque examinato ad plenum negotio finem dat ipsis litibus non forsan prout exigit iusticia, sed ut sibi videtur melius expedire.

Verum cum nolumus procedi in talibus nisi per modum inferius declaratum, eo ut fiat iusticia et non valeat sequi scandalum pro predictis; idcirco vobis dicimus et mandamus quatinus cum talis altercationis casuus acciderit vos de iure parcium curetis liquide informari.

Quo acto faciatis in predictis iusticiam prout ius et ratio id exposunt.

Datum Gerunde, sub nostro sigillo secreto, vicesima die aprilis anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo octavo.

Visa Roma.

241

[1358, juny, 9]

Que.l vager et batlle perseguesquen e sercan los malfaytors ab despeses dels emoluments de lurs corts.

Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Ffidelibus suis vicario Rossilionis et baiulo ville Perpiniani presentibus, et qui pro tempore fuerint. Salutem et gratiam.

Ad humilis supplicationis instanciam pro parte fidelium nostrorum consulum et proborum hominum ville ipsius, propterea nobis factam vobis et cuilibet vestrum concedimus et facultatem plenariam elargimur, ut de et cum peccunia idem dictorum officiorum seu alterius ipsorum ad manus vestras aut alterius vestrum quomodolibet proventura omnes et singulos malefactores qui intra iuredicciones vobis commissas vel alteram ipsarum iam delinquerunt seu a modo quodocunque delinquent per omnes et singulas civitates, villas, terras et loca nostra, et alibi etiam ubicunque possitis perquirere et persequi facere ac perquiri; ita quod dictos malefactores ad sumpus nostros sive proventuum officiorum superius contentorum vos seu alter vestrum aut alii qui futuris temporibus ipsius preerunt

officiis, possitis persequi et perquirere ac persequamini, et etiam perquiratis de eis autem que vos dicti vicarius et baiulus seu alter vestrum expendideritis seu hii qui pro tempore dictis preerunt officii expendiderint ex hac causa recuperetis testimonialia apoche instrumenta.

Quoniam nos mandamus magistro rationali curie nostre aut alii cuicumque a vobis vel eis inde comptum audituro, quod vobis seu eis tempore vestri vel sui racionii quantitates quas expendideritis in dictis malefactoribus perquirendis in vestris vel suis recipe comptis non omitant [226v] vobis aut illis exhibentibus sibi apochas precontentas.

Datum Gerunde nona die iunii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo octavo.

Visa Ro[ma].

242

[1362, març, 15]

Que.l vaguer, jutges de vaguer, o batlle o assessors altres, dementre tengen officis del senyor rey, no prenguen pençions, salaris o altres beneficcis de personas ecclesiàsticas, nobles, cavallers, o altres seglars, sots pena de privació de lurs officis.

Nos Petrus, Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Inter cetera que regimini nostro incumbere noscimus illud potissime providencie regie spectare pensamus, quod sic per viam debitam officialium et iudicum nostri domini corrupcionis actus precludamus ne iusticia pereat querelanti, quod non difficile obtinere credimus, si iudices et aliis ordinarii et eorum assessores dum nostra officia iurisdictionis exercuerint a personis ecclesiasticis, nobilibus, militibus, et aliis pensiones, salaria seu alia eorum beneficia recipere perorrescant; idcirco ad id nostrum animum dirigentes, tenore presentis providemus, sanccimus et etiam ordinamus, quod nullus vicarius, iudices curiarum, vicarii et baiuli Perpiniiani vel eorum assessores nunc vel de cetero dum nostra rexerint officia, audeant vel presumant recipere pensiones, salaria, aut quecunque beneficia a predictis ecclesiasticis aut secularibus personis cuiuscunque status seu condiciones existant, quod si fecerint ipso facto priventur dictis eis commissis officiiis et nichilominus incurrant quilibet eorundem pe-

nam mille morabatinorum auri quam nunc pro tunc nostro errario pro vice qualibet huius serie ducimus aplicandam.

Mandantes per hanc eandem gubernatori generali eiusque vices gerenti in Rossilione aliisque officialibus, assessoribus, et iudicibus ordinariis, presentibus et futuris, quatinus provisionem, statutam, sanctionem, et ordinationem nostram huiusmodi firmas habeant et observent, et faciant ab aliis observari, et non contraveniant seu aliquem contravenire permittant aliqua racione.

In cuius rei testimonium presentem fieri et sigillo magestatis nostre iussimus comuniri.

Datum Valencie, quintadecima die marcii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo secundo, nostrique regni vicesimo septimo.

G[uillermus] de Palou.

Signum + Petri Dei gratia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque [227r] Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Testes sunt Alfonssus comes Rippacurcie et de Denia, Olfus de Proxida camerlengus, Gilabertus de Sintillis maiordomus, Stephanus de Aragonia et Bernardus de Camporrellis milites.

Sig+num Bertrandi de Pinos, preffati domini regis scriptoris, qui hec de mandato eiusdem scribi fecit et clausit.

243

[1368, abril, 2]

Que·ls officials reys no prenen salaris o pensions de prelats, cavallers, o nobles, sots pena de privació de lurs officis.

Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioriarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Dilectis ac fidelibus gerenti vices gubernatoris in comitatibus Rossilionis et Ceritanie ac aliis quibusvis officialibus nostris ville Perpiniani presentibus et futuris vel eorum locatenentibus. Salutem et dilectionem.

Cum nos ad humilem supplicationem pro parte universitatis ville ipsius propterea nobis factam, providerimus et velimus quod vos aut aliqui ex vobis salarium seu pensionem aliquam pro manu-

tenendis et deffendendis iuribus prelatorum, nobilium et militum, aut prestandis eis consilio vel favore quo nostris, ut percepimus iuribus quam plurimum derogatur ab ipsis prelatis, nobilibus et militibus extraneis vel privatis, seu aliis pro eis de cetero nullatenus accipiatis vel recipi faciatis.

Idcirco, vobis et cuilibet vestrum dicimus et mandamus firmiter et expresse, sub amissionis pena officii per nos vobis comissi, quatinus provisionem nostram huiusmodi teneatis et inviolabiliter observetis, et contra ipsam venire modo aliquo non presumatis.

Datum Barchinone secunda die aprilis anno a Nativitate Domini M^o CCC^o sexagesimo octavo.

Visa Ro[ma].

244

[1362, agost, 16]

Que gràcia o licència feta o fasedora per lo senyor rey a algun jutge o altre official seu que posqués pendre salari o pensió de prelats, barons, cavallers, o altres, no valle posat que hi fossen incercades les letres precedents, e fos signada de mà del senyor rey.

Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Nobili et dilecto consiliario nostro Raymundo Alamanni de Cervilione, militi, gerenti vices gubernatoris in comitatibus Rossilionis et Ceritanie ac eius assessori, vica[227v]riis baiulo Perpiniani ac iudicibus seu assessoribus eorum ceterisque officialibus nostris presentibus et futuris ad quos subscriptum pertinet negocium. Salutem et dilectionem.

Recolimus pridem subscriptam ordinacionem et provisionem fecisse cum carta nostra continencie subsequentis:

“Nos Petrus Dei gracia rex Aragonum et cetera. Inter cetera que regimini nostro incumbere noscimus illud potissime providencie regie spectare pensamus, quod sic per viam debitam officialium et iudicium nostri domini corrupcionis actus precludamus ne iusticia pereat querelanti, quod non difficile obtinere credimus si iudices et alii ordinarii et eorum assessores dum nostra officia iurisdictionis exercuerint a personis ecclesiasticis, nobilibus, militibus et aliis,

pensiones, salaria seu alia eorum beneficia recipere porrescant; idcirco ad id nostrum animum dirigentes tenore presentis provideamus sanccimus et etiam ordinamus quod nullus vicarius, iudices curiarum, vicarii et baiuli Perpiniani vel eorum assessores nunc vel de cetero dum nostra rexerint officia audeant vel presumant recipere pensiones salaria aut quecunque beneficia a predictis ecclesiasticis aut scolaribus personis cuiuscunque status seu condicionis existant, quod si fecerint ipso facto priventur dictis eis commissis officiis, et nichilominus incurrant quilibet eorundem penam mille morabatorum auri quam nunc pro tunc nostro errario pro vice qualibet huius serie ducimus applicandam.

Mandantes per hanc eandem gubernatori generali eiusque vices gerenti in Rossilione aliisque officialibus, assessoribus et iudicibus ordinariis presentibus et futuris, quatinus provisionem statutum sanctionem et ordinationem nostram huiusmodi firmas habeant et observent et faciant ab aliis observari, et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua racione.

In cuius rei testimonium presentem fieri et sigillo magestatis nostre iussimus comuniri.

Data Valencie quinta decima die marcii anno infrascripto nostrique regni vicesimo septimo.”

Nunc autem sicut pro parte nunciorum ad nos missorum per universitatem ville Perpiniani percepimus aliqui vestrum pensiones salaria seu beneficia ab aliquibus nobiles militibus ecclesiasticis personis et aliis recipiunt, eo quia inde licenciam recipiendi eadem sunt a nobis ut dicitur assecuti, ex quibus posset nisi provideretur per nos cultus iusticie enervari.

Quapropter volentes abusui hinc sicut convenit obviare dictis nunciis vobis pro inde humiliter supplicantibus revocantes, cassantes et annullantes, cum presenti, de certa sciencia et consulte quascunque licencias sub quorumvis forma seu expressione verborum per nos concessas ac gracias factas [228r] quibusvis vestrum de recipiendo easdem pensiones salaria et beneficia.

Mandamus vobis et cuicunque vestrum quatinus provisionem et ordinationem predictas inviolabiliter observetis ac observari faciatis et non contraveniatis seu quemquam contravenire permittatis aliqua racione.

Nos enim per hanc eandem providemus et ordinamus quod si forte in antea similes graciae concessionem et licencie fuerint aliquibus

vestrum aut aliis successoribus vestris in dictis officiis vestris per nos concessa etiam si manu nostra signarentur ac de huiusmodi expressam mentionem facerent non valeant nec aliquam optineant roboris firmitatem, ymo pro cassis habeantur penitus et irritis.

Datum Barchinone XVI^a die augusti anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo secundo.

P. cancellarius.

245

[1359, gener, 21]

Sentència e privilegi que en la plaça apelada dels Clergues e no en lo puig ne en altra part de la vila se tenga mercat de lana.

Nos Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Sedule cogitantes quod si quandoque ad importunam instanciam privatorum aliqua conceduntur que in nocumentum rei publice noscuntur vergere, multo forcius pro utilitate et bono ipsius rei publice talia minus caute concessa decet regalem sollicitudinem prudenter in melius corrigere, eaque reducere ad statum debitum et primevum.

Sane licet nos hiis diebus non longe pretetiris ob frequentatam instanciam textorum ville Perpiniani concessimus eisdem cum carta nostra per privilegium speciale ut ipsi textores uti valerent licet retroactis temporibus non fuissent uti quodam alio privilegio per dominum Iacobum rege Aragonum et Maioricarum tritavum nostrum memorie recolende, hominibus podio ville Perpiniani concesso, habente quod singulis diebus lune celebraretur mercatum generale in podio Perpiniani quod dicitur Podium Sancti Iacobi, quod mercatum eis confirmavimus quod ad vendendum et emendum lanas dumtaxat, et quod in ipso podio haberent ipsi textores de cetero pondus regium, cum quo dicte lane ponderentur diebus lune dicti mercati ut in ipsa carta nostra, data Gerunde tricesima die iulii anno proxime lapso noscitur contineri, tamen quod postmodum nostris auribus fuit pro parte consulum et proborum hominum et universitatis dicte ville Perpiniani humili supplicatione deductum, quod dicta concessio in dampnum et preiudicium rei publice dicte ville [228v] indubie redundabat et fuisset pro ipsorum parte humiliter postulatum ut super eo dignaremur de iusticie remedio providere.

Nos volentes in hiis tute procedere, nobili et dilecto consiliario nostro Guillermo de Bellaria militi gerenti vices gubernatoris generalis in comitatibus Rossilionis et Ceritanie comisimus nostris specialibus litteris ut an dicta concessio expediret nec de utilitati rei publice dicte ville veridicam informationem reciperet quam nobis duceret transmittendam.

Et quia per ipsam informationem vocatis et auditis dictis textoribus et debita solempnitate preeunte per dictum gubernatorem aut alium seu alios ab eo subdelegatos receptam clare apparuit ipsam concessionem in dampnum et preiudicium comunitatis dicte ville et ipsius rei publice proculdubio redundare, nos ex iusticie debito maturo et digesto consilio concessionem eandem revocandam cassandam et annullandam duximus de certa sciencia et consulte. Decernentes quod extunc teneretur et celebraretur mercatum in dicta villa in platea dels Clergues, prout erat antiquitus fieri assuetum, dictisque textoribus super eo imposuimus silentium sempiternum ut de huiusmodi revocatione et annullatione et silentii impositione per cartam nostram sigillo nostro pendenti munitam, data Barchinone octava die octobris anno eodem noscitur apparere.

Subsequenter vero cum dictis textores se vidissent in eorum intencione frustratos nisi fuerunt per aliam viam minus iuridicam obtinere quod per iusticiam eis denegatum fuerat, et in quo etiam duxerant succumbendum, circumvenientes itaque nos qui magnis et arduis pluribusque negociis impliciti non valemus nec habet humana fragilitas de singulis recordari quasdam confirmatorias, et exsequatorias litteras a nostra curia impetrarunt, per quas expresse iniungimus ut non obstantibus aliquibus provisionibus ordinacionibus vel mandatis in contrarium factis vel fiendis, dicta concessio que sic per iusticiam revocata fuerat inviolabiliter servaretur, nec minus ex causa ipsius confirmationis habuimus ab eis quinquaginta florenos auri quos nostro thesaurario tradiderunt, ut ex littera que data fuit Barchinone octava decima die octobris anno proxime dicto largius innotescit.

Noviter autem tam humili supplicatione dictorum consulum et proborum hominum Perpiniani, quam stimulo consciens agitari quia sic contra iusticiam tales confirmatorias et exsequatorias litteras duximus concedendas, in nostroque consilio huiusmodi negocio ad plenum recognito et cum diligencia recensito, quare claret luce clarius dictam concessionem primo et secundo per nos factam ad instanciam dictorum textorum [229r] fuisse et esse nullius efficacie vel

momenti. Idcirco nostram volentes super hoc conscienciam servare presentis serie easdem concessionem seu concessionem revocantes, cassantes et penitus irritantes, quia de iure sunt irritae et inanes, mandamus de certa sciencia et expresse gubernatori nostro generali eiusque vices gerentibus aliisque officialibus nostris et subditis presentibus et futuris, quatinus huiusmodi revocationem et irritationem inconcusse servantes, dictis concessionem seu concessionibus predictos textores quibus super hoc pro prima et secunda iussionibus silentium imponimus sicut iam impositum fuerat sempiternum uti aliquatenus non permittant.

Et ulterius ut dicti consules et probi homines ville Perpiniensi de cetero super talibus minime fatigentur, tenore presentis nostri privilegii exsequacionem iusticie continentis et cunctis temporibus valituri, motu nostro proprio concedimus dictis consulibus et probis hominibus presentibus et futuris, de certa sciencia et consulte, quod nullo tempore in dicto podio valeat esse ac teneri mercatum, sed quod in dicta platea dels Clergues, et non alibi, perpetuo prout consuetum est, retroactis temporibus celebretur.

Et si forsitan scilicet vel ignoranter aliquo tempore et aliqua ratione seu causa directe vel indirecte aliquid fieret contra huiusmodi concessionem que attentis premissis iuri et rationi consonat, ut est dictum, illud ex nunc ut extunc, et ex tunc pro nunc decernimus irritum et inane et carere penitus viribus et effectu.

Et hanc declaracionem et concessionem nostram in suo robore omni tempore permansuram.

Et ut predicta potiori robore fulciantur motu nostro proprio et spontanea voluntate, promittimus in bona fide nostra regia ac iuramus per dominum Deum et eius quatuor evangelia corporaliter a nobis tacta, predicta omnia et singula rata, grata et firma semper habere, et contra non facere vel venire aliqua ratione seu causa.

Et ulterius pro nostri iuramenti tuciori observacione iniungimus firmiter cancellario, vicecancellario, prothonotariis et secretariis nostris presentibus et futuris, eorumque locatentibus, quod si aliqua littera sive carta huic quomodocunque contraria seu premissis in aliquo novercancia ad eorum vel alicuius ipsorum manus ad signandum vel expediendum venire contingat, illam talem cartam seu literam non expediant, sed potius dilanient nostra vel alicuius alterius consciencia minime requisita.

In cuius rei testimonium hanc fieri iussimus sigillo magestatis nostre appendicio comunitam.

Datum in loco de Almunia, vicesima prima die ianuarii anno a Nativitate Domini millesimo CCC^o quinquagesimo nono, regnique nostri vicesimo quarto.

Sub[scripsit]. Exi[minus].

Signum + Petri, Dei gracia regis Aragonum, Valencie, [229v] Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie, qui hoc concedimus, firmamus, et iuramus.

Rex P[etrus].

Testes sunt, Luppus Cesarauguste archiepiscopus, frater Iohannes archiepiscopus Callaricancis, Petrus episcopus Terrasone, Alfonsus comes Rippacurcie et Denie, Bernardus de Capraria milites.

Sig+num mei Iacobi Conesa, secretarii dicti domini regis, qui de ipsius mandato hec scribi feci et clausi. Et corrigitur in decima linea, ubi dicitur “a nostra curia impetrarunt”.

246

[1365, març, 3]

Que·l governador e los cònsols e prohòmens de Perpinyà poden fer totes ordinacions sobre·ls draps de lana qui·s fan en Perpinyà, que·s fassen leyls.

Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Nobili et dilectis ac fidelibus nostris gerenti vices gubernatoris in comitatibus Rossilionis et Ceritanie, necnon consulibus et probis hominibus ville Perpiniani. Salutem et dilectionem.

Intelleximus quod aliqui paratores pannorum et textores ville Perpiniani in pannis lane quos parant ordiuntur et textunt in villa eadem plures fraudes et abusiones comittunt, quod in dampnum maximum rei publice et subditorum nostrorum eosdem pannos emencium noscitur redundare.

Quo circa volentes adhibere remedium ne aliqua fraus in dictis pannis de cetero comittatur, vobis dicimus, comittimus et mandamus, quatinus assumptis personis in dictis pannis et lanis expertis, non obstantibus quibusvis privilegiis et consuetudinibus si que sunt dictis paratoribus et textoribus concessa provideatis super predictis prout vobis rationabile videbitur atque iustum.

Et ordinacionem seu ordinaciones utiles et necessarias pro faciendo dictos pannos legales faciatis si et prout vobis fore visum fuerit faciendum. Que per dictos paratores et textores et alios quoscunque facientes pannos in dicta villa non obstantibus dictis eorum privilegiis et consuetudinibus, si que sint ut predicatur teneri et servari volumus et iubemus. Cum nos scienter et consulte sic duxerimus providendum.

Datum in loco de Onda, tercia die marcii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo quinto.

P. canc[ellarius].

247

[1387, abril, 10]

Que·l governador e cònsols e prohòmens de Perpinyà poden fer ordinacions sobre·ls draps de lana qui·s tixen e·s appareillen en Perpinyà, sobre·l officis de tixadors e de paraires. [230r]

Petrus Dei gratia rex Aragonum et cetera.

Nobili et dilectis ac fidelibus nostris gerenti vices gubernatoris in comitatibus Rossilionis et Ceritanie, nec non consulibus et probis hominibus ville Perpiniani. Salutem et dilectionem.

Pro utilitate rei publice ville predicte et ut officia paratorum et textorum lane ipsius ville melius et utilius valeant sustentari comodo successivo, volumus vobisque dicimus et mandamus debitum circa hec respectum habentes, quatinus in pannis lane qui parantur ordiuntur et texuntur, et de cetero parabuntur, ordiuntur et texentur, tam per dictos paratores et textores quam per alias quasvis personas dictis pannis utentes, provideatis assumptis personis in talibus expertis pro evitando fraudes que forctan comittuntur seu comitti posunt in dictis pannis, pro ut vobis rationabile videbitur atque iustum, et ordinacionem seu ordinaciones utiles et necessarias pro faciendo dictos pannos legales faciatis, quas per dictos paratores, textores, et alios quoscunque facientes pannos in dicta villa, non obstantibus quibusvis privilegiis et consuetudinibus, si que sunt eisdem paratoribus et textoribus concessa et usitata per ipsos teneri et servari volumus et iubemus, prospecta utilitate predicta.

Datum Barchinone decima die aprilis anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo septimo.

Iacobus de Monlleo.

248

[1393, febrer, 10]

Que sots pena de confiscació de draps negún gaus contrafer lo senyal de Perpinyà en alscons draps qui no sien fets de Perpinyà.

Nos Iohannes Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Humiliter exposito coram nobis per fideles nostros Bernardum Aybrini et Ermengaudum Grimaudi, nuncios ville Perpiniani in nostri curia residentes; quod cum in pannis qui parantur et fiunt in dicta villa et ubique terrarum cognosci valeant ponatur pro signo et cum literis "Perpinya", et non nulli qui pannos alibi operantur, volentes contrafacere ipsum signum in pannis quos fieri et parari faciunt idem signum fieri faciant, ut eos pro pannis Perpiniani vendant et maius inde precium habeant et reportent quod in dampnum evidens ne dum habitatorum ipsius ville sed rei publice regnorum et terrarum nostrarum cernitur redundare cum multi ex [230v] subditis nostris dicti signi appositione decepti credentes emere pannos Perpiniani emant sepissime pannos alius fortis et qui non sunt tanti valoris quanti panni Perpiniani existunt, et ipsi panni Perpiniani ex deffectu qui in pannis factis alibi eodem tamen signo notatis multociens reperitur vilipendantur ubique nec possit inde haberi precium quod solebat cum mercatores credant omnes pannos qui dicto signo notantur eundem habere deffectum, ac supplicato nobis humiliter per eosdem nuncios super hoc debite provideri ipsorum supplicatione suscepta benigne ut presenti nostra provisione tolli valeant omnes fraudes que super predictis possent fieri, et interesse dicte rei publice salubriter provideri, volumus, providemus et ordinamus quod nulli nostri subditi preterquam habitatores ville nostre Perpiniani audeant de cetero in pannis quos facient aut fieri facient dictum signum fieri facere vel apponi.

Mandantes per presentem universis et singulis officialibus nostris et eorum locatenentibus presentibus et futuris, sub pena mille florenorum auri de onis illius qui contrafecerit quociens contrafactum fuerit irremissibiliter habendorum et nostro applicandorum erario, quatinus provisionem et ordinationem nostram huiusmodi firmiter observando illam cum per consules dicte ville presentes vel futuros requisiti fuerint per loca districtus eorum voce preconia faciant publice nunciari, ut nulli inde valeant ignoranciam allegare, et nichilominus pannos omnes quos dicto signo notatos invenient

qui tamen in dicta villa facti et parati non fuerint, ad eorum manus recipiant nobis et nostre curie confiscandos.

Et ulterius illos qui ipsum signum in ipsis pannis posuerint et poni fecerint contra mentem nostre ordinationis huiusmodi pro crimine per eos inde comisso puniant et puniri faciant fortiter et districte, prout per iusticiam repererint faciendum.

In cuius rei testimonium presentem fieri iussimus nostro sigillo munitam.

Data Alzatzire, decima die febroarii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo tercio.

Petrus Oltzina.

249

[1362, març, 19]

Que-ls moneders e tots altres privilegiats qui pagerian a Barssalona, si aquí habitaven, en obres de murs e de vals e fortalises, o en fogatge, per aquelles obres pagen axí mateix a Perpinyà, si habiten a Perpinyà.

Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Nobili [231r] et dilecto consiliario Raymundo Alamanni de Cervilione, militi, gerenti vices gubernatoris in comitatibus Rossilionis et Ceritanie, nec non baiulo ville Perpiniani aliisque officialibus nostris vel eorum locatentibus. Salutem et dileccionem.

Pro parte consulum et proborum hominum ac tocius universitatis ville predictae fuit coram nobis expositum reverenter quod ipsi vigore cuiusdam concessionis et licencie a nobis obtentorum pro refeccionibus murorum, vallorum, et aliorum operum necessariorum fiendorum pro maiori fortitudine dicte ville, imposuerunt sicut et poterant fogagium in dicta villa ab omnibus et singulis degentibus in eadem cuiuscunque legis, gradus, status, conditionis aut prehemencie existeret, nullis exceptis exigendum et levandum cum ad similia exsolvenda omnes et singuli non est dubium teneantur.

Nunc autem intelleximus quod aliqui degentes in dicta villa tam privilegiati quam monetarii quam alii recusant et contradicunt dictum exsolvere fogagium seu contribuere in eodem. Pretendentes se a contribucione et solucione ipsius fore quitios et exemptos in

ipsorum consulum et universitatis preiudicium et dampnum etiam manifestum precipue cum in civitate Barchinone et aliis villis et locis nostris in quibus talia exhiguntur tam privilegiati quam monetarii quam alii contribuere non postponunt.

Quare a nobis super hoc iusticie remedio postulato, vobis et cuilibet vestrum dicimus et expresse mandamus quatinus constito vobis per literam vicarii aut consiliariorum civitatis Barchinone predicta veritate fulciri omnes et singulos cuiuscunque legis gradus prehemencie status et condicionis existant degentes seu habitantes in villa predicta et tam privilegiatos quam monetarios quam alios quospiam tam ad solvendum dictum fogagium quam ad contribuendum in eodem quomodolibet pro parte sua in predictis solvere contingente fortiter compellatis omnibus excepcionibus, dilacionibus et excusacionibus cessantibus quibuscunque.

Data Valencie decima nona die marcii anno a Nativitate Domini millesimo CCC^o sexagesimo secundo.

Guillermus de Palou.

250

[1385, maig, 18]

Sentència revocatòria d'alguna declaració e interpretació que havia impetrada la universitat de Vila Ffrancha contre lo privilegi de la mà armada.

In Christi nomine.

Pateat cunctis quod nos Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis [231v] et Ceritanie; petito suppliciter nobis per fidelem nostrum Franciscum Castilionis legum doctorem nuncium et syndicum et nomine nuncii et sindici universitatis ville Perpiniani, ut quandam interpretacionem et declarationem a nobis et curia nostra pro parte universitatis ville de Villa Francha Confluentis nuper cum carta nostra bulla nostra plumbea inpendenti comunita, que data fuit in loco de Almenario vicesima secunda die aprilis anno proxime lapso a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo quarto nobis residentibus personaliter in ipso loco contentas, de et super contentis in ipsa carta, et omnia in dicta carta expressa ex iusticie debito revocare, irritare, et annullare dignaremur.

Visis et recognitis ac diligenter examinatis dicta carta et omnibus contentis in ea, ac causis et rationibus propositis et allegatis per dictum syndicum verbo et scriptis, propter quas asserebat et asseruit petita fieri debere.

Visis utique causis et rationibus propositis et allegatis per syndicos universitatis dicte ville de Villafrancha ad hec vocatos et destinatos propositis et allegatis verbo et scriptis, propter quas asseriebant petita per dictum syndicum Perpiniiani fieri non debere.

Factaque relatione tam coram cancellario quam coram vicecancellario nostris per fidelem consiliarum nostrum et negociorum curie nostre promotorem, Petrum Çacalm legum doctorem commissarium ad audiendum partes et refferendum per nos assignato.

Et inde dictis partibus et earum advocatis auditis semel et pluries ad plenum, tam super actitatis in processu super predictis agitato in nostra cancellaria quam super aliis que dicere et allegare voluerunt de facto et de iure, nec non habito maturo et digesto consilio super agendis dieque presenti ad audiendum huiusmodi nostram sententiam dictis partibus assignata, et sacro sanctis cruce et evangelii Dei in nostri conspectu positis ut de vultu Dei nostrum prodeat iudicium, et oculi nostri videant equitatem, nostram super predictis proferimus sententiam in modum sequentem:

Cum dicta interpretacio et declaracio per syndicum Villafranche obtenta et alia contenta in dicta nostra carta per ipsum syndicum a nobis impetrata fuerint obtenta, et a nostra curia emanata iniuste et illegitime, et per sequens esse omnimode revocanda.

Idcirco predictam cartam pro parte dicte universitatis Ville Franche premissis modo obtentam et contenta in ea per hanc nostram sententiam irritamus et annullamus et vires decernimus non habere neutram partem ex causa in expensis condempnando.

Lata fuit hec sententia per dictum dominum regem seu in eius personam per reverendum dominum Raymundum episcopum Elnensem consiliarium et cancellarium preffati domini regis, et de [232r] ipsius domini cancellarii mandato per Guillermm Calderoni memorati domini regis scriptorem et notarium publicum, lecta et publicata die iovis intitulata decima octava madii hora vesperorum, anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo V^o, regnique dicti domini regis quinquagesimo, in camera maiori hospitii in quo idem dominus cancellarius suam fovebat pausatam Gerunde, presentibus et audientibus dictis partibus, scilicet dicto Francisco Castillionis nuncio et sindico proborum hominum et universitatis

supra dicte ville Perpiniani, ex parte una, et Bernardo Fabri ac Guillermi Castanyerii nunciis et sindicis proborum hominum et universitatis dicte ville de Villa Francha ex altera.

Et pro testibus adhibitis honorabili Narciso de Sancto Dionisio legum doctore consiliario, et discretis Bonanato Egidii et Petro Thome scriptoribus prelibati domini regis.

R. cancellarius.

Signum + Petri Dei gratia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie, qui predictam sentenciam tulimus vel in nostri personam per venerabilem in Christo patrem Raymundum divina providencia episcopum Elnensem consiliarium et cancellarium nostri ferri, et inde per scriptorem nostrum et notarium supra et infra scriptum in hanc publicam formam redigi, et in ea sigillum nostrum inpendenti apponi fecimus, et iussimus in testimonium rei geste.

Sig+num Guillermi Calderoni, scriptoris dicti domini regis eiusque auctoritate notarii publici per totam terram et dominacionem suam, qui prolacioni dicte sentencie interfuit et eam publicavit ut prefertur die hora et anno ac loco presentibusque ac mandato predictis, et dictam sentenciam requisitus in hanc formam publicam redigens scribi fecit et clausit.

Constat de raso et correcto in prima linea presentis clausure, ubi scribitur “publici per totam terram”.

[1369, febrer, 28]

Que si algun farà dins la vila de Perpinyà matrimoni amagadament ab alguna donzella o enfanta, sens consentiment del pare, si pare ha, o de la mare si-n ha, o de tutor o curador quant no ha pare ne mare, o de dos o III pus proïsmes de la infanta en grau de parentela, sia exil-lat de totes les terres del senyor rey, e la infanta sie incapax e privada de tots béns paternals e maternals, ne-n puxa res portar en dot al dit marit.

E si lo dit hom qui farà lo dit matrimoni sens consentiment de les persones damont dites era domèstich que habitàs en la casa hon stava la infanta, sia condempnat a mort, gardada emperò la condició de la persona per lo balle de Perpinyà ab

conseill dels cònsols; e aquels qui tal matrimoni amagat hauran [232v] tractat sien condempnats a exil perpetual.¹²³

Nos Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie. Quoniam plerumque contingit quod ad suggestiones et dolosos tractatus non nullarum personarum contrahuntur in villa Perpiniani cum diversis puellis seu domicellibus matrimonia clamdestine et secrete parentibus tutoribus vel curatoribus et amicis, seu illis quorum regimini seu gubernationi puelle seu domicelle ipse subsunt, nolentibus ac ipsis penitus iustus, et alias minus bene, ex quibus multociens inter utriusque partis amicos dissensiones et odia ac personarum et bonorum exterminia subsequuntur, propterea ad humilem supplicacionem per consules et probos homines dicte ville inde nobis factam volentes huiusmodi actibus detestabilibus viam precludere et provisionem adhibere per quam in villa ipsa dicta matrimonia ut convenit debite contrahantur, et predicta mala et scandala penitus evitentur, tenore presentis statuimus, providemus et ordinamus, quod nullus cuiusvis status seu condicionis existat a modo contrahat nec audeat vel presumat in villa predicta cum aliqua puella seu domicella contrahere matrimonium clamdestine secrete vel alias, nec matrimonium ipsum tractare prosequi, nec eius celebracione interesse absque patris ipsius puelle vel domicelle, si patrum habuerit, sin autem matris eius vel tutoris aut curatoris ipsius si matre carverit, sin autem duorum vel trium proximorum in gradu parentele voluntate et speciali consensu, aliquin volumus quod ille qui contrafecerit matrimonium clamdestine contrahendo absque voluntate ut dictum est patris vel aliorum superius contentorum ita exul a terris et dominacione nostris.

Et puella que dictum matrimonium contraxerit efficiatur non capax in bonis paternis vel maternis, nec possit aliquid de quibuscunque bonis dare in dotem dicto marito.

Verumptamen si dictus maritus dictum clamdestinum matrimonium contrahens sub dicta forma fuerit domesticus comorans in domo cum dicta puella condempnetur ad mortem inspecta tamen condicione persone per baiulum Perpiniani, cum consilio consulum dicte ville. Tractatores vero dicti matrimonii ad perpetuum exilium condempnentur.

123. *Al marge esquerra*, Sobre matrimonis clandestins.

Mandantes per hanc eandem expresse inclito et magnifico infanti Iohanni primogenito nostro carissimo duci Gerunde, comitique Cervarie ac in regnis et terris nostris generali gubernatori eiusque vices gerenti in comitatibus Rossilionis et Ceritanie, ceterisque officialibus et subditis nostris ville predictae presentibus et futuris, [233r] quatinus ordinationem, statutum et provisionem nostram huiusmodi firmam habeant, teneant et observent, tenerique et inviolabiliter observari faciant et non contra veniant nec aliquem contravenire permittant quavis causa.

In cuius rei testimonium presentem fieri et nostro sigillo pendenti iussimus comuniri.

Datum Barchinone vicesima octava die febroarii anno a Nativitate Domini M^o CCC^o sexagesimo nono, regnique nostri tricesimo quarto.

Visa Roma.

252

[1392, març, 6]

Privilegi que agrevia la pena del precedent en aquells qui fan matrimoni amagadament, que pagen cascun mil morabatins d'or, e si no-ls poden pagar que córregan la vila.

Nos Iohannes Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Quamquam illustrissimus dominus rex genitor noster memorie recolende subscriptis solerter cupiens providere ordinationem ac provisionem fecerit cum eius carta huiusmodi seriei:

“Nos Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie. Quoniam plerumque contingit quod ad suggestiones et dolosos tractatus non nullarum personarum contrahuntur in villa Perpiniani cum diversis puellis seu domicellibus matrimonia clandestine et secreta parentibus tutoribus vel curatoribus et amicis, seu illis quorum regimini seu gubernationi puella seu domicelle ipse subsunt, nolentibus ac ipsis penitus iustus, et alias minus bene, ex quibus multociens inter utriusque partis amicos dissensiones et odia ac personarum et bonorum extermina subsequuntur, propterea ad humilem supplicationem per consules et probos homines dicte ville

inde nobis factam volentes huiusmodi actibus detestabilibus viam precludere et provisionem adhibere per quam in villa ipsa dicta matrimonia ut convenit debite contrahantur, et predicta mala et scandala penitus evitentur, tenore presentis statuimus, providemus et ordinamus, quod nullus cuiusvis status seu condicionis existat a modo contrahat nec audeat vel presumat in villa predicta cum aliqua puella seu domicella contrahere matrimonium clamdestine secreta vel alias, nec matrimonium ipsum tractare prosequi, nec eius celebracione interesse absque patris ipsius puella vel domicelle, si patrum habuerit, sin autem matris eius vel tutoris aut curatoris ipsius si matre carverit, sin autem duorum vel trium proximorum in gradu parentele voluntate et [233v] speciali consensu, aliquin volumus quod ille qui contrafecerit matrimonium clamdestine contrahendo absque voluntate ut dictum est patris vel aliorum superius contentorum iat exul a terris et dominacione nostris.

Et puella que dictum matrimonium contraxerit efficiatur non capax in bonis paternis vel maternis, nec possit aliquid de quibuscunque bonis dare in dotem dito marito.

Verumptamen si dictus maritus dictum clamdestinum matrimonium contrahens sub dicta forma fuerit domesticus comorans in domo cum dicta puella condempnetur ad mortem inspecta tamen condicione persone per baiulum Perpiniani, cum consilio consulum dicte ville. Tractatores vero dicti matrimonii ad perpetuum exilium condempnentur.

Mandantes per hanc eandem expresse inclito et magnifico infanti Iohanni primogenito nostro carissimo duci Gerunde, comitique Cervarie ac in regnis et terris nostris generali gubernatori eiusque vices gerenti in comitatibus Rossilionis et Ceritanie, ceterisque officialibus et subditis nostris ville predictae presentibus et futuris, quatinus ordinationem, statutum et provisionem nostram huiusmodi firmam habeant, teneant et observent, tenerique et inviolabiliter observari faciant et non contra veniant ne aliquem contravenire permittant quavis causa.

In cuius rei testimonium presentem fieri et nostro sigillo pendenti iussimus comuniri.

Datum Barchinone vicesima octava die febroarii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo nono, regnique nostri tricesimo quarto.

Visa Roma.”

Verumptamen prout multorum veridica relacione percepimus adhuc in villa memorata matrimoniorum clandestinorum abusus non est penitus resecatus; quare volentes super hiis debite provide-re, statuimus et ordinamus quod in dicta villa presinserta provisio perpetuo observetur.

Et si quis contra formam vel mentem ipsius fecerit penis in eadem apponitis affligatur. Et ultra ipsas penas sic clandestine ut continetur in dicta littera contrahentes ac consencientes vel presentes ipsi matrimonio et quilibet eorum in penam mille morabatinorum incidant ipso facto, que pena tociens exhigatur quocins fuerit contrafactum.

Et ut in dicte pene exequcioni vel exaccione maior diligencia habeatur pena ipsa in partes duas dividatur, cuius medietas fisco nostro, residua vero medietas consulibus et universitati dicte ville convertenda per ipsos in necessitatibus ipsius ville protinus cum exacta fuerit tribuatur.

Pene vero predictae convocatis partibus adjudicate fuerint cum effectu per officiales nostros exsequi habeant statim [234r] cum per consules dicte ville fuerint requisiti. Sic quod ipsi contrahentes et presentes seu consencientes statim ipso facto per nostros officiales capiantur et capti tam diu detineantur in comuni carcere ipsius ville, donec penam peccuniariam tam fisco nostro quam dicte uni-versitati exsolverint precontentam, et a dicto carcere comuni extrahi seu liberari non valeant per manuleutam seu alias donec dictam penam exsolverint cum effectu.

Et si officiali nostro ad quem spectet visum fuerit quod illi qui rationibus predictis capti erunt solvere non possent dictam penam peccuniariam propter paupertatem eorum seu inopiam, quod dicti tales capti rationibus predictis fustigentur per dictam villam condicione persone attenda et perpetuo exilio comitatus Rossilionis et Vallispirii condempnentur sine spe venie aliquali.

Mandamus itaque per presentes gubernatori Rossilionis et Ce-ritanie, vicario Rossilionis et Vallispirii, ac baiulo dicte ville nec non aliis universis et singulis officialibus nostris et eorum locatenentibus presentibus et futuris, sub pena duorum mille morabatinorum auri nostro erario applicandorum, quod ordinationem et provisionem nostras huiusmodi perpetuo teneant et observent, et etiam exsequantur tenerique et observari faciant et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua racione.

In cuius rei testimonium presentem fieri et pendenti nostro sigillo iussimus comuniri.

Datum Barchinone sexta die marcii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo XC^o secundo, regnique nostri sexto.

Guillermus de Vallesicca.

253

[1394, març, 1]

Que la pena de mill morabatins e de córrer la vila del privilegi dels matrimonis amagats no haia loch en la infanta o donzella, mas que a tots los altres haia loch.

Nos Iohannes Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Considerantes quod ut exposicione humili facta nobis reverenter pro parte vestri fidelium nostrorum consulum et proborum hominum ville Perpiniaci accepimus, quamquod illustrissimus princeps dominus Petrus bone memorie rex Aragonum genitor noster pro bono statu dicte ville et eius rei publice quadam ordinacionem et provisionem fecisset cum carta sua huiusmodi seriei:

“Nos Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie. Quoniam plerumque [234v] contingit quod ad suggestiones et dolosos tractatus non nullarum personarum contrahuntur in villa Perpiniaci cum diversis puellis seu domicellibus matrimonia clandestine et secrete parentibus tutoribus vel curatoribus et amicis, seu illis quorum regimini seu gubernationi puelle seu domicelle ipse subsunt, nolentibus ac ipsis penitus iustus, et alias minus bene, ex quibus multociens inter utriusque partis amicos dissenciones et odia ac personarum et bonorum exterminia subsequuntur, propterea ad humilem supplicacionem per consules et probos homines dicte ville inde nobis factam volentes huiusmodi actibus detestabilibus viam precludere et provisionem adhibere per quam in villa ipsa dicta matrimonia ut convenit debite contrahantur, et predicta mala et scandala penitus evitentur, tenore presentis statuimus, providemus et ordinamus, quod nullus cuiusvis status seu condicionis existat a modo contrahat nec audeat vel presumat in villa predicta cum aliqua puella seu domicella contrahere matrimonium clandestine

secrete vel alias, nec matrimonium ipsum tractare prosequi, nec eius celebracione interesse absque patris ipsius puelle vel domicelle, si patrum habuerit, sin autem matris eius vel tutoris aut curatoris ipsius si matre carverit, sin autem duorum vel trium proximorum in gradu parentele voluntate et speciali consensu, aliquin volumus quod ille qui contrafecerit matrimonium clamdestine contrahendo absque voluntate ut dictum est patris vel aliorum superius contentorum iat exul a terris et dominacione nostris.

Et puella que dictum matrimonium contraxerit efficiatur non capax in bonis paternis vel maternis, nec possit aliquid de quibuscunque bonis dare in dotem dicto marito.

Verumptamen si dictus maritus dictum clandestinum matrimonium contrahens sub dicta forma fuerit domesticus comorans in domo cum dicta puella condempnetur ad mortem inspecta tamen condicione persone per baiulum Perpiniani, cum consilio consulum dicte ville. Tractatores vero dicti matrimonii ad perpetuum exilium condempnentur.

Mandantes per hanc eandem expresse inclito et magnifico infanti Iohanni primogenito nostro carissimo duci Gerunde, comitique Cervarie ac in regnis et terris nostris generali gubernatori eiusque vices gerenti in comitatibus Rossilionis et Ceritanie, ceterisque officialibus et subditis nostris ville predicte presentibus et futuris, quatinus ordinationem, statutum et provisionem nostram huiusmodi firmam habeant, teneant et observent, tenerique et inviolabiliter observari faciant et non contra veniant nec aliquem contravenire permittant quavis causa.

In cuius rei testimonium presentem fieri et nostro sigillo pen-[235r]denti iussimus comuniri.

Data Barchinone vicesima octava die febroarii ano a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo nono, regnique nostri XXX° quarto.

Visa Roma.”

Nosque sublato de medio predicto dominio genitore nostro intellecto in dicta villa matrimoniorum clamdestinorum huiusmodi abusum non obstante provisione preinserta multimode inolere cum alia carta nostra data Barchinone sexta die marcii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo secundo providerimus, statuerimus et ordinaverimus, quod in villa ipsa preinserta provisio perpetuo servaretur, et si quis contra formam vel mentem ipsius

faceret penis in eadem apposis plecteretur, et quod ultra ipsas penas sic clamdestine contrahentes ac consencientes vel presentes ipsi matrimonio et quilibet eorum in penam mille morabatinorum auri ipso facto inciderent, que pena tociens exhigeretur quociens contrafieret.

Quodque ut in dicte pene exequitione vel exaccione maior diligencia haberetur pena ipsa in partes duas divideretur, cuius medietas fisco nostro et altera medietas vobis dictis consulibus et universitati dicte ville convertenda per vos in necessitatibus ipsius ville, cum exacta esset protinus tribueretur, dicteque pene convocatis partibus essent adiudicate cum effectu per officiales nostros haberent exigi statim cum per vos dictos consules forent requisiti, sic quod ipsi contrahentes et presentes seu consencientes statim ipso facto per dictos nostros officiales caperentur, et capti tandiu tenerentur in cumuni carcere ipsius ville, donech dictam penam peccuniarum tam fischo nostro quam dicte universitati exsolvisent et a dicto comuni carcere extrahi seu liberati non valerent per manuleutam seu alias donec dictam penam exsolverent cum effectu.

Et si illi nostro officiali ad quem spectaret visum foret, quod illi qui dicta de causa capti detinerentur propter paupertatem seu inopiam non possent solvere dictam penam eos faceret fustigari per dictam villam condicione persona attenta et perpetuo exilio comitatus Rossilionis condempnaret sine spe venie aliquali, ut in dicta carta nostra plenius continetur.

Verumptamen non ob hoc in dicta villa talium matrimoniorum clamdestinorum abusum aliqualliter est sublatus.

Nam ut didicimus cum contingit talia in dicta villa clamdestina matrimonia fieri pater vel mater aut tutor vel curator seu amici proximi puelle seu domicelle cum qua tale matrimonium contractum fuerit, videntes ipsam puellam seu domicellam in vim dictorum provisiones statuti seu ordinacionis tantas et tales penas incurrere, quantas et quales possunt incurrere [235v] tam ille qui cum ea clamdestine contraxerit quam illi qui talis clamdestini matrimonii tractatores seu adiutores fuerint nolunt penas predictas accusare, quinyomo persepe ne puella seu domicella ipsa tantum incurrat dedecus, et ne ipsi de proprio dictas penas solvere habeant dicunt et affirmant predictum matrimonium de eorum voluntate et consensu fuisse contractum.

Et volentes per consequens circa hec ut convenit providere cum dicte puelle seu domicelle, tam propter sexus fragilitatem quam

propter ignoranciam seu ignocenciam dolosis tractatibus ad contrahendum clandestine inducantur faciliter quitquam illicitum vel indebitum facere non credentes ad vestri dictorum consulum et proborum hominum dicte ville Perpiniani supplicationem humilem super hoc nobis factam, tenore presentis ordinationem, provisionem et statutum huiusmodi corrigentes seu moderantes, puellam aliquam seu domicellam que inducta per aliquos vel seducta aut alias clandestine contraxerit penam aliquam civilem vel criminalem, in vim ordinationis provisionis et statuti predictorum, excepta dotis constitutione quam tali marito facere nequeat incurrere nolumus, ymmo eam abinde ducimus totaliter eximendam predictam ordinationem, provisionem et statutum, ac penas in eis appositas quo ad omnes alios expressatos superius laudantes, approbantes et confirmantes, ac volentes in omnibus et per omnia observari.

Mandantes per eandem expresse et de certa sciencia, sub nostre ire et indignacionis incursu, ac pena mille florenorum auri nostro erario irremissibiliter applicandorum, gubernatori comitatum Rossilionis et Ceritanie, vicario Rossilionis et Vallispirii, ac baiulo dicte ville Perpiniani ceterisque universis et singulis officialibus nostris presentibus et futuris ac eorum locatenentibus, quatinus correctionem seu moderacionem huiusmodi approbacionemque et confirmationem, ac alia omnia suppradicta firmiter teneant et observent, ac teneri et observari faciant, et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua racione seu causa eis et eorum cuilibet ad cautelam faciendi contrarium abdicantes omnimodam potestatem.

In cuius rei testimonium hanc fieri et sigillo nostro pendenti iussimus comuniri.

Datum Valencie prima die marcii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo quarto, regnique nostri octavo.

Guillermus de Vallesicca.

[1368, abril, 3]

Que algun official del senyor rey no gaus péxer son bestiar gros o menut en algunes terres o possessions de hòmens de la vila de Perpinyà o del comtat [236r] de Rosselló, sots pena de perdre lo bestiàs lo qual sie confiscat al senyor rey.

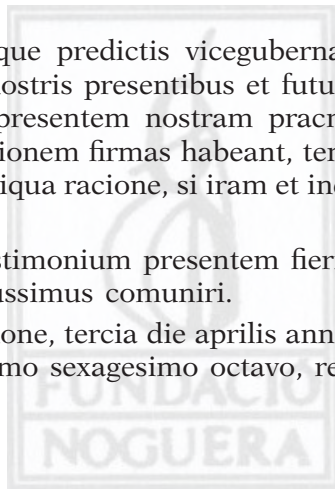
Nos Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie. Decet regiam magestatem cura suorum subditorum comoda providere, et ab illis quantum possibile iminet discenciones et scandala tollere ac dare locum, opem et operam quod fructus prediorum suorum circa culturam quorum assiduos interponunt labores, ad eorum manus perveniant de quibuslibet humanis contrariis penitus evitatis, hinc est quod licet nos in curiis generalibus que nunc celebrate fuere in civitate Barchinone, ad supplicationem vestri fidelium nostrorum Petri Borroni burgensis, et Guillermi Rogerii Suaveris mercatoris, nunciorum ad nos missorum ex parte consulum et proborum hominum ville Perpiniiani concesserimus de subscripta provisione seu pracmatica sanctione facere constitutionem perhabentem, verumptamen quia dictas licenciavimus curias certis de causis ipsam nequivimus facere constitutionem volentes in hac parte favorabiliter condescendere votis vestris, cum presenti carta nostra perpetuo valitura, ordinamus, statuimus, providemus et sancimus quod aliquis vicegubernator, vicarius, baiulus seu quivis officialis noster regnis cuiuscunque status aut condicionis existat in comitatu Rossilionis et ipsa villa constitutus non audeat de cetero vel presumat tenere aut depascere vel depasci facere aliquod bestiare seu armentum per se vel per aliam interpositam personam in quibuscunque prediis, vineis, pratis, garrigiis, seu aliis possessionibus populorum in comitatu et villa antefatis, adhimentes per presentes eisdem omnimodam potestatem ipsum bestiare tenendi seu depascendi sub pena amissionis dicti bestiarum seu armenti nostro errario acquirendi.

Mandamus itaque predictis vicegubernatori, vicariis, baiulis et aliis officialibus nostris presentibus et futuris, vel eorum locatentibus, quatinus presentem nostram pracmaticam sanctionem, statutum, et ordinationem firmas habeant, teneant, et observent, et non contraveniant aliqua racione, si iram et indignacionem nostram cupiunt evitare.

In cuius rei testimonium presentem fieri et sigillo magestatis nostre appendicio iussimus comuniri.

Datum Barchinone, tercia die aprilis anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo octavo, regnique nostri tricesimo tercio.

Visa Roma.

Signum + Petri, Dei gratia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis [236v] et Ceritanie.

Testes sunt frater Iohannes Ferdinandi de Heredia castellanus Emposte, ffrater Petrus, G. de Ulmis prior Cathalonie, Iohannes comes Impuriarum miles, Petrus comes Urgelli domicellus.

Sig+num Iohannis Vallispirii, scriptoris dicti domini regis qui de mandato eiusdem domini hec scribi fecit et clausit.

255

[1362, agost, 16]

Que-ls jutges de la cort del senyor Rey no haien salari de alguns hòmens de Perpinyà, posat que de lurs qüestions fassen relació en la audiència del senyor rey.

Petrus¹²⁴ Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Reverendo in Christo Patri ac dilectis et fidelibus nostris, Petro divina providencia Terracone archiepiscopo cancellario, Ffrancisco Rome legum doctore vicecancellario, nostris ac auditoribus et iudicibus curie nostre, nec non gerenti vices gubernatoris in comitatibus Rossilionis et Ceritanie comissariis ceterisque officialibus nostris presentibus et futuris vel locatenentibus eorumdem. Salutem et dilectionem.

In humili supplicatione nobis reverenter exhibita pro parte consulum et proborum hominum ville Perpiniani vidimus contineri, quod licet universitas ville ipsius et singulares eiusdem, sint et fuerint quitii et immunes a solutione salarii quorumvis iudicum tam nostre curie quam ordinariorum delegatorum quam etiam aliorum ex privilegio eisdem per nostros predecessores indulto et usu ex inde longevis temporibus subsequito. Verumptamen pridem fidelis iudex curie nostre Petrus Comitibus, pro quadam ralacione quam fecit in nostri audiencia de causa que coram eo ut ad id per nos seu audienciam nostram assignato vertebatur inter Arnaldum Iserni paratorem ville Perpiniani, ex parte una, et Perpinianum Ros scriptorem

124. *Al marge esquerre*, Vide aliud regis Alfonsi quarti in Libro Minori folio CCC-CLXXXI.

dicte ville ex altera, salarium ut dicitur habere voluit et exigit in universitatis predictae preiudicium atque dampnum; supplicato nobis itaque eis super predictis de opportuno iusticie remedio provideri, vobis et unicuique vestrum dicimus et mandamus expresse, quatinus privilegium predictum et usum inde sequutum eisdem universitati et singularibus inviolabiliter observetis et observari faciatis. Et si aliquod in contrarium factum fuerit seu etiam attemptatum, id ad statum debitum reducatis posposita omni mora.

Data Barchinone XVI^a die augusti anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo [237r] sexagesimo secundo.

Petrus cancellarius].

256

[1393, juliol, 7]

Que·ls jutges del balle e vaguer fassen sacrament e homanatge de no pendre salari d'algunes sentèncias que donen.

Iohannes Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Dilecto consiliario nostro gubernatori comitatum Rossilionis et Ceritanie qui nunc est et pro tempore fuerit. Salutem et dilectionem.

Bernardus Eybrini, Ermengaudus Grimaudi, nuncii ville Perpiniani gravi querela exposuerunt suppliciter coram nobis, quod licet iudicibus ordinariis curiarum vicarii Rossilionis et baiuli ville Perpiniani pro eorum officiis certum sit constitutum salarium nec pro causis que coram eis ventilantur debeant aliquod salarium recipere vel habere, ipsi tamen iudices pro causis ipsis salaria recipiunt indistincte quod in evidens dampnum et preiudicium habitatorum dictorum comitatum et rei publice eorundem cernitur redundare.

Quamobrem fuit nobis per dictos nuncios humiliter supplicatum quod dignaremur super hoc salubriter providere; nos vero supplicatione huiusmodi suscepta benigne ut presenti nostra provisione tollantur dampnum et preiudicium, supradicta volumus, ordinamus et providemus quod dicti iudices ordinarii qui nunc sunt et pro tempore fuerint in continenti, cum per consules dicte ville presentes vel futuros fuerint requisiti, teneantur et habeant facere et prestare iuramentum et homagium in posse vestri quod pro causis que coram ipsis et ratione officiorum suorum ventilabuntur, de quibus

salarium non debent recipere, ut est dictum, nulla salaria petent, recipient, vel habebunt.

Mandantes vobis de certa sciencia et expresse, sub pena mille florenorum auri de bonis vestris quociens contrafactum fuerit irremissibiliter exhigendorum, quatinus ipsos iudices cum per dictos consules postulabitur et fuerit requisitum ad prestandum dicta iuramentum et homagium compellatis fortiter et districte.

Et si contrafecerint eos tanquam violatores iuramenti et homagii fortiter puniatis, et hoc non mutetis seu aliquatenus differatis, cum nos ex causis predictis sic providerimus fieri et velimus.

Data Dertuse VII^a die iulii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo XC^o tercio.

V[isa] De Ponte.

257

[1393, febrer, 8]

Que ls jutges de vaguer e de batlle no prengen algun salari de distribucions [237v] sagons le[s] ordinacions de mossèn G. de Bellera.

Iohannes Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Dilecto consiliario nostro gubernatori comitatum Rossilionis et Ceritanie qui nunc est et pro tempore fuerit vel eius locumtenenti. Salutem et dilectionem.

Bernardus Eybrini et Ermengaudus Grimaudi, nuncii ville Perpiniანი, nobis humiliter supplicarunt quod cum iudices ordinarii curie baiuli ville predictae ac curie vicarii Rossilionis secundum constitutiones Cathalonie generales, et etiam secundum ordinaciones per nobilem Guillelmum de Bellaria quondam gubernatorem dictorum comitatum, super hiis factas, de distribucionibus et exequucionibus bonorum que fiunt per eos debeant et consueverint certum salarium recipere et habere et iudices ordinarii qui nunc sunt ville predictae receptione dictorum salariorum multimode abutantur, recipiendo pro ipsis distribucionibus et exequucionibus multo maiora salaria quam debeant per constituciones et ordinaciones predictas, quod in dampnum et preiudicium evidens habitatorum dictorum comitatum et rei publice eorundem cernitur redundare, super hoc providere ut convenit dignaremur.

Nos vero supplicatione huiusmodi suscepta benigne, volentes pro posse tollere dampnum et preiudicia supradicta, volumus, providemus, et ordinamus, quod iudices ordinarii ville predictae qui nunc sunt et pro tempore fuerint, in continenti cum consules dicte ville presentes vel futuri eos inde duxerint requirendos, habeant facere et prestare iuramentum et homagium in vestri posse quod pro dictis executionibus et distributionibus non recipiant maiora salaria quam debeant per eos recipi per constitutiones et ordinationes superius expressatas.

Mandantes vobis de certa sciencia et expresse, quatinus faciendo provisionem et ordinationem huiusmodi firmiter observari ipsos iudices ordinarios ad prestandum dicta iuramentum et homagium, cum per consules dicte ville requisitum fuerit fortiter compellatis.

Et si contrafecerint eos tanquam violatores iuramenti et homagii fortiter puniatis hocque non differatis seu mutetis aliqua ratione, cum nos ad tollendum dampnum et preiudicium supradicta, ista sic fieri providerimus et velimus.

Datum Alzatzire, octava die februarii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo XC^o tercio.

Petrus Oltzina. [238r]

258

[1393, febrer, 8]

Que hom se puxa appellar del governador de Rosselló.

Iohannes Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Dilecto consiliario nostro gubernatori comitatuum Rossilionis et Ceritanie qui nunc est et pro tempore fuerit vel eius locumtenenti. Salutem et dilectionem.

Bernardus Eybrini et Ermengaudus Grimaudi, nuncii ville Perpiniensi in nostri curia residentes, exposuerunt cum querela maxima coram nobis, quod non obstante a vobis et a processibus et enantamentis que fiunt per vos tanquam a preside provincie possit licite appellari vos cum contingit aliquem a vobis et vestris enantamentis ac processibus appellare appellacionibus ipsis, etiam si eis per iusticiam defferri debeat aliquatenus non deffertis et quod peius est in causis proceditis ipsis non obstantibus appellacionibus ac si inde

nulla foret appellacio interiecta auferendo appellantis appellacionis beneficium quod a lege gravatis contra iusticiam indulgetur, ex quo preter multa dampna et dispendia que nostri subditi et alii qui vestrum habent subire iudicium, propterea paciuntur videtur per vos denegari iusticia quam subditis grato ministravimus affectu, et per vos ac alios nostros officiales libere volumus ministrari, ut igitur nostri subditi et alii qui vestri ac successorum vestrorum presenciam adient in causis et negociis eorum fieri iusticiam postulantes a dampnis et dispendiis huiusmodi salubriter preserventur, et a nostris officialibus per quos iusticiam nostris subditis et aliis ministrari libere volumus ut preffertur iniuria non procedat, volumus, providemus, et ordinamus vobisque et aliis qui post vos gubernatores erunt comitatum predictorum vestris quoque et eorum locatenentibus dicimus et mandamus de certa sciencia et expresse, sub pena mille florenorum auri ac privacionis officii vestri et eorum, quam vos et eos si contra feceritis aut contrafecerint nunc pro tunc et econtra volumus incurrere ipso facto, quatinus si a vobis vel eis suis aut vestris locatenentibus et processibus et enentamentis vestris vel eorum aliquem vel aliquos contigerit appellare vos et ipsi dictis appellacionibus si et in quantum fiendum sit per iusticiam defferatis, et appellantis ipsis tradatis apostolos, et alia circa hec faciatis que fieri debeant de consuetudine ac de iure, ut sic ipse appellaciones nobis aut iudicibus appellacionum dictorum comitatum presentari valeant, et in eis procedi iuridice prout decet.

Nos enim mandamus dictis iudicibus qui nunc sunt et erunt pro tempore et eorum locatenentibus [238v] sub pena predicta, quatinus cum eis vel alicui ipsorum tales appellaciones contigerit presentari in eis procedant inhibiciones quoque vobis faciant et alia etiam faciant que facerent et possent facere ac deberent, si a quocunque officiali nostro et ab eius processibus et enantamentis essent ipse appellaciones quomodolibet interiecte, ipsas quoque appellacionum causas cum ad ipsorum curias devolute fuerint decidant quam cicius poterint, prout per iusticiam repererint faciendum.

Nos enim volentes ordinacionem, provisionem et mandatum nostra huiusmodi pro cultu iusticie in qua subditis debitores effimur efficaciter observari, dicimus et mandamus vobis et successoribus vestris in dicto officio, vestris quoque et eorum locatenentibus, sub pena predicta et sub pena etiam nostre gracie et mercedis, quatinus inhibiciones quascunque per dictos iudices appellacionum presentes vel futuros, vobis et eis racione predicta quomodolibet faciendas, ac

ordinacionem, provisionem et mandatum nostra huiusmodi teneatis et observetis, ac teneant et observent, et non contra veniatis seu veniant aliqua ratione, aliter ultra penas iamdictas vos et eos sic graviter puniemus quod ceteri nostri officiales vestrum pene acerbitate territi mandata et ordinaciones nostras infringere et transgredi peroriescent.

Data Altzatzire octavo die febroarii anno a Nativitate Domini M° CCC° nonagesimo tercio.

Petrus Oltzina.

259

[1388, setembre, 19]

Que governador puixa instaurar totes causes qui-s menen dins los comtats de Rosselló e de Cerdanya, en les quals la instància fos perida per passament dels tres ayns.

Nos Iohannes Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Providere volentes ne propter instauracionem seu restitutionem temporis causarum quarum instanciam per lapsum triennii in comitatibus Rossilionis et Ceritanie finiri contingit ad vos qui per regna et terras nostras ab ipsis comitatibus longo terre spacio differentes contingit discurrere persepe ut exigit qualitas agendorum oporteat recursum habere fuit huc usque non absque magna difficultate propter locorum distanciam consuevit; tenore presentis vobis gubernator dictorum comitatum presenti et qui pro tempore fuerit concedimus et facultatem plenariam de nostre potestatis plenitududine elargimur, quod tempus omnium et singularum [239r] causarum quarum instanciam per lapsum triennii sopita existat seu sopiri contingat, dum tamen ipse cause tractentur seu tractari habeant infra comitatus iamdictos instaurare quamdiu nobis placuerit et restituere valeatis.

Mandantes per eandem generali gubernatori regnorum et terrarum nostrarum, aliisque universis et singulis officialibus nostris et eorum locatenentibus presentibus et futuris, quatinus concessionem nostram huiusmodi teneant firmiter et observent, quamdiu nobis placuerit ut preffertur, et non contra veniant seu aliquem contravenire permittant aliqua ratione.

In cuius rei testimonium presentem fieri iussimus nostro sigillo munitam.

Datum Cesarauguste, decima nona die septembris anno a Nativitate Domini millesimo CCC° octuagesimo VIII°.

Franciscus çà Costa.

260

[1393, abril, 16]

Que algun no puxa tenir dos officis o més de iurisdicció.

Nos Iohannes Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

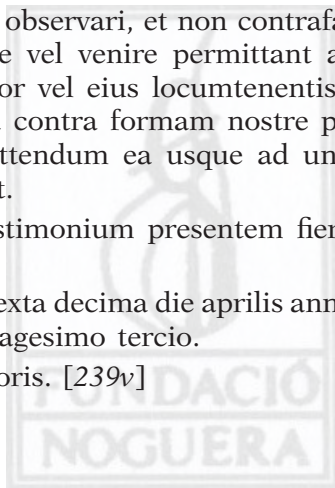
Quoniam per constitutionem Cathalonie generalem provisum est, ne duo vel plura officia iureddiccionalia per unam personam simul valeant exerceri, supplicantibus hac de causa nobis humiliter Bernardo Eybrini et Ermengaudo Grimaudi, nunciis ville nostre Perpiniani, providemus et ordinamus ne infra comitatus Rossilionis et Ceritanie duo vel plura officia iureddiccionalia per dictam constitutionem prohibita exerceri una et eadem persona ullatenus exerbeat, nec ad ea simul exercenda aliquatenus admittatur.

Mandantes per presentem gubernatori et aliis officialibus nostris comitatum predictorum et eorum locatenentibus presentibus et futuris, quatinus constitutionem prelibatam provisionem et ordinationem nostram huiusmodi teneant et observent, et ab aliis faciant inviolabiliter observari, et non contrafaciant seu veniant vel aliquem contrafacere vel venire permittant aliqua racione, quodque dictus gubernator vel eius locumtenentis si invenerit aliquem duo vel plura officia contra formam nostre provisionis huiusmodi exercentem ad dimittendum ea usque ad unum debite compellat fortiterque dstringat.

In cuius rei testimonium presentem fieri iussimus nostro sigillo munitam.

Data Valencie sexta decima die aprilis anno a Nativitate Domini millesimo CCC° nonagesimo tercio.

Andreas Salvatoris. [239v]

261

[1353, març, 27]

Que dos jutges ordinaris sien en la cort del batlle de Perpinyà.

Nos Petrus, Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Attendentes in curia baiuli ville Perpiniani duos consuevisse ordinarios iudices esse antiquitus, sicut pro parte consulum dicte ville coram nobis fuit expositum reverenter, excepto a tempore citra universalis mortalitatis preterite tamen intra quod unus ordinarius iudex tantummodo ibi fuit, ex quo iusticia multipliciter lesa fuit magnumque per inde suscepit indubie detrimentum; ideo considerantes vobis incumbere ex debito humeris vestris impositi oneris iniusticias a nostris fidelibus subditis extirpare, ut de talento a domino nobis tradito debitam valeamus in die iudicii reddere rationem, ad humilem supplicationem propterea nobis factam per Ermengaldum Martini burgensem et Iohannem Minyana mercatorem Perpiniani, nuncios ad nos destinatos pro parte consulum iamdictorum, providemus et volumus cum presenti quod nisi nos aliud expresse providerimus in curia officii baiulie ville predicte duo sint iudices ordinarii, sicuti consueverunt esse antiquitus in eadem.

Mandantes per presentem universis et singulis officialibus et subditis nostris presentibus et futuris, quod hec omnia supradicta irrevocabiliter teneant et observent et contra non veniant seu aliquem contravenire permittant aliqua racione.

In cuius rei testimonium presentem fieri iussimus nostro sigillo secreto munitam.

Data Barchinone vicesima septima die marcii anno a Nativitate Domini M^o CCC^o quinquagesimo tercio.

Iacobus vi[dit].

262

[1369, març, 11]

Que I jutge del batlle no puxca advocar en la cort del batlle.

Petrus, Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Fidelibus nostris iudicibus curie baiuli ville Perpiniani vel eorum locatenentibus qui nunc sunt et pro tempore fuerint. Salutem et dilectionem.

Quia sicuti didiscimus non nulli predecessores vestri suo officio abutentes in causis et questionibus que in dicta curia vertebantur, videlicet unus ipsorum in illis in quibus alius erat iudex et econtra advocacionis patrocinium impendebant, ex quibus cum nemirum si iudices ipsi sibi ad invicem in plurimis [240r] favebant multa inhonesta et inconveniencia sequebantur; idcirco volentes sicut et decet predictis inconvenientibus viam precludere, volumus et ordinamus vobis quod dicimus et mandamus de certa sciencia et expresse ac sub pena privationis dicti officii vobis comissi, quatinus de quibusvis causis et questionibus quas de cetero in dicta curia moveri et duci contigerit, vos per modum advocacionis esto quod de eis iudices non sitis non presumatis intrmittere ullo modo.

Data Barchinone XI^a die marcii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo nono.

P. canc[ellarius].

263

[1382, juny, 10]

Privilegi que'l lochtinent del governador ans que ús de la lochtinència haia iurar en presència dels cònsols de servir los privilegis, uses et custumes de la villa de Perpinyà.

Nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Ad humilem supplicationem per fideles nostros Ermengaudum Grimaudi burgensem et Iacobum Costa legum doctorem ville Perpiniani, nuncios noviter ad nos missos per universitatem ville Perpiniani, pro inde nobis factam, et quia iuri et rationi consonum esse videtur, ut locumtenens quem gerens vices gubernatoris in comitatibus Rossilionis et Ceritanie ponit seu dimittit in villa Perpiniani ubi principaliter et magis assidue tenet sedem suam quando ipsum contingit a dicta villa recedere pro accedendo ad villam Podii Ceritani, vel aliquas alias partes ea omnia servare teneatur, ad que idem gerens vices tenetur ne melioris condicionis quam ipse gerens vices a quo ipsum regit officium efficiatur; tenore presentis

ducimus providendum, quod idem¹²⁵ locumtenens dicti gerenti vices gubernatoris antequam ipsa locumtenencia utatur vel uti audeat in posse vicarii Rossilionis seu eius locumtenentis coram consulibus ville Perpiniiani, iamdicte iurare ad sancta Dei quatuor evangelia teneatur, detenendo et observando constitutiones Cathalonie generales, capitula curiarum generalium, privilegia, franquemas et usus ville Perpiniiani, sicut idem vices gerens in principio regimi[n]is sui officii iurare est astrictus.

Mandantes per hanc de certa sciencia et expresse dicto locumtenenti quicumque fuerit, quod dicta locumtenencia uti nullatenus audeat vel presumat absque prestacione iuramenti iamdicti, sub pena nostre gracie et mercedis. [240v]

In cuius rei testimonium presentem cartam nostram inde fieri iussimus nostro sigillo pendenti munitam.

Datum Valencie, decima die iunii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo secundo, regni que nostri quadragesimo septimo.

Narcisus pmo.

264

[1359, desembre, 13]

Que cascun pot anar e tornar per camins, e ports e illes, per terra e per mar, ab ses mercaderies, e aquelles carregar e descarragar, en qual loch se vol de la senyoria del senyor rey, pagant les leudes e drets reyalz acustumats.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Nobili et dilectis ac fidelibus nostris gerenti vices gubernatoris in comitatibus Rossilionis et Ceritanie, vicariis, baiulis, ceterisque officialibus nostris dicti comitatus Rossilionis, presentibus et futuris, ac locatentibus eorumdem. Salutem et dileccionem.

Pro parte sindicorum universitatis ville Perpiniiani ad nos noviter missorum racione curie generalis quam cathalanis in villa Cervarie celebramus, fuit coram nobis expositum conquerendo, quod cum nos

125. *Al marge esquerre*, iuramentum ha[beret] vice gerentis gubernatoris.

ad instanciam et supplicacionem consulum et proborum hominum Cauquiliberi quandam provisionem fecerimus, cum nostro privilegio huiusmodi seriei:

“Nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum et cetera.

Attendentes fuisse nobis pro parte vestri consulum et proborum hominum ville Coquiliberi suppliciter intimatum, quod plurime et diverse persone que tenentur in portu maris dicte ville caricare et discarricare res, merces, et bona ipsorum ad alia loca maritime Rossilionis accedunt pro caricando et discarricando bona sua, hocque faciunt pro fraudandis iuribus que habemus vel habet illustris Alienora regina Aragonum consors nostra carissima in villa ipsa quam tenet pro camera assignata. Pensantes inquam nostram decere regiam sollicitudinem circa nostrorum iurium conservationem debere intendere sedule et vacare; ideo statuimus presentis serie perpetuis temporibus valiture, et etiam ordinamus quod nullus cuiusvis sit condicionis prehemincie vel status extraneus aut privatus de cetero audeat in alio loco intra comitatum Rossilionis caricare vel discarricare res, merces, et bona sua, preterquam in portu maris dicte ville Coquiliberi sub pena ducentorum aureorum nostro errario absque remissione aliqua aplicandorum.

Mandantes cum hac eadem universis et singulis [241r] officialibus et subditis nostris presentibus pariter et futuris, quod hanc nostram ordinationem et provisionem firmam et ratam habeant eamque observent et faciant ab omnibus inviolabiliter observari.

In cuius rei testimonium presentem cartam fieri et nostre magestatis sigillo iussimus insigniri.

Data Barchinone septima die octobris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo nono, nostrique regni vicesimo quarto.

Petrus canc[ellarius].

Signum Petri Dei gratia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Testes sunt reverendus in Christo pater Petrus Terrachone archiepiscopus, ffrater Iohannes Callaritanensis archiepiscopus, nobilis Bernardus de Capraria comes Ausone, Gilabertus de Crutillis maiordomus, Artaldus de Fontibus milites.

Signum Bertrandi ça Muntada, scriptoris domini regis predicti, qui de eius mandato hec scribi fecit et clausit.”

Predictaque provisio facta fuerit expresse contra constitutionem serenissimi domini Petri clare memorie regis Aragonum predecessoris nostri, incipientem: "Statuimus etiam et cetera" qua cavetur quod quilibet possit ire et redire per mare et terram nostram ad quecunque loca et per quoscunque caminos sive vias, et ad quoscunque portus, loca, vel insulas voluerit applicare, cum mercimoniis, absque contradictione et impedimento nostro et nostrorum officialium. Salvis nobis et aliis vectigalibus, leudis et pedagiis et nostris regalibus antiquitus consuetis fuerit, etiam facta ut fertur contra usum vetustissimum hucusque in contrarium observatum.

Et propterea nobis per dictos syndicos humiliter fuit supplicatum ut super predictis dignaremur de opportuno iusticie remedio providere, ideo supplicatione predicta admissa benigne vobis et cuilibet vestrum dicimus et expresse mandamus, quatinus preincerto privilegio non obstante predictam constitutionem iuxta eius seriem et tenorem observetis, nisi per contrarium usum antiquitus observatum, videlicet quod in dicto portu de Coquolibero et non in aliis locis maritimarum comitatus Rossilionis carricari vel discarricari consueverit predictae constitutioni fuerit derogatum.

Datum Cervarie, tertia decima die decembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo nono.

Visa Ro[ma].

265

[1388, desembre, 22]

Sentència que cascun strany o privat puga carregar e descarragar en tots ports e lochs del comtat de Rosselló on se vulla, e privilegi confirmatori de la sentència. [241v]

Nos Iohannes Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Attendentes in causa que diucius ducta fuit tam in cancellaria seu curia illustrissimi principis domini Petri preexcelse memorie regis Aragonum genitoris nostri dum inhumanis agebat quam ipso evocato ad celestia in cancellaria seu curia nostra inter consules et universitatem ville Cauquiliberi seu eorum syndicum et procuratorem fischalem super causa illa interesse maximum pretendentem agentes ex parte una, et vos fideles nostros consules, probos homines, et universitatem ville Perpiniensi seu syndicum vestrum deffendentem,

ex altera, pretextu carricatori et discarricatorii quod vigore cuiusdam privilegii per dictum domini genitorem nostrum predicte universitati Cauquiliberi concessi dicti syndicus Cauquiliberi et procurator fischalis solum in dicta villa Cauquiliberi et non in quibusvis aliis partibus comitatus Rossilionis esse debere dicebant vestro syndico allegante cuilibet privato et extraneo licere carricare et discarricare ubique pro libito voluntatis quandam per nos in civitate Barchinone XXX^a die madii anni proxime lapsi Mi. CCCi. LXXXi. septimi, latam fuisse sententiam per quam decernimus et declaravimus iam dictum privilegium dicte universitati Cauquiliberi concessum servari debere, et postea cum a dicta sententia per dictum vestrum syndicum fuisset supplicatum in causa supplicacionis predicte discusso plenius dicto negocio aliam per nos in civitate Cesarauguste latam fuisse sententiam per hec verba:

“In Dei nomine. Amen.

Nos Iohannes Dei gratia rex Aragonum et cetera.

Visa supplicatione ad nos emissa pro parte universitatis ville Perpiniani a sententia per nos lata in causa in nostro consistorio ducta inter nostrum fischum et universitatem ville Cauquiliberi, ex una parte, pretextu privilegii regii dicte ville Cauquiliberi concessi, carricandi et discarricandi in dicta villa seu portu ipsius, et non in aliis locis comitatus precontenti, ut in ipsa sententia nostra laciis est contentum; visisque rationibus dictarum parcium in nostro consistorio propositis seu etiam allegatis, et recensitis processibus primitivis et ipsis cum diligencia examinatis, facta de premissis relatione tam in dicto nostro consistorio, quam singulariter coram nobis habitis super predictis votis et consilio plurium doctorum et peritorum in iure considerantes quod licet ex nostra regalia nobis pertineat et spectet et possimus talia privilegia nostris sub[242r]ditis concedere quociens nobis visum est expedire, atamen quia privilegia principum ubi vergunt ad noxam vel magna incomoda subditorum possunt per ipsos principes ad statum debitum revocari et reduci.

Attendentes etiam quod per dictum privilegium et observacionem eiusdem derogatur rei publice et auffertur maxima comoditas subditorum nostrorum ne dum populatorum in dicta villa Perpiniani ac etiam in comitatu predicto, sed etiam plurium aliorum quod non possumus nec debemus sine onere nostre consciencie sustinere, ideo bonum publicum et utilitatem publicam volentes aliquali nostro proprio incomodo et private utilitati prefferre vocatis legitime partibus supradictis et die presenti ad audiendum hanc nostram

sententiam assignata presente Iohanne de Bellmont licenciato in legibus nostri fischi in hac causa avvocato, et Francisco de Naya nostri fischi procuratore et consorte partis ville Cauquiliberi et eius sindico contumaciter nunc absente, nec non presente Francisco Castilionis legum doctore sindico dicte ville Perpiniani presentem sententiam ferri postulantibus sacro sanctis Dei quatuor evangeliis positis coram nobis ut nostrum secundum eius imperium procedat iudicium et sententia presens ipsam nostram sententiam super predictis proferimus in hunc modum:

Cum constet legitime dictum privilegium dicte ville Cauquiliberi concessum per dominum regem patrem nostrum ad noxam tenere et magna incomoda subditorum, et per consequens in grande detrimentum rei publice, ideo dictam nostram sententiam in melius commutantes pronunciamus et declaramus quod dictis privilegio et sententia nostra non obstante valeat carricari et discarricari in litore maris locorum dicti comitatus Rossilionis, sicut et prout ante dictum privilegium et sententiam nostram carricari et discarricari solitum erat et etiam assuetum, in hoc dictum fischi nostri procuratorem et sindicum Cauquiliberi ut predicatur contumaciter absentem condemnantes, et dicto Francisco Castilionis nomine predicto adiudicantes, non obstantibus novissime per dictum sindicum Cauquiliberi propositis que in hoc casu locum decernimus non habere, neutram dictarum parcium in expensis condemnando.

Per hanc tamen sententiam nolumus nec intendimus preiudicare iuribus seu regaliis nostris quibus possimus concedere et prohibere carricari et discarricari in illis locis nostre dicionis, in quibus nobis visum est expedire, ymo possimus ipsas concessionem et prohibiciones facere presente sententia [242v] in aliquo non obstante.

Lata fuit hec sententia per nos dictum regem seu in personam nostram per fidelem consiliarium et vicecancellarium nostrum in Cathalonia causis eiusdem Francisco çà Costa legum doctorem; et lecta de nostro mandato facto per dictum nostrum vicecancellarium per fidelem scriptorem nostrum Francisco d'Alçamora in Aliaffaria nostra civitatis Cesarauguste in quadam domo ipsius Aliafarie in qua nostra audientia seu consilium nostrum regium palam et publice per dictum nostrum vicecancellarium more solito celebrabatur, die lune que fuit septima dies mensis septembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo octavo, regni que nostri secundo.

Presentibus dicto Francisco Castilionis sindaco dicte ville Perpiniani pro una parte, et dictis Iohannis de Bellmont advocato, et Francisco de Naya procuratore fischi nostri pro se et parte dicte ville Cauquiliberi consorte sua pro alia parte, super predictis sentenciam ferri postulantibus, et absente per contumaciam dicto Raymundo Traginer, sindaco dicte ville Cauquiliberi, et presentibus pro testibus nobilis Gastono de Montechateno, camerlengo, Raymundo de Francia decretorum doctore vicecancellario in regno Aragonie, Sperante in Deo Cardona, Iacobo Pallares milite promotoribus negotiorum nostre curie, et consiliariis nostris, Petro Arnaldi de Francia, Berengario de Bardexino, Stephano Pentinat iureperitis Cesarauguste et pluribus aliis in multitudine copiosa.

Ffranciscus ça Costa.

Signum + Iohannis Dei gratia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie, qui predictam sentenciam tulimus et huic publico instrumento sigillum nostrum apponi iussimus inpendenti.

Sig+num mei Francisci d'Alçamara, scriptoris illustrissimi domini regis Aragonum predicti, eiusque auctoritate notarii publici per totam terram et dominationem ipsius, qui prolatione dicte sentencie interfui hecque scribi feci et clausi cum literis rasis et emendatis in lineis III^a ubi dicitur «regii», VII^a «ti», XI^a «possitis», et duodecima «concessum per dominum regem patrem nostrum ad noxam».

Et subsequenter quia dictus syndicus Cauquiliberi a dicta sentencia supplicavit aliam in causa huius ultime supplicationis in hac villa Montissoni XVII^a die mensis presentis decembris latam fuisse sentenciam confirmantem totaliter preinsertam et ulterius in vestri favorem circa eius conclusionem sequentem clausulam continentem:

“Adiicimus tamen et declaramus quod per ultimam clausulam positam in dicta [243r] sentencia nostra, lata Cesarauguste, que incipit «per hanc tamen sentenciam nolumus et cetera», non fuit nec est intencionis nostre per eam in aliquo de contentis et adiudicatis in dicta sentencia nostra parti universitatis Perpiniani in aliquo derogare, nec ipsam clausulam ad loca maritima dicti comitatus Rossilionis modo aliquo extendi, immo volumus et pronunciamus quod omnia ipsi parti Perpiniani per nos in dicta sentencia adiudicata fuit et remaneat salva et illesa predicta ultima clausula in aliquo non obstante.”

Igitur tam ob causas in preinserta nostra sentencia contentas, quam ob favorem vestri dictorum consulum, proborum hominum

et universitatis iam dicte ville Perpiniani, que inter alias civitates, villas et loca nostri domini notabilis est, et insignis, ac in frontaria posita nobisque et nostris antecessoribus in arduis negociis laudabiliter servivit, volentes preinsertam sententiam et dictam aliam ultimo per nos latam, plenum perpetuo roboris obtinere vigorem, sic quod iuste vel iniuste nullatenus vicio aut iniusticie tipo vel alias nunquam possit aliquatenus impugnari, tenore presentis privilegii cunctis temporibus valituri, iam dictas sententias super hiis per vos obtentas velut equitati et iuri naturali conformes, laudantes, approbantes, rattificantes et huius serie in omnibus et per omnia confirmantes, per nos et omnes heredes et successores nostros statuimus, volumus, et ordinamus, ac vobis dictis consulibus et probis hominibus ac universitati dicte ville Perpiniani eiusque singularibus presentibus et futuris per specialem privilegium concedimus et facultatem plenariam elargimur, quod non obstantibus dictis privilegio et sententia per dictam universitatem Cauquiliberi ut predicatur obtentis, nec obstantibus quibusvis aliis privilegiis, concessionibus, provisionibus, literis, aut mandatis contrariis factis vel fiendis, sub quacunque forma vel expressione verborum quantumque derogatoriorum et forciorum nec obstantibus etiam quibuscumque oppositionibus dictorum consulum et proborum hominum ac universitatis dicte ville Cauquiliberi vel nostri procuratoris fischalis aut quorumvis aliorum possitis et vobis vestrisque successoribus aut quibuscunque aliis patronis et vasorum marinorum ductoribus ac mercatoribus aliisque personis privatis et extraneis cuiuscunque fuerint nacionis, liceat carricare et discarricare in quibusvis partibus, portibus, plagis, sive locis dicti comitatus Rossilionis volueritis et voluerint pro veste et eorum libero arbitrio voluntatis; sic quod ad carricandum vel discarricandum in dicta villa Cauquiliberi [243v] aut eius portu per nos vel officiales nostros aut quosvis alios compelli non valeatis nec valeant ullomodo etiam pretextu lezde casu quo intraretis vel intrarent infra lezdarium dicte ville Cauquiliberi aut aliter per constitutiones generales aut quasvis ordinaciones que premissis viderentur aliquatenus obviare, quas locum nullatenus habere volumus presenti nostro privilegio obsistente.

Mandantes per eandem expresse et de certa sciencia inclito infanti Martino duci Montis Albi, fratri et generali gubernatori nostro carissimo eiusque vices gerenti in dictis comitatibus Rossilionis et Ceritanie, vicariis, baiulis et universis aliis officialibus et subditis nostris presentibus et futuris dictorumque officialium locatenentibus, quatinus nostrum presens privilegium quod legis paccionate vires

cunctis temporibus obtinere volumus, teneant firmiter et observent, tenerique et observari faciant, et non contraveniant nec aliquem contra venire permittant aliqua racione.

Decernentes quod irritum et inane quitquid a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter in contrarium contigerit attentari ac suplentes de nostre regie plenitudine potestatis omnem deffectum si quis de iure vel de facto presenti privilegio vel aliquibus de contentis in eo possit obici quomodolibet vel opponi.

Precipientes etiam cum hoc eodem predictis consulibus et probis hominibus ac universitati dicte ville Cauquiberi eiusque singularibus cuiusvis fuerint condiciones prehemencie seu status, sub pena decem milium florenorum auri quociens contra factum fuerit nostro erario irremissibiliter applicandorum, ne contra presens privilegium veniant nec illud impugnent excepcionem vel obieccionem aliquam frivolam vel non frivolam opponendo nec aliquid allegent seu dicant in iudicio vel extra, quominum suum plenum perpetuo sorciantur effectum.

Et ut premissa omnia et singula forciori robore fulciantur, promittimus in nostra bona fide regia et iuramus per crucem domini nostri Ihesu Christi certa sciencia et animi plena deliberacione nostrum presens privilegium et omnia et singula suprascripta irrevocabiliter perpetuis temporibus observare et observari facere iuxta sui seriem et tenorem, et non concedere seu facere motu proprio vel ad instanciam partis edictum pracmaticam sancconem sive legem aut rescriptum per quod vel quam predictis omnibus vel aliquibus ex eis universaliter vel particulariter fiat vel generetur [244r] aliquod preiudicium vel derogacio, aut eisdem videantur quomodolibet obviare, nec presens revocabimus privilegium tacite vel expresse, directe vel indirecte, immo illud semper teneri et servari faciemus in suis viribus et effectu.

Quicumque autem de officialibus nostris cuiusvis fuerint condiciones vel prehemencie ausu ductus temerario contra nostrum huiusmodi privilegium vel aliqua de contentis in eo facere vel venire presumpserint, iram et indignationem nostram ac penam mille florenorum auri nostro erario irremissibiliter applicandorum se noverit absque aliquo remedio vice qualibet incursum, dampno et iniuria illatis primitus et plenarie restitutus.

In cuius rei testimonium hanc fieri et sigillo magestatis nostre independenti iussimus comuniri.

Datum in Montesono vicesima secunda die decembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo octavo, regnique nostri secundo.

Signum + Iohannis, Dei gratia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Rex P[etrus].

Testes sunt, inclitus infans Martinus dux Montis Albi domini regis frater, Ennecus Terrachone, Garsia Cesaraugustanus archiepiscopi, Alfonsus marchio Villene comes Rippacurcie et Denie, et Hugo comes Cardone milites.

Sig+num Bernardi de Ionquerio, secretarii dicti domini regis, qui mandato ipsius hec scribi fecit cum literis rasis et emendatis in lineis VI^a “et recensitis processibus”, in XI^a “locorum dicti”, in XIII^a “eiusdem”, et in XXXI^a “privilegium”, et alibi in eadem aliquam “frivolam vel non frivolam”, et clausit.

266

[1389, agost, 26]

Exequutòria de la sentència precedent.

Iohannes Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maoricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Dilectis et fidelibus gubernatoribus, admiratis, capitaneis, patronis, vicariis, baiulis, consulibus, iuratis, lezdariis, pedagogariis, custodibus portuum, aliisque universis et singulis officialibus nostris presentibus et futuris, locaque tenentibus eorundem ad quos presentes pervenerint et pertineant infrascripta. Salutem et dilectionem.

Ecce quod nos cum carta sigillo magestatis nostre appendicio comunita, data in Montesono XXII^a die decembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo [244v] octuagesimo octavo, laudantes, approbantes, ratificantes et confirmantes tres diffinitivas sentencias per nos seu in nostro consistorio succesive et immediate pro parte universitatis ville Perpiniani latas adversus quandam sentenciam que XXX^a die madii anni millesimi trecentesimi octuagesimi septimi, pro parte ville Cauquiliberi per nos lata fuerat in causa seu questione que primo in cancelleria domini regis patris nostri memorie recolende dum inhumanis agebat, et post eius obitum in

dicto nostro consistorio ducta fuit inter dictam villam Perpiniani, ex parte una, et nostrum procuratorem fischalem ac dictam villam Cauquiliberi, ex parte altera, pretextu carricatorii et discarricatorii quod vigore cuiusdam privilegii per dictum dominum patrem nostrum universitati dicte ville Cauquiliberi concessi dictus noster procurator fischalis et syndicus universitatis ipsius ville Cauquiliberi solum in eadem villa Cauquiliberi, et non in quibusvis aliis partibus comitatus Rossilionis esse debere dicebant, sindico predicte ville Perpiniani allegante cuilibet privato et extraneo licere, carricare et discarricare ubique pro libito voluntatis ex causis quippe in dicta carta lacius expressatis per nos et omnes heredes et successores nostros statuimus et ordinavimus ac consulibus et probis hominibus predicteque universitati dicte ville Perpiniani et eius singularibus, presentibus et futuris, per speciale privilegium concessimus et dedimus plenariam facultatem, quod non obstantibus dictis privilegio et sententia per dictam universitatem Cauquiliberi ut predicatur obtentis, nec quibusvis aliis privilegiis, concessionibus, provisionibus, litteris aut mandatis contrariis factis vel fiendis, nec etiam quibuscunque oppositionibus consulum et proborum hominum ac universitatis dicte ville Cauquiliberi vel dicti nostri procuratoris fischalis aut quorumvis aliorum, possint et eis suisque successoribus aut quibuscunque aliis patronis et vasorum marinorum ductoribus ac mercatoribus aliis quod personis privatis et extraneis cuiuscunque fuerint nacionis liceat carricare et discarricare, in quibusvis partibus portibus plagis sive locis dicti comitatus Rossilionis voluerint pro eorum libero arbitrio voluntatis. Sic quod ad carricandum vel discarricandum in dicta villa Cauquiliberi aut eius portu compelli non valeant ullo modo, prout hec et plura alia in dicta carta seu privilegio lacius continentur.

Quo circa volentes dictas ultimas tres sententias et predictum privilegium plenam [245r] obtinere roboris firmitatem ac totali exequioni deduci vobis et unicuique vestrum dicimus et districte precipiendo mandamus expresse, ac de certa sciencia, sub incurso nostre indignacionis et ire peneque mille florenorum auri de Aragonia aliarumque penarum in dicto expressatarum privilegio de bonis illius ex vobis qui et quociens contrafecerit habendarum irremissibiliter et nostro applicandarum erario, quatinus exsequendo ipsum privilegium illud omniaque et singula contenta et specificata in eo iuxta ipsius seriem et tenorem, iam dicte universitati ville Perpiniani et eius singularibus qui nunc sunt et pro tempore fuerint tene-

atis et inconcusse servetis, faciatisque ab omnibus irrefragabiliter observari, nil aliqua ratione seu causa in contrarium temptaturi.

Quodque quilibet vestrum infra iuredictionis vobis commissas premissa ilico visa presenti faciatis per loca solita publicari voce prechonis, ne aliquis valeat inde ignoranciam allegare.

Datum in Montesono, XXVI^a die augusti, anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo nono.

D[ominicus] Mascho.

267

[1370, juliol, 12]

Restrenyment fet dels térmens de Vernet e certa part d'aquells, la qual és unida e aplicada als térmens de la vila de Perpinyà.

Nos Petrus, Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Attendentes inclitum Iacobum de Maioricis fratri suo donationem fecisse, sub certis retencionibus, de castro seu villa de Verneto cum suis terminis, quos limitari fecit tunc noviter in hunc modum, seu per verba sequencia:

Primus, videlicet terminus subtus molendina constructa prope ipsum locum de Verneto iuxta viam qua itur de Perpignano apud Salsas, et debet esse idem terminus vicinus dicte vie prope partem in qua aquam dictorum molendinorum vertitur versus Apianum debet etiam esse in possessione Antonii Portala de Verneto, in loco eiusdem possessionis in quo est quedam aculea seu meatus aque dividens ipsam possessionem.

Secundus autem terminus est per rectam lineam protendentem ab ipso primo termino in angulo possessionis Petri Celera de Perpignano. Quiquidem angulus est supra Vernetum vicinus retro dictorum molendinorum et etiam possessioni Francisci macel-[245v] larii de Perpinyano, et ab inde protenduntur ipsi termini de Verneto continue per litus seu ripam dicti recho contiguam possessionibus dictorum Petri et Francisci usque ad eum locum in quo terminabantur antea cum terminis de Sancto Stephano, et ab inde extenduntur per vinearium dictum de Verneto prout antiquitus extendebantur.

Est vero tercius terminus per rectam lineam incipiendam a dicto primo termino in angulo possessionis heredis Hugeti de Pul-

crovicino quod qui angulus est vicinus recature seu vie vocate *De les Feyxes*, ac possessioni Bernardi Marqueti de Perpiniano. Et ab isto loco extenduntur termini dicti loci de Verneto, per eam partem dicte recature seu vie que est versus dictum vinearum usque ad pontem dictum *De les Feyxes* subtus quem pontem transit aqua dictorum molendinorum per illud littus seu ripam eiusdem aque, quod vel que est versus dictum vinearum usque ad eum locum in quo terminabantur antiquitus cum terminis de Apiano et ab inde versus dictum vinearum prout ab antiquo consueverunt extendi.

Attendentes etiam inter dictos limites non fuisse nec esse comprehensos omnes terminos dicti castri seu ville de Verneto, ymmo inde superfuisse et super esse certam eorum partem que evidenter congruit agregationi terminorum ville Perpiniani.

Super quo per consules et universitatem dicte ville seu per fideles nostros Petrum Borroni et Guillermmum Redon, nuncios eiusdem ville extitit supplicatum, videlicet ut dictam partem que super est terminis dicte ville dignaremur de benignitate regia applicare.

Igitur dicta suplicatione benigne admissa, et circa dicte ville augmentum prout convenit intendentes, tenore presentis nostri privilegii cunctis temporibus valituri, totum quidquid et quantum tunc super fuit et nunc super est ex terminis dictorum castri et ville de Verneto ultra terminos predistinctos terminis ville Perpiniani affigimus, unimus et annectimus perpetuo pleno iure, ita quod termini predicte ville Perpiniani protendantur deinceps per totum ipsum residuum, et ipsum residuum intra se capiant et comprehendant nec aliquo modo abinde valeant ullo tempore separari ipsumque residuum eis omnibus et singulis quibus termini ville Perpiniani iamdicte subiciuntur subditi, de cetero volumus et sanccimus per nos et omnes successores nostros de certa sciencia et consulte.

Mandantes per presentem inclito et magnifico infanti Iohanni primogenito nostro carissimo et universali heredi et successori nostro, nec non quibuscunque officialibus et subditis [246r] nostris et aliis quorum intersit, quod presens nostrum privilegium firmum habeant et observent et contra ipsum non veniant seu contra venire permittant aliqua racione.

In cuius rei testimonium presentem cartam fieri et nostre magestatis sigillo appendicio iussimus communiri.

Datum Barchinone duodecima die iulii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo, nostrique regni tricesimo quinto.

Ber[nardus] de Palou.

Signum + Petri, Dei gratia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Testes sunt Romeus episcopus Ilerdensis, Hugo vicecomes Cardone, Petrus Galcerandi de Pinosio, Bernardus de Sono maiordomus, Iohannes de Villariacuto, milites.

Sig+num mei Iacobi Conesa, prothonotarii dicti domini regis, qui de ipsius mandato hec scribi feci et clausi, et corrigitur in XVIII^a linea "et subditis nostris".

268

[1373, juliol, 8]

En qual manera imposicions e ajudes se poden metre en la vila de Perpinyà als venedors et mercaders de pan, vin, carn e altres coses, sens preiudici de libertat ecclesiàstica.

Petrus, Dei gratia rex Aragonum et cetera.

Fidelibus nostris consulibus et probis hominibus ville Perpini. Salutem et gratiam.

Consultacionem vestram vidimus super eo quod hesitatis impositiones in vindemia pane, carnibus, et aliis venalibus statuere seu imponere, ex eo quia indirecte et per quandam consequenciam ut asseritur preiudicantur seu dampnificantur clerici, et per consequens indirecte libertas ecclesiastica leditur contra civiles et canonicas sanctiones sive impositionibus autem et adiutis, ut dicitis, non potestis subportare onera importabilia que ob deffensionem regnorum nostrorum et tocuis rei publice vos subire oportet.

Nos vero in quantum possumus clericos et personas ecclesiasticas in suis libertatibus confovere, ac nolentes quod libertas ecclesiastica quomodolibet infringatur, nec in dampnum clericorum, nisi forsan de eorum voluntate aliqua aiuta vel impositio statuatur dicte consultacione vestre, tenore presencium respondemus quod impositionibus seu aiutis panis, carni, vini, vel aliorum victualium auctoritate nostra regia imponendis quibuscunque etiam ad proprium usum vinum, seu uvas proprias seu carnes vel alia quecunque propria victualia undecunque habebunt contractantibus tunc [246v] excipiatis omnino clericos clericaliter viventes ecclesi-

asticasque personas, ut pro rebus eorum propriis quas non negociandi causa defferunt habent vel quomodolibet contractant nichil solvere teneantur, nec ab eis quidquam quomodolibet exigatis seu exigi faciatis cum istud esset contra ecclesiasticam libertatem, ut eo causam per dacionem signorum vel alios modos talia adhibeantur remedia quod clerici clericaliter viventes a laycis distringantur, ubi vero impositiones auctoritate premissa statuere volueritis negotiatoribus vel aliis quibuscumque qui vendendi vel negociandi causa panem, vinum, carnes, vel alia quecunque venalis contractabunt ut pro dictis rebus aliquit solvere teneantur, tunc clericos a laycis nullatenus distingatis, cum secundum humanas ac canonicas sanctiones tales negotiatores clerici vel layci pro rebus quibus negociantur solvere teneantur, et ab eis possit exigi absque lesione ecclesiastice libertatis, nec ob hoc clerici ementes a talibus negotiatoribus possint dici fraudari, cum secundum iuris regulam et rationem nullus potest dici dolum facere qui utitur suo licito iure, nec possunt dici preiudicari vel dampnificari clerici directe vel indirecte, per hoc quod exigitur a negotiatoribus, et illi postea carius vendunt cum secundum regulam iuris nemo dampnum dat nisi qui id facit quod facere ius non habet.

Nos vero impositiones negotiatoribus imponendi vel vobis de imponendo auctoritatem prestandi proculdubio ius habemus negotiatoresque libere carius vel vilius vendere proculdubio habent liberam facultatem, propter quod non potest dici clericis per premissa fraudem fieri, vel quomodolibet dampnum dari, vobisque itaque districte precipiendo mandamus, sub ire et indignationis nostri incursu, quatinus modum et formam predictos in dictis aiutis vel impositionibus observetis, et nichil contra clericos vel personas ecclesiasticas ac contra ecclesiasticam libertatem quomodolibet presumatis, alioquin certificabimus vos quod preter spiritualibus penas in quas proculdubio incideretis vos graviter puniremus.

Datum Barchinone octava die iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCC^o septuagesimo tercio.

Rex Petrus.

[1392, setembre, 12]

Que·l castellà de castell per sí ne per altre en frau de les ajudes e imposicions de Perpinyà no meta dins lo castell algunes vic-

tualles o altres coses per la porta del Bosch, e tota veu que ls cònsols ho requiran ne haia affer presens [247r] ells sagrament e homanatge en poder del governador.

Iohannes Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Dilecto nostro gubernatori comitatum Rossilionis et Ceritanie presenti et qui pro tempore fuerit vel eius locumtenenti. Salutem et dileccionem.

Pro parte fidelium nostrorum consulum et universitatis Perpiniensi fuit nobis humiliter supplicatum, quod cum illustrissimus dominus rex genitor noster memorie recolende provisionem fecerit cum eius litera huiusmodi seriei:

“Petrus Dei gratia rex Aragonum et cetera.

Dilecto consiliario nostro Raymundo de Perillionibus militi gerentivices gubernatoris generalis in comitatibus Rossilionis et Ceritanie. Salutem et dilectionem.

Pro parte universitatis ville Perpiniensi fuit nobis humiliter supplicatum, ut cum Azbertus ça Trilla castellanus castris ville predictae nedum ad proprium sui¹²⁶ usum ymo aliarum etiam personarum extra castrum ipsum degencium vindemiam, vinum, farinam, et alias res quam plures de seu pro quibus impositio solvi debet inmittat sepius et latenter per hostium dicti castris per quod ad neni castrum ipsi contiguum exitus et regressus habetur, fraudando impositiones ville eiusdem, quarum ius ex rebus predictis sic dolose immissis non solvitur ut deceret dignemur super hoc de remedio congruo providere.

Nos vero supplicatione ipsorum suscepta benigne pati nolentes, quod ianua nemoris antedicti efficiatur occasio tante fraudis potissime cum per illam solum necessitatis tempore, et non pacis quam nunc per Dei clemenciam columus immitti debeant talia ad castrum predictum, volumus vobisque dicimus et mandamus, de certa sciencia et expresse, sub pena mille morabatinorum auri nostro applicandorum erario, ne victualia seu alias res quascunque ad solutionem impositiois noxias predictarum per dictam occultam ianua dicti castris immitti sinatis per castellanum predictum seu alios quoslibet, ymo ut via faccioni huiusmodi melius precludatur, mandetis sicut

126. *Al marge dret*, In Libro Minori folio 452 vidit simili privilegium regis Ildefonsi, datum Gaete 27 martii 1437, et vidit [consimili] anni 1553, capitulo 15.

nos huius serie mandamus castellano predicto, sub privacione officii castellanie ipsius, quod sacramentum in vestri posse et homagium faciat presentibus consulibus dicte ville quociens necessarium fuerit ac ipsi duxerint requirendum, quod non consenciet nec ullatenus permittet castellanus iam dictus quidquam de die [247v] vel de nocte inmitti per hostium supradictum in fraudem sive preiudicium impositionum ipsarum seu quod in eis solvere teneatur.

Et ubi fortassis castellanus iam dictus sacramentum et homagium antedicta facere inprovide recusaret eundem ad illa faciencia fortiter compellatis, et hoc nullatenus immutetis, cum sic ut fraudi obvietur iam dicte providerimus fieri de certa sciencia et consulte.

Datum Dertuse sub nostro sigillo secreto vicesima sexta die febroarii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo tercio.

Rex Petrus.”

Dignaremur provisionem eandem mandare per vos dictumque castellanum exsequi et compleri.

Nosque dicte supplicacioni annuentes benigne fraudes predictas volentes penitus evitare vobis dicimus et mandamus de certa sciencia et expresse, sub ire et indignacionis nostre incursu ac pena mille morabatinorum auri a vobis et bonis vestris si contrafeceritis habendorum nostroque erario pro medietate et dictis consulibus ac universitati ville Perpiniani predicte pro alia medietate quam in refeccionem murorum et vallorum ipsius ville convertere teneantur applicandorum quatinus preincertam literam et omnia et singula in ea contenta faciatis et completatis fierique et compleri per dictum castellanum faciatis operis per effectum iuxta eius seriem et tenorem.

Datum Barchinone quinta die febroarii anno subscripto.

Petrus ça Calm.

Nunc autem pro parte fidelium nostrorum consulum et universitatis ville predicte fuit nobis humiliter supplicatum, ut cum castellanus dicti castri ob obitum castellani in preinserta litera nominati extiterit permutatus, et ob id iidem supplicantes hesitent ne propter permutacionem eandem suprainserta litera observetur dignaremur eandem litteram mandare per vos et castellanum presentem et futurum exsequi et compleri.

Nos vero supplicacioni huiusmodi condescentes benigne vobis dicimus et mandamus de certa sciencia et expresse sub ire et

indignacionis nostre incursum ac pena mille morabatinorum auri nostro aplicandorum erario, pro medietate, et dictis consulibus ac universitati pro medietate altera quam in refeccionem murorum et valorum ville ipsius convertere teneantur, quatinus preincertam literam et omnia et singula in ea contenta exequamini et compleatis per castellanumque presentem etiam et futurum exequi et compleri faciatis operis per effectum iuxta eius seriem pleniorum.

Datum Barchinone XII^a die septembris anno a Nativitate Domini millesimo CCC^o nonagesimo secundo.

Guillermus de Vallesicca. [248r]

270

[1373, octubre, 1]

Que nagun vin qui ni sia de les terres del senyor rey, no sia mes per alcun strany o privat, dins les terres de Conflent, Rosselló e Vallespir, sots pena de X solidos per cascuna samada.

Ítem, que alcun vi de les terres de Rosselló, Conflent e Vallispir, no sia mes dins la vila de Perpinyà, sots la dita pena de la qual la meytat se aplica a la universitat de Perpinyà, l'altre meytat al senyor rey, e de aquella miytat de dites messions los cònsols han respondran al procurador reyal. Emperò dins lo mes de octubre tot hom franchament pot metre vin novell dins la vil·la de Perpinyà, e tot temps venimia sens paor de la dita pena.

Nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie, vidimus formam cuiusdam privilegii per regem quondam Maioricarum indulti seu concessi probis hominibus ville Perpiniani in forma sequenti:

“Noverint universi, quod nos Iacobus Dei gracia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie et dominus Montispessulani, volentes utilitati habitatorum ville Perpiniani providere, ad multam instanciam et supplicationem, consulum et proborum hominum dicte ville, per nos et nostros concedimus dictis consulibus et probis hominibus ac universitati dicte vile presentibus et futuris in perpetuum quod de cetero nullus extraneus vel privatus audeat inmittere in terram Rossilionis et Vallispirii et Confluentis vinum extraneum quod non sit de dictis terris per terram scilicet nec per mare.

Item, concedimus et statuimus perpetuo quod nullus extraneus vel privatus audeat inmittere nec vendere in villa Perpiniani nec circumcirca dictam villam a castro scilicet de Vernetto, et a villis de Malleolis et de Baiolus, et de manso de Garriga domus Templi citra, vinum extraneum quod non sit factum infra dictam villam Perpiniani, set de castris et aliis locis terre Rossilionis et Vallispirii possint quicumque voluerint apportare vindemiam et racemos ad vendendum ad dictam villam Perpiniani. Volentes et statuentes quod quicumque contra dicta statuta in aliquo fecerit aut venerit amittat vinum quod aportaret seu venderet in dicta villa Perpiniani vel infra dictos terminos superius confrontatos, de quo vino accusator seu denunciator habebit terciam partem integriter, et curia nostra habet residuas duas partes.

Recognoscimus etiam dictis consulibus et probis hominibus quod ipsi [248v] ex causa concessionum predictarum ac statuti satis fecerunt nobis in redditibus quindecim librarum annualium pro emenda et recompensacione iure botagii quod percipiebamus de omni vino extraneo quod immittebatur in dictam villam Perpiniani. Et de dicta satisfaccione nos pro paccatos nos tenemus et contentos.

Mandantes vicariis, baiulis et universis aliis officialibus nostris presentibus et futuris, quod predictas concessionones nostras et statutum firmas habeant et observent et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua racione.

Et ad maiorem firmitatem et in testimonium predictorum presens instrumentum sigillo nostro pendenti iussimus comuniri.

Datum Perpiniani quinto decimo kalendas decembris anno Domini millesimo ducentesimo XC^o nono.

Signum + Iacobi Dei gracia regis Maioricarum, comitis Rossilionis et Ceritanie et domini Montispesulani.

Testes sunt, Arnaldus de Saga, Raymundus de Caneto villarius miles, Iacobus de Muredine, Bernardus Dalmacii, et Arnaldus Baiuli, iudices dicti domini regis.

Sig+num Petri de Calidis, qui mandato dicti domini regis hec scribi fecit et clausit, loco die et anno prefixis.”

Et quia sicut per fidelem nostrum Berengarium de Capite Stangno, licenciatum in legibus, ambaxiatorem ville Perpiniani ex parte consulum et proborum hominum dicte ville Perpiniani fuit nobis reverenter expositum quandoque contingit casus quod propter sterilitatem vindemiarum est magna penuria seu carestia vini in

dictis villa et terris, in tantum quod tunc dictum privilegium cedit in dampnum et detrimentum habitantium in eisdem villa et terris.

Et propterea fuerit nobis pro parte ipsorum consulum et proborum hominum humiliter supplicatum ut occurrendo dicte necessitati et eorum indempn[iti]ati privilegium preinsertum modificare de benignitate regia dignaremur, igitur eorum supplicatione benigne suscepta, tenore presentis carte nostre perpetue valiture, confirman-tes dictum privilegium statuimus, ordinamus, ac etiam providemus, quod si aliquis extraneus aut privatus cuiuscunque status, legis, aut condiciones existat, immiserit in terra Rossillionis et Vallispirii ac Confluentis per terram vel per mare vinum extraneum, quod non sit de dictis terris, solvat tantum pro pena decem solidos pro qualibet saumata vini, et cesset pena supra in dicto privilegio contenta amissionis vini et animalium et quorumcunque navigiorum et carretarum, in quibus dictum vinum existeret deportatum. Set ubi aliqui vinum extraneum inmittentes dictam penam solvere cessarent [249r] aut recusarent vel super ea solvenda aliquam fraudem comitterent, tali casu habeat locum pena amissionis vini et animalium, carretarum et navigiorum, cum quibus dictum vinum extraneum in dictam terram existeret deportatum.

Ulterius, ad supplicationem dictorum consulum et proborum hominum dicte ville, declaramus, volumus et providemus, quod etiam si de dictis terris Rossillionis, Vallispirii et Confluentis immitteretur causa vendendi vel alias per quascunque personas aliquod vinum intus dictam villam Perpiniani habeat locum et solvatur dicta pena dictorum decem solidorum pro saumata qualibet dicti vini, et cesset pena amissionis vini predicti et animalium seu carretarum cum quibus ipsum vinum deportaretur, nisi in casu quo portantes dictum vinum cessarent solvere dictam penam vel fraudem comitterent super ea solvenda.

Hoc tamen excepto quod anno quolibet per totum mensem octobris et novembris sit licitum cuicunque absque metu alicuius pene mittere seu mitti facere in dictam villam Perpiniani quodcunque vinum novum illius anni aut mustum franche, libere ac quitie, pro libito voluntatis racemos tamen et vindemiam omni tempore possit quicunque voluerit mittere in dictam villam et alia loca dictarum terrarum absque solucione et absque metu pene predicte franche et libere pro libito voluntatis.

Volentes et ordinantes quod dicta pena quicunque et quocienscunque et ubique comissa fuerit, nobis medietas et alia medietas

universitati dicte ville Perpiniani adquiratur, sic quod dicti consules dicte ville qui nunc sunt seu pro tempore fuerint, seu maior pars eorum vel alii deputati seu deputandi ab eis levant, exigant et colligant, seu colligi ac levare faciant dictam penam expensis comunibus peccunie ex predictis proventure.

Et deductis dictis expensis de ipsa medietate respondeant procuratori regio comitatum Rossilionis et Ceritanie, et non alicui alteri integre ac fideliter quosciens ab eo inde fuerint requisiti supradicto privilegio quo ad cetera alia in eo contenta in suo robore permansuro.

In cuius rei testimonium presentem fieri iussimus nostre magestatis sigillo appendicio comunitam.

Datum Barchinone prima die octobris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo tercio, regnique nostri tricesimo octavo.

Visa Ro[ma].

Signum + Petri, Dei gracia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Testes sunt Petrus Terrachone archiepiscopus, Romeus episcopus [249v] Ilerde, Iohannes comes Impuriarum miles, Hugo comes Pallariensis, Andreas de Fonolletto vicecomites Insule et Caneti domicelli.

Sig+num mei Iacobi Conesa, prothonotarii dicti domini regis, qui de ipsius mandato hec scribi feci et clausi.

[1374, agost, 22]

Que·ls cònsols de la vila de Perpinyà aytantes vegades quant lurs serà vist fasedor, sens preiudici del precedent privilegi, lo qual tostemps roman en sa vigor e fermetat poden suspendre a temps, e de tot relevar la inhibició del vin, e fer publicar ab crida que tot hom de quals parts se vulla, puxa portar vi e metre dins la vila de Perpinyà sens alcuna pena, e quant se volen tornar la inhibició ab crida.

Nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Attendentes regem quondam Maioricarum Sa[ncius] privilegium indulcisse et concessisse consulibus et probis hominibus ville Perpiniani, quod nullus extraneus vel privatus auderet mittere nec vendere vinum extraneum intus villam eandem sub pena amissionis vini et sub aliis penis in ipso privilegio, acto Perpiniani XV° kalendas decembris anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo nono, contentis et statutis.

Considerantes insuper nos nuper ad supplicationem dictorum proborum hominum et universitatis eiusdem ville occurrendo necessitati et eorum indempnitati iam dictum privilegium confirmantes ipsum modifficasse et inter alia de novo ordinasse, quod si aliquis extraneus aut privatus cuiuscunque existat status, legis, aut conditionis in miserit, aliquod vinum causa vendendi vel aliter intus dictam villam exsolvat tantum pro pena decem solidos barchinonenses pro saumata qualibet dicti vini, cuiusquidem pene quodcumque et ubique comissa fuerit nobis medietas et alia medietas universitati eiusdem ville applicetur, ut hec et alia in dicto privilegio nostro, quod actum fuit Barchinone prima die octobris anno proxime preterito largius dicuntur contineri, fueritque nobis humiliter supplicatum per fideles nostros Iohannem Castillionis consulem, et Petrum Geraudi, nuncios ex parte dicte universitatis ad nos missos, ut cum interdum fore utile et necessarium dicte universitati videatur propter aliqua que occurrunt diversimode in ipsa villa predictum privilegium [250r] totaliter suspendi et levare secundum temporum curricula, et ex post ipso uti privilegio dignaremur de benignitate regia super hiis de subscripto remedio providere.

Igitur nos supplicationibus huiusmodi favorabiliter annuentes, attento quod in favorem dictorum consulum et proborum hominum iam dictum privilegium cum dictis penis in ipso adiectis duximus concedendum, ac etiam indulgendum tenore presentis privilegii cunctis temporibus valituri, concedimus et licenciam plenariam dictis consulibus presentibus et futuris elargimur, quod possint libere et absque alicuius pene incurso, de nostri speciali licencia et permissu predictum privilegium et penas in eo adiectas, ut predictur, suspendere, cessare et totaliter levare, ac iterum de novo ipsum imponere et publicare tocians quociens eis videbitur utile necessarium ac etiam opportunum.

Et quodcumque vinum extraneum undecumque provenerit quocienscunque eis videatur valeant inmittere seu facere inmittere, et ipsum vendere per quempiam intus ipsam villam absque solucione

pene alicuius et sine lesione privilegii memorati quod esse volumus et remanere in suis viribus et effectu.

Mandantes per presentem inclito et magnifico locumtenenti ac primogenito nostro carissimo gubernatori comitatum Rossilionis et Ceritanie procuratori, reddituum et iurium nostrorum dictorum comitatum vicario Rossilionis et baiulo dicte ville universisque et singulis officialibus nostris presentibus et futuris vel eorum locatenentibus, quatinus licenciam suspencionis et concessionem nostras huiusmodi firmas habeant, teneant et observent, ac teneri et observari faciant per cunctos inviolabiliter. Et non contraveniant nec aliquem contravenire sinant aliqua racione.

In cuius rei testimonium presentem fieri iussimus nostre magestatis sigillo appendicio comunitam.

Datum Barchinone vicesima secunda die augusti anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo quarto, regnique nostri tricesimo nono.

Visa Ro[ma].

272

[1374, juliol, 26]

Que·ls cònsols e prohòmens de Perpinyà poden metre gardes per los passes per cullir e exigir la pena de la inhibició del vin, los quals poden fer totes exequions e avantaments, les quals gardes lo governador ha confirmar e request per aquells donar·los favor e ajuda.

Nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Quia [250v] nos aliis literis nostris mandavimus gubernatori comitatum Rossilionis et Ceritanie, ut poneret, statueret et ordinaret certos custodes in confinibus et passibus comitatus Rossilionis, qui exigerent certum ius quod exhigi ordinavimus a quolibet onere vini quod inmitteretur in dicto comitatu.

Et dictus gubernator licet requisitus super eo de dictus custodibus providere non curaverit; ideo vobis consulibus et probis hominibus ville Perpiniani, damus et conferimus plenariam potestatem ordinandi, statuendi et ponendi in confinibus et passibus supra dictis preffatos custodes et ipsis dandi plenariam potestatem

exhigenda recipiendi et habendi dictum ius et faciendi quascunque exequciones, compulsiones et enantamenta pro predictis et eorum expedicione faciendis.

Nos enim vobis dictis consulibus super hiis plene comittimus vices nostras cum presenti, per quam mandamus dicto gubernatori ut custodes quos ad predicta ordinaveritis ilico cum eos presentaveritis eidem confirmare teneatur. Quodque ipse gubernator et ceteri officiales nostri preffati comitatus et eorum locatenentes, tam super exacione dicti iuris quam super predictis exequcionibus et enantamentis complendis effectualiter dictis custodibus quociens opus fuerit, et per ipsos et unumquemque ipsorum fuerint requisiti assistant consilio auxilio et favore.

In cuius rei testimonium presentem fieri iussimus nostro sigillo munitam.

Datum Barchinone vicesima sexta die iulii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo quarto.

Visa Ro[ma].

273

[1387, setembre, 9]

Que en la vila de Perpinyà encare en los meses de octubre et de novembre negun puxa metre most, vi novell, o altre vin dins la vila de Perpinyà, sots pena de X solidos per saumada, si donchs no era hom de Perpinyà qui aquell hagés de ses pròpries rendes o possessions, mes los cònsols de Perpinyà quant lur és vist poden donar licència que tot hom n-i puxa metre per terra e per mar dins los dits dos meses o part d'aquells romanent lo privilegi en sa fermetat.

Nos Iohannes Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Attendentes in favorem rei publice ville Perpiniani et tocius terre Rossilionis, Vallispirii et Confluentis, fore concessum ex privilegio quod non inmittatur [251r] in dictam villam nec etiam in dictam terram vinum extraneum, quod non sit de dictis villa et terra, sub certis penis in ipso privilegio contentis, nec non in favorem universitatis dicte ville fuisse concessum ut consules dicte ville possint dictum privilegium et penas in illo adiectas suspendere et cessare,

et iterum cum eis videretur expediens ponere et tornare, et in hoc tociens quociens eis videatur utile variare.

Tamen quia in dicto privilegio inter cetera continetur, quod in mensibus octobris et novembris quicumque velint possint in dictam villam inmittere vinum novum sive mustum undecunque vellent absque metu alicuius pene et hoc multociens et sepiissime redundat in dampnum maximum ac preiudicium ne dum dicte universitatis ymo etiam tocius terre predicte et dicti privilegii quod in favorem dictarum ville et terre fuit concessum, et non debeat in eorum lesionem retorqueri, ideo circa utilitatem habitantium in eisdem prout tenemur et ut convenit intendimus ad supplicationem dictorum consulum propterea nobis factam, attento quod ipsi consules possunt tociens quociens eis videtur utile dictum privilegium ut predicatur, et penas in eo adiectas suspendere et iterare, cum presenti privilegio nostro cunctis temporibus valituro concedimus dicte universitati et consulibus ac probis hominibus et singularibus personis eiusdem, quod etiam in dictis duobus mensibus octobris et novembris nullus extraneus aut privatus cuiuscunque status aut condicionis existat audeat inmittere intus dictam terram aliquod vinum novum sive mustum, aut vetus extraneum, quod non sit de dicta terra, nec etiam de dicta terra intus dictam villam Perpiniani, nisi esset de propriis redditibus ac possessionibus hominum dicte ville vel habitantium in eadem, sub penis et prohibicionibus in dicto privilegio contentis in aliis mensibus sive temporibus anni et appositis, hoc adiecto quod consules dicte ville qui nunc sunt et pro tempore fuerint tociens quociens voluerint et utile eis videbitur possint huiusmodi prohibicionem ex toto suspendere et levare ac iterum ponere et tornare, hoc est concedere et licenciam dare ut quilibet possit in dictis duobus mensibus vel altero eorum seu in ea parte ipsorum qua ipsis consulibus fore expediens videbitur vinum novum sive mustum, undecunque in dictas terram et villam seu in altera eorum inmittere pro libito voluntatis, et quando eis videbitur utile iuxta curriculum temporum, et in hiis tociens quociens eis videbitur variare, dando licencia [251v] inmittendi vinum in dictas villam et terram aut prohibendi nec aliquis cuiuscunque condicionis existat vinum extraneum aliquod in eisdem villa et terra aut aliqua parte earum inmittatur, prout eis bene visum fuerit dicto privilegio in omnibus aliis in eo contentis in suis robore et vigore permansuro.

In cuius rei testimonium presens privilegium vobis fieri volumus nostre magestatis sigillo impendenti munitum.

Datum Barchinone die nona septembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo septimo, regnique nostri primo.

Franciscus ça Costa.

Signum + Iohannis Dei gratia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Testes sunt reverendus Petrus Aragonum cardinalis, Raymundus Barchinone episcopus, Dalmacius vicecomes de Rochabertino, Raymundus de Perilionibus vicecomes de Roda, et Petrus d'Artes miles consiliarii et camerlengui.

Sig+num mei Galcerandis de Ortigis, dicti domini regis protonotarii, qui de mandato eiusdem hec scribi feci et clausi.

274

[1372, setembre, 24]

Que ls balle de Perpinyà s'agons lo privilegi antich pot fer composió de mort.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Inclito et magnifico infanti Iohanni primogenito nostro carissimo duci Gerunde et comiti Cervarie, ac in regnis et terris nostris generali gubernatori. Salutem et paternam benedictionem.

In curiis generalibus quas nunc Barchinone cathalanis celebramus, fuit nobis per syndicos universitatis ville Perpiniani expositum reverenter, quod licet baiulus ipsius ville et vicarius Rossilionis ac eorum uterque per privilegium eis indultum per egregium Guinardum quondam comitem Rossilionis consueverint a tempore concessionis dicti privilegii citra et infra facere compositiones et avinencias de quibuscunque criminibus et delictis etiam de crimine mortis, ut ex serie dicti privilegii nobis exhibiti videtur clarius apparere, et ipso privilegio semper usi fuerint absque contradiccione nostri et alterius cuiuscunque libere et quiete, verumptamen pridie dum vos eratis Perpiniani Ia[252r]cobus de Monello, regens cancellariam vestram nomine vestro interpretando dictum privilegium revocavit quandam compositionem factam per Perpinianum Blan tunc baiulum dicte ville, de consilio Petri Vallispirii iureperiti assessoris sui, cum Ar-

naldo sartre dicte ville delato de nece perpetrata in personam Guillemi Cabrella quondam ville ipsius ad quadraginta florenos auri, nec non et remissionem inde sequutam et ordinavit dictum assessorem ex quo de eius consilio dicta compositio facta extiterat debere restituere dictos quadraginta florenos eidem Arnaldo, et Arnaldum ipsum banniarum et reduci ad illud esse, in quo erat antequam dicta compositio esset facta, quod factum extitit contra mentem dicti privilegii et formam usus inde sequuti in dicte universitatis et eius singularium preiudicium et gravamen.

Quare supplicato nobis humiliter super hiis debite provideri, volumus vobisque dicimus et mandamus quatinus predicta omnia sic per dictum Iacobum de Monello nomine vestro facta et ordinata, tanquam attemptata contra mentem privilegii et formam usus predictorum ilico revocetis sicut nos ea huius serie revocamus et ad prestinum statum reduci faciatis.

Datum Barchinone XXIII^a die septembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo secundo.

Visa Ro[ma].

275

[1385, gener, 7]

Confirmació del privilegi que'l balle pot fer compositió de mort et sentència absolutòria donada per lo jutge del batlle ten e val, e lo senyor rey no se'n pot pus entremetre.

Nos infans Iohannes, serenissimi domini regis primogenitus eiusque regnorum et terrarum generalis gubernator, dux Gerunde et comes Cervarie; dira nimium subditis et fidelibus nostris crederetur manus nostra si quos culpa non reddit noxios pena censeret cruciandos.

Inde est quod cum vos Iohannes Querengani parator ville Perpiniani delatus ac etiam inculpatus de nece perpetrata in persona Perpiniani Ros, notarius ipsius ville, procuratoris fischalis curie nostre quandam pro hiis obtinuistis absolutoriam et nobis exhibueritis sententiam tenore sequentis:

Noverint universi, quandam causam provencionis agitatum fuisse in curia venerabilis baiuli ville Perpiniani contra Iohannem Querensani paratorem eiusdem ville sive inter Bernardum Anglesii fischalem procuratorem regum, ex una parte agentem, et dictum

Iohannem Querensani ex parte altera, [252v] deffendentem in quaquidem pervenciones causa capitulum per dictum fischalem procuratorem formatum extitit sub hac forma, die sabbati intitulata decima octava die mensis ianuarii, anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo secundo, pervenit ad audientiam curie venerabilis baiuli ville Perpiniani et fuit denunciando significatum, quod cum Perpinianus Ros notarius Perpiniani et procurator fischalis curie domini ducis, et Iohannes Querensani parator dicte ville incederent simul racionando se per fusteriam veterem dicte ville accidit quod cum fuerunt ante et de prope plateam novam in capite inferiori dicte fusterie dictus Iohannes Querensani suo dolo malo et nulla alia legitima causa precedente in contemptu regie iurediccionis et scandalum tocius rei publice evaginavit gladium sive punyale suum cum quo se irruit versus et contra ipsum Perpinianum et ipsum letaliter percussit et vulneravit duobus vulneribus mortifferis, ex quibus magna quantitas sanguinis emanavit et nocte sequenti idem Perpinianus ab hoc seculo migravit in predictis, et circa ea graviter delinquendo, et in diversis criminibus se involvendo, verum cum talia sic comissa remanere non debeant impunita pro tanto Bernardus Anglesii procurator fischalis domini regis petit et requirit de predictis veritatem inquiri per vos venerabilem dominum baiulum Perpiniani et ea reperta dictum Iohannem Querensani penis legalibus puniri et condempnari iuxta merita inquisitionis iam facte et fiende taliter quod sibi sit pena et ceteris cedat in terrorem sive exemplum lite igitur contestata per responsionem seu confessionem dicti delati testibusque pluribus pro iure curie receptis traditisque defensionibus per dictum delatum, et super ipsis testibus productis receptis et examinatis.

Et consequenter instantibus dictis partibus eorum testium dictis et deposicionibus publicatis obieccionumque articulis per dictum delatum oblatis et testibus super ipsis articulis productis receptis et examinatis, eorumque dictis et deposicionibus publicatis et habitis pro publicatis.

Et demum per quamlibet dictarum parcium sententia ferri postulata, ad quam ferendam fuit dies presens que est dies martis intitulata XVII^a dies mensis iunii anno a Nativitate Domini millesimo CCC^o octuagesimo secundo, ipsis partibus precise et perhemptorie assignata ut in processu dicte cause pervencionis in predicta curia agitato hec et alia lacius continentur. [253r]

Qua die martis predicta supra proxime intitulata in predicta curia, et coram venerabili Guillermo Verdera in legibus licenciato, ordinarioque eiusdem curie iudice pro tribunali in consistorio dicte curie sedente, comparuit Bernardus Anglesii fischalis procurator predictus quo supra nomine, ex una parte, una cum venerabili Guillermo Iordani in legibus licenciato, advocatoque fischali regio, qui procurator fischalis cum consensu et consilio dicti fischalis advocati peccit in causa huiusmodi sententiam fieri iuxta presentis diei assignacionem.

Comparuit etiam Iohannes Querensani delatus predictus pro se ex parte altera, qui sententiam in hac causa ferri instanter requisivit per dictum dominum iudicem.

Et tunc dictus venerabilis iudex ad sentenciandum super premissis processit in scriptis ut sequitur:

Unde nos Guillermus Verdera, licenciatus in legibus et baccallarius in decretis, iudexque ordinarius curie baiuli Perpiniani, visa pervencione facta seu capitulo oblato per Bernardum Anglesii procuratorem fischalem dicte curie contra Iohannem Querensani paratorem ville predictae delatum et accusatum in dicta curia de morte perpetrata in personam Perpiniani Ros notarii quondam Perpiniani.

Visa etiam informacione seu aprisia de dicta morte per dictam curiam recepta.

Visis etiam posicionibus et articulis et aliis deffensionibus per dictum Iohannem Querensani propositis et oblatis in et super hiis de quibus in dicta curia erat delatus.

Visisque et recognitis ad plenum testibus et eorum deposicionibus tam per dictum procuratorem fischalem pro parte dicte curie quam per dictum Iohannem Querensani productis.

Visis nichilominus excepcionibus et obieccionibus per dictum Iohannem Querensani factis contra testes aliquos et deposiciones eorundem pro parte dicte curie productos et probacionibus super eisdem obieccionibus factis per testes plurimos fidedignos et omni excepcione maiores, attentisque omnibus aliis que attendi debent, et visis omnibus que videri debent et que movere possunt iudicantis animum ad recte iudicandum concluso in causa et die ad sententiam partibus postulantis pluries assignata.

Habito super hiis peritorum in magna copia consilio ac sequito sacro sanctis Dei evangeliiis positus coram nobis, ut de vultu Dei nostrum prodeat iudicium et oculi nostri in hiis et aliis semper

videant equitatem, signati signaculo venerabilis sancte crucis, dicendo:

In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Amen.

Die presenti ad audiendum sententiam ipsis partibus postulantibus precise et peremptorie assignata [253v] quam iterum ad cautelam predictis partibus precise et peremptorie assignamus presente venerabili fisci patrono et dicto procuratore fischali et dicto Iohanne Querensani super predictis delato ad sententiam diffinitivam procedimus in hunc modum:

Cum constet nobis iudici antedicto ex tenore dictorum processuum et actuatorum in presenti curia coram nobis dictum Iohannem Querensani fore innocentem de morte in personam dicti Perpiniani Ros perpetrata, de qua dictus Iohannes fuerat delatus et accusatus, et constet ipsum in aliqua culpa non esse super dicta morte cum dictus Perpinianus fuerit verbo et facto inductor, nec constet nobis intencionem dicti procuratoris fischalis nomine dicte curie in aliquo contra dictum Iohannem Querensani fuisse fundatam.

Idcirco hac nostra diffinitiva sententia quam ferimus in hiis scriptis dictum Iohannem Querensani a dicta morte et a denunciatis et proventis contra eum ratione dicte mortis duximus absolvendum et absolvimus cum presenti dicto procuratori fischali et dicte curie baiuli Perpiniani silentium imponendo.

Lata et lecta fuit huiusmodi sententia per dictum venerabilem iudicem die anno et consistorio antedictis, presentibus partibus antedictis.

De quaquidem sententia ilico ipsa lata preffatus Iohannes Querensani instrumentum publicum sibi fieri requisivit per notarium infrascriptum.

Huius rei sunt testes venerabilis Petrus de Monte Lauro iureperitus, Andreas Romei notarii, Raymundus Saurina et Petrus Garrigas, causarum procuratores, omnes ville Perpiniani, et Franciscus Rasedorii notarius publicus infrascriptus qui hec recepit, cuius vice ego Petrus Guinardi, scriptor Perpiniani, hec omnia scripsi et adieci quod superius omiseram in XX^a linea, ubi est tale signum "H", sedens pro tribunali in consistorio dicte curie ut preferitur.

Sig+num mei iamdicti Francisci Rasedorii de Perpiniano auctoritate regia notarii publici et scriptoris curie baiulie dicte ville Perpiniani, qui predictis interfui et de eis rogatus et requisitus etiam de consensu dicti domini iudicis hoc instrumentum recepi scribique feci et clausi.

Et quoddam privilegium nostro culmini presentatum humiliter supplicando, ut dictam sententiam tanquam iuste rite et legitime latam confirmare, et ab omni processu seu inquisitione contra vos hac de causa incepto, et facta iuxta mentem ipsius sentencie et privilegii desistere de nostri assueta clemencia deberemus.

Nos igitur vestras in hac parte supplicationes tanquam iustas et rationi consonas favore iusto et benigno amplectantes conformesque [254r] esse volentes voluntati genitoris nostri carissimi memorati, qui pro hiis ad ingentem supplicacionem consulum dicte ville nobis cum sua scripsit litera huiusmodi seriei:

“Lo Rey.

Molt car primogènit per part de la universitat de la vila de Perpenyà nos és stat humilment significat que no contrastant privilegi a la dita universitat atorgat, havent que contre algú qui per lo batlle de la dita vila o la sua cort sia absolt d’algun crim no pot ne deu ésser per nós o nostres oficials feta o moguda qüestió de qui avant d’aytal crim vos o vostres oficials contre lo dit privilegi fatigats e agreviats los hòmens de la dita vila, e assenyalladament ara de feyt procehits contre Johan Querensa habitador de la dita vila, qui dos ayns ha passats fo absolt per sentència de la mort perpetrada en persona d’en Perpenyà Ros, de la qual era incolpat.

Per què car fill supplicat a nós que sobre açò los vulla provehir de remey de iustícia, vos manam que-l dit privilegi e-l ús de que-n sagint servets e façats servir sens interpretació alguna, car si interpretació hi ha ops a nós e no a altre se pertayn fer aquella con a aquell se pertenga interpretar a qui-s pertany atorgar et ordonar.

Dada a Figueres sots nostre segell secret, a XXII dies de novembre de-l any mill CCC LXXX IIIII.

Rex Petrus.”

Visis primitus processibus inde factis et recognitis prenominitis privilegio et sententia ipsam sententiam veluti legitimam iustam et procedentem iuxta merita ipsius inquisitionis et ex causa cognita latam, laudamus, approbamus, ratificamus et confirmamus fischo dicti domini regis et vestro super predictis perpetuum silentium imponentes, ita quod de cetero per nos aut officiales regios atque nostros vel locatenentes eorum aut aliam quampiam personam questio aliqua peticio vel demanda vobis aut bonis vestris hac de causa nequeat fieri, moveri seu imponi.

Quinymo a processu quocumque contra vos occasione premissorum facto seu fiendo desistant et penitus cessent nunc et in futurum absque mora.

Mandantes per presentes gerenti vices pro nobis in comitatibus Rossilionis et Ceritanie, vicario Rossilionis et Vallispirii, atque baiulo ville Perpiniani, ceterisque universis et singulis officialibus dicti domini regis atque nostris vel eorum locatenentibus presentibus et futuris, quatinus sentenciam et confirmationem huiusmodi vobis teneant et observent tenerique et observari faciant et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant quavis causa, nec non cancellent et annullent omnes manuleutas cap[254v]leutas et alias obligaciones, tam de persona quam de bonis vestris de hiis factas, prout nos eas cassas et irritas habemus et haberi volumus serie cum presenti.

In cuius rei testimonium presentem fieri et sigillo nostro pendenti iussimus comuniri.

Data Perpiniani septima die ianuarii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo quinto.

Ia[cobus] vic[ecancellarius].

276

[1372, febrer, 27]

Confirmació del privilegi que nagun no sia eximit de la cort del batlle de Perpinyà, ne forçat playdeiar davant altre.¹²⁷

Infans Iohannes carissimi domini regis primogenitus eiusque regnorum et terrarum generalis gubernator.

Nobili et dilecto consiliario dicti domini regis atque nostro Arnaldo d'Orcau, militi, gerenti vices pro nobis in comitatibus Rossilionis et Ceritanie. Salutem et dileccionem.

Pro parte baiuli et collectoris iusticiorum ville Perpiniani culmini nostro fuit expositum reverenter, quod licet illustris dominus Iacobus bone memorie rex Aragonum, Maioricarum et Valencie, comesque Barchinone et Urgelli et dominus Montispesulani, privilegium concesserit omnibus habitatoribus ville Perpiniani tenore sequentis:

127. *Al marge esquerre, supra, folio 41.*

“Noverint universi, quod nos Iacobus Dei gratia rex Aragonum, Maioricarum et Valencie, comes Barchinone et Urgelli et dominus Montispessulani, per nos et nostros damus et concedimus perpetuo omnibus habitatoribus presentibus et futuris ville Perpiniani, quod nullus predictorum pro aliqua causa vel placito ullo modo exhibetur de curia baiuli ville Perpiniani, et quod nullus predictorum teneatur ad aliquos sumptus dandos aliquibus iudicibus terre nostre Rossilionis quancumque pro aliqua causa aut placito placitaverit coram eis.

Alioquin omnes homines quorum domini hoc sustinere noluerint teneantur dare sumptus iudicibus in curia nostra Perpiniani cum ibi placitaverint quoquomodo.

Mandantes vicariis, baiulis et universis aliis subditis nostris presentibus et futuris, quatinus predicta faciant inviolabiliter observari, et contra ea non veniant nec aliquem contra venire permittant.

Datum Calataiubii XIII° kalendas decembris anno Domini millesimo ducentesimo quadragésimo nono.

Sig+num Iacobi, Dei gracia regis Aragonum, Maioricarum et Valencie, comitis Barchinone et Urgelli et dominus Montispessulani.

Testes sunt, Guillermus de Entença, Eximinus de Fontibus, Guillermus de Boxadors, Guillermus de Crexello, Eximinus P[etri] de Arenoso.

Sig+num P[etri] [255r] Andree qui mandato domini regis pro P[etro] Guillermo de Bellocho notario suo scripsit loco die et anno prefixis.”

Vos tamen a pauco tempore citra nulla preambula iusta causa incolas seu habitatores dicte ville singulariter et universaliter, tam coram vobis quam coram diversis commissariis et iudicibus delegatis et subdelegatis a vobis cotidie compellitis et forciatis comparere, et coram ipsis placitare et litigare spreto et sublato privilegio preinserto in ipsius domini regis principaliter, qui iura sive etiam dictarum questionum amittit dampnum evidens et dictorum litigancium preiudicium et iacturam.

Quapropter supplicato nobis super hiis de competenti iusticie remedio provideri, vobis dicimus et expresse mandamus quatinus dictos incolas seu habitatores dicte ville ad litigandum seu placitandum coram vobis seu aliquo commissario seu iudice contra tenorem dicti privilegii et usum inde sequutum, nisi per appellacionem nullatenus compellatis seu distringatis.

Quinymo dictum privilegium et usum et stilum in dicta curia baiuli propterea hactenus observatos teneatis, et observari inconcusse omnino faciatis.

Datum Barchinone, XXVII^a die febroarii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo secundo.

Iac[obus] can[cellarius].

277

[1374, desembre, 14]

Privilegi que en lo carrer del portal dels Banys sia lo tent de qui avant per tènyer, emperò en les cases qui romanien en lo tent de Nostra Dona del Pont se puxa tènyer.

Notum sit cunctis, quod nos Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Considerantes quod tintorie ville Perpiniani noviter propter hostilem ingressum gencium armorum fuerunt dirupte et demolite cum timeretur ne per partem illam villa ipsa gravius offenderetur et dampnificaretur, quam per aliam partem dicte ville, propter quod oportuit et oportet tintorios dicte ville se recolligere cum rebus quas habebant in dictis tintoreriis intra menia ipsius ville, nuncque fuisse nobis humiliter supplicatum pro parte consulum et proborum hominum ac universitatis eiusdem ville, ut cum ipsi de proximo ordinaverint et constituerint pro dictis tintoreriis locum ydoneum et sufficientem intra dicta menia ad tenendum operatoria et domos pro parandis, colorandis, et tingen[255v]dis pannis et lanis quibuscunque, videlicet quendam vicum vulgariter nuncupatum *lo carrer dels Banys*, cum quibusdam domibus et pecie terre eidem vico contiguis, que existunt monasterii et conventus fratrum predicatorum ville ante dicte, cum pocius videatur utile et proficuum rei publice dicte universitatis dictos tintorerios esse et morari cum eorum operatoriiis in dicto vico quam in alia parte eiusdem ville ipsis tintoreriis licenciam transferendi et mutandi tinctum et locum tintoreriarum predictarum in dictum vicum *dels Banys* conferre dignaremur, non obstante privilegio facto per quondam regem Maioricarum super construendis dictis tintoreriis in loco in quo ut predicatur dirute fuerunt, ipsi eorum supplicacioni favorabiliter inclinati, tenore presentis carte nostre perpetuo valiture, providemus et volumus quod dictus tinctus seu locus tintureriarum de cetero

sit et de novo situetur in dicto vico *dels Banys* et pecia terre ac domibus antedictis.

Ita quod de cetero vicus ille cum dicta pecia terre et domibus sit tinctus et locus tintureriarum. Et quod tinturerii qui nunc sunt seu fuerint pro tempore possint recipere et habere tot et tantas de domibus et possessionibus in dicto vico que fuerint eis necessarie.

Si vero aliqui ex eisdem tintoreriis seu successorum eorum maluerint in dicto loco dictarum tintureriarum dirutarum, videlicet in edificiiis nunc ibidem existentibus et remanentibus suum tenere et habere operatorium hoc possint facere libere et licite de nostri speciali licencia et permissu dictum ergo vicum *dels Banys*, una cum pecia terre et domibus predictorum predicatorum, statuimus et ordinamus esse locum tintureriarum, sic quod alibi in dicta villa, nec etiam in dicto loco dictarum tintureriarum dirutarum nisi ut supra dictum est tinctum teneri nequeat sive possit.

Cetera vero contenta in dicto privilegio hiis non contraria confirmamus et permanere volumus semper in suo robore et valore.

Mandantes per eandem universis et singulis terram tenentibus seu domos habentibus in dicto vico, sub pena mille morabatinorum auri nostro erario applicandorum, quod in continenti ab eisdem domibus et possessionibus exeant et tot de eis vendant et transportent dictis tintureriis quot eis necessarie fuerint cum omnibus iuribus et pertinenciis suis, pro sufficientibus precii ad cognitionem trium proborum hominum ad hec eligendorum per consules ipsius ville.

Mandantes etiam inclito et magnifico infanti Iohanni primogenito et locumtenenti nostro [256r] carissimo nec non gubernatori comitatum Rossilionis et Ceritanie et baiulo ville iamdicte ceterisque officialibus nostris presentibus et futuris, eorumque locatenentibus ad quos presentes pervenerint, quatinus hanc mutacionem et concessionem et dicti privilegii approbacionem et alia predicta teneant firmiter et observent, et ab aliis omni tempore faciant sub pena predicta observari inviolabiliter contraque non veniant nec aliquem contravenire permittant aliqua racione.

In cuius rei testimonium presentem fieri et sigillo maiestatis nostre appendicio iussimus comuniri.

Datum Cervarie quarta decima die decembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo quarto, regnique nostri tricesimo nono.

Deca[nus] Urgelli.

[1378, maig, 8]

Confirmació del privilegi que ls hòmens de Perpinyà poden deffendre lurs possessions contre qualsevol donant dampnatge en aquelles o en lurs pastures o fruyts, o de l ús d'aquell.

Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie. Dilecto et fidelibus nostris gubernatori comitatum Rossilionis et Ceritanie, ceterisque officialibus nostris in dictis comitatibus presentibus et futuris vel eorum locatenentibus. Salutem et dileccionem.

Ermengaldus Martini burgensis, et Petrus Vola syndici universitatis ville Perpiniani in nostri presencia constituti nobis exposuerunt, quod ex privilegio per illustrissimum dominum Petrum regem Aragonum antecessorem nostrum eis concessum, et per nos confirmatum, habent inter alia clausulam sequentem:

“Si quis autem tam debitor quam alius in pignoribus vel aliis honoribus vestris que hodie habetis vel in antea habebitis, aliquod malum vobis fecerit, et vos vel aliquis vestrum deffendendo aut demandando honores vel pignora vestra aliquod malum feceritis, iniuriam vel violenciam facienti non teneamini nobis vel baiulo aut vicario nostro nec etiam ipsi vestro malefactori inde in aliquo respondere.”

Transumptum cuiusquidem privilegii publicum in nostro consilio exhibuerunt, et quod licet singulares dicte ville Perpiniani consueverint deffendere et sunt in possessione deffendendi campos, ortos, vineas, prata, nemora, et alias eorum possessiones atque honores contra quascunque personas dampnum inferentes in aliquibus [256v] ex dictis possessionibus vel eorum fructibus atque pasturis vigore dicti privilegii et eius usus a tanto citra tempore quod memoria hominum in contrarium non existit.

Attamen nonnulli ex dictis singularibus dicte ville qui habent diversa bestiarum minuta et grossa depascunt ea in honoribus et possessionibus singularum predictorum contra eorum voluntatem in magnum dampnum et preiudicium manifestum dicte universitatis et eius singularium lesionemque privilegii memorati in eius usus conantes dirimere predictum privilegium et eius usum ipsi universitati et omnino enervare ac etiam eisdem derogare.

Et quod Bernardus Eybrini baiulus dicte ville, de consilio suorum assessorum qui ut fertur bestiarum minuta et grossa in

questione que occasione premissorum vertitur inter Petrum Careti scriptorem Perpiniani ex parte una, et Bernardum Gros macellarium dicte ville ex parte altera, sentenciavit et declaravit predictum privilegium non valere nec habere locum, quod est contra universitatem et singulares predictos et tenorem clausule privilegii supradicti et eius usum.

Quare supplicato nobis super hiis debite et de opportuno remedio provideri, vobis et cuiuslibet vestrum dicimus et mandamus, de certa sciencia et expresse, quatinus facta vobis fide de dicto privilegio et eius usu hactenus observato ipsum privilegium observetis iuxta eius usum, et observari faciatis prout ipsum inveneritis usitatum, et non contraveniatis nec contra venire quemcumque permittatis aliqua ratione sive causa, sub pena in dicto privilegio contenta.

Taliter vos in hiis habendo quod predicti exponentes iusticiam super predictis consequi valeant et habere, et propter iniusticiam in vobis repertam ad nostram curiam redire iterato non habeant querelando pro predictis.

Datum Barchinone octava die madii anno a Nativitate Domini millesimo CCC^o septuagesimo octavo.

Bernardus de Valle.

279

[1374, octubre, 1]

Que ls hòmens de Perpinyà, axí com los hòmens de Barsalona ab lurs béns e mercaderies, són franchs a Tortosa, Alacant, Oriola, Gardamar e tots los altres lochs de regna de València qui sien del senyor rey ultra la Saxona o altres gasanyats per manera de conquesta e altre títol lucratiu, o gasanyadors, de totes leudes, peatges, mesuratges, e tot altre dreth reyal.

In Dei nomine.

Noverint universi quod nos Petrus, Dei gracia rex [257r] Aragonum et cetera.

Dum in regie consideracionis archano debita meditacione revolvimus fidei puritatem et sincere fidelitatis et naturalitatis constanciam, quibus vos dilecti fideles et devoti nostri consules et burgenses ac probi homines universitas et populus ville nostre Perpiniani fulgetis quod ylaritate animi recensemus, dum etiam pensamus quod non est

sub silencio relinquendum qualiter vos tanquam pugiles estrenui et inclita animositate vigentes opposuistis vos intrepide et tanquam murum inexpugnabilem illusionibus et temptacionibus infantis Maioricarum, qui cum non paucio numero gencium armigerarum extranee nationis in prospectu dicte ville hiis diebus advenit contra quem et quas gentes extraneas vos universi et singuli viriliter resististis et resistitis etiam de presenti, cum adhuc dictus infans cum dictus gentibus extraneis in illis partibus resideat et faciat suos conatus hostiles in vestri regali memoria et integritatis ardore nativo firmiter retinentes innate fidelitatis nexum quo nobis teneamini ut vestro principe regi et domno naturali dignum arbitramur et equitati ac rationi consonum ut vos prosequamur graciis et favoribus quibus vos et tota vestra posteritas perpetuo gaudeatis.

Hinc est quod nos ex premissis causis inter alias inducti, scientes vos dignos et bene meritos huiusmodi nostra gracia et favore, ac volentes vos in hac parte parifficare civitati et probis hominibus Barchinone qui similem gratiam a nobis seu predecessoribus nostris obtinent, vosque gaudere et uti eo modo quo dicta civitas et probi homines eiusdem gaudent simili gracia et utuntur hoc nostro privilegio cunctis temporibus valituro, per nos et omnes nostros perpetuo successores, gratis et ex certa sciencia ac mera liberalitate et spontanea voluntate, enfranquimus et liberos, exemptos, franchos et immunes penitus facimus et esse volumus perpetuo universitatem dicte ville Perpiniiani et omnes singulares burgenses et habitatores ipsius presentes pariter et futuros, inperpetuum, cum omnibus rebus, mercibus et bonis suis universis, habitis et habendis, in civitate et loco nostris Dertuse, et in castris villis et locis nostris de Alacant, de Oriola, de Gardamar, et eisdem adiacentibus que habemus et tenemus in parte regni Valencie ultra Saxonam, et in aliis etiam quibuscunque civitatibus castris villis et locis nostris ubicunque situatis per nos vel nostros predecessores per modum conqueste concambii vel empcionis aut quovis alio titulo hactenus adquisitis, que nos hodie habemus [257v] et tenemus vel nos et successores nostri inposterum adquiremus per conquestam vel alium quancumque dum taxat titulum lucrativum ab omni lezda, pedagio, pedatico, portatico, mensuratico, penso, usatico, moxiffatu, duhana, anchoragio et travetagio, passagio et gabella, et omni alia quamcumque impositione seu consuetudine nova et veteri, statutis et statuendis, que dici nominari vel excogitari possint seu possent aliqua racione.

Sicquod in dicta civitate et loco nostro Dertuse, et in dictis castris, villis et locis nostris de Alacant, de Oriola, et de Gardamar, que habemus in parte regni Valencie ultra Saxonam, et in aliis etiam quibuscunque civitatibus, castris, villis, et locis nostris ubicunque situatis per nos vel nostros predecessores per modum conqueste concambii vel empcionis aut quovis alio titulo hactenus ut predicatur acquisitis que nos hodie habemus et tenemus vel per nos et successores nostros in posterum acquirendis per conquestam vel alium quemcumque dum taxat ut premittitur titulum lucrativum, eadem universitas ville Perpiniani ac burgenses et habitatores eiusdem presentes et futuri et eorum singuli pro aliquibus rebus, mercibus vel bonis suis quibuscunque ullo unquam tempore nullam leudam, pedagium, portaticum, mensuraticum, pensum, usaticum, moxeriffatum, duhanam, anchorragium, travetragium, passagium et gabellam vel aliam quamcumque impositionem seu consuetudinem novas et veteres, statutas et statuendas, que dici nominari vel excogitari possunt seu possent aliqua ratione, per mare vel per terram, aut per aquam dulcem, nobis vel successoribus nostris aut aliis quibuscunque nomine nostro aut nostrorum, dare et solvere teneantur; ymmo ab ipsorum omnium et cuiuslibet eorum prestationibus sint semper in dicta civitate et loco nostro Dertuse et in dictis castris, villis et locis nostris de Alacant, de Oriola, de Gardamar et eis adiacentibus que ut dictum est habemus et tenemus in parte regni Valencie ultra Saxonam, et in aliis etiam quibuscunque civitatibus, castris villis et locis nostris, ut predicatur, ubicunque situatis, per nos et nostros predecessores per modum conqueste, concambii vel empcionis vel quovis alio titulo hactenus ut sepedictum est acquisitis, que hodie nos habemus et tenemus, vel nos et successores nostri in posterum acquiremus per conquestam vel alium quomodocunque dum taxat ut predicatur titulum lucrativum, franchi, exempti perpetuo, liberi et immunes, per terram et per mare, et per quamlibet aquam dulcem.

Promittentes per nos et omnes heredes et successores [258r] nostros et etiam iurantes in anima nostra per Deum et per crucem domini nostri Ihesu Christi et eius sancta quatuor evangelia, in presencia nostra posita et manibus nostris corporaliter tacta, quod predicta omnia et singula tenebimus, complebimus et observabimus et teneri compleri et observari perpetuo inviolabiliter faciemus, et non contraveniemus nec aliquem contra venire permittemus aliqua ratione, que dici vel excogitari possit seu posset.

Mandantes per privilegium presens nostrum procuratoribus, baiulis, lezdariis, pedagiariis, duaneriis, repositariis, pensatoribus, senioribus, maiordomibus, merinis, salmedinis, iusticiis vel iudicibus, alcaydis et quibuslibet aliis officialibus et subditis nostris presentibus et futuris, quocumque nomine eos nominari contingat, quos per nos et nostros successores in dictis civitate et loco nostro Dertuse, ac in dictis castris, villis et locis nostris de Alacant, de Oriola, de Gardamar et eis adiacentibus, et in aliis civitatibus, castris, villis, et locis nostris iamdictis, proponi seu ordinari contingat, quatinus predictis habitatoribus prefate ville Perpiniანი et universitatis eiusdem ville et singulis eorundem, ac rebus mercibus et bonis suis universis, habitis et habendis, franquitatem, libertatem et immunitatem predictas teneant firmiter et inviolabiliter observent et contra eas vel aliquam earum ipsos vel bona eorum nullatenus impedire, molestare seu aggravare presumant, si de nostri vel nostrorum gracia vel mercede duxerint confidendum.

Quod si secus temerarie fecerint, iram et indignacionem nostram se noverint incururos.

Et nichilominus pena mille morabatinorum auri nostro erario confiscanda absque remedio punientur.

In cuius rei testimonium et memoria sempiternam presens privilegium nostrum inde fieri iussimus bulle nostre plumbee pendentis munimine insignitum.

Datum Barchinone prima die octobris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo quarto, regnique nostri XXX° nono.

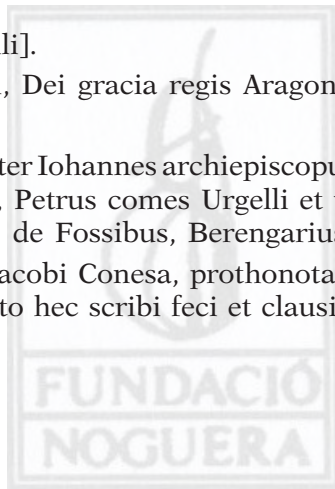
Decanus Urg[elli].

Signum + Petri, Dei gracia regis Aragonum et cetera.

Rex Petrus.

Testes sunt, ffrater Iohannes archiepiscopus Turritanus, Romeus Ilerdensis episcopus, Petrus comes Urgelli et vicecomes Aggerensis domicellus, Artaldus de Fossibus, Berengarius de Ripellis, milites.

Sig+num mei Iacobi Conesa, prothonotarii dicti domini regis, qui de ipsius mandato hec scribi feci et clausi. Et corrigitur in XII^a linea "habe".

280

[1375, juliol, 7]

Exequatòria del privilegi e franquesa de les leudes e altres drets reyal [258v] damont contenguts.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum et cetera.

Universis et singulis procuratoribus, baiulis, lezdariis, pedagiariis, duaneriis, repositariis, pensatoribus, senioribus, maiordomibus, merinis, salmedinis, iusticiis vel iudicibus, alcajdís et quibuslibet etiam aliis officialibus et subditis nostris presentibus et futuris quocumque nomine nuncupentur. Salutem et dilectionem.

Quia nos cum carta seu privilegio sigillo bulle nostre plumbee comunito, datum Barchinone prima die octobris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo quarto, regnique nostri XXX° nono, certis et iustis causis statuimus, providimus et concessimus universitati ville Perpiniani et omnibus et singulis burgensibus ac habitatoribus ipsius ville presentibus pariter et futuris perpetuo; quod ipsi cum omnibus rebus mercibus et bonis suis universis, habitis et habendis, in civitate et loco nostris Dertuse, et in castris villis et locis de Alacant, de Oriola et de Gardamar, et eisdem adiacentibus situatis in regno Valencie ultra Saxonam, et in aliis etiam quibuscunque civitatibus, castris, villis et locis nostris ubicumque situatis, per nos vel nostros predecessores per modum conqueste concambii vel empcionis aut quovis alio titulo hactenus adquisitis, que hodie habemus et tenemus vel nos et successores nostri in posterum adquireremus per conquestam vel alium quomodocumque dum taxat titulum lucrativum, sint franchi, exempti perpetuo liberi et immunes, per terram et per mare, et quamlibet aquam dulcem, ab omni lezda, pedagio, pedatico, portatico, mensuratico, penso, usatico, moxeriffatu, duhana, ancorragio et travetagio, passagio et gabella et omni alia quacumque impositione seu consuetudine nova et veteri, statutis et statuendis, que dici nominari vel excogitari possint seu possent aliqua racione, prout in dicto privilegio plenius continetur.

Propterea vobis et cuilibet vestrum dicimus et mandamus, sub ire et indignacionis nostre incurso, ac pena mille morabatinorum auri erario nostro confiscanda, quatinus franquitatem, libertatem et immunitatem predictas dicte universitati et eius singularibus et habitatoribus teneatis firmiter et observetis, et contra non veniatis nec contravenire permittatis aliqua racione, si de nostra confiditis gracia et mercede.

Datum Ilerde septima die iulii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo quinto.

Bernardus de Valle [259r]

281

[1377, setembre, 3]

Que ls cancellers et vicicancellers del senyor rey e de son primogènit en lurs audièncias no trasquen los fets dels ordinaris, servant sobre açò les Constitucions de Cathalunya.

Nos Petrus, Dei gracia rex Aragonum et cetera.

Quoniam in generali curia quam celebramus cathalanis fuit nobis per brachia prelatorum baronum et multum civitatumque et villarum propositum in gravamen quod propter audiencias que tenentur continue in civitatibus et locis in quibus contingit nos et carissimum primogenitum nostrum esse sequitur magnum dampnum rei publice civitatum et locorum nostrorum cum omnia facta civilia veniant ad audiencias supradictas, et per consequens cessant curie vicariorum ac baiulorum civitatum et villarum predictarum solvuntur quod ex inde advocatis maiora salaria quam solverentur si in curiis dictorum vicariorum et baiulorum expedirentur negocia supradicta, nec maiorem expeditionem ipsa negocia in dictis audienciis suscipiunt quam in curiis supradictis propter supplicationes que de et super sentenciis latis inibi offeruntur.

Et ob hoc fuit nobis humiliter supplicatum ut super hiis dignaremur remedium congruum impartiri.

Idcirco supplicatione ista admissa benigne, volumus et providemus quod constituciones Cathalonie super predictis edite observentur.

Mandantes cancellarius et vicecancellarius nostris et dicti primogeniti nostri et aliis regentibus audiencias supradictas, seu ad quos hoc spectet presentibus et futuris, quatinus dictas constituciones firmiter observent et contra non veniant quavis causa.

In cuius rei testimonium presentem fieri et sigillo nostro iussimus comuniri.

Datum Barchinone tercia die septembris anno a Nativitate Domini M^o CCC^o septuagesimo septimo.

Bernardus de Valle.

282

[1382, juny, 12]

Que negun fet comensat davant l'ordinari per letra del senyor rey o de son primogènit, no sia d'aquí treyt ne resumit en lurs corts, e que letres quant que penals exides en contrari, no sien obesides encara sots color de voler regonèxer los processses.

Petrus Dei gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie¹²⁸ et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Dilectis et fidelibus gerenti vices gubernatoris in comitatibus Rossilionis et Ceritanie, baiulo ville Perpiniani ceterisque officialibus nostris dicti comitatus [259v] Rossilionis eorumque locatenentibus presentibus et futuris. Salutem et dilecionem.

Ffideles nostri Ermengaudus Grimaudi burgensis et Iacobus Costa legum doctor, nuncii ad nos noviter destinati per universitatem ville Perpiniani eorum humili supplicacione exposuerunt humiliter coram nobis, quod quamquam iusta Constituciones Cathalonie generales cause cuiuslibet vicarie et baiulie tractari debeant et terminari infra quamlibet vicariam et baiuliam in qua incepte sunt, hoc tamen non obstante per zelantes abstrahere a curiis ordinariorum dicti comitatus Rossilionis coloribus exquisitis causas coram ipsis inceptas non nulle impetrantur littere et provisiones, et a nostra et dicti nostri primogeniti curiis indifferenter obtinentur per quas dicte cause ad nostram vel dicti nostri primogeniti curiam reservantur, et sub zelo dictas causas recognoscendi processus ipsarum causarum ad nostram et dicti nostri primogeniti curias portantur et etiam transmittuntur, de quo non est dubium iura litigancium impediuntur et expense quam plurime dampnaque innumerabilia per nostros subditos sustentur.

Quare supplicato nobis per dictos nuncios super premissis de decenti remedio subveniri, eorum supplicacioni annuentes favorabiliter et benigne, et morbo iam dicto salubrem medelam tribuere cupientes. Et affectantes nostros subditos a talibus preservare noxiis fatigacionibus et reservare quantum possimus tediis et expensis providendo vobis et cuilibet vestrum, dicimus et mandamus de certa sciencia et expresse, quatinus quibusvis provisionibus litteris vel mandatis quantumcumque penalibus stricioribus vel forcioribus a

128. *Al marge dret, nota incompleta*, Vide de hoc in II°, III°, XII°, XX°, XXX[...] et CC^oLXXXIII^o foliis presentis libri.

nostra vel dicti nostri primogeniti curiis obtentis vel de cetero obtinendis, per quas vel que causas seu questiones que ducantur vel a modo ducentur coram vobis vel aliquo vestrum tanquam ordinariis locorum in quibus presidetis, nos vel dictus primogenitus noster duxerimus ad nos reservandas vel providerimus eas fore in nostris curiis cognoscendas, nisi tamen cause ipse pupillorum viduarum vel miserabilium fuerint personarum nullatenus obtemperetis vel mandatis in eis contentis, obediatis aliquo quovis modo.

Cum nos provisiones et mandata ipsa quantumcumque penalia vel forcia fuerint nunc pro tunc harum serie revocamus et esse volumus nullius efficacia vel momenti, cum id quod directe fieri non licet per viam indirectam fieri minime sit permissum; et nolumus quod cause seu questiones predictae que iuxta mentem et tenorem dictarum constitutionum coram vobis ut [260r] ordinariis dictorum locorum fieri debent ut prefertur a curiis vestris per indirectum modo aliquo abstrahantur.

Datum sub nostro sigillo secreto Valencie, XII^a die iunii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo secundo.

Fer. can[cellarius].

283

[1377, setembre, 3]

Que aquels qui són de l'ofici del algotzir no gauderen pendre degunes victualles sens pagar.

Nos Petrus Dei gracia rex Aragonum et cetera.

Supplicato nobis humiliter in modum gravaminis per universa brachia generalis curie quam celebramus in cholis Cathalonie principatus, ut cum ministri seu servitores officii alguziriatus nostri et carissimi primogeniti nostri sepe sibi aproprient publicas et quasdam alias mulieres accipiantque agentibus victualia et alia violenter de quibus penam non subeunt quam deberent, dignaremur super hiis debite providere, tenore presentis huiusmodi supplicatione admissa benigne, ordinamus et providemus quod nullus ex officiis supradictis audeat sub pena privacionis manus, carnes seu victualia recipere violenter.

Et si quis eorum adversus predicta fecerit, ordinarii locorum possint inde inquirere, et eos capere et ad carcerem alguazirii ducere

indilate. Set inquisitionem quam de predictis fecerint nobis cum perfecta fuerit remittant, qui inde eos prout dictum est superius puniamus.

In cuius rei testimonium hanc fieri et sigillo nostro iussimus comuniri.

Datum Barchinone tercia die septembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo LXX° VII°.

Bernardus de Valle.

284

[1350, març, 20]

Privilegi de-l Studi de la vila de Perpinyà atorgat per lo senyor rey.

Nos Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Noster instanter quem in subditorum nostrorum semper utilitates dirigimus sollicitatur affectus ut comittatus Rossilionis preclara nostra possessio sicut rerum ubertate victualium ex dispositione divini numinis natura profluente habundat sic ad nostre provisionis edictum virorum perfectione sciencium fortuna favente ad modum cupimus nostris temporibus fecundari, ut fideles nostri regnicolis scienciarum [260v] fructus quos in designenter per peregrinas nationes laboriosa investigacione cohacte hactenus expetebant in regnis nostris colligere valeant, et inivi invenire ut illorum a viditibus satisfiat.

Igitur ad supplicationem humilem nobis factam per dilectos et fideles nostros Bernardum Olibe legum doctorem canonicum El-nensem, et Petrum Blan domesticum nostrum consulem ville Perpiniani pro subscriptis et aliis ad culmen nostre magestatis regie noviter destinatos per consules et probos homines dicte ville nostre Perpiniani, cum presenti privilegio nostro firmiter et perpetuis temporibus valituro et cupientes exaltacionem omnimodam nostri principatus libenter omni qua possimus diligencia procurare in villa nostra predicta Perpiniani quam localis amenitas et marine transvectionis vicinitas et terre fetiditatis fecunditas, ac doctorum inibi existencium sciencie profunditas reddunt utiliter tanto negotio competentem et docentibus, et adiscentibus graciosas studium universale fundamus et inibi legi et doceri sacram Theologiam et Iura Canonica et Civilia ac etiam Artes.

Et cuiuscumque professionis inibi vigere generale Studium de certa sciencia et consulte statuimus et celebrari ex nunc perpetuo precipimus et mandamus, itaque a modo dictam villam titulo huiusmodi honorificentie tanquam bene meritam et hiis dignam donum universalis Studii nuncupari providimus et magistram.

Nam doctores et magistri miriffice eruditi in facultate qualibet sunt ibi de presenti de villa ipsa oriundi et breviter etiam alii ibi erunt.

Ad hoc igitur tam salubre convivium doctores et magistros quoslibet et scolares ylariter invitamus, sic quod undecumque voverint secure veniant sub nostre speciali proteccionis presidio communiti, in veniendo, stando, morando et redeundo, cum omnibus bonis suis.

Nos enim huius serie dicto Studio Generali et doctoribus magistris et aliis quibuscumque inibi in quacumque facultate docentibus et scolaribus adiscentibus in eodem omnia et singula privilegia, immunitates et libertates, consuetudines et franquitates quibus uti et gaudere est solitum in Studio Ilerdensi.

Mandamus et volumus universis et singulis illuc ve volentibus ad legendum audiendum et studendum in quacumque sciencia inviolabiliter observari.

Concedentes ad huius serie imparantes consulibus dicte ville Perpiniani, quatinus locum congruum in eadem eligant et designent, prout eis videbitur, in quo dicti doctores magistri pariter et scolares, honeste ac comode valeant habitare, et eisdem hospicia sub congruentibus salariis [261r] sine logateriis faciant et ordinent ministrari.

Mandantes per presens privilegium nostrum gubernatori nostro dictorum comitatum Rossilionis et Ceritanie, ceterisque officialibus nostris et eorum locatenentibus ac nostris subditis quibuscumque nostre ville Perpiniani presentibus et qui pro tempore fuerint, quatinus huiusmodi concessionem firmam habeant et observent et dictis doctoribus magistris et scolaribus ad ipsum Studium undecumque venientibus ipsos benigne recipiendo et favorabiliter admittendo, dicta privilegia et libertates per nos vel predecesores nostros dicto Ilerdensi Studio indulta pariter et concessa observent absque violatione et interrupcione aliqua in concusse, iniungentes nichilominus per presens privilegium gubernatori preffato quatinus per iuredictione sibi commissam nostram huiusmodi concessionem solerter studeat publicare cum fuerit requisitus per consules dicte ville Perpiniani.

In cuius rei testimonium presens privilegium nostrum bulla nostra plumbea comunitum fieri iussimus atque tradi.

Datum Cesarauguste tercio decimo kalendas aprilis anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quadragesimo nono.

Exa[minavit] R.

Signum + Petri Dei gracia regis Aragonum et cetera.

Testes sunt, Petrus Oscensis episcopus, frater Iohannes Ferdinandi de Heredia castellanus Emposte, Eximinus abbas Montis Aragonie, Luppus comes de Luna, Bernardus vicecomes de Capraria.

Signum + mei Alamandi Petri de Verduno, scriptoris dicti domini regis qui ad mandatum ipsius hoc scribi feci cum literis in raso positis, in prima linea ubi legitur "utilitates", et in VII^a ubi dicitur "et cele", et in X^a ubi corrigitur "in", et in XII^a ubi emendatur, et in ante penultima linea ubi ostenditur "et interrui", et in linea signi regii ubi videtur "comitisque", et clausi.

285

[1379, novembre, 28]

Privilegi de-l Studi de Perpinyà atorgat per papa Clement Setè.

Clemens episcopus servus servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

In eminentis dignitatis specula superni dispositione consilii constituti ad cunctas fidelem regiones nostre vigilancie creditas tanquam pastor universalis gregis Dominici aciem apostolice considerationis extendimus ad eorum profectum quantum nobis ex alto permittitur intendentes, sed ad id precipue nostra versatur intencio et affectus aspirat et ubicumque terrarum ipsorum fidelium scienciarum fructus continuum auctore Domino suscipiant incrementum.

Ideo considerantes fidei puritatem et devocionem eximiam quas [261v] dilecti filii consules et universitas ville Perpiniani Elnensis dyocesis ad nos et sedem apostolicam gerere dinoscuntur, et quod illas ad sacrosanctam romanam Ecclesiam matrem cunctorum fidelium et magistram eo amplius debeant augmentare quo per nos et sedem ipsam se prospexerint graciis et privilegiis apostolicis specialius honorari pensantes quoque quietem et pacem in eadem villa et circumposita regione vigentes ac victualium fertilitatem et hospiciorum insignium multitudinem et alias comoditates plurimas

quas eadem villa que in comitatu Rossilionis ad carissimum in Christo filium nostrum Petrum regem Aragonum illustrem pertinente consistit, tam per mare quam per terram studentibus opportunas habere dinoscitur ferventi non in merito desiderio ducimur quod villa ipsa divina bonitas tot gratiarum dotibus insignivit ac aliorum bonorum multiplicum fecunditate dotavit et loci amenitate non modica decoravit scienciarum fiat fecunda muneribus et viros producat consilii maturitate conspicuos virtutum redimitos ornatibus ac diversarum facultatem dogmatibus eruditos sicque ibi fons scienciarum irriginis de cuius plenitudine hauriant universi literalibus cupientes inibui documentis.

Ad hunc itaque universalem profectum non solum incolarum ipsius ville ac circumposite regionis, sed etiam aliorum qui preter hos de diversis mundi partibus confluunt ad eandem studio paterne sollicitudinis anelantis, preffati regis et dilecti filii nobilis vir Iohannis ducis Gerundensis eius primogeniti qui nos super hoc affectuose¹²⁹ rogavit contemplacione dictorum consulum et universitatis devotis in hac parte supplicacionibus inclinati, auctoritate apostolica presencium tenore statuimus ac etiam ordinamus dictisque consulibus et universitati auctoritate predicta de specialibus dono gracie concedimus, ut in eadem villa de cetero sit Studium Generali illudque perpetuis futuris temporibus in ea vigeat in Iuribus Canonico et Civili, in Artibus et etiam Medicina et qualibet alia licita non tamen Theologia facultates, et quod audientes et studentes et docentes ibidem in facultatibus huiusmodi, excepta Theologia, ut prefertur, omnibus privilegiis, libertatibus et immunitatibus concessis docentibus et studentibus in eisdem facultatibus in aliis studiis generalibus quibuscumque gaudeant et utantur.

Et insuper villam et studium preffatam maxime cum idem rex sicut multorum fidedigna relacione didicimus prefatum Studium ac docentes et studentes huiusmodi intendat manutenere, ac etiam defensare, ac privilegiis et [262r] libertatus comunire, et etiam ob proffectus publicos quos ex inde venturos speramus amplioribus honoribus prosequi intendentes, auctoritate ordinamus eadem ut quoscienscumque aliqui qui processu temporis in eodem Studio in dictis facultatibus bravium assequuti sibi docendi licenciam, ut alios erudire valeant pecierint impartiri possint examinari diligenter ibidem, et in eisdem facultatibus titulo doctoratus seu magisterii

129. *Al marge esquerre*, Vide folio 459 Libri Vidiri Minoris, bulla super Theologia.

doctorarii et magistrari auctoritate predicta statuentes, ut quociens aliqui in aliqua vel aliquibus facultatem ipsarum in eodem Studio fuerint doctorandi seu etiam magistrandi presententur episcopo Elnensi pro tempore existenti vel eius vicario generali, aut ei sufficienti tamen et ydoneo quem ad hoc idem episcopus duxerit deputandum vel ecclesia Elnensi pastore carente dilectorum filiorum capituli ipsius ecclesie vicario generali, qui omnibus doctoribus seu magistris facultatis seu facultatum huiusmodi in qua vel quibus examinatio fuerit facienda in Studio ipso actu legentibus convocatis et presentibus eos gratis pure et libere, ac omni dolo fraude et difficultate cessantibus, de sciencia facunda modo legendi, et aliis que in promovendis ad doctoratus seu magistratus honorem in eisdem facultatibus requiruntur examinare studeat diligenter, et illos quos ydoneos repererit petito secrete pure et bona fide eorundem doctorum et magistrorum consilio quod utique consilium in ipsorum consulencium dispendium vel iactura sub debito iuramenti super hoc prestandi, tam ab episcopo seu deputando ab eo ac vicario predictis quam a singulis doctoribus et magistris huiusmodi revelari quomodolibet districtius prohibemus, approbet et admittat eis que petitam licenciam largiatur alios minus ydoneos, postpositis gratia odio vel favore nullatenus admittendo, super quibus episcopi et deputati ab eo ut premittitur ac vicarii et doctorum ac magistrorum predictorum consciencias oneramus, volentes ut nulli qui in preffato Studio doctorati seu magistrati fuerint in eo et aliis generalibus studiis facultatum huiusmodi regendi et docendi absque approbacione alia liberam habeant facultatem.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre constitutionis, ordinacionis et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit indignacionem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Avinione quarto kalendas decembris pontificatus nostri anno secundo. [262v]

[1380, març, 1]

Privilegi que·ls cònsols de Perpinyà podem extimar o fer extimar los alberchs per habitar studians dins la vila.

Nos infans Iohannes serenissimi domini regis, primogenitus eiusque regnorum et terrarum generalis gubernator.

Cum expediat et necessario ad perfectionem generalis Studii quod tam de domini pape quam de domini regis patris et domini nostri carissimi licencia et permissu celebratur et celebrari habet in villa Perpiniani Altissimo permittente, pro maiori decore et nobilitate ipsius, et ut doctores licenciati et aliis studentes ad hanc villam propterea venientes melius et spaciose collocari valeant, sicut decet, vos fideles nostros Petrum Borro, Bernardum Alanyani, Petrum Redon, Bernardum Sedasserii et Iohannem Magenich, consules hoc anno dicte ville et alios qui pro tempore fuerint consules ipsius aut illos ex vobis ac alios dicte ville qui nunc vel pro tempore quandocumque ad hec per vos seu alios consules successores vestros in dicto officio exequendum fuerint ordinati, de quorum fide, industria et legalitate ad plenum confidimus ad extimandum hospicia domos et patua sive solum terre vel edificia domorum tam in parrochia Sancti Mathei quam in aliis dicte ville, inter quas scole et domus necessarie dictis doctoribus et aliis studentibus fuerint iuxta vestri bona conscienciam deputandos, ducimus seu etiam assignandos.

Mandantes et comittentes vobis, quatinus prestito primitus per vos et ipsos ad hec deputatos vel deputandos iuramento in posse baiuli dicte ville, quod bene et fideliter se habebunt in faciendo extimaciones subscriptas, et vocatis ad hec si vobis tamen visum fuerit faciendum uno vel pluribus de doctoribus licenciatis seu iurisperitis aut studentibus ipsius ville et Studii quos ad hec vos dicti consules vel successores vestri in dicto consulatus officio duxeritis eligendos, discurrendo per dictam parrochiam et aliter dicte ville recognoscatis et indagetis omnes et singulas domos hospicia et alia quecumque patua domorum que dicti Studii scolis ac habitacionibus dictorum studencium et aliorum ad Studium predictum declinancium necessaria esse noveritis ac etiam opportuna.

Quoniam nos quascumque taxationes seu extimaciones dictorum hospiciorum domorum aut patuorum quas de ipsis dicti consules seu vestri successores de inde quandocumque una cum doctoribus vel aliis de Studio predicto per modum predictum iuxta vestri bonam conscienciam aut arbitrium feceritis, tam per vicarium Rossilionis quam per baiulum ville predicte, vel eorum locatenentis [263r] exsequi volumus ad cautelam omni appellacione remota totaliter et sublata. Cum nos ex plenitudine nostre ducalis potestatis sic cum presenti pro evidenti utilitate et decoracione dicte ville, ex certa sciencia

ducimus providendum. Comittentes vobis et aliis consulibus dicte ville qui pro tempore fuerint, nec non dictis doctoribus et aliis de Studio supradicto ac aliis per vos ad hec ordinatis et ordinandis in et super hiis omnibus et singulis et aliis predicta tangentibus seu emergentibus ex eisdem vices nostras plenarie per presentes.

Datum Perpiniani prima die marcii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo.

Primog[enitus].

287

[1384, agost, 10]

Privilegi que-ls còsols de Perpinyà poden fer clausir lo bordell de parets o mur, ab una porta tant solament, e aquí I bon hom per porter o garda, e altres coses fer sots certa forma.

Pateat universis, quod nos Petrus Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Spectat ad circumspectionem providam presidentis in culmine regis dignitatis, ut ne dum crimina et excessus suorum corrigat subditorum, ymmo et pocius ne crimina ipsa fiant occurrat solercius et occasione eorum per sue provisionis debite obviet interventum.

Percepto igitur qualiter vos fideles nostri consules et probi homines ville Perpiniani moleste gerentes mala et scandala plurima ut puta neces mutilaciones membrorum, vulnera, et alia multa dampna que in bordello ville eiusdem fiunt sepius et patrantur proposuistis salubrius pro dictis scandalis evitandis ipsum bordellum parietibus sive muro taliter claudere, quod ad illud nisi per unicam portam tantummodo ingressus per quamque haberi valeat nec regressus. Quodque in porta eadem sit et stet continue unus homo sufficiens atque bonus pro custodia dicti bordelli et pro preservacione ac conservacione etiam personarum in bordello ipso intrancium ac bonorum et rerum quas et que secum portaverint dicte intrantes persone.

Nos provisionem huiusmodi ac ipsius bordelli clausuram et alia per vos inde fienda utilia atque bona rei publice dicte ville, immodice reputantes et vestrum commendantes propositum ut salubre, tenore presentis carte nostre firmiter et cunctis temporibus valiture, ad supplicacionem humilem vestri parte propterea nobis

factam concedimus per privilegium speciale ac licenciam plenariam impartimur vobis, consulibus, probis hominibus [263v] ac universitati ville Perpiniani iam dicte, quod consules qui nunc sunt vel pro tempore fuerint in villa eadem, possint et eis liceat licite et impune dictum bordellum parietibus sive muro claudere seu claudi facere quandocumque et prout ipsi voluerint ac eis fuerit bene visum, et illud etiam clausum tenere ad libitum voluntatis.

Sic quod nemo possit vel audeat bordellum ipsum intrare nec exire ab inde nisi per unicam ianuam inibi dum taxat ut premittitur per vos fiendam. Et quod dicti consules presentes etiam et futuri possint eligere ponere et tenere perpetuo in porta eadem pro ipsius bordelli custodia unum bonum et ydoneum hominem, illum videlicet quem ad id iuxta dicti negotii qualitatem noverint opportunum.

Qui si quidem homo seu custos possit et debeat auctoritate nostra regia prohibere totaliter, ne quis cum armis sive arnesiis intret in dictum bordellum, ymmo intrare volentes in ipsum teneantur et habeant ante eius introitum arma et arnesia que secum detulerint ponere, ad finem quod sine armis et arnesiis quibuscumque, exceptis singulis gladiolis sive *ganivets*, si secum portare voluerint ex eisdem, et non aliter ingrediantur bordellum iamdictum. Et ad hec complenda tenaciter et servanda, compellat et valeat dictus custos ex facultate plenaria quam sibi huius serie impartimur quoscumque intrare volentes dictum bordellum antequam videlicet illud intrent.

Quem hominem seu custodem unice ianue supradicte casu quo ipsum mori seu aliter deesse contingat vel illum insufficientem inveniant consules memorati, possint consules ipsi soli et non alius eorum arbitrio destituere et totaliter remove, et alium de novo eligere, constituere, ponere et mutare pro custode videlicet dictorum unice ianue et bordelli, et hoc tociens quociens et aliter quandocumque eisdem consulibus expedire videbitur et ad ipsorum libitum voluntatis.

Et ulterius possint et valeant consules supradicti presentes et futuri, ex potestate quam eis conferimus cum eadem, tam pro salario scilicet dicti homines seu custodis, quam pro clausura bordelli eiusdem, quam etiam pro aliis sumptibus et expensis que et quas premissorum pretextu fieri contigerit quovismodo, illud subsidium sive ius quod ipsis consulibus rationabile videbitur atque iustum imponere et statuere in dicto bordello illudque colligere ac colligi exhigi facere et levare per quemcumque voluerint consules sepedicti a mulieribus scilicet quibuscunque bordello degentibus in eodem et

ubi fortassis contingat aliquo anno seu annis quitquam ex dicto iure vel subsidio superesse [264r] solutis salario sumptibus et expensis iamdictis ipsum residuum quitquid et quantum sit, possint consules prelibati tanquam bona dicte universitatis convertere in murorum et vallorum operibus dicte ville, possint inquam iidem consules una cum baiulo nostro ville ipsius vel eius locumtenentis universas et singulas ordinationes, capitula, statuta et banna facere, stabiliter et etiam ordinare, illasque et illa si eis expediens videatur emendare, corrigere et mutare, et alias seu alia ordinare de novo tocies quociens ac quocumque eis fuerit bene visum pro preservacione et conservacione personarum intrancium atque manencium in dicto bordello ac rerum et bonorum ipsarum.

Nos enim ipsas ordinationes, statuta et banna, correcciones, mutaciones et emendas earum, si quando et cum per consules supradictos una cum nostro baiulo dicte ville facte et facta extiterint nunc pro tunc et econtra ratificamus et etiam confirmamus illasque et illa servari firmiter volumus et teneri.

Mandantes per hanc eandem inclito et magnifico infanti Iohanni primogenito nostro carissimo, ac in regnis et terris nostris generali gubernatori et post nos Deo propicio successori eiusque vices gerenti in comitatibus Rossilionis et Ceritanie, vicario et baiulo ville iamdicte et aliis universis et singulis officialibus nostris presentibus et futuris vel locatenentibus eorumdem, quatinus privilegium nostrum huiusmodi et alia universa et singula supradicta grata et firma habentes perpetuo illa servent et teneant inconcusse, et per alios faciant inviolabiliter observari, et non contra veniant quavis causa.

In cuius rei testimonium hanc cartam fieri iussimus sigillo magestatis nostre impendenti munitam.

Datum in Villa Francha Penitensi decima die augusti anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo quarto, regnique nostri quadragesimo nono.

Petrus comitis pmo.

Signum + Petri Dei gracia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Testes sunt, ffrater Iohannes archiepiscopus Turritanus, Raymondus Elnensis episcopus cancellarius, Hugo de Angularia, Berengarius de Apilia, Iohannes de Bellaria, milites.

Sig+num mei Berengarii Vallossera predicti domini regis scriptoris, qui de ipsius mandato hec scribi feci et clausi.

288

[1377, octubre, 29]

Que-ls fets de les obres dels ponts e camins pertanyen al vaguer per [264v] la manera que-n ha acostumat de usar.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum et cetera.

Dilecto et fidelibus Raymundo de Perilionibus militi consiliario et gubernatori nostro comitatuum Rossilionis et Ceritanie et Berengario de Magerola, procuratori iurium et reddituum nostrorum comitatuum predictorum. Salutem et dilectionem.

Visa supplicacione facta nobis dicto gubernatori per fidelem nostrum Iaspertum de Barbarano domicellum vicarium Rossilionis, super preiudiciis quibusdam que asserit fore facta ab aliquo tempore citra de et super exercicio infrascriptorum que pretendit solita fieri et exerceri per predecesores suos in officio dicte vicarie, per vos dictum procuratorem super quibus certa vobis dicto gubernatori obtulit capitula, videlicet super faciendo reparari et condirecta teneri itinera publica et pontes qui sint in dictis itineribus constituti et ordinando, tuendo et deffendendo ea omnia que pro eorum conservacione et reparacione fienda existunt et faciendo exsolvi opera expensas et missiones in eisdem necessarias et signanter in ponte vocato de Peracaus, nec non in recipiendo et ad vos portari faciendo falcones agrestos qui infra dictam vicariam capiuntur, et compellendo capientes eosdem ut vobis eos portent que omnia solita sunt fieri per vicarium dicte vicarie. Nichilominus in compellendo ipsum vicarium ad ponendum partem in expensis que fieri habent in operibus domus ubi audiencia vestri dicti gubernatoris tenetur, que ut asserit semper solita sunt per procuratorem regium solvi qui censum qui prestatur pro quadam parte ipsius domus recipit et est recipere assuetus.

Et ulterius utendo et exercendo iurediccionem super personis et rebus que in contradiccione veniunt occasione rerum prohibitarum et custodie passium et portium quorum magister patrolanus vos dictis procurator estis ex delegacione nostra insuper conando compellere vicarium [ei]dem ad solvendum expensas que fiunt in

cursoribus et aliis per capitaneum terre Rossilionis seu de mandato eiusdem quod asseruit nunquam fuisse usitatum.

Ultimo perturbando vicarium ipsum in usu et consuetudine in quibus asserit se et suos predecesores fore exercendi iurisdictione et faciendi omnia necessaria super prohibicione gravi quando eam fieri contingit ob necessitatem terre ad que peragenda vos dictus procurator ut fertur procuratis quibusdam fieri comissiones super eis.

Visaque informacione super predictis capitulis per vos dictum gubernatorem recepta et nobis missa clausa et vestri officii sigillo sigillata eademque ad plenum considerata et examinata vobis et utrique vestrum dicimus et mandamus de certa sciencia et expresse, quatinus sinatis in predictis omnibus et quolibet eorumdem dictum vicarium uti omnibus illis exercicio et iurisdictione ab usu eorumdem quibus predecesores vicarii ipsius in ipsa vicaria usi fuerunt et consueverunt uti et exerceri temporibus retroactis, vosque dictus procurator in omnibus et singulis supradictis utamini similiter sicut vestri predecesores uti hactenus consueverunt, volumus tamen quod de officio magistri portulani predicti nec eius exercicio dictus vicarius se intromittere possit cum de eodem sicut vos dictus procurator bene scitis aliud duxerimus ordinandum.

Datum Barchinone vicesima nona die octobris anno a Nativitate Domini millesimo CCC^o septuagesimo septimo.

R. can[cellarius].

289

[1379, novembre, 26]

Privilegi de les naus qui van en oltre mar en les terres vedades del soldà, sens absolució o licència del papa, quin dret deuen pagar al senyor rey ne per qual manera se deuen noliejar carregar ne descarregar.

In nomine Domini. Amen.

Pateat cunctis, quod nobis Petro Dei gratia regi Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitique Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Generales curias cathalanis in civitate Barchinone celebrantibus fuit per illos de duobus brachiis videlicet ecclesie ad civitatum et villarum principatus Cathalonie qui nunc in dictis curiis presentes

existunt humiliter supplicatum, ut ad tollendum vexaciones iniustas ac correctiones excessivas et penas moderandum illorum qui cum navibus seu aliis vasis marinis a domino papa non absolutis apud partes Alexandrie seu alias soldano Babilonie subiectas mittent navigabunt seu res merces ac bona eorum comendabunt cunctis habitantibus nunc vel in posterum habitaturis domiciliatis in ipso principatu concessionem ac moderaciones subscriptas facere dignamur perpetuo presertim cum similes fecerimus universitati dicte civitatis Barchinone et eius singularibus ac eorum successoribus perpetuo, ut patet per publicum instrumentum bulla nostra plumbea et sigillo vestri carissimi primogeniti impendenti munitum.

Cum idem noster primogenitus contenta in ipso instrumento ratificaverit ac approbaverit quod instrumentum fuit datum et actum Barchinone, vicesima nona die ianuarii anno a Nativitate Domini millesimo [265v] trecentesimo septuagesimo tercio, et clausum per Iacobum Conesa prothonotarium nostrum; ideo nos dictus rex eidem supplicacioni annuentes benigne ac volentes ipsos omnes et singulos habitantes et habitaturos ac populatos in dicto principatu ab indebitis oppressionibus ac tediis preservare presertim respectu preferte satis grandis quam in dictis curiis nobis faciunt predicta duo brachia.

Et quia sub hac condicione ipsarum profertam nobis faciunt et nos illam cum eadem condicione acceptavimus, tenore presentis publici instrumenti cunctis temporibus valituri, concedimus ipsis omnibus et singulis habitantibus hac habitaturis seu populatis in dicto principatu Cathalonie, in quo principatu intelligantur et comprehendantur, comitatus Rossilionis et Ceritanie ac terre gubernacionis ipsorum comitatuum quod pro navibus et aliis vasis marinis que absque absolucionem domini pape ad dictas partes prohibitas soldano Babilonie subiectas navigabunt et carricabuntur in portibus seu plagiis Cathalonie vel in aliis partibus dominacionis nostre per mercatorem vel mercatores seu alias personas dicti principatus, ac per patronos marinarios vel alias personas quascumque extraneas vel privatas cuiuscunque legis, status vel condicionis sint vel fuerint, que in ipsis navibus seu vasis navigabunt seu ibunt, seu que merces vel alias res aut bona in eis mittent seu comendabunt ac pro singulis mercibus rebus et bonis que vecta missa seu comendata in eisdem fuerint et pro illis etiam que a dictis partibus prohibitis erunt in dictis navibus et vasis portata comittantur tantum et exsolvantur pene subscripte.

Et pro predictis amplius nos vel successores nostri aut alii nomine nostro ratione pene seu penarum seu alias quovis modo non possimus exligere vel habere videlicet pro et de navi seu vase carrici trium mille salmarum vel amplius, et pro dictis personis mercibus et rebus quingentas quinquaginta librarum *lliuras* Barchinone. Et pro navi seu alio vase carrici duarum mille salmarum usque ad tres mille, et pro dictis personis mercibus ac rebus quadringentas quadraginta libras dicte monete.

Ítem, pro navi seu alio vase carrici mille quingentarum salinarum usque ad duas mille et pro dictis personis mercibus et rebus, trecentas triginta *lliuras* ipsius monete Barchinone. Et pro navi seu alio vase carrici mille salmarum usque ad mille quingentos, et pro dictis personis rebus et mercibus ducentas viginti libras eiusdem monete. Et pro navi seu alio vase carrici quingentarum salmarum usque ad mille, et pro dictis personis mer[266r]cibus atque rebus centum sexaginta quinque libras dicte monete. Et pro qualibet alia navi seu alio vase minoris carrici quingentarum salmarum, et pro dictis personis mercibus et rebus pro rata dictarum centum sexaginta quinque librarum.

Et ipse naves seu alia vasa seu dicte persone aut res, merces et bona in aliam seu alias penas non incidant nec pro pena aut pro quavis alia ratione seu modo ad alias quantitates nisi ad supra specificke declaratas teneantur, nec nos etiam vel successores nostri aut alii pro nobis vel eis aliquid aliud aliquomodo possimus petere, exligere vel habere.

Excepto tamen quod in dictis navibus seu vasis non possint portari seu mitti res que sint prohibite de iure comuni.

Et declarato quod de dictis penis supra declaratis specificke aliquas gracias vel remissiones obtinere nequeant, predicti mercatores aut alie quevis persone, nec in quibusvis remissionibus penarum generalibus vel specialibus possit intelligi predictas penas fuisse remissas, ipse autem pene possint exhigi et levari infra mensem postquam dicte naves seu alia vasa pro eundo seu navigando ad dictas partes prohibitas recesserint, et tunc et non ante pro ipsis navibus ac vasis et pro dictis personis ac rebus et mercibus ac bonis dicte habeant solvi pene; nos enim omnes alias et quascunque penas que pro predictis pro parte nostra vel nostrorum successorum peti vel infligi possent contrafacientibus, ad supplicationem dictorum duorum brachiorum per nos et omnes successores nostros perpetuo modificamus et temperamus ac ad dictas supra specificatas et declaratas penas omnibus aliis cessantibus reducimus et tornamus.

Et si forsán navis seu aliud vas racione et cuius iuxta suum carricum dicta pena supra declarata, exacta, levata ac soluta erit, non discarricaretur in dictis prohibitis partibus ut antea credebatur, in tali casu si loco illius navis vel vasis pro qua seu quo ipsa pena exacta esset, alia vel aliud similis carrici navigarentur ad dictas prohibitas partes, nos vel nostri successores non possimus inde aliam penam exhigere, sed illa quam habuissemus de dicta navi seu vase que seu quod ad dictas partes non navigasset, sit in locum pene que pro ista navi seu vase deberet exsolvi, intelligatur tamen quod si aliqua dictarum navium seu vasorum incepta fuerit carricari in aliqua plagia seu portu Cathalonie vel alia parte seu loco dicionis nostre, et post ibi levatum in aliis partibus sive dicionis nostre sive aliis partem maiorem vel minorem carrici sui pro faciendo suum viagium, quod propterea non incurrat aliam penam seu [266v] penas, nec habeat exsolvere pro pena et nomine pene nisi prout est superius declaratum.

Et volumus et statuimus quod extunc cuius videlicet carrici erunt dicte naves seu vasa que ad dictas partes prohibitas nauleabuntur et navigabuntur, habeant fieri per consules maris illius civitatis seu ville in cuius plagia seu portu seu prope quam civitatem seu villam dicte naves et vasa carricabuntur cum consilio illarum personarum, de quibus eis videbitur et non aliorum quorumcumque.

Et secundum quod per ipsos consules cum dicto consilio predictae extunc facte erunt exsolvantur nobis seu nostre curie predictae pene ad rationem predictam.

Personae vero cum quarum consilio hanc extimam dicti consules facient, teneantur iurare ad sancta Dei evangelia quod in consulendo super hoc bene et legaliter se habebunt omnibus fraude et dolo cessantibus, ad faciendum etiam ipsas extimas interesse possit baiulus Cathalonie generalis citra locum del Partús et in Rossilione vel Cauquolibero procurator regius vel eorum locatenens si interesse voluerint priusquam per dictos consules hoc eis fuerit intimatum, volumus insuper ac concedimus quod si aliquam seu aliquod ex dictis navibus seu vasis que seu quod navigaverit in dictas prohibitas partes contingeret redire vel ire Ciprum vel alias partes, et in eis levare seu discarricare aliquas res et postea tornare in dictas prohibitas partes pro levando mercatores et alias personas et suum carricum, quod hac racione nil pro pena vel alias teneantur exsolvere priusquam dicta navis seu vas non discarricet de novo de rebus quas levaverit in Cipro vel aliis partibus quo redierit.

Declarato et intellecto quod navis seu vas que seu quod navigaverit in dictas partes prohibitas, si priusquam suum carricum deposuerit nauleabitur carricabitur ac alium carricum portabit in aliquas de dictis partibus terris seu locis soldani, non possit illa de causa aliquam penam incurrere nec possit eis aliquid peti pro pena vel alio modo.

Concedimus etiam ac statuimus quod omnes et singuli mercatores et quevis alie persone predicti principatus Cathalonie cuiusvis legis, status et condicionis sint, que cum navibus seu vasis aliis quarumvis gencium fuit vel fuerint, qua absque absolutione domini pape navigabuntur ad dictas prohibitas partes dum non recedant a dicatione nostra, seu de quibusvis aliis partibus sive christianorum sive sarracenorum transibunt vel ibunt, portabunt vel mittent merces, res, aut alia bona a dictas prohibitas partes, exceptis mercibus ac rebus de iure comuni prohibitis ad ipsas partes prohibitas portari, exsolvant tantum octo denarios pro libra denariorum [267r] de eo quod decostarent aut decostiterint dicte res, merces, ac bona quas et que ad dictas partes cum dictis navibus seu vasis tulerint seu miserint, quos octo denarios pro libra denariorum et non amplius habeant et teneantur manifestare ac exsolvere nobis aut thesaurario nostro seu eius locumtenenti in Barchinona infra duos menses postquam in Cathalonia redierint et non ante.

Et quod mercatoribus ac aliis personis predictis credatur per simplex iuramentum super eo quod dicte merces ac res et bona decostiterint.

Et quod pro predictis pro quibus dicti octo denarii pro libra denariorum solvi habent non possint incurrere aliquam penam dicti mercatores seu alie persone, nec inquisicio vel aliud enantamentum aut impedimentum inde possit eis fieri in personis vel bonis aliquomodo per nos vel successores nostros, vel alios nomine vel auctoritate nostra vel eorum ipsis, pro pena seu loco pene exsolvantibus dictos octo denarios pro libra denariorum.

Et promittimus ac convenimus in bona fide regia dictis duobus brachiis et eorum singularibus, et etiam aliis quibuscumque nunc vel in posterum habitantibus vel populatis in dicto principatu Cathalonie, hanc nostram concessionem et modifficationem ac omnia alia et singula supradicta que in locum sunt pacti et avinencie, cum ut predicatur ipsa duo brachia sub hac condicione inter ceteras nobis fecerint proffertam predictam.

Et nos ipsam proffertam sub eadem condicione acceptavimus, tenebimus et observabimus, ac teneri et observari inviolabiliter faciemus, sine omni contradiccione et impedimento.

Et nos etiam per nos et heredes ac successores nostros quoscumque de certa sciencia absolvimus, diffinimus, remittimus ac relaxamus perpetuo, nunc pro tunc dictis habitantibus et habitaturis et populatis in dicto principatu Cathalonie presentibus et futuris, ac bonis ipsorum, ac aliis quibuscumque personis extraneis et privatis cuiuscumque legis aut condicionis fuerint ac ipsarum bonis que in ac cum dictis navibus seu aliis vasis non absolutis a domino papa nec a nobis seu nostris successoribus licenciatis ad dictas partes prohibitas navigaverint seu iverint seu merces res ac bona portaverint, miserint seu comendaverint rebus tamen que sint de iure comuni prohibite, exceptis omnes alias penas civiles et criminales, ordinarias et extra ordinarias, ne dum peccuniarias seu etiam corporales ac alias quascumque quas contra eos et eas et quemlibet ipsorum et ipsarum ac eorum bona possemus nos vel nostri successores aut officiales infligere, facere, proponere vel movere quomodolibet [267v] in iudicio vel extra iudicium pro predictis vel aliquo eorumdem aut racione seu occasione predictorum ad aliam seu alias penas minime teneantur, nec aliter pro predictis possint per nos vel successores nostros aut alium seu alios nomine vel auctoritate nostra seu eorum in personis vel bonis impeti, requiri, demandari, inquietari, capi, detineri vel in aliquo impediri, mulctari seu pena aliqua condemnari, vel in causam trahi aut in aliquo in iudicio vel extra quomodolibet conveniri. Salvis tamen nobis aut successoribus nostris penis peccuniariis superius declaratis.

Nos vero ipsis penis peccuniariis nobis et successoribus nostris salvis imponimus scienter et consulte nobis et ipsis nostris successoribus, in et super aliis quibuscunque nobis et ipsis nostris successoribus racione predictorum competentibus ac competituris silencium sempiternum, ac abdicamus omnem agendi viam; insuper convenimus ac promittimus per nos et nostros predictis habitantibus ac populatis in dicto principatu Cathalonie presentibus et futuris, ac aliis quorum intersit ac notario et secretario nostro subscripto tanquam publice persone pro eis stipulanti paciscenti ac recipienti, ac etiam iuramus per dominum Deum et eius sancta quatuor evangelia manibus nostris corporaliter tacta, quod predicta omnia et singula rata et firma habebimus, tenebimus ac observabimus perpetuo, et ab omnibus teneri et observari inviolabiliter faciemus, et quod in

aliquo non contrafaciemus vel veniemus aliquo modo, nec contraferi permittemus seu consenciemus iure aliquo causa vel racione.

Hec igitur omnia et singula supradicta que et prout superius lacius recitata sunt facimus paciscimur ac promittimus per nos et omnes heredes et successores nostros quoscunque dictis domiciliatis et populatis nunc vel infuturum in dicto principatu Cathalonie et eorum successoribus et aliis etiam personis quarum intersit et dicto notario ac secretario nostro tanquam publice persone recipienti et paciscenti ac stipulanti ut supra.

Mandantes huius serie dicto inclito, magnifico infanti Iohanni nostro carissimo primogenito duci Gerunde, comitique Cervarie, ac in regnis et terris nostris generali gubernatori futuroque successori nostro aliisque successoribus et officialibus nostris et successorum nostrorum, quatinus omnia et singula supradicta teneant firmiter et observent et contra non veniant nec aliquem contravenire permittant aliqua racione.

In quorum omnium testimonium presentem cartam nostram seu instrumentum publicum fieri et bulla nostra plumbea impendenti iussimus comuniri.

Datum et actum Barchinone, vicesima sexta die no[268r]vembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo nono, regnique nostri quadragesimo quarto.

Castil. de Maior. Ia.

Signum + Petri, Dei gracia regis Aragonum et cetera.

Testes sunt, nobilis Huguetus de Sancta Pace camerlengus, et Manuel d'Entensa promotor negociorum curie domini regis predicti, milites ac consiliarii ipsius domini regis.

Signum + infantis Iohannis, dicti domini regis primogeniti eiusque regnorum et terrarum generalis gubernatoris, qui laudantes et approbantes omnia et singula supradicta et eisdem expresse consencientes, promittimus bona fide vobis omnibus et singulis habitantibus et habitaturis ac populatis in dicto principatu Cathalonie, et omnibus etiam aliis personis quarum intersit, et etiam iuramus per dominum Deum et eius sancta quatuor evangelia corporaliter a nobis tacta, quod predicta omnia et singula tenebimus et inviolabiliter observabimus et observari etiam faciemus, et quod nunquam in aliquo contrafaciemus seu veniemus, nec contraferi permittemus seu consenciemus aliqua racione seu causa.

Et ad maiorem cautelam omnium premissorum sigillum nostrum impendenti iussimus in hoc publico instrumento apponendum.

Et hanc firmam facimus in manu et posse fidelis scriptoris nostri Francisci d'Alçamora in villa Perpiniani, XV^a die marcii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo.

Sig+num Petri de Gostemps, secretarii dicti domini regis eiusque auctoritate notarii publici per totam terram et dominacionem suam, qui predictis interfuit hecque mandato ipsius domini regis scribi fecit et clausit, cum correcto in lineis XI^a "seu penarum seu aliter quovis", in XXXII "quo", in XXXIII "ad dictas prohibitas", et in XXXVI "aut decostiterint dicte", in LII^a "dicto inclito".

290

[1379, novembre, 26]

Privilegi que les naus absoltes per lo papa qui van el ultra mar en la terra del soldà, hi puxen anar sens licència del senyor rey ne de son primogènit, oficials pagant emperò certs drets ací contenguts e en certa forma.

In Christi nomine.

Cunctis pateat presentem inspecturis paginam, quod nobis Petro Dei gracia regi Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitique Barchinone, Rossilionis et Ceritanie, generales curias in civitate Barchinone cathalanis celebran[tibus] fuit per illos de duobus brachiis, videlicet ecclesie ac civitatum, villarum et locorum regionum ipsius principatus qui nunc in dicta curia presentes existunt humiliter supplicatum, ut ad tollendum [268v] inquietaciones, impedimenta ac vexaciones que incolis ipsius principatus euntibus seu merces aut alia eorum bona mittentibus ad partes Alexandrie ac alias soldano Babilonie subiectas in quibusvis navibus, cochis, seu aliis vasis marinis a domino papa absolutis vel non absolutis, a nobis tamen vel aliis auctoritate vestra non licenciatis, per nos aut officiales nostros fiebant seu possent in futurum per nostros successores vel eorum officiales fieri et ut sint nobiscum ac successoribus nostris sub certo, quas quantitates pecunie nobis et ipsis nostris successoribus ac officialibus nostris et eorum pro subscriptis dare et exsolvere teneantur, dignaremur cunctis populatis nunc vel inposterum habitantibus vel habitaturis in dicto

principatu Cathalonie gratiam et concessionem subscriptas facere presertim cum similem gratiam et concessionem fecerimus universitati civitatis Barchinone et eius singularibus perpetuo ut patet per publicum instrumentum bulla nostra plumbea impendenti munitum et rattificatum per nostrum carissimum primogenitus, datum et actum Barchinone vicesima nona die ianuarii, anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo tercio, clausumque per Iacobum Conesa prothonotarium nostrum.

Ideo ipsi supplicacioni annuentes benigne, ac volentes ipsos habitantes et habitaturos ac populatos in dicto principatu graçii et favoribus prosequi presertim respectu profferte satis grandis quam in dicta curia nobis faciunt per dicta duo brachia; et quia sub hac condicione inter alia nobis ipsam proffertam faciunt et nos ipsam cum eadem condicione acceptavimus, tenore presentis publici instrumenti cunctis temporibus valituri, concedimus ipsis omnibus et singulis habitantibus ac habitaturis seu populatis in dicto principatu Cathalonie, in quo principatu Cathalonie intelligantur et comprehendantur comitatus Rossilionis et Ceritanie, ac terre gubernacionis ipsorum comitatum quod a modo ipsi et eorum successores perpetuo possint licite et impune et absque aliqua reprehensione nostri et successorum nostrorum ac officialium nostrorum navigare, ac mittere quascunque res merces ac bona eorum que tamen prohibita non sint de iure comuni ad dictas partes Alexandrie et alias soldano Babilonie subiectas, cum quibusvis cochis et aliis vasis mariniis licenciatis a domino papa, nulla alia petita seu obtenta licencia, littera, carta vel albarano vestri vel successorum nostrorum aut baiuli generalis Cathalonie seu procuratoris regii dictorum comitatum aut alterius cuiuscunque persone [269r] verumtamen pro quibuscunque navibus seu aliis vasis licenciatis tamen a domino papa que carricabuntur a modo in plagiis seu portubus dicti principatus vel in plagiis seu portubus aliarum terrarum dicionis nostre aut naulegabuntur per mercatorem aut mercatores aut alias personas ipsius principatus Cathalonie, ut navigent vel ducantur ad dictas partes soldani, et pro personis patronorum, mercatorum, marineriorum ac peregrinorum ac aliorum quorumcumque tam extraneorum quam privatorum cuiuscunque legis, status vel condiciones existant, sive sint de dicto principatu sive non, que in dictis navibus et aliis vasis predictis ibunt, mittent seu comendabunt.

Et pro omnibus et singulis mercibus, rebus et bonis, que in ipsis navibus ac vasis misse et deportate erunt, nobis ac successoribus nostris, sub forma subscripta infrascripte quantitates peccunie.

Et nil amplius exsolvantur, videlicet de et pro qualibet navi seu alio vase carrici ultra duas mille quingentas salmas solvantur nobis ad rationem centum decem librarum barchinonensium pro quolibet millenario salmarum.

Et de ac pro qualibet navi seu alio vase carrici duarum mille quingentarum salmarum usque ad mille quingentas salmas inclusive, solvantur nobis pro quolibet millenario salmarum centum triginta sex libras novem solidos.

Et de ac pro qualibet navi seu alio vase que sit carrici minus quam mille quingentarum salmarum solvantur nobis ad rationem centum sexaginta quinque librarum dicte monete pro quolibet millenario salmarum.

Et sic descendendo ad eandem rationem pro rata secundum quod erunt alie naves seu vasa minoris carrici, quam dictarum mille quingentarum salmarum.

Volentes ac statuentes quod extime cuius carrici erunt dicte naves ac alia vasa que ad dictas partes nauleabuntur et navigabuntur habeant fieri per consules maris illius civitatis seu ville in cuius plagia seu portu seu prope quam civitatem seu villam dicte naves et vasa carricabuntur cum consilio illarum personarum que eis videbuntur, et non aliorum quocumque. Et secundum quod per ipsos consules cum dicto consilio predicto extime facte erunt exsolvantur nobis dicte quantitates peccunie ad rationem predictam.

Persone vero cum quarum consilio hanc extimam dicti consules facient, teneantur iurare ad sancta Dei evangelia quod in consulendo super hoc bene et legaliter se habebunt ad faciendum etiam dictas extimas interesse possit baiulus Cathalonie generalis citra locum del Partús et in Rossilione vel Cauquolibero procurator regius seu eorum locatenentes si interesse voluerint, postquam per dictos consules hoc fuerit eis intimatum. [269v]

Soluciones autem dictarum quantitatum nobis fieri habeant, post unum mensem priusquam dicte naves vel alia vasa recesserint pro navigando et eundo ad dictas partes et non antea.

Et si forsnavis vel aliud vas pro qua seu quo solucio predicta facta fuerit quavis racione seu causa, non discarricari contingeret in partibus supradictis, eo causa possit nauleari et mitti alia navis, seu aliud vas similis carrici cum suo carrico in partes supradictas absque alia solucione quam pro ea facere vel dare non habeant nobis vel nostris aut aliis loco nostri.

Et quod hoc possint facere absque omni contrastu et impedimento nostri ac successorum nostrorum ac officialium nostrorum vel eorum et aliarum personarum quarumcumque nomine nostro vel dictorum successorum nostrorum.

Intelligatur tamen quod si aliqua seu aliquod ex dictis navibus seu vasis carricari inceperit in aliqua seu aliquibus plagis vel portibus Cathalonie vel aliis plagis seu locis dominacionis nostre.

Et post ibit carricatum maiorem vel minorem partem sui carrici in alias partes sive dominacionis nostre sive aliorum qui tamen non fuit inimici nostri, quod hoc possint illi qui dictam navim seu vas carricabunt facere licite et absque quacumque licencia contrastu ac impedimento nostro ac successorum nostrorum et aliarum quarumlibet personarum, nec possit inde pro parte nostra plus peti vel haberi quam si omnino indicione nostra dicta navis seu aliud vas carricata seu carricatum fuisset.

Declarato etiam ac intellecto quod aliquam seu aliquod ex dictis navibus seu vasis que seu quod navigaverit apud dictas partes soldani contigerit Ciprum reddere, vel alias partes quascunque et ibi discarricare seu levare res, et post redire ad dictas partes soldani pro levando mercatores peregrinos et alias personas ad carricum ipsius navis seu vasis, quod pro hac causa nil nobis exsolvi habeat pro ipsa navi seu vase, nec pro personis in eis navigantibus vel aliis priusquam ipsa navis seu vas non discarricet de novo de rebus quam in Cipro vel aliis partibus levaverit quo reddierit, dum tamen persone quas levabit alias nobis non tenerentur eo quia contra inhibitionem transierunt, in quo casu ipsi dum solvant sicut illi solvunt qui transeunt de Cipro ad Barutum nobis non teneantur in aliquo.

Declarato etiam ac intellecto quod si navis aut aliud vas que seu quod navigaverit apud dictas partes prohibitas postquam suum carricum deposuerit antequam ad nostras partes redierit nauleabitur carricabitur seu portabit merces seu alia in aliquas ex ipsis partibus seu locis soldani vel eidem soldano subiectis et non in alias quod ista de causa [270r] per nos vel successores aut officiales nostros seu alios nomine nostri vel eorum non possit aliquid peti pro ista navi seu vase vel a patronis mercatoribus seu aliis personis, nec pro mercibus, rebus, aut aliis bonis que vecta essent in ipsa navi seu vase, nec a personis que illa comendassent vel misissent.

Concedimus etiam universis et singulis habitantibus et populatis in dicto principatu Cathalonie presentibus et futuris perpetuo, quod eis liceat ipsique possint procurare habere et obtinere a domino

papa vel aliis personis que eas ab ipso domino papa obtinerent absoluciones et concessiones navium et aliorum vasorum marinorum navigandorum et ducendorum apud dictas partes soldani per illas formas ac modos quibus ipsis mercatoribus et populatis in Cathalonia videbitur franche et absque omni contractu et impedimento nostri ac regine Aragonum coniugis nostre nostrique primogeniti ac nostrorum et eorum successorum ac quarumlibet aliarum personarum, et quod ipsi habitantes vel populati in Cathalonia per vim vel preces seu alium quamvis modum seu quavis racione non habeat accipere absoluciones navis seu navium aut aliorum vasorum que per nos seu dictam reginam seu dictum primogenitum vel per nostros aut eorum successores seu aliam personam habite seu obtente fuissent a dicto domino papa vel aliis personis de navigando ad partes predictas, nec liceat a modo nobis vel dicto nostro primogenito seu vestris aut eius successoribus vel aliis etiam nomine nostro vel eorum facere inhibitionem, destenimentum vel aliud quodvis impedimentum iubendo vel per aliam viam vel modum navibus seu aliis vasis absolutis a domino papa quas seu que dicti habitantes et populati in Cathalonia navigare volent seu ducere ad dictas partes prohibitas nec patronis mercatoribus, marinariis, peregrinis vel aliis personis que in ipsis navibus seu vasis ire seu navigare voluerint, vel mercibus, rebus, aut aliis bonis que voluerint ponere, portare ac mittere in ipsis navibus seu vasis, nec personis que ipsas merces, res, et bona mittere seu commendabunt, ymmo hoc eisdem personis liceat franche et absque omni impedimento nostri ac dicti nostri primogeniti et successorum nostrorum ac officialium nostrorum et suorum et alterius cuiuscunque persone.

Salvo tamen quod si nos vel ipse noster primogenitus aut nostri vel ipsius successoris vel aliquis locumtenens noster vel nostrorum successorum essemus facturi aliquod viagium per mare, racione cuius necessarias haberemus dictas naves aut alia vasa quod in hoc solo casu cessante qualibet fraude aut machinatione possit [270v] fieri inhibicio ac destenimentum ipsarum navium ac aliorum vasorum quas seu que necessaria haberemus pro ipso viagio quod nos seu dictus noster primogenitus aut nostri vel eius successores seu locumtenens nostri seu nostrorum successorum personaliter faceremus.

Declarato tamen et intellecto quod etiam ipsa inhibicio seu destenimentum aut aliud impedimentum etiam racione dicti viagii vel alia racione, casu seu necessitate fieri nequeat illis ex dictis

navibus seu vasis que pro eundo ad dictas prohibitas partes carri-
care cepissent.

Concedimus etiam dictis populatis ac habitantibus in dicto principatu Cathalonie presentibus et futuris mercatoribus, ac aliis cuiusvis legis, status et condicionis existant qui cum navi seu navibus aut aliis vase seu vasibus cuiusvis generis sint vel erunt, absolutis tamen a domino papa que naves seu vasa non recedant a plagiis seu portubus dicionis nostre, ymo de aliis quibusvis partibus tam christianorum quam sarracenorum transibunt vel ibunt portabunt vel mittent merces, res, aut alia bona ad dictas partes prohibitas solvant tantum quatuor denarios pro libra denariorum illarum quantitatum peccunie quas decostabunt vel decostiterint dicte merces, res, et bona que ad ipsas partes portaverint seu miserint, quos quatuor denarios pro libra manifestare habeant ac exsolvere nobis seu thesaurario nostro seu eius locumtenenti in Barchinona inter duos menses priusquam in Cathalonia redierint sequentes continue, et non ante.

Et quod ipsis mercatoribus ac personis credatur solo simplici iuramento eorum, tam super quantitate vel summa ipsius iuris quatuor denariorum pro libra quod solvere habebunt, quam super eo quod dicte merces, res et bona decostiterint, quam etiam si navis vel aliud vas cum qua seu quo ierint, portaverint vel miserint apud dictas prohibitas partes absoluta vel absolutum erit a domino papa.

Et pro hiis inquisicio vel aliud enentamentum seu impedimentum nequeant aliquo modo omni fraude cessante.

Nos enim de speciali gracia per nos et omnes heredes ac successores nostres tenore presentis carte nostre guidamus et assecuramus in bona fide nostra omnes et singulos mercatores cuiuscunque domini ac iuridiccionis existant, et alias quascumque personas tam extraneas quam subditas nostras cuiuscunque gradus, status, legis, condicionis aut preheminecie sint, que cum dictis navibus seu vasis que ad dictas partes Alexandrie et alias soldano Babilonie subiectas navigabunt vel inde mercando vel redeundo portabunt venient seu mittent illas res, bona, et merces que voluerint.

Exceptis tamen illis que de iure comuni [271r] prohibita sunt, sic quod ipse persone et quelibet ipsarum absque contradiccione nostra vel officialium nostrorum et alterius cuiuscunque persone prout ad eorum commodum melius expediens noverint, et absque aliquo metu nostri ac inhibicionum per nos factarum seu fiendarum, ac

penarum impositarum seu imponendarum contra navigantes apud dictas partes et etiam marcharum vel represaliarum nostri vel subditorum nostrorum factarum seu fiendarum possint per sex menses ante recessum dictarum navium seu aliorum vasorum ac faciendo suum viagium et etiam per quatuor menses priusquam dicte naves seu vasa in Cathalonia redierint ire esse, ac redire per totam terram et dominacionem nostram, sub fide, guidatico et speciali protectione nostra salve et secure, sintque liberi, quitii et immunes absque aliqua contradiccione et impedimento a quacumque marcha et represalia ac redempcione, questie exaccione, ac quavis extorsione nostri ac officialium nostrorum ac quorumcunque etiam aliorum.

Volentes etiam et concedentes quod mercatores cuiusvis domini fuerint qui erunt in dictis partibus Alexandriae et aliis dicto soldano subiectis, si voluerint ab ipsis partibus recedere, et ad partes occidentales et citra marinas venire, quamvis cum ipsis navibus seu vasis ad ipsas partes soldani non ierint.

Et etiam mercatores cuiuscunque domini seu iurisdictionis fuerint qui aliquas merces vel res aut eorum personas pro veniendo in partibus dictionis nostre vel aliis quibuscunque mittere seu caricare voluerint hoc guidaticum et assecuramentum comprehendat, ne dum in terris et iurisdictionibus nostris sed etiam subditorum nostrorum.

Nos enim promittimus in nostra fide regia quod nunquam ratione predictorum vel ratione aut occasione eorum faciemus dictis personis vel aliquibus ex eis aliquam questionem, petitionem vel demandam, in iudicio vel extra iudicium, ymo nos guidando ipsas personas ac earum merces, res, et alia bona absolvimus, diffinimus, remittimus ac relaxamus ipsis personis ac suis perpetuo omnem actionem, questionem petitionem et demandam, et omnem etiam penam civilem et criminalem, ordinarias et extraordinarias, statuta ac statuenda, ac aliam quamcumque quam eisdem personis et quibuscunque ipsarum vel bonis ipsarum aut aliquarum earum possemus facere, proponere, seu movere ratione predictorum, tam ratione inhibitionis seu inhibitionum per dominos reges Aragonum avum et genitorem nostros memorie recolende, vel per nos vel successores nostros factarum seu fiendarum quam alia ratione quacumque. Sic quod ipse persone seu alique ipsarum non possint capi, detineri, [271v] impediri, vexari seu conveniri in iudicio vel extra, vel hac de causa pro pena vel aliquam mulctam condemnari vel nos aut subditi nostri qui marchas vel represalias obtinerent vel nostri officiales non possimus aliquid a dictis personis vel aliqua

ipsarum vel de earum aut alicuius ipsarum bonis aliquid petere, exhigere vel habere.

Nos etiam ipsis personis promittimus quod nullum impedimentum vel obstaculum vel aliud contrarium dabimus vel dari faciemus aut consenciemus aliquo casu vel necessitate quacunq̄ue urgenti vel aliter dictis navibus seu vasis seu alicui aut aliquibus eorum nec mercatoribus aut marineriis ipsorum aut alicuius eorum.

Per que eorum viagia seu viagium quovis modo turbari vel tardari valeant, ymo quibusvis inhibicionibus seu penis per nos seu officiales nostros impositis seu imponendis nequaquam obstantibus possint dicte naves seu vasa et quodlibet eorum cum mercatoribus, marinariis et aliis personis, et cum rebus, mercibus, et aliis bonis suis licite et impune viagia sua complere.

Ceterum ut premissa omnia et singula maiori firmitate gaudeant, in nostra bona fide regia promittimus dictis duobus brachiis et eorum singularibus et etiam aliis quibuscunq̄ue nunc vel inposterum habitantibus vel populatis in dicto principatu Cathalonie presentibus et futuris et aliis etiam quorum intersit quod predicta omnia et singula que in locum pacti et avinencie esse volumus, cum ipsa duo brachia sub hac condicione inter ceteras nobis fecerint dictam proffertam.

Et nos cum ipsa condicione eandem acceptaverimus proffertam, quod nos et heredes ac successores nostri ac officiales nostri et eorum rata et firma perpetuo habebimus, tenebimus et observabimus, ac teneri et observari faciemus. Et ea etiam omnia et singula cum presenti publico instrumento ubique et perpetuo valituro ac vim privilegii perpetui habente dictis populatis et habitantibus in dicto principatu et eorum successoribus ac aliis quorum intersit concedimus, indulgemus, ac etiam statuimus de cetero firmiter et inviolabiliter tenenda et observanda, sine quacumq̄ue inquietacione ac contradiccione nostri et successorum nostrorum, ac nostrorum vel eorum officialium quorumcumq̄ue et quovis alio obstaculo perpetuo quiescente.

Et quod directe vel indirecte seu quovis colore quesito seu alio aliquid ultra quantitates superius declaratas et specificatas nullatenus possit haberi per nos vel officiales aut successores nostros quoscumq̄ue seu alias quascunq̄ue personas nomine vel auctoritate nostra vel suc[272r]cessorum nostrorum, intellecto tamen et declarato quod per predictam concessionem vel alia de superius contentis non fiat vel fieri possit tacite vel expresse, directe vel indirecte, aut

alias preiudicium aliquod seu derogacio privilegiis et libertatibus ac immunitatibus dicti principatus vel aliquarum civitatum, villarum, seu locorum eiusdem, vel singularibus eorundem, quo ad navigandum et proficiscendum, ac merces, res et bona eorum mittendum ad alias mundi partes ne dum christianorum set etiam sarracenorum, ymo ipsa privilegia, libertates et immunitates sint et remaneant in suo robore et valore.

Sed similiter eis non obstantibus predicta omnia et singula valida sint ac habeant perpetuo teneri et observari quocumque obstaculo seu contrario quiescente.

Et ea omnia et singula facimus, paciscimur, ac promittimus bona fide per nos ac omnes heredes et successores nostros quoscumque quibuscumque populatis et habitantibus in dicto principatu Cathalonie, nunc vel in posterum presentibus et futuris, et aliis etiam personis quarum interest et intererit, nec non et notario infrascripto tanquam publice persone pro eis et pro aliis etiam personis quarum interest et intererit ac interesse potest seu poterit recipienti et paciscenti, ac etiam iuramus per dominum Deum et eius sancta quatuor evangelia manibus nostris corporaliter tacta predicta omnia et singula rata et firma habere, tenere ac observare perpetuo.

Et ab omnibus teneri et observari facere et nunquam in aliquo contrafacere vel venire, nec a quoquam fieri, permittere seu consentire aliqua racione, iure, modo vel causa.

Mandantes dicto primogenito nostro aliisque successoribus et officialibus nostris ac successorum nostrorum quatinus omnia et singula predicta teneant firmiter et observent, et contra non veniant quavis causa.

In quorum omnium testimonium presentem cartam nostram seu instrumentum publicum fieri et bulla nostra plumbea impendenti iussimus comuniri.

Datum et actum Barchinone, vicesima sexta die novembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo nono, regnique nostri quadragesimo quarto.

Bernardus de Valle.

Iacobus vic[ecancellarius].

Signum + Petri, Dei gracia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie, qui hec laudamus, concedimus, firmamus et iuramus.

Testes sunt nobilis Hugo de Sancta Pace camerlengus, et Manuel d'Entensa promotor negociorum curie dicti domini regis, milites ac consiliarii ipsius domini regis.

Signum + infantis Iohannis, dicti domini regi primogeniti eiusque regnorum [272v] et terrarum generalis gubernatoris, qui laudantes et approbantes omnia et singula supradicta et eisdem expresse consencientes promittimus bona fide vobis omnibus et singulis habitantibus et habitaturis ac populatis in dicto principatu Cathalonie et omnibus etiam aliis personis quarum intersit.

Et etiam iuramus per dominum Deum et eius sancta quatuor evangelia corporaliter a nobis tacta, quod predicta omnia et singula tenebimus et inviolabiliter perpetuo observabimus et observari etiam faciemus.

Et quod nunquam in aliquo contrafaciemus seu veniemus, nec contraferi permittemus seu consenciemus aliqua ratione seu causa.

Et ad maiorem cautelam omnium premissorum, sigillum impendenti in hoc publico instrumento iussimus apponendum.

Et hanc firmam facimus in manu et posse fidelis scriptoris nostri Ffrancisci d'Alçamora, in villa Perpiniani, quinta decima die marcii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo.

Sig+num Petri de Gostemps secretarii dicti domini regis eiusque auctoritate notarii publici per totam terram et dominacionem suam, qui predictis interfuit hecque mandato ipsius domini regis scribi fecit et clausit, cum correcto in lineis VI^a "graciis", et in XVI^a "illius", in XXV "quo", in XXVIII "habere et obtinere", in L "ipsarum", et in LXII^a "imposterum".

291

[1383, febrer, 21]

Que·ls mercaders qui meten bestiar gros o manut de la terra franse·sa en la senyoria del senyor rey d'Aragó en aquests comtats, no pagen alcun ban, posat que els passen o·ls meten en lochs vedats, mes tantsolament pagen los dampnatges e talles que·ls bestiar donan a estimació dels sobrepausats de la orta de Perpinyà.

Petrus Dei gracia rex Aragonum et cetera.

Dilectis et fidelibus gerenti vices, gubernatoris generalis in comitatibus Rossilionis et Ceritanie, vicariis, baiulis, ceterisque universis et singulis officialibus nostris comitatus ipsius et locatenentibus eorundem presentibus et futuris ad quos presentes pervenerint. Salutem et dileccionem.

Per fidelem nostrum Petrum Redon, nuncium ville Perpiniani in nostra nunc curia existentes fuit nobis humiliter supplicatum, ut cum mercatores non nulli tam nostri videlicet naturales quam alii certis anni temporibus animalia introducant seu defferant, tam minuta quam grossa, de partibus Francie ad comitatum iamdictum, et alias terras nostras ubi decentibus preciiis illa vendunt.

Et vos seu [273r] vestrum aliqui dum contingit aliquando bestiarum supradicta seu aliqua ex eisdem possessiones ingredi sive terras certis bannis seu penis prohibitas, ne dum ex predonibus seu malefactoribus animalium eorundem, ymo ex toto grege equitatis nequaquam iudicum subeuntes exhigitis ipsa banna, ex quibus dampna quam plurima tam mercatores predicti quam incole comitatus subportant ipsius, nam mercatores iidem retrahuntur propterea ad nostrum dominium ubi leduntur indebite, ut preffertur, animalia ducere supradicta et dicti per consequens incole penuriam ac etiam caristiam sufferunt ex eisdem, dignaremur de congruo super hiis remedio providere.

Nos vero supplicationi predictae benignius inclinati, volentes indemnitati mercatorum iamdictorum et aliorum etiam quorum interesse vertitur super istis consulere ut tenemur sic duximus providendum, quod de cetero aliqui mercatores mittentes bestiarum tam grossa quam minuta ex dictis partibus Francie infra nostrum dominium ac suos per comitatum iam dictum transitus facientes bannum quodcumque, seu penam pro animalibus supradictis seu aliquo eorundem etiam intransibilibus possessiones et terras prohibitas non subeant vel incurrant.

Sed teneantur tantummodo solveere talas seu dampna que inferent ad cognicionem videlicet suprapositorum orte ville Perpiniani iam dicte; sic quod in bannis adiectis seu que adiciuntur de cetero in quibusvis possessionibus, terris seu locis comitatus predicti, mercatores eosdem intelligi nolumus, sed potius excludi penitus ab eisdem.

Mandantes vobis et vestrum cuilibet de certa sciencia et expresse, sub pena mille morabatorum auri nostro applicandorum erario, quatinus provisionem nostram huiusmodi firmiter

observantes, nil in contrarium faciatis eiusdem vel sinatis fieri per quoscumque.

Sed cum contigerit dicta bestiarum dampnum aliquod intulisse habitantibus in comitatu iam dicto, illud faciatis legitime per iamdictos suprapositos extimari, et per dictos etiam mercatores restitui dampna passis.

Et promissionem nostram huiusmodi seu effectum illius per loca solita iurisdictionis vobis comisse faciatis voce preconis publice nunciari, ne quis ignoranciam valeat allegare.

Datum Dertuse sub nostro sigillo secreto, vicesima prima die februarii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo tercio.

Rex Petrus.

292

[1379, abril, 29]

Que·ls romeus e altres per lurs aliments e despeses de camí puxen traure [273v] moneda d'aur estranya del regne, sens alguna pena, pus no·u fassen en frau de la inhibició de la treyta.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Fidelibus nostris magistro portuum, comitatum Rossilionis et Ceritanie et eius locumtenenti presenti et futuro. Salutem et gratiam.

Ex querela coram nobis exposita pro parte consulum et proborum hominum ville Podio Ceritani percipimus quod vos romipetis comitatus Fucxensis et aliis de partibus regni Francie non erubescitis duos solidos quatuor aut sex vel decem francos tantum auferre, et illam monetam franchorum auream quam ipsi secum defferunt pro victu et alimentis eis necessariis sub pretensu quod vigore inhibiciones inde per nos edite dicti franchi sunt nostro erario confiscato ob quod quidam subditi naturales nostri qui non est diu exiverant fines dicti Francie regni dum remearunt ad propria periculum grave in eorum personis per eosdem romipetas passi fuerunt et concitati ad bricam.

Et licet de hiis clamor validus ex parte ipsorum subditorum nostrum nobis compositus fuerit, requisitique fueritis ut a talibus

vos abstineretis, vos tamen id facere noluitis ne dum in ipsorum maximum preiudicium set etiam in nostre correccionis contemptum pariter et neglectum, unde cum talia si veritate nitantur vergant in evidentem et enormem rei publice lesionem.

Ideo volumus vobisque dicimus et mandamus expressius iniungentes quatinus de cetero a talibus romipetis et aliis personis solum dictam monetam auri pro eorum provisione et alimentis necessariis extrahunt a terris et regnis nostris ipsam monetam nullatenus ab eis auferatis, nec eos propterea gravare presumatis nisi appareat manifeste et verisimile, sic ipsos illam extrahere volentes in fraudem inhibitionum nostrarum regiaram predictarum.

Datum Barchinone vicesima nona die aprilis anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo nono.

Bernardus de Valle.

293

[1383, febrer, 26]

Que'l maestre de ports no tenga gardes, si no en los lohs e passes antichs e acostumats, ne do albarans de treytas de coses vedades o no vedades.

En Pere, per la gràcia de Déus rey d'Aragó, de Valèncie, de Mallorques, de Sar[274r]denya e de Còrsega, e comta de Barchinona, de Rosselló e de Cerdanya.

Al feel nostre lo maestre dels ports en lo comtat de Rosselló constituït, o a son lochtinent present et esdevenidor. Salut e gràcia.

Entès havem que vos d'alcun temps ençà stats o tanits gardes a les exides de Perpinyà, axí com és al pont de la Pera a Vernet, e a altres passes aquen prop escorcollan e fahent rescatar los mercaders e altres persones estranyes e privades, en gran dan e no pocha diffamació de la dita vila e dels habitants en aquella.

E con vós deiats e siats acostumat estar en temps passat als confinis del dit comtat, o almeys als lochs pus estrems en la frontera, axí com són Salses, Stagell, Vingrau, e altres semblants; e nós vullam axí com és necessari e rahonable que vos stigats o tengats gardes en los lochs acostumats e pus estrems del dit comtat, dehïm vos e manam de certa sciència e expressament, sots encorrimment de nostre ira e indignació, e pena de mil morabatís d'or a nostres

coffres applicadors, que vos stigats o tengats gardes en los dits lochs antichs e acostumats e no en altre part, e axí mateix que no fassats ne fer gosets alberà algun de treita de qualsevol coses vedades o no vedades, com de les prohibides, no puxats ne deiats dar licència ne calega aytanpoch de les coses qui no-n són prohibides.

E gardats vos que açò per res no mudets; en altre manera vos ab aquesta mateixa manam al portant veus de governador general en lo dit comtat o a son lochtinent present e esdavenidor, que a tener e observar les coses damunt dites e cascuna d'aquelles vos forcz e-us destrenga fortment e rigorosa exhigent e livant de vostres béns la dita pena, tota vegada e aytantes com per vos serà comesa la indústria e diligència del qual port vos encarragam sobre açò, al qual imputariem tot sinistre qui en altre manere se's sdavengés.

E ultra açò e a maior cautela volem que a vos fahent lo contrari de les dites coses no sia per algun obehit ne en aquell cas siats reputat mestre ne garde dels dits ports.

Dada en Tortosa sots nostre sagell sacret, a XXVI dies de febrer en l'ayn de la Nativitat de Nostre Senyor mill CCC LXXX III.
Rex Petrus.

294

[1385, gener, 28]

Que-ls monaters haien a contribuir ab aquell offici de què més usaran e respondrà davant los sobrepausats de llur offici.

Petrus Dei gracia rex Aragonum et cetera.

Nobili et dilecto consiliario nostro [274v] Guilaberto de Cru-diliis militi gerenti vices gubernatoris in comitatibus Rossilionis et Ceritanie vel eius locumtenenti. Salutem et dilectionem.

Sicut pro parte plurimorum ministrorum ville Perpiniani accepimus aliqui draperii paratores et alii ministras ville Perpiniani se monetarios asserentes sub colore privilegiorum monetariis concessorum pretendunt se racione delictorum seu negociorum ex officio quo utuntur continue proveniencium non debere subire iudicium coram suppraposis suis officii coram quibus aliis eorum officium exercentes ordinarie pro delictis seu negociis ex suo officio convenientibus iudicium subeunt et sunt assueti subire, nec debere contribuere cum aliis sui officii ministris quod in maximum

dictorum aliorum ministrarium et universitatis dicte ville nostrorumque iurium preiudicium cernitur proculdubio redundare.

Quamobrem debito a nobis super hiis iusticie auxilio postulato vobis dicimus comittimus et mandamus expresse et de certa sciencia, quatinus constito vobis vocatis evocandis dictos draperios, paratores et alios ministrales suis officiis continue utentes et se monetarios asserentes, pro delictis et aliis negociis de eorum officiis descendantibus debere, non obstantibus monetariorum privilegiis coram dictis suprapositis subire iudicium, et cum aliis sui officii ministraribus contribuere compellatis eos et quemlibet eorum iure remediis quibus deceat ad dictum subeundum iudicium et contribuendum cum aliis ministraribus sui officii antedicti.

Et procedatis super hiis breviter simpliciter summarie et de plano, sine strepitu et figura iudicii sola facti veritate attendita, maliciis et diffugiis non admissis, prout de iure et ratione inveneritis faciendum.

Comittentes vobis in et super hiis cum incidentibus, emergentibus, dependentibus et connexis vices nostras plenarie cum presenti.

Datum Bissuldini vicesima octava die ianuarii anno a Nativitate Domini millesimo CCC^o octuagesimo quinto.

Rex Petrus.

295

[1387, setembre, 10]

Que hom de Perpinyà no deu pagar dietes a la cort de l'official del bisbe, ne ésser forçat de playdeiar a Elna, si no en certs cases.

In Christi nomine.

Sit omnibus notum, quod nos ffrater Bartholomeus miseratione divina episcopus Elnensis; attendentes venerabiles consules ville Perpiniani qui pro nunc sunt et eos qui anno proxime lapso fuerunt nostram admisse presenciam, et cum diligencia intimasse quod cum presbiteri et alii clerici [275r] nostre diocesis Elnensis ab omni exaccione et solucione dietarum et iudicum sportularum dum eos litigare expedit in curia baiuli Perpiniani pro quocumque placito sive causa immunes sint penitus et extortes, et rationi congruat ut homines habitatores in villa Perpiniani litigantes in curia nostri offi-

cialis Perpiniani propter equitatem et equitatem quam ratio suadet naturalis eadem immunitate gaudeant ipsoque privilegio pociantur, quod antiquis et retrolapsis temporibus inter nostros predecessores et temporalem curiam ita debere fieri in pactum deductum fuit et conventum; nosque attendentes quod iuste postulantis non est denegandus assensus habita certificatione et certificati literatorie per baiulum ville Perpiniani, quod dicti presbiteri et clerici ipsa immunitate gaudent precipue, dum in dicta curia pro aliqua causa vel placito eos oportet vel expedit litigare.

Attendentes nec minus supplicationem per eosdem consules nostre pontifficali dignitati verbotenus explicatam in effectu continentem, quod plerumque contingit quod habitatores ville Perpiniani pro aliquibus causis sive placitis per citationes vel moniciones aut alias quasvis coactiones trahuntur ad nostrum iudicium seu nostri vicarii et apud Elnam oportet necessario eos proficisci, licet in villa Perpiniani sit officialis noster deputatus qui inibi in dicta villa tenet suum consistorium et iudicium reddens iusticiam cuique prout iusticia persuadet.

Cuius pretexto fatigantur laboribus vexantur sumptibus et dampnis afficiuntur, ex quo supplicando requisiverunt ut eisdem habitatoribus concedere dignemur, ne pro premissis inviti et trahi valeant ad vestrum iudicium seu dicti vicarii nostri ut pro hoc videlicet accedere habeant ad civitatem Elnensem. Sed actores quicumque qui de eis iusticiam exhiberi postulaverint ut hoc fiat coram dicto officiali proculdubio contententur.

Consideratisque premissis a rationis tramite nullo modo deviare; igitur vi et virtute et etiam tenore presentis publici instrumenti ubilibet perpetuo valituri, statuimus et statuendo concedimus preffatis consulibus et habitatoribus ville Perpiniani quos litigare contigerit placitare seu aliquo modo comparere ac procedere invitos vel voluntarios agendo vel deffendendo in curia officialatus Perpiniani, quod nullo modo dietas solvere teneantur, ymo a prestacione, solucione et quacumque exaccione dietarum plenissima immunitate gaudeant et pro illarum solucione nullatenus valeant conveniri cogi seu etiam forciari, non obstante retrolapsa consuetudine contrarium faciendi, quam cum presenti [275v] instrumento penitus tollimus, vacuamus, viribus et de medio sublevamus, quinimo illam alleganti seu pretendenti silencium imponimus cum presenti.

Preterea statuimus et statuendo perpetim concedimus dictis consulibus et ville predicte habitatoribus presentibus et futuris,

quod nullus habitator ville Perpiniani qui non fuerit originarius seu oriundus ac olim verus incola locorum ecclesie Elnensis pro aliqua causa civili neque etiam pro aliqua causa spirituali, nec etiam pro aliqua causa matrimoniali teneatur comparere coram nobis aut nostro vicario vel officiali Elnensis in dicta civitate Elnensis nec alias in aliquo loco extra villam Perpiniani, quinimo si pro premissis per nos vel nostrum vicarium aut officialem seu alios quosvis nostri nomine fuerint citati vel moniti aut alias eis mandatum fuerit verbo vel scriptis ut premissorum occasione extra villam Perpiniani comparerent ipsa citacione seu monicione ac mandatis pro nullis habitis et quas cum presenti nunc pro tunc et econtra revocamus, circumducimus et cancellamus nullasque vires haberi volumus comparere nullo modo teneantur nec contumaces reputari valeant aut contumacie pene dispendio affici ullo modo.

In hoc tamen excipimus causas criminales pro quibus eosdem et eorum singulos facere venire apud Elnam aut ubicumque voluerimus in nostra dyocesi possumus libere ut solitum est fieri cohercere et eos punire et castigare, prout ius et iusticia postulabunt.

Excipimus etiam a presenti concessione et expresse retinemus quod nos nostrique vicarius et alii a nobis vel vestrum singulis delegandi seu subdelegandi dictos habitatores Perpiniani cuiuscunque fuerint condiciones vel status apud Elnam vel alia loca nostre diocesis trahere et citare possimus, causa interpositarum et interponendarum appellacionum, et etiam causa prohibendi testimonium in quacunque causa satisfacto eis in remuneratione debita prout volunt iura.

Et predicta omnia valere et tenere tenaciterque observare et facere observari, promittimus dictis consulibus et habitatoribus predictis in posse notarii subscripti nomine ipsorum et cuiuslibet eorum presencium et futurorum sollempniter et cum efficacia stipulantis et recipientis.

Mandamusque nichilominus vicario nostro qui nunc est et qui pro tempore erit et officialibus Elnensis et ville Perpiniani nostris et aliis quibuscunque pro nobis seu eis iurisdictionem exercentibus nunc vel in futurum quoquomodo, quatinus statutum nostrum presens quod facimus et concessionem huiusmodi pleniter et tenaciter compleant et observent, alias si secus pe eos vel eorum [276r] alterum factum fuerit et contra presentem concessionem itum fuerit nunc pro tunc et econtra nullum esse decernimus invalidum et inane.

Quod fuit actum et laudatum Perpiniani intus monasterium fratrum ordinis beate Marie Montis Carmeli, conventus dicte ville, die vicesima sexta iulii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo septimo, presentibus pro testibus venerabili domino fratre Iohanne Tixedorii magistro in sacra pagina ordinis et conventus proxime dictorum dominis Iacobo Garriguella, Guillermo Pini, Bernardo Vilarii presbiteris de Perpiniano, et me Iacobo Molines notario Perpiniani qui hec recepi requisitus.

Sig+num mei Iacobi Molines de Perpiniano, auctoritate illustrissimi domini regis Aragonum publici notarii per totam terram et dominationem eiusdem, qui hec recepi scribique feci et clausi.

Et nos dictus frater Bartholomeus episcopus omnia supradicta confirmamus, approbamus, et presentis scripture asseracione manus proprie valere volumus.

Actum et laudatum fuit et hac notula scripta, decima die mensis septembris anno Domini Mi. CCCi. LXXXi. VIII.

Scripsit Barth[olomeus] episcopus.

296

[1335, abril, 8]

Ordinació del tall e contribució de la pared devant lo Tetc, qui és desús lo tint.

Host translatum fideliter sumptum a quodam publico instrumento per alphabetum diviso cuius tenor talis est:

Noverint universi quod cum pro parte habitatorum vie tinteriorum ville Perpiniani sepe et pluries fuerit ab illustrissimo principe et domino nostro domino Iacobo Dei gracia rege Maioricarum, comite Rossilionis et Ceritanie ac domino Montispesulani, supplicando petitum ut ipse dominus rex mandare dignaretur fortificari et augeri quendam parietem situm prope eos et flumen Thetis pro eiusdem fluminis impetuosis fluctibus repellendis et compelli etiam quoscunque debentes contribuere ad sumptus propterea subeundos. Et fieri etiam quemcumque pro securitate dicti parietis fuerint facienda.

Et decisio, cognicio, determinacio ac declaracio premissorum per eundem dominum nostrum regem et suas litteras eius sigillo cere albe in dorso earundem ut prima facie apparebat sigillatas

comisse fuerint venerabilibus providis et discretis viris dominis Petro Raymundi de Monte Bruno cancellario, et Andree Guiterii consiliariis dicti domini regis.

Quarum [276v] litterarum tenor sequitur per hec verba:

“Iacobus Dei gracia rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie ac dominus Montispesulani. Venerabili Petro Raymundi de Montebruno, cancellario, et Andree Guiterii scriptori rationis consiliariis nostris dilectis. Salutem et dilectionem.

Cum pro parte habitatorum vie tinctureriorum et convicinorum eorum ville Perpiniani sepe et pluries fuerit a nobis supplicando petitum ut mandare dignaremur fortificari et augeri quendam parietem situm prope eos et flumen Thetis pro eiusdem fluminis impetuosis fluctibus repellendis. Et compelli etiam quoscumque debentes contribuere ad sumptus, propterea subeundos vobis comittimus et mandamus quatinus subiecto loco oculis et aliis facientibus ad predicta, tam circa augmentum dici parietis et alia hedifficia arbores ve plantandas et remedia alia circa lictora dicti fluminis adhibenda pro dictis impetuosis fluctibus propellendis quam etiam super contributione sumptuum faciendorum propterea provideatis et faciatis quod videritis faciendum.

Nam inde vobis tribuimus plenariam potestatem.

Datum Perpiniani septimo idus febroarii anno Domini millesimo trecentesimo tricesimo quarto.”

Cumque dicti domini cancellarius et Andreas Guiterii pretextu et occasione dicte comissionis citari fecerint coram eis habitatores sive hospicia possessiones et predia habentes in tenedone sive insula in qua capella beate Marie de Ponte est situata, ex parte una, et habitatores et possessiones predia ac hospicia habentes de canonia beati Iohannis Perpiniani usque ad mensum vocatum d’En Alomar eiusdem ville, ex parte altera, et habitatores et possessiones ac hospicia habentes de menso ipso usque ad conventum fratrum minorum de Perpiniano ex altera.

Et plures alios circumvicinos dictorum locorum qui dicebantur ad refectionem et constructionem dicti parietis teneri contribuere ex eo quia ex constructione dicti parietis utilitatem consequatur ut pote quia dicto pariete destructo domus eorum adimplerentur aqua Thetis et vasse in eorum enorme preiudicium et gravamen; ipsique domini commissarii cum prenominatis partibus coram eis prima ratione comparentibus ad supradictum parietem accesserunt

et subiecto dicto pariete et aliis locis que in eius reparatione contribuere dicuntur oculis eorum semel et bis de consensu et voluntate parcium predictarum et ut magis sint informati de et super dictis contrastibus finiendis et terminandis et magis clare pronunciare, declarare valeant super eisdem elegerunt sex probos viros de Perpignano, videlicet Bernardum [277r] Rome, Arnaldus Iauffredi, Malleolum Cadany, Petrum Erbussol, Guillermmum Boneti et Guillermmum Adalberti neutri parcium predictarum suspectos.

Ipsique de mandato dictorum dominorum comissariorum ad dictum parietem et ad loca que in eius constructione et reparatione solvere et contribuere tenentur ac dicuntur personaliter accenserint et pariete et locis predictis eorum oculis subiectis et visis per eosdem diligentissime, ut asseruerunt, comparentes coram dictis dominis comissariis de eorum mandato tactis prius per eosdem comparentes sacro sanctis quatuor Dei evangeliiis eorum manibus corporaliter ad interrogationem dictorum dominorum comissariorum dicto eorum iuramento asseruerint super petitis et supplicatis domino nostro regi predicto, circa constructionem, abtacionem ac reparationem dicti parietis et super contribucione expensarum fiendarum in eodem iuxta eorum intencionem, discrecionem ac apparenciam et secundum iusticiam ut eis visum fuit debere fieri ordinari et pronunciari et declarari per dictos dominos comissarios pronunciatio et declaracio infrascripta.

Hinc est quod dicti domini comissarii ad maiorem informationem et declarationem habendam super predictis subiectis iterum post predicta dictis locis oculis eorum dictia partibus citatis legitime ad audiendum pronunciationem infrascriptam ad presentem diem, visis et auditis ac intellectis rationibus et allegacionibus quas partes predictae coram eis dicere, proponere, et allegare verbo vel scripto voluerunt, visisque instrumentis quibuscunque et aliis scripturis hinc inde productis super predictis presentibus pluribus de partibus supradictis instanter postulantibus et requirentibus pronunciari et sentenciam ferri super predictis per dictos dominos comissarios pronunciarunt et declararunt:

Primo providendo circa utilitatem et refectionem seu edificacionem dicti parietis us sequitur: Primo pronunciarunt et declararunt quod dictus paries est bonus et necessarius et maxime utilitatis, et quod debet servari et teneri condirectus pro tempore futuro propter inundacionem aquarum periculum evitandum.

Item, pronunciarunt et declararunt quod dictus paries in altitudine coequetur de orto Iohannis de Calinis in quantum proceditur paries novus usque ad finem ipsius parietis de novo constructi ac reparati, qui paries qui sic debet coequari habet in longitudine de dicto orto Iohannis de Calinis usque ad locum ad quem sic debet coequari triginta tres cannas Montispesulani. Quiquidem paries sit aliquantulum magis altus toto cetero pariete.

Item, pronunciarunt et declararunt quod portellus ac foramen seu fractura dicti [277v] parietis que ibi fuit dimissa pro passagio orte que est supra flumen Thetis predicti rasetur et coequetur cum pariete predicto, et quod amodo portellus ille ibi non sit nec remaneat cum sit multum dampnosum et periculosum dicto parieti.

Item, pronunciarunt et declararunt quod fiat quoddam bragerium ac fortitudo iuncta dicto parieti retro, in quantum protenditur paries ipse de columbario Raymundi de Verneto usque ad ortum Petri Aulomarii, cum fortitudo summe sit necessaria dicto parieti propter periculum quod posset evenire si aqua caderet retro ipsum parietem.

Super autem contribucione fienda declarando que persone et racione quarum possessionum, nec non et in quantum seriem quod magis vel minus dampnum paciuntur vel pati possent si dictus paries destrueretur debeant contribuere in dicto pariete habita plena deliberacione cum superius nominatis providerunt ut sequitur.

Et primo ordinarunt et providerunt super faccione et refectione et contribucione necessariis pro dicto pariete in quantum protenditur de orto Iohannis de Calinis usque ad ortum Petri Aulomarii que continet nonaginta sex cannas Montispesulani, videlicet quod possidentes et habentes quecumque hospicia intus insulam in qua capella beate Marie de Ponte est situata et possidentes molendina vocata d'En Vernet, debeant solvere in contribucione dicti parietis prout superius proxime est designatus, extimatis dictis hospiciis condescenter et iuste sex denarii pro singula libra.

Item, pronunciarunt et declararunt quod quicumque possidentes et habentes ortos et viridaria in dicta insula et possidentes casalia molendinorum vocata De-l Hospital, que sunt subtus ortum predicatorum conventus ville Perpiniani, et habentes possessiones ac predia inter ortum predicatorum predictum et flumen Thetis, debeant et teneantur solvere in contribucione dicti parietis proxime designati iuste et concorditer extimatis dictis possessionibus pro singuli libra quatuor denarios.

Item, pronunciarunt et declararunt quod habentes et possidentes hospicia et partem tiradorium novorum contiguam dictis hospiciis secundum quod sunt directe iuxta flumen Thetis, et affrontant in grava teneantur solvere in contribucione dicti parietis proxime designati extimatos dictis possessionibus pro singuli libra quatuor denarios iuste et condecenter.

Item, pronunciarunt et declararunt quod habentes et possidentes hospicia confrontancia cum flumine vasse supra hospicia proxime nominata usque ad fontem vocatum Lo Toro, teneantur solvere et solvant in contribucione dicti parietis proxime designati exti-[278r]matis eorum possessionibus predictis iuste et decenter pro singuli libra duos denarios.

Item, pronunciarunt et declaraverunt quod quicumque possidentes et habentes ortos viridaria et alias possessiones inter dictum fontem vocatum Lo Toro, et viridaria Vitalis Grimaldi burgensis Perpiniani, et Bugarrelli, in quibus aqua dicti fluminis intravit seu potest intrare, solvant et solvere teneantur in contribucione dicti parietis proxime designati, extimatis dictis possessionibus fideliter et iuste unum denarium pro singuli libra.

Item, pronunciarunt et declararunt quod quicumque possidentes et habentes hospicia vel predia ac possessiones inter mansum vocatum d'En Alomar ville Perpiniani et canoniam beati Iohannis Perpiniani et possidentes ipsum mansum in quibus aqua dicti fluminis intravit et intrare potest, teneantur solvere et solvant in contribucione dicti parietis proxime designati extimatis iuste et condecenter dictis possessionibus pro singuli libra unum denarium.

Item, pronunciarunt et declararunt quod quicumque possidentes et habentes hospicia vel predia ac possessiones inter mansum predictum et ortum fratrum minorum conventus Perpiniani, quibus dicta aqua dampnum potest inferre solvant et solvere teneantur in contribucione dicti parietis proxime nominati extimatis dictis hospiciis et prediis iuste et condecenter pro singuli libra obolum.

Item, pronunciarunt et declararunt quod quicumque habentes directa dominia in possessionibus antedictis eisdem directis dominis iuste et condecenter extimatis ad unum foescapium tantummodo debeant exsolvere et exsolvant in contribucione dicti parietis sicut solvent et solvere tenentur tenentes et possidentes proprietates dictorum directorum dominiorum.

Item, ordinarunt et pronunciendo declararunt quod si pro tempore paries antedictus in quantum tamen protenditur ab orto

Petri Aulomarii predicti usque ad pontem vocatum Sancti Augustini, repareretur ad hedificaretur vel augmentaretur quod in missionibus que inde fierent solvant tantumodo habentes possessiones in dicta insula in qua dicta capella beate Marie de Ponte est situata.

Preterea expresse in dicta pronunciatione et declaratione ac sententia servarunt sibi dicti domini comissarii quod possint providere circa dilacionem alvey antiqui fluminis Vasse et arbores et alia hedificia impediencia cursum aque Vasse fluminis antedicti, evelli et dirui facere et providere et facere aliter circa ea prout eis expediens visum fuerit secundum tenorem et continenciam comissionis regis antedictae.

Item, retinuerunt et expresse sibi ser[278v]varunt dicti domini comissarii in presenti pronunciatione quod possint ordinare seu facere ordinari tallium ac collectam fiendam seu que fieri debet ac fiet in et pro confectione, refeccione, et agmentacione seu constructione parietis prelibati, prout eis videbitur faciendum.

Item, reservarunt et sibi expresse retinuerunt dicti domini comissarii in presenti pronunciatione et declaratione ac sententia, quod si in designationem dictarum possessionum vel alterius earum vel in aliqua parte pronunciacionis, declaracionis ac sentencie presentis esset aliqua obscuritas vel aliquod dubium seu questio appareret, quod obscuritatem illam declarare et dictum dubium et questionem terminare et finire possint et valeant prout eis fore expediens videbitur atque iustum.

Acta et pronunciata fuerunt hec Perpiniiani in domo habitacionis dicti domini cancellarii regii, sexto idus aprilis anno Domini millesimo trecentesimo tricesimo quinto.

Presentibus testibus Iohanne Rigau, domicello, Iohanne Baudos et Volono Peleriis Rubeo, Amiloti clerico, Petro Guiterii de Turriliis, Bernardo Pagesii, Francisco Gaucerandi et Iacobo Vitali, scriptoribus, Raymundo Pensa, Guillermo de Podio, Aulucho de Perpiniiano; et Perpiniiano Ymberti, notario, qui in predictis interfuit et ea recepit.

Ego Franciscus Gaucerandi, testis predictus, hec scripsi vice scriptoris publici subscripti, et rasi et emendavi in XIII^a linea "hospicia", et in XXXIX linea "et", et supra scripsi in XV linea "partibus".

Ego Petrus Montis Accuti, scriptor publicus Perpiniiani subscripti et hoc sig+num feci.

Sig+num mei Iacobi Molines de Perpiniano, auctoritate illustrissimi domini regis Aragonum publici notarii per totam terram et dominacionem eiusdem, qui hoc presens translatum a dicto suo originali publico instrumento per alphabetum diviso sumi et translari feci ipsumque cum eodem instrumento comprobavi et examinavi, et constant michi de supraposito in vicesima quarta linea ubi dicitur “quoddam”, et clausi die undecima decembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo nono.

297

[1370, desembre, 13]

Revocació feta per lo vaguer de Rosselló d'alcun procés de pau e de treua qui era stat fet contre hom lech habitador de Perpinyà.

Hoc est translatum fideliter sumptum tercia decima die mensis ianuarii anno a Nativitate Domini millesimo CCC^o septuagesimo primo, a quadam [279r] patente litera que fuit a venerabili domino Petro Guillermi de Stangno Bosso, milite, et vicario Rossilionis et Vallispirii emanata eiusque sigillo cere rubei coloris curie dicti domini vicarii a tergo sigillata cuiusquidem littere tenor talis est:

Petrus Guillermi de Stagno Bosso miles vicarius Rossilionis et Vallispirii.

Notum facimus universis quod exposita coram nobis querimonia in scriptis pro pace et treuga fractis per discretum Franciscum Querençani presbiterum et iureperitum Perpiniani seu eius procuratorem contra Petrum Fabri iuniorem, presbiterum de Turrillis, Bernardum Semalerii et En Tamariu de Perpiniano, et Bernardum Iusti de Trullariis, habitatorem Perpiniani, contigit quod ad hec se opposuerunt venerabiles consules Perpiniani, dicentes quod processus pacis et treuge quo adversus homines Perpiniani et Usatica Barchinone locum non habebant nec ipso processu pacis et treuge usum fuerat in villa Perpiniani; et ideo requirebant ipsi venerabiles consules quod a tali processu abstineremus quo adversus homines Perpiniani propter quod in ipso processu in quantum tangit nec potest tangere homines Perpiniani supercessimus et super cederi ordinavimus quousque aliud esse super hoc per nos declaratum; sed quia contumacia exigente dicti Petri Fabri et Bernardi Semalerii quem credebamus fore clericum, et a privilegiis Perpiniani exclusum fecerimus eosdem, tanquam a pace et treuga eiectos publicari.

Et super hoc pro parte dictorum venerabilium consulum fuerit allegatum quod dictum Bernardum Semalerii qui est laycus et prolayco se gerit et fuit nominatus in querimonia exposita per dictum Franciscum Querençani seu eius procuratorem non debemus eicere a pace et treuga nec alias contra eum procedere, pendente supersedimento iamdicto, propter quod requisiverunt ut dictum negocium reducemus in statu pristino, et contra illum et alios de Perpiniano procedere non haberemus quousque esset super hoc aliud ut pretangitur per nos declaratum.

Quo circa tenore presencium declaramus quod non est neque fuit intencio nostra contra dictum Bernardum Semalerii ut laycum et habitatorem Perpiniani procedere; quinymo dictam publicationem et pacis et treuge eiectionem revocamus et pro revocatis habemus.

Reducentes totum dictum negocium quo ad dictum Bernardum Semalerii in statu pristino in quo erat ante dictam publicationem.

In cuius rei testimonium et fidem presentes sigillo auctentico curie nostre comunitam eisdem consulibus pro eorum interesse requirentibus duximus concedendas.

Datum Perpiniani XIII^a die decembris anno a Nativitatis [279v] Domini millesimo trecentesimo septuagesimo.

P. G.

Sig+num mei Petri Ferrioli, auctoritate regia notarii publici Perpiniani, qui hoc transsumptum per me et testes subscriptos cum suo originali fideliter comprobatum auctoritate et decreto venerabilis domini iudicis infrascripti scribi et translari feci et utrumque in omnibus bene concordare inveni die et anno supra in principio scriptis constito michi de suprapositione tercie linee ubi scribitur "Querençani".

Sig+num mei Iacobi Molines de Perpiniano, auctoritate illustrissimi domini regis Aragonum, publici notarii per totam terram et dominationem eiusdem, qui huiusmodi translati examinacioni interfui, et quia utrumque concordare inveni, hic me in testem subscripsi.

Sig+num mei Petri Torti, auctoritate regia notarii publici Perpiniani, qui examinacioni huius translati interfui et ideo subscripsi me in testem.

Et nos Petrus Vallispirii, iudex ordinarius curie baiuli Perpiniani huic translato a suo originali fideliter sumpto et per nos diligenter examinato auctoritatem nostram iudiciariam interponimus pariter et decretum, et hoc signum + fecimus.

298

[1388, setembre, 12]

Confirmació e amplificació del privilegi de la mala paga, de aquells que fan cessió de béns que stigen preses.

Nos Iohannes Dei gracia et cetera.

Fidelibus nostris consulibus et probis hominibus ville Perpiniani. Salutem et gratiam.

Recolimus quedam privilegia universitatis ville predictae esse concessa per inclitum Iacobum memorie recolende regem Maioricarum, comitem Rossilionis et Ceritanie, et dominum Montispessulani, inserta et interclusa in quodam instrumento seu provisione regia, datum Perpiniani octavo kalendas novembris anno Domini millesimo CC° LXXX°, et clauso et subsignato per Petrum de Calidis, scriptorem dicti regis Iacobi, in quoquidem instrumento inter alia privilegia seu capitula est capitulum tenoris sequentis:

“Ítem, si aliquis debitor pro debito contracto in Perpiniano se a Perpiniano absentaverit, aut in ecclesiam vel domum religiosam confugerit aut se occultaverit, sit in perpetuum exul a Perpiniano et tota terra quam habemus in episcopatu Elnensi et Urgellensi, sine spe aliqua redeundi, nisi de voluntate expressa omnium creditorum procedat quod redire possit.

Et si curia nostra Perpiniani ipsum habuerit captum ducatur in ipsa curia per ipsam curiam [280r] et per villam Perpiniani precone precedente et clamante iusticiam usque ad plateam Perpiniani, et ibi brachiis levatis in capite tradatur creditoribus includendus et tenendus perpetuo in quadam domo que vocatur «mala paga», et que sit prope nostram curiam Perpiniani nulla deffensione vel allegacione admittenda, et vivat de helemosinis si aliunde habere non poterit unde vivat, nec curia nostra nec creditores ei in aliquo teneantur providere.

Si autem se a Perpiniano non absentaverit vel non confugerit ad ecclesiam vel domum religiosam vel se non occultaverit, ut dictum est, brachiis levatis tradatur creditoribus suis includendus et tenendus ut supra.”

Et cum aliqui dubitent si dictum capitulum habet locum etiam in illis qui faciunt seu fecerunt cessionem bonorum suorum cum in ipso capitulo aut aliqua eius parte nulla mentio fiat de illis qui dictam fecerunt cessionem seu facient in futurum.

Et pro parte fidelium nostrorum Bernardi Aybrini et Iohannis Fabri nunciorum dicte universitatis ville Perpiniani fuerit nobis humiliter supplicatum, quatinus dictum privilegium seu capitulum interpretari seu declarare dignaremur, ac etiam si opus fuerit ampliare.

Idcirco nos predictorum nunciorum supplicationibus annuentes tenore presentis predictum capitulum seu privilegium interpretando et declarando seu etiam ampliando declaramus et interpretamus ac concedimus et volumus predictum capitulum seu privilegium in qualibet sui parte ac omnia in eo contenta locum etiam habere in illis personis que fecerunt, et illis que de cetero qualitercumque et sub quavis forma bonorum suorum facient cessionem.

Cetera vero contenta in dicto privilegio seu capitulo et etiam in provisione regia supradicta remaneant in sui roboris firmitate.

Mandantes cum presenti gubernatori nostro in dictis comitatibus Rossilionis et Ceritanie, ac baiulo ville Perpiniani ceterisque aliis officialibus nostris presentibus et futuris et eorum locatenentibus, quatinus dictam nostram declarationem et interpretationem seu ampliationem teneant firmiter et observent, ac per omnes et quoslibet subditos nostros in dictis comitatibus teneri et observari faciant inconcuse.

Quibusvis exceptionibus, opposicionibus et quorumlibet oppinionibus retroiectis.

In cuius rei testimonium presentem vobis fieri et sigillo nostro pendenti iussimus comuniri.

Datum Cesarauguste duodecima die septembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo octavo, regnique nostri secundo.

Rex Iohannes. [280v]

[1388, desembre, 22]

Privilegi dels cònsols de la mar e jutje de appels del dit Consolat que sien en la vila de Perpenyà, axí con en la ciutat de Barsalona, la elecció dels quals se pertayn als cònsols de Perpinyà o a la maior part d'aquells, la qual elecció deuen fer la vigília de Sant Johan, e aquells presentar al balle en poder del qual deuen iurar.

Nos Iohannes Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Circa utilitatem et augmentum ville Perpiniani que inter alias civitates, villas et loca regnorum et terrarum nostrarum, quibus auctore domino presidemus insignis est et notabilis et in qua multa mercantilia negocia excercentur sedule intendentes et ad supplicationem humilem pro parte vestri fidelium nostrorum consulum et proborum hominum dicte ville Perpiniani, quos velut bene meritos favoribus et graciis prosequi volumus; propterea nobis factam tenore nostri presentis privilegii cunctis temporibus duraturi, per nos et omnes heredes et successores nostros vobis dictis consulibus et probis hominibus presentibus et futuris, concedimus quod habeatis de cetero et habere possitis in perpetuum consules maris et eorum assessorem ac iudicem appellacionum ab eis interponendarum in dicta villa, eligendos per vos annis singulis sufficientes et ydoneos prout vobis et successoribus vestris fuerit visum.

Quiquidem consules maris et iudex appellacionum cum per vos seu successores vestros electi fuerint utantur et uti possint libere illis iurediccionem, usu et exercicio, modo et forma in omnibus et per omnia quibus utuntur et uti possint consules maris et iudex appellacionum predictarum civitatis Barchinone ac prout in ipsa civitati fit pro nunc et est fieri consuetum.

Eleccionem autem dictorum consulum et eorum assessoris ac dicti iudicis appellacionum faciatis et facere possitis vos soli consules dicte ville presentes seu futuri vel maior pars vestrum infra octo dies postquam privilegium ad manus vestras pervenerit, et deinde in vigilia festi beati Iohannis Baptiste et quolibet anno, et cum sic eos elegeritis presentabitis ipsos baiulo dicte ville vel eius locumtenenti in cuius posse iurabunt et iurare habeant ad sancta Dei quatuor evangelia, quod in dicto eorum officio bene et legaliter se habebunt ius et iusticiam omnibus tribuendo iuraque et regalias nostras conservando et manutenendo, et quod de rebus iudicatis salarium recipient si et pro ut per vos dictos consules et [281r] successores vestros fuerit ordinatum, quam ordinationem facere mutare et corrigere possitis et possint tociens quociens vobis et eis videbitur faciendum.

Et baiulus noster ville predicte qui est et erit pro tempore quociens per eosdem consules ac iudicem appellacionum requisitus fuerit, teneatur eis tradere unum duos aut plures sagiones, cum quo vel quibus citaciones, exequciones et alia facient que ipsis con-

sulibus et iudici appellacionum predictarum occurrerint in eorum officiis exercenda.

Mandantes per eandem gubernatori, comitatum Rossilionis et Ceritanie, ac baiulo dicte ville universisque et singulis officialibus et subditis nostris presentibus et futuris dictorumque officialium locatenentibus ad quos spectet, quatinus concessionem nostram huiusmodi vobis et successoribus vestris cunctis temporibus teneant et observent et faciant ab omnibus tenaciter observari, et ut presens nostra concessio maiori robore fulciatur, iuramus per dominum Deum et eius sancta quatuor evangelia manibus nostris corporaliter tacta, premissa omnia et singula tenere perpetuo et inviolabiliter observare et non contrafacere nec per aliquem contraferi permittere aliqua racione.

Quicumque autem ausu ductus temerario contra presentem nostram concessionem seu aliqua de superius expressatis facere vel venire presumpserit, iram et indignationem nostram ac penam mille morabatorum auri se noverit incursum, dampno et iniuria illatis primitus et plenarie restitutus.

In cuius rei testimonium presens privilegium fieri iussimus bulla nostra plumbea comunitum.

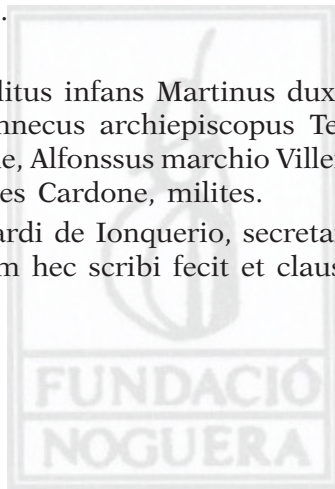
Datum in Montesono vicesima secunda die decembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo octavo, regnique nostri secundo.

Sig+num Iohannis, Dei gracia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Rex Iohannes.

Testes sunt inclitus infans Martinus dux Montisalbi, dicti domini regis frater, Ennecus archiepiscopus Terracone, Raymundus episcopus Barchinone, Alfonssus marchio Villene comes Rippacurcie et Denie, Hugo comes Cardone, milites.

Sig+num Bernardi de Ionquerio, secretarii dicti domini regis, qui mandato eiusdem hec scribi fecit et clausit.

300

[1388, desembre, 15]

Que·ls hòmens de prelats o de barons fora los comtats de Rosselló e de Cerdanya delinqüents sien guisats en la vila de Perpinyà e en los comtats de Rosselló e de Cerdanya. [281v]

Iohannes Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Dilecto et fidelibus nostris gubernatori comitatum Rossilionis et Ceritanie aliis quoque officialibus nostris infra ipsos comitatus constitutis et eorum locatenentibus presentibus et futuris. Salutem et dileccionem.

Quanta sit malicia plurimorum qui facinorosos infra nostri iurediccionem enormiter delinquentes in eorum locis et iurediccionibus sustinent et receptant et speluncas malorum hominum faciunt terras suas, nostro pensantes in animo, ac providere volentes quod illi tales dampna, scandala et pericula que nostris subditis imminere et eorum malicia et callida obstinata versucia presenti nostri provisione elusa res ipsa vice mutua compensetur, tenore presentis ordinamus et etiam de certa sciencia mandamus quod facinorosi seu delinquentes quicumque pro quibusvis criminibus, excessibus seu delictis qui infra ecclesiarum, comitum, baronum, militum, aut aliarum quarumvis personarum iurediccionem habentium terras, civitates, et loca, terminos ac territoria eorumdem, extra tamen comitatus predictos quecumque comiserint et perpetraverint quovis modo pro ipsis criminibus excessibus seu delictis per vos seu vestrum aliquem nullatenus capiantur, nec in personis vel bonis aliquatenus molestentur, quinymo sinatis eos dictos comitatus et loca iurediccionis nostre infra ipsorum comitatum, limites constituta intrare et exire cum ipsorum bonis salve pariter et secure, nullam eis molestiam seu iniuriam illaturi.

Mandantes vobis et singulis vestrum, sub pena duorum mille florenorum auri a bonis illius vestrum qui contrafecerit irremissibiliter habendorum et nostro erario applicandorum, ac sub nostre ire et indignacionis incursu, quatinus ordinacionem et edictum nostra huiusmodi que nos ex causis predictis duximus rationabiliter facienda, teneatis et observetis firmiter et ad ungem, nil in contrarium temptatum.

Datum sub nostro sigillo secreto in villa Montissoni, XV^a die decembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo octavo.

Rex Iohannes.

301

[1390, febrer, 16]

Que-ls officis de-l assessor de governador dels comtats e jutge de appels són incompatibles, e no-s poden regir per una persona mes per dues per capítol de cort. [282r]

Iohannes Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Dilectis et fidelibus universis et singulis officialibus nostris presentibus et futuris et locatentibus eorundem. Salutem et dilectionem.

Ad noticiam cuiuslibet vestrum defferimus quod in processu curie generalis per nos universis regnis et terris nostris dempto regno Sardinie in villa Montissoni ultimo celebrate inter aliquas supplicationes inibi contentas quod sequitur liquide demonstratur:

“Ítem, que la assessoria e iudicatura dels appels dels comtats de Rosselló e de Cerdanya, los quals té huy una sola persona, sia divisit en II bones personas, ço és que la una tinga la assessoria, l’altre la iudicatura dels appels.”

Uterius in dicto processu post supplicationes predictas hec continentur.

Quibus supplicationes per vicecancellarios suos et Sperantem in Deo Cardona fuerint concordate facit actum curie generalis.

Est tamen verum quod supplicationem inter proxime dictas contentam super assessoria et iudicatura appellacionum comitatum Rossilionis et Ceritanie factam, dominus rex supradictus inmediate ad in perpetuum concessit simpliciter faciens de illa actum curie generalis; vobis igitur ad supplicationem¹³⁰ Bernardi Aybrini, sindici ville Perpiniani, dicimus et mandamus de certa sciencia et expresse,

130. *Al marge dret*, Iste actus curie est in quodam [quin]terno papiero dicte curie Montissoni, in [libro] capitulorum curiarum consulatus [.....].

quatinus proxime dicta tenentes et observantes ad ungem contra ea non veniatis seu aliquem contravenire sinatis aliqua racione. Si iram nostram cupitis evitare.

Datum Barchinone sub nostro sigillo pendenti sexta decima die febroarii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo nagesimo, regnique nostri quarto.

Petrus ça Calm.

302

[1392, setembre, 7]

Confirmació, lausisme e aprovació feta per lo senyor rey en Johan, de tots los privilegis, uses e custumes de la vila de Perpinyà.

In Dei nomine.

Pateat universis, quod nos Iohannes Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Gratis et ex certa sciencia, per nos et omnes heredes et successores nostros, presentes et futuros, laudamus, approbamus et in omnibus confirmamus vobis fidelibus nostris Ermengaudo Martini, Ermengaudo Grimaudi burgensibus, et Francisco Castilionis legum doctor, sindicis actoribus et procuratoribus universitatis [282v] ville Perpiniani ad nos pro faciendo nobis fidelitatem nomine dicte universitatis idem nostri novi domini seu nove successionis pridem missis et etiam consulibus et probis hominibus ac universitati dicte ville et omnibus habitatoribus eiusdem ville ac vicarie et baiulie ipsius presentibus et futuris, in perpetuum, omnes libertates, franquitates, immunitates, privilegia, ademprivia et constituciones ac concessionibus factas et concessas vobis et antecessoribus vestris habitatoribus dicte ville et eius vicarie et baiulie et universitati eiusdem per illustres dominos reges Iacobum avum, Petrum abavum, Alphonsum patrum magnum, Iacobum proavum, Alfonsum avum et Petrum patrem nostros memorie recolende, ac per nos hactenus seu alios comites reges aut alios dominos antecessores nostros in regnis et comitatibus antedictis prout in instrumentis et privilegiis ac concessionibus inde factis plenius continetur.

Et etiam omnes consuetudines et usus dicte ville, prout omnibus et singulis supradictis ipsam villam et eius singulares ad dictarum vicarie et baiulie melius et plenius usi fuerunt et hodie utuntur.

Volentes, statuentes et etiam mandantes predicta omnia et singula perpetuo et inviolabiliter observari.

Mandantesque gubernatori generali, eiusque vices gerentibus, vicariis, baiulis, curiis, merinis, çalmendis, supraiunctariis, et aliis universis et singulis officialibus et subditis nostris presentibus et futuris, omnium civitatum, villarum et locorum terre et dominationis nostre, quod dictas libertates, franquitates et immunitates, privilegia, constitutiones, consuetudines, concessiones, ordinationes et usus quibus hactenus usi fuistis et utamini pro nunc teneant et observent et faciant ab omnibus perpetuo observari etiam et teneri.

Et ut predicta maiori gaudeant firmitate promittimus et iuramus vobis per dominum Deum et crucem domini nostri Ihesu Christi, ac eius sancta quatuor evangelia manibus nostris corporaliter tacta, quod predicta omnia et singula tenebimus, complebimus, et observabimus perpetuo et in aliquo non contraveniemus, sed teneri ac servari ab omnibus faciemus.

Quicumque autem de officialibus et subditis nostris qui contra predicta vel aliquod predictorum venerit, iram et indignationem nostram prius dampna passis in duplo plenarie restitutus, et penam mille morabatinorum auri sine ullo remedio se noverit incurrisse, ipsa tamen pena nostro erario aplicetur.

In cuius rei testimonium presentem cartam fieri iussimus sigillo magestatis inpendenti munitam.

Datum in mo[283r]nasterio sancti Cucuphatis Vallesii, septima die septembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo secundo, regnique nostri sexto.

Petrus Oltzina.

Signum + Iohannis Dei gracia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Rex Iohannes.

Testes sunt nobiles Petrus vicecomes de Villanova, Raymundus Alamanni de Cervilione, Hugo de Angularia camerlengi, Berengarius de Ortaffano, et Iacobus Castellani, milites, consilarii domini regis.

Sig+num mei Guillermi Gebelini, scriptoris iamdicti domini regis, qui de mandato eiusdem hec scripsi et cum raso et correcto in III. linea ubi corrigitur "pridem missis et etiam", et in V^a linea "mei mandati ubi raditur noviter" clausi.

303

[1393, desembre, 10]

Revocatòria d'alguna letra impetrada per lo procurador reyal, que·l batlle e altres officials li agessen respondre de la terça part dels emoluments de lurs corts.

Iohannes, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Dilecto et fidelibus gubernatori et procuratori regio comitatum Rossilionis et Ceritanie vel eorum locatentibus. Salutem et gratiam.

Pridem ad supplicationem ymmo verius importunitatem vestri dicti procuratoris regii quedam a nobis emanavit provisio seriei sequentis:

Nos Iohannes Dei gracia rex Aragonum et cetera.

Habita a rationali magistro curie nostre verissima informacione quod de emolumentis provenientius ad manus vicariorum, baiulorum et aliorum officialium comitatum Rossilionis et Ceritanie et curiarum illius adiacencium nostra curia quasi comodum aliquod non reportat, ymo eadem emolumenta iidem vicarii, baiuli et officiales penes se retinent et in usus proprios convertere non verentur; nos ideo volentes super istis indemnitati nostre curie providere et ut officium procuracionis regie dictorum comitatum quod est innumerabilibus oneribus et debitis oneratum aliquod fructuosum comodum senciatur ex emolumentis predictis, tenore presentis ex certa sciencia et deliberate volumus, statuimus, ordinamus, ac etiam providemus, quod amodo vicarii, baiuli, et alii officiales predicti presentes et futuri, de tercia parte omnium et singulorum emolumentorum, sdevenimentorum, [283v] et proventuum curiarum officiorum ipsis comissorum et comittendorum debeant et teneantur vobis, fideli nostro Petro Vitalis, procuratori regio et feudali in dictis comitatibus, de quatuor in quatuor menses ipsorum regiminis integre respondere, et dictam terciam partem tradere teneanturque iidem officiales computare vobiscum de et pro dictis emolumentis per eos receptis, videlicet quod compota per eos inde fienda teneantur singuli ipsorum vobis ostendere et mediante iuramento averare et vos illa examinare possitis recognoscere et videre premissaque per eosdem officiales servari ita volumus et adimpleri.

Mandantes de certa sciencia et expresse, sub pena mille florenorum auri de Aragonia dictis vicariis, baiulis, et officialibus, ac privacione officiorum eis comissorum et comittendorum, quatinus

requisiti per vos dictum procuratorem de quatuor in quatuor menses vobis tradant et respondeant de tercia parte dictorum emolumentorum quodque dictum compotum tradant et ostendant omni exceptione et contradiccione cessantibus.

Si vero predicti officiales provisionem et ordinationem huiusmodi adimplere renuerint serie huiusmodi ab eorum officiis tanquam vobis inobedientes eos suspendimus et amovemus.

Iniungentes gubernatori dictorum comitatuum ei quod licenciam plenissimam conferentes, quod amotis seu suspensis a dictis officiis predictis officialibus seu aliquo eorum isto casu ut dicta officia absque rectore non remaneant illa concedat personis de quorum fide, legalitate et industria, possit ad plenum confidi, quam concessionem durare volumus quousque de dictis officiis aliter duxerimus providendum.

In cuius rei testimonium hanc fieri et sigillo nostro iussimus comuniri.

Datum Dertuse, decima die novembris anno infrascripto.

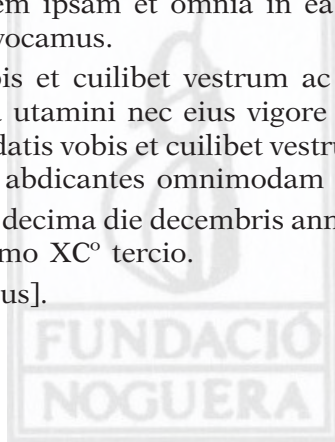
Andreas Salvatoris.

Et quia postea tam ad supplicationem nunciorum universitas ville Perpiniანი super hiis rei publice dicte ville versari pretendencium interesse quam aliter provisionem preinsertam resenseri et in nostro consilio diligenter examinari fecimus, et post dictam examinationem reperimus provisionem ipsam novitatem inducere, et tam dictis vicariis, baiulis et aliis officialibus quam diversis personis super dictis emolumentis, assignaciones habentibus quam etiam aliis diversis personis et diversis respectibus preiudicium subinferre, propterea provisionem ipsam et omnia in ea contenta huius serie de certa sciencia revocamus.

Mandantes vobis et cuilibet vestrum ac etiam inhibentes, ne provisione iam dicta utamini nec eius vigore super contentis in ea quomodolibet procedatis vobis et cuilibet vestrum ad cau[284r]telam faciendi contrarium abdicantes omnimodam potestatem.

Datum Dertuse decima die decembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo XC^o tercio.

Gar. can[cellarius].

304

[1393, novembre, 15]

Que tots fets comensats e comensadors sien remeses per lo governador et son assessor als jutges ordinaris del batlle, sagons los privilegis de la vila et l'ús e pràctica daquen saguits.

Iohannes Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Dilecto et fidelibus gubernatori¹³¹ comitatum Rossilionis et Ceritanie et eius assessori qui nunc sunt et pro tempore fuerint vel eorum locatenentibus et aliis officialibus et comissariis nostris ad quos spectet. Salutem et dilectionem.

Nuncii universitatis dicte ville Perpiniani in nostra nunc presentes curia nobis reverenter exposuerunt, quod licet ex antiquis privilegiis per predecessores nostros Aragonum et Maioricarum reges bone memorie concessis, et per nos iuramento medio confirmatis, de quibus nobis facta extitit prompta fides omnia negocia civilia et criminalia debeant in dicta villa et eius baiulia per baiulum dicte ville tantummodo fieri et eciam expediri.

Verumtamen vos seu vestrum aliqui negocia ipsa vel eorum aliqua sub colore mandatorum nostrorum et aliter per ordinarios, officiales, seu iudices fieri et expediri non sinitis, ymo de eis cognoscitis seu per alios delegatos vel subdelegatos inde cognosci facitis in dictorum privilegiorum lesionem et dicte universitatis eius singularium preiudicium non modicum et iacturam.

Quare supplicato nobis humiliter super hiis de opportuno iusticie remedio provideri, cum privilegia et beneficia principum esse debeant permansura vobis et vestrum cuilibet dicimus et districte precipiendo mandamus expresse, et de certa sciencia sub nostre ire et indignacionis incursu, ac pena quingentorum florenorum auri de Aragonia de bonis cuiuslibet vestrum contrafacientis, et quociens contra factum fuerit irremissibiliter habendorum et nostro applicandorum erario, quatinus omnia et singula negocia et facta civilia et criminalia inchoata seu inchoanda ad dictum baiulum seu iudices ordinarios, curie sue, ad quos iuxta formam privilegiorum predictorum et eorum usum et praticam ipsorum spectat cognicio, remittatis et aliter dicta privilegia et eorum usum et praticam in

131. *Al marge dret*, Vide de hoc in IIº, IIIº, XIIº, XXº, XXXXIº, CCºLVIIIº foliis presentis libri.

omnibus et per omnia observetis et observari ab omnibus faciatis quibusvis literis, provisionibus [284v] seu mandatis factis seu fiendis in contrarium sub quacumque forma vel expressione verborum quancumque derogatoriorum et forciorum, quas et que in quantum huic obvient revocamus et vacuamus viribus, obsistentibus nullo modo, nec obstante eciam si per officiales nostros quoscunque fuerit contrarium attemptatum, cum huiusmodi abusus privilegiis predictis preiudicare non valeat quovis modo.

Datum Dertuse quintadecima die novembris anno a Nativitate Domini millesimo CCC° nonagesimo tercio.

Gar. can[cellarius].

305

[1394, març, 1]

Que quant la ost de la vila va defora, lo governador ab conseil de cònsols fassa romandre en la dita vila aquels que li pererà deien romandre per garda de la dita vila con sia en frontera.

Iohannes Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Dilecto nostro gubernatori comitatum Rossilionis et Ceritanie qui nunc est et pro tempore fuerit vel eius locumtenenti. Salutem et dilectionem.

Sicut pro parte fidelium nostrorum consulum et proborum hominum dicte ville Perpiniani, accepimus dum contingit exercitum dicte ville mandato nostro vel aliter ab ea extrahi quavis ratione seu causa ipsa villa Perpiniani, que in frontaria constituta est, in magno remanet periculo cum si quod absit casus occurreret ut faciliter posset ab inimicorum insultibus deffectu pugnancium non valeret comode se tueri.

Volentes igitur honori et comodo nostris in salvacione dicte ville que intra aliqua loca nostri domini per Dei gratiam notabilis est et insignis, et a cuius salvacione comitatum Rossilionis et Ceritanie et etiam pro maiori parte principatus Cathalonie dependet debite providere, tam ex officio quam ad supplicationem humilem dictorum consulum et proborum hominum vobis dicimus et districte precipiendo mandamus expresse et de certa sciencia, quatinus cum contigerit exercitum dicte ville ab ea quavis ratione seu causa extrahi, si et quando vobis videbitur faciendum qualitate occurrentis temporis circumspecta.

De quaquidem qualitate cum consulibus dicte ville habeatis colloquium ut iuxta ipsarum qualitatem de numero personarum que dictam villam possint deffendere valeatis certifficari plenius super eiusdem ville deffensione et custodia taliter providere curetis, quod villa ipsa in tuto sit posita ut si casus sinister occurreret debita remaneat defensione munita.

Datum Valencie prima die marcii anno a Nativitate [285r] Domini millesimo trecentesimo nonagesimo quarto.

Guillermus de Vallesicca.

306

[1394, març, 1]

Que·l maestre e alcayts de la Secca de Perpinyà no pugen pendre degun en moneder de la dita Secca tro que los qui hi són ja admeses dien reduïts al nombre de XXX, e pus no n·i pugen resebre degun, si no aquells qui per cés o decés d'alcun del dit nombre de XXX ne haurien cartes. E que fassen anar a Mallorca per cuny al Secca de Mallorca, aquells dels dits moneders que·ls perrà hi sien necessaris.

Iohannes Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie. Ffidelibus nostris magistro et alcaldis monetarie secce ville Perpini·ani qui nunc sunt et pro tempore fuerint vel eorum locatenentibus. Salutem et gratiam.

Ex aliquibus iustis causis et rationabilibus que ad hoc nos et merito induxerunt volumus et vobis dicimus et mandamus de certa sciencia et expresse, sub nostre ire et indignationis incur·su, quatinus si de cetero contigerit nos ad importunitatem quor·umvis vel alias recipere aliquos in monetarios dicte secce velut recipiantur percipere ipsos in moneta nos nullatenus admittatis, nec ut admittantur aliquatenus permittatis quousque iam admissi et in vim privilegiorum dicte secce concessorum absque aliquo nostro speciali vel generali mandato admittendi in monetarios reducti fuerint ad numerum triginta, quos cudicione monete que in dicta secca cuditur seu cudetur plene sufficere arbitramur, et tunc vigore cartarum seu literarum aut mandatorum nostrorum solum admittatis illos qui per cessum vel decessum aliquorum ex dictis triginta in monetarios dicte secce per vos sine alieni iuris

preiudicio recepti fuerint, sic quod ex tunc dicti monetarii triginta numerum non excedant.

Nos enim quascunque ad missiones aliter seu contra formam presentem in vim cartarum seu litterarum nostrarum fiendas de aliquibus personis in monetarios dicte secce, ac omnes cartas et litteras que pro inde a nostra curia emanabunt nunc pro tunc de certa sciencia revocamus omnesque in monetarios dicte secce aliter admittendos pro non monetariis eiusdem secce haberi volumus et teneri.

Ceterum cum in civitate Maioricarum in qua ad presens monetam cudi facimus sit defectus operatorium et aliorum monetariorum cudi[285v]cioni dicte monete necessariorum; nosque velimus omnino nisi tamen dicta privilegia monetariis dicte secce Perpiniensi concessa hoc prohibeant quod omnes monetarii dicte secce qui dictis gaudent et gaudere possint privilegiis et tudicioni monete que ad presens in ipsa villa cuditur non sunt necessarii, vadant confestim ad dictam civitatem Maioricarum circa cudicionem monete que ibi pro nunc sit assidue vaccatum, vobis dicimus et mandamus expresse et de certa sciencia, quatinus nisi dicta privilegia ut predicatur vel aliud iustem quod per eos allegetur, hoc prohibeant omnes illos ex dictis monetariis predictae secce Perpiniensi qui cudicioni monete que pro nunc ibi cuditur non sunt necessarii, compellatis pertinere viribus accedendum ad dictam civitatem Maioricarum pro cudendo monetam que ibidem nunc cuditur una cum aliis monetariis ibi dictam monetam cudentibus certum ad hoc eis terminum prefigendo.

Et certifficetis eosdem monetarios quod si termino per vos eis assignando ad dictam civitatem Maioricarum racione predicta non accesserint, nos contra eos procedemus seu procedi faciemus tanquam nostrorum mandatorum contemptores rigide iusticia mediante.

Et ubi forsan vobis videbitur mandatis nostris huiusmodi, iam dicta privilegia dicte secce concessa vel aliud iustum obsistere, nos de hiis per vestras literas quocunque more sublato dispendio informetis, mittendo nobis copiam dictorum privilegiorum et quorumcumque motivorumque super hiis habueritis ut eis visis et recognitis videre possimus, quo super hiis per iusticiam sit faciendum.

Datum Valencie primo die marcii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo quarto.

Guillelmus de Vallesicca.

307

[1394, novembre, 20]

Que per deguns deutes que la universitat de la vila de Perpenyà deguts al senyor rey, per rahó de demandes o per qualque altra rahó, no-s pucha fer executió ni penyorer en deguns béns ne persones dels singulars de la dita vila fora la dita vila e térmens d'aquella.

Nos Iohannes Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Vexationes omnimodas que per subscriptis universitati et singularibus personis ville Perpiniani inferri possent per quosvis officiales aut comissarios nostros aut successorum nostrorum tollere, ipsasque universitatem et singulares personas predictae ville Perpiniani [286r] quas nostris beneplacitis satis promptas, hucusque reperiimus opportunis in hac parte favoribus prosequi cupientes, tenore presentis carte nostre seu privilegii cunctis temporibus duraturi, per nos et omnes heredes et successores nostros supplicante inde nobis humiliter fidei nostro Bernardo Eybrini burgensi dicte ville Perpiniani nuncio per vos fideles nostros consules et probos homines dicte ville noviter ad nos missos, habitoque super hiis prius maturo et digesto consilio, statuimus et ordinamus ac vobis dictis consulibus et probis hominibus ac universitati et singularibus personis dicte ville Perpiniani presentibus et futuris, per privilegium speciale concedimus quod de cetero per nos vel successores nostros vel etiam per quosvis officiales aut comissarios nostros aut eorum ordinarios vel delegatos aut subdelegatos pro aliquibus debitis seu peccunie quantitibus in quibus predicta universitas nobis vel dictis nostris successoribus teneretur vel teneri diceretur tam ratione demandarum quas ipsi universitati qualitercumque et quavis causa faceremus, aut successores nostri facerent, aut per alios fieri mandaremus aut mandarent quam alia quavis ratione seu causa non possit fieri ullis unquam temporibus in aliquibus rebus, mercibus, aut bonis cuiusvis graciis seu spei fuerint singularium personarum dicte ville Perpiniani vel in ea domiciliatarum aut aliter habitantium, aliqualis exsequitio extra dictam villam Perpiniani et eius terminos, nec res, merces, aut bona ipsa valeant extra dictam villam vel eius terminos pro inde pignorari aut marchari nec aliquatenus impediri, quinymo iamdicta exsequitio ubi per iusticiam nobis aut dictis nostris successoribus posse fieri videatur habeat omnino fieri intus dictam villam seu eius terminos, et in

bonis dicte universitatis ubilibet in quibus bonis universitatis bona singularium comprehendere nolumus ullomodo.

Nos enim ad cautelam nunc pro tunc decernimus irritum et inane quicquid per nos vel successores vel officiales aut commissarios nostros in contrarium per oblivionem importunitatem aut aliter de certa sciencia fieret, vel verbo aut scriptis fieri quomodolibet mandaretur.

Mandantes per eandem expresse et de certa sciencia gubernatori nostro generali nec non universis et singulis gubernatoribus, alguaziribus, vicariis, baiulis ac aliis officialibus nostris et successorum nostrorum presentibus et futuris, eorumque locatentibus, quatinus presens nostrum privilegium et omnia et singula in eo contenta, predictae universitati et eius [286v] singularibus perpetuo firmiter teneant et observent, ac teneri et observari faciant et non contrave- niant nec aliquem contravenire permittant aliqua ratione seu causa eis et cuilibet eorum faciendi contrarium potestatem omnimodam penitus abdicantes.

Quicumque autem ausu ductus temerario contra nostrum presens privilegium vel aliqua de superius expressatis facere vel venire presumpserit, iram et indignationem nostram ac penam mille florenorum auri de Aragonia nostro erario pro medietate, et dicte universitati pro altera medietate applicanda se noverit absque aliquo remedio incursum, dampno et iniuria illatis primitus et plenarie restitutus.

Pro huiusmodi vero privilegio ab ipsa universitati habuimus mille quadringentos florenos auri de Aragonia, qui fideli consilia- rio et thesaurario nostro Iuliano Garrius mandato fuerunt realiter exsoluti.

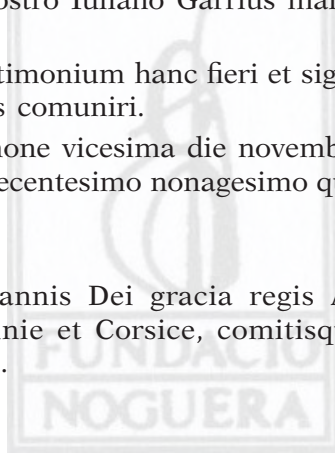
In cuius rei testimonium hanc fieri et sigillo magestatis nostre impendenti iussimus comuniri.

Datum Barchinone vicesima die novembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo quarto, regnique nostri octavo.

Vidit.

Signum + Iohannis Dei gracia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Ros- silionis et Ceritanie.

Rex Iohannes.

Testes sunt, Ennecus archiepiscopus Terrachone, Geraldus episcopus Ilerdensis, Raimundus episcopus Barchinone, Iaufridus de Ruppebertino, et Petrus Latronis de Villanova vicecomitis.

Sig+num mei Bonanati Egidii, predicti domini regis scriptori qui de eius mandato hec scribi feci et clausi, cum raso et correcto in lineis III^a «et probos homines dicte ville noviter ad nos missos habitoque super hiis prius maturo et digesto consilio»; et V^a «non possit fieri ullis». Et sexta «villam Perpiniani et eius terminos», et VII^a «intus dictam villam seu eius terminos et in bonis dicte universitatis ubilibet in quibus bonis universitatis bona singularium comprehendi nolumus». Et alibi in eadem importunitatem aut aliter de certa sciencia fuerit vel verbo”.

308

[1394, novembre, 20]

Que·l veguer de Rosselló e de Vallespir, e·l batlle de la vila de Perpenyà e sots batlle e lurs lochs tenents puguen intrar en lo castell real de la dita vila, e en les lices d'aquel per pendre e menar-se'n los crimosos et obligats a deutes que·y trobaran per fer correctió et iustícia de aquells segons los pertanyia. E que·l castellà et sirvents del dit castell no·ls ho [287r] puschan vedar. E si serà debat entre le dit castellà e·ls dits officers sobre lo nombre d'aquells qui acompanyan los dits officers intrarien ab els en lo dit castell, que fossen trop en nombre lo governador o son lochtenent sia conexedor e declarador del dit nombre.

Nos Iohannes Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie, tam expositione humili facta nobis reverenter pro parte consulum et proborum hominum ville Perpiniani quam aliter fama refferentur publica intellecto castellanum castris dicte ville Perpiniani et clientes sive serventes quos dictus castellanus tenent in dicto castro pro eius custodia et tuitione ab aliquibus citra temporibus receptare in castro ipso et eius liciis malefactores seu crimosos, aut de criminibus delatos, et etiam personas alias cum eorum bonis pro debitis ad captionem personarum seu distractionem bonorum suorum aut aliter ex contractibus seu actibus iudicialibus obligatas ipsosque malefactores seu crimosos aut de criminibus delatos et

personas alias nostris officialis ad quos hoc expectat iure ordinario volentibus contra personas et bona eorum, sic in dicto castro seu eius licii receptorum procedere iusticia mediante deffendere affirmantes officiales ipsos non posse nec debere castrum ipsum cuius custodia ipsi castellano comissa est, nec eius licii intrare nec de aliquibus criminosis aut personis aliis vel bonis eorum in castro ipso seu in eius licii existentibus civiliter vel criminaliter cognoscere nec inde se intromittere ullo modo.

Tenore presentis volentes circa hec debitis providere quia dictum castrum et quodvis aliud nostrum fortalitium seu habitatio pocius criminosis seu delinquentibus terrorem debent infligere quam refugium seu punitionis exemptionem prestare, habito super hiis primitus maturo et digesto consilio, providemus, ordinamus et statuimus quod de cetero vicariis Rossilionis et Vallispirii, ac baiulis et subbaiulus dicte ville Perpiniani qui nunc sunt et pro tempore fuerint vel eorum locatenentibus prout ad uniuscuiusque ipsorum officium iure ordinario hoc spectet quancumque et quocienscunque contigerit aliquos malefactores seu criminosos aut de criminibus inculpatis, seu qui penas aliquas inciderint vel personas alias cum eorum bonis [287v] vel suis pro debitis ad captionem personarum vel distractionem bonorum aut aliter ex contractibus seu actibus iudicialibus obligatas cuiuscunque fuerunt status, sexus, legis et condicionis infra dictum castrum seu eius licias receptari possint et debeant associari decenter, iuxta qualitatem et conditionem personarum contra quas et qualitatem criminum seu causarum pro quibus procedere voluerint intrare dictum castrum et eius licias et in eis quoscumque malefactores seu criminosos aut de criminibus inculpatis si qui penas alias inciderint vel personas alias ad persone captionem quomodolibet obligatas capere et secum ducere ad consimiles apprehensiones et procedimenta facere quibuscumque impedimentis et contradictionibus dictorum castellani et clientum sublatis et cessantibus et omnibus literis provisionibus seu mandatis contrariis per dictum castellanum vel quosvis alios a nobis seu quibusvis aliis obtentis seu obtinendis sub quacumque forma vel expressione verborum quantumcumque derogatoriorum et forciorum quas in quantum hinc obvient, revocamus et viribus vacuumus obsistentibus nullo modo.

Si vero super numero personarum associantium dictos officiales predictum castrum dictis de causis intrantes seu intrare volentes fuerit inter dictos officiales, ex una parte, et dictos castellanum vel

eius locumtenentis, ex altera, discordia seu alteratio et super ipsa alteratione non poterunt concordare, tali casu gubernator comitatum Rossilionis et Ceritanie vel eius locumtenentis super dicto numero arbitretur quod sibi videbitur faciendum.

Mandantes per eandem expresse et de certa sciencia dictis gubernatori, vicario et baiulo, ac subbaiulo prout ad ipsorum cuiuslibet spectabit officium eorumque locatenentibus, ac dictis castellano et clientibus presentibus et futuris, sub nostre ire et indignationis incursu penaque mille florenorum auri vice qualibet qua contrafactum fuerit nostro erario applicandorum ac privatione sibi commissorum officiorum, quatinus ordinationem, provisionem, et statutum nostri huiusmodi et alia omnia et singula suprascripta firmiter teneant et observent ac teneri et observari faciant, et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua ratione seu causa, eis et eorum cuilibet ad cautelam faciendi contrarium abdicantes omnimodam potestatem.

Pro huiusmodi vero provisione ordinatione et statuto habuimus ab universitate dicte ville quingentos florenos auri de Aragonia, qui fidei con[288r]siliario et thesaurario nostro Iuliano Garrius fuerunt realiter exsoluti.

In cuius rei testimonium hanc fieri et sigillo nostro pendenti iussimus comuniri.

Datum Barchinone vicesima die novembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo quarto, regnique nostri octavo.

Vidit. Sperendeus.

Rex Iohannes.

[1394, novembre, 20]

Los jutges de les injúries poden procehir contra qualsevol acordats en les armades reals, non contrastant lur acordament ne guisatge ne alonguer que aguessen per rahó del dit acordament.

Nos Iohannes Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Intellecto expositione humili fidelis nostri Bernardi Eybrini burgensi ville Perpiniani, per vos fideles nostros consules et probos

homines dicte ville Perpiniani pro hiis et aliis noviter ad nos missi sepe in dicta villa contingere, quod cum vicarius Rossilionis et Vallispirii et baiulus dicte ville Perpiniani et eorum locatenentibus et vos dicti consules ad quos omnes ex privilegiis universitati dicte ville concessis hoc spectat velitis, ad instanciam alicuius singularis persone seu aliquarum singularium personarum domiciliatorum seu habitantium in dicta villa iniuriatarum aut dampnificatarum vel iniurias aut dampnificatas se dicencium procedere iuxta formam dictorum privilegiorum et praticam inde secutam contra illatores dictarum iniuriarum et dampnorum extra ipsam villam domiciliatos dubitatis processus ipsos posse continuare et proficere obstantibus acordamentis et guidaticis sub diversis coloribus a nobis seu aliis inde potestatem habentibus per iniuriantes seu dampnificantes obtentis.

Unde sequitur quod de predictis iniuriis et dampnorum illationibus nulla sit punitio nec iusticia parti iniuriato redditur et malefactoribus prestatur audatio delinquendi.

Et supplicato nobis humiliter per dictum nuncium super hiis congruum et opportunum remedium adhiberi, tenore presentis privilegii cunctis temporibus duraturi, hanc supplicationem benigne suscipientes et universitatis et singularium dicte ville quos ad succurrendum liberaliter nostris necessitatibus satis promptos huc usque reperimus opportunitatibus locum dare ut convenit cupientes. Habito super hiis maturo et digesto consilio, per nos et omnes heredes et successores nostros providemus, ordinamus et statuimus, ac vobis dictis consulibus et probis hominibus presentibus et futuris in perpetuum concedimus quod quandocumque et quocienscunque contigerit aliquem seu aliquos acordari in aliquibus armatis nostris vel successorum nostrorum aut quorumcumque aliorum et pretextu ipsorum acordamentorum aut aliter quavis causa guidari generaliter vel specialiter ipsosque sic acordatos et guidatos post acordamenta et guidatica ipsa facere vel inferre aliquibus hominibus seu mulieribus in dicta villa domiciliatis seu habitantibus aliquam iniuriam sive dampnum, vel si contigerit aliquem seu aliquos prefatis hominibus seu mulieribus domiciliatis seu habitantibus in dicta villa facere seu inferre iniuriam sive dampnum, de quibus iniuria seu dampnis predictus iniuriatus vel dampnificatus coram dictis vicario et baiulo ac vobis dictis consulibus ut in hoc vigore dictorum privilegiorum iudicis querimoniam exposuerit petens per vos vigore dictorum privilegiorum contra iniuriantem vel dampnificantem seu

iniuriantes aut dampnificantes procedi, et post expositionem talis querimonie ac citationem seu monitionem inde per dictos iudices factam iniuriatis seu dampnificatis, iniuriantes seu dampnificantes predicti iam ut predicatur citatione seu monitione preventi se acorderint et pretextu ipsorum acordamentorum vel aliter a nobis seu aliquibus ius aliis inde potestatem habentibus guidaticum seu guidatica generaliter vel specialiter obtinuerint utrique dictorum casuum predicti vicarius et baiulus vel eorum locatenentibus ac vos dicti consules presentes et futuri ad instantiam dictorum iniuriatorum seu dampna passorum contra dictos iniuriantes aut dampna infferentes procedatis et procedere possitis licite impune iuxta formam et mentem privilegiorum ipsorum et praticam eorum observatam hucusque predictis acordamentis et guidaticis que dictis acordatis seu guidatis iniuriantibus seu dampnificantibus in dictis casibus vel eorum altero suffragari nolumus obsistentibus nullomodo.

Mandantes per eandem expresse et de certa scientia gubernatori nostro generali, nec non gubernatori comitatum Rossilionis et Ceritanie, admirato, vice admiratis, capitaneis et conestabulis ac dictis vicario Rossilionis et Vallispirii ac baiulo dicte ville Perpiniani, ceterisque universis et singulis officialibus nostris presentibus et [289r] futuris, ad quos spectet vel eorum locatenentibus, quatinus nostrum presens privilegium et omnia et singula in eo contenta firmiter teneant et observent, ac teneri et observari faciant, et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua ratione seu causa eis et eorum cuilibet faciendi contrarium potestatem omnimodam penitus abdicantes.

Quicumque autem ausu ductus temerario contra presens nostrum privilegium vel aliqua de superius expressatis facere vel venire presumpserit, iram et indignationem nostram ac penam mille florenorum auri de Aragonia nostro erario pro medietate et dicte universitati pro altera medietate applicandorum, se noverit absque aliquo remedio incursum dampno et iniuria illatis primitus et plenarie restitutus.

Pro huiusmodi vero privilegio ab ipsa universitate habuimus mille quadringentos florenos auri de Aragonia qui fidei consiliario et thesaurario nostro Iuliano Garrius nostri mandato fuerunt realiter exsoluti.

In cuius rei testimonium hanc fieri et sigillo magestatis nostre impendenti iussimus comuniri.

Datum Barchinone vicesima die novembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo quarto, regnique nostri octavo.

Vidit Sperandei.

Sig+num Iohannis Dei gracia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Rex Iohannes.

Testes sunt Ennecum archiepiscopus Terracone, Raymundus Barchinonensis, Geraldus Ilerdensis episcopi, Iaufridus de Ruppertino et Petrus Latronis de Villa Nova, vicecomites.

Sig+num mei Bonanati Egidii, predicti domini regis scriptoris, qui de eius mandato hec scribi feci et clausi cum raso et correcto in lineis quarta "utis", et in VIII "et orum aut aliter quavis causa guidari. Et alibi in eadem ipsosque sic acordatis". Et XIII^a "vel eorum".

310

[1393, juliol, 26]

Diffinitió general que sennyor rey en Johan ha feta a la universitat de la vila de Perpenyà, e a tots los singulars de aquella, on que sien et stiguen de totes coses civils e criminals entro al XXVI^{en} die del mes de juliol de l aym mill CCC naurante-tres. Exceptat del feyt del Caill. Et exceptat bares, traýdors e altres qui d'aytals coses són constumats exceptar. [289v]

Nos Iohannes Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Erga illos se debet pocius liberalem excellencia regia exhibere quos in suis necessitatibus prompta semper affectione sibi reperierit succurrisse ad memoriam igitur reducentes grandia et accepta subsidia per vos fideles nostros consules, probos homines et universitatem ville Perpiniani, serenissimo domino genitori nostro bone memorie et nobis diversimode prestita et signanter liberale subsidium nobis per vos seu fideles nostros Bernardum Eybrini et Ermengaldum Grimaudi burgensi dicte ville ut nuncios vestros pro hiis et aliis ad nos missos gratanter oblatum pretextu felicis viagii quod in manu potenti cum ingenti classe gentiumque armorum multitudine copi-

osa ad insulam nostram Sardinie per brancham Lehonis de Auria et Alionorem de Arborea eius consortem, ac Marianum de Arborea eorum filium, pluresque alios vassallos nostros eorum complices et sequaces nobis rebelles pro maiore parte proditore occupatam in presenciarum facere personaliter intendimus Deo duce dignum profecto censemus ut vos et dictam universitatem Perpiniani et eius singulares specialibus graciis et favoribus prosequamur.

Hac igitur consideratione inducti et ad dictorum vestrorum nunciorum supplicationem per humilem, tenore presentis carte nostre firmiter et perpetuo valiture absolvimus, diffinimus, remittimus et relaxamus ac etiam perdonamus vobis dictis consulibus et probis hominibus et universitati et officiis ac collegiis singularibusque personis dicte ville ac omnibus eius habitatoribus ibi vel alibi degentibus cuiusvis sexus, status, vel conditionis existant, omnes actiones, questiones, petitiones et demandas omnesque penas civiles et criminales, corporales, peccuniarias ac mixtas, et quasvis alias quantumcumque graves, graviores vel gravissimas quas nos vel quivis officiales aut comissarii nostri quamcunque potestate suffulti possemus aut possent contra vos dictos consules, probos homines et universitatem officia, collegia et singulares dicte ville et sue contributionis in ea vel alibi degentes cuiusvis gradus, status, preheminencie, sexus vel conditionis existant facere, proponere, [290r] infligere seu monere aut quomodolibet intemptare in iudicio vel extra iudicium universaliter vel particulariter pretextu vel occasione quorumcumque criminum, excessuum et delictorum quantumcumque gravium et enormium et quarumcumque culparum negligenciarum, contumastiarum, congregationum, collegiorum, parlamentorum, adunationum per ipsa collegia, officia, aut ipsorum collegiorum vel officiorum singulares super quibuscunque causis, tractatibus aut negociis etiam forte illicitis sine nostri aut officialium nostrorum scitu vel licencia vel ultra nostram et eorum concessionem vel licenciam quoquomodo factorum ac penarum peccuniarum caloniarum et calumpniarum per vos aut dictam universitatem vel eius aut sue contributionis aliquos singulares aut collegia vel officia ipsius universitatis qualitercumque perpetratorum aut comissarum seu de quibus in genere vel in specie delati, accusati, denunciati seu inculpati fuerint aut defferri potuerint sive possint usque in presentem diem, etiam si dicta crimina excessus et delicta perpetrata vel dicte culpe negligencie, contumacie, pene peccuniarie et calupnie comisse fuerint tenendo vel regendo quavis officia iuredictionalia aut alia et sive super ipsis omnibus vel aliquibus ex is lis vel lites,

petitiones aut demande, in iudicio vel extra iudicium ducti fuerint, et ad huc pendeant vel ducantur sive non, et sive una due vel tres sentencie super eis late fuerint sive non, dum modo nondum extiterint plene exsequionem deducte et sive pro ipsis iam fuerint capta pignora vel bona ad substandum, data et etiam vendita sive non dum tamen per nos aut officiales nostros realis solutio non fuerit iam recepta et sive de predictis vel aliquibus eorum inquisitum fuerit aut processus aliquis denunciationis vel accusationis civilis vel criminalis aut quivis alius factus seu inceptus fuerint sive non, et sive ipsa crimina certa fuerint seu incerta et occulta vel manifesta scita vel ignorata, et sive dicte pene peccuniarie taxate fuerint vel arbitrarie aut pene terciorum que iuxta privilegia et ordinationes regias curiarum dicte ville nobis vel nostro fisco applicari debent vel possint ex calumpnia actoris vel rei in iudicio subcumbentis, et sive pene ipse convencionales aut in quibusvis compromissis dictis aut sentenciis arbitratorum vel amicabilium compositorum, aut in quibusvis transactionibus vel [290v] quibusvis aliis contractibus aut pactis apositis et in totum vel in partem nobis aut fisco nostro vel quibusvis officialibus nostris aplicatis vel adquisitis fuerint sive non.

Itaque sive in predictis criminibus, excessibus seu delictis, vos vel alique vestrum aut dicta universitas vel eius aut sue contributionis collegia, officia, vel aliqui singulares eiusdem in dicta villa vel alibi habitantes culpabiles dolosi, negligentis aut delinquentes fueritis vel fuerint universaliter aut particulariter sive non.

Et sive dictas culpas, negligentias, contumastias, congregationes, adunationes illicitas et vel alia supradicta penas peccuniarias et calumpnias comiseritis vel comiserint sive non de cetero non possitis nec possint generaliter vel specialiter aut singulariter per nos aut quosvis officiales aut comissarios nostros pro inde capi, detineri, arrestari, conveniri, impeti, molestari aut in iudicium trahi nec etiam pena aliqua condempnari. Quinymo sitis et sint a predictis omnibus et singulis cum bonis vestris et eorum ac cuiuslibet vestri et ipsorum quitii, liberi et immunes penitusque ac perpetuo absoluti.

Vobis tamen ac ipsis facientibus coram vestro et eorum ordinario quibuscunque personis privatis aut partibus de vobis aut eis universaliter aut particulariter querelantibus civiliter dum taxat iusticie complementum.

Ad huiusmodi vero generali remissione, absolute et diffinitione excipimus et pro exceptis haberi volumus tantummodo proditores, bausatores, hereticos et sodomitas ac fabricatores false monete, et

qui contra personas nostri aut nostre carissime consortis vel filiorum aut filiarum nostrorum dum taxat lese magestatis crimina comiserint et omnes illos etiam qui in avolutis seu concitationibus aut sedicionibus popularibus depredacionibus vocibus et aliis gravibus criminibus dudum contra iudeos vestri domini sequitis interfuerint ac eis dederint operam seu iuvamen.

Declarantes omnia et singula crimina, excessus, delicta, culpas, negligencias aut contumastias et alia supradicta et quevis cetera que dici scribi presumi vel excogitari possint quantumcumque gravia, graviora et gravissima vel enormia fuerint exceptis dum taxat superius exceptatis, esto quod ipsis essent maiora vel paria que per vos vel aliquem vestrum aut per dictam universitatem vel predicta collegia vel officia seu eius aut sue contributionis aliquos singulares [291r] usque in diem presentem qualitercumque comissa vel perpetrata fuerint aut de quibus universaliter vel particulariter aut generaliter vel specialiter inculpati delati acusati seu denunciati fueritis aut fuerint aut denunciari vel inculpari possint aut potuerint quomodolibet usquequaque sub presenti nostra remissione et diffinitione debere intelligi ac etiam comprehendi. Sic quod inde solummodo exceptis superius excipiantur et pro exceptis abinde tantummodo habeantur.

Nos eum ex uberiori dono graciae de nostre regie plenitudine potestatis tollimus et abolemus omnem infamiam seu infamie notam quam collegia, officia vel singulares aliqui dicte universitatis cuiusvis status, gradus, conditionis aut sexus, pretextu quorumcumque excessuum criminum seu delictorum. Exceptis tamen exceptatis superius quomodolibet incurrerint et eos et quemlibet eorum restituimus fame pristinae et habilitamus et aptos facimus ad omnes gradus et honores ad quos ante comissionem seu perpetrationem dictorum criminum, excessuum et delictorum aut culparum seu negligenciarum et aliorum omnium que supra remittimus poterant quomodolibet respirare ipsos et qualibet eorum quo ad premissa omnia et singula novos homines innocentia claros puritate prefatos et ab omnibus aliis viciis quam supra, exceptis penis in quam et culpis que veniant aut venire possint nostre magestatis imperio vel humano iudicio punienda prorsus et penitus segregatos de certa sciencia facientes.

Et mandantes per eandem gubernatori nostro generali, nec non gubernatori comitatum Rossilionis et Ceritanie, vicario Rossilionis et Vallispirii ac baiulo dicte ville Perpiniani eorumque iudicibus seu assessoribus ac ceteris officialibus et commissariis nostris presenti-

bus et futuris ad quos spectet vel spectare possit et locatenentibus eorundem de certa sciencia et expresse pro prima et secunda iusionibus. Et sub nostre ire et indignationis incurso ac pena mille florenorum auri nostro erario irremissibiliter aplicandorum, quatinus remissionem, absolutionem et diffinitionem et gratiam huiusmodi, ac alia omnia et singula suprascripta firmiter teneant et observent perpetuo ac teneri et observari faciant, et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua ratione vel causa.

Quinymo quascumque securitates, manuleutas et obligationes personarum iuramenta et homagia, aut quasvis emparas aut sequestrationes, descriptiones, vel annotationes bonorum, necnon quecumque bannimenta aut quevis alia [291v] enantamenta vel processus contra vos vel aliquem vestrum aut dictam universitatem, collegia vel officia, aut eius vel eorum et sue contributionis singulares premissorum occasione factos, factas et facta cancellent, deleant et annullent sola presentis ostensione. Et pro annullatis, cancellatis et delatis habeant que et nos huius serie nichilominus cancellamus, delemus ac etiam annullamus irritum et inane, decernentes penitus ad cautelam quitquid a quoqua quavis auctoritate scienter vel ignoranter, directe vel indirecte, in premissorum vel alicuius eorum contrarium contigerit quomodolibet attemptari.

In cuius rei testimonium hanc fieri et sigillo nostro impendenti iussimus comuniri.

Datum Emposte vicesima sexta die iulii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo tercio, regnique nostri septimo.

Guillelmus Vallesicca.

Rex Iohannes.

[1394, novembre, 12]

Que-ls officials reals forcen los prelats, barons e altres habents castells, viles e lochs en Rosselló e Vallespir, a cancel·lar les obligacions que haien fetes fer a lurs hòmens, sots certes penes, que no·s gosen fer hòmens reals ne iurar la habitació de la vila de Perpenyà. E si-ls dits hòmens fahents-se hòmens reals o habitants de la dita vila eren encorreguts en les dites penes, que sia feta exsequió contra aquells.

Iohannes Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Nobili et dilecto consiliario nostro Gilaberto de Crudiliis, militi, gubernatori comitatum Rossilionis et Ceritanie, vicario Rossilionis et Vallispirii ac baiulo ville Perpiniani qui nunc sunt et pro tempore fuerint vel eorum locatenentibus ac aliis officialibus nostris ad quos spectet. Salutem et dilectionem.

Sicut accepimus aliqui prelati, barones, milites, et alii habentes castra, loca, seu homines aliquos in terra Rossilionis et Vallispirii, dictos homines in quibus habent iurisdictionem quandoque capiunt et in eorum carceribus detendunt imponendo eis crimina vel defectus ad hoc ut inducant eos metu dictorum carcerum seu aliter minus terroribus aut suasionibus ne se faciant homines nostros, nec iurent stagium seu habitationem dicte ville Perpiniani, et de facto tam infra dictos carceres quam [292r] extra inducunt ipsos modis illicitis ad promittendum, et sub certis penis eis obligandum ne se homines nostros faciant nec dictam habitationem iurent nec aliter eorum iuredicciones exeant quovis modo.

Unde contingit quod si dicti homines sic de facto ut predicatur obligati contrarium faciant vos seu aliqui vestrum instantis dictis prelati, baronibus, militibus, aut aliis castra, loca, seu homines habentibus aut eorum procuratoribus declaratis ipsos homines incidisse in dictas penas, adiudicando eas dictis olim eorum dominis, et pro ipsis penis contra homines ipsos exsequutiones faciendo, et aliter eos hac de causa multimode aggravando, quod si veritatis nitatur ne dum contra ius naturale quo omnes homines in hiis liberum habent arbitrium, ymo contra iura et constitutiones Cathalonie generales, nec non contra regalias nostras et rem publicam dicti comitatus Rossilionis cernitur proculdubio redundare.

Quamobrem super hiis debitis providere, ac dictis versuciis et temeritatibus obviare, volentes vobis et vestrum cuilibet dicimus et districte precipiendo mandamus expresse et de certa sciencia, sub nostre ire et indignationis incursu ac pena mille florenorum auri nostro erario irremissibiliter aplicandorum, quatinus preture viribus compellatis omnes et singulos prelatos, barones, milites, et alios habentes castra, loca, seu homines in terra Rossilionis et Vallispirii qui per aliquos homines infra eorum castra seu loca domiciliatos vel habitantes fieri fecerint modis quibus supra obligationes, promissiones aut securitates iam dictas quibusvis penis peccuniariis vel aliis firmitatibus roboratis ne se faciant homines nostros nec

iurent stagium seu habitationem dicte ville Perpiniani cum vera transportatione domicilii nec aliter ab eorum iuredictionibus exeant ad cancellandum seu cancellari faciendum dictas obligationes, promissiones aut securitates, nisi tamen homines ipsi qui dictas obligationes, promissiones aut securitates fecerint eorum fuerint homines proprii et solidi, et de redemptione et vigore ipsarum obligationum promissionum aut securitatum factarum iam vel fiendarum in posterum aut penarum in eis contentarum nullam contra dictos homines vel aliquos ex eis si secus vel contrarium fecerint exsequutionem faciatis, nec eos aliquatenus molestetis. [292v]

Quinymo omnes illos dominos vestre iuredictioni submissos, quos dictos suo homines compulsisse vel indebite induxisse ad faciendum sibi obligationes, promissiones et securitates huiusmodi repereritis, puniatis, prout de iure et ratione faciendum inveneritis ut eis ad penam et ceteris transeat ad terrorem.

Datum Barchinone, XII^a die novembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo quarto.

Vidit Sperandei.

312

[1395, febrer, 10]

Pracmàtica sanctió de les coses contengudes en la prop dita provisió continent que·ls oficials reals forçen los prelats, barons e altres havents castells, viles e lochs en Rosselló e Vallespir, a cancel·lar les obligations que haien fetes fer a lurs hòmens sots certes penes, que no·s gosen fer homes reals ne iurar la habitació de la vila de Perpenyà. E si·ls dits homes fahents-se hòmens reals eren encorreguts en les dites penes, que no·n sia feyta exsequíó contra aquels.

Nos Iohannes Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Considerantes pridem pro tollendo abusu qui in terris Rossilionis et Vallispirii perhabentes inibi castra, loca, iurisdictiones seu homines super infrascriptis ab aliquibus citra temporibus ut nobis datum fuerat intelligi servabatur, quamdam gubernatori comitatuum Rossillionis et Ceritanie, vicario Rossilionis et Vallispirii, ac baiulo ville Perpiniani ceterisque officialibus nostris ad quos spectare posset direxisse litteram sub hac forma:

“Iohannes Dei gracia rex Aragonum et cetera.

Nobili et dilecto consiliario nostro Gilaberto de Crudiliis, militi, gubernatori comitatum Rossilionis et Ceritanie, vicario Rossilionis et Vallispirii, et baiulo ville Perpiniani, qui nunc sunt et pro tempore fuerint, vel eorum locatenentibus et aliis officialibus nostris ad quos spectet. Salutem et dilectionem.

Sicut acceptimus aliqui prelati, barones, milites et alii habentes castra, loca, seu homines aliquos in terra Rossilionis et Vallispirii, dictos homines in quibus habent iuredictionem quandoque capiunt et in eorum carceribus detrudunt imponendo eis crimina vel deffectus [293r] ad hoc ut inducant eos metu dictorum carcerium seu aliter minis terroribus aut suasionibus, ne se faciant homines nostros nec iurent stagium seu habitationem dicte ville Perpiniani, et de facto tam infra dictos carceres quam extra inducunt ipsos homines modis illicitis ad promittendum et se sub certis penis eis obligandum, ne se homines nostros faciant nec dictam habitationem iurent, nec aliter eorum iuredictiones exeant quovis modo, unde contingit quod si dicti homines sic de facto ut predicatur obligati contrarium faciant, vos seu aliqui vestrum instantibus dictis prelati, baronibus, militibus aut aliis castra, loca, seu homines habentibus aut eorum procuratoribus declaratis ipsos homines incidisse in dictas penas adiudicando eas dictis olim eorum dominis, et pro ipsis penis contra homines ipsos executiones faciendo et aliter eos hac de causa multimode aggravando, quod si veritate nitatur nedum contra ius naturale, quo omnes homines in hiis liberum habent arbitrium, ymo contra iura et Constitutiones Cathalonie generales, nec non contra regalias nostras, et rem publicam dicti comitatus Rossilionis cernitur proculdubio redundare.

Quamobrem super hiis debite providere, aut dictis versuciis et temeritatibus obviare volentes, vobis et vestrum cuilibet dicimus et districte precipiendo mandamus expresse et de certa sciencia, sub nostre ire et indignationis incursu, ac pena mille florenorum auri nostro erario irremissibiliter aplicandorum, quatinus pertine viribus compellatis omnes et singulos prelatos, barones, milites et alios habentes castra, loca, seu homines in terra Rossilionis et Valispirii, qui per aliquos homines infra eorum castra seu loca domiciliatos vel habitantes fieri fecerint modis quibus supra obligationes, promissiones, aut securitates iam dictas quibusvis penis peccuniariis vel aliis firmitatibus roboratis, ne se faciant homines nostros nec iurent stagium seu habitationem dicte ville Perpiniani cum vera

transportatione domicilii nec aliter ab eorum iurisdictionibus exeant ad cancellandum seu cancellari faciendum dictas obligationes, promissiones et securitates, nisi tamen homines ipsi qui dictas obligationes, promissiones, et securitates fecerint eorum fuerint homines proprii et solidi et de redemptione et vigore ipsarum obligationum, promissionum aut securitatum factarum iam [293v] vel fiendarum in posterum, aut penarum in eis contentarum nullam contra dictos homines vel aliquos ex eis si secus vel contrarium fecerint exsequutionem faciatis, nec eos aliquatenus molestetis.

Quinimo omnes illos dominos vestre iurisdictioni submissos quos dictos suos homines compulisse vel aliter indebite induxisse ad faciendum sibi obligationes, promissiones et securitates huiusmodi reperitis puniatis prout de iure et ratione faciendum inveneritis ut eis ad penam, et ceteris transeat ad teriorem.

Datum Barchinone duodecima die novembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo quarto.

Vidit Sperandei.”

Predictum abusum velut contrariantem iuri divino pariter et humano ac nostris regaliis et iuribus, totique rei publici dictarum terrarum Rossilionis et Vallispirii preiudiciale non parum extirpare radicitus cupientes preincertam literam tanquam iustam et rationabilem confirmando, presentis serie maturo et digesto prehabito consilio, statuimus, providemus, sancimus et ordinamus, ac volumus de hiis legem paccionatam condentes et sancionem pragmaticam facientes.

Quod pro quibusvis obligationibus seu promissionibus quantumcumque fortibus iuramentis, penis renunciationibus aut aliis firmitatibus roboratis per quosvis prelatos, barones, milites, aut alios habentes castra, loca, seu homines aliquos in dictis terris Rossilionis et Vallispirii, per modos illicitos ut prefertur extortis seu extorquendis a quibuscumque suis hominibus seu mulieribus qui et que non sint proprii et solidi, ac de redemptione illorum quibus se obligaverint, aut talis condicionis quod legitime ad talia astringi non possint de non faciendo se homines nostros, nec iurando stagium seu habitationem dicte ville Perpiniani, aut aliarum villarum seu locorum nostrorum per nos seu quosvis officiales aut commissarios nostros presentes vel futuros nulla fiat vel fieri possit contra dictos homines et mulieres facientes se homines nostros vel iurantes stagium seu habitationem dicte ville Perpiniani, aut aliarum villarum seu locorum nostrorum cum debitis iuxta formam assuetam domicilii transportatione seu

aliquem eorum ex officio vel ad instanciam dictorum prelatorum, baronum, militum aut aliorum exequutio vel compulsio nec aliqua pena civilis vel criminalis ipsis hominibus [294r] aut mulieribus infligi quovismodo.

Quinymo dicti prelati, barones, milites, et alii quibus dicte obligationes seu promissiones facte fuerint compellantur et compelli habeant precure viribus ad cancellandum et abolendum dictas obligationes et promissiones, nisi facte fuerint per homines et mulieres proprios et solidos, ac de redemptione dominis suis vel aliter per homines talis conditionis quod legitime ad talia astringi poterint, et ultra hoc si dicti prelati, barones, milites, et alii ad faciendum et firmandum dictas obligationes et promissiones predictos homines et mulieres indebite compulerint puniantur aspere ut iusticia sua debet.

Mandantes per eandem expresse et de certa sciencia dictis gubernatori, vicario et baiulo qui nunc sunt et pro tempore fuerint, ceterisque universis et singulis officialibus, iudicibus et commissariis nostris presentibus et futuris, ad quos spectet eorumque locatentibus, sub nostre ire et indignationis incurso, ac pena mille florenorum auri nostro erario irremissibiliter aplicandorum, quatinus statutum, provisionem et ordinationem ac pramaticam sanctionem, et omnia alia et singula suprascripta firmiter teneant et observent, ac teneri et observari faciant et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua ratione seu causa irritum et inane, decernentes quitquid a quoquam quamvis auctoritate scienter vel ignoranter in contrarium contigerit quomodolibet attemptari.

In cuius rei testimonium hanc fieri et nostro pendenti sigillo iussimus comuniri.

Datum Barchinone decima die febroarii anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo quinto, regnique nostri nono.

Vidit Sperandei.

Rex Iohannes.

[1394, novembre, 5]

Privilegi de la inhibició de la intrada del vi strayn de la vila de Perpinyà, ab lo qual lo senyor rey revoca tots los altres privilegis sobre açò fets e aquells reduu al privilegi primer en antich de

la dita inhibició, axí que en les terres de Rosselló, de Vallispir i de Conflent, d'aquí avant algun strayn o privat no gos metre negun vi ni vinímia stranys que no sien de les dites terres, sots pena de perdre les dites vi et vinímia stranys et les bèsties, carretas e navelis e altres coses ab què los hi metrien.

Nos Iohannes Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, [294v] Sardinie et Corsice, comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Cum dudum illustris Iacobus rex Maioricarum, comes Rossilionis et Ceritanie ac dominus Montispessulani universitati ville Perpiniani cui tunc ut comes Rossilionis et Ceritanie presidebat, privilegium super non imittendo vinum extraneum in dictam villam concesserit sub hac forma:

“Noverint universi, quod nos Iacobus Dei gratia rex Maioricarum, comesque Rossilionis et Ceritanie et dominus Montispesulani, volentes utilitati habitatorum ville Perpiniani providere, ad multam instanciam et supplicationem consulum et proborum hominum dicte ville, per nos et nostros concedimus dictis consulibus et probis hominibus ac universitati dicte ville presentibus et futuris in perpetuum, quod de cetero nullus extraneus vel privatus audeat immittere in terram Rossilionis Vallispirii et Confluentis vinum extraneum quod non sit de dictis terris, per terram scilicet nec per mare.

Ítem, concedimus et statuimus perpetuo quod nullus extraneus vel privatus audeat immittere nec vendere in villa Perpiniani nec circumcirca dictam villam, a castro scilicet de Verneto et a villis de Malleolis et de Baiolis et de manso de Garriga domus Templi citra, vinum extraneum quod non sit factum infra dictam villam Perpiniani, sed de castris et aliis locis terre Rossilionis et Vallispirii possint quicumque voluerint aportare vindemiam et racemos ad vendendum ad dictam villam Perpiniani.

Volentes et statuentes quod quicumque contra dicta statuta in aliquo fecerit aut venerit, amittat vinum quod aportaret seu venderet in dicta villa Perpiniani vel infra dictos terminos superius confrontatos. De quo vino accusator seu denunciator habeat terciam partem integriter, et curia nostra habeat residuas duas partes.

Recognoscimus etiam dictis consulibus et probis hominibus quod ipsi ex causa concessionem predictarum ac statuti satisfecerunt nobis in redditibus quindecim librarum malgurienses annualium, pro emenda et reconpensatione iuris botagii quod percipiebamus de omni vino extraneo quod immittebatur in dictam villam Per-

piniani. Et de dicta satisfactione nos pro paccatos et contentos tenemus et inde nobis satisfactum fuisse de dicto iure dicti botagii plenarie reputamus.

Mandantes vicariis baiulis et universis aliis officialibus nostris presentibus et futuris, quod predictas concessionones nostras et statutum firmas habeant et observent et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua racione.

Et ad maiorem firmita[295r]tem et in testimonium predictorum presens instrumentum sigillo nostro pendenti iussimus comuniri.

Datum Perpiniani XV° kalendas decembris anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo nono.

Signum + Iacobi, Dei gratia regis Maioricarum, comitis Rossilionis et Ceritanie et domini Montispesulani.

Testes sunt: Arnaldus de Saga, Raymundus de Caneto villarius miles, Iacobus de Muredine, Bernardus Dalmacii et Arnaldus Baiuli, iudices dicti domini regis.

Sig+num Petri de Calidis qui mandato dicti domini regis hec scribi fecit et clausit loco die et anno prefixis.”

Et subsequenter illustrissimis dominus Petrus bone memorie rex Aragonum genitor noster, cum carta sue magestatis sigillo pendenti munita, data Barchinone prima die octobris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo tercio, ad supplicationem consulum et proborum hominum dicte ville, modificando dictum privilegium statuerit quod si aliquis straneus vel privatus inmitteret in terram Rossilionis et Ceritanie et Confluentis, per terram vel per mare, vinum extraneum quod non esset de dictis terris solveret tantum pro pena decem solidos pro qualibet saumata vini, et cessaret pena in preinserto privilegio expressata, et quod si de dictis terris Rossilionis, Valispirii et Confluentis inmitteretur causa vendendi vel aliter per quascumque personas aliquod vinum intus dictam villam Perpiniani haberet locum et solveretur dicta pena dictorum decem solidorum pro saumata qualibet dicti vini, et cessaret alia pena in preinserto privilegio contenta; excepto quod anno quolibet per menses octobris et novembris liceret cuicumque absque metu alicuius pene mittere seu mitti facere intus dictam villam Perpiniani quandocumque novum illius anni aut mustum pro libito voluntatis et racemos seu vindimiam posset quilibet omni tempore in dictam villam Perpiniani mittere libere sine alicuius pene solutione quacumque.

Et postea idem dominus genitor noster cum alia carta sua, data Barchinone vicesima secunda die augusti anno a Nativitate domini millesimo trecentesimo septuagesimo quarto, predictis consulibus tunc presentibus et futuris concesserit et plenam contulerit potestatem quod possent libere predictum privilegium et penas in eo adiectas suspendere et totaliter [295v] levare ac iterum de novo ipsum imponere et publicare testes tocians quociens eis videretur utile et necessarium ac etiam opportunum, et quodcumque vinum extraneum undecumque proveniret quocienscumque eis videretur valerent inmittere seu facere inmitti et vendere per quempiam intus dictam villam absque solutione pene alicuius et sine lesione dicti privilegii quod remanere voluit in suis viribus et effectu.

Nosque postmodum cum per obitum dicti domini regis genitoris nostri ad apicem fuimus regie dignitatis everti cum alia carta nostra, data Barchinone nona die septembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo septimo, prefatis consulibus et probis hominibus dicte ville concesserimus quod etiam in dictis duobus mensibus octobris et novembris nullus extraneus aut privatus auderet mittere intus dictam terram aliquod vinum novum seu mustum, aut vetus, extraneum, quod non esset de dicta terra, nec etiam de dicta terra intus dictam villam Perpiniani, nisi esset de propriis redditibus aut possessionibus hominum dicte ville vel habitantium in eadem, sub penis et prohibitionibus in dicto privilegio in aliis mensibus sive temporibus anni appositis et contentis. Hoc adicturo quod consules dicte ville pro tempore existentes tocians quociens vellent et eis utile videretur possent huiusmodi prohibitionem ex toto suspendere et levare, et iterum ponere et tornare. Hoc est, concedere et licenciam dare, ut quilibet posset in dictis duobus mensibus vel altero eorum seu in ea parte ipsorum qua ipsis consulibus videretur expediens vinum novum sive mustum undecumque in dictas terram et villam seu alteram earum inmittere et iuxta curricula ipsorum pro libito variare ut in dictis cartis dicti domini genitoris nostri et nostra plenius continetur.

Nuncque per fidelem nostrum Bernardum Eybrini, burgensi dicte ville Perpiniani nuncium per dictos consules probos homines et universitatem dicte ville pro hiis et aliis noviter ad nos missum fuerit nobis humiliter supplicatum, quod cum ab aliquibus citra temporibus sepe contingat quod tam persone extranee quam private quasi per totum annum potissime tempore satis inmittunt et aportari faciunt ac vendunt vinum extraneum intus dictam terram

Rossilionis et Vallispirii et Confluentis, ac etiam intus dictam villam Perpiniani, solvendo tamen dictam penam decem [296r] solidorum pro qualibet saumata; unde sequitur quod vinee predictarum terrarum Rossilionis, Vallispirii et Confluentis et territorii dicte ville Perpiniani seu maior pars ipsarum herme remanent et inculte et plurimi qui alias in dictis terris disposuerant plantare vineas ab eas plantando seu abstinere ac vinee locorum regni Francie dictis terris nostris coniunctorum et etiam aliorum locorum extra dictas terras Rossilionis et Vallispirii et Confluentis ac territorium dicte ville Perpiniani constitutorum plantantur et excoluntur, et peccunie a terris et villa predictis extrahuntur; et ipse terre et villa propterea depauperantur. Et si fieret inhibitio quibuscumque personis tam extraneis quam privatis quod non auderent inmittere nec vendere aliquod vinum extraneum intus dictam terram Rossilionis, Vallispirii et Confluentis, ac dictam villam Perpiniani vinee ibi iam plantate cultivarentur et alie de novo plantarentur; unde vinum in dictis terris et villa fertiliter habundaret et peccunie hac occasione non extraherentur ab inde ob quod rei publice dictarum terrarum et ville magna utilitas sequeretur, dignemur pro nostre opportune provisionis remedium circa hec debite providere; igitur supplicationem hanc suscipientes benigne, quia que de novo emergunt novo indigent auxilio, tenore presentis carte nostre cunctis temporibus valiture, reducetes omnia et singula in cartis predictis superius designatis expressa ad dictum primevum privilegium superius insertum, ipsumque confirmantes ac ampliantes, statuimus et ordinamus ac etiam providemus, quod nullus extraneus vel privatus audeat inmittere de cetero intus dictas terras Rossilionis et Vallispirii ac Confluentis unquam intus dictam villam Perpiniani, per terram vel per mare, vinum aut vindemiam extraneum seu extraneam, que et quod non sint de dictis terris.

Si quis autem contrafecerit et quociens contrafecerit, penam sequentem incurrat, videlicet quod sine spe venie amittat de facto dicta vinum et vindemiam et navigia animalia et carretas, ac quamvis alia cum quibus ipsa vinum et vindemiam portarentur.

Et dicta pena quosciens comissa fuerit, exhigatur, colligetur, et levetur, ac dividatur in tres partes equales, quarum una nobis seu phisco nostro, et alia accusatori seu denunciatori, et alia universitati dicte ville ac eius usibus adquiratur et etiam aplicetur.

Mandantes per eandem expresse et de [296v] certa sciencia gubernatori comitatuum Rossilionis et Ceritanie, vicario Rossilio-

nis et Vallispirii ac Confluentis, ac baiulo dicte ville Perpiniani qui nunc sunt et pro tempore fuerint, eorumque locatentibus, ceterisque universis et singulis officialibus nostris presentibus et futuris ad quos spectet, quatinus statutum, ordinationem et provisionem nostras huiusmodi et alia omnia et singula suprascripta firmiter teneant et observent ac teneri et observari faciant, eaque quando et quociens per dictos consules requisiti fuerint faciant voce preconia nunciari, ut omnibus innotescant et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua ratione seu causa.

Quicumque autem ausu ductus temerario contra premissa vel eorum aliqua facere vel venire presumpserit, iram et indignationem nostram ac penam mille florenorum auri nostro erario irremissibiliter applicandorum se noverit absque aliquo remedio incursum, dampno et iniuria illatis, primitus et plenarie restitutus.

In cuius rei testimonium hanc fieri et sigillo maiestatis nostri impendenti iussimus comuniri.

Datum Barchinone, quinta die novembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo quarto, regnique nostri octavo.

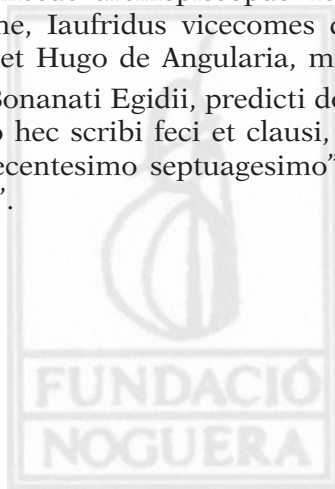
Vidit Sperandei.

Signum + Iohannis Dei gratia regis Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitisque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie.

Rex Iohannes.

Testes sunt Ennecus archiepiscopus Terracone, Raymundus episcopus Barchinone, Iaufridus vicecomes de Ruppebertino, Aymericiis de Sintillis et Hugo de Angularia, milites, camerlengi.

Sig+num mei Bonanati Egidii, predicti domini regis scriptoris, qui de eius mandato hec scribi feci et clausi, cum raso et correcto in lineis decima “trecentesimo septuagesimo”, et XIII^a “septuagesimo”, et XIX^a “qua”.

Índex d'antropònims¹

- AÇAGRA, Garcia Ortiz DE, 34, 35
ACCUTI, Guillelmus; scriptor publicus Perpiniàni, 91, 161
ACIATO, Bernardus DE; domicello baiulo ville Perpiniàni, 132
ADALBERTI, Bernardus; [consul Perpiniàni], 114
ADALBERTI, Guillelmus; 21, 61, 296, [mercator], 122, 123, 226
ADALBERTI, Petrus; baiulus Perpiniàni, 62, 65, [sindicus ville Perpiniàni], 74
ADEMARI, Petrus, 179
ADRIANI, Matheus; domini regis scriptoris, 13, 209, 211
ALAGONE, Artaldus DE, 21
ALAMANO, Bernardus DE; pelliperii, 62
ALAMANO, Poncius DE [iurisperitus], 62
- ALANIANO, Guillelmus DE, 90
ALANIANO, Poncius DE, 61
ALANYANI, Bernardus; [consul Perpiniàni], 286
ALANYANO, Berengarius DE; [sacerdos], 74
ALANYANO, Guillelmus DE; [nobilis], 74, 75
ALANYANO, Raymundus DE; [nobilis], 74
ALBIO, Guillelmus DE, 4
ALCALANO, Guillelmus DE, 21
ALÇAMORA, Franciscus d'; scriptoris domini regis Aragonum, 265, 289, 290,
ALCARAZ, Guillelmus DE, 10
ALDIARDE, Iohannes DE; burgensis, 212, 213, 219
ALDIARDIS, Bernardus DE; [consul Perpiniàni], 183

1. Hem mantingut la forma llatina dels noms i dels cognoms, excepte en aquells pocs casos en què trobem els documents escrits en llengua catalana. Hem afegit el càrrec, o l'ofici, de cada persona quan es podia identificar de forma clara, mantenint la forma escrita al document, excepte en aquells casos en els quals hem hagut de modificar-la per raons diverses i en eixos casos hem assenyalat entre claudàtors càrrecs i oficis. Els números són els dels documents on trobem cada personatge.

- ALFFONSUM; comitem Urgelli, 189
 ALFFONSUS; marchio Villene, comes Rippacurcie et Denie, 265, 299
 ALFONSSUS; comes Rippacurcie et de Denia, 130, 242, 245
 ALFONSUS [II]; rex, 88
 ALFONSUS; illustrissimi domini regis Aragonum primogenitus, 190
 ALIENORA; regina Aragonum, 264
 ALMA, Poncius DE, 5
 ALMARICI, Bernardus, 62, 215
 AMALRICUS; Narbonensis [episcopus, legum doctor, iudex], 95
 AMALVINI, Raymundus, 4, 6, 9
 AMARELLI, Michaelis; [scriptor], 177
 AMELII, Bernardus, 21
 AMILOTI; clericus, 296
 AMOROSII, Petrus; [scriptor], 57, syndicus universitatis Cauquiberi, 74
 AMOROSIUS; [macellarius], 65
 ANDREAM, Iacobus; [consul Perpiniani], 11, 12, 16, 18
 ANDREE, Iohannes, 21
 ANDREE, Petrus; [scribe], 191, 276
 ANDREE, Petrus; sartoris, 62
 ANGLIESII, Bernardus; scriptor, 224, fischalem procuratorem regum, 275
 ANGULARIA, Guillelmus DE, 88, 189, 190
 ANGULARIA, Hugo DE; [miles], 154, 287, 313, camerlengi, 302
 ANNA; domina de Verneto, 89
 ANTILIONE, S[anccius] DE, 26
 APILIA, Berengarius DE; [miles], 116, 287
 ARAGONIA, Stephanus DE; [miles], 130, 242
 ARBOREA, Alionorem DE, 310
 ARBOREA, Marianum DE, 310
 ARBOSSETI, Berengarius; [iuratus Barchinone], 95
 ARENSIO, Eximinus Petri DE; 25, 276, [miles], 154
 ARGILARIIS, Berengarius DE; archidiaconus Urgelli, [legum doctor, iudex], 95
 ARGILERIIS, Berengarius DE; [canonicus Elnensis ecclesie], 74
 ARNALDI, Guillelmus; paratoris, 62
 ARNALDO; sartre, 274
 ARNALDUS; levita, 5
 ARNALDUS; monachus Fontis Frigidii, 5
 ARRIANO, Simonis DE; [consul Perpiniani], 66
 ARRIANO, Symon DE, 103, 179
 ARTES, Petrus d', 273
 ARULARUM, Raymundus; [frater] [sancti Michaelis de Cuxano?], 74
 ARULIS, Berengarius DE; [consul Perpiniani], 186, 193, 194, 201
 AUGUSTINI, Guillelmus; [iuratus Barchinone], 95
 AULOMARII, Bartholomeus, 224
 AULOMARII, Petrus, 104, 105, 107, 108, 296
 AURERII, Raymundus; [consul Perpiniani], 51
 AURIA, Lehonis DE, 310
 AURIOLI, Matheo; [fratri]... Hospitalis pauperum Sancti Iohannis ville Perpiniani, 176
 AVALRINUS; pellisserius, 65
 AVELLANEDA, Bartholomeus DE; locumtenentem, prothonotarium domini regis, 19
 AVERSONE, Bernardus DE, 189
 AVINIONE, Arnaldus DE, 22
 AYBRINI, Bernardus; 136, 154, 174, 298, 301, burgensis et baiulus Perpiniani, 224, 248, mercatore, 65

B

- B., G.; [macellarius], 65
- BACHO, Raymundus DE; preceptoris Mansi Dei, 57
- BAIULI, Arnaldus; [iudex], 52, 67, 68, 69, 74, 148, 270, 313, [iurisperitus], 53, 56, 74, iudicis domini regis, 66
- BAIULI, Berengarius; Elnensis episcopi, 113
- BAIULI, R., 65
- BANYULLIS, Dalmacius DE; [miles], 165
- BARBARANO, Iaspertum DE; domicellum vicarium Rossilionis, 287
- BARBARANO, Ombertus DE; domicellus locumtenens vicarii Rossilionis, 224
- BARBARANO, Xazbertus DE, 51
- BARDEXINO, Berengarius DE; [consiliarius regis], 265
- BARDOLIO, Andrea, 177
- BARDOLIO, Guillermus DE; [iurisperitus], 62
- BARDOLIO, Petrus DE, 95, 179, [consul Perpiniani], 66, procuratorem domini regis Maioricarum, 113
- BARRAUI; pistrix, 71
- BARRAUI, Petrus, [scriptor], 178, 179, scriba curie vicarii Rossilionis, 224
- BARRERA, Bernardus; [frater Templi Perpiniani], 58
- BARTHOLOMEUS; [frater Templi], 57
- BARTHOLOMEUS; [macellarius], 65
- BARTHOLOMEUS; episcopus Elnensis, 295
- BASTERII, Iohannes, 59
- BASTERII, Perpinianus, 59
- BAUCIO, Hugo DE, 37
- BAUDOS, Iohannes, 296
- BAYNULS, Franciscus; [scriptor], 161
- BEATRITRICI, 5
- BELL LOCH, Bernardus DE; maiordomus [domini regis], 22
- BELLARIA, Guillermus DE; militi et gubernatori comitatuum Rossilionis et Ceritanie, 125, 168, 213, 216, 222, 227, 240, 245, 257,
- BELLARIA, Iohannes DE; [miles], 287
- BELLMONT, Iohannes DE; licenciato in legibus, 265
- BELLO LOCO, Bernardus DE; [iuratus Barchinone], 95
- BELLOCHO, Petrus Guillermus DE; [notarius], 276
- BELLOPODIO, Galcerandus; maiordomus, 186, 193, 194, 201
- BERARDI, Ermengaldus, 69
- BERENGARII, Petrus; Impuriensis comes, 13
- BERENGARII, Petrus; sindici monasterii Fontis Frigidi, 74
- BERENGARII, Raymundus; dicti domini regis [Iacobi] natus, 189, Impuriensis comes, 209, 211
- BERENGARIUS, Elnensis episcopus, 53, 56, capellanus ecclesie sancti Iohannis Perpiniani, 54
- BERENGARIUS; abbatiss ecclesie Montis Aragone, 10
- BERENGARIUS; abbatiss Sancti Felicis, 6, 8, 9
- BERENGARIUS; archidiaconus Barchinone, 21
- BERENGARIUS; episcopus Gerundensis, 169
- BERENGUARI, Remundus; ipsum comes patruus incliti infans Ferdinandus marchio Dertusse, 131
- BERENGUER, Johan, 61
- BERENGUERII, Raymundus, 62

- BEREXENSIS, Iohannes; domini regis notarii, 11, 12, 16, 18
- BERGA, Petrus DE, 95
- BERMUNDI, Petrus; presbiter, 53
- BERNARDI, Arnaldus; [iuratus Barchinone], 95
- BERNARDI, Guillelmus, 9, 21
- BERNARDUS; abbas monasterii Arularum, 120
- BERNARDUS; vicecomes de Capraria, 284
- BERNICIO, Iacobus DE; miles, utriusque iuris professor, 68
- BERTOLI, Petrus; [iuratus Barchinone], 95
- BERTRANDUS; [abbas monasterii sancti Andree de Sureda, 74
- BESTORR, Guillelmus; [frater], syndici monasterii de Iavo, 74
- BLAN, Perpiniani, 274
- BLAN, Petrus; [consul Perpiniani], 214, 284
- BLANC, P.; sartre, 61
- BLANDIS, Petrus DE; notarii domini regis, 21
- BLANQUETI, Iacobus; [frater Templi Perpiniani], 58
- BLAVIS, Berengarius DE; [iuratus Barchinone], 95
- BOCANOVA, Iacobus DE; scriptor, 99, 105, 107
- BOCANOVE, Petrus; [consul Perpiniani], 186, 193, 194, 201
- BONETI, Guillelmus, 296
- BONETI, Iohannes; mercator [consul Perpiniani], 224
- BONI MANCIPII, 4
- BORDET, Iacobus, 148
- BORDETI, Iacobus; iudicis ordinarii Perpinyani, Rossilionis et Vallespirii, 52
- BORRO, Petrus; [consul Perpiniani], 286
- BORRONI, Berengarius, 215
- BORRONI, Petrus; 114, 132, 146, 230, 254, [sindicus ville Perpiniani], 48, magister rationalis, 120
- BOSCARRÒS, 61
- BOSCHEROS, Guillelmus DE, 71
- BOVI, Vitalis DE; [frater Templi Perpiniani], 58
- BOXADORS, Guillelmus DE, 276
- BOXEDA, Guillelmus; procurator iurium feudaliū comitatum Rossilionis et Ceritanie, 153
- BOXEDES, Guillelmus DE, 191
- BOYL, Petrus, 128
- BRANDINI, Bernardus; iudex, 177, [scriptor], 178, 179
- BRANDINI, Petrus; textoris, 66
- BRUGEROLES, Petrus DE; [canonicus ecclesie sancti Iohannis Perpiniani], 53, 54
- BUÇADORS, Guillelmus DE, 25
- BUGARRELLI, Guillelmus; helemosinarius, 154
- C**
- ÇA CALM, Petrus; 301, legum doctorem, 20, doctor en leys, 159
- ÇA COSTA, Franciscus, 94, 136, 138, 173, 259, legum doctorem, 265
- ÇA GARRIGA, Raymundus; gerenti vices gubernatoribus in comitatibus Rossilionis et Ceritanie, 173
- ÇA MUNTADA, Bertrandus; scriptoris domini regis, 264
- ÇA TRILLA, Azbertus, castellanus Perpiniani, 269
- CABESTANY, Brugerius DE; in legibus licenciatum [Perpiniani], 17
- CABRENCIO, Gaucerandus DE; [nobilis], 74
- ÇACALM, Petrus, 250, 269

- CACIDONS, Poncius DE, 5
- CADANY, Malleollus, 120, 139, 296
- CADANY, Petrus; [consul Perpiniani], 102, 103, 114
- CALAFEYL, Romeus DE, 75, 90
- CALCIE, Petrus [consul Perpiniani], 89, 183
- CALDERIUS, Berengarius DE, 72, [nobilis], 74
- CALDERONI, Guillelmus; domini regis scriptores et notarium, 20, 250
- CALIDIS, Petrus DE; 65, 74, [scriptor], 67, 72, 313, [domini infantis Iacobi scriptor], 41, [domini regis Iacobi scriptor], 50, 51, 52, 72, 148
- CALINIS, Iohannes DE, 296
- CALMESEYLLA, Raymundus DE; [iurisperitus], 69, 179
- CAMARATA, Petrus DE; baiulo Perpiniani, 39
- CAMERATA, Guillelmus, 57
- CAMPO ROTUNDO, Bernardus DE, 65
- CAMPO ROTUNDO, Guillelmus DE; [domini regis capellanus], 152
- CAMPO ROTUNDO, Petrus DE; [frater Templi et] baiuli forensis Mansi Dei, 57; preceptoris domus milicie Templi Perpiniani, 62
- CAMPORRELLIS, Bernardus DE; [miles], 128, 242
- CANETO, Ferrarius DE; maiordomus, 114, 165
- CANETO, Guillelmus DE, 21, 30, 36, 41, 50, 51, 98, senescallus, 105, 107, 112, [miles], 99, locumtenens in comitatibus Rossilionis et Ceritanie, 175, 184
- CANETO, Martinus DE, 21
- CANETO, Raymunde DE, 39
- CANETO, Raymundus DE, 39, 72, 75, 90, [miles, nobilis] 74, villarius miles [67]; [iudex] 270, 313
- CANETO, Raymundus DE; dispensatoris Mansi Dei, 6
- CANETO, Remundus DE; templarius, 5
- CANTAGRILLO, Hugo DE, 95, procurator regius, 99, 105, 107
- CANTONE, Hugo DE; miles, portierius maior, 95
- CAPCIRIO, Raymundus DE; [consul Perpiniani], 74
- CAPELLADES, Petrus DE; [domini regis notarius], 34, 35
- CAPELLATIS, Berengarius DE; [iuratus Barchinone], 95
- CAPITE STANGNO, Berengarius DE; in legibus licenciati, 224, 270
- CAPRARIA, Bernardus DE, 111, 130, [miles], 116, 245, comes Ausone, 264
- CARAMANNO, Poncius DE; [miles], 79, 114
- CARBONELLI, Petrus, 62
- CARBONI, Guillelmus; 58, [consul Perpiniani] 52, 53, 56
- CARDONA, Sperante in Deo, 265, 301
- CARME, Bartholomeus; [domini regis capellanus], 152
- CAROLI, Guillelmus; canonicus ecclesie Perpiniani, 56
- CARRONI, Berengarius; comes de Quirra, 111
- CARTANYANO, Arnaldus Guillermi, 95
- CARTILIANO, Arnaldus Guillermi DE, 31
- CARULI, Bartholomeus; [canonicus ecclesie sancti Iohannis Perpiniani], 54
- CARULI, Guillelmus; [canonicus ecclesie sancti Iohannis Perpiniani], 53
- CASALIBUS, Bonanatus DE; [iurisperitus], 95

- CASTANYERII, Guillelmus; [sindicus universitatis Ville Franche], 250
 CASTANYII, Guillelmus; nuncio et sindaco Ville Franche, 20
 CASTELLANI, Iacobus; [miles], 302
 CASTELLI, Guillelmi; notarius, 177
 CASTELLO, Guillelmus DE, 61
 CASTELLO, Petrus DE; miles, 105
 CASTELOT, Gastonus DE, 52
 CASTILIONE, Guillelmus DE; 179, [consul Perpiniani], 66
 CASTILIONE, Petrus DE; [consul Perpiniani], 68, 69, 72
 CASTILIONIS, Franciscus, 265, nuncio el sindaco universitatis Perpiniani, 20, 250, legum doctor, 302
 CASTILIONIS, Iohannes; [consul Perpiniani], 271
 CASTRI VETERI, Guillelmus, 6
 CASTRO NOVO, Arnaldus DE; [nobilis], 74
 CASTRO NOVO, Arnaldus DE; magister ordinis milicie Templi in Cathalonia et Aragonia, 57
 CASTRO NOVO, Dalmacius DE, 37, 57, [iurisperitus], 53, 56
 CASTRO NOVO, Guillelmus DE, 21
 CASTRO NOVO, Iaubertus DE, 30, 36, 191
 CASTRO, Bernardus DE; [iuratus Barchinone], 95
 CATELLI, Iacobus; [iurisperitus], 74
 CATELLI, Symonis; sindicus hominum Podio Ceritani, 74
 CATHALANI, Guillelmus, 91, 179
 CATHALANI, Raymundus; hospitalarius, 5, dispensatoris hospitalis Baiolis, 6
 CAUDERS, Bernardus; ortolani, 113
 CAULACES, Raymundus DE, 59
 CAUSA, Poncio; [iurisperitus], 160
 CAXANS, Raymundus DE; [iuratus Barchinone], 95
 CELERA, Petrus, 267
 CERDÀ, Ramon; savi en dret, 159
 CERDANI, Hualgerius, 59
 CERDANO, Bualgerius; tenente locum baiuli Perpiniani, 61
 CERDANUS; porcaterius, 65
 CERETO, Ferrarius DE; presbiter, 53
 CERETO, Raymundus DE; [prior] Sancti Marie de Corneliano, 74
 CERVARIA, Arnaldus DE; vicarii Barchinone et Vallesii, 88
 CERVARIA, Petrus Arnaldus DE; vicarium Barchinone et Vallesii, 88
 CERVARIA, Raymundus DE, 105
 CERVILIONE, Bernardus Alamannus DE; [miles], 81
 CERVILIONE, Guillelmus DE, 95
 CERVILIONE, Raymundus Alamannus DE; 302, militi, gerenti vices gubernatoris in comitatibus Rossilionis et Ceritanie, 205, 207, 244
 CLAYRANO, Bernardus Guillelmus DE; [domicellus], 74
 CLAYRANO, Guillelmus DE; [canonicus ecclesie sancti Iohannis Perpiniani], 54
 CLEMENS (VII); papa, 285
 CLEMENS [V]; papa, 55
 CODALETO, Arnaldus DE, 52, 79, 102, 114, baiulo ville Perpiniani, 58, [iurisperitus], 62, magister rationalis, 95, [et vicecomitis], 98, thesaurarius, 100, [consul Perpiniani], 62, 91, 102, 103, 114
 CODALETO, Iacobus DE; [archidiaconus Elnensis], 54
 CODALETO, Iohannes DE, 61
 CODALETO, Petro DE, 102
 CODALETO, Raymundus DE; [archidiaconus Elnensis], 54

COLLO, Bernardus DE; [consul Perpiniani], 91, 113
 COLUMBI, domini regis notarii, 22, 23
 COMES, Ermengaudus; [canonicus ecclesie sancti Iohannis Perpiniani], 53, 54
 COMITIS, Petrus; doctor en leys, 159, legum doctor, 224; iudex curie, 255
 COMLACO, G, DE; iudice ordinario Rossilionis, 61
 COMTE, Bernat, 61
 CONCHO, Petrus DE; officialem Elnensis, 113
 CONESA, Iacobus; secretarii domini regis, 17, 43, 131, 267, prothonotarii domini regis, 270, 279, 289
 CORBERA, Berengarius; [consul Perpiniani], 68, 69, 72
 CORNELIANO, Petrus DE; [consul Perpiniani], 66
 CORNELII, Petrus, 26
 CORNELLERII, Guillelmus, 58
 CORNEYLERI, Berengarius; macellarius, 57
 CORNILIANO, Guillelmus DE, 61
 CORNILIANO, Petrus DE, 179
 CORSAVINO, Arnaldus DE; [nobilis], 74
 CORTALIS, Guillelmus; curaterii, 62
 COSTA, Iacobus; legum doctor, 173, 198, 224, 263, 282
 CREXELLO, Dalmacius DE, 22
 CREXELLO, Guillelmus DE, 22, 25, 276
 CRUDILIS, Gilabertus DE; 31, 294, 311, 312, gubernatori comitatum Rossilionis et Ceritanie, 239, maiordomus, 264
 CRUHILLES, Gilabert DE; portant veus en los [comtats de Rosselló i Cerdanya], 159

CUMBIS, Bernardus DE; notarii publici Barchinone, 88, 95, regentisque scribaniam curie vicarii eiusdem civitatis, 95

D

D., episcopus Elnensis, 24
 DALIS, Symon, 178
 DALMACII, Bernardus; [iurisperitus], 58; [iudex], 67, 69, 270, 313, doctor legum, 74, 148
 DALMACII, Philipus; vicecomes de Ruppe Bertino, miles, 18, 19
 DALMACIUS; dominus de Banyullis, 99, 105, 107
 DALMACIUS; vicecomes de Rochabertino, 273
 DAVINI, Arnau, 61
 DEO, Thome DE; curaterii, 62
 DEZ GAL, Franciscus; scriptoris domini regis, 116
 DIDACI, Rodericus; [legum doctor], 186, 193, 194, 201
 DOMICELLI, Bartholomeus, 91
 DRAPERII, Petrus; fusterii Perpini-
 ani, 178
 DURAN, Petrus, 61
 DURANDI, Iohannes; [iurisperitus], 179
 DURFORT, Berengarius; baiulus Perpiniani, 61
 DURFORTI, Guillelmus, 11, 12, 16, 18, 21
 DUROFORTI, Guillelmus DE; canonicus, cancellarius, 120
 DUSAY, Arnaldus; [iuratus Barchinone], 95

E

EGIDII, Bernardus, 120, [consul Perpiniani], 95

- EGIDI, Bononatus; [scriptor], 250, 306, 309, 313, domini regis scriptoris, 18, 20, 81
- EGIDI, Guillelmus; capellanus inclite domine regine Maioricarum, 152
- EGIDI, Guillelmus; iurisperitus, 224
- EGIDI, Iohannes; [consul Perpini-ani], 238
- ENNECUS; archiepiscopus Terrachone, 306, 309, 313
- ENTENÇA, Bernardus Guillelmi DE, 32, 33
- ENTENÇA, Guillelmus DE, 24, 276
- ENTENSA, Manuel d'; promotor negotiorum curie domini regis, 289, 290
- ERBRISOLLI, Petrus; mercator, 212
- ERBUSSOL, Petrus, 296
- ERBUSSOLLI, Petrus; [vid. Erbrissolli], 213, mercator, 219
- ERES, Guillelmus; [consul Perpini-ani], 122, 123
- ERILLO, Arnaldus DE; gubernatori in comitatibus Rossilionis et Ceritanie, 226
- ERMENGAUDI, Bernardus; [iurisperitus], 88
- ESPARAGUERA, Guillelmus d'; habitatoris de Salsis, 66
- ESTANY BOS, Petrus Guillelmus d'; [miles], 155, 156, 157, 158
- ETHXEA, Lupus, 22
- EXEMINIS, Gispertus; [iuratus Barchinone], 95
- EXIMINUS, abbas Montis Aragone, 284
- EYBRINI, Bernardus, 74, 256, 257, 258, 260, [consul Perpini-ani], 208, baiulus [Perpini-ani], 278, burgensis, 306, 309, 310, 313
- EYMERICH, R, 61
- EYMERICI, Arnaldus, 58
- EYMERICI, Guillelmus; clericus 53
- EYMERICI, Petrus, 58
- EYMERICI, Raymundus; scriptor publicus Perpini-ani, 53, 56, 57
- EYMERICI, Vesianus; [scriptor Perpini-ani], 162
- EYMERIHI, Guillelmus; [iurisperitus], 88
- F**
- FABE, Petrus; [frater Templi Perpini-ani], 58
- FABRE, Guillelmus, 65
- FABRE, Iohannes, 136
- FABRE, Petrus; 200, 207, draperius [consul Perpini-ani], 224
- FABRI, Bernardus, [sindicus universitatis Ville Franche], 250
- FABRI, Bernardus; [consul Perpini-ani], 183
- FABRI, Bernardus; sacriste ecclesie beate Marie de Malleolis, 113
- FABRI, Iohannes, 120, 139, 298, [consul Perpini-ani], 15, 102, 103, 186, 193, 194, 201
- FABRI, Petrus iuniorem; presbiterum de Turrillis, 297
- FABRI, Petrus; mercator, 197
- FABRI, Petrus; olim comendatoris domus sancti Lazzarii de Perpini-ano, 70
- FABRI, Petrus; pelliperii, 148
- FABRI, Petrus; scriptor publicus Perpini-ani, 54, 58
- FABRI, Raymundus; curaterii de Perpini-ano, 71
- FALCONIS, Raymundus, 8
- FARO, Iacobus DE; [consiliarius domini regis], 17, 18, 43, locumtenens gubernatoris, 212
- FERDINANDUS; marchio Dertusse, 131
- FERRALIBUS, Guillelmus DE; [consul Perpini-ani], 54

- FERRANDI, Petrus, 32, 33
 FERRANDIS, Aries; dominus de Petra et de Sancto Iohanne, 99, 105, 107
 FERRANDO, Arnaldus; domicello, 179
 FERRANDUS; [infans Aragonum], 74
 FERRARI, Franciscus; [scriptor], 161
 FERRARI, Guillelmus; scriptoris, 61, 62
 FERRARI, Petrus; [iuratus Barchinone], 95
 FERRIOLI, Petrus; notarii publici Perpiniani, 297
 FIGARIA, Guillelmus DE; preconem publicum Barchinone, 95
 FOCIBUS, Ato DE, 34, 35
 FOCIBUS, Eximinus DE, 24, 25, 27
 FOLIANO, Bernardus DE; [scriptor], 71, 74, 79
 FONOLLETO, Andreas DE; vicecomes de Insula et de Caneto, 18, 19, 270
 FONOLLETO, Hugo DE; canonicus Elnensis, 186, 193, 194, 201
 FONOLLETO, Periconus DE, 165
 FONOLLETO, Petrus DE, 75, 79, 90, 100, [iudex], 148, vicecomes Insule, 98, 114, 115, 165, 209, 211, [consiliarius domini regis], 12, 13, tenenti locum regis in terris Rossilionis, Vallispirii, Confluentis et Ceritanie, 69, 71, 108, 179
 FONTE COOPERTO, Guillelmus DE; presbiteri, 3
 FONTIBUS, Artaldus DE; miles, 116, 264
 FONTIBUS, Eximinus DE, 191, 276
 FONTIBUS, Guillelmus DE, 139, portarius maior, [miles], 99, 105, 107, militi locum nostrum tenenti in partibus ultra marinis, 149
 FOSSIBUS, Artaldus DE; [miles], 279
 FRANCESCH, Bernat, 61
 FRANCIA, Petro Arnaldi DE; [consiliarius regis], 265
 FRANCIA, Raymundo DE; decretorum doctore vicecancellario in regno Aragonie, 265
 FRANCISCI; macellarii de Perpinyano, 267
 FRANCISCUS; [frater Templi], 57
 FRENERII, Bernardus; [consul Perpiniani], 53, 56
 FRENERII, Iohannes, 57
 FRIDERICUS; rex Sicilie, 92
 FULCONIS, Raymundus; 98, Cardone, 6
 FURCHIS, Ermengaudus DE, 56, 61
 FUSTERII, Bartholomeus, 62
 FUSTERII, Bernardus; [consul Perpiniani], 68, 69, 72
 FUSTERII, Petrus; de ordine Hospitalis Sancti Iohannis, 74
 FUXANO, Ar, DE, 31
 FUXI, Franciscus; auctoritate regia notarii publici, 186, 193, 194, 201
- G**
- G.; episcopo Ilerdensis, [domini regis] cancellarius, 27
 G.; vicecomes Caprarie, 37
 GALBA, Arnaldus DE; Vicensis archidiaconum, 53, 56
 GALIANA, Anthonius DE; legum doctor, iudex, 165
 GALINI, Guillelmus; [frater Templi Perpiniani], 58
 GALLARDI, Guillelmus, 21, 59
 GALLARDI, Petrus, 59
 GARALDUS, vicecomes Caprarie, 95
 GARDIA, Berengarius DE; vicarii Perpiniani, 6, 9
 GARDIA, Poncius DE, 52, dominus de Caneto, [iudex], 148
 GARDIA, Raymundus DE, 34, 35, 95, preceptor domus milicie Templi Mansi Dei, 148

- GARDIOLA, Petrus DE; [iuratus Barchinone], 95
- GARENGOU, Raymundus, 8
- GARRICE, Iohannes DE, 69
- GARRIDET, Raymundus DE; dispensatoris hospitalis de Sancto Iohane, 3
- GARRIDIS, Petrus DE, presbiteri, 3
- GARRIGA, Bernardus; burgensis Perpiniani vicarius Confluentis, 224
- GARRIGA, Petrus; [consul Perpiniani], 183
- GARRIGAS, Iacobus, 113
- GARRIGAS, Petrus; [procurator], 275
- GARRIGUA, Petrus; [consul Perpiniani], 12
- GARRIGUE, Petrus, 57, 115
- GARRIGUELLA, Iacobus; [presbiter], 295
- GARRIUS, Arnaldus DE, 62
- GARRIUS, Iulianus; thesaurarius, 154, 306
- GARSIA; Cesaraugustanus archiepiscopi, 265
- GASALDI, Iacobus, 177
- GASANROLA, Juhan, 61
- GASSANYOL, Iuliano; [iurisperitus], 160
- GAUCERANDI, Franciscus; [scriptor], 296
- GAUCERANDI, Raymundus, 22
- GAUFFRIDI, Arnaldus, 6
- GAUFREDO, 1, 6, 10
- GAUGS, Bernardus, 57
- GAUTER, Eybrin, 61
- GAVELLE, Raymundi; [consul Perpiniani], 90
- GEBELINI, Guillelmus; scriptoris domini regis, 302
- GENESETO, Petrus DE; 74
- GERALDI, Arnaldus, 62
- GERALDI, Iacobus; [consul Perpiniani], 114
- GERALDUS; episcopus Ilerdensis, 81, 306, 309
- GERARDUS; [frater Templi], 57
- GERAUDI, Petrus, 271
- GERMANI, Guillelmus; [iurisperitus], 69
- GERUNDA, Petrus DE, 66, 70, 71
- GINTERII, Guillelmus; fusterius, 57, [consul Perpiniani] 74
- GIRALDI, Petrus, 53
- GITART, Petrus; presbiteri, 113
- GLORIE, P, 182
- GODAY, Bernardus; [iuratus Barchinone], 95
- GOLOTXERII, Anthonius; [scriptor Perpiniani], 162
- GOMERICH, Bernardus; [consul Perpiniani], 17
- GOSTEMPS, Petrus DE; scriptoris domini regis, 111, secretarii domini regis, 289, 290
- GOTERTITZ, Petrus, 21
- GOTINAR, Bertholomeu, 61
- GRAS, Iohannes; [iuratus Barchinone], 95
- GRAS, Perpinyanus, 21
- GRIMALDI VITALIS; [sindicus ville Perpiniani], 74; [consul Perpiniani], 89
- GRIMALDI, Ermengaldus, 117, burgensis, 198, 208
- GRIMALDI, Petrus; 61, [consul Perpiniani], 53, 54, 56, 57
- GRIMALDI, Vitalis; 177, [consul Perpiniani], 114, [sindicus ville Perpiniani], 74, burgensis, 296
- GRIMAUDI, Ermengaldus; 154, 173, 174, 248, 256, 257, 258, 260, 263, [nuncius Perpiniani], 18, 19, 248, burgensis ville Perpiniani, 81, 282, 302, 310
- GROS, Bernardus; macellarium [Perpiniani], 278

- GROSSI, Ermengaudus, [consul Perpiniani], 11, 12, 16, 18, 21
- GRUNY, Petrus; [frater Templi], 57
- GUIDO, episcopus Maioricarum, 99, 105, 107, 112
- GUILLERMI, Bernardus; [frater Templi Perpiniani], 58
- GUILLERMI, Raymundus; sacriste Elnensis ecclesie, 74
- GUILLERMUM; dominum de Caneto, senescallum, 105
- GUILLERMUS; [frater], [abbas?] sancti Michaelis de Cuxano, 74
- GUILLERMUS; episcopus Elnensis, 21
- GUILLERMUS; episcopus Vicensis, 21
- GUILLERMUS; vicecomes Bitterrensis, 24
- GUILLERMUS; vicecomes Castri Novi, 37, 89
- GUINARDUM; quondam comitem Rossilionis, 274
- GUIRARDUS; Rossilionensis comes, 1, 3, 4, 5, 6, 10
- GUIRAU, Ar[naldus]; [macellarius], 65
- GUIRILIANI, Guillermus; 115, [consul Perpiniani], 12
- GUITERII, Andreas; [consiliarius domini regis], 296
- H**
- HEREDIA, Iohannes Ferdinandus DE; castellanus Emposte, 254, 284
- HERES, Guillermus; [consul Perpiniani], 226
- HOMINI DEI, Petrus; de ordine fratrum minorum, 152
- HOMINIS DEI, Ermengaldus; legum doctor, 165
- HOMINIS DEI, Guillermus; [sindicus ville Perpiniani], 74; [consul Perpiniani], 51, 62, 89, 14
- HUGAM; uxorem Arnaldi de Perapertusa, militis, 179
- HUGO; comes Cardone, 265, 299
- HUGO; comes Impuriarum, 22
- HUGO; comes Pallariensis, 81, 270
- HUGO; episcopus Urgellensis, 169
- HUGO; vicecomes Cardone, 128, 169, 267
- HUGONIS, Bernardus; archidiaconi Rossilionis in Elnensis ecclesia, 74
- HUGONIS, Petrus; comes Impuriarum, 26
- HULMIS, Berengarius DE, 72, 75, 90, [miles], 68, senioris, [nobilis], 74, domino castri de Hulmis, 79
- HULMIS, Berengarius DE; [junioris] [nobilis], 74
- I**
- IACOBI, Martinus, 4, 6
- IACOBI, Petrus; sartoris, 62
- IACOBUS (I); rex, 24, 25, 26, 27, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 85, 86, 95, 105, 191, 276,
- IACOBUS (II); regis Aragonum filius, heres Maioricarum, 41, 63; rex Maioricarum, 12, 50, 51, 52, 64, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 80, 84, 87, 114, 148, 192, 270, 313; rex Aragonum et olim Cicie, 92
- IACOBUS (III); rex Maioricarum, 29, 115, 120, 121, 139, 145, 149, 150, 161, 163, 164, 180, 181, 185, 189, 199, 201, 267, 296
- IACOBUS, comes Urgelli et vicecomes Agerensis, 186, 193, 194, 201
- IACOBUS; vicecancellarius, 290

- IAMVILLA, Nicholaus DE; comes Terre Nove, 13
- IANUARI, Stephani; [consul Perpiniani], 90
- IASPERTUS; Castri Novi vicecomes, [legum doctor; Iudex], 95
- IAUBERTI, Bernardus; [scriptor], 161
- IAUBERTI, Petrus; [scriptor], 162, scriptore cancellarie dicti domini regis, 160, 161
- IAUBERTUS; vicecomes Castri Novi, 41, 68
- IAUFFREDI, Berengarius; [consul Perpiniani], 113
- IAUFFREDI, Iacobus; [iurisperitus], 160, regente iudicaturam curie dicti baiuli [Perpiniani], 178
- IAUFREDI, Arnaldus; 296, [consul Perpiniani], 13, 14, 186, 193, 194, 201, 210, 211
- IAUMILLE, Nicholaus DE; comes Terre Nove, 209, 211
- ILDEFONSUS (I); rex, 6, 7, 8, 9, 10
- IMBERT, Perpinianus, 181
- IMFREDI, Arnaldus; [consul Perpiniani], 209
- IOHANNES (I); ducis Gerunde, 131; et comitis Cervarie, 219, 235, 251, 274, 276, 289, 290; rex, 81, 94, 133, 136, 137, 138, 154, 173, 174, 208, 239, 248, 252, 253, 256, 257, 258, 259, 260, 265, 266, 269, 273, 275, 286, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313
- IOHANNES; archiepiscopus Turritanus, 18, 19, 287
- IOHANNES; Callaritanensis archiepiscopus, 245, 264
- IOHANNES; comes Impuriarum, miles, 254, 270
- IOHANNES; episcopus Turritanus, 279
- IONQUERIO, Bernardus DE; secretarii domini regis, 265, 299
- IORBA, Guiraldus DE, 10
- IORDANI, Guillermus; 148, in legibus licenciato, 275
- IORDANI, Guillermus; archidiaconus Elnensis, 21
- ISERNI, Arnaldus; paratorem, 255
- ISERNI, Berengarius, 224
- IUGATA, Petrus; [iuratus Barchinone], 95
- J**
- JULIOL, Petrus; [iuratus Barchinone], 95
- L**
- LATRONIS, Petrus; vicecomes de Villa Nova, 81
- LAURI, Bonay; [iuratus Barchinone], 95
- LERCIO, Arnaldus DE, 22
- LERENALI, Iacobus DE; [consiliarius Barchinone], 95
- LIVERRE, Petrus, 22
- LIZANA, Ferricius DE, 32, 33
- LOIDACO, Ar[naldus] DE, 181
- LORANO, Guillermus DE; [iuratus Barchinone], 95
- LORDATO, Ar[nald]i DE, 182
- LOREDA, Ferrarius; [iuratus Barchinone], 95
- LUDOVICO; rege in Francia, 4, 5, 6, 7, 8
- LUNA, Artaldus DE, 189, 190
- LUNA, Lupus Ferrandi DE, 88
- LUNA, Petrus DE, 190
- LUNA, Petrus Martini DE, 32, 33
- LUPIANO, Arnaldus DE; [miles], 50, 51, 52, 74
- LUPIANO, Ermengaldus DE; [nobilis], 74
- LUPPUS; cancellarius, 155

- LUPPUS; Cesarauguste archiepiscopus, 245
- LUPPUS; comes de Luna, 284
- LUSIA, Lupus Eximendus DE, 24
- LYLETO, Iohannes, scriptoris publici curie baiuli Perpiniani, 178
- MAÇA, Blasco, 32, 33
- MAGENCH, Iohannes; [consul Perpiniani], 286
- MAGEROLA, Berengarius DE; procuratori reddituum et iurium [regis] in comitatibus Rossilionis et Ceritanie, 155, 156, 157, 158, 159; e maestre de ports en los dits comtats, 225
- MAGISTRI, Arnaldus; [frater Templi Perpiniani], 58
- MAIORICARUM, Philippus DE; tutoris [domini regis Iacobi (III)], 114
- MALFERIT, Iacobus DE; de Maioricarum, [scriptor], 66
- MALLOLES, Bernat DE; sabater, 61
- MALLOLES, G, DE; sabater, 61
- MANEU, Bernardus; macellarii, 62
- MANFRE, Berenguer, 61
- MARCHESI, Petrus; notarii domini regis, 88
- MARCHESIUM,Guillermus, 65
- MARCUM, Bernardus, 8
- MAREDINE, Iacobus DE, 72
- MARIS, Petrus DE, 114
- MARTINI, Bernardus, 52, 57, 74, 267, burgensis [consul Perpiniani], 224
- MARTINI, Ermengaldus, 224, 278, [burgensis], 197, 200, 207, 261, 302, [iurisperitus], 125
- MARTINI, Guillermus; [consul Perpiniani], 102, 103
- MARTINI, Raymundus; 115, [consul Perpiniani], 12
- MARTINUS; comes de Exerica et de Luna, miles, 18, 19
- MARTINUS; dux Montis Albi domini regis frater, 265, 299
- MARTZANO, Iordanum DE, 179
- MASCHO, D[ominicus], 266
- MASSOTI, Arnaldus; sacrista Perpiniani, 74
- MAURACIO, Franciscus, 61
- MAURATONI, Martinus; [scriptor], 71
- MAYNARDI, Berengarius; 104, cancellarius, 99, 105, 106, 165, canonicus Narbonensis, 107, 108, 112
- MEANI, Petrus; [consul Perpiniani], 91
- MENESTRAL, Raymundus, 61
- MERCERII, Guillermus Arnaldi, 61
- MESERECHO, Petrus DE; [frater Templi Perpiniani], 58
- MESSEGERII, Petrus, 179
- MINORISA, Ferrandus DE; [consiliarius Barchinone], 95
- MINORISA, Petrus DE; [frater Templi], 57
- MINYANA, Iohannes; mercatorem Perpiniani, 261
- MIRONI, Arnaldus; scriptor publicus Perpiniani, 53, 54, 56, 57, 62
- MIRONIS; iudicis, 9
- MISSE, Petrus; [frater Templi Perpiniani], 58
- MOLERIA, Guillermus, 65
- MOLINES, Iacobus; notario Perpiniani, 295, 296, 297
- MONCADA, Berengarius DE; [consiliarius Barchinone], 95
- MONELLO, Iacobus DE, 274, doctor en leys, 159
- MONLLEO, Iacobus DE, 247
- MONTANERII, Arnaldus; legum professor, [consiliarius domini regis], 12, 115,
- MONTANERII, Petrus; [scriptor], 178
- MONTE BRUNO, Petrus Raymundus DE; cancellario, 296

- MONTE CATHENO, Raymundus DE, 9, 10
- MONTE IUDAYCO, Iacobus DE; [iuris-peritus], 88, 95
- MONTE LAURO, Bernardus DE; [nobilis], 74
- MONTE LAURO, Petrus DE, 224, iuris-peritus, 275
- MONTE LAURO, Raymundus; domicellus, 105
- MONTE PALACIO, Guillermus DE; domicellus, 224
- MONTE SQUIVO, Guillermus DE, 21
- MONTEBRUNO, Petrus Raymundus DE; cancellarius, [doctor in decretis], 160, 161, 162
- MONTECATENO, Raymundus DE, 88
- MONTECATHENO, Gastono DE; camerlengo, 265
- MONTECATHENO, Guillermus DE, 26, 191
- MONTECATHENO, Periconus DE, 40, 105
- MONTECATHENO, Petro DE; 24, 27, [iureperitus], 95
- MONTIS ACUTI, Petrus; scriptoris, 113, 296
- MORA, Petrus; [iuratus Barchinone], 95
- MORARIA, Arnaldus DE; vicecancellarius, 186, 193, 194, 201
- MOREZIA, Iacobus DE; vicarius Rosilionis, 62
- MOSOLL, Bernardus DE, 178
- MOSSETO, Ademarius DE; [nobilis], 74, 114, 115, [consiliarius domini regis], 12
- MUDASOS, Guillermus DE, 179
- MUNMAY, Petrus DE; [iuratus Barchinone], 95
- MUREDINE, Iacobus DE; 52, [miles], 67, 68, 74, 114, maiordomus, 120, [iudex], 148, 270, 313
- MUREDINE, Petrus DE; [clericus], 74
- MURRUTE, Bernardus; [consul Perpiniani], 114
- MURULLI, Guillermus; canonicus Maioricensis, 115, [consiliarius domini regis], 12
- N**
- NAGERA, Galcerandus; [consiliarius Barchinone], 95
- NAGERA, Raymundus DE; [iuratus Barchinone], 95
- NARBONE, Vitalis DE; [consul Perpiniani], 11, 12, 16, 18
- NATALIS, Iohannes; de Perpiniano, 71
- NAVATA, Bernardus DE, 22
- NAYA, Franciscus DE; nostri fisci procuratore, 265
- NICHOLAUS; levita, 3, 4, 6, 7, 8
- NICHOLAUS; romane ecclesie cardinalis, [consiliarius domini regis], 17, 18
- NICHOLAY, Raymundus; [iuris-peritus], 179, tenentis locum iudicis in curia baiuli Perpiniani, 62
- NICOLAUS, sancte romane ecclesie cardinalis, 43
- NIGRI, Guillermus; helemosinarius, 102
- NOGERA, Arnau, 61
- NOMINIS DEI, Iohannes, 176
- NOVELLI, Franciscus; [iuratus Barchinone], 95
- NUNNONIS, Iohannes Ferdinandus; [legum doctor], 186, 193, 194, 201
- O**
- OLENTS, Raynalt d'; ardiaca de Conflent en l'esgléya d'Elna, 159
- OLIBE, Bernardus; legum doctoris, 209, 210, 211, 212, 213, [consul Perpiniani], 13, 14, 15, 122, 123, canonicum El-

- nensem, 214, 220, 221, 226, 235, 284
- OLIBE, Ricolfus, 52, 61, [iurisperitus], 62
- OLIVERII, Ferrarius; sindicus Ville Franche Confluentis, 74
- OLIVERII, Guillelmus; [iuratus Barchinone], 95
- OLIVERII, Raymundus; 54, [canonicus Elnensis ecclesie], 54, 74
- OLLOMARI, gerenti vices ... vicarii Barchinone et Vallesii, 95
- OLONI, Iacobus; [iuratus Barchinone], 95
- OLTZINA, Petrus, 81, 154, 258, 302
- ORCAU, Arnaldus d'; militi, gerenti vices gubernatoris in comitatibus Rossilionis et Ceritanie, 48, 171, 188, 197, 238, 276
- ORLE, Berengarius DE, 4, 5, 6, 7
- ORRIOLS, Bernardus DE, 31
- ORTA, Sancius DE, 22
- ORTACALMIS, Guillelmus DE, 61
- ORTAFFANO, Berengarius DE; [miles], 302
- ORTIGIS, Galcerandus DE; domini regis prothonotarii, 273
- P**
- PAGESII, Bernardus; [scriptor], 178, 296
- PAGESII, Petrus, 58
- PALACIO, Raymundus DE, 22
- PALANCA, Matheus; [scriptor], 75, 90
- PALETI, Guillelmus; [frater Templi Perpiniani], 58
- PALLARES, Iacobo; milite promotoribus negociorum nostre curie, 265
- PALMA, Berengarius DE; [canonicus ecclesie sancti Iohannis Perpiniani], 53, sacrista, 54
- PALOU, Guillelmus DE, 130, 132, 205
- PARATORIS, Guillelmus; iudex curie baiulo Perpiniani, 69, 70, 71
- PARDI, Azcenarius, 22
- PARIETIBUS TORTIS, Petrus DE; [nobilis], 74
- PAU, R, DE, 61
- PAUCI, Petrus, 9, 21, 57, 61, baiulus Perpiniani, 58
- PAUCII, Poncius; capellani de Perpinyano, 3
- PAYARES, Bernardus; notarii publici Barchinone, 95
- PELEGRINI, Guillelmus; levita, 9, [iurisperitus], 179
- PELERIIS RUBEIO, Volono? 296
- PELLIPARII, Iacobus; [iuratus Barchinone], 95
- PELLIPERII, Berengarius; scriptoris publici curie vicarie Rossilionis et Vallispirii, 179
- PELLIPERII, Guiberti, 62
- PELLISER, Perpinyanus, 4
- PENSA, Raymundus, 296
- PENTINAT, Stephanus; iureperitis Cesarauguste, 265
- PERACOLLIS, Poncius de Caramanno, 100
- PERALBA, Perpinianus DE, 58, 61
- PEREGRI, Johan, 61
- PEREGRINI, Guillelmus, 10
- PEREGRINI, Guilles, 5
- PERELLOS, Raymundus; domicelli, 91
- PEREPERTUSA, Berengarius DE; [miles], 120
- PERILIONIBUS, Bernardus DE, 66
- PERILIONIBUS, Raymundus DE; 66, vicecomes de Roda, 273, gerenti vices gubernatoris in comitatibus Rossilionis et Ceritanie, 173, 224, 269
- PERPINIANO, Auluchio DE, 296
- PERPINIANO, Tamariu DE, 297
- PERUIS, Guillelmus DE; locumtenens gubernatoris, 212

- PETRALATA, Guillelmus DE; prior domus fratrum predicatorum Perpiniani, 58
- PETRI, Guillelmus; prepositi de Pediliano, 113
- PETRI; Ausonensis sacriste, 11, 12, 16, 18
- PETRUS (I); rex, 11, 12, 21, 22, 23
- PETRUS (II); rex Aragonum, 192
- PETRUS (III); infans Aragonum, 95; rex Aragonum, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 111, 116, 117, 118, 119, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 140, 141, 142, 143, 144, 146, 147, 153, 155, 156, 157, 158, 159, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 186, 187, 188, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 261, 262, 263, 264, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 287, 289, 290, 291, 292, 293, 294,
- PETRUS, Oscensis episcopus, 284
- PETRUS, Terrachone archiepiscopo, 270, cancellario, 255, 264
- PETRUS, vicecomes de Villanova, 302
- PETRUS; abbas Sancti Andree, 5
- PETRUS; abbas Sancti Iohannis, 21
- PETRUS; Aragonum cardinalis, 273
- PETRUS; archiepiscopus Cesarauguste, 189
- PETRUS; archiepiscopus Terracone, 111, 116, cancellarius, 131, 169
- PETRUS; comes Barchinone, [domini regis Iacobi filius], 26
- PETRUS; comes Rippacurcie et montanearum de Prades, 186, 193, 194, 201, 209, 211
- PETRUS; comes Urgelli, 128, domicellus, 254, et vicecomes Aggerensis, 169, 279
- PETRUS; domini de Parietibus Tortis, 79, [miles], 114
- PETRUS; dominus de Exerica, 13, 209
- PETRUS; episcopus Terrasone, 245
- PETRUS; Gerundensis episcopus, 53, 56
- PETRUS; Rippacurcie et montanearum de Prades comes, 13, 116
- PETRUS; sacrista Vicensis, 21
- PEXONERII, Pedrolo, 148
- PHILIPPUS [infans Aragonum], 74
- PIGANY, Bernat, 61
- PINI, Guillelmus; [presbiter], 295
- PINOS, Bertrandus DE; domini regis scriptoris, 130, 242
- PINOS, Gaucerandus DE, 27, 34, 37, 40, 95, 105
- PINOS, Petrus Gaucerandi DE, 68, 72
- PINOSIO, Petrus Gaucerandus DE, 74, 267
- PINYA, Iohannes; [iurisperitus Perpiniani], 81, savi en dret, 159
- PIQUERII, Franciscum, 121
- PLASENSA, Laurencius; scriptor publicus Perpiniani, 66, 70, 71, 74, 78, 79, scriptor domini regis, 28, 93, 95, 98, 100, 101, 102, 114,
- PODIO AULUCHO, Bernardus DE; notarius publicus, 160, 162
- PODIO ORPHILA, Guillelmus DE, 74, 98
- PODIO VIRIDI, Berengarius DE, 88

- PODIO, Arnaldus DE, 114
 PODIO, Franciscus DE, 95
 PODIO, Gomicius DE, 34, 35
 PODIO, Guillermus DE; 21, 296, de Perpiniano, 70
 PODIO, Petrus DE; 95, domicelli, 66, [nobilis], 74, miles dominus de Tacione Inferiori, 91
 PODIO, Stephanus DE; notarii publici Barchinone, 88
 PODIO, Symonis DE, 95
 POLLESTRES, Petrus DE; presbiteri, 3
 PONCII, Arnaldus; [iuratus Barchinone], 95
 PONCII, Iohannes; virgarii domini gubernatoris, 224
 PONCIUS; prioris de Corniliano, 9
 PONS [...], 61
 PONTONIBUS, Dalmacius DE; legum doctor [et iudex domini regis], 79, 114
 PORTA, Bartholomeus DE; 105, [domini regis scriptor], 40
 PORTALAFLO, Iohannem, 121
 PRADA, Bernardus, 224
 PREPOSITI, Guillermus; syndicus Ville Franche Confluenti, 74
 PROXIDA, Olfus DE, 111, camerlengus, 130, 131, 242
 PUGALT, Berengarius DE, 26
 PULCRO CASTRO, Pauquetus DE; militis, 66
 PULCRO CASTRO, Petrus DE; miles, 79, 98, 114, 165, maiordomus, 95, 100
 PULCROLOCO, Petrus DE; [frater Templi Perpiniani], 58
 PULCROVICINO, Hugetus DE, 267
- Q**
- QUERALTO, Petrus DE, 190
 QUERANÇANI, Iohannes; parator ville Perpiniani, 275
- QUERENÇANI, Franciscus; presbiterum et iureperitum Perpiniani, 297
 QUERUBI, Petrus, 66
 QUINTA, Iacobus; scriptoris domini regis, 154
- R**
- RAIMUNDUS, episcopus Barchinone, 81, 306, 309, 313
 RANALDI, Petrus; [procurator fiscalis], 161
 RASEDORII, Franciscus; notarius publicus, 275
 RAYMUNDUS; [prior] Sancte Marie de Serrabona, 74
 RAYMUNDUS; Barchinone episcopus, 273
 RAYMUNDUS; comes Foxensis, 21
 RAYMUNDUS; Elnensis episcopus, 74, 176, 250, cancellarius, 18, 19, 20, 287
 RAYMUNDUS; episcopus Barchinone, 299
 RAYMUNDUS; vicecomes Cardone, 95
 RAYMUNDUS; Vicensis episcopus, 111
 RAYNALDI, Petrus; [procurator fiscalis], 160
 RAYNERII, Arnaldus; 52, 61, [consul Perpiniani], 58, 91
 RECHERENNO, Dalmacius DE, 22
 RECHERENNO, Guillermus DE, 22
 RECORDI, Petrus; [consul Perpiniani], 114
 REDIS, Bernardus DE, 6
 REDON, Laurencius, 61
 REDON, Petrus; [nuncius Perpiniani], 18, 19, [consul Perpiniani], 286, 291
 REDORTA, Raymundus DE, 5, 7
 REGALIS, Bernardus, 224
 REGALIS, Ferrarius; [frater], 152
 REMMI, Francisci; [iuratus Barchinone], 95

- REPRE, Martinus, 21
 REPRE, Raymundus, 21
 RIBA, Franciscus; de familia domini
 episcopi [Berengarii Baiuli],
 113
 RIBES ALTES, Mascarós DE, 61
 RIERA, Guillelmus; [scriptor], 177
 RIGAU, Iohannes; domicello, 296
 RIPELLIS, Berengarius DE; [miles],
 279
 RIPIS ALTIS, Arnaldus DE; mona-
 cho monasterii Crassensis
 et preposito de Capraspina,
 102
 RIPIS ALTIS, Guillelmus; priore de
 Aspiranello in terra Conflu-
 entis, 102
 RIQUELME, G, Arnaldi, 61
 RIVIPULLI, Iohannis, 104, scriptoris,
 105, 107, 108
 RIVO, Geraldo DE, 160, 161
 RIVOSICCO, Raymundus DE, 229
 ROBERTI, Iohannes, 5
 ROCHA, Bernardus, 5
 ROCHABERTINO, Iaufridus DE; 22, 30,
 36, 50, 51, [iurisperitus], 53,
 56
 ROFFICACHO, Raymundus DE, [vid.
 Rossiaco], 161, 162
 ROGERII, Arnaldus; comes Palari-
 ensis, 88
 ROGERII, Raymundus; comes Pa-
 llariensis, 186, 193, 194, 201
 ROMA, Bernardus, 132, 296
 ROMA, Petrus, 61, 71
 ROME, Franciscus; legum profes-
 sor, vicecancellarius, 255,
 [consiliarius domini regis],
 17, 18, 43
 ROME, Petrus [consul Perpiniani],
 89, 104, 105, 107, 108
 ROMEI, Andreas; notarius, 275
 ROMEI, Blascus, 21
 ROMEI, Garcia, 21, 27
 ROMEUS; electus Ylerdensis, 128,
 Ilerdensis episcopus, 267,
 270, 279
 Ros, Berengarius; [iuratus Barchi-
 none], 95
 Ros, Nicholaus; [iuratus Barchi-
 none], 95
 Ros, Perpinianus; [scriptor], 255,
 notarius Perpiniani et procu-
 rator fischalis curie domini
 ducis, 275
 ROSIACO, Raymundo DE; [doctor in
 decretis], 160
 ROSSETI, G.; [macellarius], 65
 ROSSIYOLI, Petrus, 113, [consul Per-
 piniani], 113
 ROTUNDI, Guillelmus, 146, 230, 235,
 burgensis, 238
 ROTUNDI, Laurencius; 52, [consul
 Perpiniani], 51, 54, 58, 62
 ROTUNDI, Petrus; [consul Perpinia-
 ni], 186, 193, 194, 201
 ROVENACO, Rogerius DE, 229
 RUBEI DE MONTE FERRARIO, Arnal-
 dus, 57
 RUBEI, Guillelmus; militis, [consul
 Perpiniani] 13, 14, militis,
 209, 210, 211
 RUBEI, Petrus; 52, iudex Perpiniani,
 53, 56, 57
 RUFFIACO, Raymundo DE, [vid. Ros-
 siaco], 160
 RUIPULLI, Iohannis; scriptoris, 113
 RUPIANO, Bernardus DE, 22
 RUPPEBERTINO, Iaufridus DE, 306,
 309, 313
 RUSQUETI, Guillelmus; pelliperii, 62;
 [consul Perpiniani], 90
 RUSQUETI, Iacobus; [consul Perpini-
 ani], 102, 103, baiulus Per-
 piniani, 177
 RUVIRA, Guillelmus DE; [iuratus
 Barchinone], 95
 RUVIRE, Petrus; [consiliarius Bar-
 chinone], 95

S

- SA COSTA, Galcerandus; archidiaconus in ecclesia Urgellensis, 99, 105, 107
- SA VERDERA, Guillelmus; militi baiulo Perpiniani, 109
- SABATERI, Stephanus, 4
- SABATERII, Bernardus; [sacerdos], 74
- SABORS, Bernardus, 57, 61
- SABORS, Huguetus; [sindicus ville Perpiniani], 74
- SABORS, Stephanus; 9, [iudex], 68
- SACH, Raymundus, 21
- SAGA, Arnaldus DE; [iudex] 67, 68, 270, 313
- SAGUERII, Raymundus; dominum castri de Perilionibus, 66
- SALA, Guillelmus DE; [frater Templi Perpiniani], 58
- SALAVIRIDI, Clementis DE; scriptoris domini infantis, 190.
- SALE, Guillelmus, 148
- SALES, Arnaldus DE, 4, 22
- SALES, Guillelmus DE, 22
- SALICIS, Bernardus; scriptor publicus Perpiniani, 177
- SALVATORIS, Andreas, 260, 303
- SALVETI, Arnaldus, 62
- SANCCII, Bernardus, 5
- SANCCIUS (I), infans Maioricarum, 74, 75, 90; rex Maioricarum, 18, 28, 29, 79, 93, 95, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 112, 114, 115, 149, 151, 152, 165, 175, 189, 190, 271
- SANCIO, Nuno, 1
- SANCTA EUGENIA, Bernardus DE, 26
- SANCTA MARIA, Petrus DE, 4
- SANCTA MARIA, Raymundus DE, 6, 9
- SANCTA PACE, Huguetus DE; camerlengus, 289, 290
- SANCTI GENESII, Guillelmus; [frater], [sancti Michaelis de Cuxano?], 74
- SANCTI LAURENCII, Guillelmus DE, 5
- SANCTI LAURENCII, Guilles, 5
- SANCTO CIPRIANO, Bernardus DE; [canonicus ecclesie sancti Iohannis Perpiniani], 53, 54
- SANCTO DIONISIO, Narcisus DE; legum doctore, consiliario domini regis, 20, 250
- SANCTO FELICIO, Simonis DE; [domini regis notarius], 32, 33
- SANCTO IUSTO, Nicholaus DE; thesaurarius, 105, 107, 112, 114, 115, 165, [consiliarius domini regis], 12, vicethesaurarius, 95, 98, 99
- SANCTO LAURENCIO, Guillelmus DE, 6, 7
- SANCTO LAURENCIO, Petrus DE, 7
- SANCTO LAURENCIO, Raymundus DE, 5, 6
- SANCTO MAMETO, Bernardus DE; canonicus de Aspirano, 53
- SANCTO MARCIALI, Arnaldus DE; [nobilis], 74
- SANCTO MARTINO, Petrus DE; [nobilis], 74
- SANCTO PAULO, Berengarius DE; BAIULUS PERPINIANI, 80
- SANCTO VINCENCIO, Guillelmus DE, 40, 105
- SANCTO YPOLITO, Petrus DE, 4, 5
- SAORRA, Arnaldus DE; prepositi el sindici monasterii Sancti Martini Canigonencis, 74
- SAPORIS, Hugeti; [consul Perpiniani], 90
- SAQUER, Guillelmus, 61
- SAQUETI, Guillelmus; 57, [iurisperitus], 62
- SARTOR, Narbonesius; [consul Perpiniani], 58

- SAURINA, Raymundus; [procurator], 275
- SAVINE, Guillelmus; iureperiti Perpiniani, 91
- SCINTILLIS, Bernardus DE, 105
- SCRIBE, Guillelmus; [domini regis notarius], 24, 191
- SCUDERII, Iacobus; notarii, [consiliarius domini regis], 12, scriptor domini regis, 98, notarius domini regis Maioricarum, 105, 107, 112, 114, 115, 120, 152, 165
- SEDASSERII, Bernardus; [consul Perpiniani], 286
- SEMALERII, Bernardus, 297
- SENA, Bertrandus DE; iureperitum, 95
- SENTELLES, Bernardus DE, 22
- SERDANI, Guillelmus; [frater Templi Perpiniani], 58
- SERDANI, Raymundus; iurisperitus, 224
- SERRA, Guillelmus DE; [canonicus ecclesie sancti Iohannis Perpiniani], 53
- SERRA, Iohannes DE; [canonicus ecclesie sancti Iohannis Perpiniani], 53, 54
- SERRALONGA, Guillelmus H, DE, 30, 36
- SERRIANO DE CASSIS, Berengarius DE [iuratus Barchinone], 95
- SERRIANO, Arnaldus DE; [iuratus Barchinone], 95
- SERVARIA, Guillelmus DE, 22
- SERVARIA, Raymundus DE, 40
- SERVERA, Petrus; sartoris, 113
- SES PRESES, Bartholomeus; scriptoris, 113
- SICARDI, Iohannes; [iurisperitus], 58, [sindicus Perpiniani], 54
- SINFREDI, Gombaldus, 59, 61
- SINFREDI, Petrus, 6
- SINTILLIS, Aymericis DE; [miles], 313
- SINTILLIS, Bernardus DE, 40
- SINTILLIS, Gilabertus DE; maiordomus, 130, 131, 242
- SOAL, Salomon DE, 58
- SOLACZ, Petrus; syndicus hominum Podio Ceritani, 74
- SOLATICO, Bernardus DE, [consul Perpiniani], 11, 12, 16, 18
- SONO, Bernardus DE; 114, [nobilis], 74, 79, maiordomus, 267
- SORT, Bernardus; tunc vicarium Rossilionis, 224
- SPOSA, Petrus Exemenus DE, 22
- SQUIVETI, Perpinianus, 179
- STAGELLO, Arnaldus DE; [frater Templi Perpiniani], 58
- STANGNO BOSSO, Petrus Guillelmus DE; domicellus, baiulus Perpiniani, 178, vicario Rossilionis et Vallispirii, 297
- STEPHANI, Bernardus; [iuratus Barchinone], 95
- STEPHANI, Petrus; [scriptor], 62
- STEPHANI, Raymundus, 9
- STRADA, Petrus, 178
- SUAU, Guillelmus Rogerii, 48
- SUAVERI, Guillelmus Rogerius; mercator, 254
- SUNFREDI, Gombaldus, 57
- SURDI, Berengarius, 51, 52
- SUTORIS, Petrus; clericus, 53
- SUTORIS, Petrus; clericus, 53; preceptoris domus Templi Perpiniani, 57
- T**
- TACIDONE, Poncius DE, 5
- TACIONE, Hugo DE; [miles], 79, 114, ammiratus, 99, 105, 107
- TACIONE, Poncius DE, 7
- TASQUER, Bernardus, 57, 61
- TATZON, Bernardus DE, 4
- TATZON, Poncius DE, 4,
- TAULERII, Franciscus; [iurisperitus], 125

- TERESACH, Bartholomeus; vicarius de Turrilis, [domini regis capellanus], 152
- TERRACHONE, Ennecus, 265
- TESANO, Arnaldus DE, 59
- THOME, Petrus; domini regis scriptoris, 20, 250
- TIMOR, Raymundus DE, 191
- TINARDI, Berengarius; 61, [iurisperitus], 62
- TIXEDORII, Iohannes; magistro in sacra pagina ordinis et conventus [beate Marie Montis Carmelo ville Perpiniani], 295
- TOLOSA, Petrus Raymundi DE, 61
- TOLSANI, Raymundus; [iurisperitus], 62
- TORNABOIX, Petrus Raymundus DE, 179
- TORNAMIRA, Bernardus DE, 41
- TORRAT, Petrus; [macellarius], 65
- TORRENT, Raymundus, 54
- TORRENT, Vitalis; sutoris, 62
- TORRENTE, Guillelmus DE; [iuratus Barchinone], 95
- TORRONI, Bernardus; syndicus universitatis Cauquiberi, 74
- TORTI, Petrus; notarii publici Perpiniani, 297
- TRAGINER, Raymundus; syndicus Cauquiberi, 265
- TRAVERII, Arnaldus; [iudex domini regis], 79, 100, 114, miles [legum doctor, iudex], 95, 98, tunc iudici et consiliario [regio], 105
- TREGURANO, Iasperto DE; [miles], 238
- TRULLARIIS, Bernardus Iusti DE, 297
- TURRE RUBEA, Hugo DE, 21
- TURRE, Guillelmus DE; [domini regis] scriptoris, 95
- TURRI, Ermelgaldus DE; [consul Perpiniani], 54
- TURRI, Iacobus DE, 95
- TURRI, Iaubertus DE; [archidiaconus Elnensis], 54
- TURRICELLA, Poncius Guillelmus DE, 22
- TURRILIIS, Petrus Guiterii DE; [scriptor], 296
- U**
- ULMIS, Berengarius DE; 52, domino castri de Ulmis, 114
- ULMIS, Bernardus DE, 52
- ULMIS, Petrus G, DE; prior Cathalonie, 254
- ULTRACALMIS, Iohannes DE; [clericus], 74
- URGIO, Ermengaudus DE, 41, 50, 51, 52
- URGIO, Gaucerandus DE, 50, 51
- URGIO, Raymundus DE, 30, 36
- URO, Raymundus DE; [canonicus ecclesie sancti Iohannis Perpiniani], 53, 54
- URREA, Exeminus DE, 27
- URREA, Iohannes Eximini DE, 189, 190
- V**
- VAGORA, Galcerandus; consiliarium ipsius civitatis [Cauquiberi], 95
- VALLE, Guillelmus DE; [iuratus Barchinone], 95
- VALLESCAVIA, Raymundus DE, 178
- VALLESICCA, Guillelmus DE, 133, 138, 208, 253, 269, 305, 306, 310
- VALLIS DE BONA, Petrus; [frater], [sancti Michaelis de Cuxano?], 74
- VALLIS, Bernardus DE; [canonicus ecclesie sancti Iohannis Perpiniani], 53
- VALLISPIRII, Iohannes; scriptoris domini regis, 254

- VALLISPIRII, Petrus; iurisperitus, 274, iudex ordinarius curie baiuli Perpiniani, 297
- VECIATI, Bernardus; [prior] Sancte Marie de Aspirano, 74
- VENIERII, Guillelmus, 58
- VERDERA, Guillelmus: licenciatus in legibus et bacallarius in decretis iudexque ordinarius curie baiuli Perpiniani, 275
- VERDUNO, Alamannus Petrus DE; scriptoris domini regis, 284
- VERNETI, Raymundus; fusterium Perpiniani, 178
- VERNETO, Bernardus DE; [consul Perpiniani], 114
- VERNETO, Ermengaldus DE, 6
- VERNETO, Pontius DE, 21
- VERNETO, Raymundus DE; 296, [scriptor], 69
- VERNETO, Remundus DE; levita, 5
- VILA RASA, Dalmacius DE, 61
- VILADEMAY, Ar, DE, 31
- VILALONGA, Gaucellmus DE, 90
- VILANOVE, Bernardus; notarius, 99
- VILARDONO, Bernardus DE [consul Perpiniani], 51
- VILARI, Guillelmus DE, 61
- VILARIACCUTO, Iohannes DE; miles, 267
- VILARII, Anthonius; [scriptor], 178
- VILARII, Bernardus, [presbiter], 295
- VILERTO, Bernardus DE; archidiaconi Vallispirii in ecclesia Elnensi, 113
- VILLA CLARA, Iohannes; notarius, 151
- VILLA DE MAIER, Arnaldus DE, 95
- VILLA DE MULIS, Arnaldus DE, 6
- VILLA FRANCHA, Ferrarius; vicarii Barchinone et Vallesii, 95
- VILLA GRANATA, Arnaldus DE; [frater], [miles], 74
- VILLA LONGA, Gaucellmus DE, 75
- VILLA LONGA, Laurencius DE, 58
- VILLA MALA, Raymundus Guillelmus DE; [clericus], 74
- VILLA MULORUM, Arnaldus DE, 10
- VILLA MULORUM, Raymundus DE, 10
- VILLA RASA, Guillelmus DE; baiulus Perpiniani, 57
- VILLALONGA, Petrus DE; [canonicus ecclesie sancti Iohannis Perpiniani], 53, 54
- VILLALONGA, Raymundus DE; [canonicus ecclesie sancti Iohannis Perpiniani], 54
- VILLANOVA, Petrus DE, 224
- VILLANOVA, Petrus Latronis DE; vicecomitis, 306, 309
- VILLARASA, Stephanus DE; 21, [consul Perpiniani], 11, 12, 16, 18
- VILLARI, Petrus DE; precentoris Elnensis, 113
- VILLARII, Antonii; [scriptor], 177
- VILLARII, Raymundus DE; legum doctor, iudex, 95, 98, 99; 105, 107, 165
- VILLARIO, Arnaldus DE; [iuratus Barchinone], 95
- VILLE NOVE, Bernardus, 105, notarius, 107, 112
- VINOLES, Bernardus DE; [iuratus Barchinone], 95
- VIOLETE, Michaelis [domini regis notarius], 27, 30, 31, 36, 37
- VIRGILIUS; [scriptor], 8
- VIRIDARIO, Petrus DE; archidiaconus Maiorice, cancellario, [consiliarius domini regis], 12, 114, 115
- VITALI, Iacobus; [scriptor], 296
- VITALIS, Bernardus; textor [consul Perpiniani], 224
- VITALIS, Franciscus; notarius [consul Perpiniani], 224
- VITALIS, Iohannes, 62, 148, baiulo Perpiniani, 69
- VITALIS, Petrus; 148, procuratori regio et feudali in dictis

comitatibus [Rossilionis et
Ceritanie], 303
VITALIS, Raymundus; [iurisperitus],
74
VITALIS; abbas Fontis Frigidi, 5
VIVERS, Bernardus DE, 57
VOLA, Guillelmus; 61 [consul Per-
piniani], 53, 56
VOLA, Iohannes, 117, 224
VOLA, Petrus, 278
VOLE, Arnaldus, 151, 179
VOLE, Guillelmus; [consul Perpini-
ani], 68, 69, 72

VOLE, Iohannes, 235

Y

YLIA, Guiraldus DE, 4
YMBERTI, Perpinianus; notarius, 290
YSARNI, Arnaldus; scriptor publicus
curie baiuli Perpiniani, 69, 79
Ysarni, Bernardus; [scriptor Per-
piniani], 79
Yvanyes, Aries, 41

Índex toponímic¹

Alacant, 279	Donasà, 74, 79
Balears (Illes), 98	Elna, bisbat, 53, 54, 55, 56, 113, 295
Banyuls, 74, 79	Guardamar, 279
Barcelona, 32, 221, 249, 279	Mallorca, ciutat, 133; regne, 99, 106, 182, 192
Baridà, 74, 79, 106	Omeladès, 192
Capcir, 74, 79	Oriola, 279
Carladès, 192	Perellós, castell, 66
Catalunya, 88, 194, 283, 290	Perpinyà, Tots els documents hi fan referència
Cerdanya, 74, 79, 92, 98, 99, 106, 143, 155, 156, 157, 158, 159, 168, 173, 192, 222, 224, 225, 227, 228, 240, 246, 258, 259, 263, 288, 291, 300, 301, 304, 305, 311, 312	Puigcerdà, 74, 79, 187, 189, 190
Colliure, 73, 74, 79, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 106, 192, 163, 189, 190	Rosselló, 32, 43, 67, 74, 79, 92, 98, 99, 106, 135, 143, 155, 156, 157, 158, 159, 168, 173, 192, 201, 215, 222, 224, 225, 227, 228, 235, 240, 246, 254, 258,
Conflent, 67, 74, 106, 192, 270, 313	
Corona d'Aragó, 235, 292	
Cortsaví, 160	

1. Aquest índex està limitat als topònims que tenen alguna cosa a veure de manera directa amb el contingut dels documents.

- 259, 263, 265, 266, 270, 288,
291, 293, 297, 300, 301, 304,
305, 311, 312, 313
- Sant Feliu d'Avall, 179
Sardenya, illa, 189, 190
Sicília, illa, 92
- Tatzó d'Avall, 91
Tet, riu, 296
Tortosa, 279
Tuïr, 12, 181
- València, ciutat, 133; regne, 279
Vall de Prades, 74, 79
Vall de Ribes, 74, 79
Vallespir, 67, 74, 79, 106, 192, 215,
270, 297, 313
Vernet, el, 89, 267
Vilafranca de Conflent, 20, 74, 79,
189, 190, 250
Vinça, 102
Voló, el, 73

Índex general

El Llibre Verd Major de Perpinyà (segle XII-1395)	7
El manuscrit	9
Datació del manuscrit	11
Distribució del Llibre Verd Major.	13
Numeració i presentació dels documents	15
Llista cronològica dels documents.	29
Documents sense data	29
Girard I, comte de Rosselló (1164-1172).	30
Alfons I de Catalunya (1172-1196).	31
Pere I de Catalunya (1196-1213)	32
Jaume I (1213-1276).	32
Jaume II de Mallorca (1277-1311)	36
Sanç de Mallorca (1311-1324)	40
Jaume III de Mallorca (1324-1349)	44
Pere III de Catalunya (1336-1387)	47
Joan I (1387-1396)	69
Transcripció del Llibre Verd Major de Perpinyà.	75
Criteris de transcripció i normalització.	77
Transcripció del document	77
Normalització.	78
Índex.	81

Índex dels documents del Llibre Verd Major de Perpinyà	83
Transcripció de l'índex	84
Documents.	139
[Pròleg].	141
Índex d'antropònims	779
Índex toponímic.	803

